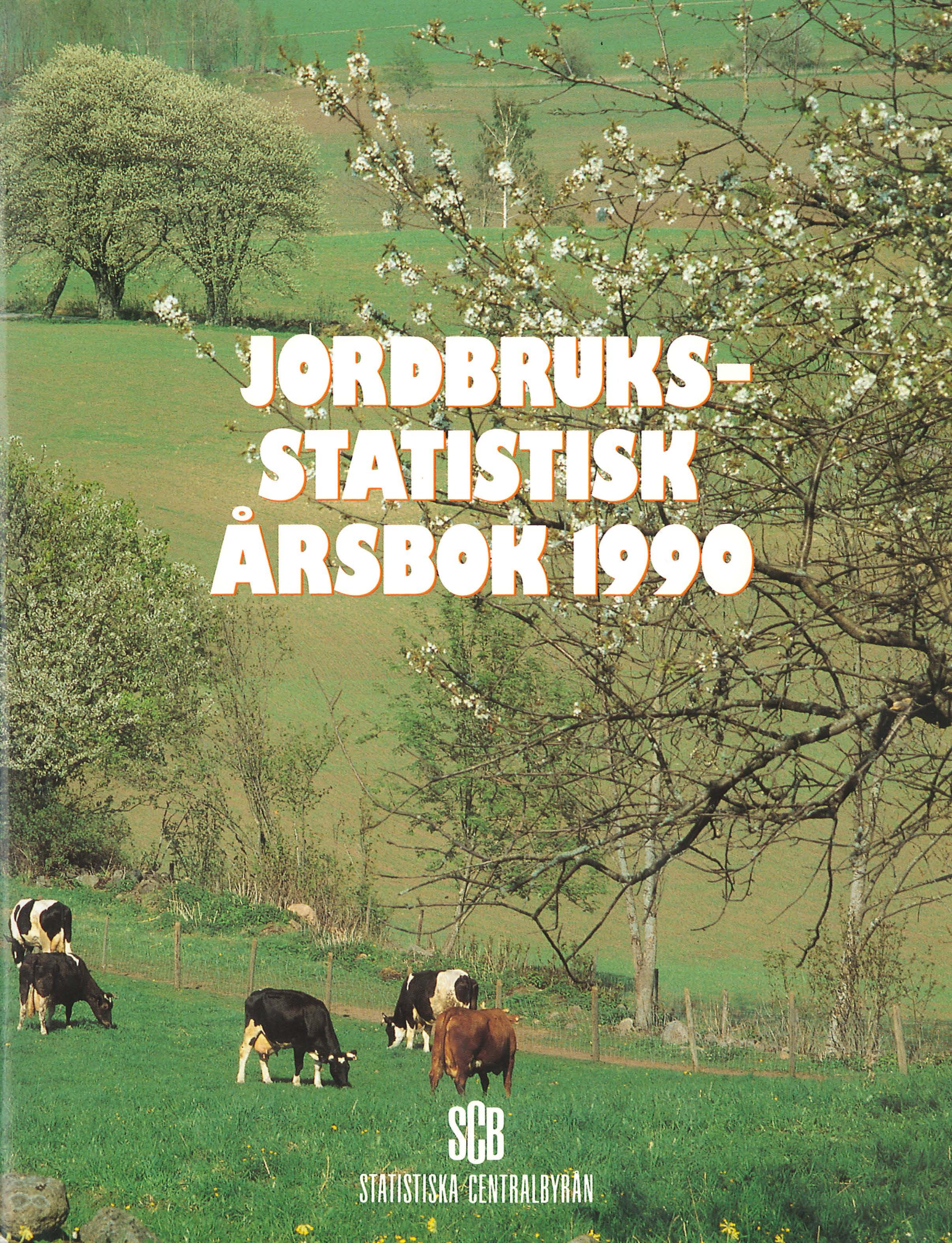

JORDBRUKS- STATISTISK ÅRSBOK 1990

SCB

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

INLEDNING

TILL

Jordbruksstatistisk årsbok / Jordbruksverket, Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1965-. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1964-.

1965-1994 framställd av Statistiska centralbyrån.

1995-1998 framställd av Livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden, Statistiska centralbyrån.

1965-2000 med innehållsförteckning, sammanfattning samt parallelltitel på engelska: Statistical yearbook of agriculture ..., från 1975 och framåt: Yearbook of agricultural statistics. – Publiceras elektroniskt fr.o.m. 2001 på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se, och fr.o.m. 2002 även på Statistiska centralbyråns webbplats www.scb.se.

Föregångare:

Jordbruk och boskapsskötsel / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1916-1964. – (Sveriges officiella statistik). Täckningsår: 1913-1963.

Översiktspublikationer:

Svensk jordbruksstatistik 200 år / Statistiska centralbyrån. – Stockholm: Statistiska centralbyrån, 1999.

Jordbruket i siffror 1866-2007 / Jordbruksverket, Statistiska centralbyrån. – Jönköping ; Stockholm, 2011. – (Sveriges officiella statistik).

Jordbruksstatistisk årsbok 1990. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2012.

urn:nbn:se:scb-1990-J001SA9001_pdf

Jordbruksstatistisk årsbok 1990

Sveriges officiella statistik
Statistiska centralbyrån
Stockholm 1990

Yearbook of Agricultural Statistics 1990

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden
Stockholm 1990

Tidigare publicering

Jordbruksstatistisk årsbok har tidigare utgivits under samma namn inom serien Sveriges officiella statistik: Jordbruk med binäringar. Den första årgången av publikationen utkom 1965 och innebar en fortsättning på Jordbruk och Boskapsskötsel: 1866–1963.

Previous publication

Yearbook of Agricultural Statistics has previously been published within the series of Official Statistics of Sweden: Agriculture and fisheries. The first yearbook was published in 1965 and was a continuation of Agriculture: 1866–1963.

Published by
Statistics Sweden, S-115 81 Stockholm

ISBN 91-618-0368-5
ISSN 0082-0199

Omslag: SCB/UTD
Foto: Naturfotograferna, fotograf Tore Hagman
Diagram: SCB/UTD
Sättning och originalmontage: SCB/UTD

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1990

Libergraf 410 0028

Läsanvisning

Statistiska centralbyrån (SCB) utger härmed Jordbruksstatistisk årsbok 1990, som utgör den tjugosjätte årgången sedan 1965, då den första årsboken gavs ut.

Statistiken över jordbruket är omfattande. Den produceras förutom av SCB av ett flertal statliga och andra organ och publiceras av dessa i olika former. Avsikten med Jordbruksstatistisk årsbok är att ge en bred, överskådlig men samtidigt koncentrerad redovisning av jordbruksstatistiken.

Avgränsning av innehållet har gjorts till näringsgren 11 (jordbruk, jakt) exklusive 11.30 (jakt, viltvård) enligt standard för svensk näringsgrensindelning. I årsboken ingår därför vissa uppgifter om trädgårdsodling och i begränsad omfattning uppgifter om renskötsel, pälsdjurskötsel och biodling. I fråga om skogsbruket (näringsgren 12) redovisas några data om bondeskogsbruket medan utförligare uppgifter i övrigt om skogsbruket återfinns i en separat Skogsstatistisk årsbok, som utges av skogsstyrelsen. Fiskestatistik redovisas i sin helhet fristående, fr o m 1983 främst i Statistiska meddelanden från SCB. Se vidare Lantbruksstatistikens organisation i bilaga 1.

Jordbruksstatistisk årsbok omarbetades inför 1985 års upplaga och erhöll bl a ett nytt omslag och ett nytt format. Även i övrigt förändrades boken vad gäller presentation och lay-out. Innehållsmässigt är dock förändringarna relativt små. Den viktigaste förändringen i detta avseende är att boken inleds med ett översiktskapitel över det gångna jordbruksåret. Kapitelindelningen har modifierats något. De mer omfattande kapitlen inleds med en översiktlig innehållsbeskrivning, dels i form av text, dels i form av avsnittsrubriker inom grön ram.

Kapitel- och avsnittsindelningen i sin helhet framgår av innehållsförteckningen i bokens början. Någon detaljerad tabellförteckning lämnas inte. I bilaga 6 lämnas däremot en förteckning över hur tabellerna 1988, 1989 och 1990 korresponderar mot varandra.

Beträffande tabellutformningen redovisas t ex grödgrupper och enskilda djurslag vanligen i "egna" tabeller. Vad gäller tabellnumreringen sker den löpande inom kapitel (även diagram och kartor ingår i denna numrering).

För presentationen gäller en strävan att text, tabeller och diagram m m som hör ihop skall placeras i anslutning till varandra. Viss information har lyfts fram genom faktarutor med grön ram eller genom att presenteras på "färgplatta". Under "Annan publicering" lämnas bl a källhänvisningar.

Uppgifterna i årsboken avser i regel kalenderåret/budgetåret före utgivningsåret, dvs i föreliggande årgång 1989 respektive 1988/89 eller annars de i april månad utgivningsåret tillgängliga uppgifterna. Äldre uppgifter förekommer därför också bl a från engångsundersökningar, vars resultat i allmänhet kvarstår under minst fem år, samt från intermittenta undersökningar.

Förfrågningar

Förfrågningar om årsbokens innehåll och om lantbruksstatistik i övrigt kan ställas till årsboksredaktionen, avdelningsdirektör Rolf Selander, avdelningsdirektör Karin Gunther och byråassistent Monica Nilsson vid SCBs enhet för lantbruksstatistik i Örebro. De träffas på telefon 019-17 60 00 (växel). Postadressen är SCB, 701 89 Örebro.

Redaktionsgrupp

Årsboken har framställts av en arbetsgrupp som för 1990 års upplaga utöver redaktionen bestått av statistikchef Bernt Wilson och avdelningsdirektör Elvi Eriksson. Arbetsgruppen har också haft hjälp av ämnesexperter inom avdelningen för areell statistik. Kapitel 1 om det gångna jordbruksåret har i årets upplaga skrivits av agr lic Gunnar Larsson, LRF.

Statistik från årliga undersökningar förnyas fortlöpande. I regel redovisas då på riksnivå uppgifter för de fem senaste åren. Längre tidsöversikter har redovisats i Jordbruksstatistisk årsbok 1980 och 1970, där vissa viktigare jordbruksstatistiska data ges för tjugårsperioden från 1960 respektive för efterkrigsperioden 1945-1969.

Regional redovisning av jordbruksstatistiken sker där sådan bedöms ha särskilt stort intresse (och är möjlig enligt den ursprungliga redovisningen) främst i fråga om arealer, skördar, husdjur och vissa ekonomiska uppgifter. Uppgifter lämnas då för län och/eller produktionsområden (se karta i bilaga 2). När det gäller uppgifter för mindre områden, t ex kommuner, hänvisas läsaren till den ursprungliga redovisningen eller till direktkontakt med SCB.

Längst bak i boken finns ett utförligt sakregister, som underlättar för läsaren att söka statistisk information i årsboken. Sakregistret omfattar bl a flertalet ämnesord, som förekommer i boken. I en del fall lämnas där också hänvisning till tidigare årgångar av årsboken.

Vid användningen av årsboken kan läsaren också utnyttja rubrikerna längst upp på varje sida, där kapitelrubriker och sidinnehåll (eller avsnittsinnehåll) anges i förkortad form.

Innehåll

Sida

7	1 Jordbruksåret 1989
15	2 Företagsstruktur
15	– Företag, arealer, brukningsförhållanden
28	– Företagens driftsinriktning
31	– Förändringar i företagens struktur
33	– Framskrivning av strukturutvecklingen
35	3 Arbetskraft
35	– Totalbefolkning
37	– Förvärvsarbetande
41	– Företagarnas åldersfördelning
42	– Arbetsvolym
44	– Deltidssysselsättning
46	– Avbytarverksamhet
47	– Arbetsskador
49	4 Mark. Fastigheter
49	– Ägoslag
51	– Markkartering
51	– Taxeringsvärden
55	– Priser på jordbruksfastigheter
59	5 Byggnader, anläggningar och maskiner
59	– Byggnader
60	– Byggnadsverksamhet
64	– Anläggningar
69	– Täckdikning
72	– Maskiner
75	6 Förnödenheter
75	– Utsäde
78	– Växtnäringsämnen
80	– Växtskyddsmedel
84	– Fodermedel
86	– Drivmedel, eldningsolja
89	7 Växtodling
89	– Åkerarealens användning
102	– Sortanvändning
107	– Hektarskördar
117	– Totalskördar
122	– Skördens kvalitet
128	– Årsväxten
131	– Så- och skördetidpunkter
135	8 Trädgårdsodling

Contents

Page

7	1 The agricultural year 1989
15	2 Structure of the enterprises
15	– Enterprises, areas, type of holdings
28	– Type of farming
31	– Changes in the structure of the holdings
33	– Projection of structural development
35	3 Labour force
35	– Total population
37	– Economically active population
41	– Age distribution of the holders
42	– Working hours
44	– Part-time employment
46	– Replacer activity
47	– Working injuries
49	4 Land. Real estates
49	– Type of land
51	– Soil survey
51	– Assessed values
55	– Market prices of agricultural real estates
59	5 Buildings, plants and machinery
59	– Buildings
60	– Construction activity
64	– Plants
69	– Underdrainage
72	– Machinery
75	6 Requisites
75	– Seed
78	– Plant nutrients
80	– Pesticides
84	– Feeding stuffs
86	– Motor fuel, fuel oil
89	7 Crop farming
89	– Use of arable land
102	– Use of different varieties
107	– Yields per hectare
117	– Total yields
122	– Quality of the yield
128	– Crop outlook
131	– Dates for sowing and harvesting
135	8 Horticultural cultivation

Sida		Page	
143	9 Husdjur	143	9 Livestock
143	– Nötkreatur	143	– Cattle
157	– Får	157	– Sheep
164	– Svin	164	– Pigs
174	– Höns	174	– Fowls
179	– Getter, pälsdjursskötsel, rennärning och biodling	179	– Goats, fur farming, reindeer keeping and apiculture
181	10 Förädling, handel och konsumtion	181	10 Processing, trade and consumption
181	– Produktion och försörjningsbalanser	181	– Production, balance sheets of resources
186	– Konsumtion	186	– Consumption
189	– Utrikeshandel	189	– Foreign trade
193	11 Ekonomi	193	11 Economics
193	– Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna	193	– Agricultural sector in the national accounts
194	– Totalkalkyler för jordbruket	194	– Calculation of incomes and expenditures of the agricultural sector
197	– Intäkter, kostnader m m för företagen	197	– Receipts, costs etc. of the holdings
202	– Prisindex	202	– Price indices
205	– Jordbrukarfamiljernas inkomster	205	– Incomes of the farmer families
207	– Jordbrukarnas tillgångar och skulder	207	– Assets and liabilities of the holders
211	12 Stödåtgärder, försäkringar	211	12 Support, insurances
211	– Prisstöd	211	– Price support
214	– Rationaliseringsinsatser	214	– Rationalization measures
218	– Jordbrukets skördebeskydd	218	– Crop insurance
221	– Hagelskadeförsäkring	221	– Hail insurance
222	– Husdjursförsäkring	222	– Livestock insurance
223	13 Lantbruksutbildningen	223	13 Agricultural training
227	14 Lantbrukets föreningsrörelse	227	14 Farmers' co-operative associations
231	15 Internationella uppgifter	231	15 International statistics
239	Bilagor	239	Appendices
255	Introductory notes	255	Introductory notes in English
256	Summary	256	Summary in English
260	Swedish-English vocabulary	260	Swedish-English vocabulary
268	Sakregister	268	Subject index

Teckenförklaring

"	Upprepning
–	Intet finns att redovisa
0	Mindre än 0,5 av enheten
0,0	0,05
..	Uppgift ej tillgänglig eller alltför osäker för att anges
	Uppgift kan ej förekomma

Symbols

	Repetition
	Magnitude nil
	Magnitude less than half of unit employed
	Data not available
	Category not applicable

1 Jordbruksåret 1989

Flera frågor med anknytning till jordbruk och livsmedelspolitik har varit aktuella under året. Vid GATT-mötet i Geneve i april 1989 nåddes en internationell överenskommelse om jordbruket som fick direkta konsekvenser i Sverige. Överenskommelsen innebär bl a att stödet till jordbruket skall hållas oförändrat tills en långsiktig uppgörelse träffats. Jordbrukets ersättning 1989/90 för bl a ökade kostnader utbetalas som en följd av beslutet direkt till jordbrukarna enligt speciella regler och inte som tidigare i form av prishöjningar på produkterna.

Förslag till en ny livsmedelspolitik presenterades i oktober 1989 av den parlamentariskt tillsatta livsmedelspolitiska arbetsgruppen, LAG. Skatteutredningen presenterade sommaren 1989 förslag som till vissa delar har stor betydelse för jordbrukarna. På miljöområdet har under året bekämpningsmedelsgruppen samt miljöavgiftsutredningen avgivit rapporter. Lantbrukarnas riksförbund (LRF) antog 1989 ett nytt miljöprogram.

Spannmålsöverskottet minskade även under 1989, huvudsakligen som en effekt av omställningsprogrammet Omställning 90. Beträffande mjölk och mjölkprodukter har produktionsbalansen försämrats. Mjölkinvägningen ökade framförallt under senare delen av 1989 efter tvåprissystemets avskaffande den 1 juli. Nettounderskottet av nötkött har minskat genom ökad produktion. Marknadsbalansen för fläsk har försämrats genom ökad produktion och minskad konsumtion.

VÄXTODLINGEN OCH SKÖRDEUTFALLET UNDER 1989

Extrem väderlek

1980-talet avslutades med ett år som var varmare än normalt i hela landet. Speciellt höga medeltemperaturer uppvisade inre Götaland och Mälardalen. Nederbörden under året var mycket ojämnt fördelad över landet.

Januari och februari utmärktes av mycket mildt väder. Temperaturrekorden slogs på löpande band främst i södra Sverige. Årets början var torr, medan februari gav starkt varierande mängder nederbörd i olika delar av landet.

Under mars var vädret mildt, nederbördsrikt och blåsigt. Både april och maj var mildare än normalt i hela landet. Den 24 maj uppmättes 29,0 grader på några orter i Hälsingland. Kyliga perioder förekom dock i början av april och i slutet av maj. Nederbörden var i stort sett normal under april och maj.

I detta kapitel behandlas

- Växtodlingen och skördeutfallet
- Jordbruksproduktionen
- Överläggningar om jordbrukspriserna
- Omläggning av livsmedelspolitiken
- Miljö- och djurskyddsfrågor
- Övriga aktuella frågor
- Den internationella utvecklingen

Sommarmånaderna juni och juli var varma och torra. Ett antal värmeböljor varvades med svalare perioder. Vädret i augusti var svalt och ostadigt. I slutet av månaden kom en kylig period med nattfrost ända ner i Götaland.

Septembervädret var varmt och torrt. Under en värmebölja i mitten av månaden steg temperaturen till 25–27 grader i delar av södra och mellersta Sverige. Oktober inleddes med kyla och frost, men under senare delen av månaden dominerade mildluften. Liksom under september var nederbörden mindre än normalt. Norra Lappland fick ett par decimeter snö redan i mitten av månaden.

I slutet av november kom snö och kyla. Snö föll längs Östersjö- och Bottenhavskusterna. Lokalt i norra Uppland uppmättes 50 cm snö. December var något kallare än normalt med en mycket kylig period i mitten av månaden. Under senare delen av december trängde mild luft in över landet. I en stor del av landet blev nederbörden mindre än normalt.

Gynnsamt för höstsådden

Vintern 1988/89 var ovanligt mild och nederbördsfattig. Övervintringen för de höstsådda grödorna blev därför bättre än normalt.

Den tidiga skörden 1988 gjorde det möjligt att höstså stora arealer. Totalt uppgick den höstsådda arealen till 400 000 ha, vilket är ca 25 % mer än genomsnittet för den senaste femårsperioden. Speciellt stor sådd av höstvetete hade Uppsala och Västmanlands län.

Tidig vårsådd

Vårsådden 1989 genomfördes ovanligt tidigt, speciellt i landets södra och östra delar. De vårsådda grödorna utvecklades sedan väl, då inga köldperioder inträffade. Även de höstsådda grödorna hade gynnsamma betingelser under våren.

Bra vallskörd

Vallskörden påbörjades i normal tid och bärgningen kunde sedan genomföras på kort tid. Den torra väderleken under juni medförde bra skördeförhållanden och ledde till en god kvalitet för både ensilage och hö.

Den varma och torra sommaren innebar i många områden dåliga förutsättningar för återväxten på vallarna. Hektarskörden av slåttervall (inkl återväxt) blev dock 3 % högre än för den närmast föregående femårsperioden. I delar av södra och östra Götaland blev vallskörden till följd av torkan avsevärt under normalskörd.

Höga hektarskördar av spannmål

Spannmålsskörden kunde genomföras tidigare än normalt i hela landet. I norra Götaland och Svealand stördes dock tröskningen av regn, som lokalt kom i riklig mängd.

Regnet medförde att en del av brödsäden fick sänkt kvalitet främst i form av försämrat falltal. Trots detta var 1989 års spannmålsskörd genomsnittligt av högre kvalitet än normalt. För flertalet spannmålsgrödor var rymdvikter och proteinhalter över genomsnittet för den senaste femårsperioden.

Hektarskördarna 1989 var högre än under närmast föregående femårsperiod för vete, råg och korn. Totalskördarna var högre än normalt för höstsäd, för höstvetet o m den största som förekommit! För vårsäd var dock besädda arealer och totalskördar mindre än normalt. Den totala spannmålsskörden blev därmed något mindre än genomsnittet för den senaste femårsperioden.

Få utbetalningar från skördeskadestyddet

Skördeskadestyddet fick för första gången 1988 en ny utformning i samband med att LRF tog över ansvaret för skyddet. Administrationen sköts nu av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadestydd. Lantbruksnämnderna medverkar i respektive län i de direkta kontakterna med jordbrukarna.

Det nya skördeskadestyddet är ett katastrofskydd vid totalskador. Ersättning för skördeskador utgår enbart i områden där totalskador förekommer mer allmänt. Dessa skadeområden fastställs av Skördeskadestyddet med hänsyn tagen till skördesituation och väderläge.

Skördeskadestyddet omfattar stråsäd, raps, rybs, vall, potatis, sockerbetor, ärtor, åkerbönor och bruna bönor. Enbart företag med mer än 5 hektar åker ingår i skyddet. De totala ersättningarna för skördeskador under 1989 blev mycket små. Till ca 30 jordbruksföretag utbetalades totalt 1,2 miljoner kronor.

JORDBRUKSPRODUKTIONEN – BAKGRUND OCH NULÄGE

En tillbakablick

Ett primärt mål för det svenska jordbruket har sedan lång tid varit att försörja den inhemska marknaden med jordbruksprodukter. I ett historiskt perspektiv kan konstateras kortare och längre perioder med under- och överskottssituationer i livsmedelsförsörjningen.

Under tidigare århundranden var tillgången på mat ofta dålig. På 1860-talet drabbades jordbruket av missväxt och stora grupper i samhället fick svälta. I slutet av 1800-talet höjdes avkastningen avsevärt inom växtodlingen och spannmålsexporten var betydande. Till följd av fallande spannmålspriser infördes tullar i många länder. Då möjligheterna till export försämrades gick spannmålsodlarna på slätten i ökad utsträckning in i animalieproduktion. Följden härav blev så småningom ett exportöverskott av animalier.

Även under 1900-talet har bristsituationer förekommit. Under de båda världskrigen var livsmedelförsörjningen ett problem och ransonering fick tillgripas. På 1930-talet kom jordbruket in i en avsättningskris. Export av jordbruksprodukter blev praktiskt taget omöjlig, till följd av ökade tullhinder och sänkta priser. En lång rad producentkooperativa föreningar kom till vid denna tid.

Under efterkrigstiden har en snabb produktivitetshöjning skett inom det svenska jordbruket. Man kan här tala om en industrialisering av jordbruket i den meningen att industritillverkade produktionsmedel i ökad utsträckning utnyttjas i jordbruket.

Inom växtodlingen har växtförädlingen samt insatserna av växtskyddsmedel och handelsgödsel lett till en snabb avkastningsökning. Även inom animalieproduktionen har en effektivisering skett. Genom systematisk avel och bättre utfodring har avkastning och tillväxt ökat kraftigt. En betydande specialisering har skett inom både vegetabilie- och animalieproduktionen.

Åkermark och andra produktionsmedel har inte tagits ur jordbruket i tillräcklig omfattning för att anpassa produktionen till det inhemska avsättningsutrymmet. Under 1980-talet har spannmålsöverskotten varit särskilt besvärande, då stora kvantiteter har fått avsättas till låga världsmarknadspriser. Kostnaderna för den olönsamma exporten skall enligt gällande jordbrukspolitiska beslut bäras av jordbruket. Vad gäller spannmålsexporten har dock samhället tagit ett delansvar för kostnaderna.

Åkermarkens användning – en nyckelfråga

Den totala åkerarealen uppgår för närvarande till knappt 2,9 miljoner ha. Enligt olika beräkningar bör minst 500 000 ha överföras till annan användning för att balans skall nås på vegetabilie marknaden.

Sedan 1987 har olika omställningsprogram (Träda 87, Omställning 90) genomförts för att reducera framför allt spannmålsarealen. Dessa program har varit ettåriga och inte lett till

permanent omställning av några större arealer. De nya alternativ som nu diskuteras är främst energiskog, industriråvaror, miljöreservat och skogsplantering. Olika former av miljöreservat skapas för närvarande i de båda åtgärdsprogrammen "Naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet" (NOLA) och "Nya inslag i landskapet" (NYLA).

Det livsmedelspolitiska beslut som har fattats i juni 1990 kommer att få stor betydelse för åkerarealens framtida användning. Detta beslut beaktar bl a regionala och beredskapsmässiga aspekter. Arealanvändningen påverkas även av den framtida politiken på energi- och miljöområdena.

Marknadssituationen 1989 för vegetabilier

Omställning 90 bidrog under året till att minska spannmålsöverskottet. Effekten av programmet har beräknats till ca 800 000 ton, dvs överskottet minskade från 2,0 till 1,2 miljoner ton. Omkring 25 000 jordbrukare deltog i programmet med ca 260 000 ha.

Omställningsarealerna användes för vall, speciella fånggrödor eller lades i olika former av träda. En betydande del av arealen höstsåddes. En permanent omställning gjordes av endast ca 4 000 ha som skogsplanterades.

Exportkostnaderna för spannmål beräknades genom Omställning 90 ha minskat med 700 miljoner kronor. Per kg spannmål beräknas exportkostnaden under 1989/90 till ca 85 öre per kg exporterad vara trots en viss återhämtning under 1989 av världsmarknadspriserna. Till jordbrukarna utbetalades 430 miljoner kronor som ersättning för deltagandet i omställningen.

Marknadssituationen 1989 för animalier

Mjölk

Mjölkinvägningen ökade under 1989 med 2 % samtidigt som den inhemska förbrukningen minskade. Ökningen i invägningen var störst under det fjärde kvartalet. Tvåprissystemet på mjölk avskaffades vid halvårsskiftet 1989, vilket var en starkt bidragande orsak till produktionsökningen. Detta system kan sägas ha inneburit att marknadsutrymmet kvoterats på landets mjölkproducenter.

Förändringarna i produktion och konsumtion under året ledde till en försämring av produktionsbalansen. Nära 10 % av invägningen fick avsättas på export. För att säsongsvariationerna skall klaras brukar 5 % anses vara en lämplig marginal.

Utrikeshandeln med mejeriprodukter sker i form av förädlade produkter, främst smör och mjölkpulver. För regleringsåret 1989/90 beräknas exporten av mejeriprodukter kosta ca 600 miljoner kronor, vilket motsvarar 17 öre per kg producerad mjölk.

Nötkött och fläsk

Den tidigare nedgången i produktionen av nötkött förbyttes under 1989 i en ökning med 9 % samtidigt som konsumtionen var i stort sett oförändrad. Nettounderskottet minskade därmed till 3–4 miljoner kg.

Trots underskottet importerades och exporterades betydande kvantiteter. Denna utbyteshandel förklaras av att den inhemska konsumtionen av kött detaljer inte motsvarar djurkropparnas sammansättning. I allmänhet uppkommer överskott av framtidskött.

Marknadsbalansen för fläsk försämrades under 1989 med ca 7 miljoner kg. Denna utveckling förklaras av en ökad produktion och en minskad konsumtion. Liksom för nötkött förekom en betydande utbyteshandel av fläsk.

Ägg

Exporten av ägg i skal uppgick under året till ca 10 miljoner kg. Till detta kommer viss utrikeshandel med äggprodukter. En förbättring av produktionsbalansen skedde mot slutet av året. Under våren drevs en kampanj för minskad produktion genom tidigare lagd utslaktning av höns. Vidare väntas produktionen successivt minska fr o m oktober 1989 till följd av det skärpta utrymmeskravet för burhöns.

Under 1989 pressades priserna ytterligare på den internationella marknaden, som nu är en ren dumpningsmarknad. Detta sammanhänger med ökad produktion i bl a EG.

ÖVERLÄGGNINGAR OM JORDBRUKSPRISERNA

Utgångsläget 1989

Överläggningarna 1989 om priserna på jordbruksprodukter skedde mellan Konsumentdelegationen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation under ledning av statens jordbruksnämnd. På basis av dessa överläggningar utformade jordbruksdepartementet en proposition som förelades riksdagen.

Enligt 1985 års livsmedelspolitiska beslut skall överläggningarna vara obundna. Detta innebär att hänsyn tas till bl a de aktuella förhållandena på marknaden, i jordbruket och i samhällsekonomin i övrigt. Produktionsbalansen i jordbruket är sålunda en central fråga.

T o m 1985 var överläggningarna starkt knutna till kostnadsutvecklingen i jordbruket och förädlingsindustrin, den s k inkomstfölsamheten samt produktivitetsutvecklingen. I praktiken är överläggningarna fortfarande inriktade på dessa fyra områden. Anledningen till att vissa delar av förädlingsindustrin berörs av överläggningarna är att prisregleringen för vissa produkter sker i partiprisledet.

I regeringens uppdrag i januari 1989 till statens jordbruksnämnd inför överläggningarna angavs att en utgångspunkt skulle vara den internationella utvecklingen på jordbrukets och jordbrukspolitikens område. Vid överläggningarnas start var förutsättningarna oklara, då GATT-överläggningarna i april 1989 eventuellt kunde leda till en frysning av jordbrukspriserna.

Den aktuella regleringsperioden (juli 1989 – juni 1990) skulle enligt direktiven betraktas som en övergångsperiod inför en ny jordbrukspolitik. Införandet av den nya politiken förutsattes ske med början den 1 juli 1990.

Överläggningarna strandade

I slutet av mars kunde jordbruksnämnden konstatera att de båda parterna inte kunde enas. Jordbruksnämndens förslag till överenskommelse överlämnades därefter till regeringen.

Nämndens förslag innebär att kompensationsbeloppet till jordbruket för perioden 1 juli 1989 – 30 juni 1990 skulle uppgå till totalt 1 170 miljoner kronor. Beloppet föreslogs bli tillfört jordbruket i form av prishöjningar.

GATT-beslut om fryst jordbruksstöd

Under april 1989 ändrades förutsättningarna för den svenska jordbrukspolitiken, till följd av den då träffade GATT-överenskommelsen. Denna överenskommelse innebär bl a att stödet till jordbruket skulle hållas oförändrat under 1989 och 1990 tills en långsiktig uppgörelse träffats. Vidare skulle stödet sänkas under 1990. (Se vidare avsnittet Den internationella utvecklingen).

I proposition och riksdagsbeslut rörande jordbrukspriser m m under 1989/90 förutsattes att prisstödet till jordbrukarna inte kunde höjas under denna period. Det aktuella beloppet skulle istället betalas ut på ett sådant sätt att det inte verkade produktionsstimulerande.

Ersättningen den 1 juli – 31 december 1989

Jordbrukets ersättning för bl a ökade kostnader under andra halvåret 1989 uppgick till totalt 720 miljoner kronor. Med hänsyn till GATT-överenskommelsen kunde beloppet inte utgå i form av prishöjningar på produkterna.

Huvudprincipen skulle vara en direkt utbetalning till jordbrukarna baserad på antal djur respektive antal hektar av berörda prisreglerade grödor. För att inte vara produktionsstimulerande skulle utbetalningarna grundas på historiska uppgifter om djurantal och arealer. En utgångspunkt var dock att kompensationen skulle tillfalla de aktiva brukarna.

De direkta utbetalningarna omfattade större delen av beloppet. Ersättningen till mjölkproduktionen, det s k kobidraget, baserades på antalet kor under 1988. Per ko utbetalades 875 kronor. Till matpotatisodlingen utbetalades ersättningen som ett arealstöd med 535 kronor per ha. Utbetalningen omfattade enbart företag med mer än 2 ha åker, varav minst ett halvt ha matpotatis år 1988.

Förutom de direkta utbetalningarna disponerades en del av det totala ersättningsbeloppet för vissa andra ändamål. Användningen av medlen var följande:

Arealbidrag på matpotatis	24,0 miljoner kronor
Ersättning för utebliven höjning av förmålningsavgift	38,6 »
Kostnader för omhändertagande av självdöda djur	27,0 »
Bidrag till mjölkproduktionen	495,9 »
Diverse justeringsposter	34,5 »
Summa utbetalningar 1989–12–31	620,0 »

(forts)

Skördeskadefonden	56,5 miljoner kronor
Låginkomstsatsning	24,7 »
Djurens hälso- och sjukvård	8,8 »
Pristillägget på får- och lammkött	10,0 »
Summa övriga åtgärder	100,0 »

Norrlandsstödet uppräknat

För budgetåret 1989/90 höjdes stödet till jordbruket i norra Sverige med 110 miljoner kronor till drygt 600 miljoner per år. Detta pristöd är avsett att utgöra en kompensation för de merkostnader som drabbar produktionen i Norrland. Fördelningen av stödet på olika produkter blev följande:

Mjölk	78,7 miljoner kronor
Nötkött	28,1 »
Får- och lammkött	1,5 »
Smågrisar	1,4 »
Get	0,3 »
Totalt	110,0 »

För att de tillförda beloppen inte skulle verka produktionsstimulerande utbetalades de som bidrag per djur.

Ersättningen den 1 januari – 30 juni 1990

Riksdagsbeslutet rörande jordbrukspriser m m under 1989/90 innebär att jordbruket för perioden 1 januari – 30 juni skall tillföras 450 miljoner kronor. Principerna för utbetalningen skall vara desamma som föregående period, dvs utbetalningar skall göras direkt till jordbrukarna.

OMLÄGGNING AV LIVSMEDELSPOLITIKEN**Regleringar från 1930-talet**

Det nuvarande jordbrukspolitiska systemet skapades i sina väsentliga delar i början på 1930-talet. I slutet av 1920-talet inleddes en internationell ekonomisk kris. En minskad efterfrågan på jordbruksprodukter ledde till starkt fallande priser såväl på världsmarknaden som inom landet.

För att lösa de ekonomiska problemen inom jordbruket infördes regleringar som skulle säkra avsättningen för produkterna. Regleringarna innebär att de svenska produkterna genom t ex inmalningstvång skulle användas inom landet. Vidare infördes ett system med avgifter för att subventionera olönsam export. På mejeriområdet skapades ett system för utjämning av lönsamheten mellan olika produkter.

Regleringssystemet ledde till en stabilisering av priserna, vilket var det främsta syftet med åtgärderna. Under andra världskriget ändrades förutsättningarna radikalt och krishushållningen infördes.

Efter kriget skedde stora produktivitetshöjningar inom jordbruket och produktionen ökade. Det under 1930-talet införda

regleringssystemet har behållits i stort sett oförändrat. Systemet har dock utsatts för kritik, då de förhållanden som förelåg då det infördes nu har ändrats. Måluppfyllelsen i dagens livsmedelspolitik har ansetts vara dålig. De i slutet av 1980-talet pågående GATT-förhandlingarna har också ansetts motivera en omprövning av nuvarande system.

Förslag till ny livsmedelspolitik

Under 1988/89 tillsattes en parlamentarisk arbetsgrupp, "Den livsmedelspolitiska arbetsgruppen" (LAG) för att dels utvärdera 1985 års livsmedelspolitiska beslut, dels lämna förslag till en ny politik på området. Den s k LAG-rapporten presenterades i oktober 1989, varefter den remissbehandlades. Riksdagen har i juni 1990 beslutat om en ny livsmedelspolitik.

LAG föreslår att nuvarande gränsskydd behålls, medan de interna reglerna slopas. Utformningen och storleken av gränsskyddet får enligt LAG bli beroende av den internationella utvecklingen främst inom GATT. Samtidigt föreslås att gränsskyddets höjd skall kunna ändras för att stimulera konkurrensen på den inhemska marknaden.

De regleringsföreningar som skött exporten av överskott föreslås upphöra. Likaså föreslås de regelbundet återkommande prisöverläggningarna bli avskaffade. Staten kommer därmed inte att styra prissättningen på kort sikt. Marknadskrafterna får istället påverka priser och produktion i jordbruket.

På miljöområdet förutsätts förslaget innebära förbättringar vad gäller läckage av växtnäring och minskade risker med bekämpningsmedel. Detta antas bli en konsekvens av minskad åkerareal och sänkt intensitet. En ökning föreslås av de s k NOLA-bidragen som skall bevara värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Särskilda övergångsåtgärder föreslås, då den fria prisbildningen antas leda till temporärt låga priser och därmed ekonomiska svårigheter för många jordbrukare. Ett särskilt inkomststöd föreslås utgå under en treårsperiod med början 1991/92. Stödet är första året 1 200 kronor per ha och sjunker följande år till 800 kronor respektive 400 kronor.

Remissvaren

Remissvaren visar genomgående en förståelse för avreglering och ökad marknadsorientering inom jordbruket. Omställningarna inom det svenska jordbruket bör enligt remissinstanserna ske med hänsyn tagen till vad som sker internationellt, t ex i GATT-förhandlingarna.

Från jordbruksnäringens företrädare framhålls att vissa regleringar, t ex på mejeriområdet, bör behållas i en förenklad form. Vidare föreslås att en inom jordbruket kollektivt finansierad export av överskottskvantiteter bör göras möjlig även i framtiden. I flera remissvar efterlyses aktiva omställningsåtgärder som leder till att åkermark överförs till nya mer permanenta användningar, t ex produktion av bioenergi och skogsplantering.

En grundligare analys av miljöeffekterna efterlyses av vissa remissinstanser. De föreslagna insatserna för naturvård och kulturmiljövård anses vara otillräckliga. I flera remissvar pekas på att en omfattande nedläggning av jordbruk i skogs- och mellanbygderna kan bli följden av LAG-förslaget.

MILJÖ- OCH DJURSKYDDSRÅGOR

Det miljöpolitiska beslutet

Det miljöpolitiska beslutet 1988 avsåg bl a djurtäthet, spridningstidpunkt och lagringskapacitet för stallgödsel samt andel höst- och vinterbevuxen mark. De nya reglerna gäller i många fall från mitten på 1990-talet, då det har bedömts nödvändigt att ge jordbrukarna en övergångsperiod för investeringar och anpassningar.

Under 1989 har främst kraven på utökad lagringskapacitet för stallgödsel påverkat jordbrukarna. I de fyra sydligaste länen samt inom vissa kuststräckor skärps kraven. Skärpningen gäller också företag med mer än 100 djurenheter i övriga delar av landet. I de först nämnda områdena utgår under perioden 1988/89 – 1990/91 ett bidrag till investeringarna finansierat med miljöavgifter.

Investeringarna i gödselvårdsanläggningar inom de bidragsberättigade områdena uppgick under tiden juli 1988 – december 1989 till drygt 160 miljoner kronor. I bidrag utbetalades ca 23 miljoner kronor.

Krav på obligatorisk utbildning av sprutförare gäller fr o m 1 april 1990. Kravet innebär i praktiken att alla jordbrukare som sysslar med spridning av bekämpningsmedel måste genomgå en speciell kurs på 3–4 dagar. Vart femte år måste dessutom sprutförare genomgå en fortbildningskurs på en dag. Under 1989 har lantbruksnämnderna arrangerat ett stort antal kurser för sprutförare.

Den nya djurskyddslagen

Den nya djurskyddslagen antogs under 1988 och gäller från den 1 juli samma år. Lagen innehåller de grundläggande bestämmelserna och har under 1989 kompletterats med föreskrifter och anvisningar framtagna av lantbruksstyrelsen.

För många av de nya bestämmelserna gäller en övergångstid till i mitten och i något fall till i slutet av 1990-talet. Åtgärder som är förknippade med ombyggnader av ekonomibyggnader gäller i många fall fr o m 1994. För nybyggnader trädde bestämmelserna i kraft den 1 juli 1989.

Skärpt utrymmeskrav för burhöns gäller vid nyinsättning fr o m oktober 1989. De nya reglerna innebär att antalet hönor per bur minskas från 4 till 3. Då insättning av nya omgångar av höns sker successivt dröjer det ca 1,5 år innan alla besättningar har anpassat sig till det nya utrymmeskravet.

Förslag från bekämpningsmedelsgruppen

Sommaren 1989 avlämnade den s k bekämpningsmedelsgruppen sin rapport. Enligt utredningsdirektiven skall användningen av bekämpningsmedel begränsas ytterligare

efter 1990, då nuvarande halveringsprogram avslutas. Direktiven innebar vidare att gruppen skulle överväga förutsättningarna för och effekterna av en ytterligare halvering alternativt ett avskaffande av bekämpningsmedel.

I rapporten redovisas olika vägar till en ytterligare halvering av användningen under en femårsperiod. Ett alternativ är en övergång till lågdosmedel vid ogräsbekämpning i stråsäd och reduceringar av ogräsbekämpningen i övrigt. I ett annat alternativ förutsätts att kemisk bekämpning mot örtogräs i stråsäd upphör. Ca 500 000 ha grön träda eller vall behöver då införas. Vidare anger gruppen ett alternativ som innebär en bättre risk- och behovsanpassning. Omläggningen skulle i detta fall ske under en längre tidsperiod.

För totalstopp skisseras två alternativ. I det ena förbjuds all användning av bekämpningsmedel utom betmedel för utsäde. I det andra fallet tillåts inte heller betmedel. För att bemästra ogräsproblemen behövs grön träda eller vall i stor omfattning eller ca 700 000 ha.

Gruppen pekar på att nya mål kan övervägas för användningen av bekämpningsmedel som i första hand utgår från att riskerna skall minskas. Ekonomiska styrmedel samt utvecklingsarbete och rådgivning förordas i rapporten.

Miljöavgiftsutredningen

Hösten 1989 lade miljöavgiftsutredningen (MIA) fram sitt förslag rörande energi och trafik. Förslagen omfattade bl a miljöavgifter på utsläpp av svavel, utsläppsavgift på kväveoxider, koldioxidavgift och energiskatt.

Förslagen anses stärka trädbränslenas konkurrenskraft gentemot fossila bränslen. Kol och torv bedöms få svårt att hävda sig på energimarknaden. Den framtida användningen av bioenergi påverkas i hög grad av satsningen på naturgas.

Under första halvåret 1990 behandlar MIA även frågor rörande jordbruket. I första hand gäller detta miljöavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel.

LRFs nya miljöprogram

Under 1989 antog LRF ett nytt miljöprogram "Lantbrukets miljömål – en renare framtid". Programmets grundsats är att konsumenternas önskemål skall styra produktionen i det svenska lantbruket.

Genom ett aktivt miljöarbete strävar lantbruket efter att uppnå ett antal ambitiösa mål som avser minskat läckage av växtnäring och minskade risker med bekämpningsmedel. I programmet betonas också omsorgen om djuren.

Det svenska odlingslandskapet skall värnas. Programmet framhåller att det småskaliga skogsbruket har förutsättningar att hjälpa till att bevara ett variationsrikt landskap.

Nya inslag i landskapet (NYLA)

Våren 1989 avsatte regeringen 30 miljoner kronor av de medel som utgör statens delansvar för spannmålsöverskottet till speciella insatser inom slättbygderna i det s k NYLA-programmet. Medlen skall under en treårsperiod användas till åtgärder som minskar spannmålsarealen och ökar varia-

tionsrikedomen i kulturlandskapet. Åtgärderna bör ses som ett komplement till det s k NOLA-programmet.

En arbetsgrupp har senare utarbetat riktlinjer för NYLA-programmet. Bland de åtgärder som diskuterades i gruppens arbete kan nämnas lårhäckar, dungar av ädla lövträd, agroforestry, skyddszoner mot vattendrag, våtmarker som kvävefällor, översilningsängar m m.

ÖVRIGA AKTUELLA FRÅGOR

Rågvete

Rågvete kom under 1989 att uppmärksammas i massmedia genom de blockader mot rågveteimporten som genomfördes av jordbrukare i några svenska hamnar. Främst kom diskussionen att handla om rågvetepartiernas innehåll av flyghavre.

Importen av rågvete, har tidigare varit mycket begränsad men ökade kraftigt under hösten 1989. Rågvete, som är en korsning mellan råg och vete, importeras främst från Polen.

Intresset för rågvete sammanhänger med att produkten inte omfattas av jordbruksprisregleringen och kan importeras utan tullar och avgifter. Från jordbrukets sida reagerar man över detta, då rågveteimporten bidrar till att öka det svenska spannmålsöverskottet. Frågan om gränsskydd för rågvete kommer av Sverige att tas upp inom GATT.

Utredning om gentekniken

En utredning om den gentekniska forskningen arbetade under året på uppdrag av regeringen. Enligt direktiven skulle utredningen kartlägga den gentekniska forskningen och teknikens praktiska tillämpning på växter och djur.

Användningen av genteknik för att förebygga och bota sjukdomar hos djur bör enligt utredningsuppdraget normalt vara möjligt. Av etiska skäl bör dock tekniken inte användas för att på artificiell väg ändra husdjuren så att produktionen ökar.

I utredningens arbetsuppgifter ingår även att redovisa eventuella risker med genteknikens användning på djur och växter. Vidare skall regelsystemet för forskning och dess tillämpning belysas.

Utredning om jordförvärvslagen

På regeringens uppdrag genomfördes under 1989 en utredning om jordförvärvslagen. Målsättningen med nuvarande lagstiftning är att främja sysselsättningen i glesbygd genom att bl a slå vakt om familjeföretaget och sambandet mellan brukande och ägande inom jord- och skogsbruket.

Enligt utredningen fyller lagen sitt syfte enbart vad gäller att förhindra bolagsköp av jord och skog. Bestämmelserna med syfte att underlätta strukturrationaliseringen bör tas bort enligt utredningsförslaget. Vidare föreslås att prisprövningen slopas.

Skatteomläggningen

Skatteutredningens förslag presenterades sommaren 1989. Vissa delar av förslaget kommer att ha stor betydelse för jordbruket. Riksdagsbeslutet har fattats i juni 1990.

Kvittningsrätten mellan olika förvärvskällor föreslås bli slopad. Inkomstlagen rörelse, annan fastighet och jordbruksfastighet slås dock ihop till inkomstlaget näringsverksamhet. För bl a deltidjordbruk och företag i ett uppbyggnadsskede kan detta få konsekvenser, då inkomst av tjänst inte kan kvittas mot underskott i jordbruket.

Skatteförslaget innebär att bostaden separeras från den övriga jordbruksfastigheten. Därigenom blir reparationer på bostaden inte längre avdragsgilla. Vidare sker en skärpning genom att den nominella värdeökningen reavinstbeskattas.

DEN INTERNATIONELLA UTVECKLINGEN

Jordbruksfrågorna inom GATT – Bakgrunden

Det internationella samarbetet i handelsfrågor sker främst inom ramen för GATT (General Agreement on Tariffs and Trade). GATT är formellt sett ett avtal och inte en organisation. Främsta syftet med GATT är att gynna frihandeln. En ökad internationell arbetsfördelning ger ett bättre resursutnyttjande och ett ökat välbefinnande.

Under 1980-talet har jordbruket stått i centrum i GATT-arbetet. Detta sammanhänger med ett överskott av jordbruksprodukter i många i-länder. Överskotten exporterades med hjälp av subventioner, vilket pressade de internationella priserna till konstlat låga nivåer. I bl a USA och EG var jordbruksexporten stor och medförde mycket höga kostnader, varför jordbruksfrågorna fick hög aktualitet i GATT-arbetet.

I den s k Uruguay-rundan som startades 1986 behandlas jordbruket och vissa andra områden som t ex tekoavor, tjänstehandel, immaterialrätt (t ex patent). Dessa GATT-förhandlingar skall pågå t o m 1990. Vad gäller jordbruket är en

utgångspunkt att förhandlingarna skall leda till öppnare livsmedelsmarknader för import i de olika länderna samtidigt som exportsubventionerna begränsas. Vidare önskas en bättre samordning av växtskydds- och veterinära bestämmelser.

En viktig fråga i GATT-förhandlingarna är hur den samlade stödnivån i olika länder skall mätas så att rättvisande länderjämförelser skall kunna göras. Man har valt att använda den s k PSE-metoden (Producer Subsidy Equivalent), som förutom det direkta prisstödet också innefattar budgetfinansierade kostnader i jordbrukssektorn.

Vid ett GATT-möte i Montreal i december 1988 ägnades stort utrymme åt jordbruksfrågorna. Mötet ledde inte till några framsteg, utan det beslutades om ett uppehåll i förhandlingarna till 1989.

GATT-överenskommelsen i april 1989

I april 1989 nåddes en överenskommelse om jordbruket vid GATT-mötet i Geneve. Beslutet blev kortsiktigt och innebar att inhemskt stöd, exportstöd och gränsskydd skulle frysas på nuvarande nivå. Under 1990 skall stöd och skyddsnivåer sänkas. Denna överenskommelse innebar direkta konsekvenser för Sverige (se "Överläggningar om jordbrukspriserna").

Under 1990 fortsätter GATT-förhandlingarna och under detta år skall ett antal jordbruksfrågor få en långsiktig lösning. Avsikten är sedan att reformprogrammet på jordbrukets område skall börja genomföras under 1991.

De mer långsiktiga förhandlingsfrågorna omfattar bl a frågan om hur marknadstillträdet i olika länder skall kunna förbättras. En samordning av systemen för gränsskyddet (t ex tullar) skall eftersträvas. Metoderna för att mäta och jämföra jordbruksstödet skall utvecklas. Vidare krävs preciseringar av bl a vilka nationella undantag som får göras med hänvisning till beredskap och regionalpolitik.

Hösten 1989 skulle GATT-länderna meddela vilka åtgärder som vidtas för att uppfylla åtagandena om en reduktion av stödet under 1990. Den svenska regeringen valde att till GATT redovisa förslagen från den parlamentariska arbetsgruppen (LAG) till en ny livsmedelspolitik.

2 Företagsstruktur

I kapitel 2 redovisas grundläggande uppgifter om jordbruksföretagens och åkerarealens fördelning efter storleksgrupper hektar åker, efter bruksformer (ägda respektive arrenderade företag) samt efter företagarekategorier. Vidare redovisas uppgifter om arealen av olika ägoslag. I särskilda avsnitt redovisas företagens driftsinriktning (typklassificering), förändringar i företagsstrukturen mellan 1988 och 1989 samt uppgifter om utvecklingen i framtiden. Samtliga resultat baseras på uppgifter från lantbruksregistret (LBR). Definitioner och begrepp i LBR som senare återkommer i boken redovisas i detta kapitel.

Kapitel 2 innehåller information om

- Företag, arealer, bruksförhållanden
- Företagens driftsinriktning
- Förändringar i företagens storlek och bruksförhållanden
- Strukturutvecklingen i framtiden

Företag, arealer, bruksförhållanden

Uppgifter om företagens struktur m m insamlas varje år till LBR. Uppgifter inhämtas från företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller företag med stor djurbesättning. Vissa år insamlas dessutom uppgifter från trädgårdsföretag och från företag med skogsmark eller andra ägoslag än åkermark (och högst 2,0 hektar åkermark). En utförlig beskrivning av systemet för uppgiftsinsamling m m i LBR lämnas i bilaga 3.

De år då företag med skogsmark eller andra ägoslag än åkermark (och högst 2,0 hektar åkermark) ingår i registreringen kallas uppgiftsinsamlingen lantbruksräkning. Den senaste lantbruksräkningen genomfördes 1988. Dessa år erhålls en fullständig arealredovisning för hela lantbruket, vilken framgår av tabell 2.1.

Det kan noteras att den totala skogsmarksarealen i landet enligt lantbruksräkningen 1988 var 29,8 miljoner hektar varav drygt 20 % fanns på företag med mer än 2,0 hektar åkermark. Den totala arealen av samtliga ägoslag inom lantbruket var 38 miljoner hektar. Den totala landarealen i landet är ca 41,1 miljoner hektar.

Lantbruksräkning innebär att den årliga insamlingen till LBR i juni via postenkät vissa år kompletteras med bl a

- uppgiftsinsamling från företag med skogsmark och högst 2,0 hektar åkermark (1988 utnyttjades uppgifter från 1988 års särskilda fastighetstaxering)
- särskilda projekt för aktuella ämnesområden

Tabell 2.1
Arealen av olika ägoslag 1988

Area of different types of land in 1988

Avser samtliga lantbruksföretag.

Område; storleksgrupp, hektar åkermark	Åker- mark	Betes- mark	Skogs- mark	Annan mark	Summa
Hela riket					
– 2,0	75 990	236 142	18 387 069	11 054 808	29 754 209
2,1 –	2 872 156	332 262	4 148 215	900 938	8 253 371
Samtliga	2 948 146	568 404	22 535 284	11 955 746	38 007 580

Källa: SCB, lantbruksräkningen

Några begrepp och definitioner i lantbruksstatistiken

Företag

Med företag menas inom jordbruk, skogsbruk, husdjursskötsel samt frukt- och trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning.

Företagare

Med företagare menas den eller de personer som juridiskt och ekonomiskt svarar för verksamheten.

Åkermark

Mark som används eller lämpligen kan användas till växtodling eller bete och som är lämplig att plöjas.

Betesmark

Mark som används eller lämpligen kan användas till bete och som inte är lämplig att plöjas.

Skogsmark

Mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål samt mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- och jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion. Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Annan mark

Mark som inte lämpligen kan användas till växtodling, bete eller virkesproduktion.

Ägoslagsdefinitionerna ovan tillämpas fr o m 1981. De fastställdes som svensk standard i januari 1981 och ansluter till motsvarande ägoslagsdefinitioner i fastighetstaxeringen.

I grova drag råder följande relationer gentemot den tidigare ägoslagsindelningen:

Åkermark motsvarar den tidigare klassen åker.

Betesmark motsvarar dels hela den tidigare klassen kultiverad betesmark, dels en del av klassen annan gräsbärande mark.

Skogsmark motsvarar dels hela den tidigare klassen skogsmark, dels en del av klassen annan gräsbärande mark.

Annan mark motsvarar den tidigare klassen övrig mark.

Effekterna av den ändrade klassificeringen torde vara små beträffande åkermark och skogsmark vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark under eget bruk. Större delen av den tidigare klassen annan gräsbärande mark synes 1981 ha redovisats som betesmark och endast en mindre del ha överförts till skogsmark.

Beträffande indelningen av företagen efter företagarkategori lämnas nedan en precisering för några kategorier.

Enskild person En fysisk person

Enkelt bolag Två eller flera personer (även kombinationer av fysisk och juridisk person)

Aktiebolag Svenskt aktiebolag, även statsägt

Staten Statliga myndigheter, affärsdrivande verk eller institutioner, t ex lantbruksnämnd, domänverket, universitet m fl

Kommun Även landsting

Övriga Ideella och ekonomiska föreningar, handelsbolag, kommanditbolag, sambetesföreningar, stiftelser, hushållningssällskap.

Av tabell 2.2 framgår att totala antalet företag med mer än 2,0 hektar åker 1989 var drygt 98 000. Detta innebär en minskning sedan i föl med 2 400 företag. Under den senaste femårsperioden har antalet minskat med ca 13 000 företag. Gruppen helt ägda företag svarar för hälften av denna minskning.

Antalet helt ägda företag var något mindre än hälften av det totala antalet företag.

Regionalt har Värmlands län 1989 den största andelen helt ägda företag med 56 % av det totala antalet företag i länet.

Andelen delvis arrenderade företag 1989 utgör 37 % av

samtliga företag. Vanligast är företag med både ägd och arrenderad mark i Kopparbergs län med 48 % av det totala antalet företag.

Sett över olika storleksgrupper efter åkerarealen är andelen helt ägda företag 1989 störst i gruppen 2,1–5,0 hektar med drygt 80 % och lägst i grupperna över 50,0 hektar med under 20 %.

Beträffande åkerarealens fördelning efter brukningsformer har de helt ägda företagen knappt 30 % av arealen medan gruppen delvis arrenderade företag 1989 svarar för ca 50 % av den totala åkerarealen.

Tabell 2.2

Antal företag och areal åker efter brukningsform 1989

Number of holdings and area of arable land distributed by type of holding in 1989

Område	Antal företag			Summa	Areal åker			Summa
	Helt ägda	Helt arrenderade	Delvis arrenderade		Helt ägd	Helt arrenderad	Delvis arrenderad	
<i>Län</i>								
Stockholms	700	593	637	1 930	19 290	36 326	39 470	95 086
Uppsala	1 231	765	1 201	3 197	42 668	43 021	73 382	159 071
Södermanlands	832	729	790	2 351	34 300	48 588	54 993	137 881
Östergötlands	1 589	1 300	1 435	4 324	56 147	69 518	90 688	216 353
Jönköpings	2 136	971	1 992	5 099	19 825	23 022	49 738	92 585
Kronobergs	1 654	535	1 479	3 668	13 636	9 744	33 228	56 608
Kalmar	1 773	853	1 809	4 435	35 513	27 193	68 711	131 417
Gotlands	985	262	1 064	2 311	24 238	9 842	49 234	83 314
Blekinge	929	216	652	1 797	11 326	5 620	19 376	36 322
Kristianstads	3 202	951	2 126	6 279	56 405	34 337	87 891	178 633
Malmöhus	3 310	1 519	2 094	6 923	97 162	82 998	123 466	303 626
Hallands	2 774	607	1 732	5 113	46 508	18 502	57 479	122 489
Göteborgs o Bohus	2 169	543	1 270	3 982	23 598	10 679	34 270	68 547
Älvsborgs	4 206	990	2 645	7 841	55 258	23 761	77 140	156 159
Skaraborgs	3 825	1 291	2 711	7 827	96 885	52 340	133 613	282 838
Värmlands	2 892	574	1 682	5 148	39 123	16 349	62 413	117 885
Örebro	1 277	531	1 145	2 953	30 155	22 226	61 504	113 885
Västmanlands	1 211	553	878	2 642	41 856	32 833	56 430	131 119
Kopparbergs	1 264	295	1 441	3 000	13 659	7 432	42 602	63 693
Gävleborgs	1 752	293	1 662	3 707	17 631	5 500	52 757	75 888
Västernorrlands	2 063	229	1 530	3 822	15 059	3 620	40 872	59 551
Jämtlands	1 580	240	1 209	3 029	11 695	3 771	29 337	44 803
Västerbottens	2 367	237	2 108	4 712	19 721	3 671	58 118	81 510
Norrbottens	1 320	146	997	2 463	11 118	2 131	30 604	43 853
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	3 767	1 630	2 683	8 080	112 353	83 762	154 950	351 065
» mellanbygder	4 439	1 392	3 539	9 370	103 992	60 931	161 809	326 732
» norra slättbygder	5 614	2 013	3 761	11 388	156 502	97 438	206 609	460 549
Svealands slättbygder	5 466	3 032	4 702	13 200	179 811	181 343	296 968	658 122
Götalands skogsbygder	13 947	4 619	10 487	29 053	153 206	109 883	279 882	542 971
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 535	1 330	3 309	9 174	53 772	40 754	114 924	209 450
Nedre Norrland	5 169	737	4 434	10 340	40 177	12 257	118 978	171 412
Övre Norrland	4 104	470	3 374	7 948	32 963	6 656	93 196	132 815
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	12 565	1 671	1 158	15 394	47 639	6 591	4 842	59 072
5,1 – 10,0	13 305	2 429	3 827	19 561	100 101	18 973	30 536	149 610
10,1 – 20,0	10 173	3 078	8 098	21 349	148 868	46 332	122 449	317 649
20,1 – 30,0	4 253	1 991	6 332	12 576	105 671	49 845	158 613	314 129
30,1 – 50,0	3 837	2 482	8 185	14 504	149 991	98 390	320 318	568 699
50,1 – 100,0	2 194	2 444	6 670	11 308	148 719	169 030	455 837	773 586
Över 100,0	714	1 128	2 019	3 861	131 787	203 863	334 721	670 371
<i>Hela riket</i>								
1989	47 041	15 223	36 289	98 553	832 776	593 024	1 427 316	2 853 116
1988	48 031	15 748	37 127	100 906	846 539	597 735	1 428 045	2 872 319
1987	49 224	16 363	38 004	103 591	867 730	603 134	1 419 495	2 890 359
1986	50 734	16 880	38 665	106 279	884 594	609 344	1 413 768	2 907 706
1985	52 155	17 502	39 372	109 029	903 251	613 474	1 404 827	2 921 552

Källa: SCB, lantbruksregistret.

18 Företagsstruktur

Storleksgrupp åker

Sedan 1984 har antalet företag minskat med 13 000 eller nästan 12 %. Minskningen har skett i storleksgrupperna upp till 50,0 hektar åker. I storleksgrupperna däröver noteras en ökning av antalet företag.

Den största andelen företag 1989 med mer än 100 hektar åkermark hade Södermanlands län med drygt 15 % och Stockholms län med 12 %. I tabell 2.4 redovisas en ytterligare uppdelning på storleksklasser för företag med mer än 100 hektar åkermark.

Tabell 2.3
Antal företag efter storleksgrupp åkermark 1989
Number of holdings in different size groups of arable land in 1989

Område	Antal företag inom storleksgrupp, hektar åkermark							Summa
	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0	
<i>Län</i>								
Stockholms	157	235	345	261	332	369	231	1 930
Uppsala	169	231	504	447	708	837	301	3 197
Södermanlands	146	217	375	263	418	567	365	2 351
Östergötlands	317	423	663	540	832	1 058	491	4 324
Jönköpings	1 048	1 295	1 218	653	607	239	39	5 099
<i>Kronobergs</i>	878	1 085	843	378	331	138	15	3 668
Kalmar	540	761	951	656	838	556	133	4 435
Gotlands	224	243	393	333	565	465	88	2 311
Blekinge	350	485	384	229	209	110	30	1 797
Kristianstads	831	1 187	1 550	956	900	635	220	6 279
<i>Malmöhus</i>	585	807	1 374	1 005	1 411	1 245	496	6 923
Hallands	750	1 031	1 375	755	699	401	102	5 113
Göteborgs o Bohus	756	1 102	1 099	435	390	175	25	3 982
Älvsborgs	1 522	1 901	1 930	1 012	905	472	99	7 841
Skaraborgs	647	1 060	1 724	1 230	1 529	1 206	431	7 827
<i>Värmlands</i>	1 188	1 349	1 029	461	520	424	177	5 148
Örebro	355	453	538	376	494	534	203	2 953
Västmanlands	136	185	412	407	602	639	261	2 642
Kopparbergs	739	593	636	324	397	265	46	3 000
Gävleborgs	636	897	894	471	510	270	29	3 707
<i>Västernorrlands</i>	1 001	1 133	795	368	351	152	22	3 822
Jämtlands	852	832	664	314	249	106	12	3 029
Västerbottens	950	1 396	1 141	462	465	271	27	4 712
Norrbottens	617	660	512	240	242	174	18	2 463
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	608	792	1 648	1 244	1 694	1 520	574	8 080
» mellanbygder	895	1 260	1 942	1 492	1 970	1 417	394	9 370
» norra slättbygder	868	1 410	2 377	1 679	2 175	2 015	864	11 388
Svealands slättbygder	838	1 277	2 171	1 795	2 626	3 044	1 449	13 200
Götalands skogsbygder	5 754	7 540	7 198	3 590	3 165	1 532	274	29 053
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 883	2 182	2 003	968	1 123	820	195	9 174
Nedre Norrland	2 631	2 833	2 230	1 062	1 011	508	65	10 340
Övre Norrland	1 917	2 267	1 780	746	740	452	46	7 948
<i>Hela riket</i>								
1989	15 394	19 561	21 349	12 576	14 504	11 308	3 861	98 553
1988	15 970	20 076	21 941	13 130	14 785	11 205	3 799	100 906
1987	16 691	20 692	22 689	13 515	15 108	11 209	3 687	103 591
1986	17 298	21 343	23 664	13 941	15 365	11 047	3 621	106 279
1985	17 865	22 110	24 660	14 423	15 536	10 923	3 512	109 029

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 2.4 visar storleksgrupperingen av jordbruksföretag med mer än 100 hektar åker.

Nära 80 % av dessa företag hade 1989 en åkerareal mellan 100 och 200 hektar. I Skånelänen har sammanlagt 45 företag över 500 hektar åkermark. I resten av landet finns allt som allt 37 företag i den storleksklassen.

Tabell 2.4

Antal företag med mer än 100 hektar åkermark efter storleksgrupp 1989

Number of holdings with more than 100 hectares of arable land in different size groups in 1989

Område	Storleksgrupp, hektar åkermark					Summa
	100,1 – 200,0	200,1 – 300,0	300,1 – 400,0	400,1 – 500,0	Över 500,0	
<i>Län</i>						
Stockholms	163	44	17	6	1	231
Uppsala	240	43	10	2	6	301
Södermanlands	273	54	25	5	8	365
Östergötlands	405	60	13	5	8	491
Jönköpings	36	3	–	–	–	39
Kronobergs	13	2	–	–	–	15
Kalmar	106	19	6	1	1	133
Gotlands	77	8	2	–	1	88
Blekinge	24	5	–	1	–	30
Kristianstads	165	32	11	4	8	220
Malmöhus	351	67	19	22	37	496
Hallands	80	13	4	3	2	102
Göteborgs o Bohus	23	1	1	–	–	25
Älvsborgs	83	13	–	2	1	99
Skaraborgs	346	58	13	8	6	431
Värmlands	148	25	4	–	–	177
Örebro	155	31	13	3	1	203
Västmanlands	210	29	15	5	2	261
Kopparbergs	43	1	2	–	–	46
Gävleborgs	26	2	1	–	–	29
Västernorrlands	21	1	–	–	–	22
Jämtlands	12	–	–	–	–	12
Västerbottens	27	–	–	–	–	27
Norrbottns	16	2	–	–	–	18
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	420	80	20	20	34	574
» mellanbygder	301	51	17	10	15	394
» norra slättbygder	702	112	26	13	11	864
Svealands slättbygder	1 122	212	80	19	16	1 449
Götalands skogsbygder	233	31	6	3	1	274
Mellersta Sveriges skogsbygder	161	21	6	2	5	195
Nedre Norrland	60	4	1	–	–	65
Övre Norrland	44	2	–	–	–	46
<i>Hela riket</i>						
1989	3 043	513	156	67	82	3 861
1988	2 989	511	151	63	85	3 799
1987	2 923	469	147	63	85	3 687
1986	2 877	466	136	58	84	3 621
1985	2 780	463	128	58	83	3 512

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 2.5

Åkerarealen efter storleksgrupp 1989

Area of arable land in different size groups of arable land in 1989

Område	Åkerareal inom storleksgrupp, hektar åkermark							Summa
	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0	
<i>Län</i>								
Stockholms	616	1 853	5 273	6 522	13 099	25 968	41 755	95 086
Uppsala	667	1 797	7 779	11 354	28 015	58 396	51 063	159 071
Södermanlands	588	1 745	5 756	6 641	16 756	40 032	66 363	137 881
Östergötlands	1 217	3 323	10 143	13 649	33 600	73 969	80 452	216 353
Jönköpings	4 138	9 826	18 009	16 161	23 375	15 911	5 165	92 585
Kronobergs	3 444	8 093	12 206	9 288	12 520	8 875	2 182	56 608
Kalmar	2 133	5 885	14 318	16 542	32 972	38 008	21 559	131 417
Gotlands	842	1 853	5 983	8 417	22 274	30 588	13 357	83 314
Blekinge	1 364	3 679	5 699	5 619	8 264	7 078	4 619	36 322
Kristianstads	3 145	9 147	23 077	23 941	35 050	43 013	41 260	178 633
Malmöhus	2 182	6 328	20 809	25 179	55 750	85 481	107 897	303 626
Hallands	2 917	7 979	20 378	18 783	26 917	26 620	18 895	122 489
Göteborgs o Bohus	2 921	8 553	16 090	10 915	14 977	11 585	3 506	68 547
Älvsborgs	5 842	14 525	28 377	25 010	34 888	31 599	15 918	156 159
Skaraborgs	2 465	8 408	26 232	30 980	60 433	82 585	71 735	282 838
Värmlands	4 472	10 138	15 038	11 572	20 479	29 680	26 506	117 885
Örebro	1 353	3 497	8 089	9 412	19 685	38 016	33 833	113 885
Västmanlands	528	1 485	6 451	10 161	24 212	44 539	43 743	131 119
Kopparbergs	2 697	4 406	9 373	8 046	15 346	17 529	6 296	63 693
Gävleborgs	2 454	6 930	13 296	11 655	19 782	17 742	4 029	75 888
Västernorrlands	3 848	8 440	11 568	9 187	13 460	10 097	2 951	59 551
Jämtlands	3 248	6 210	9 730	7 736	9 513	6 825	1 541	44 803
Västerbottens	3 667	10 643	16 566	11 391	17 936	17 957	3 350	81 510
Norrbottnens	2 324	4 867	7 409	5 968	9 396	11 493	2 396	43 853
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	2 216	6 239	24 918	31 221	66 381	103 656	116 434	351 065
» mellanbygder	3 406	9 809	29 421	37 430	77 179	94 919	74 568	326 732
» norra slättbygder	3 313	11 083	36 115	42 286	86 458	139 404	141 890	460 549
Svealands slättbygder	3 285	10 063	33 500	45 238	104 642	213 706	247 688	658 122
Götalands skogsbygder	22 418	57 547	106 038	89 158	122 536	102 272	43 002	542 971
Mellersta Sveriges skogsbygder	7 215	16 593	29 194	24 157	43 935	56 472	31 884	209 450
Nedre Norrland	9 941	21 277	32 648	26 222	39 013	33 252	9 059	171 412
Övre Norrland	7 278	16 999	25 815	18 417	28 555	29 905	5 846	132 815
<i>Hela riket</i>								
1989	59 072	149 610	317 649	314 129	568 699	773 586	670 371	2 853 116
1988	61 137	153 504	326 262	328 069	580 066	764 595	658 686	2 872 319
1987	63 627	158 026	337 526	337 317	591 719	764 495	637 649	2 890 359
1986	65 843	162 931	352 176	348 163	601 428	753 122	624 043	2 907 706
1985	67 950	168 643	366 451	360 019	607 498	744 119	606 872	2 921 552

Källa: SCB, lantbruksregistret.

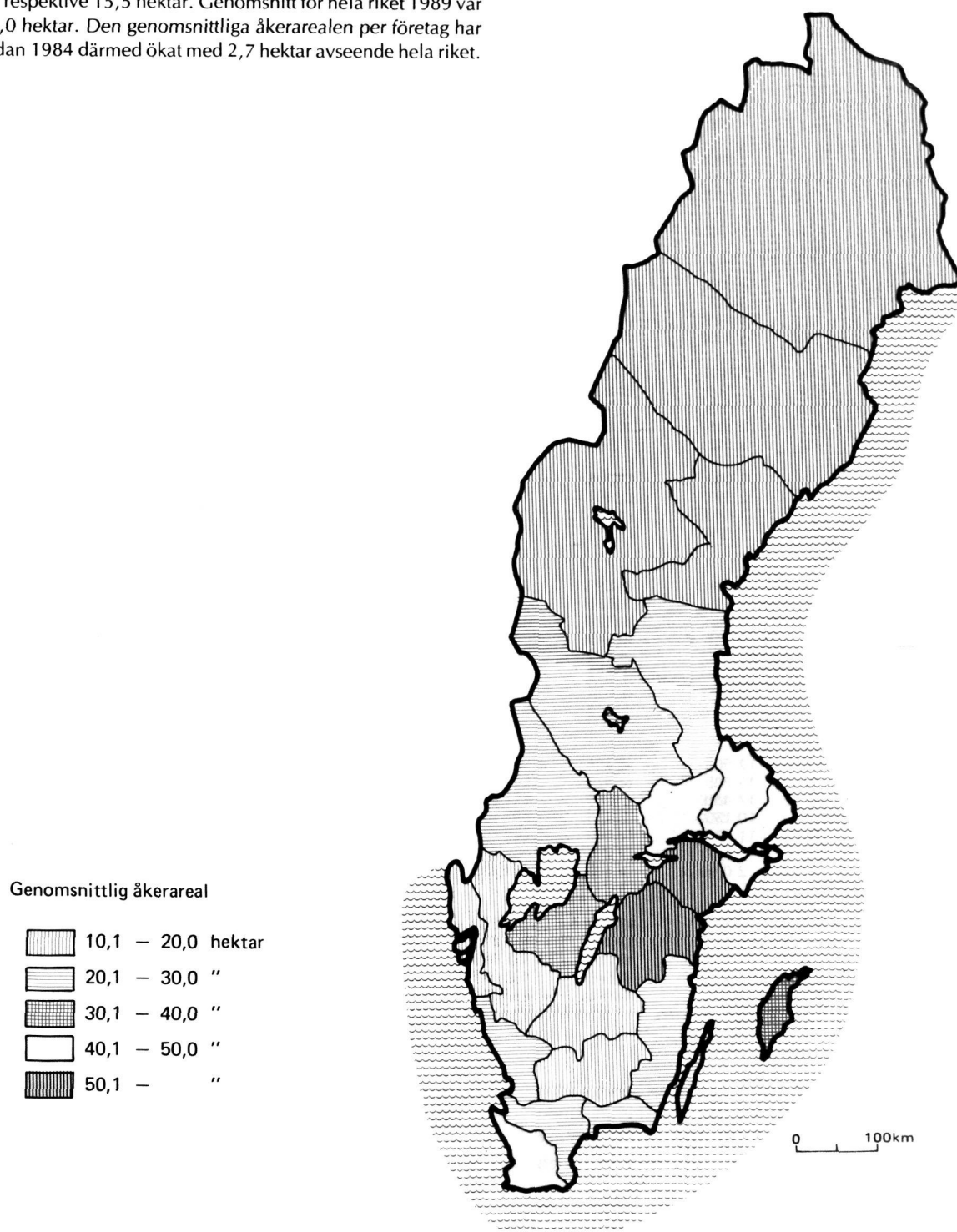
Förändringarna i åkerarealen inom olika storleksgrupper under den senaste femårsperioden följer ungefär samma mönster som förändringarna i antalet företag i motsvarande storleksgrupper. Av den totala åkerarealen 1989, som var ca

2,9 miljoner hektar, svarade företag med mer än 50 hektar åkermark för drygt 1,4 miljoner hektar, eller över 50 %. Motsvarande andel av antalet företag var 15 %. Malmöhus län följt av Skaraborgs län hade 1989 de största åkerarealerna i landet.

I figur 2.6 redovisas den genomsnittliga arealen åkermark per företag 1989. De högsta värdena noteras för Södermanlands län med 58,7 hektar, Östergötlands län med 50,1, Västmanlands län med 49,7 och Stockholms län med 49,3 hektar. Lägst ligger Jämtlands län och Kronobergs län med 14,8 hektar respektive 15,5 hektar. Genomsnitt för hela riket 1989 var 29,0 hektar. Den genomsnittliga åkerarealen per företag har sedan 1984 därmed ökat med 2,7 hektar avseende hela riket.

Figur 2.6
Genomsnittliga arealer åker per företag inom län 1989

Average areas of arable land per holding in 1989. Counties

Tabell 2.7
Antal företag efter företagarekategori 1989
Number of holdings for different categories of holder in 1989

Område; storleksgrupp	Antal företag brukade av		Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Övriga	Summa
	Enskild person	Enkelt bolag						
<i>Län</i>								
Stockholms	1 376	403	30	39	5	8	69	1 930
Uppsala	2 347	732	43	32	6	2	35	3 197
Södermanlands	1 647	574	26	59	2	2	41	2 351
Östergötlands	3 196	993	37	62	3	4	29	4 324
Jönköpings	4 000	964	78	19	1	3	34	5 099
Kronobergs	2 993	565	74	13	2	2	19	3 668
Kalmar	3 520	804	64	23	3	2	19	4 435
Gotlands	1 887	331	27	18	2	1	45	2 311
Blekinge	1 485	258	25	16	1	1	11	1 797
Kristianstads	5 230	794	72	61	4	5	113	6 279
Malmöhus	5 749	866	74	119	9	10	96	6 923
Hallands	4 020	881	83	56	2	4	67	5 113
Göteborgs o Bohus	3 227	572	112	15	1	3	52	3 982
Älvsborgs	6 149	1 421	150	31	2	2	86	7 841
Skaraborgs	5 959	1 635	87	53	7	2	84	7 827
Värmlands	3 931	1 002	174	19	3	3	16	5 148
Örebro	2 319	504	44	41	2	2	41	2 953
Västmanlands	1 992	545	33	25	2	4	41	2 642
Kopparbergs	2 349	512	100	19	1	5	14	3 000
Gävleborgs	3 017	560	74	24	3	2	27	3 707
Västernorrlands	2 949	698	106	13	1	2	53	3 822
Jämtlands	2 297	601	80	13	2	1	35	3 029
Västerbottens	3 690	886	88	13	7	2	26	4 712
Norrbottens	1 874	492	56	11	6	3	21	2 463
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	6 584	1 099	84	140	9	12	152	8 080
* mellanbygder	7 676	1 336	104	106	7	7	134	9 370
* norra slättbygder	8 699	2 324	123	101	10	7	124	11 388
Svealands slättbygder	9 743	2 845	173	190	18	19	212	13 200
Götalands skogsbygder	23 180	4 961	529	128	11	13	231	29 053
Mellersta Sveriges skogsbygder	7 141	1 652	260	52	5	6	58	9 174
Nedre Norrland	8 053	1 824	292	52	4	6	109	10 340
Övre Norrland	6 127	1 552	172	25	13	5	54	7 948
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	12 509	2 196	573	41	4	10	61	15 394
5,1 – 10,0	15 880	2 977	521	59	11	5	108	19 561
10,1 – 20,0	17 488	3 249	357	82	15	5	153	21 349
20,1 – 30,0	10 155	2 135	106	60	10	3	107	12 576
30,1 – 50,0	11 279	2 862	96	94	6	5	162	14 504
50,1 – 100,0	7 807	3 005	64	158	16	10	248	11 308
Över 100,0	2 085	1 169	20	300	15	37	235	3 861
<i>Hela riket</i>								
1989	77 203	17 593	1 737	794	77	75	1 074	98 553
1988	79 437	17 698	1 893	676	73	76	1 053	100 906
1987	82 138	17 756	1 983	568	71	70	1 005	103 591
1986	84 939	17 740	2 044	493	74	67	922	106 279
1985	87 633	17 600	2 320	463	77	68	868	109 029

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 2.7 svarar företagarekategorierna Enskild person och Enkelt bolag för den helt dominerande delen av brukandet, ca 96 %. Några större förskjutningar mellan bruksformerna kan inte noteras under den senaste femårsperioden.

Mellan 1988 och 1989 har det totala antalet företag minskat med 2 353. Den minskningen ligger hos enskilda personer, enkla bolag och dödsbon. Övriga kategorier har ökat något under samma tid.

Tabell 2.8
Åkerarealen efter företagarekategori 1989. Hektar
Area of arable land for different categories of holder in 1989. Hectares

Område; storleksgrupp	Åkerareal i hektar brukad av							Summa
	Enskild person	Enkelt bolag	Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Övriga	
<i>Län</i>								
Stockholms	58 954	22 636	928	5 317	983	991	5 277	95 086
Uppsala	100 557	46 833	1 364	4 959	1 312	212	3 834	159 071
Södermanlands	82 626	38 700	857	11 061	355	584	3 698	137 881
Östergötlands	139 984	63 447	1 366	8 936	141	371	2 108	216 353
Jönköpings	67 399	21 657	578	1 307	59	312	1 273	92 585
Kronobergs	42 820	11 410	714	497	186	175	806	56 608
Kalmar	94 606	30 902	992	2 730	31	572	1 584	131 417
Gotlands	61 767	15 897	521	1 377	223	232	3 297	83 314
Blekinge	27 486	6 273	352	1 497	10	139	565	36 322
Kristianstads	135 758	24 768	1 627	7 311	260	657	8 252	178 633
Malmöhus	223 577	38 884	2 284	27 693	507	1 057	9 624	303 626
Hallands	85 840	24 589	1 280	5 527	99	471	4 683	122 489
Göteborgs o Bohus	53 129	11 855	936	342	21	250	2 014	68 547
Älvsborgs	110 720	35 513	1 604	2 520	138	291	5 373	156 159
Skaraborgs	187 576	75 883	1 630	9 656	578	461	7 054	282 838
Värmlands	83 604	29 414	1 855	1 877	161	261	713	117 885
Örebro	80 421	22 772	762	6 340	58	403	3 129	113 885
Västmanlands	85 082	34 554	1 048	4 560	1 189	581	4 105	131 119
Kopparbergs	47 374	12 693	853	1 650	22	334	767	63 693
Gävleborgs	58 699	13 455	899	1 504	61	186	1 084	75 888
Västernorrlands	42 625	14 263	814	647	43	171	988	59 551
Jämtlands	32 466	9 700	649	512	39	166	1 271	44 803
Västerbottens	60 229	18 633	781	430	420	177	840	81 510
Norrbottens	29 806	11 969	397	678	216	204	583	43 853
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	252 066	51 877	2 544	28 246	561	1 787	13 984	351 065
» mellanbygder	241 491	55 288	2 510	15 044	386	886	11 127	326 732
» norra slättbygder	304 579	124 111	2 660	16 584	798	1 013	10 804	460 549
Svealands slättbygder	422 260	175 000	5 109	30 339	3 589	2 915	18 910	658 122
Götalands skogsbygder	399 958	116 911	5 678	8 486	508	1 302	10 128	542 971
Mellersta Sveriges skogsbygder	151 108	45 545	2 819	6 063	519	250	3 146	209 450
Nedre Norrland	126 452	35 505	2 455	3 055	115	724	3 106	171 412
Övre Norrland	95 191	32 463	1 316	1 111	636	381	1 717	132 815
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	47 897	8 558	2 182	155	15	34	231	59 072
5,1 – 10,0	121 478	22 816	3 912	462	91	31	820	149 610
10,1 – 20,0	260 232	48 307	5 174	1 270	229	84	2 353	317 649
20,1 – 30,0	253 432	53 618	2 598	1 517	232	67	2 665	314 129
30,1 – 50,0	440 770	113 401	3 733	3 830	214	225	6 526	568 699
50,1 – 100,0	528 516	209 457	4 286	11 438	1 187	739	17 963	773 586
Över 100,0	340 780	180 543	3 206	90 256	5 144	8 078	42 364	670 371
<i>Hela riket</i>								
1989	1 993 105	636 700	25 091	108 928	7 112	9 258	72 922	2 853 116
1988	2 020 436	635 949	27 374	98 960	6 914	9 426	73 260	2 872 319
1987	2 056 539	632 593	27 322	88 608	7 049	9 545	68 703	2 890 359
1986	2 102 098	619 261	27 660	79 061	7 437	9 163	63 026	2 907 706
1985	2 138 114	601 790	32 844	73 301	7 750	8 922	58 831	2 921 552

Källa: SCB, lantbruksregistret.

I tabell 2.8 redovisas åkerarealens fördelning efter företagarekategori. Ca 92 % av åkerarealen brukades 1989 av företagare i kategorierna enskild person och enkelt bolag. Den areal som brukas av aktiebolag ökar.

Tabell 2.9
Antal företag efter storleksgrupp skogsmark¹ 1989
Number of holdings in different size groups of forest land in 1989

Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark.
Figures refer to holdings of more than 2.0 hectares of arable land.

Område; storleksgrupp	Antal företag inom storleksgrupp, hektar skogsmark								Summa
	0 5,0	0,1 – 5,0	5,1 – 25,0	25,1 – 50,0	50,1 – 100,0	100,1 – 200,0	200,1 – 400,0	Över 400,0	
<i>Län</i>									
Stockholms	664	85	423	316	245	136	36	25	1 930
Uppsala	974	195	819	600	427	130	37	15	3 197
Södermanlands	813	100	594	354	267	126	47	50	2 351
Östergötlands	1 755	311	868	521	492	264	84	29	4 324
Jönköpings	1 092	135	1 158	1 359	951	350	44	10	5 099
<i>Kronobergs</i>	601	145	894	972	718	272	53	13	3 668
Kalmar	1 296	282	674	768	820	447	124	24	4 435
Gotlands	453	181	707	501	320	127	19	3	2 311
Blekinge	284	128	475	432	307	138	29	4	1 797
Kristianstads	2 992	890	1 376	575	339	87	10	10	6 279
<i>Malmöhus</i>	5 564	740	400	124	59	18	6	12	6 923
Hallands	1 856	671	1 214	757	464	133	11	7	5 113
Göteborgs o Bohus	898	724	1 384	576	297	92	10	1	3 982
Älvsborgs	1 368	739	2 726	1 690	954	290	58	16	7 841
Skaraborgs	2 696	1 430	2 327	772	391	164	29	18	7 827
<i>Värmlands</i>	749	321	1 387	1 107	931	490	124	39	5 148
Örebro	747	296	889	492	296	150	52	31	2 953
Västmanlands	668	137	538	501	493	252	38	15	2 642
Kopparbergs	403	92	660	710	699	353	76	7	3 000
Gävleborgs	420	166	563	620	876	752	277	33	3 707
<i>Västernorrlands</i>	481	323	724	616	707	623	302	46	3 822
Jämtlands	343	126	493	439	574	614	361	79	3 029
Västerbottens	382	148	797	1 062	1 273	760	245	45	4 712
Norrbottnens	261	88	263	375	573	549	298	56	2 463
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	6 306	775	671	193	87	21	10	17	8 080
» mellanbygder	3 997	1 350	1 905	1 093	683	264	58	20	9 370
» norra slättbygder	3 974	2 034	3 490	1 094	507	210	54	25	11 388
Svealands slättbygder	3 713	828	3 342	2 319	1 814	832	225	127	13 200
Götalands skogsbygder	6 146	2 127	7 700	6 347	4 563	1 774	319	77	29 053
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 608	467	2 251	1 996	1 718	874	213	47	9 174
Nedre Norrland	1 246	614	1 839	1 667	2 104	1 875	851	144	10 340
Övre Norrland	770	258	1 155	1 530	1 997	1 467	640	131	7 948
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
2,1 – 5,0	3 634	2 269	4 523	2 457	1 525	717	232	37	15 394
5,1 – 10,0	4 313	1 822	5 403	3 721	2 683	1 160	386	73	19 561
10,1 – 20,0	5 769	1 715	5 052	3 804	3 036	1 479	420	74	21 349
20,1 – 30,0	3 738	927	2 583	2 090	1 868	1 018	310	42	12 576
30,1 – 50,0	4 663	947	2 635	2 300	2 200	1 292	404	63	14 504
50,1 – 100,0	4 076	605	1 757	1 504	1 681	1 213	386	86	11 308
Över 100,0	1 567	168	400	363	480	438	232	213	3 861
<i>Hela riket</i>									
1989	27 760	8 453	22 353	16 239	13 473	7 317	2 370	588	98 553
1988	28 647	8 677	22 908	16 644	13 678	7 389	2 378	585	100 906
1987	29 558	8 937	23 658	17 058	13 935	7 457	2 397	591	103 591
1986	30 358	9 210	24 467	17 557	14 176	7 528	2 397	586	106 279
1985	31 271	9 481	25 269	18 041	14 421	7 563	2 391	592	109 029

1) Sveriges totala skogsmarksareal redovisas i tabellerna 2.11 och 2.12.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 2.9 framgår att skogsmark 1989 redovisades vid över 70 % av företagen med mer än 2,0 hektar åkermark. Regionalt förelåg stora skillnader. I Götalands södra slättbygder redovisades skogsmark av endast ca 22 % av företagen medan motsvarande siffra för Övre Norrland var över 90 %.

Sett över hela riket är det vanligast att man har skogsmark i storleksgruppen 5,1–10,0 hektar åkermark. I den gruppen har 1989 78 % av företagen redovisat skogsmark. Man kan också notera att stort skogsmarksinnehav är relativt vanligt vid företag med stora åkerarealer. Arealerna skogsmark vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark redovisas i tabell 2.10.

Tabell 2.10
Skogsmarksarealen¹ efter storleksgrupp 1989. Hektar
Area of forest land in different size groups of forest land in 1989. Hectares

Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark.
Figures refer to holdings of more than 2.0 hectares of arable land.

Område; storleksgrupp	Areal skogsmark inom storleksgrupp, hektar skogsmark							Summa
	0,1 – 5,0	5,1 – 25,0	25,1 – 50,0	50,1 – 100,0	100,1 – 200,0	200,1 – 400,0	Över 400,0	
<i>Län</i>								
Stockholms	273	6 452	12 073	17 570	18 563	9 472	26 481	90 884
Uppsala	652	12 169	22 308	29 929	17 275	9 588	30 347	122 268
Södermanlands	352	9 028	12 977	19 042	17 291	11 795	63 598	134 083
Östergötlands	926	12 666	19 424	35 434	36 706	22 321	41 563	169 040
Jönköpings	423	19 116	50 253	67 054	46 511	11 920	10 573	205 850
Kronobergs	435	14 662	35 759	51 465	36 124	13 446	10 551	162 442
Kalmar	763	10 469	29 231	59 762	61 888	32 998	26 160	221 271
Gotlands	600	10 589	18 667	22 532	17 605	4 845	1 503	76 341
Blekinge	420	7 309	16 089	21 672	17 983	7 819	7 863	79 155
Kristianstads	2 162	18 505	21 041	23 392	11 046	2 496	18 972	97 614
Malmöhus	1 551	4 639	4 176	3 950	2 792	1 949	13 297	32 354
Hallands	1 834	17 552	27 767	32 287	17 004	3 100	7 570	107 114
Göteborgs o Bohus	2 118	18 839	20 987	20 715	12 313	2 897	402	78 271
Älvsborgs	2 237	40 323	61 714	67 250	37 591	14 537	19 379	243 031
Skaraborgs	4 036	30 988	27 850	27 612	22 397	7 640	15 468	135 991
Värmlands	1 021	21 087	41 049	66 845	67 047	33 476	22 937	253 462
Örebro	884	12 680	18 039	21 196	20 808	13 333	53 997	140 937
Västmanlands	458	8 202	18 557	35 633	34 638	10 533	9 325	117 346
Kopparbergs	309	10 641	26 480	50 435	48 597	19 083	6 041	161 586
Gävleborgs	505	8 727	23 570	64 723	105 493	72 803	18 709	294 530
Västernorrlands	942	11 031	23 148	52 045	89 749	81 974	23 058	281 947
Jämtlands	353	7 622	16 231	42 918	88 240	99 166	48 478	303 008
Västerbottens	444	13 103	40 245	93 032	105 120	65 664	26 345	343 953
Norrbottens	249	4 298	14 613	42 434	79 822	81 670	30 634	253 720
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	1 786	8 195	6 424	5 317	2 536	2 436	10 993	37 687
» mellanbygder	3 333	26 881	40 173	48 099	35 457	14 638	32 958	201 539
» norra slättbygder	5 775	46 214	38 932	35 084	27 421	12 857	22 249	188 532
Svealands slättbygder	2 690	49 613	85 792	128 582	113 148	59 279	143 307	582 411
Götalands skogsbygder	6 328	117 549	235 382	324 753	238 650	86 625	95 515	1 104 802
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 475	34 942	74 694	124 445	119 725	55 910	73 126	484 317
Nedre Norrland	1 806	28 329	62 552	155 644	267 377	227 872	77 352	820 932
Övre Norrland	754	18 974	58 299	147 003	208 289	174 908	77 751	685 978
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	6 444	64 453	89 946	107 602	98 286	62 331	22 535	451 597
5,1 – 10,0	5 266	79 321	136 665	190 750	159 460	103 778	40 698	715 938
10,1 – 20,0	4 887	75 155	141 114	218 812	202 871	112 950	41 046	796 835
20,1 – 30,0	2 672	38 796	77 634	134 780	139 870	81 101	23 525	498 378
30,1 – 50,0	2 561	39 954	86 808	157 898	179 397	107 831	42 227	616 676
50,1 – 100,0	1 634	26 909	56 574	123 685	170 629	102 625	55 124	537 180
Över 100,0	483	6 109	13 507	35 400	62 090	63 909	308 096	489 594
<i>Hela riket</i>								
1989	23 947	330 697	602 248	968 927	1 012 603	634 525	533 251	4 106 198
1988	24 606	338 977	616 775	983 178	1 022 307	635 029	527 432	4 148 304
1987	25 331	349 815	632 256	1 000 776	1 030 512	641 078	543 669	4 223 437
1986	26 033	362 158	650 107	1 017 582	1 039 581	640 536	531 571	4 267 568
1985	26 823	373 882	667 886	1 034 606	1 044 162	639 054	545 432	4 331 845

1) Sveriges totala skogsmarksareal redovisas i tabellerna 2.11 och 2.12.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 2.11

Antal företag, areal åkermark och areal skogsmark efter arealstorlekar 1988

Number of holdings, area of arable land and area of forest land in different size groups in 1988

Storleksgrupp, hektar skogsmark	Storleksgrupp, hektar åkermark							Summa över 2,0 hektar åkermark	Högst 2,0 hektar åkermark ¹	Samtliga företag
	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Over 100,0			
Antal företag										
0	3 726	4 502	6 004	3 909	4 879	4 091	1 536	28 647	19 262	47 909
0,1 – 5,0	2 367	1 839	1 776	981	973	581	160	8 677	40 094	48 771
5,1 – 25,0	4 743	5 534	5 152	2 712	2 673	1 705	389	22 908	67 278	90 186
25,1 – 50,0	2 581	3 785	3 924	2 176	2 321	1 498	359	16 644	31 039	47 683
50,1 – 100,0	1 528	2 772	3 071	1 946	2 200	1 682	479	13 678	21 332	35 010
100,1 – 200,0	734	1 198	1 517	1 047	1 277	1 187	429	7 389	10 909	18 298
200,1 – 400,0	246	384	424	311	400	379	234	2 378	4 095	6 473
Över 400,0	45	62	73	48	62	82	213	585	1 978	2 563
Summa 1988	15 970	20 076	21 941	13 130	14 785	11 205	3 799	100 906	195 987	296 893
1981	18 588	24 397	27 276	15 529	15 807	10 255	3 284	115 136	189 992	305 128
Åkerareal, hektar										
0	14 133	34 829	90 126	97 651	193 093	281 269	261 390	972 491		
0,1 – 5,0	8 784	13 964	26 160	24 455	37 917	39 353	25 150	175 783		
5,1 – 25,0	18 034	41 816	75 990	67 614	103 903	114 480	58 415	480 252		
25,1 – 50,0	10 149	28 844	58 142	54 293	90 652	101 085	55 254	398 419		
50,1 – 100,0	6 034	21 449	45 632	48 717	86 080	113 367	76 419	397 698		
100,1 – 200,0	2 852	9 261	22 726	26 371	50 147	82 777	70 562	264 696		
200,1 – 400,0	967	2 893	6 413	7 786	15 925	26 289	44 828	105 101		
Över 400,0	184	448	1 073	1 182	2 349	5 975	66 668	77 879		
Summa 1988	61 137	153 504	326 262	328 069	580 066	764 595	658 686	2 872 319		
1981	70 471	186 323	405 293	387 167	617 162	694 913	576 549	2 937 878		
Skogsmarksareal, hektar										
0,1 – 5,0	6 730	5 313	5 071	2 798	2 652	1 575	467	24 606	..	..
5,1 – 25,0	67 518	81 286	76 685	40 787	40 585	26 130	5 986	338 977	..	..
25,1 – 50,0	94 299	138 823	145 719	80 830	87 323	56 392	13 389	616 775	..	..
50,1 – 100,0	107 539	197 073	220 913	140 329	158 278	123 755	35 291	983 178	..	..
100,1 – 200,0	100 772	164 525	208 012	144 080	177 606	166 977	60 335	1 022 307	..	..
200,1 – 400,0	65 843	101 687	113 851	82 083	106 033	100 937	64 595	635 029	..	..
Över 400,0	25 931	34 779	38 570	28 850	42 008	54 623	302 671	527 432	..	..
Summa 1988	468 632	723 486	808 821	519 757	614 485	530 389	482 734	4 148 304	18 386 980	22 535 284
1981	535 438	859 263	955 149	549 358	594 554	457 509	493 262	4 444 533	18 297 702	22 742 235

1) Uppgifter om areal åkermark ej framtagna för företag med högst 2,0 hektar åkermark.

Källa: SCB, lantbruksräkningen 1988.

Uppgifter om den totala skogsmarksarealens fördelning enligt lantbruksräkningen 1988 redovisas i tabellerna 2.11 och 2.12.

Av den totala skogsarealen finns 18 % i företag med mer än 2,0 hektar åker jämfört med 20 % vid den föregående lantbruksräkningen 1981.

Tabell 2.12
Skogsmarksarealen efter företagarekategori 1988. Hektar
Area of forest land for different categories of holder in 1988. Hectares

Område	Enskild person	Enkelt bolag	Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Kyrkan	Andra kategorier	Summa
<i>Län</i>									
Stockholms	112 702	51 500	7 659	29 448	26 913	39 930	6 198	24 474	298 824
Uppsala	112 043	51 732	7 366	158 575	32 631	6 547	9 001	28 026	405 921
Södermanlands	124 131	69 440	8 629	49 512	35 111	13 666	7 172	30 159	337 820
Östergötlands	185 803	148 712	12 487	121 001	59 071	10 287	12 678	49 296	599 335
Jönköpings	298 312	189 546	19 995	25 346	52 343	15 406	20 657	11 388	632 993
Kronobergs	270 387	149 704	17 602	20 791	66 713	12 812	20 414	11 312	569 735
Kalmar	288 667	229 216	19 406	53 532	84 959	16 285	17 362	15 452	724 879
Gotlands	81 024	25 750	3 984	6 310	3 042	817	7 102	4 500	132 529
Blekinge	106 465	46 823	5 435	9 233	6 872	6 830	2 069	2 441	186 168
Kristianstads	152 171	56 860	8 639	16 048	21 082	5 585	5 851	9 237	275 473
Malmöhus	41 709	12 094	1 212	10 510	5 241	4 236	1 498	4 083	80 583
Hallands	140 901	64 394	8 131	10 475	16 837	8 384	8 006	5 205	262 333
Göteborgs o Bohus	93 762	30 628	7 954	7 016	12 730	13 544	3 004	6 094	174 732
Älvsborgs	328 991	172 660	22 971	35 361	36 326	23 247	16 165	27 831	663 552
Skaraborgs	147 985	76 761	7 579	17 761	45 152	7 174	15 811	15 773	333 996
Värmlands	396 731	275 800	39 818	442 446	49 086	24 594	24 128	22 318	1 274 921
Örebro	145 807	68 771	6 789	167 274	149 821	10 652	14 977	19 382	583 473
Västmanlands	119 134	57 931	7 153	62 498	85 898	12 894	9 786	16 295	371 589
Kopparbergs	431 971	273 932	74 166	648 270	257 190	29 755	20 778	225 817	1 961 879
Gävleborgs	409 057	175 961	23 661	620 578	98 251	23 269	21 817	59 459	1 432 053
Västernorrlands	453 860	226 789	37 525	682 615	110 893	19 890	23 792	37 761	1 593 125
Jämtlands	580 702	421 815	64 227	1 255 026	278 045	21 802	43 780	45 510	2 710 907
Västerbottens	715 383	422 904	51 768	764 399	1 031 810	29 456	18 198	144 072	3 177 990
Norrbottens	620 782	425 851	84 491	375 719	1 916 528	14 782	15 545	296 776	3 750 474
<i>Hela riket</i>									
1988	6 358 480	3 725 574	548 647	5 589 744	4 482 545	371 844	345 789	1 112 661	22 535 284
1981	6 758 781	2 908 244	882 870	5 863 722	4 611 413	373 729	355 417	988 059	22 742 235

Källa: SCB, lantbruksräkningen.

Av tabell 2.12 framgår skogsmarksarealens fördelning på företagarekategorier 1988.

Fördelningen av den privata skogsmarken mellan kategorierna enskild person, enkelt bolag och dödsbo 1988 skiljer sig från fördelningen 1981 genom att företagarekategorin enkelt bolag har ökat sin andel av skogsmarksarealen medan kategorierna enskild person samt dödsbo 1988 har ett lägre skogsmarksinnehav än 1981. Andelen skogsmark som ägs av dödsbo är störst i Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län.

I södra och mellersta Sverige är största delen av skogsmarken privatägd. I södra Norrland har aktiebolagen sin

största utbredning medan staten har den största andelen av skogsmarken endast i Norrbottens län.

Annan publicering

Uppgifter om företag, arealer och brukningsförhållanden publiceras årligen i SCB Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 8901, J 10 SM 8901, J 30 SM 9001 och J 10 SM 9001.

Uppgifter från lantbruksräkningarna har publicerats i Lantbruksräkningen 1971, 1976 och 1981 samt i Statistiska meddelanden J 13 SM 9003.

Företagens driftsinriktning

Uppgifter om jordbruksföretagens driftsinriktning och arbetsbehov publiceras löpande från LBR 1984. Dessa uppgifter – typologidata, se faktarutan här nedan – belyser graden av specialisering inom jordbruket. De ger också genom företagets arbetsbehov ett nytt mått på företagets storlek. Till skillnad mot det traditionella måttet, åkerarealen, tar dessa mått hänsyn också till antalet husdjur på företaget och till vilka grödor som odlas.

Resultat

Som framgår av tabell 2.13 är det svenska jordbruket relativt specialiserat. Ungefär 17 000 företag är växtodlingsföretag (de flesta av dessa är jordbruksväxtodlare), ca 39 000 är husdjursföretag (där nötkreatursföretagen dominerar) och endast 9 000 är blandföretag med övervikt för husdjurskötsel.

Typologin ger möjlighet att ta fram också mer detaljerade driftsinriktningar. Av dessa uppgifter framgår t ex att mjölkkor dominerar klart inom nötkreatursföretagen (ca 24 500 mjölkföretag finns i Sverige) och att svinföretagen är vanligast av företagen med övriga husdjur (ca 1 900).

Närmare 34 000 jordbruksföretag klassificeras som småbruk, vilket innebär att de har ett arbetsbehov under 400 standardtimmar. Dessa företag – ca 34 % av samtliga jordbruksföretag – torde spela mycket liten roll för brukarens försörjning.

Tabell 2.13

Antal företag efter driftsinriktning 1989

Number of holdings by type of farming in 1989

Driftsinriktning	Antal företag
Jordbruksväxter	14 719
Trädgårdsväxter	1 573
Växtodling, blandat	808
<i>Summa växtodling</i>	17 100
Nötkreatur	32 261
Andra husdjur	3 335
Husdjurskötsel, blandat	3 497
<i>Summa husdjurskötsel</i>	39 093
Blandat jordbruk, mest växtodling	3 770
Blandat jordbruk, mest husdjurskötsel	5 419
<i>Summa blandat jordbruk</i>	9 189
Småbruk ¹	33 517
<i>Summa</i>	98 899 ²

1) Företag med arbetsbehov under 400 standardtimmar.

2) Innefattar företag med minst 2,1 hektar åkermark, betydande trädgårdssodling eller stora djurbesättningar.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Typologidata

Typologidata är samlingsnamnet för data om jordbruksföretagen avseende

- driftsinriktning
- arbetsbehov i jordbruket
- arbetsbehov i skogsbruket
- skogsbrukets betydelse för företaget.

Typologidata får man inte genom direkt datainsamling, utan genom att utnyttja sådana uppgifter om jordbruksföretagen som redan finns i lantbruksregistret, dvs arealer, grödor och husdjur. På basis av dessa uppgifter och med utnyttjande av standardtal som speglar arbetsbehovet för varje hektar av olika grödor respektive varje husdjur, får man en bild av dels företagets totala arbetsbe-

hov, dels av hur detta arbetsbehov fördelas på olika driftsgrenar. Man skall vid tolkningen av typologidata komma ihåg att användningen av standardtal innebär en standardisering som bygger på genomsnittsvärden – för det enskilda företaget kan t ex arbetsbehovet vara större eller mindre beroende på bl a mekaniseringsgrad.

För att hänföras till en viss driftsinriktningsklass krävs att minst två tredjedelar av företagets arbetsbehov hänförs till motsvarande driftsgren. Så har t ex ett mjölkföretag minst 67 % av arbetsbehovet inom mjölkproduktionen.

Typologidata tas fram med hjälp av klasssystem för olika driftsinriktningar, normtid för olika grödor och husdjur, regler för koppling mellan gröda/husdjur och driftsgrenar m m. Dessa moment beskrivs i bl a J 30 SM 9003. Rapporter från lantbrukets företagsregister 1989. Jordbruksföretagens driftsinriktning den 8 juni 1989. Typologidata.

Tabell 2.14
Andelen företag efter driftsinriktning länsvis 1989
Percentage of holdings by type of farming and county in 1989

Län	Andel med resp driftsinriktning, procent				Antal företag Totalt
	Växt- odling	Husdjurs- skötsel	Blandat jordbruk	Småbruk	
Stockholms	37	26	12	25	1 933
Uppsala	34	33	15	18	3 204
Södermanlands	30	36	13	21	2 362
Östergötlands	29	40	13	18	4 362
Jönköpings	3	64	3	30	5 111
Kronobergs	3	58	3	36	3 675
Kalmar	10	60	8	22	4 453
Gotlands	15	50	17	18	2 318
Blekinge	13	46	11	30	1 820
Kristianstads	19	46	14	21	6 336
Malmöhus	38	28	18	16	6 972
Hallands	10	54	10	26	5 149
Göteborgs o Bohus	8	36	8	48	3 984
Älvsborgs	10	42	6	42	7 855
Skaraborgs	24	35	12	29	7 853
Värmlands	15	22	7	56	5 154
Örebro	30	27	9	34	2 961
Västmanlands	44	21	12	23	2 648
Kopparbergs	13	31	7	49	3 001
Gävleborgs	12	34	7	47	3 709
Västernorrlands	6	34	5	55	3 826
Jämtlands	6	38	4	52	3 030
Västerbottens	6	38	5	51	4 717
Norrbottens	12	32	4	52	2 466
Hela riket	17	40	9	34	98 899

Källa: SCB, lantbruksregistret.

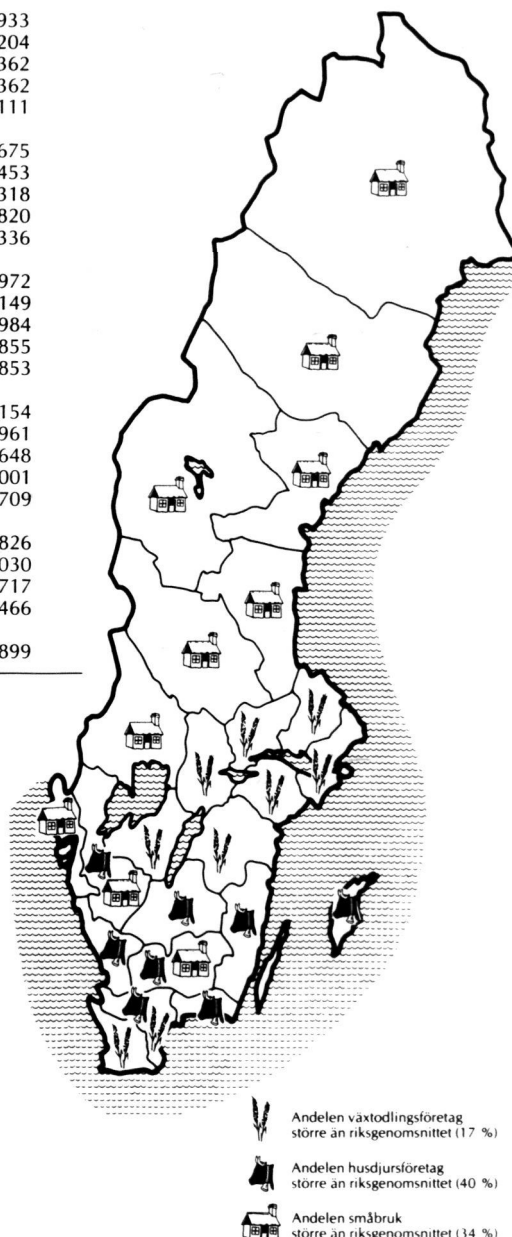
Som framgår av tabell 2.14 och diagram 2.15 är skillnaden i driftsinriktning stor mellan olika delar av landet. I norra Sverige – ned till m Kopparbergs län – är nästan hälften av jordbruket småbruk, medan övriga företag är husdjursföretag. Den allra högsta andelen småbruk finns dock i Värmland.

I Svealand och norra Götaland finns en tämligen homogen grupp län – Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Örebro och Östergötlands län – med hög andel växtodlingsföretag och få småbruk. Även Skaraborgs län liknar denna grupp, medan Göteborgs och Bohus län och Älvsborgs län snarare liknar länen i norra Sverige.

I södra Sverige finns å ena sidan län som Malmöhus län, med en hög andel växtodlingsföretag och landets lägsta andel småbruk. Å andra sidan finns också skogslän som Jönköpings och Kronobergs län, med mycket hög andel husdjursföretag, obetydlig andel växtodlings- och blandföretag men i jämförelse med grannlänen hög andel småbruk. Övriga län i södra Sverige intar en mellanställning.

Diagram 2.15
Karakteristisk driftsinriktning i länen 1989

Characteristic type of farming in the counties in 1989

Redovisning av företagens arbetsbehov i jord- och skogsbruket sker för tre riksområden.

Riksområde 1 (Ro 1) = Södra och mellersta Sveriges slättbygder

Riksområde 2 (Ro 2) = Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder

Riksområde 3 (Ro 3) = Norra Sverige

Se också bilaga 2.

Företagens arbetsbehov

Som framgår av tabell 2.16 och diagram 2.17 har mer än hälften av de svenska jordbruksföretagen, 51 000, ett arbetsbehov under 800 standardtimmar. Även med hänsyn tagen till att verklig arbetstid inte är detsamma som standardiserat arbetsbehov kan dessa företag endast anses utgöra deltid jordbruk.

Om man sätter gränsen för heltidsjordbrukare vid 1 600 standardtimmar får man antalet heltidsjordbruk till ca 33 000. Endast ca 7 000 företag är så stora, över 4 000 standardtimmar, att lejt arbete kan antas spela någon större roll på företaget.

Skillnaderna mellan olika delar av landet är stora. Andelen jordbruksföretag med mer än 1 600 standardtimmar är t ex 42 % i riksområde 1 jämfört med 30 % i riksområde 2 och 22 % i riksområde 3. Också skillnader mellan företag med olika driftsinriktning är stora. Husdjursföretagen uppvisar många företag med arbetsbehov över 1 600 timmar, medan förhållandet är det motsatta för växtodlingsföretagen (som dock har större säsongvariation över året).

Tabell 2.16

Antal företag efter driftsinriktning och arbetsbehov i jordbruket 1989

Number of holdings by type of farming and labour requirement in agriculture in 1989

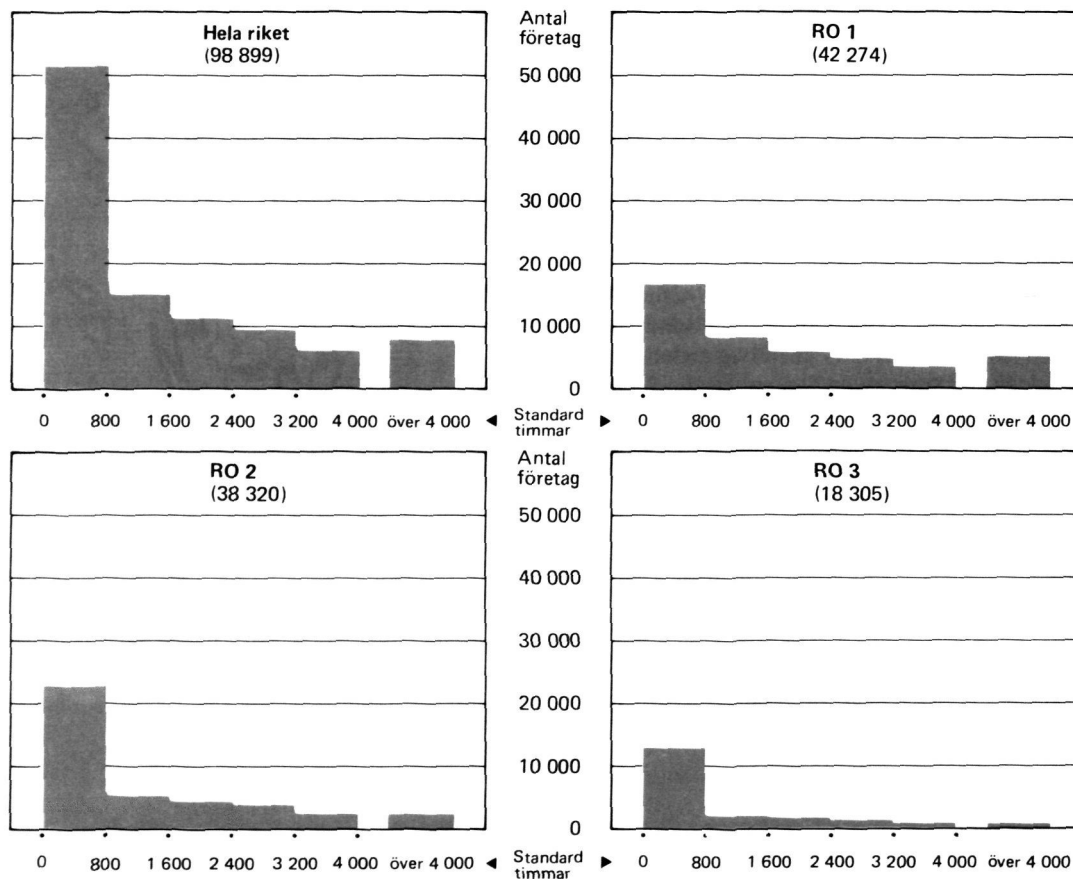
Arbetsbehov (standardtimmar)	Driftsinriktning				Småbruk	Samtliga
	Växt- odling	Hus- djurs- skötsel	Blandat jordbruk			
– 799	7 494	7 130	2 936	33 517	–	51 077
800–1 599	5 045	6 935	2 621	–	–	14 601
1 600–2 399	1 853	7 401	1 568	–	–	10 822
2 400–3 199	1 007	7 192	876	–	–	9 075
3 200–3 999	530	4 850	496	–	–	5 876
4 000–	1 171	5 585	692	–	–	7 448
Samtliga	17 100	39 093	9 189	33 517	–	98 899

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Diagram 2.17

Jordbruksföretagens fördelning efter arbetsbehov i jordbruket 1989

Distribution of holdings by labour requirement in agriculture in 1989

Arbetsbehovet i skogsbruket

Arbetsbehovet i skogsbruket framgår av tabell 2.18. Vid tolkningen av denna tabell måste man komma ihåg att arbetsåtgången i skogsbruket varierar mycket från år till år samt att mycket av arbetsuppgifterna i skogen lejs ut och alltså inte utförs av jordbruksföretagets egen arbetskraft.

Av tabellen framgår att skogsbruket har en relativt liten betydelse för de flesta svenska jordbruksföretagen. 400 standardtimmar eller mer i skogsbruket – vilket motsvarar ungefär 50 hektar skog i Svealand – uppnås således av endast 23 % av de svenska jordbruksföretagen, dvs ca 23 000 företag.

Skillnaderna mellan de olika delarna av landet är som synes stora. I riksområde 1 är t ex andelen jordbruksföretag med minst 400 timmars arbetsbehov i skogen så lågt som 12 %. I riksområde 2 har 28 % ett arbetsbehov av minst 400 timmar i skogen och i riksområde 3 ligger 37 % av företagen över denna gräns.

Tabell 2.18**Antal företag efter arbetsbehovet i skogsbruket vid jordbruksföretag 1989**

Labour requirement in forestry at agricultural holdings in 1989

Arbetsbehov (standardtim.)	Riksområde ¹			Hela riket
	Ro 1	Ro 2	Ro 3	
–199	31 276	17 819	6 692	55 787
200–399	5 901	9 616	4 785	20 302
400–799	3 586	7 878	4 250	15 714
800–	1 511	3 007	2 578	7 096
Samtliga	42 274	38 320	18 305	98 899

1) Se faktaruta sid 25.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering

Typologidata har publicerats årligen från årgång 1984 i SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 9003.

Förändringar i företagens struktur

Den årligen återkommande insamlingen av uppgifter till lantbruksregistret ger bl a underlag för att studera förändringar i företagen i olika avseenden.

I detta avsnitt redovisas förskjutningar mellan olika klasser av företag efter ägande- och arrendeförhållanden (brukningsform) och efter åkerarealens storlek samt orsakerna till dessa förskjutningar mellan 1988 och 1989. I kapitel 9 (tabell 9.12) redovisas förskjutningar mellan klasser av företag efter ko-besättningarnas storlek.

Bearbetningen görs för företag med mer än 2 hektar åkermark (varav minst 0,3 hektar utnyttjad åkermark) ett av åren. De här presenterade tabellerna avser alltså företag med mer än 2 hektar åkermark 1988 och/eller 1989. Detta innebär att företag som minskar sin areal till högst 2,0 hektar åker betraktas som nedlagda medan företag som ökar sin areal till över 2,0 hektar åker räknas som nybildade.

Resultat

Av tabell 2.19 framgår att drygt 4 000 företag lades ned mellan 1988 och 1989. Under samma period nybildades ca 1 800 företag, vilket gav en nettominskning om ca 2 200 företag.

Tabell 2.20 ger en storleksgruppering efter åkerareal för såväl nedlagda företag (efter storleken året före nedläggningen, dvs 1988), nybildade företag (för 1989) som bestående företag (båda åren).

Av tabellen framgår att de flesta nedlagda företagen varit små. Samma tendens, men inte så markerad, finns bland de nybildade företagen. Av de bestående företagen (ca 98 000) ligger 94 % kvar i samma storleksklass båda åren. Bland de företag som bytt storleksklass har 2 900 ökat i storlek och 3 100 har minskat i storlek.

Tabell 2.21 visar att utarrendering är den vanligaste orsaken till att företag upphör. På motsvarande sätt är återlämnande av arrende eller utarrendering de vanligaste orsakerna till att företag minskar åkerarealen. Den vanligaste orsaken till att företag ökat sin andel är tillarrendering.

Jämförbarhet

Vid bearbetningen klassificeras företagen efter åkerarealens storlek enligt uppgifterna i ägoslagsredovisningen. I övrig statistik från lantbruksregistret görs denna klassificering efter uppgifterna i grödredovisningen (se bilaga 3). Mellan dessa arealuppgifter tillåts en mindre differens. Genom att uppgifterna i ägoslagsredovisningen används, elimineras effekten av en del smärre "skenförändringar" mellan åren i åkerarealens storlek, som beror på att jordbrukarna ej alltid lämnar exakt samma uppgifter om grödarealens storlek två på varandra följande år, även om arealen i realiteten skulle vara oförändrad.

Klassificeringen av företagen efter brukningsform görs enligt ägande- och arrendeförhållanden på fastigheter med åkermark inom företaget. Klassificeringen i övrig statistik från lantbruksregistret baseras däremot på samtliga fastigheter som ingår i företaget.

Nämnda skillnader i bearbetningsmetoder medför, att här redovisade uppgifter om antal företag efter brukningsform respektive storleksgrupp skiljer sig något från motsvarande uppgifter i övrig statistik från lantbruksregistret.

Annan publicering

Uppgifter om förändringar i jordbruksföretagen redovisas årligen i SCB Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 9002.

Tabell 2.19

Antal företag efter brukningsform 1988 och 1989

Number of holdings by type of holding in 1988 and 1989

Storleksgrupp, brukningsform år 1988	Storleksgrupp, brukningsform år 1989				Summa
	Högst 2,0 hektar åkermark	Mer än 2,0 hektar Helt ägda	Helt arrenderade	Delvis ägda, delvis arrenderade	
Högst 2,0 hektar åkermark	–	1 210	450	189	1 849
Mer än 2,0 hektar åkermark					
Helt ägda	2 675	45 410	389	864	49 338
Helt arrenderade	880	431	14 737	385	16 433
Delvis ägda, delvis arrenderade	535	1 349	332	34 082	36 298
Summa	4 090	48 400	15 908	35 520	103 918

Tabellerna på denna sida avser
företag med mer än 2 hektar
åkermark 1988 och/eller 1989.

Källa: SCB, lantbruksregistret 1988 och 1989 (totalundersökningar).

Tabell 2.20

Antal företag efter åkerarealens storlek år 1988 och 1989

Number of holdings by size groups of arable land in 1988 and 1989

Storleksgrupp, hektar åkermark år 1988	Storleksgrupp, hektar åkermark 1989								Summa
	0,0 – 2,0	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0	
0,0 – 2,0	–	574	632	362	106	95	55	25	1 849
2,1 – 5,0	1 520	14 788	253	61	12	5	–	–	16 639
5,1 – 10,0	1 112	517	18 326	416	32	15	4	–	20 422
10,1 – 20,0	723	138	681	19 919	494	105	21	1	22 082
20,1 – 30,0	284	29	61	568	11 528	574	60	6	13 110
30,1 – 50,0	272	12	30	107	406	13 407	566	15	14 815
50,1 – 100,0	131	4	11	24	36	298	10 470	233	11 207
Över 100,0	48	1	1	3	5	12	133	3 591	3 794
Summa	4 090	16 063	19 995	21 460	12 619	14 511	11 309	3 871	103 918

Källa: SCB, lantbruksregistret 1988 och 1989 (totalundersökningar).

Tabell 2.21

Antal företag efter åkerarealens storlek år 1988 och typ av förändring mellan år 1988 och 1989. Upphörda och samtliga företag

Number of holdings by size of arable land in 1988 and type of change between 1988 and 1989. Discontinued and all holdings

Typ av företag, år 1989; förändring	Storleksgrupp, hektar åkermark år 1988								Summa
	Högst 2,0	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0	
Upphörda företag									
Totalt	–	999	855	634	268	266	128	48	3 198
Därav upphörda på grund av									
försäljning	–	52	66	74	44	44	23	4	307
utarrendering	–	411	423	310	101	77	30	10	1 362
aterlämnande av arrende	–	155	169	193	110	136	68	28	859
nedläggning av åker	–	186	70	27	4	5	1	1	294
annan orsak	–	16	9	3	1	–	1	–	30
Samtliga företag									
Totalt	1 849	16 639	20 422	22 082	13 110	14 815	11 207	3 794	103 918
Därav större areal på grund av									
köp, arv, gava	605	59	92	120	105	147	123	65	1 316
tillarrendering	485	188	406	890	828	1 205	995	314	5 311
atertagande av arrende	318	106	138	122	77	78	75	46	960
nvodling av åkermark	4	36	73	75	60	95	95	42	480
annan orsak (ökning)	44	86	125	138	87	119	102	49	750
Därav mindre areal på grund av									
försäljning	2	69	96	131	71	99	61	34	563
utarrendering	2	518	662	620	253	207	142	67	2 471
aterlämnande av arrende	7	275	649	1 269	985	1 183	973	421	5 762
nedläggning av åkermark	7	340	382	311	171	207	209	164	1 791
annan orsak (minskning)	3	93	122	155	71	110	88	52	694

Källa: SCB, lantbruksregistret 1988 och 1989 (totalundersökningar).

Framskrivning av strukturutvecklingen

Den statistik över strukturförändringar som presenterades i föregående avsnitt kan läggas till grund för framskrivningar av strukturutvecklingen under den närmaste framtiden. Som grund för framskrivningarna ligger en modell för utvecklingen, se vidstående faktaruta. I princip antar man vid sådana framskrivningar att den utveckling som kunnat observeras under de senaste åren – i det här fallet åren 1979–1984 – fortsätter i samma riktning och med samma styrka.

Det bör speciellt understrykas att vid framskrivningen har inga försök gjorts att t ex bedöma hur förändringsmönstret kan komma att påverkas till följd av agerandet från politiker, företagare, konsumenter etc. Vad som presenteras är alltså inte någon prognos, utan ett slags "nollalternativ" som anger vad som händer om det utvecklingsmönster som gällde under 1979–1984 består.

Resultat

Enligt den använda framskrivningsmodellen skulle antalet jordbruksföretag minska från ca 112 000 år 1984 till ca 101 000 år 1990, till ca 93 000 år 1995 och till ca 86 000 år 2000. Detta innebär att före år 1995 skulle ungefär vart sjätte jordbruk läggas ned och före år 2000 nästan vart fjärde företag.

Utvecklingsmönstret varierar på ett relativt komplicerat sätt med företagsstorlek, region och bruksform. Av tabell 2.22 framgår således att de små företagen minskar i antal betydligt snabbare, medan de stora företagen – över 50 hektar åkermark – t o m ökar i antal.

De jämförelser, som nu kan göras med den faktiska utvecklingen fram t o m 1989, tyder på att antalet företag 1990 kommer att vara ca 5 000 lägre än vad framskrivningen visade. Sannolikt kommer denna diskrepans att öka till år 1995 och 2000, så att den faktiska minskningen av antalet företag blir större än vad som redovisats i tabell 2.22.

Tabell 2.22

Framskrivning av antalet jordbruksföretag i olika storleksklasser för åren 1984–2000

Projections of the number of holdings in different size classes for the years 1984–2000

Storleksgrupp, hektar åkermark	1984	Framskrivna antal			Procentuell förändring 1984–2000
		1990	1995	2000	
2,1– 5,0	18 811	16 108	14 160	12 451	–34
5,1– 10,0	22 878	19 378	16 969	14 944	–35
10,1– 20,0	25 363	21 880	19 460	17 410	–31
20,1– 30,0	14 745	13 309	12 272	11 327	–23
30,1– 50,0	15 600	15 180	14 750	14 273	–8
50,1–100,0	10 744	11 378	11 703	11 871	+10
100,1–	3 443	3 752	3 973	4 165	+21
Samtliga	111 584	100 985	93 287	86 441	–23

Källa: SCB, J 30 SM 8504.

Modellen bakom framskrivningarna

Den modell som används vid framskrivningarna är relativt komplicerad; se under Annan publicering på nästa sida för hänvisning till mer utförliga beskrivningar av denna.

I korthet bygger modellen på s k övergångsmatriser, som anger hur stor andel av företagen inom resp storleksgrupp som har oförändrad åkerareal, som ökar eller minskar eller helt upphör. Utifrån data för den senaste femårsperioden uppskattas sedan sannolikheten för att byta storleksgrupp eller läggas ned för olika slag av företag (olika storlek på åkerarealen, olika delar av landet, olika bruksformer).

När dessa sannolikheter tillämpas på ett visst års verkliga strukturförhållanden och kompletteras med antaganden om nybildade företag kan beräkningar göras för nästkommande år. Processen kan sedan upprepas för ytterligare ett år osv. Naturligtvis blir resultaten osäkrare ju längre tid framskrivningen avser.

Överskattningen av antalet företag vid framskrivningen innebär att de uppgifter om förändringar i olika län och produktionsområden som redovisas i tabell 2.23, i första hand får anses spegla de regionala variationerna i förändringarna, medan den procentuella nedgången överlag kan väntas bli större. Man skall härvid dock komma ihåg att storleksstrukturen varierar mycket mellan länen och att denna variation påverkar totalsiffrorna för länet. Den relativt måttliga nedgången för Stockholms län beror således till viss del på att länet i utgångsläget har en relativt stor andel stora företag.

I Götalands slättbygder är minskningen kraftig (ca 25 %) bland företag upp till 30 ha åkermark. Ökningen bland företag över 50 ha ligger på ungefär samma nivå som för riket som helhet, ca 10 %.

Svealands slättbygder uppvisar ett annat mönster med lägre minskningstakt bland de allra minsta företagen och även lägre ökningstakt bland de största företagen.

I skogsbygderna och i norra Sverige är minskningstakten bland företag under 10 ha ännu snabbare än i slättbygden. De medelstora företagen i dessa bygder uppvisar däremot en lägre minskningstakt – i vissa fall t o m en ökning. För de stora företagen, vilka här är relativt få i utgångsläget, är tillväxttakten ungefär dubbelt så hög som för riket i sin helhet.

Annan publicering

Rapporter från lantbrukets företagsregister 1984. Framskrivningar av strukturutvecklingen till år 2000. Antal företag efter åkerareal, bruksform och region. SCB. J 30 SM 8504.

Tabell 2.23

Framskrivna förändringar av antalet jordbruksföretag mellan 1984 och 1995 per län och storleksklass åkermark. Procent

Projected changes in the number of holdings by county and size group of arable land. Per cent

Område	Storleksgrupp, hektar åker				Totalt
	2–10	10–30	30–50	50–	
<i>Län</i>					
Stockholms	–18	–25	–13	+ 4	–13
Uppsala	– 8	–26	–20	+ 7	–13
Södermanlands	–16	–24	–15	± 0	–12
Östergötlands	–17	–18	–10	– 4	–12
Jönköpings	–27	–17	+ 6	+38	–18
Kronobergs	–30	–14	+21	+41	–19
Kalmar	–23	–19	– 6	+ 9	–15
Gotlands	–23	–20	–13	+ 8	–13
Blekinge	–31	–18	+ 8	+25	–19
Kristianstads	–27	–24	+ 1	+15	–17
Malmöhus	–25	–25	–10	+ 8	–15
Hallands	–27	–24	+ 1	+31	–18
Göteborgs o Bohus	–28	–17	+ 9	+29	–18
Älvsborgs	–28	–19	+ 5	+29	–18
Skaraborgs	–22	–23	–10	+12	–14
Värmlands	–26	–18	– 1	+14	–17
Örebro	–19	–28	–11	+ 4	–14
Västmanlands	– 4	–27	–19	+ 7	–12
Kopparbergs	–26	–18	– 7	+20	–17
Gävleborgs	–18	–22	+ 4	+20	–15
Västernorrlands	–26	–16	+ 6	+27	–19
Jämtlands	–28	–18	+ 7	+33	–20
Västerbottens	–27	–23	– 7	+32	–21
Norrbottens	–31	–19	– 3	+ 8	–22
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	–28	–27	–10	+11	–15
» mellanbygder	–23	–23	– 9	+12	–15
» norra slättbygder	–23	–23	– 9	+ 7	–14
Svealands slättbygder	–14	–26	–17	+ 5	–13
Götalands skogsbygder	–27	–17	+ 9	+22	–18
Mellersta Sveriges skogsbygder	–22	–19	– 2	+13	–16
Nedre Norrland	–25	–18	+ 8	+20	–18
Övre Norrland	–30	–21	– 5	+24	–22
<i>Hela riket</i>	–25	–21	– 5	+10	–16

Källa: SCB, J 30 SM 8504.

3 Arbetskraft

I detta kapitel redovisas uppgifter om arbetsinsatserna inom framförallt jordbruk och skogsbruk. Som bakgrund lämnas uppgifter om totalbefolkningen enligt SCBs register över totalbefolkningen (RTB) samt folkmängdens fördelning på glesbygd och tätort enligt de uppgifter som insamlats och publicerats vid folk- och bostadsräkningarna (FoB) t o m 1980. Från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken har hämtats uppgifter om förvärsarbetande inom jordbruk och skogsbruk och deras andel av samtliga förvärsarbetande. Uppgifter lämnas från andra källor om jordbrukarnas åldersfördelning samt om arbetsinsatserna inom och utom jordbruksföretaget. Avbytarverksamhetens omfattning och arbetsskador inom jordbruket belyses också.

Totalbefolkning

Tabell 3.1
Folkmängden 31 december 1989
The population Dec. 31, 1989

Område	Hela folkmängden		Summa
	Män	Kvinnor	
<i>Län</i>			
Stockholms	789 800	839 831	1 629 631
Uppsala	130 544	134 194	264 738
Södermanlands	126 297	127 066	253 363
Östergötlands	198 069	201 437	399 506
Jönköpings	152 244	154 346	306 590
Kronobergs	88 765	87 824	176 589
Kalmar	119 523	120 041	239 564
Gotlands	28 133	28 707	56 840
Blekinge	74 713	75 247	149 960
Kristianstads	142 359	144 295	286 654
Malmöhus	375 538	395 823	771 361
Hallands	125 162	125 797	250 959
Göteborgs o Bohus	361 488	374 184	735 672
Älvsborgs	218 069	219 447	437 516
Skaraborgs	137 142	137 404	274 546
Värmlands	140 104	142 271	282 375
Örebro	133 646	137 877	271 523
Västmanlands	128 381	128 129	256 510
Kopparbergs	142 862	143 805	286 667
Gävleborgs	143 436	144 787	288 223
Västernorrlands	129 853	130 635	260 488
Jämtlands	67 874	66 915	134 789
Västerbottens	124 935	125 199	250 134
Norrbottnens	133 143	129 695	262 838
<i>Hela riket</i>	4 212 080	4 314 956	8 527 036

Källa: SCBs register över totalbefolkningen (RTB).

Kapitel 3 innehåller avsnitt om

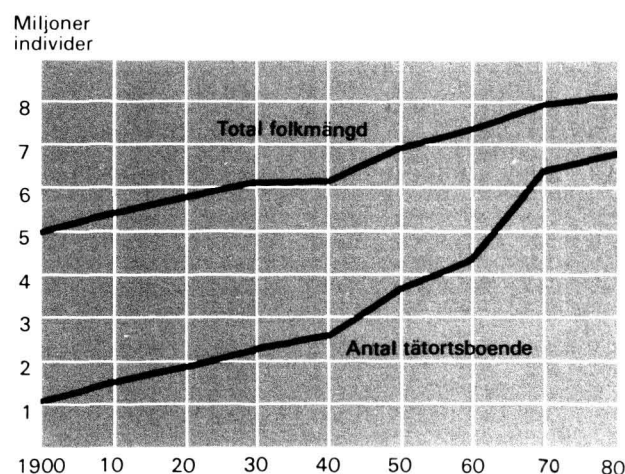
- Totalbefolkning
- Förvärsarbetande och arbetslöshet
- Företagarnas åldersfördelning
- Arbetsvolym
- Deltidssysselsättning
- Avbytarverksamhet
- Arbetsskador

Som tätort räknas alla hussamlingar med minst 200 invånare, såvida avstånden mellan husen normalt inte överstiger 200 meter.

Övriga områden hänförs till glesbygd. Tätortsavgränsningen utförs huvudsakligen på ekonomiska kartor.

Diagram 3.2
Folkmängden 1900–1980 fördelad på tätort och glesbygd

Urban and rural population 1900–1980

Annan publicering

SCB, Folkmängden 31 december 1989, Folk- och bostadsräkningen 1965, 1970, 1975, 1980 och 1985.

Tabell 3.3

Folkmängdens fördelning på glesbygd och tätort 1965–1980. Hela riket

Distribution of the population by rural and built-up areas in 1965–1980. The whole country

Område	Glesbygd			Tätort			Hela folkmängden			Folkmängd i glesbygd i % av hela folkmängden			
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	1980	1975	1970	1965
<i>Hela riket</i>													
1980	743 669	663 279	1 406 948	3 378 525	3 534 959	6 913 484	4 122 194	4 198 238	8 320 432	16,9	.	.	.
1975	754 307	664 805	1 419 112	3 327 513	3 461 919	6 789 432	4 081 820	4 126 724	8 208 544	.	17,3	.	.
1970	801 841	700 129	1 501 970	3 232 096	3 342 837	6 574 933	4 033 937	4 042 966	8 076 903	.	.	18,6	.
1965	934 247	820 239	1 754 486	2 945 525	3 065 970	6 011 495	3 879 772	3 886 209	7 765 981	.	.	.	22,6

Källa: SCB, Folk- och bostadsräkningen 1980 (totalundersökning).

Förvärvsarbete

Uppgifter om förvärvsarbete i jordbruket erhålls från flera olika källor.

Här nedan redovisas uppgifter från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken (ÅRSYS) om antal förvärvsarbete i vissa näringsgrenar år 1988. Tidigare har uppgifter om antalet förvärvsarbete redovisats på låg regional nivå i folk- och bostadsräkningarna (FoB) vart femte år (senast i FoB 85).

SCB utför månatliga arbetskraftsundersökningar, AKU, genom personintervjuer. Genom dessa erhålls information om antal förvärvsarbete, arbetslösa m m inom olika näringsgrenar.

Den årliga regionala sysselsättningsstatistiken (ÅRSYS)

ÅRSYS grundas på olika administrativa dataregister som inhämtas eller sammanställs av SCB. Den viktigaste källan är registret över kontrolluppgifter från arbetsgivare.

ÅRSYS genomfördes första gången 1985 och har legat till grund för sysselsättningsstatistiken i 1985 års folk- och bostadsräkning. Sysselsättningsuppgifterna enligt ÅRSYS är inte direkt jämförbara med sysselsättningsstatistiken enligt tidigare folk- och bostadsräkningar. ÅRSYS ger en högre nivå på sysselsättningen totalt än de traditionella folk- och bostadsräkningarna.

Tabell 3.4 visar antal förvärvsarbete inom jordbruk med binärningar enligt ÅRSYS 1988. Resultaten avser förvärvsarbete i åldern 16 år eller äldre som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november 1988. För avgränsningen av sysselsatta utnyttjas flera källor: information om lönens storlek och anställningstidens längd från kontrolluppgifterna, företagarinkomster från taxeringsbandet, m fl.

Resultat

1988 var ca 187 000 personer sysselsatta inom jordbruk med binärningar, varav 99 000 inom jordbruk. Detta innebär 4,2 respektive 2,2 % av samtliga förvärvsarbete. Den största andelen sysselsatta i jordbruk med binärningar noteras för Gotlands län med 13,8 % medan andelen är lägst i Stockholms län med endast 0,7 %.

Till lantbruksregistret har årligen t o m 1981 insamlats uppgifter för jordbrukets vidkommande om bl a antal sysselsatta.

1980–1987 genomfördes en särskild årlig urvalsundersökning baserad på lantbruksregistret. Undersökningen, kallad jordbrukets arbetskraft (JAK), genomförs efter 1987 vart tredje år. Den redovisar kvartalsvisa uppgifter om sysselsättningen i jordbruket.

Tabell 3.4

Förvärvsarbete befolkning inom näringsgrenen jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske 1988 efter arbetsplatsens belägenhet

Employed economically active population in agriculture, forestry, fishing, etc. in 1988 with place of work in the region

Område	Förvärvsarbete inom jordbruk, skogsbruk m m				Förvärvsarbete inom jordbruk, skogsbruk m m i procent av samtliga förvärvsarbete			
	Män	Kvinnor	Summa	Därav Jordbruk	Män	Kvinnor	Samtliga	Därav Jordbruk
<i>Län</i>								
Stockholms	4 556	2 159	6 715	2 436	0,9	0,5	0,7	0,3
Uppsala	4 529	1 800	6 329	3 879	7,3	2,9	5,1	3,1
Södermanlands	3 965	1 759	5 724	3 172	6,4	3,0	4,8	2,6
Östergötlands	7 277	2 463	9 740	5 782	6,8	2,5	4,8	2,8
Jönköpings	6 507	2 744	9 251	5 205	7,5	3,6	5,7	3,2
Kronobergs	4 876	1 887	6 763	3 569	9,7	4,4	7,3	3,8
Kalmar	6 929	2 666	9 595	5 901	10,8	4,8	8,1	5,0
Gotlands	2 760	1 130	3 890	2 931	18,8	8,3	13,8	10,4
Blekinge	2 882	912	3 794	2 003	7,3	2,6	5,1	2,7
Kristianstads	7 938	3 434	11 372	7 580	11,1	5,3	8,4	5,6
Malmöhus	9 576	4 434	14 010	9 301	4,7	2,3	3,6	2,4
Hallands	6 458	2 817	9 275	6 029	10,9	5,2	8,2	5,3
Göteborgs o Bohus	4 075	1 517	5 592	2 822	1,8	0,8	1,3	0,7
Älvsborgs	7 801	3 035	10 836	6 421	7,3	3,0	5,2	3,1
Skaraborgs	8 198	3 409	11 607	8 283	11,2	5,3	8,4	6,0
Värmlands	6 491	2 439	8 930	3 298	8,7	3,6	6,3	2,3
Örebro	4 021	1 474	5 495	2 969	5,7	2,2	4,0	2,2
Västmanlands	3 320	1 304	4 624	2 963	4,8	2,1	3,5	2,3
Kopparbergs	5 461	2 524	7 985	2 442	7,3	3,8	5,7	1,7
Gävleborgs	5 301	1 854	7 155	3 005	7,0	2,7	5,0	2,1
Västernorrlands	5 205	1 848	7 053	2 382	7,4	2,9	5,3	1,8
Jämtlands	4 424	1 577	6 001	2 163	12,7	4,9	8,9	3,2
Västerbottens	6 080	2 072	8 152	3 163	9,2	3,4	6,4	2,5
Norrbottens	5 307	1 366	6 673	1 492	7,5	2,1	5,0	1,1
<i>Hela riket</i>								
1988	133 937	52 624	186 561	99 191	5,8	2,5	4,2	2,2
1987	141 521	54 265	195 786	104 143	6,2	2,6	4,5	2,4
1986	144 020	56 166	200 186	110 149	6,3	2,7	4,6	2,5

Källa: SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1988.

I tabell 3.5 redovisas antalet sysselsatta inom näringsgrenen jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske enligt den årliga regionala sysselsättningsstatistiken fördelade efter olika verksamhetsgrenar. Som väntat är åkerbruk, husdjurskötsel helt dominerande med 53 % av antalet sysselsatta inom näringsgrenen enligt denna undersökning.

Tabell 3.6

Andelen sysselsatta (dagbefolkning) i näringsgrenen jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske för län med de 5 största och minsta andelarna 1988

The percentage of employed in "Agriculture, forestry, hunting and fishing" for counties with the highest and lowest rates in 1988

Gotlands	13,8	Örebro	4,0
Jämtlands	8,9	Malmöhus	3,6
Skaraborgs	8,4	Västmanlands	3,5
Kristianstads	8,4	Göteborgs och Bohus	1,3
Hallands	8,2	Stockholms	0,7
Riket	4,2		

Källa: SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1986.

Tabell 3.5

Antal sysselsatta inom olika verksamhetsgrenar i näringsgrenen jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske 1988

Number of employed economically active persons in agriculture, forestry, fishing etc. in 1988

Slag av verksamhet	Män	Kvinnor	Summa 1988	Summa 1987
Jordbruk och jakt				
Jordbruk och trädgårdsodling				
Åkerbruk, husdjurskötsel	69 660	29 531	99 191	104 143
Trädgårdsodling	7 764	3 844	11 608	11 712
Renskötsel	593	144	737	719
Pälsdjurskötsel	683	263	946	1 081
Annan djurskötsel	194	189	383	392
Summa	78 894	33 971	112 865	118 047
Tjänster inom jordbruk¹	3 799	2 828	6 627	6 512
Jakt och viltvård	25	3	28	26
Summa	82 718	36 802	119 520	124 585
Skogsbruk	32 956	6 578	39 534	41 371
Fiske	2 759	305	3 064	3 005
Övrigt²	15 504	8 939	24 443	26 825
Summa jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske	133 937	52 624	186 561	195 786

1) Jordbrukstjänster som görs på uppdrag.

2) Detaljinformation saknas.

Källa: SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1988.

Arbetskraftsundersökningarna

I de månatliga arbetskraftsundersökningarna, AKU, inhämtas uppgifter om arbetsförhållanden under en viss mätvecka. AKU är en urvalsundersökning. 1989 intervjuades ca 18 000 personer varje månad.

Resultat

I tabell 3.7 redovisas årsresultaten för 1989 som är medeltal för de tolv månadsresultaten. Av tabellen framgår att 119 000 personer var sysselsatta i jordbruket och 37 000 i skogsbruket enligt AKUs årsmedelvärden. Uppgift om arbetslösa för dessa delgrupper kan inte lämnas.

Annan publicering

Uppgifter om sysselsatta enligt ÅRSYS har redovisats i SCB Statistiska meddelanden Am 60 SM 8902. Grundtabellerna i ÅRSYS finns samlade i det årliga statistikpaketet SYSSPAK. Sysselsättningsuppgifter enligt AKU redovisas sedan 1970 i SCB Statistiska meddelanden varje månad, kvartal och helår. Senaste årsmedeltal återfinns i Am 12 SM 8901 och AM SM 9001.

Tabell 3.7

Antal sysselsatta m m inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske samt inom samtliga näringsgrenar 1989

Number of economically active etc. in agriculture, forestry, fishing, etc. in 1989

Närvaro; frånvaro; arbetslöshet; arbetstid	Jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske					Samtliga näringsgrenar		
	Män	Kvinnor	Summa	Därav Jordbruk	Skogsbruk	Män	Kvinnor	Summa
I arbete, 1 000-tal	108	36	144	109	31	2 000	1 703	3 703
Mindre än 20 timmar per vecka	5	6	11	..	..	85	183	267
Frånvarande, 1 000-tal	11	4	15	10	6	327	437	763
Summa sysselsatta, 1 000-tal	120	40	159	119	37	2 326	2 140	4 466
Relativa frånvarotalet, procent	9,2	11,0	9,7	8,2	15,0	14,0	20,4	17,1
Medelarbetsstid/vecka, timmar								
Företagare	56,3	37,7	51,8	..	..	51,3	39,6	48,3
Anställda	41,0	34,0	39,7	..	..	40,1	33,2	36,8
Medhjälpare	29,9	26,1	27,2	..	..	30,0	24,1	25,7
Samtliga	49,7	34,8	46,0	..	..	41,5	33,5	37,9

Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna (urvalsundersökning, se texten; bortfall 11,7 %).

Tabell 3.8

Antal sysselsatta i jordbruket fördelade på företagare och företagares familjemedlemmar samt lejd arbetskraft 1981*Number of employed in agriculture distributed by holders and holder's families and hired labour in 1981*

Område	Företagare och familjemedlemmar						Lejd arbetskraft					
	Stadigvarande sysselsatta				Tillfälligt sysselsatta		Stadigvarande sysselsatta				Tillfälligt sysselsatta	
	Mer än 30 timmar per vecka		30 timmar och mindre per vecka				Mer än 30 timmar per vecka		30 timmar och mindre per vecka			
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
<i>Län</i>												
Stockholms	1 701	524	452	457	292	149	3 575	594	104	146	139	261
Uppsala	3 193	1 264	800	874	498	236	6 865	494	80	226	144	405
Södermanlands	2 306	662	608	714	446	212	4 948	788	125	194	148	365
Östergötlands	4 609	1 116	1 016	1 360	732	369	9 202	838	135	325	223	683
Jönköpings	4 767	1 987	1 649	1 628	882	360	11 273	370	187	410	296	586
Kronobergs	3 285	1 369	1 241	1 046	560	272	7 773	214	93	302	187	429
Kalmar	4 707	1 738	1 055	1 241	746	353	9 840	597	120	318	243	951
Gotlands	2 322	1 074	585	598	326	190	5 095	246	82	144	98	373
Blekinge	1 620	568	492	474	274	129	3 557	239	58	139	74	393
Kristianstads	5 767	2 365	1 489	1 553	866	456	12 496	1 104	199	452	285	1 797
Malmöhus	6 562	2 581	1 319	1 881	986	552	13 881	1 844	385	501	405	2 018
Hallands	4 975	1 943	1 253	1 379	662	311	10 523	654	174	345	256	741
Göteborgs o Bohus	2 991	1 225	1 235	976	480	212	7 119	242	89	345	246	433
Älvsborgs	6 361	2 591	2 693	2 154	1 101	514	15 414	549	174	623	382	753
Skaraborgs	7 000	2 290	2 420	2 274	1 049	492	15 525	958	227	635	363	1 200
Värmlands	3 340	1 483	1 990	1 370	958	375	9 516	430	131	493	264	732
Örebro	2 441	856	885	839	452	211	5 684	459	89	247	150	436
Västmanlands	2 471	731	742	778	466	181	5 369	362	57	189	140	280
Kopparbergs	2 239	1 177	1 122	770	661	265	6 234	212	117	287	153	444
Gävleborgs	2 655	1 204	1 352	1 012	717	306	7 246	248	81	333	206	467
Västernorrlands	2 356	1 346	1 430	1 013	658	293	7 096	204	88	389	237	430
Jämtlands	2 148	1 197	968	670	614	284	5 881	141	78	259	147	596
Västerbottens	3 139	1 664	2 041	1 528	1 602	459	10 433	186	102	512	300	592
Norrbottnens	1 632	807	800	496	535	224	4 494	142	61	223	123	395
<i>Hela riket</i>												
1981	84 587	33 762	29 637	27 085	16 563	7 405	199 039	12 115	3 036	8 037	5 209	15 760
1980	85 997	34 238	29 630	26 120	15 650	6 700	198 335	12 700	2 951	7 587	4 715	16 528
1979	91 792	37 252	31 483	28 690	16 697	7 122	213 396	13 630	3 315	6 543	4 119	18 814
1978	94 417	38 375	32 076	29 578	16 625	7 159	218 230	14 256	3 323	6 963	4 448	19 339
1977	97 231	40 032	31 623	29 420	17 491	7 382	223 179	14 576	3 261	7 305	4 559	19 748

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Lantbruksregistret

Uppgifter om antal sysselsatta har årligen t o m 1981 insamlats till lantbruksregistret. Uppgifterna har avsett stadigvarande och lejd arbetskraft vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark en viss dag i juni. Personer 15 år och äldre har medräknats.

Resultat

Enligt lantbruksregistret 1981 var strax under 200 000 företagare och familjemedlemmar stadigvarande eller tillfälligt sysselsatta i jordbruket 1981. Motsvarande siffra för den lejda arbetskraften var ca 44 000.

Annan publicering

Uppgifter om sysselsatta enligt lantbruksregistret finns senast i SCB SM J 1978:6.1, 1979:6.1, 1980:5.1 och 1981:5.1. Resultat för 1981 återfinns i Lantbruksräkningen 1981.

Jämförelser mellan undersökningar

Resultaten från de olika undersökningarna är inte direkt jämförbara med varandra.

I de uppgifter från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken som redovisats ingår sysselsatta personer i åldern 16 år eller äldre som haft ett arbete med inkomst i genomsnitt minst en timme per vecka under november. Oavlönade "medhjälpande familjemedlemmar" räknas inte som sysselsatta till skillnad från tidigare folk- och bostadsräkningar och AKU.

AKUs årsmedeltal baseras på uppgifter från personer i åldern 16–64 år som varit sysselsatta under respektive månad.

Uppgifterna från lantbruksregistret avser fysiska personer som redovisats som *företagare* en viss dag i juni månad samt av dessa redovisade *familjemedlemmar* och *övriga sysselsatta* över 14 år. Uppgifterna avser företag med mer än 2 hektar åkermark.

I undersökningen om jordbrukets arbetskraft, JAK (resultat se nästa sida) redovisas i fråga om sysselsättningen antal personer över 15 år som arbetat på företaget någon gång under respektive kvartal. I statistiken redovisas dessutom antal personer som vid något tillfälle under året arbetat på jordbruksföretaget.

Jordbrukets arbetskraft, JAK

I de särskilda intervjuundersökningarna för jordbruket, som påbörjades 1980 ingår ett 1000-tal företag med mer än 2 hektar åkermark. Fyra gånger om året görs intervjuer på varje företag om bl a antal sysselsatta under närmast föregående kvartal.

Jordbrukets arbetskraft upphörde i och med 1987 års uppgiftsinsamling som löpande undersökning. Insamlingen genomförs därefter intermittent. Nästa undersökning är planerad att avse 1990.

Resultat

Som framgår av tabell 3.9 varierade antal sysselsatta under olika kvartal och för olika kategorier av arbetskraft. Den högsta totalsiffran under 1987 avser 3e kvartalet med 233 500 sysselsatta.

Bortfallet i JAK varierade under 1987 mellan 17 och 21 %. 20 % av företagen var bortfall minst ett kvartal. Vid resultatberäkningarna till total nivå har korrigering gjorts för bortfallet.

Annan publicering

Uppgifter om sysselsatta enligt JAK finns i SCB, SM J 1981:17, 1982:13, 1983:11, 1984:12, J 31 SM 8501, J 31 SM 8601, J 31 SM 8701 och J 31 SM 8801.

Tabell 3.9

Antal sysselsatta personer på jordbruksföretag under olika kvartal 1987

Number of economically active persons on farms in different quarters of 1987

Arbetskraftskategori	Antal sysselsatta, 1 000-tal			
	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Företagare	109	111	113	111
Make/samboende	37	44	46	40
Övriga familjemedlemmar	19	23	28	21
Samtliga familjemedlemmar	165	178	187	171
Övrig arbetskraft	21	31	47	25
Samtliga	186	208	234	197

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Företagarnas åldersfördelning

Vid den årliga uppgiftsinsamlingen till lantbruksregistret erhålls bl a uppgifter om jordbrukarnas åldersfördelning. Resultaten avser företagare vid företag med mer än 2 hektar åkermark. För varje företag medräknas högst tre företagare.

Resultat

I diagram 3.10 och tabell 3.11 nedan redovisas jordbrukarnas åldersfördelning 1989. Av diagrammet, som innehåller en mer detaljerad indelning i åldersklasser än tabellen, framgår att ca 18 % av företagarna är minst 65 år och att 4 % är 75 år eller äldre.

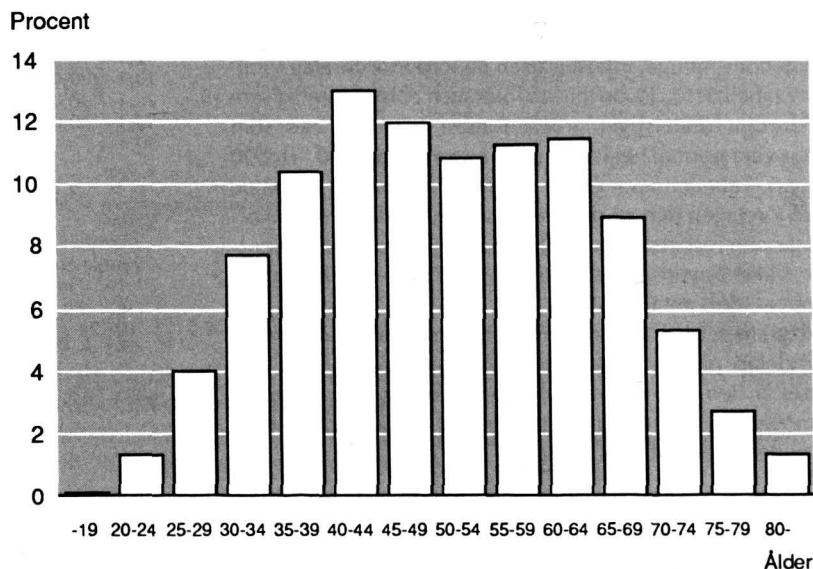
Annan publicering

Uppgifter om jordbrukarnas åldersfördelning (årligen sedan 1968) finns i SCB Statistiska meddelanden serie J senast J 30 SM 9001.

Diagram 3.10

Åldersfördelningen (i procent) för företagare 1989

Number of holders (in per cent) distributed by age in 1989

Tabell 3.11

Företagarnas åldersfördelning 1989

Age distribution of holders in 1989

Område; storleksgrupp	Antal företagare i åldern, år								Uppgift saknas	Summa
	Under 30	30-39	40-49	50-54	55-59	60-64	65-74	Över 74		
Produktionsområden										
Götalands södra slättbygder	410	1 585	2 202	973	1 091	1 121	1 101	278	79	8 840
» mellanbygder	695	2 000	2 507	1 104	1 205	1 225	1 314	338	77	10 465
» norra slättbygder	810	2 715	3 434	1 441	1 440	1 488	1 728	396	117	13 569
Svealands slättbygder	901	3 088	4 332	1 677	1 688	1 668	1 792	388	209	15 743
Götalands skogsbygder	1 953	5 788	7 632	3 580	3 806	3 882	5 098	1 627	283	33 649
Mellersta Sveriges skogsbygder	523	1 813	2 656	1 095	1 131	1 150	1 588	524	166	10 646
Nedre Norrland	503	1 976	3 068	1 325	1 238	1 210	1 857	609	116	11 902
Övre Norrland	358	1 545	2 284	1 025	1 079	1 159	1 508	366	92	9 416
Storleksgrupp, hektar åkermark										
2,1 - 5,0	614	2 100	3 538	1 736	1 759	1 981	3 627	1 623	226	17 204
5,1 - 10,0	1 006	3 008	4 843	2 296	2 290	2 620	4 399	1 420	284	22 166
10,1 - 20,0	1 212	3 927	5 725	2 463	2 829	3 069	3 944	930	207	24 306
20,1 - 30,0	935	2 825	3 608	1 599	1 796	1 881	1 606	254	102	14 606
30,1 - 50,0	1 156	3 972	4 735	1 978	2 014	1 730	1 348	169	131	17 233
50,1 - 100,0	949	3 549	4 201	1 644	1 545	1 240	779	89	112	14 108
Över 100,0	281	1 129	1 465	504	445	382	283	41	77	4 607
Hela riket										
1989	6 153	20 510	28 115	12 220	12 678	12 903	15 986	4 526	1 139	114 230
1988	6 682	21 351	28 001	12 326	13 362	13 357	16 117	4 363	1 233	116 792
1987	7 244	22 260	28 103	12 708	13 864	13 959	16 186	4 291	1 009	119 624
1986	8 006	23 160	27 886	13 151	14 487	14 462	16 181	4 256	1 094	122 683
1985	8 663	24 143	27 662	13 574	15 135	14 887	16 077	4 168	836	125 145

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Arbetsvolym

Uppgifter om arbetade timmar inom jordbruket erhålls fr o m 1980 genom den särskilda undersökningen om jordbrukets arbetskraft (JAK). Uppgift erhålls också om brukarens och makes arbete utom företaget.

Resultat

Den genomsnittliga arbetsinsatsen på jordbruksföretag framgår av tabell 3.12. På de minsta företagen och på företag som saknar djur understiger arbetsinsatsen betydligt vad som brukar vara normal helårsinsats för en person (1 500 – 1 800 timmar). Tabellen visar också den höga arbetsinsatsen på de större företagen och på de företag som har många mjölkkor. Variationen i arbetsinsats är alltså stor mellan olika stora jordbruk, vilket huvudsakligen har samband med dels företagets åkerareal, dels antal mjölkkor.

Diagram 3.13 visar hur arbetsåtgången på jordbruksföretag är fördelad på olika drifts-/produktionsgrenar 1987. Djurskötsel är den helt dominerande produktionsgrenen medan exempelvis skogsbruket representerar en förhållandevis liten del av den totala arbetsåtgången.

Tabell 3.12

Antal arbetstimmar per företag 1987. Hela riket

Number of working hours per holding in 1987

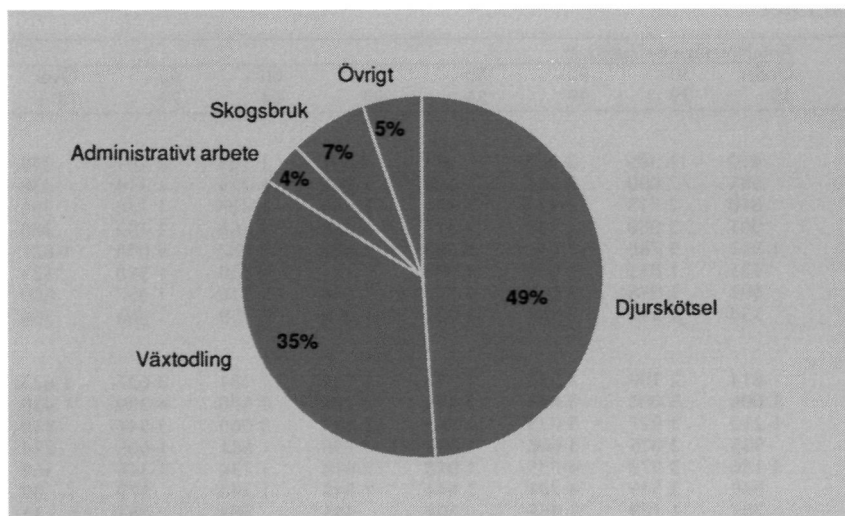
Storleksgrupp hektar åkermark	Totalt	Varav utförda av brukaren(-na)
2,1 – 10,0	1 147	928
10,1 – 20,0	2 021	1 547
20,1 – 30,0	3 083	2 243
30,1 – 50,0	3 815	2 685
50,1 –	5 013	2 855
Totalt	2 549	1 778
Varav		
utan djur	1 045	782
djur, men ej mjölkkor	2 395	1 775
1 – 3 mjölkkor	2 182	1 826
4 – 9	2 960	2 183
10 – 24	4 312	3 051
25 –	6 485	3 526

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Diagram 3.13

Arbetsåtgång 1987. Procent av totala antalet arbetstimmar på jordbruksföretag

Number of working hours on farms in 1987. Per cent for different production lines

I tabell 3.14 visas variationer i arbetsinsats vid företag med olika storlek med avseende på åkerarealen. Även vid företag med samma storlek är variationen i arbetsinsats stor bl a beroende på driftsinriktningen. 60 % av landets jordbrukare har arbetsinsatser på företaget på högst 1 800 timmar (dvs ungefär normal heltid). 40 % av antalet jordbrukare redovisar mer än 1 800 timmar per år.

På motsvarande sätt visas i tabell 3.15 jordbrukarnas arbete utom företaget. Mer än hälften har arbete utom företaget. Ungefär en fjärdedel av jordbrukarna kan anses ha heltidssysselsättning utom företaget.

Annan publicering

Uppgifter om arbetsåtgång i jordbruket enligt JAK finns i SCB SM J 1981:17, 1982:13, 1983:11, 1984:12, J 31 SM 8501, J 31 SM 8601, J 31 SM 8701 och J 31 SM 8801.

Tabell 3.14

Antal jordbrukare 1987 efter antal arbetade timmar i företaget. Procent inom olika storleksgrupper

Number of holders in 1987 distributed by number of working hours in the holding. Per cent for different size groups

Storleksgrupp hektar åker- mark	Brukarens timmar i företaget						Summa brukare	
	0	1 – 400	401 – 900	901 – 1800	1801 – 2700	2701 –	%	Antal
2,1 – 10,0	5,5	35,2	26,3	20,3	9,0	3,7	100	41 613
10,1 – 20,0	3,2	20,2	17,4	25,0	23,2	10,9	100	26 172
20,1 – 30,0	1,5	8,2	16,5	17,8	26,6	29,4	100	15 803
30,1 – 50,0	2,5	7,0	8,8	14,3	24,7	42,7	100	17 898
50,1 –	2,3	3,7	7,3	17,1	34,4	35,1	100	18 110
Totalt	3,5	19,4	17,6	19,6	20,7	19,2	100	119 596

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Tabell 3.15

Antal jordbrukare 1987 efter antal arbetade timmar utom företaget. Procent inom olika storleksgrupper

Number of holders in 1987 distributed by number of working hours outside the holding. Per cent for different size groups

Storleksgrupp hektar åker- mark	Brukarens timmar utom företaget						Summa brukare	
	0	1 – 400	401 – 900	901 – 1500	1501 – 1800	1801 –	%	Antal
2,1 – 10,0	34,8	5,0	2,8	22,2	13,1	22,1	100	41 613
10,1 – 20,0	37,9	17,4	5,3	9,3	17,5	12,6	100	26 172
20,1 – 30,0	50,4	16,7	4,4	7,4	9,0	12,1	100	15 803
30,1 – 50,0	53,8	20,4	6,4	8,9	3,8	6,6	100	17 898
50,1 –	54,3	25,4	6,4	4,7	1,7	7,4	100	18 110
Totalt	43,3	14,7	4,7	12,8	10,4	14,2	100	119 596

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Deltidssysselsättning

En studie av "Deltidslantbrukets struktur och betydelse" genomfördes 1986–1989 av lantbruksstyrelsen och SCB på uppdrag av lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliseringsgrupp. Syftet med studien var bl a att utveckla definitioner för klassificering av lantbruksföretagen efter arbetsbehovet i lantbruket och inkomstberoendet för lantbrukarefamiljen. Denna klassificering användes för att beskriva och analysera olika grupper av heltids- och deltidsföretag. Primärmaterial för studien hämtades dels från deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU) avseende 1985, dels från JAK avseende åren 1984–1986.

För klassificeringen av företagen efter arbetsbehovet utnyttjades de standardiserade arbetsåtgångstalen i SCBs typklassificeringssystem (se närmare i kapitel 2). Indelningen gjordes i fem grupper genom gränserna 400, 800, 1 600 och 4 000 standardtimmar i jordbruk och skogsbruk. Dessa grupper redovisades i kombination med följande fem grupper som definierades genom brukarefamiljernas (brukares och maka/makes) taxerade inkomster från olika inkomstslag:

- Lantbruk/Rörelse (R)
Någon familjemedlem har rörelsebilaga till deklarationen.
- Lantbruk/Tjänst, lite (T_L)
Familjens genomsnittliga inkomst av tjänst ligger mellan 1/2 och 2 basbelopp per person.
- Lantbruk/Tjänst, mycket (T_S)
Familjens genomsnittliga inkomst av tjänst ligger över 2 basbelopp per person.
- Lantbruk/Pension (P)
Samtliga brukare ≥ 65 år.
- Enbart lantbruk (L)
Någon brukare < 65 år, ingen i familjen har rörelsebilaga och familjens genomsnittsinkomst av tjänst $< 1/2$ basbelopp per person.

Resultat

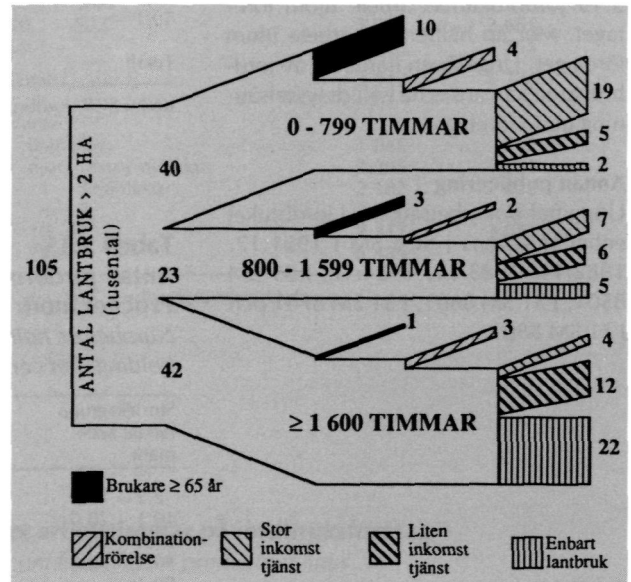
Antalet företag med mer än 2,0 hektar åker redovisades uppdelade på olika klasser enligt den skräddarmåttade modellen som framgår av diagram 3.16. Av totalt 105 000 företag hade 29 000 inkomst enbart av lantbruk, varav 22 000 i storleksgruppen minst 1 600 standardtimmar. På 14 000 företag var brukaren 65 år eller mer och bland övriga företag hade brukarefamiljen "stor" inkomst av tjänst, dvs genomsnittligt för brukare och maka/make tillsammans mer än dubbla basbeloppet (1985 = 43 800 kr) i 30 000 fall.

De 15 grupperna i diagram 3.16 sammanfördes enligt diagram 3.17 till 6 grupper, för vilka redovisades olika data om struktur och ekonomiska förhållanden. Ett urval av dessa återfinns i tabell 3.18.

Diagram 3.16

Antal företag (1 000-tal) 1985 efter arbetsbehov i standardtimmar respektive brukarefamiljens inkomst av olika förvärvskällor

Number of holdings (in thousands) by labour requirement in standard man-hours and the holders income from different sources of income

Källa: SCB, deklarationsundersökningen för jordbrukare 1985.

Diagram 3.17

Klassificeringsschema

Classification scheme

Företaget	Familjen		
	Har inkomst av tjänst el rörelse ($T_S + T_L + R$)	Har enbart inkomst av lantbruk (L)	Brukaren äldre än 64 år (P)
< 800 tim	Fritidslantbruk	Små lantbruk/heltid	Pensionärs-lantbruk
800 - 1599 tim	Små lantbruk/deltid		
≥ 1600 tim	Större lantbruk/deltid	Större lantbruk/heltid	

Källa: SCB, deklarationsundersökningen för jordbrukare 1985.

Pensionärs- och fritidslantbruken, som tillsammans omfattade ca 42 000 företag, hade låg omsättning och netto-intäkt i jordbruket; bland fritidslantbruken redovisade närmare 2/3 till och med underskott. Den egentliga jordbruksproduktionen kom från grupperna större lantbruk (ca 40 000 företag) med omfattande inriktning på animalieproduktion. Den genomsnittliga åkerarealen var för dessa grupper 4–5 gånger större än för fritidslantbruken och omsättningen 10–12 gånger större.

Vid bearbetningen av JAK 1984–1986 erhöles bl a uppgifter om brukares resp maka/makes arbete utom företag. Av diagram 3.19 framgår andelen företag med utomgårdarbete inom olika riksområden och inom olika klasser efter arbetsbehov resp driftsinriktning. På ca 70 % av vegetabilieföretag och småbruk (mindre än 400 standardtimmar) förekom utomgårdarbete och på 30–40 % av företagen arbetade båda makarna utom företaget. Bland animalie- och blandföretag var andelen "utomgårdsföretag" något lägre (ca 60 %).

I tabell 3.20 visas hur utomgårdsarbetet fördelade sig på olika näringsgrenar 1982 och 1987. Brukarna arbetade till största delarna inom privata sektorn (industri, handel och service-näringar), medan makorna huvudsakligen arbetade inom sjuk- och hälsovård, undervisning o dyl. Antalet brukare med utomgårdarbete ökade under femårsperioden 1982–1987 från ca 52 000 till 57 000 och antalet makor med arbete utom företaget från 31 000 till 36 000.

Annan publicering

Fullständig redovisning av projektet "Deltidslantbrukets struktur och betydelse" finns i två delrapporter, 1 och 2, Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliseringsgrupp 1988 resp 1989.

Tabell 3.18

Areal åkermark och skogsmark, antal husdjur, omsättning och inkomst för olika grupper heltids- och deltidsföretag, 1985

Area of arable land and forest land, number of livestock, income for different groups of full-time and part-time holdings, 1985

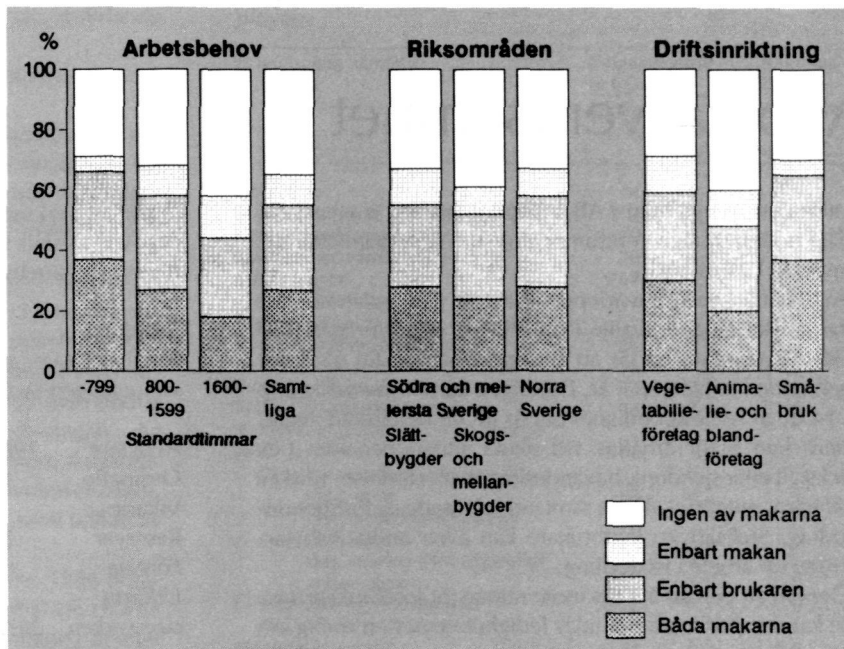
	Pensionärs-lantbruk	Fritidslantbruk	Smålantbruk Del-tid	Hel-tid	Störrelantbruk Del-tid	Hel-tid	Samtliga
Areal åker (ha)	12	10	22	23	46	43	26
Areal skog (ha)	32	17	44	30	61	46	38
Antal mjölkkor	1	—	1	1	12	16	6
Antal svin	4	1	9	10	55	45	22
Omsättning (1 000 kr)	84	56	172	253	653	599	304
Inkomst av jordbruk (1 000 kr)	14	—7	13	46	55	80	32
Andel med underskott av jordbruk	28 %	65 %	34 %	5 %	17 %	5 %	30 %

Källa: SCB, deklarationsundersökningen för jordbrukare 1985.

Diagram 3.19

Andel företag med utomgårdarbete av brukare respektive maka/make inom olika klasser av företag efter arbetsbehov respektive driftsinriktning och inom riksområden, 1984–1986. Procent

Number of holders and spouses working outside the farm by classes of labour requirement and type of farming and within major regions, 1984–1986, per cent

Tabell 3.20

Andel brukare respektive makor med arbete i olika näringsgrenar andra kvartalet 1982 respektive 1987. Procent

Proportion of holders and wives with work in different branches of business, in the second quarter 1982 and 1987. Per cent

	Andel brukare, %		Andel makor, %	
	1982	1987	1982	1987
Annans jordbruk	14	12	4	2
Annans skogsbruk	12	8	1	1
Ny-, om- och tillbyggnad av egen bostad	6	5	3	1
Fiske	..	..	..	..
Brytning av mineraliska produkter, tillverkningsindustri	18	22	7	11
Byggnads- och anläggningsverksamhet	12	11	..	2
Varuhandel, restaurang, hotell, samfärd, post, tele, bank, försäkrings-, fastighets- och uppdragsverksamhet	17	20	16	21
Öfentlig förvaltning, försvars-, polis- och brandskyddsverksamhet	11	7	6	3
Sjuk- och hälsovård, socialvård	5	8	40	46
Undervisning, forskning m m	9	10	16	10
Annat inklusive näringsgren okänd	5	4	10	5
Samtliga med utomgårdarbete (100 %), antal	52 279	56 682	30 932	35 951
Andel av samtliga brukare/makor, under året, %	42 %	47 %	38 %	47 %
Samtliga brukare/makor under året, antal	125 037	119 596	82 317	76 578

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Avbytarverksamhet

Lantbrukets Avbyttjänst AB, Avbyttjänsten, är ett av LRF helägt dotterföretag. Verksamheten, som är riksomfattande, är indelad i 21 distrikt.

Avbyttjänstens huvuduppgift är att tillhandahålla avbyttjänster av god kvalitet i djurstallar. Alla djurägare kan anlitat Avbyttjänsten för att abonnera på upp till 65 dagar regelbunden ledighet per år. Djurägare kan även erhålla upp till 14 dygn semesterledighet per år till en reducerad avgift. Vidare kan hjälp erhållas vid akuta situationer som t ex olycksfall eller sjukdom, havandeskap, barns födelse, vård av sjukt barn, militärinkallelse samt vid utförande av förtroendeuppdrag. Sjukskriven lantbrukare kan även anlitat Avbyttjänsten för arbete i växtodling.

Genom att pengar avsätts inom ramen för jordbruksprisavtalet kan lantbrukarna erbjudas ledigheten mot en rimlig avgift.

Avbytarna är anställda av Avbyttjänsten. En ordinarie avbytare arbetar inom en krets av 5 till 8 djurbesättningar. Arbetsledningen och kontakterna med djurägarna sköts från distriktskontoren som drivs i egen regi eller administreras av den organisation som Avbyttjänsten träffat avtal med; husdjursförening eller hushållningssällskap.

För att verksamheten skall klaras vid akuta sjukdomsfall och vid särskilt stor efterfrågan på avbytare, har en kår av reservavbytare byggts upp.

Resultat

Antal avbytare, abonnerrande företag och utförda dagsverken vid utgången av åren 1986 – 1989 framgår av tabllån nedan.

Avbytare	1986	1987	1988	1989
Ordinarie	1 469	1 560	1 710	1 882
Vikarie				210
Reserver	2 689	3 126	3 262	3 728
Företag	8 692	9 057	9 487	9 755
Utförda dagsverken	287 708	326 087	350 576	370 993

Under 1989 förekom mjölkproduktion vid 95 % av de abonnerrande företagen. Ytterligare omkring 2 500 företag anlitade Avbyttjänsten vid enstaka tillfällen.

Annan publicering

Lantbruksåret, uppgifter om Avbyttjänsten årligen sedan 1975. Lantbrukarnas Riksförbund.

Arbetsskador

Enligt gällande lag är numera alla förvärvsarbetande, även egna företagare, obligatoriskt försäkrade mot arbetsskada. Arbetsgivare har skyldighet att anmäla inträffad arbetsskada till allmän försäkringskassa. Anmälan skall göras, om skadan medfört eller skäligen kan antas medföra rätt till sjukvårdersättning eller ersättning enligt lagen om arbetsskadeförsäkring.

Fr o m 1 januari 1979 ersattes yrkesskadestatistiken av ett informationssystem om arbetsskador (ISA). Arbetarskyddsstyrelsen är huvudman för systemet och producerar tillsammans med SCB årlig och kvartalsvis statistik baserad på systemet. Syftet är att skapa underlag för förebyggande skyddsarbete.

Statistiken gäller de arbetsskador som anmälts till försäkringskassan. Den omfattar arbetsolycksfall och arbetssjukdomar som uppkommit som följd av skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid färd till eller från arbetet ingår.

Resultat

Antalet rapporterade arbetsolyckor inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske för åren 1982–1986 redovisas i tabell 3.21. Tabellen visar att skadorna inom näringen drabbar många egenföretagare. Andelen egenföretagare bland de drabbade är särskilt hög inom jordbruk och fiske, dvs de näringsgrenar där egenföretagarna svarar för en betydande andel av de sysselsatta.

Uppgifter om arbetsolyckor som drabbat arbetstagare inom jordbruket lämnas i tabell 3.22.

Inom jordbruk rapporterades 1986 42 arbetsolyckor per 1 000 arbetstagare. Motsvarande frekvens för skogsbruk var 56. Båda näringsgrenarna har således frekvenser som ligger betydligt högre än frekvensen för samtliga näringsgrenar (26 fall per 1 000 arbetstagare).

Överbelastning av kroppsdel är den vanligaste händelsen inom både jordbruk och skogsbruk, se tabell 3.22. Inom jordbruket är det vidare vanligt att skadan uppstått i samband med slag, spark och dylikt från djur samt vid hantering av föremål.

För åren 1985 och 1986 har 53 arbetsolyckor med dödlig utgång anmälts bland arbetstagare och egenföretagare. Av dessa har 39 inträffat inom jordbruket och 9 inom skogsbruket. De vanligaste olyckstyperna är fordonsolyckor (12 fall), kontakt med rörliga maskindelar m m (10 fall) samt träffad av fallande föremål (9 fall).

Av de 6 871 arbetsolycksfallen som anmäldes 1986 drabbades 6 078 män och 793 kvinnor. Utöver arbetsolyckorna redovisades år 1986 för arbetstagarna 903 anmälda arbetssjukdomsfall eller 12,4 per 1 000 anställda inom näringsgrenen. För jordbruket var frekvensen 8,4 per 1 000 anställda och skogsbruket 16,7 jämfört med 9,4 för samtliga näringsgrenar. 60 % av arbetssjukdomsfallen har belastningsfaktor som orsak.

Tabell 3.21

Anmälda arbetsolyckor inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske, 1982–1986

Reported occupational accidents in agriculture, forestry, hunting and fishing, 1982–1986

Näringsgren	1982	1983	1984	1985	1986
Totalt inom näringen					
Arbetstagare	4 483	4 739	4 518	3 700	3 538
Egenföretagare	4 115	4 208	4 217	3 336	3 330
<i>därav</i>					
Jordbruk, jakt					
Arbetstagare	1 919	2 170	2 120	1 690	1 543
Egenföretagare	3 698	3 822	3 820	2 992	2 989
Skogsbruk					
Arbetstagare	2 554	2 553	2 391	1 997	1 971
Egenföretagare	317	276	285	237	240

Källa: Arbetsolyckor. Arbetarskyddsstyrelsen och SCB.

Tabell 3.22

Anmälda arbetsolyckor inom jordbruket 1986. Arbetsolyckor

Reported occupational accidents in agriculture 1986. Employees

Huvudsaklig händelse	Inom jordbruk och jakt		Samtliga näringsgrenar per 1 000 anställda
	antal	per 1 000 anställda	
Elolyckor	4	0,1	0,1
Brand, explosion, sprängning	2	0,1	0,1
Kontakt med kemiskt ämne	10	0,3	0,3
Kontakt med värme/kyla	20	0,5	0,7
Fall av person	267	7,3	4,2
därav fall till lägre nivå	103	2,8	1,3
Trampning på ojämnhet, feltramp, snedtramp eller spiktramp	86	2,3	1,4
Annan kontakt med föremål i vila	86	2,3	1,9
Träffad av flygande föremål, sprut o d	81	2,2	1,2
Träffad av fallande föremål	96	2,6	1,8
Annan kontakt med föremål, maskindelar o d i rörelse	416	11,3	4,7
därav kontakt med rörliga maskindelar m m	159	4,3	2,9
olycka med fordon under färd, påkör	51	1,4	1,0
slag, spark o d från djur eller annan person	202	5,5	0,8
Överbelastning av kroppsdel	261	7,1	5,6
därav lyftning, bärning	129	3,5	3,6
Hanteringsolyckor	195	5,3	4,0
Övrigt	19	0,5	0,4
Summa	1 543	42,0	26,4

Källa: Arbetsolyckor. Arbetarskyddsstyrelsen och SCB.

Undersökning av akuta olycksfall i lantbruket 1987

Den officiella olycksfallsstatistiken redovisar antalet till försäkringskassan anmälda olyckor. Inom lantbruket har tidigare vissa mindre studier gjorts som pekar på att det faktiska antalet olycksfall är betydligt högre än antalet anmälda olyckor.

För att dels få en uppfattning om den verkliga olycksfallsfrekvensen i lantbruket dels erhålla planeringsunderlag för att förebygga olycksfall genomförde Lantbrukshälsan i samarbete med arbetarskyddsstyrelsen och SCB våren 1988 en enkät till 20 000 lantbruksföretag. Hälften av dessa drev jordbruk (med eller utan skogsbruk) och den andra hälften var skogsbruksföretag (utan åker). I en postenkät frågades om akuta olycksfall hade inträffat under 1987. För de företag som redovisat olycksfall genomfördes en telefonintervju där uppgifter erhöles om i vilken verksamhet olyckan(-orna) skett, eventuell sjukskrivning, frånvarodagar m m.

Undersökningen visar att det inom jord- och skogsbruket 1987 inträffade drygt 10 000 olycksfall enligt följande:

Olyckor i jordbruket	7 525
Olyckor i skogsbruket	
– vid jordbruksföretag med skog	1 516
– vid skogsbruksföretag	1 161
Summa	10 202

Totalt har olyckor i jordbruket inträffat vid ca 6 % av jordbruksföretagen medan skogsolyckor inträffat vid ca 2 % av de kombinerade jord- och skogsbruksföretagen och vid ca 2 % av skogsbruksföretagen. En ungefärlig beräkning av antalet olyckor per en miljon arbetstimmar visar en mer än dubbelt så hög siffra för skogsbruksolycka jämfört med jordbruksolycka 120 resp 50. Båda värdena är höga jämfört med andra näringar.

I jordbruket inträffar olyckorna främst vid verksamhet med husdjur (ca 40 %) och grödor (ca 23 %). I skogsbruket dominerar olyckor vid motorsågsarbete (ca 45 %) följt av skogsvårdsarbete och terrängtransporter (vardera ca 18 %).

Gemensamt för både jord- och skogsbruksolyckor är att ca hälften föranleder sjukskrivning, att ungefär en fjärdedel leder till frånvaro från arbetet utan sjukskrivning och att ungefär en fjärdedel inte leder till frånvaro från arbetet. Den genomsnittliga frånvaron vid olycka är 28 dagar, vilket är ungefär densamma som i andra näringar.

Annan publicering

Uppgifter om arbetsskador publiceras fr o m 1985 i publikationerna Arbetsolyckor och Arbetssjukdomar, som utges av SCB och Arbetarskyddsstyrelsen gemensamt. Preliminära uppgifter publiceras i SCB, Statistiska meddelanden serie HS.

4 Mark. Fastigheter

I detta kapitel redovisas uppgifter om jordbruksmarkens uppdelning på ägoslag enligt lantbruksregistret. Vidare lämnas uppgifter om jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt den särskilda fastighetstaxeringen 1989. Slutligen redovisas priser på jordbruksfastigheter enligt SCBs lagfartsstatistik.

Kapitel 4 innehåller avsnitt om

- Ägoslag
- Markkartering
- Taxeringsvärden
- Fastighetspriser

Ägoslag

Vid lantbruksräkningarna erhålls uppgifter om jordbruksmarkens fördelning på ägoslag för samtliga jordbruksfastigheter.

Vid lantbruksregistreringen i juni varje år erhålls underlag till en årlig ägoslagsstatistik för mark på företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Resultat

I tabell 4.1 redovisas arealer av olika ägoslag enligt lantbruksräkningen 1988. Landets totala åkerareal uppgick till ca 2,9 miljoner hektar vilket utgjorde ungefär 7 % av den totala landarealen (ca 41,1 miljoner hektar). Skogsmarksarealen uppgick till 22,5 miljoner hektar, dvs till 55 % av samma landareal.

Av åkermarken fanns drygt 97 % på företag med mer än 2,0 hektar åker, dvs i princip på jordbruksföretag. Ungefär 18 % av skogsmarken fanns på jordbruksföretag, dvs kombinerad med jordbruk. Vid lantbruksräkningen 1981 var motsvarande andel 20 % av skogsmarken.

Tabell 4.1 visar också den regionala fördelningen av jordbruks- och skogsmarken. Bl a kan man utläsa att 50 % av skogsmarksarealen finns i de fyra nordligaste länen medan motsvarande procenttal för åkermarken är ca 9 %.

Tabell 4.1

Arealen av olika ägoslag 1988

Area of different types of land in 1988

Avser samtliga lantbruksföretag.

Område; storleksgrupp, hektar åkermark	Åkermark	Betesmark	Skogsmark	Annan mark	Summa
<i>Län</i>					
Stockholms	96 451	18 832	298 824	76 654	490 761
Uppsala	160 854	19 915	405 921	103 552	690 242
Södermanlands	139 870	19 052	337 820	81 259	578 001
Östergötlands	218 517	49 184	599 335	150 317	1 017 353
Jönköpings	95 194	44 504	632 993	143 666	916 357
Kronobergs	60 116	29 260	569 735	124 063	783 174
Kalmar	133 671	51 981	724 879	122 352	1 032 883
Gotlands	84 925	12 155	132 529	51 563	281 172
Blekinge	37 970	13 456	186 168	20 573	258 167
Kristianstads	181 844	44 194	275 473	51 169	552 680
Malmöhus	308 455	33 224	80 583	24 467	446 729
Hallands	127 015	18 221	262 333	88 835	496 404
Göteborgs o Bohus	70 638	15 637	174 732	130 455	391 462
Älvsborgs	162 044	35 656	663 552	177 169	1 038 421
Skaraborgs	287 029	36 006	333 996	67 254	724 285
Värmlands	127 462	20 071	1 274 921	205 753	1 628 207
Örebro	117 182	10 908	583 473	99 790	811 353
Västmanlands	132 302	9 618	371 589	65 593	579 102
Kopparbergs	74 547	19 224	1 961 879	579 252	2 634 902
Gävleborgs	79 752	9 883	1 432 053	206 028	1 727 716
Västernorrlands	66 256	16 409	1 593 125	308 581	1 984 371
Jämtlands	49 783	16 413	2 710 907	2 054 905	4 832 008
Västerbottens	88 319	12 797	3 177 990	1 803 542	5 082 648
Norrbottens	47 950	11 804	3 750 474	5 218 954	9 029 182
Hela riket 1988					
– 2,0	75 990	236 142	18 387 069	11 054 808	29 754 009
2,1 –	2 872 156	332 262	4 148 215	900 938	8 253 571
Samtliga	2 948 146	568 404	22 535 284	11 955 746	38 007 580
Hela riket 1981					
– 2,0	62 343	228 062	18 297 702	10 661 009	29 249 116
2,1 –	2 937 878	356 285	4 444 533	1 011 952	8 750 648
Samtliga	3 000 221	584 347	22 742 235	11 672 961	37 999 764

Källa: SCB, lantbruksräkningen.

Ägoslagsfördelningen 1989 på företag med mer än 2,0 hektar åker framgår av tabell 4.2. Redovisning lämnas för län, produktionsområden och storleksgrupper.

Den totala landarealen i riket anges till ca 41,1 miljoner hektar. I denna areal har då inte inräknats större sjöar och vattendrag. I landarealen ingår bl a det rena fjällområdet, varför hela denna areal inte är disponibel för jord- och skogsbruksproduktion eller för t ex bebyggelse för bostads- och industriändamål.

Beträffande definitioner av de olika ägoslagen hänvisas till kapitel 2.

Nya ägoslagsdefinitioner tillämpas fr o m 1981. Relationen gentemot de tidigare definitionerna och effekterna av den nya ägoslagsklassificeringen redovisas också i kapitel 2.

Annan publicering

Uppgifter om ägoslag för "samtliga" företag lämnas i Lantbruksräkningen 1971, 1976 och 1981. SCB.

Uppgifter för jordbruksföretagen lämnas i SCB Statistiska meddelanden serie J, senast J 10 SM 9001.

Tabell 4.2
Arealen av olika ägoslag 1989
Area of different types of land in 1989

Område;	Åkermark, hektar	Betesmark, hektar	Skogsmark, hektar	Annan mark, hektar	Summa hektar
<i>Län</i>					
Stockholms	95 086	9 369	90 884	16 707	212 046
Uppsala	159 071	13 314	122 268	16 285	310 938
Södermanlands	137 881	13 155	134 083	19 010	304 129
Östergötlands	216 353	36 996	169 040	27 630	450 019
Jönköpings	92 585	31 089	205 850	43 891	373 415
Kronobergs	56 608	16 119	162 442	34 446	269 615
Kalmar	131 417	33 392	221 271	42 681	428 761
Gotlands	83 314	9 031	76 341	26 052	194 738
Blekinge	36 322	6 952	79 155	7 157	129 586
Kristianstads	178 633	28 722	97 614	16 581	321 550
Malmöhus	303 626	21 751	32 354	11 455	369 186
Hallands	122 489	10 920	107 114	29 614	270 137
Göteborgs o Bohus	68 547	9 668	78 271	54 215	210 701
Älvsborgs	156 159	20 573	243 031	61 884	481 647
Skaraborgs	282 838	24 725	135 991	25 938	469 492
Värmlands	117 885	6 835	253 462	28 351	406 533
Örebro	113 885	5 820	140 937	20 917	281 559
Västmanlands	131 119	6 409	117 346	9 614	264 488
Kopparbergs	63 693	4 195	161 586	13 808	243 282
Gävleborgs	75 888	4 329	294 530	21 398	396 145
Västernorrlands	59 551	6 157	281 947	39 717	387 372
Jämtlands	44 803	4 816	303 008	114 982	467 609
Västerbottens	81 510	3 808	343 953	98 666	527 937
Norrbottens	43 853	3 281	253 720	97 831	398 685
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	351 065	16 087	37 687	12 279	417 118
» mellanbygder	326 732	53 121	201 539	60 460	641 852
» norra slättbygder	460 549	39 077	188 532	42 709	730 867
Svealands slättbygder	658 122	47 044	582 411	76 071	1 363 648
Götalands skogsbygder	542 971	134 731	1 104 802	250 883	2 033 387
Mellersta Sveriges skogsbygder	209 450	17 997	484 317	56 278	768 042
Nedre Norrland	171 412	15 068	820 932	123 671	1 131 083
Övre Norrland	132 815	8 301	685 978	256 479	1 083 573
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1 – 5,0	59 072	20 849	451 597	129 548	661 066
5,1 – 10,0	149 610	34 980	715 938	177 310	1 077 838
10,1 – 20,0	317 649	51 833	796 835	173 415	1 339 732
20,1 – 30,0	314 129	42 713	498 378	99 133	954 353
30,1 – 50,0	568 699	61 941	616 676	109 348	1 356 664
50,1 – 100,0	773 586	63 650	537 180	98 833	1 473 249
Över 100,0	670 371	55 460	489 594	91 243	1 306 668
<i>Hela riket</i>					
1989	2 853 116	331 426	4 106 198	878 830	8 169 570
1988	2 872 319	332 363	4 148 304	901 025	8 254 011
1987	2 890 359	336 730	4 223 437	924 509	8 375 035
1986	2 907 706	339 776	4 267 568	945 329	8 460 379
1985	2 921 552	343 684	4 331 845	960 909	8 557 990

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Markkartering

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna 1987 gjordes en kartläggning av markkarterade arealer. En jämförbar undersökning genomfördes 1977. För samtliga företag i urvalet till de objektiva skördeuppskattningarna skulle anges om åkermarken var markkarterad i sin helhet, endast delvis eller inte alls. Dessutom inhämtades uppgift om bl a tidpunkt för senaste markkartering.

På basis av erhållna uppgifter gjordes skattningar av markkarterade arealer enligt de skattningsmetoder som tillämpas i de objektiva skördeuppskattningarna.

Resultat

Resultat från markkarteringsundersökningen redovisas i tabell 4.3. Bl a framgår att drygt 40 % av landets åkerareal finns på brukningsenheter där hela arealen markkarterats 1987, en ökning med 10 procentenheter jämfört med 1977 års undersökning. De regionala variationerna är stora. Minst vanlig är markkartering i skogsbygderna och i Norrland.

Annan publicering

En utförlig redovisning av markkarteringsundersökningen har lämnats i J 12 SM 8806. Undersökningen 1977 redovisas i SCB SM J 1979:8.1 och Appendix till SM J 1979:8.1.

Vid markkartering, som avser att bestämma markens näringsinnehåll m m, görs provtagning av markens innehåll av fosfor och kalium samt av markens pH-värde. Undersökningarna görs vanligen av respektive lantbruksnämnd på beställning av lantbrukarna.

Tabell 4.3
Markkarteringens omfattning 1987
Extent of soil surveyed area in 1987

Område	Åkerareal i procent på företag efter markkarteringens omfattning		
	Helt karterad	Delvis karterad	Ej karterad
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	73	12	15
» mellanbygder	51	21	29
» norra slättbygder	51	17	33
Svealands slättbygder	49	20	32
Götalands skogsbygder	30	17	54
Mellersta Sveriges skogsbygder	28	19	53
Nedre Norrland	18	23	59
Övre Norrland	19	31	51
<i>Hela riket</i>			
1987	44	18	37
1977	33	17	50

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning (urvalsundersökning).

Taxeringsvärden

Uppgifter om taxeringsutfallet publiceras årligen av SCB. Normalt har allmän fastighetstaxering ägt rum ungefär vart femte år – den senaste 1981 – och däremellan har verkställts särskild fastighetstaxering. Fr o m 1988 gäller ett system med rullande allmänna fastighetstaxeringar som innebär att inte alla fastigheter taxeras samtidigt. Nästa allmänna fastighetstaxering för jordbruksfastigheter äger rum 1992.

I föreliggande avsnitt redovisas vissa data rörande jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt 1989 års särskilda fastighetstaxering. Dessutom redovisas jordbruksfastigheternas hektarvärden från 1981 års allmänna fastighetstaxering.

För jordbruksfastigheter skulle vid 1981 års allmänna fastighetstaxering eftersträvas en taxeringsvärdesnivå som för varje taxeringsenhet utgjorde 67,5 % av det allmänna saluvärde som genomsnittligt gällde under 1978.

Särskild fastighetstaxering sker de år då allmän fastighetstaxering inte äger rum. Nytt taxeringsvärde åsätts bl a vid avstyckning eller sammanslagning av taxeringsenheter. Dessutom görs omtaxering av fastighet vars värde ändrats med minst 20 %, dock minst 25 000 kronor, genom ny-, till- eller ombyggnad.

Särskild fastighetstaxering skall ske efter det allmänna prisläge och de uppskattningsgrunder i övrigt som tillämpats vid närmast föregående allmänna fastighetstaxering.

Delvärden

Det totala taxeringsvärdet för jordbruksfastigheter var vid 1981 års taxering fördelat på sex delvärden:

a) skogsbruksvärde	värdet av taxeringsenhetens skogsmark med växande skog och markanläggningar, som används eller behövs för skogsbruk
b) skogsimpedimentsvärde	värdet av de skogsimpediment som hör till taxeringsenheten
c) jordbruksvärde	värdet av taxeringsenhetens åkermark, betesmark och markanläggningar, som används eller behövs för växtodling
d) tomtmarksvärde	värdet av taxeringsenhetens tomtmark
e) bostadsbyggnadsvärde	värdet av de småhus och hyreshus som hör till taxeringsenheten
f) ekonomibyggnadsvärde	värdet av de ekonomibyggnader som hör till taxeringsenheten

Resultat

Uppgifter om jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt den särskilda fastighetstaxeringen 1989 redovisas i tabellerna 4.4, 4.6 och 4.7. I tabell 4.7 återfinns också vissa uppgifter från 1981 års allmänna fastighetstaxering.

Det totala taxeringsvärdet för de sammanlagt cirka 331 000 jordbruksfastigheterna uppgick 1989 till ca 112 miljarder kronor. Jordbruksvärdet utgjorde 20 % därav och skogsbruksvärdet 48 %.

Jämförbarhet

Varje år allmän fastighetstaxering sker ändras definitionen av olika begrepp, nya begrepp tillkommer och andra utgår. Mellan fastighetstaxeringarna görs där-
emot inga ändringar. För vissa begrepp, i huvudsak de som ej ändrats, kan jämförelse göras med tidigare års uppgifter. För begrepp som ändrats behandlas jämförbarheten närmare i publikationerna över de allmänna fastighetstaxeringarna.

Tabell 4.4

**Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden, i miljoner kronor, och antal taxeringsenheter enligt särskild fastighets-
taxering 1989**

*Assessed values of agricultural real estates, millions of Swedish kronor, and number of assessed units according to the assessment
of real estate in 1989*

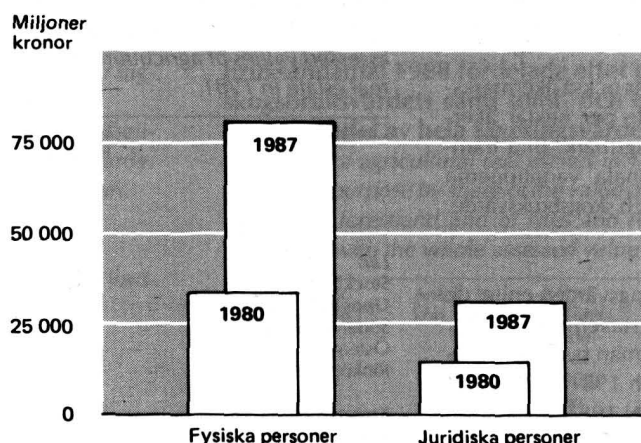
Område	Jord- bruks- värde	Därav åkervärde	Skogs- bruks- värde	Skogsimpe- diments- värde	Tomtmarks- värde	Bostads- byggnads- värde	Ekonomi- byggnads- värde	Totalt taxerings- värde	Antal taxerings- enheter
<i>Län</i>									
Stockholms	479	456	820	10	339	592	203	2 443	6 114
Uppsala	911	884	1 418	9	227	676	265	3 506	6 843
Södermanlands	783	751	1 352	8	218	635	244	3 239	5 327
Östergötlands	2 044	1 959	2 676	15	313	1 072	389	6 509	10 124
Jönköpings	559	499	4 105	22	276	1 036	348	6 347	14 146
Kronobergs	358	319	3 718	24	240	915	250	5 505	13 789
Kalmar	986	906	3 756	15	249	891	410	6 307	12 103
Gotlands	382	370	204	5	99	392	257	1 339	6 188
Blekinge	397	369	1 061	2	88	371	188	2 106	6 292
Kristianstads	2 394	2 260	1 664	7	294	952	743	6 054	15 978
Malmöhus	4 781	4 661	382	1	352	1 016	823	7 356	13 775
Hallands	1 345	1 303	1 278	15	284	886	600	4 407	11 464
Göteborgs o Bohus	506	473	626	22	364	779	191	2 488	9 754
Älvsborgs	1 065	1 010	3 001	28	492	1 633	485	6 704	22 456
Skaraborgs	2 948	2 861	1 672	6	321	1 317	749	7 014	17 109
Värmlands	383	372	4 712	34	311	1 145	266	6 851	23 581
Örebro	766	747	2 290	16	223	651	221	4 167	9 690
Västmanlands	707	692	1 256	9	142	531	211	2 855	5 326
Kopparbergs	195	190	4 082	51	306	1 209	195	6 039	31 356
Gävleborgs	164	160	3 023	37	244	910	208	4 586	13 608
Västernorrlands	115	111	2 871	18	220	816	175	4 214	18 653
Jämtlands	102	98	2 589	32	201	879	155	3 957	16 838
Västerbottens	185	183	3 136	33	309	999	282	4 945	23 165
Norrbottnens	101	98	2 259	65	182	648	186	3 440	17 086
<i>Hela riket</i>									
1989	22 656	21 732	53 951	486	6 292	20 950	8 043	112 378	330 765
1988	22 688	21 765	54 441	489	6 340	21 062	8 006	113 026	332 093
1987	22 810	21 851	54 643	491	6 403	21 090	7 453	112 854	331 429
1986	22 796	21 872	54 628	490	6 458	21 152	7 448	112 972	333 291
1985	22 808	21 883	54 777	491	6 509	21 198	7 425	113 532	335 352

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1989 (totalundersökning).

Diagram 4.5 visar skillnaderna i jordbruksfastigheternas taxeringsvärden 1980 (före senaste allmänna fastighetstaxeringen) och 1987.

Tabell 4.6 visar att 72 % av jordbruksfastigheternas taxeringsvärden hänförs till fysisk person. I övrigt är aktiebolag dominerande ägare. Staten svarar för knappt 7 %.

Diagram 4.5
Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden 1980 och 1987
Assessed values of agricultural real estates in 1980 and 1987

Tabell 4.6
Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden fördelade efter ägarkategori enligt särskild fastighetstaxering 1987. 1000-tal kronor

Assessed values of agricultural real estates by owner category according to the assessment of real estate in 1987. Thousands of Swedish kronor

Område	Fysisk person	Juridisk person						Okänd ägare	Samtliga ägarekategorier
		Staten	Borgerlig kommun	Kyrkan	Dödsbo	Svenskt aktiebolag	Övrig juridisk person		
Län									
Stockholms	1 633 548	132 784	253 545	61 652	92 655	125 489	112 725	2 903	2 415 301
Uppsala	2 254 175	215 396	45 095	100 036	91 874	665 235	130 880	26 779	3 529 470
Södermanlands	2 538 975	205 001	105 676	80 166	109 517	135 957	128 438	1 620	3 305 350
Östergötlands	4 751 381	376 840	163 033	169 875	203 145	601 356	300 607	10 411	6 576 648
Jönköpings	5 221 118	322 801	128 216	185 285	266 875	164 547	63 708	11 494	6 364 044
Kronobergs	4 401 889	279 442	87 737	179 354	234 605	305 192	33 191	2 461	5 523 871
Kalmar	5 082 684	430 211	118 077	156 368	210 979	242 539	60 760	19 117	6 320 735
Gotlands	1 226 379	9 133	3 380	25 031	42 181	16 656	3 790	3 022	1 329 572
Blekinge	1 857 896	47 863	52 650	22 065	67 667	24 937	4 495	118	2 077 691
Kristianstads	5 208 417	228 246	95 019	130 554	165 606	102 384	57 349	10 920	5 998 495
Malmöhus	5 755 200	251 878	332 347	343 232	187 218	271 515	132 410	16 931	7 290 731
Hallands	3 805 314	143 555	94 799	104 972	137 178	62 042	26 076	2 853	4 376 789
Göteborgs o Bohus	2 075 651	57 740	112 333	34 616	143 846	36 899	23 011	3 500	2 487 596
Älvsborgs	5 697 291	185 992	140 222	116 788	285 631	180 906	97 232	9 171	6 713 233
Skaraborgs	5 859 165	383 893	75 589	269 553	225 118	137 979	86 584	6 853	7 044 734
Värmlands	4 316 753	151 536	119 038	145 841	329 364	1 764 890	22 529	25 296	6 875 247
Örebro	2 565 339	705 226	78 958	106 237	123 362	582 697	91 404	13 057	4 266 280
Västmanlands	1 894 002	410 027	79 705	60 731	79 187	186 140	68 114	42 295	2 820 201
Kopparbergs	3 243 876	450 317	63 649	49 204	333 175	1 629 928	315 277	17 182	6 102 608
Gävleborgs	2 705 892	207 415	54 628	72 424	139 759	1 408 697	80 346	43 167	4 712 328
Västernorrlands	2 339 498	149 620	37 733	85 265	145 530	1 425 717	58 370	4 947	4 246 680
Jämtlands	2 161 923	219 636	23 483	56 271	163 074	1 321 852	27 765	1 329	3 975 333
Västerbottens	2 904 340	867 177	39 980	22 833	134 252	944 295	68 083	6 488	4 987 448
Norrbottens	1 699 509	1 130 691	15 252	11 481	141 031	364 496	144 801	6 570	3 513 831
Hela riket									
1987	81 200 215	7 562 420	2 320 144	2 589 834	4 052 829	12 702 345	2 137 945	288 484	112 854 216
1986	81 188 215	7 610 497	2 362 126	2 606 591	4 331 984	12 689 051	2 148 379	34 933	112 971 776
1985	81 458 113	7 691 555	2 375 472	2 622 647	4 387 396	12 825 526	2 161 629	9 863	113 532 201
1984	81 013 740	7 705 435	2 403 544	2 632 925	4 516 119	12 855 625	2 148 133	39 046	113 314 567
1983	80 950 606	7 750 525	2 402 915	2 645 219	4 598 579	12 971 382	2 174 369	25 575	113 519 170

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1987 (totalundersökning).

Byggnadsvärden på jordbruksfastigheter enligt fastighetstaxeringen redovisas i tabell 4.7. Bl a framgår att värdet för ekonomibyggnader representerar drygt 1/3 av värdet för bostadsbyggnader.

I tabellen redovisas också åkermarks- och skogsbruksvärde per hektar åkermark respektive skogsmark. Bl a framgår de stora regionala variationerna både i åkermarks- och skogsbruksvärde.

Annan publicering

Uppgifter om taxeringsvärden enligt de allmänna fastighetstaxeringarna har redovisats i SCB Allmän fastighetstaxering 1970, 1975 och 1981. Vidare SM N 1975:74 och SM N 1981:9.

Uppgifter från särskild fastighetstaxering redovisas årligen (utom år då allmän fastighetstaxering genomförs), senast i SCB Bo 37 SM 9001.

Tabell 4.7

Byggnadsvärden för jordbruksfastigheter enligt särskild fastighetstaxering 1989 samt jordbruks- och skogsmarksvärde per hektar åker resp skog enligt den allmänna fastighetstaxeringen 1981

Building values for agricultural real estates in 1989, millions of Swedish kronor, and assessed values of agricultural real estates per hectare according to the assessment of real estate in 1981

Område	Byggnadsvärden, miljoner kronor		Jordbruksvärde per hektar åker, kronor per hektar	Skogsbruksvärde per hektar skog, kronor per hektar
	Bostäder	Ekonomibyggnader		
<i>Län</i>				
Stockholms	592	203	5 949	2 949
Uppsala	676	265	6 808	3 626
Södermanlands	635	244	6 890	4 328
Östergötlands	1 072	389	10 634	4 618
Jönköpings	1 036	348	6 297	6 562
Kronobergs	915	250	6 274	6 610
Kalmar	891	410	7 940	5 315
Gotlands	392	257	5 261	1 584
Blekinge	371	188	11 412	5 807
Kristianstads	952	743	15 676	6 324
Malmöhus	1 016	823	19 816	5 832
Hallands	886	600	12 523	5 081
Göteborgs o Bohus	779	191	8 415	3 743
Älvsborgs	1 633	485	7 456	4 595
Skaraborgs	1 317	749	12 405	5 085
Värmlands	1 145	266	3 261	3 659
Örebro	651	221	7 650	4 241
Västmanlands	531	211	6 558	3 343
Kopparbergs	1 209	195	2 800	2 126
Gävleborgs	910	208	2 323	2 189
Västernorrlands	816	175	1 783	1 786
Jämtlands	879	155	1 985	962
Västerbottens	999	282	2 005	1 005
Norrbottns	648	186	2 117	608
<i>Hela riket</i>				
1989	20 950	8 043	..	..
1988	21 062	8 006	..	..
1987	21 090	7 453	..	..
1986	21 152	7 448	..	..
1985	21 198	7 425	..	..
1984	21 232	7 400	..	..
1983	21 276	7 372	..	..
1982	21 282	7 331	..	..
1981	21 124	7 361	8 809	2 419

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1989 (totalundersökning) samt SCB, allmän fastighetstaxering 1981 (totalundersökning).

Priser på jordbruksfastigheter

SCB upprättar årligen statistik över antalet lagfartsärenden samt över priserna på jordbruksfastigheter. Lagfartsstatistiken avser att belysa antalet ägarskiftet och omsättningen för lagfarna fång av jordbruksfastighet.

Den s k köpeskillingskoefficienten som redovisas i tabellerna utgör kvoten mellan köpeskilling och taxeringsvärde. Den redovisas dels som ovägt medeltal, dels som median.

Resultat

Av nedanstående tablå framgår antalet lagfarna fång av jordbruksfastighet år 1988

Typ av fång	Antal
Köp	
Vanliga köp	6 572
Släktköp	1 626
Övriga köp	5
Summa	8 203
Övriga fång ¹	9 257
Totalt	17 460

1) Häri ingår byte, gåva, arv, exekutiv försäljning.

Lagfartsstatistiken grundar sig på underrättelser rörande sökt lagfart som SCB erhåller varje månad i form av lagfartsregister. Statistiken omfattar samtliga lagfarter under undersökningsåret med undantag av vilandeförklarade.

Uppgifterna för prisstatistiken kommer dels ifrån lantbruksnämnderna, dels, beträffande släktköp, ifrån lagfartsregistren. Lantbruksnämnderna inventerar förvärven av jordbruksfastighet i samband med nämndens prövning enligt jordförvärvslagen. Prisstatistiken omfattar vanliga köp som ansetts representera "marknadsvärde" enligt kommunalskattelagen samt släktköp. Detta innebär att följande köp inte tas med

- köp av speciell karaktär t ex med intressegemenskap
- köp av ideell andel
- köp som omfattar mindre än 2 hektar totalt
- köp där annan fastighet ingår med mer än 25 % av sammanlagda taxeringsvärdet.

Med släktköp avses köp från föräldrar, far- eller morföräldrar eller från make(a).

Resultat från prisstatistiken för jordbruksfastigheter lämnas i tabellerna 4.8–4.10. Av tabell 4.8 framgår att 1988 redovisas 4 166 köp för jord- och skogsbruksändamål med en genomsnittlig köpeskilling på 571 000 kronor och en median för köpeskillingskoefficienten på 2,14.

Resultaten avseende antal köp och köpeskilling skiljer sig mellan tabellerna 4.8 och 4.9 å ena sidan och tabell 4.10. Detta beror på att den sistnämnda tabellen inkluderar icke prisprövade köp samt förvärv för annat än jord- och skogsbruksändamål.

Tabell 4.8

Förvärv av jordbruksfastigheter¹ för jord- eller skogsbruksändamål 1988 fördelade efter jordbruksvärdets, skogsbruksvärdets samt tomt- och bostadsbyggnadsvärdets andel av hela taxeringsvärdet

Purchases of agricultural real estates in 1988 for agricultural or forestry purpose by share of the value of farms, of standing-forest and forestland and of sites and residential buildings compared with the whole assessed value

Andel av totalt taxeringsvärde, procent	Antal köp	Köpeskilling medelvärdet, 1 000-tal kr	Taxeringsvärde medelvärdet, 1 000-tal kr	Köpeskillingskoefficient ² , median
Jordbruksvärde				
0 – 10	2 123	421	158	2,53
11 – 25	638	738	297	2,71
26 – 50	569	840	397	2,03
51 – 75	370	985	485	1,74
76 – 100	466	365	199	1,93
Totalt	4 166	571	246	2,14
Skogsbruksvärde				
0	681	582	290	2,04
1 – 33	1 197	745	340	2,14
34 – 66	716	718	294	2,58
67 – 99	662	669	247	3,03
100	910	147	50	2,60
Totalt	4 166	571	246	2,14
Tomt- och bostadsbyggnadsvärde				
0 – 50	3 397	597	264	2,11
51 – 75	523	474	176	2,50
76 – 100	246	425	148	2,61
Totalt	4 166	571	246	2,14

1) Prisprövade förvärv för jord- och skogsbruksändamål.

2) Se texten.

Tabell 4.9
Förvärv av jordbruksfastigheter¹ 1988
Purchases of agricultural real estates in 1988

Område	Köp av hel fastighet				Köp av del av fastighet			
	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000-tal kronor	Taxerings- värde medel- värde, 1 000-tal kronor	Köpe- skillings- koeffi- cient ² , median	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000-tal kronor	Taxerings- värde medel- värde, 1 000-tal kronor	Köpe- skillings- koeffi- cient ² , median
<i>Län</i>								
Stockholms	39	936	247	3,01	15	601	185	1,92
Uppsala	54	1 186	453	2,60	43	387	149	1,60
Södermanlands	74	1 623	595	2,63	45	686	290	2,22
Östergötlands	85	1 572	705	2,03	31	751	365	2,04
Jönköpings	103	847	412	2,04	30	436	200	2,00
Kronobergs	110	610	243	2,60	45	402	202	1,82
Kalmar	93	1 127	427	2,54	54	543	235	2,31
Gotlands	43	680	371	1,63	35	97	48	2,02
Blekinge	22	596	255	2,50	12	597	234	2,02
Kristianstads	184	863	408	1,91	95	437	253	1,53
Malmöhus	162	1 250	555	1,90	50	559	323	1,70
Hallands	79	751	325	2,40	42	329	166	1,72
Göteborgs o Bohus	70	553	224	2,33	29	675	229	2,22
Älvsborgs	206	737	307	2,50	99	280	112	2,13
Skaraborgs	164	869	471	1,73	155	233	149	1,71
Värmlands	162	678	274	2,61	178	217	101	1,90
Örebro	69	1 362	504	2,10	32	366	144	2,32
Västmanlands	46	1 032	422	2,51	48	304	159	1,81
Kopparbergs	141	207	96	2,31	131	254	79	3,00
Gävleborgs	38	371	173	2,22	137	208	65	2,54
Västernorrlands	117	294	124	2,33	107	138	53	2,20
Jämtlands	112	433	165	2,62	87	228	65	3,00
Västerbottens	189	357	129	2,60	111	101	36	2,50
Norrbottnens	81	291	126	2,60	112	93	33	2,60
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	137	1 252	611	1,81	77	418	253	1,51
» mellanbygder	197	966	423	1,90	113	375	205	1,83
» norra slättbygder	241	1 092	549	1,91	190	334	188	1,73
Svealands slättbygder	278	1 147	441	2,50	167	441	191	1,83
Götalands skogsbygder	713	763	322	2,40	276	435	186	2,03
Mellersta Sveriges skogsbygder	246	762	288	2,42	247	229	100	2,13
Nedre Norrland	326	306	125	2,43	405	196	64	2,53
Övre Norrland	305	338	125	2,62	248	133	41	2,60
<i>Hela riket</i>	2 443	769	328	2,22	1 723	291	129	2,02

1) Prispöväde förvärv för jord- och skogsbruksändamål.

2) Se texten.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Tabell 4.9 (forts)
Förvärv av jordbruksfastigheter¹ 1988
Purchases of agricultural real estates in 1988

Område	Summa				Lagfarna släktköp			
	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000-tal kronor	Taxerings- värde medel- värde, 1 000-tal kronor	Köpe- skilling- koeffi- cient ² , median	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000-tal kronor	Taxerings- värde medel- värde, 1 000-tal kronor	Köpe- skilling- koeffi- cient ² , median
<i>Län</i>								
Stockholms	54	843	230	3,00	4	348	411	1,10
Uppsala	97	832	318	1,84	3	500	402	1,72
Södermanlands	119	1 269	480	2,40	6	483	362	1,50
Östergötlands	116	1 352	614	2,02	23	510	425	1,62
Jönköpings	133	754	364	2,03	56	502	434	1,10
Kronobergs	155	550	231	2,30	42	419	351	1,31
Kalmar	147	913	356	2,43	29	480	435	1,12
Gotlands	78	418	226	1,81	9	474	447	1,62
Blekinge	34	597	247	2,30	17	314	213	1,32
Kristianstads	279	718	355	1,82	36	511	431	1,04
Malmöhus	212	1 087	501	1,84	17	696	539	1,42
Hallands	121	605	269	2,00	33	478	396	1,22
Göteborgs o Bohus	99	589	226	2,30	22	365	268	1,13
Älvsborgs	305	588	243	2,42	59	399	300	1,32
Skaraborgs	319	560	314	1,74	26	571	524	1,20
Värmlands	340	437	183	2,20	48	327	278	1,40
Örebro	101	1 046	390	2,12	13	379	295	1,12
Västmanlands	94	660	288	2,01	11	436	279	1,52
Kopparbergs	272	230	88	2,63	28	342	265	1,10
Gävleborgs	175	243	88	2,43	60	391	312	1,30
Västernorrlands	224	220	90	2,23	48	215	160	1,33
Jämtlands	199	344	121	2,82	51	288	217	1,33
Västerbottens	300	262	94	2,52	91	221	157	1,41
Norrbottnens	193	176	72	2,62	43	161	121	1,21
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	214	952	482	1,72	24	852	624	1,40
» mellanbygder	310	751	344	1,81	32	419	383	1,40
» norra slättbygder	431	758	390	1,80	32	578	515	1,31
Svealands slättbygder	445	882	347	2,20	34	457	348	1,41
Götalands skogsbygder	989	671	284	2,30	263	437	363	1,21
Mellersta Sveriges skogsbygder	493	495	194	2,22	93	358	283	1,30
Nedre Norrland	731	245	91	2,52	148	282	225	1,30
Övre Norrland	553	246	87	2,63	149	213	155	1,32
<i>Hela riket</i>	4 166	571	246	2,14	775	374	301	1,31

1) Prisprövade förvärv för jord- och skogsbruksändamål.

2) Se texten.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Tabell 4.10

Förvärv av jordbruksfastigheter¹ fördelade efter köpare- och säljarekategorier 1988

Purchases of agricultural real estates in 1988 by categories of buyers and sellers

Köpare	Säljare	Köp av hel fastighet		Köp av del av fastighet		Summa	
		Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000- tal kr	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000- tal kr	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000- tal kr
Lantbruks- nämnd	Fysisk person	74	467	226	124	300	209
	Dödsbo	23	366	25	250	48	306
	Övriga, okänd	31	424	50	328	81	365
	<i>Summa</i>	128	439	301	169	429	249
Staten i övrigt	Lantbruksnämnd	1	30	7	265	8	235
	Fysisk person	4	178	7	1 451	11	988
	Dödsbo	1	125	—	—	1	125
	Övriga, okänd	—	—	1	885	1	885
	<i>Summa</i>	6	144	15	860	21	655
Borgerlig kommun	Lantbruksnämnd	7	364	6	76	13	231
	Fysisk person	30	875	28	532	58	709
	Dödsbo	7	451	4	249	11	378
	Övriga, okänd	7	649	7	787	14	718
	<i>Summa</i>	51	716	45	485	96	608
Fysisk person	Lantbruksnämnd	121	239	639	133	760	150
	Fysisk person	1 921	804	575	420	2 496	716
	Dödsbo	442	499	107	378	549	475
	Övriga, okänd	102	879	139	541	241	684
	<i>Summa</i>	2 586	729	1 460	303	4 046	575
Dödsbo	Lantbruksnämnd	—	—	7	41	7	41
	Fysisk person	6	2 813	2	70	8	2 127
	Dödsbo	1	78	—	—	1	78
	Övriga, okänd	1	210	—	—	1	210
	<i>Summa</i>	8	2 146	9	47	17	1 035
Juridisk person	Lantbruksnämnd	7	142	20	85	27	100
	Fysisk person	51	745	31	683	82	721
	Dödsbo	10	560	4	602	14	572
	Övriga, okänd	20	711	5	580	25	685
	<i>Summa</i>	88	668	60	470	148	588
Övriga, okänd	Lantbruksnämnd	2	208	5	40	7	88
	Fysisk person	16	1 323	3	158	19	1 139
	Dödsbo	8	1 071	—	—	8	1 071
	Övriga, okänd	3	463	6	1 688	9	1 280
	<i>Summa</i>	29	1 087	14	771	43	985
<i>Summa</i>	Lantbruksnämnd	138	238	684	131	822	149
	Fysisk person	2 102	800	872	363	2 974	672
	Dödsbo	492	501	140	358	632	469
	Övriga, okänd	164	751	208	534	372	630
	<i>Summa</i>	2 896	720	1 904	298	4 800	553

1) Se texten angående omfattningen av statistiken.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Annan publicering

Uppgifter om fastighetspriser på jordbruksfastigheter lämnas årligen i SCB, Statistiska meddelanden serie P, senast P 20 SM 8901.

5 Byggnader, anläggningar och maskiner

I detta kapitel redovisas uppgifter om byggnader på jordbruksfastigheter enligt de årliga fastighetstaxeringarna. Uppgifter om byggnadsverksamhet och anläggningar redovisas från undersökningar i anslutning till lantbruksregistret. Vidare lämnas uppgifter om systemtäckdikad areal som erhållits från en undersökning i anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna. Slutligen redovisas uppgifter om maskiner som antingen hämtats från lantbruksregistret eller från jordbruksnämndens leveransstatistik.

Kapitel 5 innehåller avsnitt om

- Byggnader
- Byggnadsverksamhet
- Anläggningar
- Täckdikning
- Maskiner

Byggnader

Uppgifter om byggnader på jordbruksfastigheter erhålls vid de årliga fastighetstaxeringarna. Allmän fastighetstaxering har normalt ägt rum ungefär vart 5:e år – den senaste år 1981 – och däremellan har särskild fastighetstaxering skett. Från och med år 1988 sker allmän fastighetstaxering vart annat år genom ett system med ett intervall om sex år för varje fastighetstyp. Nästa allmänna fastighetstaxering för lantbruksenheter (jordbruksfastigheter) är planerad till 1992.

Resultat

I tabell 5.1 redovisas förekomst av bostadsbyggnader och ekonomibyggnader på jordbruksfastigheter enligt den särskilda fastighetstaxeringen 1989.

1989 fanns det ca 217 000 taxeringsenheter med bostadsbyggnader. Ekonomibyggnader fanns på 138 000 taxeringsenheter.

Annan publicering

SCB, Allmän fastighetstaxering. Del 1 och 2 1970, 1975 och 1981.

Allmän fastighetstaxering 1975 och 1981. SCB. SM N 1975:74 resp SM N 1981:19.

Särskild fastighetstaxering årligen sedan 1971 utom år då allmän fastighetstaxering genomförs. SCB. Statistiska meddelanden, senast Bo 37 SM 9001.

Tabell 5.1

Antal taxeringsenheter med byggnadsvärde enligt särskild fastighetstaxering år 1989. Jordbruksfastigheter

Number of assessed units with building value according to the assessment of agricultural real estate in 1989

Område	Bostadsbyggnader	Ekonomibyggnader m.m.
	Antal taxeringsenheter med bostadsbyggnadsvärde	Antal taxeringsenheter med ekonomibyggnadsvärde
<i>Län</i>		
Stockholms	3 390	2 956
Uppsala	5 204	4 474
Södermanlands	4 063	3 294
Östergötlands	7 915	6 306
Jönköpings	11 644	8 297
Kronobergs	10 331	6 552
Kalmar	9 877	7 447
Gotlands	3 455	2 835
Blekinge	4 100	2 770
Kristianstads	10 321	8 613
Malmöhus	9 033	8 957
Hallands	8 702	7 161
Göteborgs o Bohus	7 117	4 613
Älvsborgs	16 413	10 796
Skaraborgs	12 331	10 329
Värmlands	14 061	6 790
Örebro	6 090	4 228
Västmanlands	4 071	3 548
Kopparbergs	12 198	4 922
Gävleborgs	8 758	5 126
Västernorrlands	10 825	4 215
Jämtlands	10 306	3 772
Västerbottens	15 206	6 340
Norrbottens	10 605	3 688
<i>Hela riket</i>		
1989	216 616	138 029
1988	218 174	138 663
1987	220 050	137 708
1986	221 856	138 481
1985	223 610	139 151

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1989 (totalundersökning).

Byggnadsverksamhet

SCB redovisar årligen uppgifter om byggnadsverksamheten inom jordbruket. Insamlingen av uppgifter för denna statistik sker genom lantbruksregistret och lantbruksnämnderna. I samband med det årliga uppgiftslämnandet till lantbruksregistret i juni uppges jordbrukarna om byggnadsverksamhet förekommit under ett år tillbaka. Bland företag med byggnadsverksamhet görs ett urval för närmare uppföljning. Från de utvalda företagen inhämtas detaljuppgifter av lantbruksnämnderna genom telefonintervjuer.

Uppgiftsinsamlingen har omfattat ny- och tillbyggnad samt större ombyggnad och reparation. Undersökningen skall avse ekonomibyggnaderna i lantbruket. Däremot har inte beaktats verksamhet som utgjorts av enbart installation av inredning, utgödslingsanläggning, tork e dyl. Avgränsningen av vilken byggnadsverksamhet som är att betrakta som större ombyggnad/reparation har varit förenad med vissa svårigheter.

Resultat

Uppgifter om antal ny- och tillbyggda djurstallar redovisas i tabell 5.2 och 5.3. Uppgifterna visar att antalet nybyggda och tillbyggda djurstallar nu åter är stigande från 1986 års botten-nivå. De partiella talen för 1989 tyder på att uppgången kommer att fortsätta åtminstone beträffande tillbyggnader.

Under 1988 byggdes 226 nya djurstallar med en medelyta på 346 m². 95 av dessa var avsedda för nötkreatur och 78 för svin.

214 djurstallar byggdes till under 1988. Den ökade medelytan var 156 m². Tillbyggnaden skedde i 135 fall för nötkreatur och i 59 fall för svin.

Observera att uppgifterna för 1989 ej är fullständiga. I statistiken redovisas endast under kalenderåret färdigställda byggnader. Undersökningen för 1989 täcker ej den del av byggnadsverksamheten som påbörjats efter den 15 juni och avslutats under året. Fullständiga uppgifter för 1989 kan erhållas först när 1990 års undersökning är avslutad.

Statistiken för åren 1985–1988 är fullständig. Tabellerna kan däremot inte belysa omfattningen av byggnadsverksamheten 1989 jämfört med de föregående åren. Byggnadsverksamhetens fördelning i olika avseenden 1989 torde dock kunna utläsas.

Allmänt gäller att summan av delsummor av beräkningstekniska skäl kan avvika från redovisade totalsummor med någon enhet.

Tabell 5.2

**Antal nybyggda djurstallar 1988 och 1989¹ fördelade på hus-
typ och djurslag samt medelyta**

Number of new buildings for livestock

Område	År	Antal byggnader	Medel- yta m ²	Hustyp		Djurslag (huvudsaklig inriktning)				
				Låg- hus	Hög- hus	Nöt- kreatur	Svin	Hästar	Får	Andra djurslag
Götaland	1989	102	413	77	24	42	28	14	8	9
	1988	149	388	91	58	64	58	11	7	5
Svealand	1989	38	366	24	14	7	14	8	7	—
	1988	41	333	28	13	16	7	13	4	2
Norrland	1989	44	288	39	5	30	4	5	3	2
	1988	37	193	34	3	14	13	5	3	1
Hela riket	1989	184	373	141	43	80	46	27	18	13
	1988	226	346	152	74	95	78	29	14	6
	1987	155	307	103	52	73	30	31	16	5
	1986	137	312	82	55	69	31	15	18	4
	1985	166	313	90	77	84	32	19	22	8

1) Uppgifterna för 1989 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Jämförelse mellan partiella och fullständiga uppgifter åren 1986–1988

Som framgått av det föregående är de uppgifter man erhåller för det senast undersökta året ej fullständiga. Med ledning av partiella och definitiva resultat för några föregående år kan man dock göra vissa uppskattningar av ofullständigheten. För nybyggda djurstallar var medelskillnaden 1986–1988 mellan partiella och definitiva tal för riket 24 %, för till- och ombyggda djurstallar 31 %.

Medelskillnaden för nya lagerbyggnader och maskinhus var 31 % och för till- och ombyggna 27 %.

De genomsnittliga skillnaderna för 1986–1988 torde med viss reservation kunna utnyttjas för approximativa uppräkningsar av föreliggande tal för 1989 till att gälla totala byggnadsverksamheten detta år.

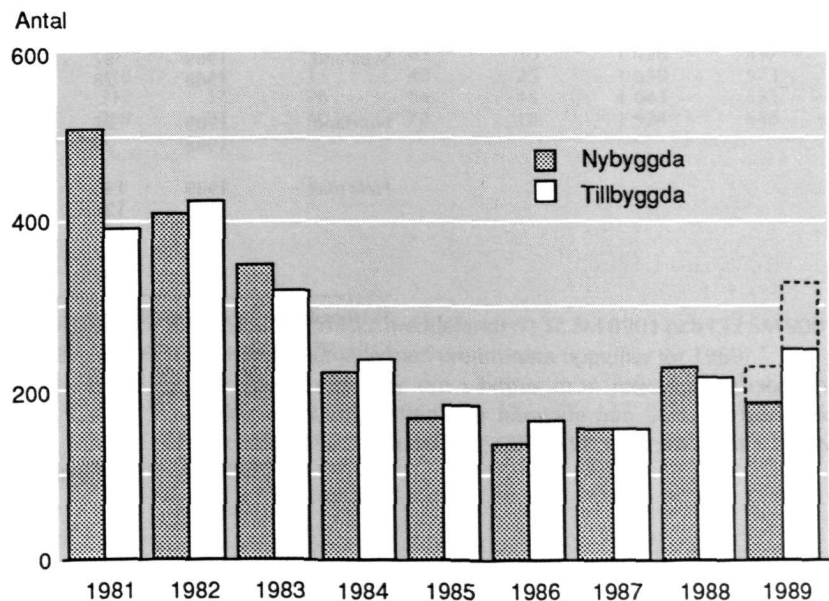
Av diagram 5.4 framgår att antalet nybyggda och tillbyggda djurstallar oavbrutet minskade under 1980-talet fram till åren 1986–1987. En återhämtning påbörjades 1988. De partiella uppgifterna för 1989 har i figuren approximativt uppräknats till att gälla den totala byggnadsverksamheten. (Inlagt med streckade linjer.)

Tabell 5.3**Antal tillbyggda djurstallar 1988 och 1989¹ fördelade på hustyp och djurslag samt utökad medelyta***Number of extended buildings for livestock*

Område	År	Antal byggnader	Utökad medelyta m ²	Hustyp		Djurslag (huvudsaklig inriktning)				
				Låg-hus	Hög-hus	Nöt-kreatur	Svin	Hästar	Får	Andra djurslag
Götaland	1989	137	196	109	28	75	54	6	1	1
	1988	126	169	91	35	68	47	6	3	2
Svealand	1989	51	166	43	8	38	7	4	2	—
	1988	38	152	30	8	26	9	2	—	1
Norrländ	1989	59	129	48	11	48	2	4	5	—
	1988	50	126	36	14	42	3	5	—	—
Hela riket	1989	247	174	201	47	161	63	14	8	1
	1988	214	156	157	57	135	59	13	3	3
	1987	155	144	124	31	106	24	13	9	1
	1986	164	118	114	49	105	24	18	11	4
	1985	181	127	118	64	124	24	14	14	4

1) Uppgifterna för 1989 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Diagram 5.4**Antal ny- och tillbyggda djurstallar 1981–1989***Number of new and extended buildings for livestock*

Tabell 5.5

Antal djurplatser i ny- och tillbyggda djurstallar 1988 och 1989¹

Number of animal places in new and extended buildings for livestock

Område	År	Mjölkkor		Kor för köttprod		Ungdjur		Svin		Hästar	Får	Höns och kyck- lingar
		Totalt	därav bundna	Totalt	därav bundna	Totalt	därav bundna	Sug- galtar	Slakt- svin			
Götaland	1989	2 566	841	429	169	4 022	680	2 306	5 799	274	275	111 300
	1988	2 453	1 044	410	143	5 034	710	3 320	5 483	186	498	130 300
Svealand	1989	537	222	230	115	1 210	121	848	1 145	130	1 276	9 700
	1988	851	331	148	8	1 455	180	468	1 875	158	160	35 100
Norrland	1989	1 709	584	24	14	1 380	193	200	1 164	54	284	—
	1988	914	430	16	—	940	202	482	988	79	91	1 000
Hela riket	1989	4 811	1 648	684	298	6 614	994	3 354	8 108	459	1 835	121 000
	1988	4 218	1 805	574	151	7 428	1 092	4 270	8 346	423	749	166 400
	1987	3 529	1 570	614	270	5 138	1 072	2 307	1 976	615	1 041	37 700
	1986	3 699	1 614	172	51	4 740	899	1 465	5 510	284	1 616	22 500
	1985	4 967	2 290	492	230	5 673	1 227	1 395	4 482	229	1 557	107 200

1) Uppgifterna för 1989 är ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Den största relativa ökningen av antalet djurplatser i ny- och tillbyggda djurstallar avser svin enligt tabell 5.5.

Av tabell 5.6 framgår att antalet ombyggda djurstallar varit lågt de senaste åren. 1988 var det endast 124 byggnader som berördes av större ombyggnad/reparation. Antalet djurplatser som tillkommit genom ombyggnation redovisas i tabell 5.7.

Tabell 5.6

Antal djurstallar med större ombyggnad/reparation 1988 och 1989¹ fördelade efter djurslag samt efter tidigare användning

Number of buildings for livestock where larger altering or repairing have been done

Område	År	Antal byggnader	Medel- yta m ²	Djurslag (huvudsaklig inriktning)			Byggnadens tidigare användning	
				Nöt- kreatur	Svin	Annat djur- slag	Djur- stall	Annat
Götaland	1989	91	188	56	16	19	50	41
	1988	67	182	38	23	10	33	32
Svealand	1989	27	361	15	4	8	14	13
	1988	28	243	18	6	4	12	16
Norrland	1989	27	172	20	—	7	18	9
	1988	29	145	19	2	8	17	12
Hela riket	1989	146	217	91	20	34	82	63
	1988	124	187	75	31	23	62	61
	1987	137	174	87	23	26	80	57
	1986	132	186	75	32	26	86	46
	1985	204	195	133	37	34	115	89

1) Uppgifterna för 1989 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Tabell 5.7

Antal djurplatser i ombyggda/reparerade djurstallar 1988 och 1989¹ samt därav tillkomna genom åtgärden

Number of animal places in altered or repaired buildings for livestock

Område	År	Mjölkkor		Kor för köttprod		Ungdjur		Sugor, galtar		Slaktsvin	
		Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat
Götaland	1989	1 042	221	94	14	1 028	388	284	212	813	200
	1988	443	76	21	—	1 116	386	358	178	682	152
Svealand	1989	934	366	7	—	270	76	27	3	305	255
	1988	140	86	33	18	592	314	111	111	865	145
Norrland	1989	218	66	8	—	320	158	—	—	—	—
	1988	218	106	—	—	288	123	45	17	—	—
Hela riket	1989	2 194	653	109	14	1 618	622	311	215	1 118	455
	1988	801	269	54	18	1 996	823	514	306	1 547	297
	1987	1 046	165	97	58	1 824	745	396	175	1 143	201
	1986	981	245	237	11	1 793	543	531	169	2 348	1 198
	1985	2 147	646	66	12	2 737	850	691	358	3 091	2 411

1) Uppgifterna för 1989 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Tabell 5.8

Antal nybyggda lagerbyggnader och maskinhus 1988 och 1989¹

Number of new storehouses and machinery sheds

Område	År	Antal bygg- nader	därav fri- stående	Lada, loge eller hus för lagring av spannmål	därav med			Lagerhus för potatis eller träd- gårds- produkter	Maskinhall, garage, verkstad	Därav helt eller del- vis värme- isolerad
					varm- luft- tork	kall- luft- tork	tork för hö			
Götaland	1989	920	609	141	2	12	22	17	762	212
	1988	1 068	691	166	7	18	36	15	888	242
Svealand	1989	236	170	22	1	—	5	1	213	57
	1988	345	270	52	20	1	7	10	283	108
Norrland	1989	313	222	48	—	—	32	5	259	173
	1988	311	189	49	—	—	20	5	257	147
Hela riket	1989	1 469	1 002	211	3	12	60	23	1 235	442
	1988	1 725	1 150	267	27	19	63	30	1 428	497
	1987	1 893	1 356	218	44	11	40	25	1 650	573
	1986	2 000	1 340	312	51	76	84	45	1 643	535
	1985	2 212	1 578	269	21	40	72	18	1 924	648

1) Uppgifterna för 1989 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Av tabell 5.8 framgår att antalet nybyggda lagerbyggnader och maskinhus under 1988 blev lägre än under 1987 (1 725 resp 1 893).

Annan publicering

Byggnadsverksamheten i lantbruket årligen sedan 1971;

SCB. Statistiska meddelanden J 32 SM 8901 och J 32 SM 9001 (senaste årgång med preliminära uppgifter för 1989).

Vissa uppgifter om växthus m m redovisas i årsbokens kapitel 8. Uppgifterna är hämtade från SCBs trädgårdsräkningar 1982 och 1988. SCB. SM J 1982:18 samt J 10 SM 8803.

Anläggningar

SCB insamlade till lantbruksregistret 1988 bl a uppgifter om innehav av vissa anläggningar, nämligen hötorkar, spannmålstorkar och silor för ensilering.

Resultat

I tabell 5.9 redovisas uppgifter om anläggningar på företag med mer än 2 hektar åkermark.

Såväl antalet företag med hötork som antalet företag med spannmålstork med varmluft har fram till senaste räkningen 1988 ökat. Antal företag med spannmålstork med kallluft har dock minskat sedan räkningen 1981. År 1988 hade 40 % av jordbruksföretagen hötork. Spannmålstork med varmluft fanns vid 9 % av företagen och spannmålstork med kallluft fanns vid 38 % av företagen.

Uppgifterna om silor för ensilering visar att antal företag med tornsilo av plåt eller plast fördubblats sedan 1981 (från 714 till 1 504) medan antal företag med annan tornsilo minskat kraftigt (från 7 635 till 4 525). Antal företag med plansilo, gropsilo visar en liten ökning sedan 1981.

Tabell 5.9
Antal företag med olika slag av anläggningar 1988
Number of holdings with different types of plants

Område; storleksgrupp	Hötork med kallluft	Spannmålstork med varmluft med kallluft		Tornsilo av plåt eller plast, gastät	Annan tornsilo	Plansilo, gropsilo
<i>Län</i>						
Stockholms	600	378	573	41	131	115
Uppsala	1 063	1 184	1 077	66	197	197
Södermanlands	911	696	944	67	185	274
Östergötlands	2 093	966	1 452	108	477	364
Jönköpings	3 475	131	2 580	69	347	391
Kronobergs	1 942	85	1 663	44	175	269
Kalmar	1 952	134	1 631	71	300	526
Gotlands	722	126	605	32	135	387
Blekinge	513	45	390	17	21	151
Kristianstads	1 920	231	1 791	72	114	879
Malmöhus	1 124	576	2 204	39	69	1 000
Hallands	2 446	296	2 526	73	434	630
Göteborgs o Bohus	1 777	133	1 875	32	126	104
Älvsborgs	3 956	417	3 563	94	407	428
Skaraborgs	3 026	1 519	2 859	196	414	446
Värmlands	1 607	362	1 374	82	135	189
Örebro	997	477	910	72	103	146
Västmanlands	851	730	942	42	122	108
Kopparbergs	1 228	319	870	35	134	202
Gävleborgs	1 728	241	1 852	49	68	147
Västernorrlands	1 702	121	1 819	37	73	162
Jämtlands	1 283	50	1 131	44	131	185
Västerbottens	2 483	150	2 608	52	96	364
Norrbottens	912	57	731	70	131	266
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	1 665	809	3 079	85	256	1 067
» mellanbygder	2 737	381	2 776	120	280	1 528
» norra slättbygder	4 347	2 399	4 168	242	668	567
Svealands slättbygder	4 315	3 613	4 598	304	751	834
Götalands skogsbygder	15 361	941	12 587	373	1 703	2 330
Mellersta Sveriges skogsbygder	3 605	678	2 628	130	374	452
Nedre Norrland	4 651	394	4 695	121	236	477
Övre Norrland	3 630	209	3 439	129	257	675
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>						
2,1 – 5,0	1 961	32	1 529	5	56	38
5,1 – 10,0	5 628	132	5 090	15	220	203
10,1 – 20,0	9 506	463	9 599	56	731	897
20,1 – 30,0	6 933	735	6 952	107	826	1 317
30,1 – 50,0	8 436	2 008	8 115	365	1 195	2 501
50,1 – 100,0	6 040	3 634	5 372	606	1 106	2 211
Över 100,0	1 807	2 420	1 313	350	391	763
<i>Hela riket</i>						
1988	40 311	9 424	37 970	1 504	4 525	7 930
1981	37 331	8 827	43 718	714	7 635	7 418
1977	29 321	8 305	39 735	..	..	..
1971	16 513	6 092	32 719	..	..	..
1966	7 756	4 888	24 098	..	..	..

Källa: SCB. Lantbruksregistret (totalundersökning).

Cisterner för dieselbrännolja och eldningsolja

Vid den undersökning om förbrukningen av drivmedel och eldningsolja i jordbruket som har genomförts 1978, 1981, 1984 och 1987 (se kapitel 6) inhämtades också uppgifter om antal cisterner och dessas lagringskapacitet. Uppgifterna avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Av tabell 5.10 framgår att det 1986 fanns knappt 95 000 cisterner för dieselbrännolja. Tidigare år har dessa cisterner kallats cisterner för drivmedel. Av tabeln framgår att den genomsnittliga rymden var så gott som oförändrad jämfört med 1983, medan antalet cisterner minskat något. Förändringarna är så små att de ligger inom felmarginalen för undersökningen.

1986 fanns cirka 26 000 cisterner för eldningsolja. En stor ökning av antal cisterner och lagringskapaciteten för eldningsolja har skett sedan 1983. Om denna ökning är reell eller om en del av uppgiftslämnarna missförstått frågan och lämnat uppgifter även gällande bostaden har inte kunnat fastställas. Resultaten får därför användas med viss reservation härför.

Tabell 5.10**Cisterner för dieselbrännolja och eldningsolja den 31 december 1986***Cisterns for diesel oil and fuel oil on December 31 st, 1986*

Område; storleksgrupp	Cisterner för dieselbrännolja		Cisterner för eldningsolja ¹	
	Antal	Total rymd, 1000-tal liter	Antal	Total rymd, 1000-tal liter
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	11 452	47 123	3 779	14 084
» mellanbygder	10 413	32 360	2 721	9 436
» norra slättbygder	13 850	47 001	4 160	13 615
Svealands slättbygder	16 909	54 888	5 583	19 085
Götalands skogsbygder	23 095	55 340	4 577	13 325
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 897	17 538	1 970	5 676
Nedre Norrland	6 338	13 706	1 846	5 561
Övre Norrland	5 870	13 313	1 189	3 286
<i>Storleksgrupp hektar åkermark</i>				
2,1 – 5,0	3 805	8 441	1 630	5 109
5,1 – 10,0	9 220	18 358	2 996	8 369
10,1 – 20,0	20 050	42 647	3 633	10 240
20,1 – 30,0	15 883	37 318	2 929	8 533
30,1 – 50,0	20 466	59 829	4 586	13 733
50,1 – 100,0	17 769	66 374	5 899	18 925
Över 100,0	7 631	48 302	4 153	19 159
<i>Hela riket</i>				
1986	94 824	281 268	25 826	84 068
1983	96 362	281 888	16 171	54 442
1980	91 067	264 577	14 455	51 488
1977	81 201	214 854	15 642	53 350
1973	96 917	219 137		

1) Cisterner för eldningsolja avsedd för bostäder ingår inte.

Källa: SCB, lantbruksregistret (urvalsundersökning om 12 000 enheter, bortfall se kapitel 6).

Nya anläggningar i ny- och tillbyggda djurstallar

Till SCBs undersökning av byggnadsverksamheten (se tidigare avsnitt) in-

hämtas bl a uppgifter om nya anläggningar i ny- och tillbyggda djurstallar. Uppgifter om dessa anläggningar redovisas i tabellen 5.11.

Tabell 5.11**Nya anläggningar i anslutning till ny- och tillbyggda djurstallar 1988 och 1989¹***New installations in new and extended buildings for livestock*

Område	År	Antal byggnader	Automatisk utfodring, antal för			Utgödslingsanläggning, antal med			Gödselanläggning, antal med		
			nöt- kreatur	svin	fjäder- få	mek utgödsel	flyt- utgödsel	komb anläggning ²	gödsel- platta	urin- behållare	gödsel- behållare
Götaland	1989	239	16	18	7	101	7	25	56	31	42
	1988	275	7	13	3	126	3	25	67	38	45
Svealand	1989	89	4	1	1	34	2	5	16	8	8
	1988	79	3	3	1	26	1	10	20	9	14
Norrland	1989	103	16	3	–	45	4	11	22	12	32
	1988	87	2	1	–	25	–	13	20	11	14
Hela riket	1989	431	36	22	8	180	13	42	94	51	82
	1988	440	12	17	4	177	4	48	107	58	73
	1987	310	18	13	4	123	11	17	71	30	36
	1986	301	13	11	3	125	2	24	88	34	30
	1985	347	4	10	9	154	5	21	88	52	32

1) Uppgifterna för 1989 ej fullständiga, se föregående avsnitt.

2) Avser kombination av mekanisk utgödsling och flytutgödsling.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Bevattningsanläggningar

För år 1985 genomförde SCB i samarbete med lantbruksstyrelsen och lantbruksuniversitetet en undersökning av bevattningen i jordbruket. Uppgifter insamlades om anläggningarnas typ och storlek, bevattnade arealer, slag av vattentäkter m m.

Undersökningen avsåg samtliga företag som omfattade mer än 2 hektar åkermark. Uppgiftsinsamlingen gjordes i två etapper. Som ett första led tillfrågades brukarna i 1985 års LBR-blankett om de hade bevattningsanläggning. De brukare som svarade "ja" på frågan om innehav av anläggning ingick i en uppföljningsundersökning. Den utgjordes av en postenkät som skickades ut i december 1985.

Undersökningen begränsades till anläggningar som använts för fältmässiga odlingar. Anläggningar som använts i drivhus, bänkgårdar samt små anläggningar för trädgårdsbruk o dyl uteslöts ur undersökningen.

Motsvarande undersökning genomfördes även 1975.

Med *bevattningsmaskin* avses typen stillastående anläggning med trumma och ledning, som dras in.

Anläggning med rör och spridare avser anläggningar där spridare är monterade direkt på ledningarna.

Droppbevattning används främst inom frukt- och bärödlingar. Droppbevattning innebär att vattnet tillförs växterna genom droppdysor eller droppslangar vid marken.

Underbevattning avser bevattning underifrån genom avsiktligt höjande av grundvattennivån.

Uppföljningsundersökningen beslutades i mars 1985. Man kunde då givetvis inte förutse hur vädersituationen skulle bli under sommaren. Behovet av bevattning blev lågt 1985. Efter samråd med bevattningsexpertis bedömdes att undersökningen trots detta kunde ge ett bra underlag för beräkning av jordbrukets vattenbehov m m.

Resultat

Som framgår av tabell 5.12 fanns år 1985 bevattningsanläggningar på 6 252 företag i landet. Motsvarande antal vid bevattningsundersökningen 1975 var 4 452 företag. Antalet bevattningsmaskiner 1985 var 3 700 (477 st år 1975).

Den bevattnade åkerarealen 1985 uppgick till 48 000 hektar vilket utgör cirka 1,6 % av den totala åkerarealen i riket (1975 bevattnades ca 52 000 hektar åker). Ytterligare ca 51 000 hektar åker skulle ha bevattnats om så behövts. De grödor som hade de största bevattnade arealerna var vårsäd, potatis och slättervall. Av potatisarealen bevattnades 1985 ca 10 700 hektar, vilket utgör ca 28 % av hela potatisarealen. Den gröda som bevattnades i störst utsträckning var dock trädgårdsväxter. Av den totala arealen frilandsodling av trädgårdsväxter, ca 14 800 hektar, bevattnades ca 4 900 hektar, vilket utgör 33 %.

Tabell 5.12
Antal företag med bevattningsanläggning 1985
Number of holdings with irrigation systems

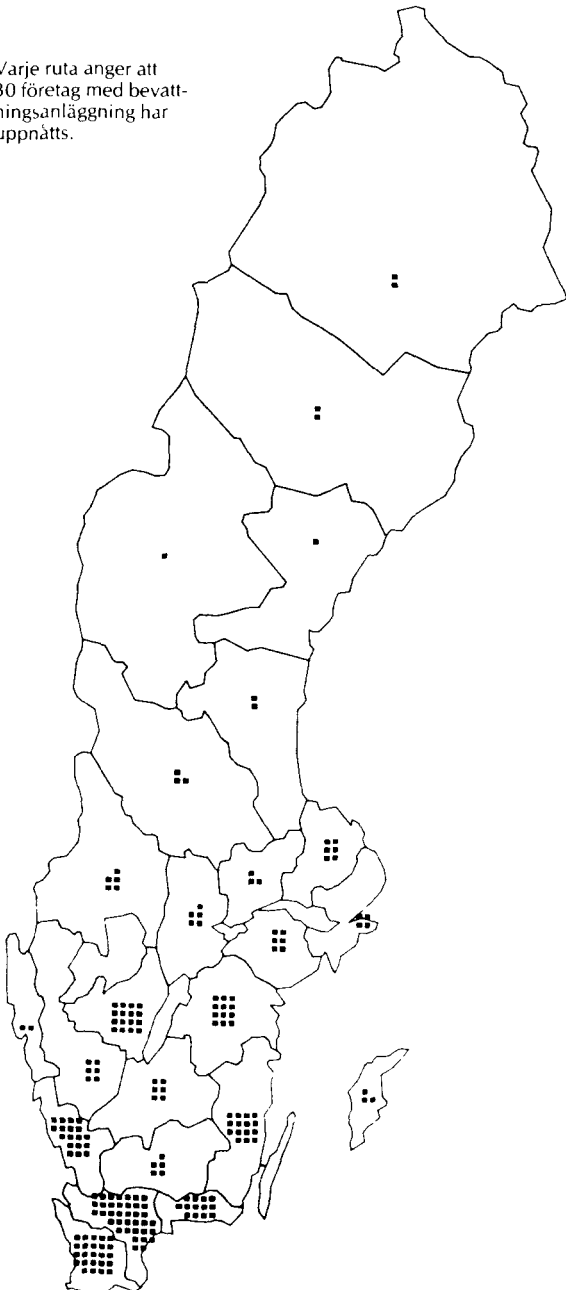
Område	Antal företag med bevattningsmaskin	Antal företag med rör och spridare	Antal företag med droppbevattning	Antal företag med underbevattning	Antal företag med bevattningsanläggning
<i>Län</i>					
Stockholms	58	102	1	—	148
Uppsala	106	91	—	3	187
Södermanlands	92	107	—	2	187
Östergötlands	212	187	2	—	380
Jönköpings	73	135	6	—	200
Kronobergs	58	123	1	1	172
Kalmar	288	211	4	—	469
Gotlands	86	23	1	2	107
Blekinge	203	222	1	3	399
Kristianstads	831	330	27	2	1 110
Malmöhus	526	272	8	—	726
Hallands	367	199	6	1	541
Göteborgs och Bohus	9	53	1	—	61
Älvsborgs	80	133	1	—	205
Skaraborgs	301	233	2	1	509
Värmlands	95	76	—	2	156
Örebro	101	79	1	3	173
Västmanlands	63	45	4	—	105
Kopparbergs	48	57	—	1	98
Gävleborgs	29	59	1	—	86
Västernorrlands	16	32	—	—	45
Jämtlands	10	28	—	—	36
Västerbottens	29	36	—	—	64
Norrbottns	19	64	10	1	88
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	965	469	17	1	1 328
» mellanbygder	1 078	475	26	7	1 477
» norra slättbygder	427	285	3	1	675
Svealands slättbygder	444	411	5	10	805
Götalands skogsbygder	522	823	14	1	1 292
Mellersta Sveriges skogsbygder	153	207	1	1	344
Nedre Norrland	63	125	1	—	177
Övre Norrland	48	102	10	1	154
<i>Hela riket</i>	3 700	2 897	77	22	6 252

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Karta 5.13 ger en översiktlig bild över den geografiska fördelningen av företag med bevattningsanläggning.

Karta 5.13
Antal företag med bevattningsanläggning 1985
Number of holdings with irrigation systems

■ Varje ruta anger att 30 företag med bevattningsanläggning har uppnåtts.

I nedanstående tabla redovisas antalet bevattningsmaskiner vid de 3 700 berörda företagen fördelade efter slangens ytterdiameter.

Slangens ytterdiameter	Antal bevattningsmaskiner
50 – 66 mm	1 106
70 – 85 mm	1 623
90 – 100 mm	1 025
110 – mm	354
Summa	4 108

Antal företag i landet som har anläggningar med rör och spridare framgår av tablan nedan.

Antal spridare	Antal företag med motsvarande anläggning
1 – 5	567
6 – 10	876
11 – 15	683
16 – 20	420
20 –	359
Summa	2 897

För avgränsning av vattentäkt har tillämpats följande klassificeringar:

Grävda reservoarer, t ex märkegravar och dammar, klassificerades efter tillförselkällan. Om exempelvis en damm huvudsakligen försägs med vatten från ett vattendrag klassificerades vattentäkten som vattendrag. Om öppna tillflöden saknades klassificerades dammen som grundvatten. Kärr och mossar klassificerades som insjö. Som spillvatten klassificerades vatten från kommunala avlopp, industri osv. Om ett företag gjorde uttag ur flera typer av vattentäkt gjordes en procentuell fördelning av kapaciteten på de uppgivna slagen av vattentäkter.

Uppgifter om maximal kapacitet beräknades teoretiskt. Som underlag användes bl a inhämtade uppgifter om antal spridare och spridarmunstyckenas diametrar samt kapacitetsuppgifter för olika munstycksdiametrar, som beräknats vid lantbruksuniversitetet.

Som framgår av tabell 5.14 uppgick den totala beräknade maximala kapaciteten till drygt 240 000 kubikmeter per timme, varav ca 48 % från vattendrag och ca 22 % från insjö. Motsvarande beräkning för 1975 uppgick till 140 000 kubikmeter per timme varav ca 57 % från vattendrag och ca 25 % från insjö.

Tabell 5.14
Bevattningsanläggningarnas beräknade maximala kapacitet 1985 efter vattentäkt
Maximum capacity of the irrigation systems

Område	Bevattningsanläggningarnas maximala kapacitet efter vattentäkt (kubikmeter/tim)						Summa
	Vatten- drag	Insjö	Anlagt vatten-	Grund- vatten	Havs- vatten	Spill vatten	
<i>Län</i>							
Stockholms	1 444	3 970	130	38	124	54	5 761
Uppsala	6 030	1 312	317	173	21	60	7 911
Södermanlands	3 174	4 121	230	191	80	—	7 795
Östergötlands	5 497	6 600	1 637	559	155	103	14 550
Jönköpings	2 359	3 809	300	53	—	—	6 700
Kronobergs	2 473	2 494	263	59	—	—	5 288
Kalmar	7 371	1 994	4 218	2 481	1 505	672	18 241
Gotlands	449	115	3 254	315	124	770	5 027
Blekinge	5 361	1 837	2 353	2 668	83	309	12 611
Kristianstads	19 789	5 188	4 903	12 896	82	376	43 233
Malmöhus	13 145	858	7 337	8 606	—	422	30 368
Hallands	15 371	1 702	6 003	1 267	—	164	24 507
Göteborgs och Bohus	854	316	204	71	—	71	1 515
Älvsborgs	3 516	2 906	647	107	—	16	7 191
Skaraborgs	12 272	4 962	3 373	682	—	28	21 317
Värmlands	3 107	3 445	180	112	—	—	6 843
Örebro	3 730	2 011	173	278	—	—	6 192
Västmanlands	2 679	903	310	95	—	—	3 988
Kopparbergs	2 223	1 241	94	34	—	—	3 591
Gävleborgs	1 877	878	62	28	—	—	2 845
Västernorrlands	792	138	30	28	—	—	987
Jämtlands	143	610	—	—	—	—	753
Västerbottens	1 346	683	126	68	—	—	2 223
Norrbottens	1 483	382	723	60	52	—	2 699
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	28 059	2 774	9 400	11 729	—	731	52 693
» mellanbygder	22 640	4 353	13 067	15 867	1 780	1 824	59 531
» norra slättbygder	15 300	6 452	4 397	1 116	41	118	27 423
Svealands slättbygder	17 534	13 659	1 270	864	225	114	33 666
Götalands skogsbygder	20 987	17 205	7 294	959	128	229	46 802
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 113	5 312	533	147	—	28	12 132
Nedre Norrland	3 201	1 651	55	59	—	—	4 965
Övre Norrland	2 831	1 067	848	128	52	—	4 926
<i>Hela riket</i>	116 665	52 473	36 864	30 868	2 225	3 043	242 138

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering

Lantbruksregistret 1981; antal företag med anläggningar. SCB (råtabeller).

Bevattningen i jordbruket 1985. SCB. J 10 SM 8702.

Bevattningen i jordbruket 1975 med uppgifter om otillräckliga vattenuttag och planerade nyanskaffningar av bevatt-

ningsanläggningar. SCB. SM J 1976:13.

Förbrukning av drivmedel och eldningsolja i jordbruket 1977, 1980, 1983 och 1986 samt antal cisterner och lagringskapacitet den 31 december 1977, 1980, 1983 och 1986. SM J 1978:13, SM E 1981:9, SM E 1984:13 resp E 21 SM 8701.

Täckdikning

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna genomfördes en undersökning om täckdikningens omfattning 1982. Undersökningen omfattade samtliga 12 498 undersökningsenheter, som var uttagna i huvudundersökningen för vall och spannmål.

Uppgiftsinsamlingen gjordes av provtagare i samband med intervjun för utläggning av provytor på våren. Brukaren skulle uppge dels hur stor areal totalt som var systemtäckdikad dels täckdikningsförhållandena på de uttagna provytefälten.

Arealen räknades som systemtäckdikad endast om det fanns ett system av täckdiken med stam- och grenledningar. Detta kunde innebära att ett fält ibland var systemtäckdikad till en del och att resten av fältet var behovstäckdikad eller inte alls rördikad. I de fall inte hela fältet var systemtäckdikad avsåg uppgiften förhållandena vid provyta 1. Genom att koppla uppgifterna till provytefälten kunde uppgifter också erhållas om när täckdikningen skett och material i täckdikningsrören. Vid skördeuppskattningarna registreras om provytefälten är belägna på ägd eller arrenderad areal. Motsvarande uppdelning har därför kunnat ske även för den systemtäckdikade arealen med spannmål eller slättervall.

Resultat

Den totala systemtäckdikade arealen var för riket 1 013 200 hektar eller 34 % av den totala åkerarealen. Fördelningen i länen och riket redovisas i tabell 5.15. Täckdikningen är mest allmän i Västmanlands och Skaraborgs län med 60 respektive 58 % av åkerarealen systemtäckdikad. En mycket låg andel av åkerarealen är systemtäckdikad i Jönköpings, Kronobergs och Västernorrlands län. Systemtäckdikningens olika omfattning beror på olika jordars dikningsbehov och växtodlingens inriktning.

Tabell 5.15

Systemtäckdikad åkerareal 1982 samt uppdelning på ägd respektive arrenderad areal. Procent

Area pipe-drained in regular pattern 1982 and percentage of areal pipe-drained in regular pattern for owned and leased arable land

Område	Systemtäckdikad areal			
	Hektar	Andel av total åkerareal, procent	Andel av ägd areal, procent	Andel av arrenderad areal, procent
<i>Län</i>				
Stockholms	30 300	30	27	39
Uppsala	55 100	34	39	35
Södermanlands	44 100	31	34	28
Östergötlands	95 400	43	50	44
Jönköpings	6 000	6	11	4
Kronobergs	5 700	9	15	10
Kalmar	17 800	13	18	11
Gotlands	27 900	33	34	36
Blekinge	8 100	21	28	11
Kristianstads	48 900	27	30	24
Malmöhus	123 700	40	40	38
Hallands	44 400	35	40	35
Göteborgs o Bohus	30 600	43	52	30
Älvsborgs	70 000	43	49	37
Skaraborgs	167 000	58	64	49
Värmlands	47 400	38	49	28
Örebro	43 700	37	46	29
Västmanlands	80 900	60	63	57
Kopparbergs	6 900	10	15	9
Gävleborgs	12 700	16	25	10
Västernorrlands	4 600	7	12	6
Jämtlands	5 100	11	12	9
Västerbottens	25 000	28	36	21
Norrbottns	11 900	25	36	24
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	.	.	48	43
» mellanbygder	.	.	25	21
» norra slättbygder	.	.	66	55
Svealands slättbygder	.	.	46	37
Götalands skogsbygder	.	.	25	16
Mellersta Sveriges skogsbygder	.	.	28	22
Nedre Norrland	.	.	17	7
Övre Norrland	.	.	34	21
<i>Hela riket</i>	1 013 200	34	40	31

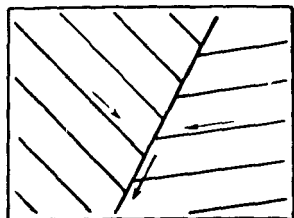
Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Tabellen visar också att 40 % av den ägda och 31 % av den arrenderade arealen är systemtäckdikad. Stora skillnader förekommer mellan länen. Troligtvis är täckdikningen mindre omfat-

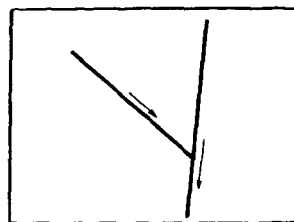
tande på sidoarrenden än på de större arrenderade gårdarna. I t ex Stockholms län är en tredjedel av företagen helt arrenderade.

Som framgår av tabell 5.16 är 43 % av spannmålsarealen systemtäckdikad men bara 23 % av slättevallen. Av spannmålsgrödorna odlas mer än hälften av höst- och vårvete på systemtäckdikad areal. Detta är också vad man kan förvänta sig, eftersom väl-dränerad mark är en förutsättning för goda veteskördar.

Med systemtäckdikad menas ett system av täckdiken med stam- och grenledningar.

Med behovstäckdikad avses enstaka täckdiken som lagts för utdikning av hålor och källdrag.

Tabell 5.16
Andel av grödarealen som är systemtäckdikad 1982. Procent
Percentage of crop-area pipe-drained in regular pattern 1982

Område	Höst-vete	Vår-vete	Höst-råg	Korn	Havre	Spannmål	Slättevall	Spannmål och slättevall
<i>Län</i>								
Stockholms	51	46	38	34	25	36	23	34
Uppsala	41	45	28	40	39	41	25	38
Södermanlands	36	38	38	30	30	32	32	32
Östergötlands	60	57	45	49	44	52	32	47
Jönköpings	46	—	14	7	14	12	5	8
Kronobergs	54	—	9	13	13	13	12	13
Kalmar	29	37	14	19	16	20	10	15
Gotlands	54	70	42	44	38	46	16	34
Blekinge	39	38	19	24	33	28	16	23
Kristianstads	49	61	21	27	39	32	18	28
Malmöhus	52	52	30	36	44	42	23	39
Hallands	84	53	34	38	40	42	30	39
Göteborgs o Bohus	54	32	60	51	46	48	41	45
Älvsborgs	82	58	54	55	55	57	29	45
Skaraborgs	84	85	65	61	61	65	37	60
Värmlands	63	62	55	54	54	54	24	42
Örebro	52	44	37	44	40	43	31	40
Västmanlands	65	67	34	67	55	62	58	61
Kopparbergs	10	—	—	15	18	16	8	13
Gävleborgs	18	—	—	27	19	24	15	20
Västernorrlands	—	—	—	10	10	10	10	10
Jämtlands	—	—	—	18	14	18	8	11
Västerbottens	—	—	—	39	32	39	23	30
Norrbottnens	—	—	—	38	22	37	31	32
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	58	59	37	43	47	48	38	47
» mellanbygder	38	43	23	26	30	28	14	24
» norra slättbygder	72	67	57	62	65	66	48	63
Svealands slättbygder	45	50	38	47	42	45	33	43
Götalands skogsbygder	53	31	22	26	26	27	16	22
Mellersta Sveriges skogsbygder	48	41	23	30	33	32	18	26
Nedre Norrland	—	—	—	17	13	16	11	13
Övre Norrland	—	—	—	38	29	38	25	29
<i>Hela riket</i>	56	52	35	39	43	43	23	37

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

När systemtäckdikningen utförts och använt rörmaterial framgår av tabell 5.17. En tredjedel av den systemtäckdikade arealen dikades före 1940. Dikningen har skett med tegelrör på 81 % av arealen och med plaströr på 16 %. I län där en stor del av dikningen har skett 1960 eller senare är andelen plaströr högre.

Tabell 5.17
Systemtäckdikad areal fördelad på dikningsperioder och rörmaterial 1982.
Procent

Percentage of area pipe-drained in regular pattern during different periods and with different material 1982

Område	Systemtäckdikad areal, procent			Rörmaterial		
	Dikningsperiod					
	Före 1940 eller okänd	1940– 1959	1960 eller senare	Tegel	Plast	Okänt
<i>Län</i>						
Stockholms	43	29	28	86	8	6
Uppsala	36	35	29	93	4	3
Södermanlands	34	46	20	88	9	3
Östergötlands	48	25	27	87	12	1
Jönköpings	15	39	46	60	30	10
Kronobergs	27	35	38	74	14	12
Kalmar	41	36	23	84	7	9
Gotlands	18	43	39	81	15	4
Blekinge	64	21	15	84	6	10
Kristianstads	54	21	25	89	5	6
Malmöhus	52	16	32	96	3	1
Hallands	44	32	24	82	11	7
Göteborgs o Bohus	18	23	59	83	14	3
Älvsborgs	18	26	56	83	15	2
Skaraborgs	21	36	43	87	12	1
Värmlands	9	22	69	55	45	–
Örebro	37	24	39	63	31	6
Västmanlands	44	37	19	92	7	1
Kopparbergs	14	22	64	73	24	3
Gävleborgs	21	20	59	43	52	5
Västernorrlands	11	29	60	41	43	16
Jämtlands	16	14	70	63	26	11
Västerbottens	5	19	76	31	67	2
Norrbottnens	10	14	76	17	76	7
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	54	18	28	92	4	4
» mellanbygder	42	29	29	85	8	7
» norra slättbygder	28	31	41	87	12	1
Svealands slättbygder	36	32	32	82	15	3
Götalands skogsbygder	25	32	43	81	15	4
Mellersta Sveriges skogsbygder	21	31	48	68	31	1
Nedre Norrland	19	21	60	49	41	10
Övre Norrland	7	17	76	26	70	4
<i>Hela riket</i>	33	29	38	81	16	3

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Maskiner

Uppgifter om antalet traktorer och skördetröskor har inhämtats vid varje jordbruksräkning resp lantbruksräkning sedan 1944. Maskinavsnittet ingick också i 1986 års lantbruksregistrering.

Resultat

Uppgifter för hela riket finns i nedanstående tabell avseende företag med mer än 2 hektar åkermark.

Tabell 5.18

Antal traktorer och skördetröskor åren 1944–1986

Number of tractors and combines in 1944–1986

År	Traktorer	Skördetröskor
1986	183 828	47 089
1981	189 654	48 990
1976	188 838	49 489
1971	163 989	42 064
1966	163 404	39 358
1961	148 245	26 345
1951	69 292	8 347
1944	21 164	424

Enligt lantbruksregistret fanns 1986, som tabell 5.19 visar, i genomsnitt 1,9 traktorer per företag som redovisat traktorer. På företag med över 100 hektar åkermark fanns omkring 3,9 traktorer i genomsnitt.

Maskiner i trädgårdsbruket

Se kapitel 8, Trädgårdsodling.

Tabell 5.19

Antal traktorer och skördetröskor samt antal företag med traktorer och skördetröskor år 1986

Number of tractors and combines and number of holdings with tractors and combines in 1986

Område; storleksgrupp, hektar åkermark	Antal traktorer	Antal skörde- tröskor	Antal företag med	
			Traktorer	Skörde- tröskor
<i>Län</i>				
Stockholms	4 184	1 484	1 886	1 393
Uppsala	7 625	2 842	3 272	2 760
Södermanlands	5 684	2 033	2 380	1 915
Östergötlands	10 450	3 553	4 380	3 385
Jönköpings	8 697	1 555	4 999	1 699
Kronobergs	5 592	1 112	3 590	1 184
Kalmar	8 922	2 076	4 437	2 165
Gotlands	4 251	1 236	2 229	1 355
Blekinge	3 124	579	1 738	640
Kristianstads	12 455	2 227	6 233	2 216
Malmöhus	15 573	4 008	6 941	3 853
Hallands	9 137	2 278	5 134	2 394
Göteborgs o Bohus	6 240	1 407	3 810	1 490
Älvsborgs	13 457	3 373	7 703	3 582
Skaraborgs	15 890	5 331	7 813	5 306
Värmlands	7 840	1 925	4 940	2 009
Örebro	6 095	2 161	2 939	2 117
Västmanlands	6 036	2 401	2 663	2 329
Kopparbergs	5 328	1 472	3 086	1 529
Gävleborgs	6 012	1 409	3 695	1 573
Västernorrlands	5 651	873	3 621	1 049
Jämtlands	4 394	449	2 835	534
Västerbottens	7 517	890	4 675	1 204
Norrbottns	3 676	414	2 258	509
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	18 270	4 866	8 157	4 768
» mellanbygder	18 925	4 513	9 271	4 666
» norra slättbygder	23 927	8 311	11 362	8 194
Svealands slättbygder	29 779	10 989	13 285	10 607
Götalands skogsbygder	49 453	10 158	28 552	10 775
Mellersta Sveriges skogsbygder	15 590	4 275	8 991	4 358
Nedre Norrland	15 671	2 631	9 964	3 062
Övre Norrland	12 214	1 346	7 675	1 760
<i>Storleksgrupp hektar åkermark</i>				
2,1 – 5,0	15 262	988	13 211	1 086
5,1 – 10,0	25 120	3 378	18 866	3 710
10,1 – 20,0	37 256	8 754	22 407	9 528
20,1 – 30,0	27 199	8 066	13 449	8 586
30,1 – 50,0	34 752	11 487	14 961	11 906
50,1 – 100,0	30 085	10 039	10 816	9 924
Över 100,0	14 155	4 376	3 547	3 450
<i>Hela riket</i>	183 828	47 089	97 257	48 190

Källa: SCB. Lantbruksregistret (totalundersökning; bortfall 0,1 %).

Uppgifter om antalet traktorer ingick även i en stickprovsundersökning som SCB genomförde i februari 1981. Avsikten var främst att få traktorerna fördelade efter motoreffekt. Undersökningen kunde emellertid också användas för att belysa noggrannheten i traktoruppgifterna vid 1981 års lantbruksräkning. Jämförelser mellan undersökningarna tydde på att lantbruksräkningens uppgifter var underskattade med cirka 6 %. Den främsta anledningen till underskattningen syntes vara att uppgift om traktor hade utelämnats i LBR-blanketten. Det bör emellertid framhållas att liknande underskattningar av antalet traktorer har förekommit även vid tidigare räkningar. Vid 1966 års jordbruksräkning visade en kontrollundersökning att antalet traktorer underskattades med 8 %.

Traktorerna fördelade sig i stickprovsundersökningen efter motoreffekt enligt tabell 5.20.

Medianvärdet för motoreffekten 1981 var 51 hästkrafter för hela traktorbeståndet. Motsvarande siffra var 1966 endast 35 hästkrafter.

Någon motsvarande stickprovsundersökning har inte utförts i anslutning till uppgiftsinsamlingen av traktorer i lantbruksregistret 1986.

Tabell 5.20**Traktorbeståndet 1981 fördelat i procent efter motoreffekt samt medianvärde för motoreffekten i hästkrafter***Number of tractors in 1981 distributed by engine power. Per cent*

Län	Storleksklass, hästkrafter					Summa	Medianvärde
	-36	37-54	55-82	83-109	110-		
Stockholms	11	32	41	8	8	100	59
Uppsala	13	28	41	12	6	100	61
Södermanlands	10	30	42	12	6	100	61
Östergötlands	9	30	42	12	7	100	61
Jönköpings	23	49	26	1	1	100	46
Kronobergs	25	48	26	1	..	100	46
Kalmar	17	40	31	10	2	100	51
Gotlands	15	41	38	4	2	100	52
Blekinge	20	48	28	3	1	100	48
Kristianstads	26	33	30	7	4	100	49
Malmöhus	14	31	40	10	5	100	58
Hallands	18	46	30	4	2	100	49
Göteborgs o Bohus	29	43	26	2	..	100	45
Älvsborgs	27	39	29	4	1	100	47
Skaraborgs	17	33	39	8	3	100	54
Värmlands	20	48	26	4	2	100	48
Örebro	15	33	39	10	3	100	56
Västmanlands	11	32	42	10	5	100	59
Kopparbergs	27	35	32	3	3	100	48
Gävleborgs	21	40	35	4	..	100	50
Västernorrlands	24	39	32	4	1	100	48
Jämtlands	26	41	28	4	1	100	47
Västerbottens	19	43	30	7	1	100	49
Norrbottens	22	40	32	5	1	100	49
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 - 5,0	50	37	12	1	-	100	37
5,1 - 10,0	34	48	16	2	-	100	43
10,1 - 20,0	22	51	25	2	..	100	47
20,1 - 30,0	14	41	42	3	..	100	52
30,1 - 50,0	9	30	51	9	1	100	60
50,1 - 100,0	6	22	48	18	6	100	67
Över 100,0	4	15	38	20	23	100	78
Samtliga	19	37	34	7	3	100	51

Källa: SCB, stickprovsundersökning.

Undersökningen om anskaffning av maskiner etc.

Jordbruksnämnden skriver varje år sedan 1979 till tillverkare och importörer av lantbruksmaskiner och begär att få uppgifter om antalet maskiner m m som levererats till jordbruket och om deras försäljningsvärde.

Undersökningen grundas på angivna katalogpriser, vilket medför att hänsyn ej tagits till eventuella rabatter. Mervärdesskatt ingår inte i tabelluppgifterna.

Antalet tillverkare och importörer av lantbruksmaskiner (inkl traktorer) uppgick under 1988 till ca 200 företag.

Resultat

Uppgifter om antalet till jordbruket levererade traktorer åren 1984–1988 och dessas genomsnittliga effekt lämnas i tabell 5.21 nedan.

Tabell 5.21

Antal levererade traktorer 1984–1988

Number of delivered tractors in 1984–1988

År	Antal levererade traktorer	Genomsnittlig effekt på kraftuttaget. Hästkrafter
1988	5 702	91,2
1987	5 213	84,6
1986	4 932	80,1
1985	6 880	85,4
1984	7 296	80,1

Värdet av jordbrukets inköp av maskiner och redskap uppgick som framgår av tabell 5.22 till 3 469 milj kronor under 1988, varav 1 312 milj avsåg traktorer.

Tabell 5.22

Jordbrukets inköp av maskiner och redskap åren 1984–1988. Milj kronor

Purchases of machinery and tools by the agricultural sector in 1984–1988. Millions of Swedish kronor

Varuslag	1984	1985	1986	1987	1988
<i>Löpande priser</i>					
Traktorer och jeepar					
Egentliga traktorer	1 342	1 330	951	1 062	1 303
Övriga tillhörande gruppen traktorer	18	29	14	9	9
Jordbearbetningsredskap	297	283	203	207	249
Redskap för sådd, spridning m m	220	205	169	163	200
Redskap för skörd och tröskning	730	662	492	492	576
Vagnar	167	164	145	130	174
Torkar, kvarnar, silos m m	167	205	164	178	224
Potatis- och rotfruktsredskap	60	78	56	94	109
Transportredskap och lastapparater ¹	169	173	163	189	223
Utrustning för mjölkning och mjölkhantering	59	49	35	43	53
Stallutrustningar	160	165	154	197	248
Bevattningsutrustningar	27	17	19	16	17
Diverse	88	96	83	77	84
Summa ²	3 504	3 456	2 648	2 857	3 469
<i>1988 års priser</i>					
Traktorer	1 612	1 568	1 070	1 165	1 312
Övriga maskiner och redskap ²	2 799	2 616	1 950	1 926	2 157
Summa ²	4 411	4 184	3 020	3 091	3 469

1) Exkl vagnar.

2) Inkl skattning med ledning av undersökning 1976.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Resultatens tillförlitlighet

För några maskingrupper har det inte varit möjligt att erhålla säkra uppgifter. Detta gäller exempelvis vagnar för vilka uppgifter från ett stort antal småtillverkare torde saknas. Vidare föreligger svårigheter att beräkna jordbrukets andel av den totala försäljningen för vissa i undersökningen ingående maskiner och redskap, som används även inom andra näringar än jordbruket. Detta gäller bl a elektriska motorer, handredskap, redskap för grundförbättring m m. För dessa bortfall har gjorts en skattning med ledning av en kompletterande undersökning avseende år 1976.

Det kan också förekomma viss dubbelredovisning, t ex när tillverkare av viss utrustning till traktorer eller till torkanläggningar även säljer till leverantörer av traktorer och torkar. Dessa förhållanden torde dock knappast ge avvikelser större än någon eller några procent av totalbeloppen.

Annan publicering

Lantbruksräkningen 1981; antal traktorer och skördetröskor m m. SCB.

Lantbruksregistret 1987: Jordbruksföretag, företagare samt traktorer och skördetröskor. J 30 SM 8701.

Jordbrukarnas investeringar i maskiner och redskap. Statens jordbruksnämnd.

Andra undersökningar

Fordon enligt bilregistret varje månad sedan 1973; uppgifter om totala antalet traktorer. I årssammandragen även med fördelning på tillverkare och på kommuner. SCB. SM T.

Nyregistreringsstatistik varje månad sedan 1973; uppgifter om antalet nyregistrerade traktorer i lantbruket med fördelning på tillverkare. AB Bilstatistik.

6 Förnödenheter

Förnödenheter är samlingsnamnet på ett antal förbrukningsvaror som används inom jordbruket, t ex utsäde, handelsgödsel, fodermedel och drivmedel.

Det är relativt ont om data om den direkta användningen av förnödenheter i jordbruket. De data som finns får därför kompletteras med försäljningsdata. Skillnaden mellan såld och verkligen använd kvantitet är oftast obetydlig, eftersom de flesta förnödenheter lagras relativt kort tid. Det är dock inte möjligt att utifrån försäljningsdata studera skillnaden i t ex handelsgödselanvändning mellan olika slags företag.

Vissa uppgifter om kostnader för förnödenheter återfinns i kapitel 11.

Kapitel 6 innehåller avsnitt om

- Utsäde
- Växtnäringsämnen och kalk
- Växtskyddsmedel
- Fodermedel
- Drivmedel och eldningsolja

Utsäde

Officiell statistik om använda utsädesmängder etc saknas i stort sett. Däremot finns tillförlitlig försäljningsstatistik tack vare den statliga frökontrollen. Denna statistik, se tabell 6.1, kan när den kompletteras med uppgifter om andelen areal besådd med statskontrollerat utsäde (se tabell 6.2) ge en uppfattning om de totala utsädesmängderna.

Resultat

Av tabell 6.1 framgår att ca 230 000 ton utsäde statsplomberades under 1988/89. Huvuddelen av detta utsäde, närmare 80 %, plomberades i klass D.

Vid den centrala frökontrollen plomberades dessutom för export 361 ton med OECD-basis "Basic seed" (motsvarande statsplomb B).

Statsplombering och betning av utsäde

Den statliga frökontrollens mål är att garantera en hög kvalitet hos utsädet. I stort sett allt utsäde som säljs kommersiellt måste vara statsplomberat – utsäde som produceras på den egna gården eller säljs mellan jordbrukare är alltså undantaget. För statsplombering ställs vissa krav på renhet, grobarhet, sortrenhet, vattenhalt, ogräshalt m m. Olika krav ställs på olika utsädesklasser.

- Statsplomb A Stamutsäde, ej tillgängligt i handeln
- Statsplomb B Basutsäde, grundutsäde för allt utsäde
- Statsplomb C Grundutsäde med generationsbeteckning
- Statsplomb D Bruksutsäde med generationsbeteckning
- Statsplomb U Undantagsklass vid brist på utsäde

Statsplombering utförs av statens utsädeskontroll samt av två lokala frökontrollanstalter.

Betning av utsäde görs med kemiska medel för att skydda mot vissa växtsjukdomar.

Tabell 6.1

Total kvantitet statsplomberat utsäde 1988/89. Ton

Total quantity of state certified seed in 1988/89. Metric tons

Utsädeslag	Utsäde plomberat med statsplomb						Summa
	A	B	C	D	E	U	
Höststråsäd	1 256	2 985	3 301	42 422	–	2 793	52 757
Vårstråsäd	4 273	7 485	9 520	125 248	701	9 987	157 214
Trindsäd	690	477	1 253	10 128	1	71	12 620
Blandsäd	–	–	–	802	–	453	1 255
Vallbäljväxter	12	14	7	658	–	123	814
Vallgräs	26	49	17	3 290	1	468	3 851
Blandfrö	–	–	–	2 661	161	487	3 309
Olje- och spånadsväxter	32	1 253	55	775	–	10	2 125
Rotfruktsväxter	–	–	114	65	–	6	185
<i>Summa</i>							
1988/89	6 289	12 263	14 267	186 049	864	14 398	234 130
1987/88	6 542	16 553	14 476	185 324	–	29 229	252 124
1986/87	5 968	28 277	10 139	214 444	–	8 437	267 265
1985/86	7 504	15 303	14 407	223 052	–	17 267	277 533
1984/85	6 706	18 864	17 599	230 283	–	5 148	278 600

Källa: Statens utsädeskontroll och frökontrollanstalterna i Linköping och Örebro.

Tabell 6.2 baseras på en undersökning som SCB 1982 (och tidigare år 1976 och 1977) utfört på uppdrag. I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna inhämtades uppgifter om användning av statsplomberat utsäde och om användningen av betat utsäde. Undersökningen gjordes på hela urvalet till de objektiva skördeuppskattningarna, dvs på ca 28 000 spannmålsfält hos ca 12 250 företag.

Vid denna undersökning inhämtades också uppgifter om kombinationen av statsplombering och betning. För 1982 framkom härvid att praktiskt taget allt statsplomberat utsäde för höstvet, höstråg, vårvete och korn också var betat. För havre var andelen betat utsäde av det statsplomberade endast ca 50 %.

Tabell 6.2
Spannmålsareal 1982 besådd med statsplomberat respektive betat utsäde. Procent av grödareal
Cereal area in 1982 sown with state certified and disinfected seed

Område	Höstvet		Höstråg		Vårvete		Korn		Havre	
	Stats-plom-berat	Betat	Stats-plom-berat	Betat	Stats-plom-berat	Betat	Stats-plom-berat	Betat	Stats-plom-berat	Betat
<i>Län</i>										
Stockholms	83	99	79	97	80	96	71	89	61	36
Uppsala	77	99	..	..	66	97	47	90	49	46
Södermanlands	76	99	91	96	70	92	66	86	50	23
Östergötlands	80	100	97	99	85	99	83	92	70	27
Jönköpings	..	..	..	..	..	..	80	84	75	54
<i>Kronobergs</i>	..	..	..	..	..	..	84	83	86	56
Kalmar	56	96	61	86	..	..	61	74	68	35
Gotlands	62	95	68	90	..	..	56	79	80	81
Blekinge	74	93	84	97	..	..	76	83	82	87
Kristianstads	92	100	95	92	99	92	96	95	92	73
<i>Malmöhus</i>	91	99	94	97	100	97	95	97	94	71
Hallands	94	97	97	97	..	..	82	84	83	58
Göteborgs o Bohus	92	93	..	..	..	..	65	69	58	33
Älvsborgs	80	95	..	..	..	..	60	74	54	38
Skaraborgs	71	98	81	97	84	92	62	83	44	40
<i>Värmlands</i>	74	82	..	..	..	..	54	73	48	49
Örebro	79	95	78	99	72	94	55	84	47	47
Västmanlands	77	99	..	..	75	98	46	81	42	41
Kopparbergs	..	..	..	..	..	..	28	55	48	44
Gävleborgs	..	..	..	..	..	..	35	57	37	37
<i>Västernorrlands</i>	..	..	—	—	—	—	63	66	82	73
Jämtlands	—	—	..	..	—	—	87	87	..	..
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	82	84	82	60
Norrbottens	—	—	—	—	..	..	83	86	..	..
<i>Produktionsområden</i>										
Götalands södra slättbygder	90	99	95	98	99	96	93	96	89	68
» mellanbygder	72	97	80	91	97	95	80	88	82	67
» norra slättbygder	75	99	91	99	86	97	70	87	47	38
Svealands slättbygder	78	99	83	96	71	96	53	85	47	39
Götalands skogsbygder	86	96	83	89	81	90	75	78	71	42
Mellersta Sveriges skogsbygder	87	90	86	90	..	..	44	64	52	41
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..	57	67	55	52
Övre Norrland	—	—	—	—	..	..	83	85	83	63
<i>Hela riket</i>										
1982	80	98	86	95	81	96	69	84	57	43
1977	62	95	74	92	72	34	62	65	59	12
1976	62	94	74	88	72	41	62	55	59	15

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning (urvalsundersökning, se texten).

Av tabell 6.2 framgår att andelen statsplomberat utsäde är högst för höstsäd (över 80 %) och lägst för havre (under 60 %). För de flesta sädesslag har en betydande ökning av andelen statsplomberat utsäde skett sedan slutet av 1970-talet. Man måste dock komma ihåg att man kan förvänta sig relativt stora variationer mellan olika år p g a växlande möjligheter att ta utsäde av tillfredsställande kvalitet från föregående års skörd.

Skillnaderna mellan olika delar av landet är betydande, med de högsta andelarna statsplombering i de södra och de norra delarna av riket. Orsakerna torde vara det intensiva jordbruket i södra Sverige respektive svårigheterna att odla eget utsäde i norra Sverige.

För betning av utsäde är bilden liknande, men man måste här ta med i beräkningen att variationen mellan olika år torde vara ännu större än för statsplomberingen.

Utsädesmängd per hektar

Rikstäckande undersökningar om använda utsädesmängder per hektar saknas i stort sett. SCB genomförde 1965 en undersökning som för olika sädesslag visade utsädesmängden i storleksordningen 200–240 kg/ha.

Det finns vissa möjligheter att kombinera uppgifter om grödarealen med totala kvantiteten statsplomberat utsäde för att få en översiktlig uppfattning om använda utsädesmängder. Således kan uppgiften om spannmålsarealen 1982 (se tabell 52 i Jordbruksstatistisk årsbok 1983) kombineras med uppgiften i tabell 6.2 för att ge en skattning av de totala arealerna som besåts med statsplomberat utsäde. Genom att sedan dividera uppgiften om statsplomberat utsäde för höst- respektive vårstråsäd för 1981/82 (se Jordbruksstatistisk årsbok

1983, tabell 42) med de skattade arealerna erhåller man resultaten

Höststråsäd 220 kg/ha
Vårstråsäd 230 kg/ha

Man måste dock räkna med att dessa siffror endast ger ett ungefärligt mått på de verkliga utsädesmängderna. I praktiken används visst statsplomberat utsäde inte för utsäde (t ex osålda partier som använts som fodermedel). Å andra sidan har vid beräkningen inte tagits hänsyn till utvintring eller dylikt.

Annan publicering

Meddelanden från statens utsädeskontroll (tidigare statens centrala frökontrollanstalt), årligen sedan 1926.

Frökontrollanstaltens i Linköping verksamhet, årligen, sedan 1878.

Redogörelse för verksamheten vid Frökontrollanstalten i Skara, årligen sedan 1876/77. (Ingår numera i statens utsädeskontroll.)

Frökontrollanstalten i Örebro, årligen sedan 1878/79.

Rapporter från de objektiva skördeuppskattningarna.

Arealer av spannmål besådda med statsplomberat och betat utsäde 1976 och 1977. SCB. SM J 1979:8.2. Appendix till SM J 1979:8.2.

Inventering av 1982 års spannmålsarealer med avseende på användningen av statsplomberat och ej statsplomberat utsäde. SCB. PM A/FU 1982:22 (stencil).

Utsädesmängderna för spannmål 1965. SCB. SM J 1966:5

Växtnäringsämnen

Uppgifter om försäljning av kalk till jord- och trädgårdsbruket samt för kalkning av sjöar och vattendrag insamlas fr o m 1986 av statistiska centralbyrån (SCB). Tidigare insamlades och publicerades statistiken av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA). Statistiken avser till största delen försäljning till jordbruket. Uppgiftslämnare är tillverkare, importörer och grossister.

Även statistiken över handelsgödsel har överförts från KSLA till SCB fr o m 1985/86. Uppgiftslämnare till statistiken är tillverkare och importörer av handelsgödsel. Dessa erlägger prisregleringsavgifter till statens jordbruksnämnd (JN) som publicerar årlig statistik på riksnivå. Denna avser perioden 1 juli t o m den 30 juni påföljande år. Redovisningen i tabell 6.6 bygger på uppgifterna från JN. Tabell 6.5 är baserad på SCBs uppgiftsinsamling och avser branschens verksamhetsår, vilket fr o m 1987/88 är juni – maj.

SCB har i princip samlat in och bearbetat primärmaterialet på samma sätt som KSLA tidigare gjort för åren t o m 1985. Det kan dock inte uteslutas att överförandet av statistiken från KSLA till SCB ändå kan påverka resultaten. Detta bör beaktas främst vid studiet av tidsserier. Observera beträffande tabellerna med regionala uppdelningar att viss approximation har fått göras för att erhålla länssiffror, då försäljningsdistrikt etc inte alltid överensstämmer med länsgränser.

Resultat

I tabell 6.3 redovisas kalkförsäljningen 1984–1988 med fördelning på olika kalkprodukter. Tabellen har justerats för en definitionsändring. Fram t o m 1986 hänförs till Mg-kalk endast produkter med högst 6 % magnesium. Produkter med högre halt redovisas som dolomit. Uppgifterna för 1984–1985 har justerats för detta. En viss osäkerhet råder beträffande definitionen av dessa två produkter och även beträffande definitionen av trädgårdskalk vilket till viss del förklarar de stora förändringarna mellan åren.

Tabell 6.3

Försäljningen av olika kalkprodukter 1984–1988 för jord- och trädgårdsbruk, 1 000 ton kalciumoxid

Sales of different lime products 1984–1988 for agricultural and horticultural purposes, in thousands of tons of calcium oxide

Produkt	1984 ¹	1985 ¹	1986	1987	1988
Krossad kalksten	105,7	79,2	71,8	80,4	79,5
Kalkstensmjöl	28,7	28,7	8,3	9,6	7,7
Dolomit	91,7 ²	74,2 ²	44,9	38,9	38,7
Mg-kalk	28,6 ²	32,5 ²	34,7	22,8	36,7
Trädgårdskalk	6,2	6,9	19,7	21,9	18,8
Slagger	57,1	36,6	26,5	16,5	14,8
Slamkalk	16,8	26,5	30,2	22,8	26,8
Övriga kalkprodukter	11,3	4,6	1,0	0,1	0,2
Totalt	346,1	289,2	237,1	212,9	223,2

1) Uppgifter insamlade och publicerade av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien.

2) Justerade siffror pga förändrade definitioner (se vidare i texten).

Källa: KSLA och SCB.

Detta avsnitt innehåller uppgifter om användningen av kalkprodukter och av växtnäringsämnena kväve (N), fosfor (P) och kalium (K).

Ämne	Effekter
Kalk	Ökar jordens pH-värde och förbättrar jordens struktur.
Kväve	Ger växternas gröna delar en snabb och kraftig utveckling. Ökar proteininnehållet.
Fosfor	Medverkar vid många livsviktiga processer. Stimulerar frösättning och mognad.
Kalium	Medverkar vid växtnäringstransport inom växten. Förbättrar sädens stråstyrka. Ökar växternas vinterhärdighet.

Tabell 6.4

Försäljningen av kalciumoxid, kg per ha utnyttjad åker, 1984–1988

Sales of calcium oxide, kilogrammes per hectare of utilized arable land, 1984–1988

Län	1984 ¹	1985 ¹	1986	1987	1988
Stockholms	56	28	23	37	39
Uppsala	37	28	24	41	36
Södermanlands	102	102	73	61	71
Östergötlands	81	58	44	37	46
Jönköpings	182	138	155	136	134
Kronobergs	136	98	77	141	139
Kalmar	104	71	116	69	81
Gotlands	1	25	24	16	17
Blekinge	274	199	182	183	157
Kristianstads	109	109	106	91	89
Malmöhus	100	104	98	76	89
Hallands	296	297	207	187	216
Göteborgs o Bohus	322	238	155	207	172
Älvsborgs	158	146	97	72	67
Skaraborgs	167	78	70	74	57
Värmlands	128	112	88	47	52
Örebro	84	125	96	62	77
Västmanlands	85	41	44	56	56
Kopparbergs	40	51	9	25	32
Gävleborgs	108	61	63	49	61
Västernorrlands	60	42	52	73	108
Jämtlands	48	22	5	5	6
Västerbottens	170	100	98	75	138
Norrbottnens	63	93	93	102	80
Hela riket	119	100	83	75	79

1) Uppgifter insamlade och publicerade av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA).

Källa: KSLA och SCB.

Länsuppgifterna i tabell 6.4 bygger på uppgifterna om försäljning av kalkprodukter till jord- och trädgårdsbruk samt arealen utnyttjad åker enligt lantbruksregistret. De länsvisa försäljningsuppgifterna är dock delvis osäkra. På riksnivå har variationerna i förbrukningen av kalk varit stora under 1980-talet. År 1980 var den genomsnittliga tillförseln 90 kg/ha, år 1983 var den 120 kg/ha medan tillförseln de senaste redovisade åren åter varit lägre. Variationerna kan bl a bero på skiftande ekonomiska förhållanden mellan åren.

Av tabell 6.5 framgår att de genomsnittliga givorna av handelsgödsel 1987/89 motsvarade ca 80 kg kväve, 10 kg fosfor och 20 kg kalium per ha. Variationerna mellan olika delar av riket är stora, med de högsta hektarsiffrorna i Malmöhus län. Även övriga slättbygds-län ligger högt, medan särskilt norrlandsläna ligger lågt. Variationerna mellan länen är störst för kväve. Vad avser fosfor och kalium har trenden under 1980-talet varit stadigt nedåtgående i alla delar av landet.

Vid tolkning av siffrorna i tabell 6.5 måste man komma ihåg att mycket av variationerna mellan länen kan förklaras av skillnader i tillgång till stallgödsel och av skillnader i grödor. I slättbygderna finns t ex höga andelar brödsäd och oljeväxter, i Norrland stora vallarealer.

Tabell 6.6 visar i vilka former som kväve, fosfor och kalium sålts. Observera att denna tabell ger vikten av den sålda varan, medan tabell 6.5 anger vikten av respektive näringsämne. Kvävegödselmedel kan t ex innehålla mellan 15 och 30 % kväve.

Av tabell 6.6 framgår också att ungefär lika mycket enkla som sammansatta handelsgödselmedel används. Bland de rena kvävegödselmedlen utgörs 53 % av kalksalpeter 15,5 N (15,5 % kväve) samt 38 % av kalkkammonsalpeter (27–28 % kväve). Bland de sammansatta dominerar NP 26-6 (26 % kväve, 6 % fosfor) bland NP-medlen, medan PK 7-13 och NPK 20-3-5 är störst inom sina respektive grupper.

Drygt 4 % av den totala mängden handelsgödselmedel i tabell 6.6 används i skogsbruket.

Annan publicering

Förbrukningen av handelsgödselmedel 1986/87 och 1987/88. Statens jordbruksnämnd. Jordbruksekonomiska meddelanden 1987 och 1988 (stencil).

Försäljningen av kalk och försäljningen av handelsgödsel för jord- och trädgårdsbruk redovisas i SCB, Statistiska meddelanden Na 32 SM 8901 resp Na 35 SM 9001.

Tabell 6.5

Försäljning av handelsgödselmedel (mängd kväve, fosfor och kalium) till jordbruket och trädgårdsbruket i medeltal 1987/88 – 1988/89 (juni 87 – maj 89). Totalt samt per hektar utnyttjad åker

Sale of fertilizers (nitrogen, phosphorus and potassium) to the agricultural and horticultural sector in 1987/88 – 1988/89

Län och länsgrupper		Total kvantitet, ton			Kvantitet per hektar, kg		
		Kväve	Fosfor	Kalium	Kväve	Fosfor	Kalium
Stockholms	(AB)	6 500	800	1 100	69	8	11
Uppsala	(C)	14 400	2 100	1 800	92	13	11
Södermanlands	(D)	12 000	1 500	1 800	88	11	13
Östergötlands	(E)	22 000	2 800	3 900	103	13	18
Jönköpings	(F)	4 800	800	2 100	53	9	23
Kronobergs	(G)	2 300	500	1 300	40	8	24
Kalmar	(H)	9 700	1 300	3 500	75	10	27
Gotlands	(I)	6 600	1 300	3 000	79	15	37
Blekinge	(K)	2 600	400	1 000	71	10	28
Kristianstads	(L)	16 800	1 600	4 400	95	9	25
Malmöhus	(M)	39 600	4 000	11 100	131	13	37
Hallands	(N)	12 700	1 400	4 100	105	12	34
Göteborgs o Bohus	(O)	4 900	900	1 800	73	13	27
Älvsborgs	(P)	7 600	1 700	3 500	50	11	23
Skaraborgs	(R)	27 800	3 200	5 900	99	11	21
Värmlands	(S)	6 000	1 100	2 200	52	9	19
Örebro	(T)	8 600	1 400	2 200	76	13	20
Västmanlands	(U)	11 200	2 000	1 800	86	15	14
Kopparbergs	(W)	4 000	700	1 600	64	11	25
Gävleborgs	(X)	3 300	600	1 200	44	8	16
Västernorrlands	(Y)	1 300	300	500	23	4	9
Jämtlands	(Z)	1 300	300	600	30	7	14
Västerbottens	(AC)	2 500	600	1 100	32	7	15
Norrbottnens	(BD)	1 700	400	800	42	9	20
<i>Vissa länsgrupper</i>							
Län L och M		56 400	5 600	15 500	117	12	32
Län F, G och H		16 800	2 500	6 900	61	9	25
Län Ö, P och R		40 300	5 700	11 200	80	11	22
Län AB, C, D, T och U		52 800	7 800	8 700	84	12	14
Län W och X		7 300	1 300	2 800	53	10	20
Län Y, Z, AC och BD		6 800	1 500	3 100	31	7	14
<i>Hela riket</i>		230 300	31 400	62 300	82	11	22

Källa: SCB.

Tabell 6.6

Förbrukningen av handelsgödselmedel uttryckt i miljoner kg per vara (inkl skogsgödsling)

Use of commercial fertilizers. Millions of kg

	1986/87	1987/88 ¹
<i>Enkla gödselmedel</i>		
Kvävegödsel	704,1	695,0
Fosforgödsel	18,8	17,5
Kaliumgödsel	11,1	9,6
<i>Sammansatta gödselmedel</i>		
NP-gödsel	57,0	59,4
PK-gödsel	151,2	127,6
NPK-gödsel	437,8	431,6
<i>Totalt</i>	1 380,0	1 340,7

1) Avser perioden 1 maj 1987 – 30 april 1988.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Växtskyddsmedel

Löpande statistik om användningen av växtskyddsmedel finns bara för försäljningen. SCB har dock genomfört undersökningar av användningen av växtskyddsmedel under vissa år, senast 1988. Man måste dock vid tolkningen av resultaten från dessa undersökningar komma ihåg att behovet av att använda växtskyddsmedel varierar kraftigt mellan olika år pga väderlekens inverkan på betingelserna för t ex insektsangrepp.

Uppgifter om försäljningen av bekämpningsmedel insamlas årligen av kemikalieinspektionen. På basis av dessa uppgifter har SCB sedan 1981 gjort beräkningar av det antal doser, mätt som liter eller kg preparat per ha, som den till jordbruket sålda mängden räcker till. Därmed erhålles också ett mått på hur stor yta som kan besprutas med den sålda mängden. Beräkningarna gör det möjligt att studera förändringen i användning över tiden. Jämförbarheten mellan åren är dock beroende av att förbrukarnas lagerhållning inte nämnvärt ändras från ett år till ett annat.

Resultat

Tabell 6.7 visar utvecklingen för försäljningen av växtskyddsmedel under perioden 1984–1988. Som synes dominerar försäljningen av ogräsmedel, såväl volymmässigt som värdemässigt.

För samtliga slag av växtskyddsmedel gäller att kvantiteter-na tycks ligga på ungefär samma nivå under hela perioden, med en relativt stor variation mellan enskilda år. 1986 och 1987 utgör dock undantag. Detta gäller både kvantiteten pre-

Växtskyddsmedlen kan indelas i:

- Medel mot insekter
- Medel mot växtsjukdomar (svampangrepp)
- Medel mot ogräs

Dessutom används medel för tillväxtreglering, t ex stråförkortning och blastdödning.

Betningsmedel för utsäde kan också betraktas som ett medel mot växtsjukdomar; medlet till-sätts dock redan av leverantören.

parat och kvantiteten verksam substans. (Andelen verksam substans ligger i genomsnitt på ca 25 % för insektsmedel och på ca 50 % för övriga växtskyddsmedel.) Den kraftiga ökningen mellan 1985 och 1986 kan förklaras av att en statlig prisregleringsavgift för bekämpningsmedel infördes den 1 juli 1986. Denna höjde prisnivån med ca 20 %, varför många jordbrukare gjorde inköp även för 1987 års behov före prishöjningen, vilket sedan avspeglas i en minskad försäljning under 1987.

Förekomsten av olika slags preparat inom varje grupp av bekämpningsmedel och tillkomsten av nya medel på marknaden gör det också svårt att tolka kvantitetssuppgifterna. Övergång till mer verksamma substanser och/eller ändrade koncentrationer kan alltså medföra att en förbättrad effekt erhålls utan att detta avspeglar sig i kvantitetssiffrorna.

Kostnaderna för växtskyddsmedel har under perioden stigit betydligt. Förändringen är betydligt större än vad som skulle förklaras av prishöjningen och måste alltså, mot bakgrund av de redovisade kvantitetssuppgifterna, bero på övergång till andra slags preparat.

Uppgifterna i tabell 6.7 baseras på statens jordbruksnämnds sammanställning av prisuppgifter från återförsäljare. Då mängduppgiften avser försäljning till återförsäljare utgör försäljarnas lagerhållning en osäkerhetskälla.

Uppgifter för trädgårdsodlingen saknas för senare år. Tidigare uppgifter, från Lantbrukets utredningsinstitut visade en användning i den kommersiella trädgårdssektorn som motsvarade ca 5 % av användningen inom jordbruket.

Tabell 6.7

Total försäljning av växtskyddsmedel till jordbruket 1984–1988. Kvantitet verksam substans och värde

Total sale of pesticides to agriculture in 1984–1988. Quantities of active agent and value

Växtskyddsmedel	Totalt	därav insekts- medel	svamp- medel	betnings- medel ¹	ogräs- medel
<i>Kvantitet verksam substans, ton</i>					
1988	2 865	103	578	101	2 009
1987	2 409	52	392	119	1 763
1986	5 585	151	801	199	4 193
1985	3 660	140	484	155	2 752
1984	4 333	86	578	164	3 376
<i>Värde, miljoner</i>					
1988	661,7	88,2	94,2	37,4	441,9 ²
1987	540,0	82,8	40,5	384,0 ²	
1986	926,9	118,2	170,4	58,9	579,4 ²
1985	571,5	81,4	82,9	39,9	367,3 ²
1984	511,8	53,6	87,1	30,6	340,5 ²

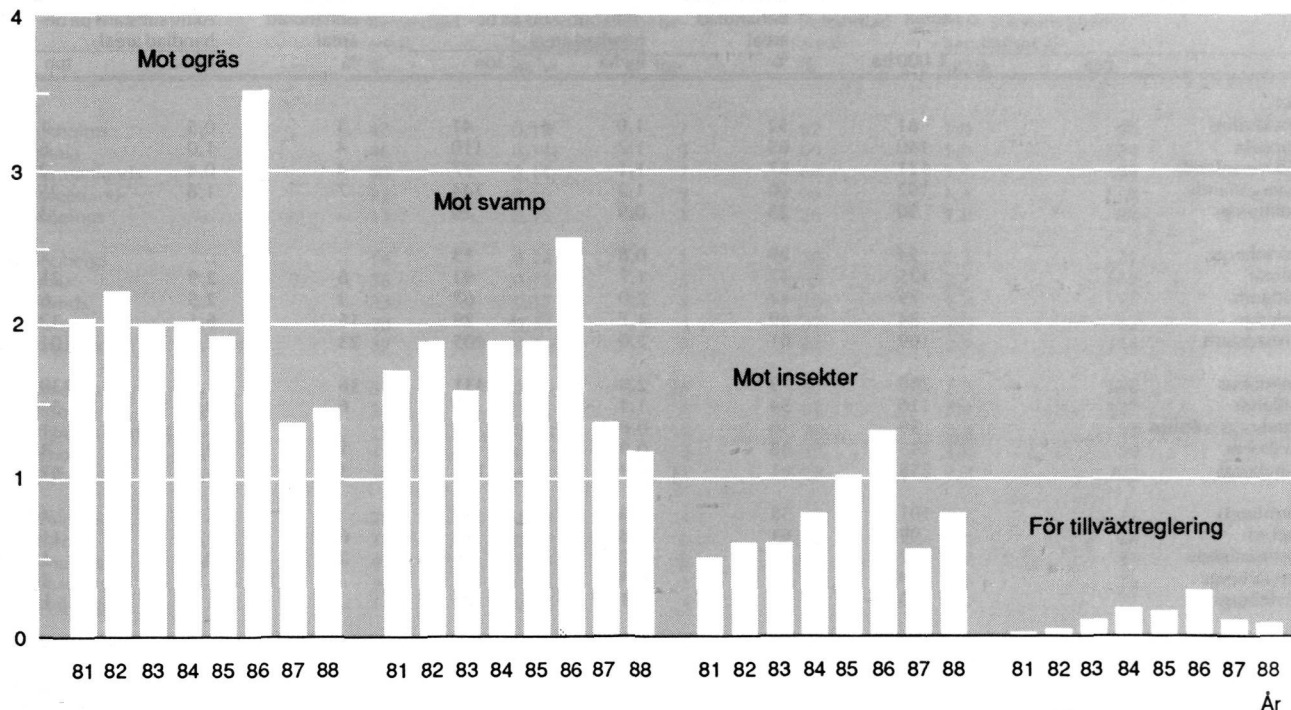
1) Förbrukning huvudsakligen inom utsädesbranschen.

2) Inkl medel för tillväxtreglering (1988 kvantitet verksam substans 74 ton).

Källa: Kemikalieinspektionen samt Statens Jordbruksnämnd.

Diagram 6.8
Bekämpningsmedel i jordbruket 1981–1988, miljoner doser
Pesticides in agriculture 1981–1988, million doses

Milj doser

En statlig prisregleringsavgift för bekämpningsmedel infördes 1 juli 1986.

Källa: SCB, Naturresurser och miljö.

Användningen av bekämpningsmedel i jordbruket kan mätas på olika sätt. I diagram 6.8 redovisas beräknat antal doser. För varje preparat har den lämnade kvantitetsuppgiften dividerats med en dos uttryckt i liter eller kg per ha. Uppgifter om dosens storlek har hämtats från preparatleverantörernas produktkataloger och informationsblad. Den erhållna kvoten är ett mått på hur många doser den sålda kvantiteten räcker till och därmed också ett mått på hur stor yta som kan besprutas med den sålda mängden. Variablen är jämförbar över tiden men jämförbarheten mellan enskilda år kan påverkas om förbrukarnas lagerhållning ändras från ett år till ett annat som skedde 1986–1987. Av diagrammet kan utläsas att användningen av ogräspreparat och svampbekämpningspreparat i stort sett ligger på samma nivå under de fem första åren på 80-talet. Användningen av insektspreparat och tillväxtreglerande preparat ökar däremot något. För 1986 redovisas en kraftig ökning för alla fyra preparattyperna. För 1987 redovisas däremot en kraftig minskning. Både ökningen och minskningen torde huvudsakligen vara ett resultat av lagerökningen sommaren 1986.

Hur den genomsnittliga dosen har förändrats över åren för de olika preparattyperna framgår av nedanstående tablå.

År	Antal doser miljoner	Genomsnittlig dos aktiv substans kg/ha
1981	4,1	1,2
1982	4,6	1,1
1983	4,1	1,0
1984	4,7	0,9 ²
1985	4,8	0,7 ²
1986	7,5 ¹	0,7
1987	3,3 ¹	0,7
1988	3,5	0,8

1) Se texten för kommentar.

2) Reviderad uppgift.

Annan publicering

Statens jordbruksnämnd. Jordbruksekonomiska meddelanden. Jordbrukets kostnader för växtskyddsmedel 1988.

Kemikalieinspektionen. Försålda kvantiteter av bekämpningsmedel 1988.

SCB. Statistiska meddelanden, serie Na: Bekämpningsmedel i jordbruket. Na 19 SM 8901.

Tabell 6.9**Användning 1987/88 av ogräs-, svamp- och insektsmedel i åkergrödor, behandlad grödareal samt förbrukad mängd aktiv substans, kg/ha och ton***Use of pesticides in arable crops, treated crop area, and active substance*

Område; storleksgrupp;	Grödareal totalt 1 000 ha	Ogräsmedel Behandlad areal %	Aktiv substans på be- handlad areal		Svampmedel Behandlad areal %	Aktiv substans på be- handlad areal	
			kg/ha	ton		kg/ha	ton
<i>Län</i>							
Stockholms	81	52	1,0	41	3	0,5	1
Uppsala	140	63	1,2	110	4	1,0	6
Södermanlands	121	57	1,1	77	4	0,4	2
Östergötlands	192	60	1,2	144	7	1,8	25
Jönköpings	90	25	0,9	20	..	..	3
Kronobergs	54	29	0,8	13	..	..	7
Kalmar	125	42	1,7	93	6	2,9	21
Gotlands	79	42	2,0	67	3	2,5	6
Blekinge	34	49	1,7	29	15	6,1	32
Kristianstads	169	61	2,0	205	23	2,6	101
Malmöhus	280	79	2,0	431	36	1,3	130
Hallands	116	54	1,1	70	6	8,0	54
Göteborgs o Bohus	59	36	0,8	16	..	..	1
Älvsborgs	143	38	0,9	51	1	2,8	3
Skaraborgs	258	61	0,9	148	3	5,4	42
Värmlands	101	35	1,0	35	..	..	4
Örebro	99	61	0,8	48	6	1,9	11
Västmanlands	112	67	1,2	88	2	0,5	1
Kopparbergs	58	38	0,9	21	..	..	3
Gävleborgs	70	19	1,4	19	..	..	1
Västernorrlands	55	10	1,1	6	..	..	0,5
Jämtlands	42	..	..	2	—	—	—
Västerbottens	72	9	1,1	7	..	..	1
Norrbottns	38	13	0,8	4	..	..	0,3
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	327	79	1,9	491	34	1,6	177
» mellanbygder	308	56	1,9	323	15	3,3	151
» norra slättbygder	412	64	1,1	277	5	3,0	61
Svealands slättbygder	569	61	1,1	376	4	1,2	24
Götalands skogsbygder	510	32	1,1	172	2	4,5	38
Mellersta Sveriges skogsbygder	189	34	1,0	64	1	3,4	6
Nedre Norrland	158	12	1,2	23	..	..	5
Övre Norrland	118	10	1,0	12	..	..	1
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 20,0	476	26	1,3	163	2	2,8	23
20,1 – 50,0	832	43	1,4	518	6	2,4	110
50,1 – 100,0	697	58	1,4	543	9	2,5	147
Över 100,0	585	71	1,2	518	16	1,9	182
<i>Hela riket</i>	2 590	50	1,3	1 746	8	2,2	460

Källa: SCB, urvalsundersökning.

I tabellen 6.9 redovisas resultat av en intervjuundersökning, som statistiska centralbyrån genomförde sommaren 1988. I denna undersökning intervjuades ca 11 000 jordbrukare. De utfrågades om sin användning av kemiska bekämpningsmedel i växtodlingen – till vilka grödor man använt bekämpningsmedel, hur mycket man använt och vilka preparat som kommit till användning. Intervjuerna genomfördes i samband med de objektiva skördeuppskattningarna och varje

jordbrukare besöktes flera gånger under sommaren. Jordbruksföretagen är slumpmässigt utvalda i proportion till gårdarnas åkerareal.

Ogräsmedel används på hälften av landets åkerareal med en genomsnittlig dos av 1,3 kg/ha verksamt substans. Ungefär en tredjedel av åkerarealen behandlades med i genomsnitt 0,15 kg/ha av insektsmedel och knappt 10 % av arealen (troligen underskattad) med i genomsnitt 2,2 kg/ha svampmedel.

Tabell 6.9 (forts)

Område; storleksgrupp;	Insektsmedel			Summa		
	Behandlad areal %	Aktiv substans på behandlad areal		Behandlad areal %	Aktiv substans på behandlad areal	
		kg/ha	ton		kg/ha	ton
<i>Län</i>						
Stockholms	47	0,19	7	62	1,0	50
Uppsala	46	0,14	9	69	1,3	124
Södermanlands	40	0,14	7	64	1,1	86
Östergötlands	32	0,15	9	66	1,4	178
Jönköpings	13	0,13	1	26	1,0	24
Kronobergs	14	0,14	1	30	1,3	21
Kalmar	28	0,13	5	45	2,1	118
Gotlands	33	0,17	4	50	2,0	77
Blekinge	28	0,14	1	52	3,5	62
Kristianstads	32	0,16	9	65	2,9	314
Malmöhus	51	0,15	21	82	2,5	582
Hallands	20	0,12	3	58	1,9	127
Göteborgs o Bohus	9	0,15	1	38	0,8	18
Älvsborgs	19	0,14	4	41	1,0	59
Skaraborgs	30	0,14	11	68	1,2	202
Värmlands	26	0,13	4	39	1,1	43
Örebro	39	0,14	6	65	1,0	64
Västmanlands	43	0,13	6	71	1,2	95
Kopparbergs	30	0,15	3	44	1,0	26
Gävleborgs	14	0,13	1	21	1,4	21
Västernorrlands	..	..	0,4	10	1,2	7
Jämtlands	..	..	0	..	..	2
Västerbottens	..	..	0,3	10	1,3	9
Norrbottnens	..	..	0	13	0,9	4
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	48	0,15	23	83	2,5	690
» mellanbygder	33	0,16	16	60	2,6	490
» norra slättbygder	32	0,14	19	70	1,2	357
Svealands slättbygder	44	0,14	36	67	1,1	436
Götalands skogsbygder	15	0,14	11	34	1,3	221
Mellersta Sveriges skogsbygder	22	0,15	6	37	1,1	77
Nedre Norrland	8	0,16	2	13	1,4	30
Övre Norrland	..	..	0,3	10	1,1	13
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>						
2,1 – 20,0	10	0,15	7	28	1,5	192
20,1 – 50,0	22	0,15	27	47	1,7	655
50,1 – 100,0	37	0,15	38	63	1,7	728
Över 100,0	50	0,14	42	77	1,6	742
<i>Hela riket</i>	30	0,15	114	54	1,6	2 318

Användningen av svampmedel varierar starkt mellan olika grödor och mellan län. Förbrukningen är störst i de sydligaste länen både med avseende på andel behandlad areal och genomsnittsdos. I dessa län odlas många olika grödor, av vilka några har stora bekämpningsbehov. Norrland har den lägsta förbrukningen av bekämpningsmedel. Både ogräs-, svamp- och insektsmedel används på förhållandevis större andel av

grödarealen på de stora gårdarna än de små.

Tre av fyra odlare har använt något kemiskt preparat under 1987/88. Andelen odlare som inte använt bekämpningsmedel är högst i Norrbottens län, där 60 % inte använt något kemiskt preparat 1987/88. Detta sammanhänger med att vallen, som är den vanligaste grödan i Norrbotten, sällan besprutas.

Fodermedel

Jordbruksnämnden sammanställer varje år statistik över produktionen av foderblandningar och beräknar förbrukningen av fodermedel.

Uppgifter om den inhemska produktionen av foderblandningar insamlar jordbruksnämnden från tillverkare.

Med hjälp av uppgifter från tillverkare om produktionen av fodermedel, från den officiella handelsstatistiken om import och export av fodermedel samt från tillverkare och importörer om lagerförändringar, gör jordbruksnämnden beräkningar över förbrukningen av fodermedel.

Observera särskilt att uppgifterna om förbrukningen av fodersäd är beräknad som en restpost: Skörd – human konsumtion – utsäde – utrikeshandel. En orsak till variationerna i förbrukningen av fodersäd är att korrigering inte kan göras för lagerförändringar.

En liten del av foderbehovet täcks av importerade varor. Importen utgörs främst av proteinrika fodermedel som ingår i foderblandningar. Importens andel av den totala fodertillgången har minskat något under den senaste tioårsperioden.

Ungefär hälften av fodertillgången, uttryckt i energiinnehåll, utgörs av kraftfoder. Bland kraftfodret dominerar spannmål kraftigt, se vidare tabell 6.10.

Av tabell 6.10 framgår också att fördelningen mellan spannmål, sockerprodukter och proteinfodermedel varit relativt stabil under den aktuella perioden.

Inom gruppen oljekraftfoder dominerar sojamjöl och rapsmjöl.

Förbrukningen av kraftfoder i Sverige har ökat kraftigt sedan 1960-talet. Orsakerna till ökningen är främst en ökad intensitet i animalieproduktionen men även i viss mån en minskad grovfoderproduktion.

Fodermedlen kan indelas i grovfoder (hö, grönfoder m m) och kraftfoder (spannmål, oljekraftfoder m m). En annan indelningsgrund är efter fodermedlets ursprung; vegetabiliska (samtliga ovan uppräknade hör hit) och animaliska (fiskmjöl, köttmjöl m m). Dessutom används mindre mängder av mineralfodermedel och vitaminfodermedel.

Tabell 6.10

Beräknad förbrukning av kraftfodermedel 1984/85–1988/89. 1000 ton

Estimated consumption of feeding consentrat 1984/85–1988/89. 1000 tons

Slag av fodermedel	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
<i>Spannmål</i>					
Fodersäd ¹	3 800	3 400	3 200	3 000	2 900
Brödsäd	239	245	248	313	376
Majs	29	38	25	15	15
<i>Sockerprodukter</i>					
Melass	71	62	90	82	79
Betfôr	201	198	199	243	230
<i>Proteinfodermedel</i>					
Oljekraftfoder	324	302	306	378	410
Fiskmjöl	133	121	114	81	61
Köttmjöl	37	39	36	43	32
Glutenfoder	6	3	3	7	3
Kvornbiprodukter	146	137	131	150	162
Foderärter, Åkerbönor	100	90	80	67	68
Lupinfrö	66	20	0	1	2

1) Beräknad som restpost, se texten.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 6.11**Produktion av foderblandningar för olika djurslag samt råvaror ingående i dessa blandningar 1984/85–1988/89. Milj kilogram***Production of feeding stuff for different kinds of animals and raw materials included in these mixtures in 1984/85–1988/89. Millions of kilogrammes*

Råvara	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
<i>Blandningar för fjäderfä</i>					
Råg, vete	128,7	120,0	128,8	146,7	161,1
Korn, havre	183,6	177,8	187,8	158,3	158,9
Majs, annan spannmål	26,8	30,6	14,5	7,3	6,5
Baljväxter	9,0	8,5	7,0	5,0	9,5
Kvarnbiprodukter	13,8	14,1	15,5	23,7	26,8
Sockerprodukter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oljekraftfoder	27,4	26,8	28,8	25,6	32,2
Fiskmjöl, köttfodermjöl, hömjöl	46,5	46,2	43,2	43,7	40,6
Mineralfodermedel	22,8	21,8	21,5	21,1	21,9
Vitaminfodermedel	2,1	1,7	1,9	2,1	1,5
Andra råvaror	26,8	23,7	23,1	20,6	23,6
Summa	487,5	471,2	472,1	454,1	482,6
<i>Blandningar för svin</i>					
Råg, vete	51,0	47,3	49,0	108,3	119,5
Korn, havre	466,5	419,3	386,7	332,4	314,1
Majs, annan spannmål	3,9	7,5	3,8	4,4	5,3
Baljväxter	28,6	34,5	22,7	26,3	31,7
Kvarnbiprodukter	63,7	58,3	51,8	53,9	59,7
Sockerprodukter	1,0	1,3	0,7	0,8	1,0
Oljekraftfoder	66,2	72,1	75,5	84,0	113,1
Fiskmjöl, köttfodermjöl, hömjöl	80,5	65,8	57,8	57,2	46,7
Mineralfodermedel	14,8	13,0	11,4	12,0	15,4
Vitaminfodermedel	7,9	4,8	3,8	3,6	4,0
Andra råvaror	47,2	54,9	50,3	47,7	42,3
Summa	831,3	778,8	713,5	730,6	752,8
<i>Blandningar för nötkreatur m fl</i>					
Råg, vete	34,9	30,7	38,3	57,8	62,5
Korn, havre	223,4	206,0	203,7	181,5	189,4
Majs, annan spannmål	19,0	17,0	17,1	15,0	10,6
Baljväxter	57,6	49,9	33,7	36,8	26,8
Kvarnbiprodukter	65,1	59,9	59,6	65,8	68,3
Sockerprodukter	153,0	141,6	140,3	153,6	188,9
Oljekraftfoder	206,2	180,3	173,6	252,0	255,2
Fiskmjöl, köttfodermjöl, hömjöl	42,6	41,9	47,8	3,1	3,9
Mineralfodermedel	14,7	12,7	12,0	18,5	18,4
Vitaminfodermedel	4,5	3,8	2,8	2,8	3,3
Andra råvaror	123,5	108,5	82,5	102,2	102,6
Summa	944,5	852,3	811,4	889,1	929,9

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Som framgår av tabell 6.11 används 43 % av den totala produktionen av foderblandningar (2 200 milj kg år 1988/89) till nötkreatur m fl. Ca 35 % används till svin och 22 % till fjäderfä.

Förbrukningen av foderblandningar för fjäderfä har åter ökat 1988/89. Av de använda råvarorna dominerar fodersäd samt brödsäd – en skillnad från de övriga djurslagen. Kvarnbiprodukter och oljekraftfoder har ökat sina andelar. En relativt stor andel av råvarorna utgörs också av fiskmjöl m m.

Användningen av köpfoderblandningar för svin har minskat något under den aktuella perioden, vilket kan tyda på en ökad blandning av foder ute på företagen. Fodersäd är den dominerande råvaran i blandningarna. Noteras bör att mängden oljekraftfoder ökat kraftigt de senaste fem åren.

Bland råvarorna till nötkreatursblandningarna dominerar oljekraftfoder, fodersäd och sockerprodukter.

Vid tolkningen av siffrorna i tabell 6.10 måste man komma ihåg att användningen av köpfoderblandningar påverkas av den aktuella tillgången på fodersäd och för nötkreatur också av grovfodertillgången.

Annan publicering

Tabeller över produktion och förbrukning av fodermedel (årigen sedan 1959/60). Statens jordbruksnämnd (stencil) och Lantbruksstyrelsen.

Drivmedel, eldningsolja

Förbrukningen av drivmedel

Som framgår av diagram 6.12 var den totala drivmedelsförbrukningen i jordbruket på samma nivå 1986 som 1960, medan man kan notera en viss minskning i förbrukningen under mitten av perioden. Denna utveckling skall ses mot bakgrund av att åkerarealen under denna period minskade med ca 10 %, och antalet jordbruksföretag med ca 50 %. Under samma tid ökade antalet traktorer med ca 30 % och antalet skördetröskor nästan fördubblades, samtidigt som kapaciteten per maskin ökade väsentligt.

Av diagrammet framgår tydligt hur snabb övergången till dieseldrift varit. År 1960 stod diesel endast för 40 % av den totala förbrukningen, medan fotogen svarade för ungefär lika mycket och bensin för ca 20 %. Redan år 1972 svarade diesel för nära 90 % av drivmedelsförbrukningen.

1986 var fotogenförbrukningen mindre än en halv procent (se tabell 6.13 för exakta siffror) och bensinförbrukningen ca

3 %. Bensinförbrukningen minskade som synes relativt långsamt.

År 1986 förbrukades 344 miljoner liter drivmedel i jordbruket. Som redan påpekats dominerar dieselolja helt som drivmedel. Dominansen är störst i slättbygderna.

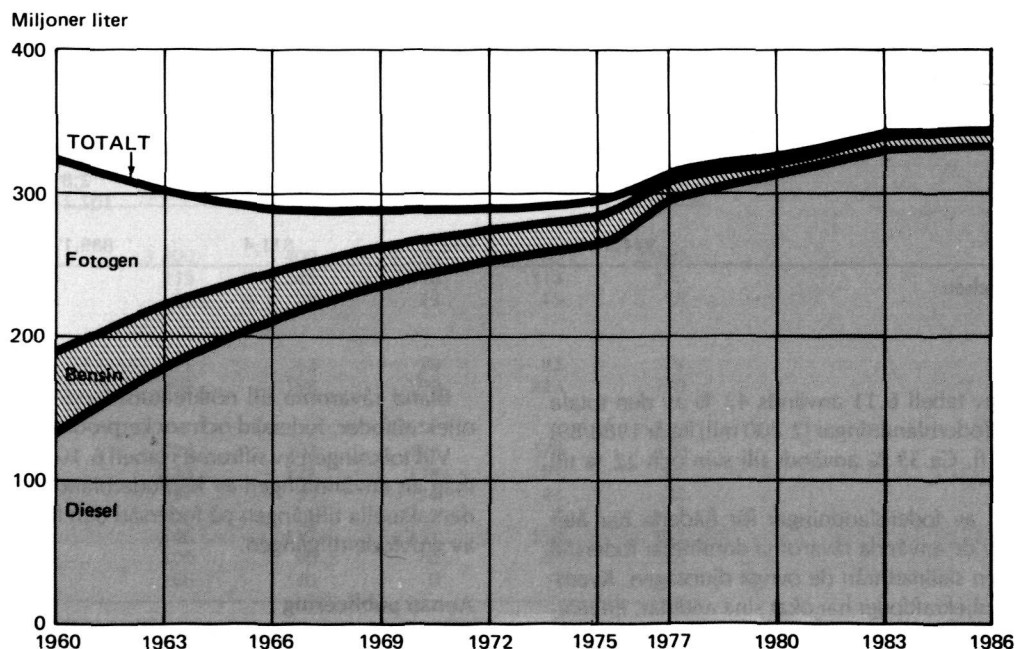
För hela riket låg drivmedelsförbrukningen på 118 liter/ha åker i genomsnitt. (Man måste då komma ihåg att drivmedelsförbrukningen för traktorer som tillfälligt använts t ex i skogsbruket ingår i den i tabell 6.13 redovisade drivmedelsförbrukningen.)

Den högsta drivmedelsförbrukningen, 148 liter/ha, redovisades i Götalands södra slättbygder medan Mellersta Sveriges skogsbygder låg lägst med 107 liter/ha. De höga siffrorna i slättbygden beror till stor del på hög andel grödor som kräver mycket maskintid, t ex potatis och sockerbetor samt vallar med kort liggtid.

Diagram 6.12

Förbrukningen av drivmedel i jordbruket (milj liter) 1960–1986

Consumption of motor fuel in agriculture in 1960–1986. Millions of litres

Tabell 6.13

Förbrukning av drivmedel och eldningsolja i jordbruket under 1986

Consumption of motor fuel and fuel oil in agriculture during 1986

Område; storleksgrupp	Drivmedel (1 000 liter)			Summa	Eldningsolja ¹ (1 000 liter)
	Bensin	Fotogen	Diesololja		
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	1 329	20	51 094	52 443	10 955
» mellanbygder	999	..	42 504	..	5 739
» norra slättbygder	1 290	26	50 141	51 457	13 343
Svealands slättbygder	1 355	39	69 145	70 539	24 853
Götalands skogsbygder	2 656	40	63 607	66 303	4 644
Mellersta Sveriges skogsbygder	977	19	22 005	23 001	2 753
Nedre Norrland	1 183	32	18 982	20 197	1 696
Övre Norrland	911	26	15 292	16 229	873
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1– 5,0	1 649	36	7 761	9 446	866
5,1– 10,0	1 804	25	17 431	19 260	1 314
10,1– 20,0	1 734	71	40 481	42 286	1 830
20,1– 30,0	1 055	20	39 670	40 745	2 835
30,1– 50,0	1 447	23	70 418	71 888	8 602
50,1– 100,0	1 351	27	87 059	88 437	20 041
Över 100,0	1 661	12	69 952	71 625	29 369
<i>Hela riket</i>	10 700	214	332 772	343 687	64 856

1) Förbrukning till bostäder och växthus ingår ej.

Källa: SCB, enheten för lantbruksenkäter (urvalsundersökning om 12 000 enheter; bortfall se texten).

Förbrukningen av eldningsolja

År 1986 förbrukades i jordbruket 65 miljoner liter eldningsolja (förbrukningen till bostäder och växthus ingår inte). Härtill kommer användning av 12 miljoner liter dieselbrännolja för uppvärmning, dvs sammanlagt 77 miljoner liter olja användes för uppvärmning. Motsvarande siffror för 1983 var 45 miljoner liter och för 1980 71 miljoner liter. En stor del av ökningen jämfört med 1983 kan troligen förklaras av större nederbörd i vissa delar av landet, vilket medförde större torkningsbehov för spannmål.

Uppgifterna om förbrukningen av drivmedel och eldningsolja i jordbruket kommer från stickprovsundersökningar som SCB genomfört ungefär vart tredje år sedan 1960. De enskilda undersökningarna har varierat något till sin uppläggning; den

beskrivning som här ges avser uppläggningsen från år 1980.

Undersökningen har utförts på ett urval om ca 12 000 företag med mer än 2,0 ha åkermark i LBR. Bortfallet i undersökningarna har varit ca 2 %.

Medelfelen i undersökningen är små på riksnivå (1 % för diesel, 3 % för eldningsolja, 4 % för bensin och 12 % för fotogen). För produktionsområden och storleksgrupper ligger medelfelen ungefär tre gånger högre.

Annan publicering

Förbrukning av drivmedel och eldningsolja i jordbruket 1986 samt antal cisterner och lagringskapacitet den 31 december 1986. SCB. E 21 SM 8701.

7 Växtodling

I kapitel 7 redovisas statistik över åkerarealens användning och skördar. I avsnittet om åkerarealens användning lämnas uppgifter bl a om arealen av olika grödor och antal företag med odling av respektive gröda. Vidare lämnas uppgifter om användningen av olika sorter i spannmåls- och potatisodlingen. I avsnittet om skördar lämnas uppgifter om hektar- och totalskördar, uppgifter om skördens kvalitet samt uppgifter om övervintring, utvintring m m enligt årsväxtrapporteringen. Vissa meteorologiska uppgifter redovisas också.

Kapitlet innehåller avsnitt om

- Åkerarealens användning
- Sortanvändning
- Hektarskördar
- Totalskördar
- Skördens kvalitet
- Årsväxten
- Så- och skördetidpunkter

Åkerarealens användning

Uppgifter om åkerarealens användning erhålls årligen genom lantbruksregistret. Arealens fördelning på olika grödgrupper 1989 framgår av diagram 7.1. Variationerna mellan åren för vissa grödgrupper kan vara stora. För brödsäd var arealen 363 000 hektar 1989, en ökning med 23 % från föregående år.

Slåttervall förekom 1989 på hela 75 % av företagen. Närmast därefter följer korn respektive havre med odling på 55 % respektive 48 % av företagen. 30 % av företagen hade helträda på sammanlagt 209 000 ha, ett resultat av Omställning 90.

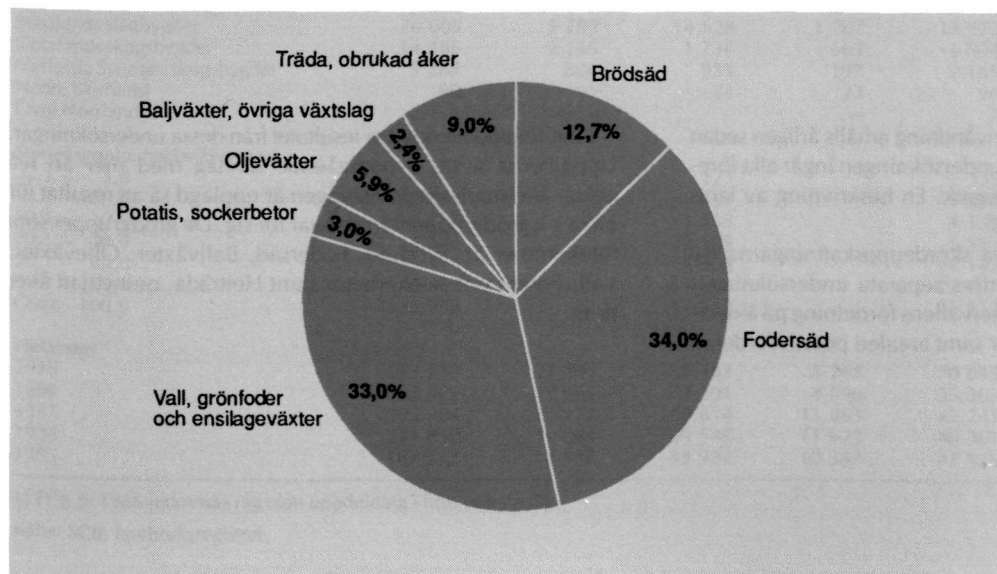
Den största genomsnittliga arealen per företag 1989 redo-

Avsnittet innehåller uppgifter om

- Grödfördelning
- Höstsådda arealer
- Åldersfördelning för slåttervallsarealen
- Bärningsmetoder för slåttervallsarealen
- Potatisarealen fördelad efter odlingsstorlek
- Helträda, outnyttjad åker m m

visas för höstvetete med 11,9 hektar. Närmast följer slåttervall med 9,6 hektar och korn med 9,3 hektar.

Diagram 7.1
Åkerarealens användning 1989
Use of arable land in 1989

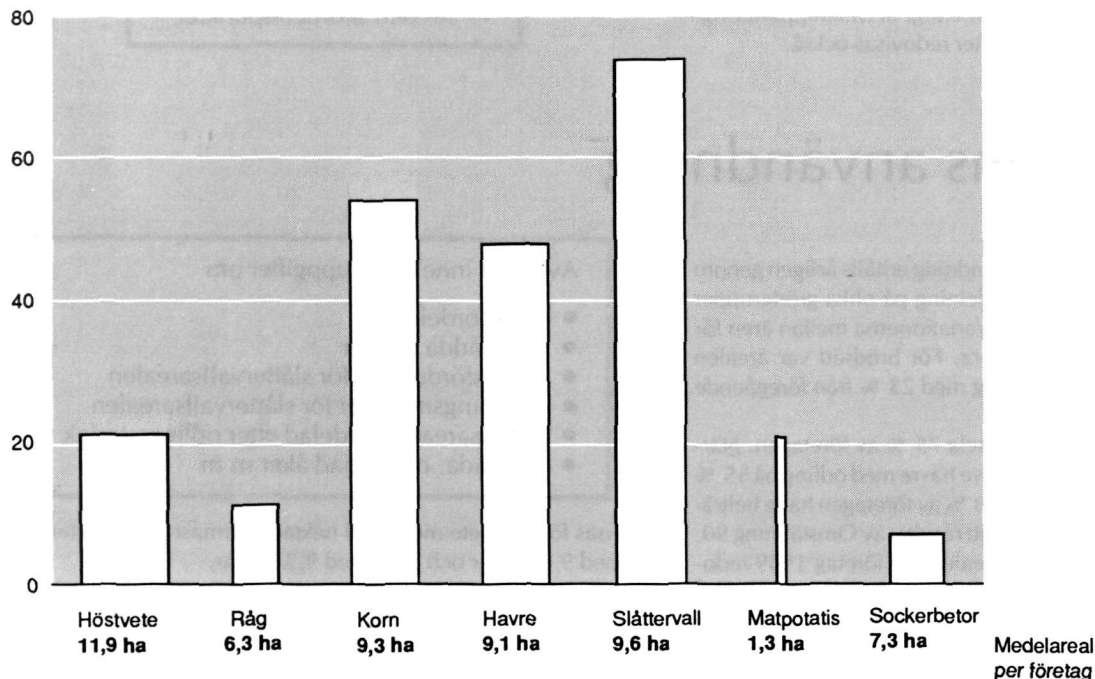
I diagram 7.2 nedan redovisas antal företag med odling av vissa grödor 1989 samt genomsnittliga arealer per företag för dessa grödor.

Diagram 7.2

Odlingen av vissa grödor 1989. Antal företag och genomsnittliga arealer per företag

Cultivation of certain crops in 1989. Number of holdings and areas per holding

Antal företag
i tusental

Uppgifter om åkerarealens användning erhålls årligen sedan 1968 från lantbruksregistret. I undersökningen ingår alla företag med minst två hektar åkermark. En beskrivning av lantbruksregistret lämnas i bilaga 3.

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna (se beskrivning i bilaga 4) genomförs separata undersökningar om bl a höstsådda arealer, slåttervallens fördelning på åldersgrupper och bärgningsmetoder samt arealen potatis fördelad på odlingsstorlekar.

I det följande redovisas resultatet från dessa undersökningar. Uppgifterna avser genomgående företag med mer än två hektar åkermark. Redovisningen är upplagd så att resultat för olika sk grödgrupper lämnas var för sig. De grödgrupper som förekommer är: Brödsäd, Fodersäd, Baljväxter, Oljeväxter, Vall, Potatis och sockerbetor samt Helträda, outnyttjad åker m m.

Brödsäd

Av tabell 7.3 framgår att totala brödsädesarealen 1989 var ca 363 000 hektar. Av den arealen upptog höstveten hela 70 %.

Den genomsnittliga arealen höstveten per företag är högst för Östergötlands län med 18,8 hektar följt av Södermanlands län med 16,2 hektar och Stockholms län med 15,3 hektar.

Tabell 7.3

Brödsäd 1989. Arealer och företag med odling

Bread grain in 1989. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Höstveten		Vårveten		Råg ¹		Summa brödsäd Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>							
Stockholms	13 924	912	1 328	187	2 557	345	17 809
Uppsala	20 893	1 629	2 706	374	3 241	523	26 840
Södermanlands	21 594	1 334	2 071	253	3 883	534	27 548
Östergötlands	46 545	2 474	2 200	322	9 333	1 163	58 078
Jönköpings	797	128	92	71	266	88	1 155
Kronobergs	336	67	58	42	275	91	669
Kalmar	8 738	1 113	674	151	4 798	838	14 210
Gotlands	7 188	1 145	503	118	3 983	892	11 674
Blekinge	1 854	329	1 159	149	1 194	300	4 207
Kristianstads	12 179	1 179	4 836	604	7 398	1 070	24 413
Malmöhus	43 335	3 388	10 107	999	12 984	1 629	66 426
Hallands	4 254	521	1 471	202	3 345	637	9 070
Göteborgs o Bohus	2 528	552	457	194	570	209	3 555
Älvsborgs	7 795	878	541	175	1 895	417	10 231
Skaraborgs	37 948	3 239	2 084	367	8 987	1 444	49 019
Värmlands	2 716	306	384	75	670	134	3 770
Örebro	6 641	738	4 378	436	2 542	455	13 561
Västmanlands	12 394	1 083	4 313	481	2 375	405	19 082
Kopparbergs	509	138	40	14	232	64	781
Gävleborgs	154	51	60	40	150	46	364
Västernorrlands	21	7	1	..	17	10	39
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	47 135	3 795	12 981	1 352	13 191	1 917	73 307
» mellanbygder	25 451	3 246	5 105	685	17 474	2 869	48 030
» norra slättbygder	83 224	5 643	4 038	641	17 145	2 434	104 407
Svealands slättbygder	76 669	5 789	14 628	1 707	14 573	2 234	105 870
Götalands skogsbygder	14 486	2 145	1 734	663	6 024	1 422	22 244
Mellersta Sveriges skogsbygder	5 288	608	953	197	2 185	426	8 426
Nedre Norrland	90	41	24	23	96	45	210
Övre Norrland	—	—	—	—	7	..	7
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	481		123		335		939
5,1 – 10,0	2 038		491		1 304		3 833
10,1 – 20,0	10 215		1 568		4 530		16 313
20,1 – 30,0	14 396		2 509		5 551		22 456
30,1 – 50,0	35 613		5 565		12 142		53 320
50,1 – 100,0	76 662		11 844		22 021		110 527
Över 100,0	112 938		17 363		24 812		155 113
<i>Hela riket</i>							
1989	252 343	21 149	39 463	5 245	70 695	11 279	362 501
1988	181 527	17 061	77 391	8 596	35 307	6 493	294 225
1987	225 994	20 172	109 614	11 863	42 241	7 946	377 849
1986	211 850	19 044	109 546	11 623	40 361	7 361	361 757
1985	187 712	18 532	98 924	10 387	47 926	8 556	334 960

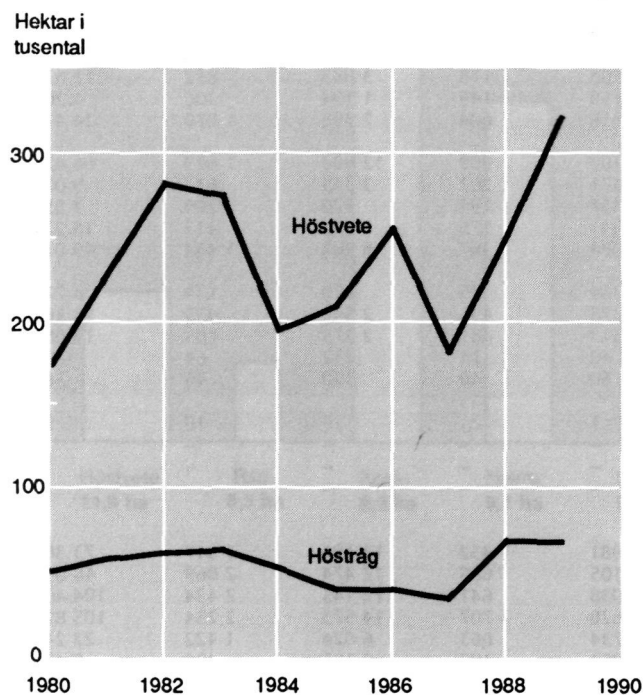
1) Fr o m 1986 redovisas råg utan uppdelning i höst och vårråg.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Uppgifter om höstsådda arealer insamlas i anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna. Den stora trädesarealen 1988 och 1989 års tidiga skörd gav goda förutsättningar för en omfattande höstsådd av spannmål på 389 000 hektar.

Höstvetearealen är den största sedan mitten av 1970-talet medan rågarealen är i stort sett oförändrad sedan förra året. En jämförelse med genomsnittet för de senaste fem åren visar att 1989 års sådd av höstvete ligger 47 % över genomsnittet.

Diagram 7.5
Höstsådda arealer av vete och råg 1978–1989
Autumn-sown areas of wheat and rye in 1978–1989

Tabell 7.4
Höstsådda arealer av vete och råg 1989. Hektar¹
Autumn-sown areas of wheat and rye in 1989. Hectares

Område	Höstvete	Höstråg
<i>Län</i>		
Stockholms	15 200	2 700
Uppsala	29 400	3 100
Södermanlands	24 900	3 100
Östergötlands	57 300	9 700
Jönköpings	1 000	..
Kronobergs	400	300
Kalmar	9 200	4 700
Gotlands	6 600	3 100
Blekinge	2 400	1 400
Kristianstads	15 800	7 900
Malmöhus	49 800	12 500
Hallands	7 600	2 900
Göteborgs o Bohus	6 400	..
Älvsborgs	9 200	1 500
Skaraborgs	54 000	8 400
Värmlands	5 800	700
Örebro	10 000	3 000
Västmanlands	15 400	1 700
Kopparbergs	..	..
Gävleborgs	..	..
Västernorrlands	—	—
Jämtlands	—	—
Västerbottens	—	—
Norrbottns	—	—
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	55 900	12 500
» mellanbygder	29 500	17 200
» norra slättbygder	110 200	16 300
Svealands slättbygder	98 900	13 900
Götalands skogsbygder	20 000	6 000
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 400	2 200
Nedre Norrland	..	..
Övre Norrland	—	—
<i>Hela riket²</i>		
1989	320 800	68 300
1988	249 200	69 000
1987	180 700	33 500
1986	255 500	39 200
1985	208 000	39 400

1) Arealskattningar vars medelfel överstiger 35 % redovisas ej (...).
2) Exklusive arealer i de fyra nordligaste länen.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Fodersäd

Av fodersäden svarar korn för 52 % av arealen, havre för 45 % och blandsäd för 4 %. Fodersädens andel av den totala åkerarealen är ungefär 37 %.

Den genomsnittliga arealen korn per företag är högst för Uppsala län med 17,1 hektar följt av Västmanlands län med 14,8 hektar och Stockholms län 14,4 hektar.

Tabell 7.6

Fodersäd 1989. Arealer och företag med odling

Coarse grain in 1989. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Korn		Havre		Blandsäd		Summa fodersäd Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>							
Stockholms	16 434	1 144	15 204	1 271	1 010	154	32 648
Uppsala	43 976	2 578	22 142	2 264	3 258	421	69 376
Södermanlands	19 767	1 470	29 714	1 816	1 836	188	51 317
Östergötlands	26 207	2 521	28 368	2 683	4 382	576	58 957
Jönköpings	11 926	2 683	15 923	2 938	2 619	599	30 468
Kronobergs	6 792	1 740	9 304	1 828	1 144	299	17 240
Kalmar	21 493	2 722	13 137	1 881	2 564	450	37 194
Gotlands	15 823	1 758	3 960	1 031	935	214	20 718
Blekinge	6 661	1 112	2 586	609	267	91	9 514
Kristianstads	41 829	4 242	11 150	1 868	558	163	53 537
Malmöhus	66 184	5 562	20 705	2 839	517	119	87 406
Hallands	28 512	3 301	22 954	3 147	1 336	271	52 802
Göteborgs o Bohus	6 692	1 467	14 757	2 372	2 123	432	23 572
Älvsborgs	18 541	3 344	33 899	4 597	2 585	517	55 025
Skaraborgs	32 795	3 695	78 887	6 182	4 244	483	115 926
Värmlands	17 402	1 813	22 250	1 910	570	105	40 222
Örebro	20 860	1 755	29 844	2 147	664	111	51 368
Västmanlands	28 434	1 924	35 618	2 156	1 137	151	65 189
Kopparbergs	18 266	1 812	7 385	1 227	658	113	26 309
Gävleborgs	17 631	2 260	10 608	1 926	818	206	29 057
Västernorrlands	10 400	1 644	1 478	476	691	198	12 569
Jämtlands	4 782	978	540	206	321	81	5 643
Västerbottens	15 072	1 990	1 674	370	1 409	251	18 155
Norrbottens	4 446	565	564	131	356	66	5 366
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	81 833	6 611	33 422	4 125	933	209	116 188
» mellanbygder	69 904	7 307	19 924	3 721	2 053	475	91 881
» norra slättbygder	55 083	5 758	103 215	8 572	5 903	685	164 201
Svealands slättbygder	134 189	8 848	139 224	9 709	7 890	999	281 303
Götalands skogsbygder	71 045	13 940	89 542	14 701	13 492	2 727	174 079
Mellersta Sveriges skogsbygder	38 473	4 484	36 074	4 382	2 204	371	76 751
Nedre Norrland	30 663	4 712	8 971	2 224	1 743	473	41 377
Övre Norrland	19 735	2 638	2 279	516	1 784	326	23 798
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	4 019		3 667		596		8 282
5,1 – 10,0	15 611		14 264		2 046		31 921
10,1 – 20,0	48 047		44 006		4 890		96 943
20,1 – 30,0	55 076		48 911		5 204		109 191
30,1 – 50,0	104 760		90 701		10 061		205 522
50,1 – 100,0	151 175		127 030		9 945		288 150
Över 100,0	122 237		104 072		3 260		229 569
<i>Hela riket</i>							
1989	500 925	53 839	432 651	47 651	36 002	6 243	969 578
1988	566 728	58 305	446 573	49 702	38 325	6 841	1 051 626
1987	580 543	62 939	424 645	51 231	45 838	7 974	1 051 026
1986	680 857	68 366	486 840	54 831	49 992	8 617	1 217 689
1985	710 669	70 939	474 711	55 214	56 145	9 698	1 241 525

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Baljväxter

Odlingen av baljväxter ökade kraftigt i början av 80-talet. Trots information och en medveten strävan att ytterligare öka odlingen av baljväxter minskade odlingen under 1985 och 1986 efter en uppgång 1984. Ett arealbidrag till baljväxtodlingen infördes 1987 och medförde att både arealen och antalet odlare ökade kraftigt men 1988 sjönk arealen åter.

Baljväxtodlingen har ytterligare minskat under 1989. Den genomsnittliga arealen per företag har förändrats ganska lite och år 1989 drygt 5 hektar.

Arealbidraget till baljväxtodlingen 1989 utgick med 700 kr per hektar vid en odling om minst 1,0 hektar. Totalt utbetalades 25,8 miljoner kr till ca 6 400 brukare.

Tabell 7.7

Baljväxter 1989. Arealer och företag med odling

Leguminous plants in 1989. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Foderärter och vicker		Åkerbönor		Kokärter		Summa baljväxter Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>							
Stockholms	1 108	162	22	5	78	20	1 208
Uppsala	2 753	483	109	13	149	53	3 011
Södermanlands	2 560	345	3	..	421	69	2 984
Östergötlands	3 488	448	6	..	1 246	169	4 740
Jönköpings	132	58	..	..	8	..	140
Kronobergs	90	28	6	..	..	..	96
Kalmar	381	89	33	11	725	139	1 139
Gotlands	1 130	309	243	58	426	97	1 799
Blekinge	108	30	4	3	34	7	146
Kristianstads	1 965	363	183	23	145	22	2 293
Malmöhus	4 011	620	360	41	492	70	4 863
Hallands	2 180	463	22	6	9	5	2 211
Göteborgs o Bohus	349	135	36	14	22	10	407
Älvsborgs	1 144	304	23	3	109	20	1 276
Skaraborgs	4 634	876	31	8	178	41	4 843
Värmlands	1 179	195	23	4	39	8	1 241
Örebro	1 920	332	21	3	85	18	2 026
Västmanlands	2 278	362	8	3	154	47	2 440
Kopparbergs	81	33	22	3	25	5	128
Gävleborgs	149	66	22	..	12	6	183
Västernorrlands	50	27	..	..	1	..	51
Jämtlands	..	..	..	..	..	..	..
Västerbottens	..	..	..	..	..	..	..
Norrbottns	..	..	..	..	..	..	..
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	5 807	1 014	465	54	477	82	6 749
» mellanbygder	3 238	664	306	78	1 290	244	4 834
» norra slättbygder	8 350	1 396	47	10	1 348	203	9 745
Svealands slättbygder	11 166	1 733	153	24	913	210	12 232
Götalands skogsbygder	1 832	590	129	28	123	39	2 084
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 148	261	55	9	195	26	1 398
Nedre Norrland	149	78	22	..	12	5	183
Övre Norrland	..	..	..	..	..	..	..
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	61	..	8	..	11	..	80
5,1 – 10,0	286	..	25	..	50	..	361
10,1 – 20,0	979	..	68	..	152	..	1 199
20,1 – 30,0	1 750	..	48	..	182	..	1 980
30,1 – 50,0	4 754	..	175	..	719	..	5 648
50,1 – 100,0	10 777	..	342	..	1 454	..	12 573
Över 100,0	13 083	..	511	..	1 790	..	15 384
<i>Hela riket</i>							
1989	31 690	5 722	1 177	205	4 358	808	37 225
1988	38 884	7 125	965	158	5 554	1 032	45 403
1987	50 608	9 754	2 016	361	6 352	1 334	58 976
1986	34 905	6 998	2 006	330	4 081	822	40 992
1985	38 823	8 132	1 707	321	4 987	925	45 517

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Oljeväxter

Odlingen av oljeväxter har under större delen av 1980-talet legat på omkring 170 000 hektar. 1988 sjönk arealen till 150 000 hektar, men ligger 1989 åter i nivå med tidigare år. Ökningen hänför sig helt till de höstsådda grödorna.

Vanligast 1989 är odling av höstraps som förekom vid

7 733 företag med en genomsnittlig areal på 9,2 hektar. Av totalt 71 300 hektar höstraps odlas 37 200 hektar i Malmöhus län. Jämfört med 1988 har arealen höstraps mer än fördubblats i detta län. Raps svarar för cirka 73 % av oljeväxtarealen 1989.

Tabell 7.8

Oljeväxter 1989. Arealer och företag med odling

Oleiferous plants in 1989. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Höstraps		Vårrops		Höstrybs		Vårrys		Övriga oljeväxter ¹		Summa oljeväxter Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>											
Stockholms	485	54	2 619	192	1 812	231	2 974	262			7 890
Uppsala	210	38	6 230	669	2 054	321	2 885	353			11 379
Södermanlands	1 190	106	3 449	282	1 795	217	4 122	385			10 556
Östergötlands	9 576	873	5 330	535	726	117	5 131	595			20 763
Jönköpings	229	40	217	32	22	4	418	58			886
Kronobergs	116	28	284	56	54	10	353	69			807
Kalmar	2 963	376	1 584	250	70	11	508	53			5 125
Gotlands	4 271	829	2 748	544	286	74	1 157	277			8 462
Blekinge	835	146	1 123	186	—	—	—	—			1 958
Kristianstads	8 645	1 059	4 056	644	20	6	67	16			12 788
Malmöhus	37 176	3 387	4 133	572	80	15	27	7			41 416
Hallands	132	27	2 274	252	49	10	1 557	286			4 012
Göteborgs o Bohus	57	18	591	110	17	6	596	107			1 261
Älvsborgs	557	97	2 336	362	121	16	2 654	382			5 668
Skaraborgs	4 574	633	7 536	958	535	72	4 470	583			17 115
Värmlands	2	..	735	74	92	16	2 369	270			3 198
Örebro	195	29	2 426	286	547	86	2 112	288			5 280
Västmanlands	109	13	5 125	523	632	123	2 109	292			7 975
Kopparbergs	—	—	75	14	34	6	1 853	269			1 962
Gävleborgs	—	..	53	9	101	17	802	126			956
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	—	—			—
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—			—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—			—
Norrbottns	—	—	—	—	—	—	—	—			—
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	33 164	3 045	6 443	804	110	22	1 183	209			40 900
» mellanbygder	19 391	2 616	7 552	1 324	304	79	1 178	286			28 425
» norra slättbygder	12 976	1 396	13 502	1 637	1 105	154	9 782	1 234			37 365
Svealands slättbygder	2 188	240	20 159	1 978	6 782	966	15 419	1 696			44 548
Götalands skogsbygder	3 066	455	4 100	697	363	69	3 550	563			11 079
Mellersta Sveriges skogsbygder	537	66	1 126	124	339	62	4 562	621			6 564
Nedre Norrland	—	..	42	7	44	7	490	72			576
Övre Norrland	—	—	—	—	—	—	—	—			—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>											
2,1 – 5,0	219		118		16		77				430
5,1 – 10,0	765		472		83		310				1 630
10,1 – 20,0	3 123		2 129		339		1 990				7 581
20,1 – 30,0	4 633		3 266		563		2 656				11 118
30,1 – 50,0	11 884		8 102		1 234		6 187				27 407
50,1 – 100,0	22 039		17 423		3 052		11 453				53 967
Över 100,0	28 659		21 414		3 760		13 491				67 324
<i>Hela riket</i>											
1989	71 322	7 733	52 924	6 535	9 047	1 358	36 164	4 671			169 457
1988	37 122	4 753	58 607	7 447	5 383	892	48 661	5 925			149 773
1987	49 519	5 963	62 634	7 641	2 827	564	54 279	6 641	404	84	169 663
1986	39 168	5 176	65 488	7 756	4 804	781	65 946	7 598	403	69	175 809
1985	53 572	6 156	48 425	5 869	3 653	572	66 014	7 359	885	154	172 549

1) Redovisas ej fr o m 1988.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Höstsådden av oljeväxter 1989 omfattade 91 000 hektar. Arealen höstraps är ca 50 % större än femårsgenomsnittet och den största någonsin. Höstrybsarealen ökade till 9 200 hektar och är den största under den senaste tioårsperioden.

Odling av oljeväxter förekom i Sverige redan på 1800-talet. Oljan användes då i första hand till belysning. För detta ändamål blev den emellertid omkring sekelskiftet ersatt av billigare mineraloljor. Därmed upphörde också odlingen av oljeväxter. Under första världskrigets avspärning kom odlingen återigen tillfälligt igång. Men först från och med andra världskriget har oljeväxterna blivit en ständigt återkommande gröda i landets växtodling.

Oljan används bl a som råmaterial vid framställning av margarin, tvål och såpa. Vid utvinningen av olja erhålls som biprodukt oljekraftfoder.

Tabell 7.9

Höstsådda arealer av raps och rybs 1989. Hektar¹

Autumn-sown areas of rape and turnip rape in 1989. Hectares

Område	Höstraps	Höstrybs
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	36 100	..
» mellanbygder	22 300	..
» norra slättbygder	17 600	900
Svealands slättbygder	2 100	7 800
Götalands skogsbygder	2 900	200
Mellersta Sveriges skogsbygder	700	200
Nedre Norrland	—	..
Övre Norrland	—	—
<i>Hela riket²</i>		
1989	81 700	9 200
1988	74 200	7 900
1987	38 100	5 700
1986	58 400	4 800
1985	46 500	3 700

1) Arealskattningar vars medelfel överstiger 35 procent redovisas ej.

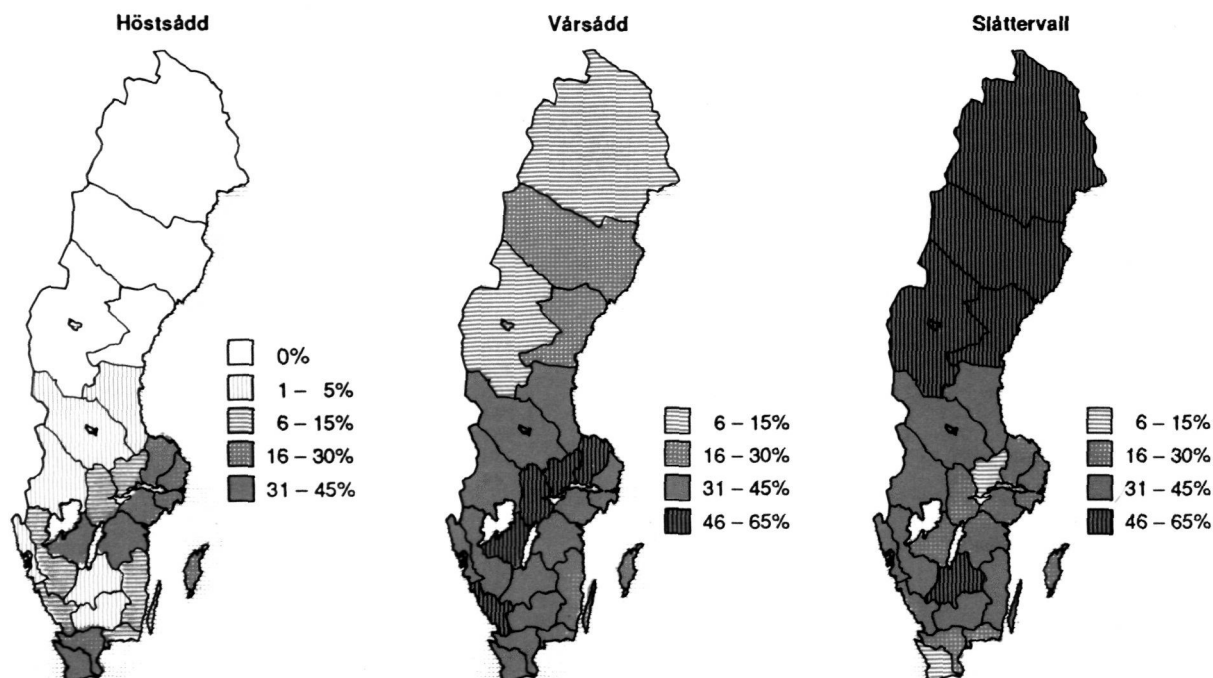
2) Exklusive arealer i de fyra nordligaste länen.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Diagram 7.10

Arealen höstsådd, vårsådd och slåttervall 1989 i procent av total areal inom län

Area of autumn-sown, spring-sown crop and leyland in 1989 in percent of total area for counties

Källa: SCB, lantbruksregistret.

De klimatiska förutsättningarna för växtodling varierar inom landet. I diagram 7.10 visas hur stora andelar av åkerarealen som besätts med höstsådda respektive vårsådda grödor av spannmål och oljeväxter samt andelen utnyttjad slåttervall

1989. I Malmöhus län odlas vårsådda grödor på 34 % av åkerarealen, höstsådda på 31 % och slåttervall på 9 %. För Norrbottens län är motsvarande tal 12 %, 0 % respektive 59 %.

Vall

Vallarealen inklusive grönfoder- och ensilageväxter domineras till 75 % av slåttervall. I de tre nordligaste länen utgör slåttervallen mer än halva totala åkerarealen.

Den genomsnittliga arealen slåttervall per företag är 1989 9,6 hektar. Högsta genomsnittsarealerna noteras för Södermanlands län 14,0 hektar, Östergötlands län 12,6 och Norrbottens län 12,5 hektar.

Tabell 7.11

Vall samt grönfoder- och ensilageväxter 1989. Arealer och företag med odling

Ley and green fodder and plants for silage in 1989. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Slåttervall utnyttjad 1989		Frövall		Betesvall utnyttjad 1989		Summa vall Areal, hektar	Grönfoder och ensilageväxter	
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag		Areal, hektar	Antal företag
<i>Län</i>									
Stockholms	16 936	1 386	105	15	4 774	757	21 815	416	87
Uppsala	25 564	2 212	187	31	4 735	1 008	30 486	699	147
Södermanlands	23 569	1 686	593	48	6 412	963	30 574	777	112
Östergötlands	38 225	3 044	1 305	159	6 962	1 364	46 492	1 800	303
Jönköpings	45 059	4 796	60	21	9 823	2 531	54 942	1 577	547
Kronobergs	25 151	3 340	7	7	8 121	2 068	33 279	1 011	398
Kalmar	47 389	3 955	125	26	12 131	2 539	59 645	2 396	577
Gotlands	23 334	1 972	178	34	6 325	1 241	29 837	1 172	326
Blekinge	10 122	1 509	9	..	3 799	1 024	13 930	460	178
Kristianstads	36 020	4 407	731	103	14 077	2 936	50 828	2 347	616
Malmöhus	26 783	3 239	2 575	230	9 024	1 928	38 382	2 182	504
Hallands	28 050	3 737	330	38	11 681	2 614	40 061	1 938	482
Göteborgs o Bohus	21 574	3 120	165	44	7 434	1 905	29 173	528	148
Älvsborgs	49 439	6 335	946	137	15 205	3 838	65 590	1 744	508
Skaraborgs	44 686	4 356	503	76	12 650	2 635	57 839	2 237	322
Värmlands	37 669	4 059	476	129	9 923	2 007	48 068	1 370	345
Örebro	17 898	1 920	730	107	5 720	1 170	24 348	463	125
Västmanlands	15 088	1 533	904	91	3 983	773	19 975	303	69
Kopparbergs	20 502	2 381	144	44	5 592	1 216	26 238	990	294
Gävleborgs	28 992	3 131	142	76	8 173	1 735	37 307	1 696	432
Västernorrlands	31 187	3 348	244	130	6 510	1 568	37 941	2 750	846
Jämtlands	27 034	2 818	31	21	5 769	1 308	32 834	2 735	855
Västerbottens	43 557	4 055	335	162	3 641	1 195	47 533	2 916	849
Norrbottens	25 946	2 068	141	44	2 122	577	28 209	2 306	377
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	26 334	3 487	2 955	297	9 754	2 165	39 043	2 429	500
» mellanbygder	75 942	7 298	592	82	21 546	4 508	98 080	4 575	1 082
» norra slättbygder	62 309	6 306	2 408	279	16 435	3 542	81 152	2 659	415
Svealands slättbygder	98 839	8 557	2 631	322	25 967	4 569	127 437	2 790	504
Götalands skogsbygder	217 027	25 471	861	188	65 625	15 703	283 513	9 332	2 818
Mellersta Sveriges skogsbygder	69 495	7 534	618	175	18 887	3 997	89 000	2 319	654
Nedre Norrland	85 177	9 089	416	221	19 663	4 436	105 256	6 903	1 994
Övre Norrland	74 651	6 857	485	212	6 709	2 053	81 845	5 806	1 483
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
2,1 – 5,0	29 593		42		8 193		37 828	814	
5,1 – 10,0	67 281		175		17 360		84 816	1 776	
10,1 – 20,0	116 481		474		29 698		146 653	4 214	
20,1 – 30,0	100 763		507		25 854		127 124	5 404	
30,1 – 50,0	161 650		1 293		42 384		205 327	9 516	
50,1 – 100,0	159 605		3 384		41 991		204 980	9 197	
Över 100,0	74 401		5 091		19 106		98 598	5 892	
<i>Hela riket</i>									
1989	709 774	73 965	10 966	1 770	184 586	40 758	905 326	36 813	9 426
1988	698 971	76 197	8 738	1 617	181 673	41 564	889 382	38 552	9 947
1987	676 591	78 211	6 982	1 311	174 890	42 524	858 463	31 889	9 995
1986	671 004	80 223	8 548	1 560	179 624	44 200	859 176	29 772	10 030
1985	676 126	83 097	10 500	1 801	180 643	45 571	867 269	30 597	10 776

Källa: SCB, lantbruksregistret.

På riksnivå var vallarealen 1989 relativt jämnt fördelad på de fyra åldersklasserna 1 års, 2 års, 3 års respektive 4 år och äldre. Variationerna mellan produktionsområdena är dock betydande. I södra Götalands slättbygder består vallarealen till 40 % av 1 års vallar medan motsvarande andel i Götalands mellanbygder och Svealands slättbygder är mindre än 20 %. Största andelen vallar 4 år och äldre har Svealands slättbygder och nedre Norrland.

Tabell 7.12**Åldersfördelningen på slåttervall 1989. Arealer i procent***Different ages of ley in 1989. Areas in per cent*

Område	Vallålder, år			
	1	2	3	Över 3
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	40	26	18	..
» mellanbygder	17	30	25	28
» norra slättbygder	33	24	27	16
Svealands slättbygder	19	24	23	35
Götalands skogsbygder	23	28	24	25
Mellersta Sveriges skogsbygder	30	23	24	22
Nedre Norrland	22	22	26	30
Övre Norrland	26	26	19	28
<i>Hela riket</i>				
1989	24	26	24	26
1988	24	23	24	29
1987	23	23	26	28
1986	21	26	25	28
1985	25	24	26	25

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Den dominerande bärgningsmetoden för slåttervall var 1989 liksom tidigare år skulltorkning. Lokalt tillämpas även volmning och torkning på slag i stor omfattning och på små gårdar även hässjning. Ensilering förekom liksom tidigare år framför allt på större gårdar. Fr o m 1986 uppdelas ensileringen på två metoder, dels ensilering av storbal i plastsäck, dels annan ensilering. På riksnivå omfattade ensilering i plastsäck 2 % av slåttervallsarealen 1989 och ensilering med annan metod 17 %.

Resultaten avser första skörden av slåttervall.

Tabell 7.13**Bärgningsmetoder för slåttervall 1989. Arealer i procent***Harvesting methods for ley in 1989. Areas in per cent*

Område; storleksgrupp	Hässjning och krakning	Mark-torkning och volmning	Skulltorkning	Ensilering	Annan metod
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	0	30	34	36	—
» mellanbygder	0	30	45	24	0
» norra slättbygder	0	22	56	22	—
Svealands slättbygder	0	35	51	14	—
Götalands skogsbygder	1	14	70	15	0
Mellersta Sveriges skogsbygder	1	33	45	21	—
Nedre Norrland	4	17	62	16	1
Övre Norrland	2	8	64	26	0
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
5,1 – 10,0	8	40	52	0	0
10,1 – 20,0	4	35	57	4	0
20,1 – 50,0	0	20	64	16	0
Över 50,0	0	15	52	32	0
<i>Hela riket</i>					
1989	1	22	57	19	0
1988	2	24	56	18	0
1987	4	22	57	17	0
1986	4	26	54	16	0
1985	6	23	54	17	0

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis och sockerbetor

Arealerna potatis och sockerbetor ligger 1989 på en något lägre nivå än de två närmast föregående åren. Blekinge och Kristianstads län svarar 1989 för nästan 80 % av odlingen av potatis för stärkelse och råsprit.

Närmare 80 % av företagen med sockerbetsodling finns i Skånelänen. Den genomsnittliga arealen per företag år 1989 7,3 hektar.

Tabell 7.14

Potatis och sockerbetor 1989. Arealer och företag med odling

Potatoes and sugar beets in 1989. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Matpotatis		Potatis för stärkelse och råsprit		Summa potatis Areal, hektar	Sockerbetor	
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag		Areal, hektar	Antal företag
<i>Län</i>							
Stockholms	293	304	—	—	293	—	—
Uppsala	446	394	1	..	447	—	—
Södermanlands	259	208	—	—	259	—	—
Östergötlands	1 526	396	—	—	1 526	50	5
Jönköpings	438	1 181	8	..	446	—	—
<i>Kronobergs</i>	349	774	52	25	401	—	—
Kalmar	943	737	537	99	1 480	3 930	466
Gotlands	697	282	3	..	700	4 193	731
Blekinge	246	532	2 589	379	2 835	916	169
Kristianstads	3 400	915	4 644	652	8 044	11 564	1 830
<i>Malmöhus</i>	3 556	899	970	222	4 526	29 406	3 611
Hallands	3 359	1 045	110	30	3 469	535	173
Göteborgs o Bohus	308	1 087	—	—	308	—	—
Älvsborgs	551	1 583	4	3	555	—	—
Skaraborgs	3 505	830	296	44	3 801	—	—
<i>Värmlands</i>	985	1 179	—	—	985	—	—
Örebro	1 228	438	113	..	1 341	—	—
Västmanlands	192	143	—	—	192	—	—
Kopparbergs	762	843	—	—	762	—	—
Gävleborgs	595	1 128	—	—	595	—	—
<i>Västernorrlands</i>	700	1 773	—	—	700	—	—
Jämtlands	452	1 293	—	—	452	—	—
Västerbottens	958	1 694	28	5	986	—	—
Norrbottnens	903	1 035	—	—	903	—	—
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	6 586	1 463	1 040	231	7 626	33 683	4 050
» mellanbygder	4 692	1 584	7 159	994	11 851	16 450	2 833
» norra slättbygder	4 348	991	218	32	4 566	50	5
Svealands slättbygder	2 575	1 340	114	3	2 689	—	—
Götalands skogsbygder	2 936	5 989	791	224	3 727	411	142
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 479	1 856	5	..	1 484	—	—
Nedre Norrland	2 066	4 426	—	—	2 066	—	—
Övre Norrland	1 969	3 075	28	5	1 997	—	—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	1 057		21		1 078	93	
5,1 – 10,0	1 676		75		1 751	487	
10,1 – 20,0	2 506		388		2 894	2 576	
20,1 – 30,0	2 497		830		3 327	4 241	
30,1 – 50,0	4 431		1 838		6 269	10 407	
50,1 – 100,0	7 436		2 943		10 379	17 447	
Över 100,0	7 048		3 260		10 308	15 343	
<i>Hela riket</i>							
1989	26 651	20 685	9 355	1 460	36 006	50 594	6 961
1988	29 203	22 810	9 587	1 591	38 790	51 288	7 234
1987	28 031	24 216	9 905	1 657	37 936	51 352	7 590
1986	27 530	26 144	9 934	1 685	37 464	51 303	8 180
1985	28 023	28 516	9 722	1 704	37 745	51 884	7 971

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 7.15 visar att det för både matpotatis och potatis för stärkelse och råspirt på riksnivå endast skett små förändringar de senaste åren beträffande grödarealens fördelning på

odlingar av olika storlek. Utvecklingen går långsamt mot minskad andel för de mindre odlingarna och en motsvarande ökning för de största.

Tabell 7.15
Potatisarealerna fördelade efter odlingsstorlek 1989. Procent
Areas of potatoes distributed by size of cultivations in 1989. Per cent

Gröda; område	Storleksgrupp, hektar matpotatis respektive potatis för stärkelse och råspirt							Summa
	0,5 –	1,6 –	3,1 –	5,1 –	10,1 –	20,1 –	Over	
	1,5	3,0	5,0	10,0	20,0	30,0	30,0	
Matpotatis								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	2	10	13	31	29	7	7	100
» mellanbygder	7	14	13	23	30	9	3	100
» norra slättbygder	3	5	7	25	28	19	13	100
Svealands slättbygder	5	11	10	22	18	12	23	100
Götalands skogsbygder	11	10	12	28	20	11	8	100
Mellersta Sveriges skogsbygder	7	10	15	32	23	9	3	100
Nedre Norrland	5	16	11	30	21	–	18	100
Övre Norrland	8	7	16	26	24	11	7	100
<i>Hela riket</i>								
1989	5	10	11	27	26	11	10	100
1988	5	10	13	26	25	10	10	100
1987	5	10	15	27	26	9	8	100
1986	6	11	15	26	25	10	7	100
1985	6	11	15	27	25	9	7	100
Potatis för stärkelse och råspirt								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	5	9	26	40	12	–	8	100
» mellanbygder	2	5	10	20	36	11	26	100
» norra slättbygder	–	..	..	..	..	..	..	100
<i>Hela riket</i>								
1989	2	6	13	22	33	10	14	100
1988	2	9	13	24	33	6	12	100
1987	4	8	13	27	28	6	14	100
1986	3	9	13	28	28	7	12	100
1985	4	8	14	29	24	10	11	100

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Helträda, outnyttjad åker m m

Som framgår av tabell 7.16 på nästa sida ökade arealen helträda mycket kraftigt 1987 och 1988, och ligger även 1989 på en hög nivå. Ökningen förklaras av de statliga åtgärderna för att minska spannmålsodlingen, som innebär att odlarna fick ersättning för mark som lades i träda (TRÄDA -87 och OMSTÄLLNING 90).

Den totala åkerarealen har successivt minskat under de senaste åren med ca 15 000 hektar per år.

Annan publicering om åkerarealens användning

Rapporter från lantbruksregistret

Ägoslag och åkerarealens användning SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 10 senast J 10 SM 8901.

Tabell 7.16
Helträda, outnyttjad åker m m 1989. Hektar
Bare fallow, untitled arable land etc. in 1989. Hectares

Område; storleksgrupp	Helträda	Övriga växtslag	Ej utnyttjade slätter- och betesvallar	Annan obrukad åker	Hela åkerarealen
<i>Län</i>					
Stockholms	10 796	479	1 015	717	95 086
Uppsala	14 490	282	1 219	842	159 071
Södermanlands	12 342	332	696	496	137 881
Östergötlands	21 603	574	1 038	732	216 353
Jönköpings	1 376	389	902	304	92 585
Kronobergs	1 741	274	665	425	56 603
Kalmar	3 169	1 714	948	467	131 417
Gotlands	2 717	1 402	425	215	83 314
Blekinge	1 270	612	286	188	36 322
Kristianstads	6 920	4 371	898	630	178 633
Malmöhus	16 845	10 355	620	1 199	303 626
Hallands	5 937	1 044	911	499	122 489
Göteborgs o Bohus	7 961	225	1 001	556	68 547
Älvsborgs	11 288	1 675	2 066	1 041	156 159
Skaraborgs	25 778	3 677	1 554	1 049	282 838
Värmlands	14 028	315	3 061	1 627	117 885
Örebro	13 073	1 025	789	611	113 885
Västmanlands	14 252	267	909	535	131 119
Kopparbergs	4 449	166	1 110	798	63 693
Gävleborgs	3 449	203	1 153	925	75 888
Västernorrlands	2 949	168	1 595	789	59 551
Jämtlands	1 197	146	1 317	479	44 803
Västerbottens	7 522	193	2 486	1 719	81 510
Norrbottnens	3 718	431	1 560	1 360	43 853
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	18 441	10 805	782	1 112	351 065
» mellanbygder	12 616	7 400	1 390	1 200	326 732
» norra slättbygder	46 768	5 545	2 462	1 629	460 549
Svealands slättbygder	69 662	2 410	5 641	3 540	658 122
Götalands skogsbygder	24 943	2 435	6 105	3 019	542 971
Mellersta Sveriges skogsbygder	16 903	588	3 558	2 459	209 450
Nedre Norrland	8 199	510	4 027	2 105	171 412
Övre Norrland	11 338	626	4 259	3 139	132 815
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1 – 5,0	5 192	1 178	2 066	1 092	59 072
5,1 – 10,0	13 916	1 886	4 841	2 392	149 610
10,1 – 20,0	26 909	2 946	5 959	3 462	317 649
20,1 – 30,0	21 196	2 273	3 492	2 327	314 129
30,1 – 50,0	33 902	3 913	4 544	2 924	568 699
50,1 – 100,0	50 591	8 547	3 944	3 284	773 586
Över 100,0	57 164	9 576	3 378	2 722	670 371
<i>Hela riket</i>					
1989	208 870	30 319	28 224	18 203	2 853 116
1988	235 703	31 099	26 838	19 640	2 872 319
1987	184 155	29 005	18 550	21 495	2 890 359
1986	65 851	30 142	18 902	18 401	2 907 706
1985	72 909	29 610	16 835	20 152	2 921 552

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Rapporter från de objektiva skördeuppskattningarna

Åkerarealens användning årligen sedan 1968. Preliminära uppgifter. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 8905.

Undersökningar om bl a åldersfördelning och bärgningsmetoder för slättevall och potatisarealens fördelning efter odlingsstorlekar. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 9004.

Undersökningar om höstsådda arealer. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 8910.

Andra undersökningar

Sveriges Oljeväxtintressenter förening upa. Bokslut per den 30 juni, årligen sedan 1952; uppgifter om bl a kontrakterade arealer av oljeväxter.

Svenska Sockerfabriks AB uppgifter om kontrakterade arealer med sockerbetor.

Sortanvändning

SCB inhämtar årligen uppgifter om användningen av olika sorter i spannmåls- och potatisodlingarna. Uppgiftsinsamlingen sker genom de objektiva skördeuppskattningarna. Sortuppgifterna inhämtas från lantbrukarna och omfattar samtliga provyttegårdar.

Avsnittet innehåller uppgifter för

- Spannmål
- Potatis

Spannmål

Av undersökningen framgår att ett fåtal sorter dominerar i vete- och rågodlingarna. De tre mest odlade sorterna av såväl höstveten som vårveten och höstråg såddes på över 90 % av respektive grödareal 1989.

En betydligt större variation i sortanvändningen redovisas för korn och havre. Detta förklaras till stor del av dessa

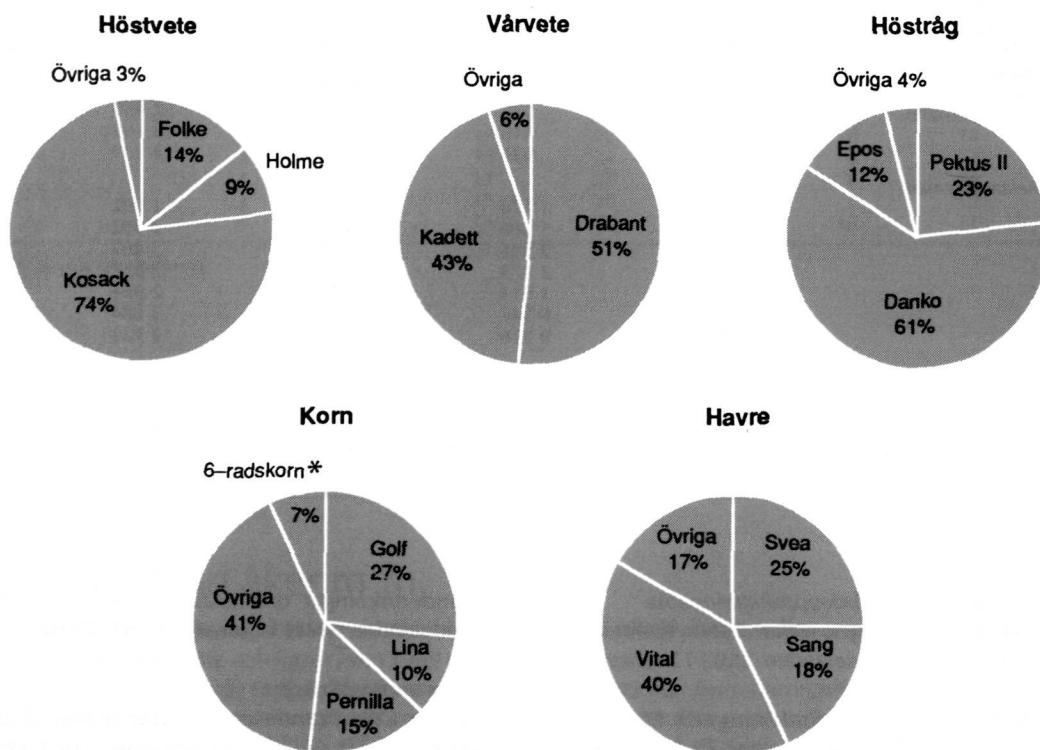
grödors stora utbredning med varierande odlingsbetingelser i olika landsdelar. Inom begränsade områden, t ex produktionsområden, dominerar även för dessa gröder ett fåtal sorter.

I diagram 7.17 har i gruppen Övriga inräknats arealer med sort okänd och uppgift saknas.

Diagram 7.17

Sortfördelning för olika spannmålsgrödor 1989, procent av grödarealen i riket

The area of different grain crops distributed (in percent) by use of varieties 1989

*Agneta 4%, ETU 2%.

Under 1989 stärkte Kosack sin ställning som den mest odlade höstvetesorten i riket. Den är nu den dominerande sorten i samtliga produktionsområden. Sortandelen har ökat från 7 % 1986 till 74 % 1989. I Götalands slätt- och mellanbygder odlas Kosack på mer än 80 % av grödarealen. Folke, som tidigare år varit mest odlad sort, förekom 1989 på 14 % av grödarealen i riket.

Tabell 7.18

Brödsäd 1989. Arealens fördelning på olika spannmålssorter. Procent
Bread grain in 1989. Area of different varieties. Per cent

Område	Höstvete			
	Folke	Holme	Kosack	Övriga sorter ¹
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	8	3	80	10
» mellanbygder	3	2	91	4
» norra slättbygder	6	9	84	2
Svealands slättbygder	27	12	58	2
Götalands skogsbygder	11	19	67	3
Mellersta Sveriges skogsbygder	35	9	55	0
Nedre Norrland	..	—	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>				
1989	14	9	74	3
1988	23	16	55	4
1987	34	22	39	3
1986	52	31	7	4
1985	51	37	1	5

Vårveteodlingen domineras av sorterna Drabant som utgör hälften av vårvetearealen i riket och Kadett som efter ett antal år med ökande areal nu minskat till 43 %.

Område	Vårvete		
	Drabant	Kadett	Övriga sorter ¹
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	8	78	14
» mellanbygder	19	78	3
» norra slättbygder	58	42	—
Svealands slättbygder	95	4	2
Götalands skogsbygder	29	64	7
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	—
Nedre Norrland	..	—	—
Övre Norrland	—	—	—
<i>Hela riket</i>			
1989	51	43	5
1988	49	50	1
1987	51	49	0
1986	60	40	0
1985	60	39	1

Av höstrågsorterna fortsätter Danko att öka 1989 från 48 till 61 % på riksnivå. Det är huvudsakligen Petkus II som redovisar mindre andel, men även Epos minskade sin grödandel 1989.

Område	Höstråg			
	Danko	Epos	Petkus II	Övriga sorter ¹
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	70	10	15	6
» mellanbygder	63	11	25	1
» norra slättbygder	48	20	28	2
Svealands slättbygder	65	6	21	8
Götalands skogsbygder	69	7	16	7
Mellersta Sveriges skogsbygder	63	2	31	4
Nedre Norrland	..	—	..	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>				
1989	61	12	23	4
1988	48	16	31	3
1987	39	15	41	2
1986	37	3	51	4
1985	23	—	64	3

1) Inklusive okänd sort och saknad uppgift.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Golf är den mest odlade kornsorten i landet med 27 % av grödarealen. Sorten har en stark ställning i speciellt Götaland. I Svealand är Pernilla vanligast med drygt 30 % av grödarealen och i Norrland är Agneta mest sådd. Sexradskorn förekom 1989 på 7 % av kornarealen i riket.

Av havresorterna har Vital fortsatt att öka sin andel och

upptar nu 40 % av havrearealen i riket. Sorten Svea fortsätter att minska och odlades på 25 %. I södra Götaland odlades Vital på mer än 80 % av havrearealen. I Svealand var Svea mest odlade sort med cirka 40 % av havrearealen. I nedre Norrland är Veli mest odlad och i övre Norrland utgör Pol tillsammans med Veli 90 % av odlingen.

Tabell 7.19
Fodersäd 1989. Arealen korn och havre fördelad på olika sorter. Procent
Coarse grain in 1989. The area of barley and oats distributed in different varieties. Per cent

Område	Korn Agneta ²	Bode ²	Etu ²	Yrjar ²	Formula	Golf	Gunilla	Hulda	Ida
Produktionsområden									
Götalands södra slättbygder	0	—	—	—	8	46	—	8	8
» mellanbygder	—	—	0	—	6	41	—	7	6
» norra slättbygder	4	0	1	0	2	28	0	0	11
Svealands slättbygder	0	0	5	—	2	26	3	0	4
Götalands skogsbygder	1	0	2	0	3	22	0	5	15
Mellersta Sveriges skogsbygder	3	—	2	—	0	3	18	1	7
Nedre Norrland	23	1	5	2	—	—	25	—	1
Övre Norrland	43	10	4	17	—	—	22	—	—
Hela riket									
1989	4	0	2	1	3	27	5	3	7
1988	5	1	3	1	—	23	5	3	10
1987	5	0	3	0	—	15	5	—	13
1986	6	1	4	1	—	—	6	—	17
1985	6	1	4	1	—	—	5	—	19

Område	Korn (forts)						Summa Sexrads- korn	Summa Tvårads- korn	Övriga sorter ¹
	Kara	Lina	Mette	Pernilla	Roland	Vista			
Produktionsområden									
Götalands södra slättbygder	6	8	9	—	0	3	0	96	4
» mellanbygder	3	11	10	1	9	2	0	96	4
» norra slättbygder	5	25	12	2	4	0	5	89	5
Svealands slättbygder	1	6	9	33	7	—	5	91	3
Götalands skogsbygder	3	15	10	4	13	2	3	92	4
Mellersta Sveriges skogsbygder	1	6	10	43	1	—	5	90	6
Nedre Norrland	—	—	1	35	—	—	31	61	7
Övre Norrland	—	1	1	2	—	—	74	26	0
Hela riket									
1989	3	10	9	15	5	1	7	88	4
1988	3	9	9	16	7	—	9	85	5
1987	3	10	5	18	9	—	8	78	14
1986	1	9	—	15	10	—	12	58	30
1985	—	5	—	17	5	—	12	51	37

Område	Havre									Övriga sorter ¹
	Ärne	Gråkall	Pol	Puthi	Sang	Selma	Svea	Veli	Vital	
Produktionsområden										
Götalands södra slättbygder	4	—	—	—	3	6	1	1	82	3
» mellanbygder	2	—	—	—	8	7	1	1	80	2
» norra slättbygder	3	—	0	1	8	5	22	1	53	8
Svealands slättbygder	0	—	0	4	25	1	38	4	24	3
Götalands skogsbygder	1	—	0	2	29	2	17	1	44	2
Mellersta Sveriges skogsbygder	0	—	1	10	17	0	46	7	13	6
Nedre Norrland	2	0	9	22	1	—	12	47	1	6
Övre Norrland	—	7	47	1	—	—	—	43	—	2
Hela riket										
1989	1	0	1	3	18	3	25	4	40	4
1988	2	—	1	3	17	5	29	3	36	4
1987	—	—	2	4	19	7	34	1	26	7
1986	—	—	1	5	25	12	40	0	11	6
1985	—	—	1	6	28	16	40	—	1	8

1) Inklusive okänd sort och saknad uppgift.

2) Sexradskorn.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis

Klassificeringen av potatisodlingar sker sedan 1976 efter skördens användning, vilket innebär att traditionella matpotatissorter kan redovisas som potatis för stärkelse och råsprit och tvärtom. Tidiga sorter av matpotatis ingår ej i undersökningen. Vidare gäller att potatisurvalen endast omfattar företag med minst 0,5 hektar potatis.

Resultaten visar att King Edward och Bintje dominerar odlingen med 41 respektive 39 % av matpotatisarealen i

riket. Regionalt förekommer betydande odlingar även av andra sorter t ex Vit Drottning i Stockholmsregionen, Elsa i Blekinge, British Queen i Värmland och Mandel i övre Norrland.

Prevalent, Saturna och Producent är de mest odlade sorterna av potatis för stärkelse och råsprit med vardera knappt 30 % av totala grödarealen i riket.

Tabell 7.20

Potatis 1989. Arealen fördelad på olika sorter. Procent

Potatoes in 1989. The area distributed into different varieties. Per cent

Område	Matpotatis											
	Bellona	Bintje	Elin	Grata	King Edward	Magnum Bonum	Mandel	Matilda	Ukama	Vit drottning	Övriga sorter	Sort okänd eller uppgift saknas
<i>Produktionsområden</i>												
Götalands södra slättbygder	—	50	0	1	32	—	—	—	9	—	9	—
» mellanbygder	1	58	2	0	15	—	—	0	6	—	17	—
» norra slättbygder	1	36	0	0	59	0	—	0	2	—	0	0
Svealands slättbygder	1	16	2	1	63	—	—	2	3	8	—	4
Götalands skogsbygder	1	41	2	1	43	2	—	2	6	—	2	1
Mellersta Sveriges skogsbygder	1	10	3	5	62	6	—	1	4	2	6	—
Nedre Norrland	—	22	1	2	63	1	2	3	1	1	5	—
Övre Norrland	20	30	—	1	12	1	21	1	2	1	9	0
<i>Hela riket</i>												
1989	2	39	1	1	41	1	1	1	5	1	6	1
1988	2	42	0	1	40	1	2	—	4	1	6	1
1987	2	46	—	1	36	1	2	—	3	1	7	1
1986	2	51	—	1	33	3	1	—	2	1	5	1
1985	1	51	—	1	32	4	1	—	3	1	5	1

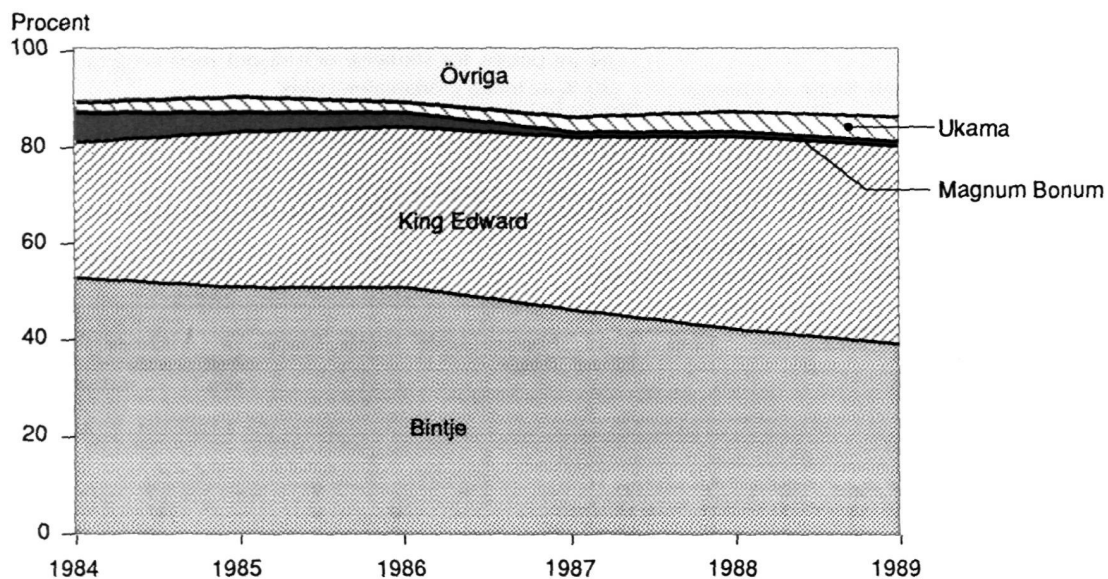
Område	Potatis för stärkelse och råsprit						
	Dianella	Danva	Kaptha	Prevalent	Producent	Saturna	Övriga sorter
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	..	..	—	..	..	..	..
» mellanbygder	9	2	1	32	25	28	2
» skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..
<i>Hela riket</i>							
1989	10	2	1	29	25	29	2
1988	17	—	1	33	—	28	17
1987	20	—	2	32	—	26	16
1986	20	—	4	30	—	27	16
1985	21	—	5	27	—	28	19

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Diagram 7.21

Matpotatissorter i procent av matpotatisarealen i riket 1984–1989

Table potatoes. Varieties in per cent of the area 1984–1989

Annan publicering

Uppgifter om odling av olika sorter av spannmål och potatis redovisas årligen i SM serie J, senast J 12 SM 8903 och J 12 SM 9004.

Hektarskörden

Genom de objektiva skördeuppskattningarna insamlar SCB årligen uppgifter om skörden, i första hand om avkastningen men även om bl a sortanvändning, tidpunkt för sådd och skörd samt skördemetoder.

I skördeuppskattningarna ingår ett urval av företag med mer än 5,0 hektar åkerareal. På uttagna gårdar tas skördeprover som ligger till grund för skördeberäkningarna. Skördeuppskattning genomförs i grödorna höstvet, vårvete, höstråg, korn, havre, slättervall, matpotatis och potatis för stärkelse och råspit.

Utläggning av provtytor sker under våren eller försommaren. För varje gröda, som finns på gården och ingår i de objektiva skördeuppskattningarna, utväljs slumpmässigt ett fält för provtagning. På fältet utläggs i genomsnitt två provtytor slumpmässigt efter bestämda regler.

Provtagningen utförs i anslutning till jordbrukarens skörd. Om denna blir uppskjuten, t ex på grund av regn, upprepas provtagningen på nya provtytor.

Utifrån provyteskörden bestäms den av brukaren tillgängliga skördens storlek. Med hjälp av insamlade uppgifter och obärgade arealer och av korrigeringstal för spill omräknas provyteskörden till bärgad skörd. De redovisade hektarskörden för oljeväxter och sockerbetor är baserade på uppgifter från Sveriges Oljeväxtintressenters Förening (SOF) respektive Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget (SSA). För spannmål redovisas hektarskörden vid 15,0 procents vattenhalt, för vall vid 16,5 procents vattenhalt och för oljeväxter vid 18,0 procents vattenhalt.

Avsnittet innehåller uppgifter om

- Provyteskörd och bärgad skörd
- Spill av spannmål och potatis
- Skörd vid olika såtidpunkt
- Skörd av spannmålshalm
- Vallskörd vid olika vallålder
- Potatisskörd vid olika odlingsstorlek

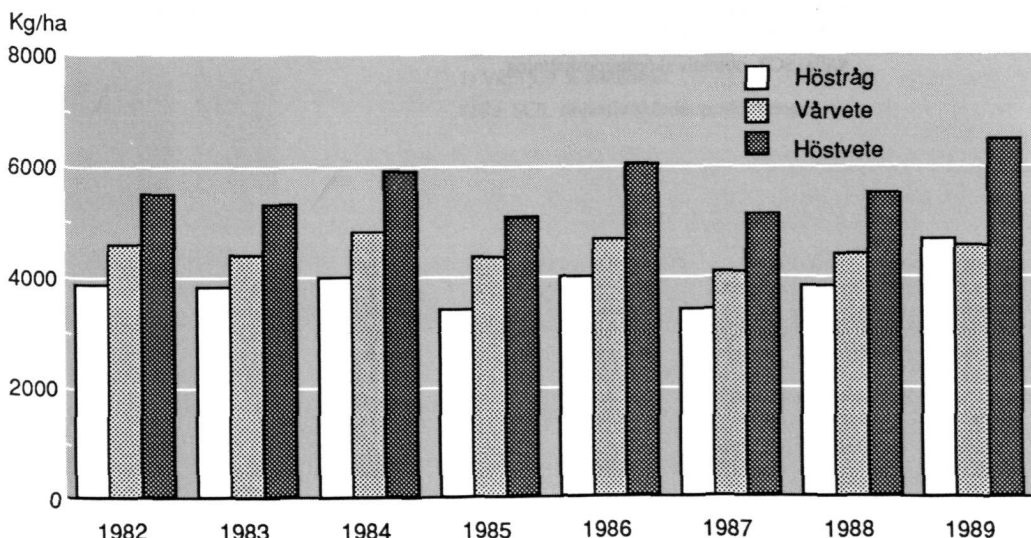
Provyteskörd – bärgad skörd

I de objektiva skördeuppskattningarna bestäms både provyteskörd och bärgad skörd. Med *provyteskörd* avses den av brukaren tillgängliga skörden. När lantbrukaren skördar uppstår spill och andra bärgningsförluster, eventuellt också obärgad areal. Storleken på dessa förluster bestäms antingen genom särskilda undersökningar eller med hjälp av standardtal. Den *bärgade skörden* (en uppskattning av lantbrukarens skörd) erhålls genom att provyteskörden reduceras med de beräknade förlusterna.

Diagram 7.22

Brödsäd, bärgad skörd kg/ha, för hela riket

Bread grain, harvested yield kg/ha, for the whole country

Spannmål, provyteskörd och bärgad skörd

I tabell 7.23 redovisas hektarskördar 1989 för brödsädesgrödorna dels provyteskörd, dels bärgad skörd. Hektarskördarna av brödsädesgrödorna 1989 ligger högre än genomsnittet för de senaste fem åren. Höstvetet och höstråg gav betydligt mer än normalt. Speciellt gäller detta i norra Götaland och i Svealand, som har mer än 20 % högre avkastning än femårsgenomsnittet.

Tabell 7.23**Brödsäd 1989. Provyteskörd och bärgad skörd. Kg/ha¹***Bread grain in 1989. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha*

Område	Höstvete		Vårvete		Råg	
	Provyte- skörd	Bärgad skörd	Provyte- skörd	Bärgad skörd	Provyte- skörd	Bärgad skörd
<i>Län</i>						
Stockholms	6 610	6 420	..	..	4 970	4 800
Uppsala	6 480	6 300	3 840	3 610	5 240	5 070
Södermanlands	6 580	6 390	3 880	3 760	5 100	4 940
Östergötlands	7 010	6 810	4 880	4 730	5 730	5 530
Jönköpings	..	..	..	..	..	..
Kronobergs	..	..	..	..	..	..
Kalmar	5 030	4 890	..	..	3 940	3 800
Gotlands	4 830	4 690	..	..	4 110	3 970
Blekinge	6 020	5 840	..	..	..	..
Kristianstads	6 900	6 700	4 870	4 720	3 880	3 750
Malmöhus	7 040	6 840	5 420	5 250	5 240	5 070
Hallands	6 650	6 460	4 650	4 500	4 040	3 910
Göteborgs o Bohus	5 250	5 100	..	..	..	..
Älvsborgs	6 330	6 150	..	..	4 290	4 150
Skaraborgs	6 690	6 500	4 440	4 300	4 970	4 810
Värmlands	6 590	6 400	..	..	..	..
Örebro	6 440	6 250	4 890	4 740	5 230	5 060
Västmanlands	6 620	6 420	4 540	4 400	5 210	5 040
Kopparbergs	..	..	..	..	..	..
Gävleborgs	..	..	..	..	..	..
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—
Jämtlands	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—
Norrbottens	—	—	—	—	—	—
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	7 230	7 020	5 370	5 200	5 180	5 010
» mellanbygder	5 370	5 220	4 650	4 500	4 050	3 920
» norra slättbygder	6 930	6 730	4 830	4 680	5 320	5 140
Svealands slättbygder	6 560	6 370	4 450	4 300	5 220	5 050
Götalands skogsbygder	5 700	5 540	3 070	2 980	4 210	4 070
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 360	6 180	..	..	4 800	4 640
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..
Övre Norrland	—	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>						
1989	6 640	6 440	4 760	4 600	4 880	4 710
1988	5 670	5 500	4 540	4 390	3 950	3 820
1987	5 290	5 120	4 290	4 100	3 600	3 420
1986	6 180	6 030	4 860	4 690	4 140	4 000
1985	5 420	5 080	4 540	4 350	3 640	3 420

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

I tabell 7.24 redovisas provyteskörd och bärgad skörd, kg/ha, för korn och havre. Av fodersäden har korn på riksnivå givit hektarskördar något över medan havre givit något under den genomsnittliga avkastningen under den senaste femårsperioden. I södra och östra Götaland ligger avkastningen något under genomsnittet medan Svealand och Norrland haft jämförelsevis goda skördar.

Tabell 7.24
Fodersäd 1989. Provyteskörd och bärgad skörd. Kg/ha¹
Coarse grain in 1989. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha

Område	Korn Provyte- skörd	Bärgad skörd	Havre Provyte- skörd	Bärgad skörd
<i>Län</i>				
Stockholms	4 670	4 500	4 140	3 980
Uppsala	4 330	4 170	4 050	3 890
Södermanlands	4 400	4 240	3 940	3 790
Östergötlands	5 230	5 030	4 090	3 930
Jönköpings	3 140	3 000	2 750	2 620
 Kronobergs	 3 040	 2 900	 2 750	 2 570
Kalmar	3 220	3 040	2 630	2 500
Gotlands	3 880	3 740	3 390	3 270
Blekinge	3 450	3 310	3 150	2 910
Kristianstads	4 180	4 020	4 030	3 880
 Malmöhus	 4 930	 4 740	 4 270	 4 120
Hallands	4 300	4 140	3 830	3 680
Göteborgs o Bohus	3 600	3 470	2 500	2 370
Älvsborgs	3 780	3 640	3 060	2 950
Skaraborgs	4 630	4 460	4 070	3 920
 Värmlands	 3 000	 2 870	 2 730	 2 630
Örebro	4 300	4 140	3 880	3 730
Västmanlands	4 710	4 540	4 330	4 170
Kopparbergs	3 530	3 320	3 670	3 510
Gävleborgs	2 940	2 760	2 940	2 820
 Västernorrlands	 2 560	 2 400	 2 380	 2 280
Jämtlands	2 830	2 660	..	..
Västerbottens	2 860	2 690	3 140	3 000
Norrbottens	2 660	2 500	..	..
 <i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	5 140	4 950	4 550	4 380
» mellanbygder	3 700	3 540	3 270	3 130
» norra slättbygder	4 940	4 760	4 100	3 940
Svealands slättbygder	4 400	4 240	4 010	3 860
Götalands skogsbygder	3 470	3 340	2 880	2 740
Mellersta Sveriges skogsbygder	3 530	3 350	3 280	3 150
Nedre Norrland	2 740	2 570	2 470	2 360
Övre Norrland	2 820	2 650	3 170	3 030
 <i>Hela riket</i>				
1989	4 100	3 930	3 690	3 540
1988	3 610	3 460	3 260	3 130
1987	3 760	3 500	3 900	3 620
1986	3 840	3 630	3 450	3 260
1985	3 760	3 460	4 020	3 750

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

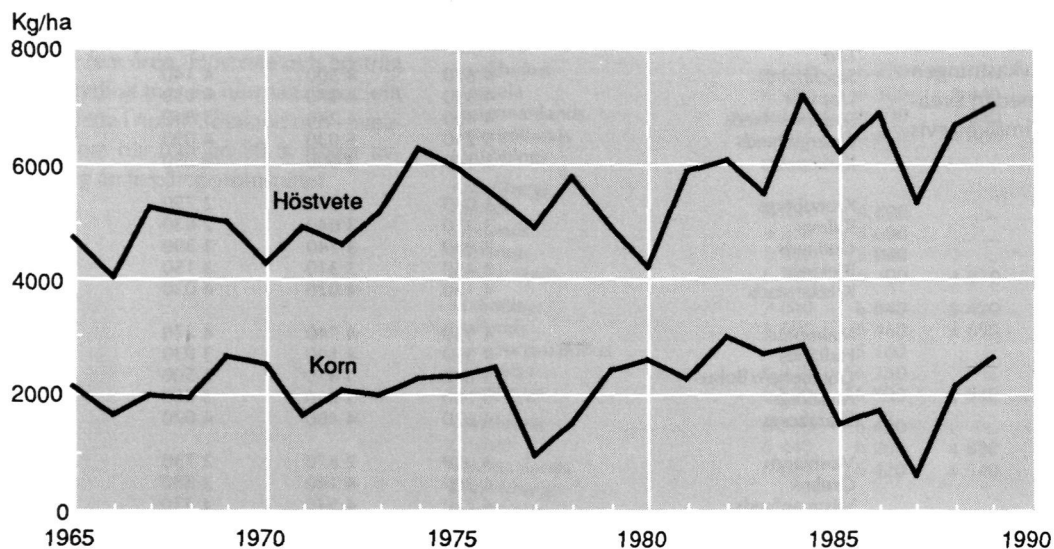
Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Diagram 7.25

Bärgad hektarskörd under åren 1965–1989, dels för höstvet i PO 1¹, dels för korn i PO 8¹. Kg/ha

Harvested yield 1965–1989 for winter wheat in PO 1 and for barley in PO 8. Kg/ha

1) PO 1 = Götalands södra slättbygder.
PO 8 = Övre Norrland.

Spill av spannmål

På grund av liggsäd och spill i samband med bärgningen av spannmålsskörden gör lantbrukaren vissa förluster. Dessa bestäms fr o m 1987 års skörd med hjälp av standardtal för det s k tröskspillet. Tidigare bestämdes storleken på spillet genom provtagning av slumpmässigt utvalda ytor, efter brukarens skörd, på ett underurval av provytegårdarna. Standardtalen bygger på resultat från dessa undersökningar. I tabell 7.26 redovisas spillet på riksnivå för de fem spannmålsgrödorna.

Tabell 7.26

Spill av spannmål. Kg/ha¹

Harvesting losses on cereals. Kg/ha

Gröda	1985	1986	1987	1988	1989
Höstvete	330	150	160	160	190
Vårvete	180	170	150	140	140
Råg	210	140	140	130	160
Korn	270	190	160	140	160
Havre	250	180	160	120	140

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Skörd av vårsäd vid olika såtidpunkt

I de objektiva skördeuppskattningarna inhämtas uppgifter om såtidpunkter. Genom speciella bearbetningar erhålls provyteskörd vid olika såtidpunkter. I tabell 7.27 redovisas resultat avseende 1989 för vårsäd. Liksom tidigare år finns ett klart samband mellan tidpunkt för sådden och skördens stor-

lek. Som framgår av tabellen gäller att ju tidigare sådden är desto högre blir i allmänhet skörden. Det bör dock påpekas att skördevariationerna är ett resultat av flera samverkande faktorer varav såtidpunkt är en.

Tabell 7.27**Vårsäd 1989. Provyteskörd vid olika såtidpunkt. Kg/ha¹**

Spring grain in 1989. Sample plot yield at different sowing time. Kg/ha

Gröda; Område	Såtidpunkt										
	Före 27.3	27.3– 2.4	3.4– 9.4	10.4– 16.4	17.4– 23.4	24.4– 30.4	1.5– 7.5	8.5– 14.5	15.5– 21.5	22.5– 28.5	Efter 28.5

Vårvete*Produktionsområden*

Götalands södra slättbygder	..	..	5 670	5 230	..	..	–	–	–	–	–
» mellanbygder	–	–	..	..	..	..	..	..	..	..	–
» norra slättbygder	–	–	..	..	..	..	..	..	..	–	–
Svealands slättbygder	–	–	..	..	4 880	..	4 090	4 390	..	..	–
Götalands skogsbygder	–	–	–	..	..	..	..	..	..	–	–
Mellersta Sveriges skogsbygder	–	–	–	..	..	..	..	..	..	..	–
Nedre Norrland	–	–	–	–	–	–	..	–	–	..	–
Övre Norrland	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Korn*Produktionsområden*

Götalands södra slättbygder	..	5 530	5 400	4 890	4 770	..	..	..	–	–	–
» mellanbygder	..	..	3 810	3 830	3 550	3 800	3 480	..	..	..	–
» norra slättbygder	..	..	..	5 170	4 850	4 690	3 940	..	..	..	–
Svealands slättbygder	–	–	..	..	5 090	4 440	4 430	4 060	3 830	..	–
Götalands skogsbygder	..	..	..	3 960	3 680	3 140	3 080	2 790	..	..	–
Mellersta Sveriges skogsbygder	–	–	–	..	..	..	3 640	3 340	3 050	..	–
Nedre Norrland	–	–	–	–	–	..	..	..	2 990	2 680	2 290
Övre Norrland	–	–	–	–	–	–	–	–	..	2 980	2 390

Havre*Produktionsområden*

Götalands södra slättbygder	..	..	5 080	4 650	3 940	..	..	..	–	–	–
» mellanbygder	..	..	3 420	3 430	3 140	2 990	3 180	..	..	–	–
» norra slättbygder	–	..	..	4 780	4 130	3 810	2 890	..	..	..	–
Svealands slättbygder	–	–	..	5 390	4 490	4 100	4 040	3 530	3 380	..	–
Götalands skogsbygder	–	..	..	3 620	3 130	2 800	2 400	2 180	..	..	–
Mellersta Sveriges skogsbygder	–	–	–	..	..	3 740	3 040	3 090	2 850	..	..
Nedre Norrland	–	–	–	–	–	–	..	..	2 490	2 490	..
Övre Norrland	–	–	–	–	–	–	–	–	..	3 210	..

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Tabell 7.28**Biologisk skörd av spannmålshalm 1982. Kg/ha**

Biological yield, kg/ha, from straw of cereals

Produktionsområden	Halm, kg/ha torrsbstans				
	Höstvete	Vårvete	Höstråg	Korn	Havre
Götalands södra slättbygder	8 700	6 650	6 110	4 780	5 260
» mellanbygder	6 630	5 990	5 060	4 440	5 260
» norra slättbygder	7 070	5 880	5 520	4 180	4 770
Svealands slättbygder	6 490	4 700	5 220	3 280	3 720
Götalands skogsbygder	6 910	6 010	5 610	3 760	4 350
Mellersta Sveriges skogsbygder	5 750	3 980	4 490	2 970	3 310
Nedre Norrland	..	–	4 720	2 720	3 400
Övre Norrland	–	–	–	3 530	4 380
<i>Hela riket</i>					
1982	7 170	5 230	5 400	3 740	4 270
1981	6 150	6 080	4 850	4 180	5 060
1980	5 620	5 720	4 860	4 030	4 770

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Spannmålshalm

Under 1980–82 tillvaratogs och vägdes halmen från provytorna för ett urval av de objektiva skördeuppskattningarnas provytgardar. Därigenom har för höstvete, vårvete, höstråg, korn och havre beräkningar kunnat ske av skörden per hektar av halm. Beräkningarna har avsett den biologiska skörden inklusive stubb, boss och agnar. Följande biologiska hektarskördar (torrsbstans) av halm erhöles.

Slåttervall, provyte och bärgad skörd

Bestämningen av vallskördens storlek sker i flera steg. Med hjälp av skörden från provytor och tidsperiod mellan skörden på provytorna och brukarens skörd beräknas provyteskörd. Genom att reducera denna för bärgningsför-luster och obärgad areal erhålls bärgad första skörd. Återväxtens storlek beräknas för slåttervallsareal med utnyttjad återväxt. Eftersom återväxten ej utnyttjas på all areal sker en korrigering med ledning av utnyttjandegraden så att återväxt på total slåttervallsareal erhålls. Denna läggs slutligen till bärgad första skörd varvid bärgad total skörd erhålls.

Bärgningen av vallskörden 1989 genomfördes tidigt i större delen av landet och under mycket gynnsam väderlek. Den bärgade hektarskördens av slåttervall är för 1989 i nivå med femårsgenomsnittet. Mindre skördar än normalt har erhållits främst i Kalmar och Gotlands län, medan västra Götaland, västra Svealand samt Kopparbergs och Norrbottens län har högre skördar. I dessa områden avviker skörden mer än 10 % från femårsgenomsnittet.

Undersökningen av vallskördens kvalitet utförs ej fr o m 1988.

Skörd på vallarealer av olika ålder

Under 1989 uppvisade ettårsvallarna den högsta avkastningen i flertalet produktionsområden. Normalt ger två- och treårsvallarna högre avkastning än ettårsvallar och äldre vallar.

Tabell 7.29**Slåttervall 1989. Provyte- och bärgad skörd. Kg/ha¹***Leyland in 1989. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha*

Område	Provyteskörd första skörd	Bärgad första skörd	Återväxt ² bärgad skörd	Total bärgad skörd
<i>Län</i>				
Stockholms	6 280	5 290	1 620	6 010
Uppsala	5 600	4 710	2 460	7 180
Södermanlands	6 170	5 180	2 340	7 520
Östergötlands	5 590	4 690	2 530	7 220
Jönköpings	5 520	4 680	2 760	7 440
Kronobergs	5 380	4 550	3 430	7 980
Kalmar	4 360	3 660	2 080	5 740
Gotlands	4 870	4 090	2 650	6 740
Blekinge	5 410	4 540	2 900	7 440
Kristianstads	5 040	4 170	3 650	7 820
<i>Malmöhus</i>	6 110	5 070	3 080	8 150
Hallands	5 760	4 860	3 860	8 720
Göteborgs o Bohus	6 210	5 240	2 430	7 670
Älvsborgs	6 040	5 040	2 600	7 640
Skaraborgs	6 340	5 330	2 740	8 070
Värmlands	5 340	4 360	1 010	5 370
Örebro	5 930	4 990	2 740	7 740
Västmanlands	6 270	5 260	2 230	7 490
Kopparbergs	5 790	4 880	3 050	7 930
Gävleborgs	5 360	4 520	1 110	5 630
Västernorrlands	4 620	3 920	510	4 430
Jämtlands	4 980	4 200	930	5 130
Västerbottens	3 870	3 260	1 050	4 310
Norrbottens	4 040	3 350	1 770	5 130
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	5 640	4 700	3 900	8 600
» mellanbygder	4 990	4 160	2 660	6 820
» norra slättbygder	6 790	5 670	2 570	8 240
Svealands slättbygder	6 040	5 050	2 220	7 270
Götalands skogsbygder	5 360	4 520	2 860	7 380
Mellersta Sveriges skogsbygder	5 630	4 710	2 220	6 940
Nedre Norrland	4 960	4 190	940	5 130
Övre Norrland	3 950	3 310	1 370	4 680
<i>Hela riket</i>				
1989	5 340	4 480	2 320	6 800
1988	5 010	4 130	2 450	6 580
1987	5 910	4 830	2 070	6 890
1986	4 950	4 150	2 030	6 180
1985	5 120	4 120	2 210	6 330

1) Vid 16,5 % vattenhalt. 2) På total areal, se text. Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Tabell 7.30**Provyteskörd från slåttervallar av olika ålder 1989. Kg/ha¹***Sample plot yield from ley of various ages 1989*

Område	Vallålder, år				Samtliga
	1	2	3	4 och äldre	
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands slättbygder	5 420	5 580	6 270	4 120	5 410
» mellanbygder	5 490	4 970	4 520	4 370	4 780
» norra slättbygder	7 390	6 270	6 360	5 460	6 540
Svealands slättbygder	6 500	5 890	5 970	5 070	5 740
Götalands skogsbygder	5 410	5 610	5 160	4 550	5 190
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 110	5 310	5 150	4 700	5 370
Nedre Norrland	5 090	5 160	4 860	4 000	4 730
Övre Norrland	4 170	4 040	3 850	3 270	3 820
<i>Hela riket</i>					
1989	5 710	5 390	5 220	4 480	5 190
1988	4 680	5 510	5 230	4 690	5 010
1987	5 800	6 370	6 110	5 440	5 910
1986	4 720	5 330	5 110	4 600	4 950
1985	4 830	5 440	5 250	4 920	5 120

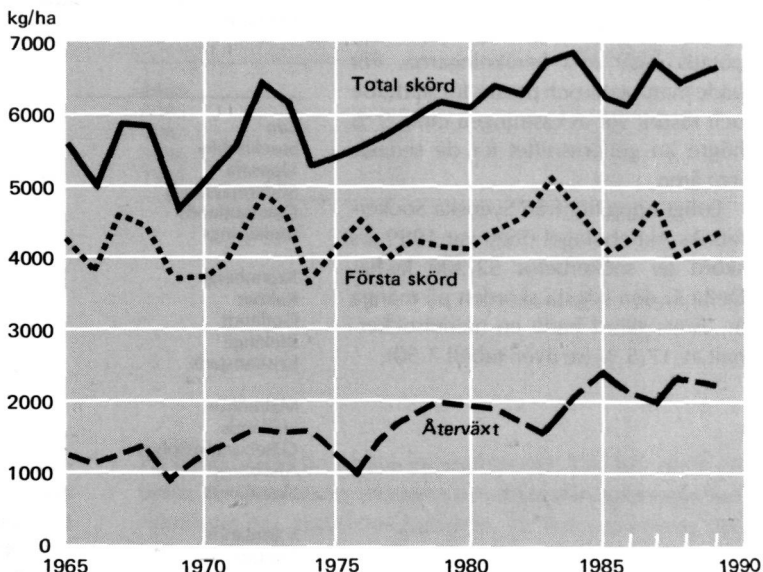
1) Vid 16,5 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Av diagram 7.31 framgår skördeutvecklingen för slåttervall under drygt tjugo år. Skördeökningarna har inte varit så stora som för spannmål (jämför med diagram 7.25). Orsakerna till detta kan vara flera. Till viss del kan det bero på mindre intensiva växtförädlingsinsatser på vallfrösidan jämfört med spannmål.

En annan orsak är att första skörden under senare år skördats tidigare än under periodens början. Detta har medfört en kvalitativt högre men kvantitativt lägre skörd. Detta har å andra sidan medfört en högre återväxtskörd. Den viktigaste orsaken till den måttliga skördestegringen för vall torde dock vara att vallodlingen bedrivs extensivt på större andel av grödarealen än odlingen av spannmål. Detta påverkar genomsnittsavkastningen för vall negativt.

Diagram 7.31

Bärgad hektarskörd av slåttervall 1965–1989. Kg*Harvested yield per hectare of leyland 1965–1989. Kg***Oljevaxter, bärgad skörd**

Hektarskördeuppgifterna i tabell 7.32 har erhållits från Sveriges Oljeväxtintressenters förening (SOI) och har beräknats utifrån preliminär skördestatistik. Skördeuppgift har ersatts med två punkter (...) i de fall den skördade arealen inom länet (enligt SOI) understigit 100 ha.

Den bärgade skörden per hektar 1989 var för de höstsådda oljeväxtgrödorna högre än genomsnittet för de senaste fem åren.

Tabell 7.32

Oljevaxter 1989. Bärgad skörd. Kg/ha¹*Oleiferous plants in 1989. Harvested yield. Kg/ha*

Område	Höstraps	Våraps	Höstrybs	Vårrys
<i>Län</i>				
Stockholms	3 190	1 770	2 030	1 600
Uppsala	2 940	1 790	2 390	1 640
Södermanlands	3 130	1 650	2 380	1 720
Östergötlands	3 390	1 950	2 190	1 800
Jönköpings	2 770	1 440	1 630	1 410
Kronobergs	2 360	1 730	2 100	1 580
Kalmar	2 920	1 220	1 940	1 370
Gotlands	2 780	1 440	1 680	1 310
Blekinge	3 220	1 830	—	—
Kristianstads	3 770	1 830	1 260	1 810
Malmöhus	4 000	1 880	1 540	1 800
Hallands	2 860	2 180	1 080	1 740
Göteborgs o Bohus	2 290	1 850	2 330	1 590
Älvsborgs	2 400	1 720	2 080	1 530
Skaraborgs	2 920	1 950	1 959	1 680
Värmlands	—	1 830	1 950	1 240
Örebro	2 900	1 710	2 440	1 630
Västmanlands	2 330	1 880	2 060	1 680
Kopparbergs	—	520	930	1 540
Gävleborgs	—	—	2 110	1 580
Västernorrlands	—	—	1 190	—
Jämtlands	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—
Norrbottnens	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>				
1989	3 650	1 810	2 220	1 620
1988	2 900	1 900	1 990	1 440
1987	2 480	1 500	1 650	1 430
1986	2 990	2 090	2 120	1 760
1985	3 200	1 930	2 070	1 570

1) Avser skörd med 18,0 % vattenhalt.

Källa: SOI, Sveriges Oljeväxtintressenters förening.

Potatis och sockerbetor, provyteskörd och bärgad skörd

Skördeuppskattningar i potatis sker endast på gårdar med odlingar om minst 0,5 hektar potatis. Odlingar med tidig potatis ingår ej i beräkningarna. För både matpotatis och potatis för stärkelse och råspnit var avkastningen cirka 5 % högre än genomsnittet för de senaste fem åren.

Enligt uppgifter från Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget (SSA) var 1989 års skörd av sockerbetor 52 300 kg/ha. Detta är den högsta skörden på många år. Årets skörd hade en medelsockerhalt av 17,5 % (se även tabell 7.50).

Tabell 7.33
Potatis¹ och sockerbetor 1989. Skörd kg/ha
Potatoes and sugar beets in 1989. Yield kg/ha

Område	Matpotatis ²		Potatis för stärkelse och råspnit ²		Sockerbetor Bärgad skörd
	Provyte-skörd	Bärgad skörd	Provyte-skörd	Bärgad skörd	
<i>Län</i>					
Stockholms	..	..	—	—	—
Uppsala	24 010	19 310	—	—	—
Södermanlands	..	..	—	—	—
Östergötlands	40 030	35 180	—	—	..
Jönköpings	..	..	—	—	—
<i>Kronobergs</i>	..	..	—	—	—
Kalmar	32 140	28 560	..	..	48 300
Gotlands	37 050	32 870	—	—	46 600
Blekinge	..	..	42 800	40 520	56 800
Kristianstads	44 480	39 140	42 760	40 470	52 800
<i>Malmöhus</i>	49 660	44 950	42 730	40 340	53 300
Hallands	42 860	38 090	—	—	51 700
Göteborgs o Bohus	..	..	—	—	—
Älvsborgs	..	..	—	—	—
Skaraborgs	38 260	33 410	—	—	—
<i>Värmlands</i>	32 280	27 250	—	—	—
Örebro	30 970	26 860	—	—	—
Västmanlands	..	..	—	—	—
Kopparbergs	29 430	24 600	—	—	—
Gävleborgs	26 100	21 940	—	—	—
<i>Västernorrlands</i>	23 340	18 620	—	—	—
Jämtlands	..	..	—	—	—
Västerbottens	23 430	17 210	—	—	—
Norrbottens	22 830	16 280	—	—	—
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	45 410	40 580	45 250	42 830	..
» mellanbygder	42 250	37 610	42 610	40 320	..
» norra slättbygder	39 480	34 610	—	—	—
Svealands slättbygder	30 070	25 520	—	—	—
Götalands skogsbygder	37 350	32 750	..	..	—
Mellersta Sveriges skogsbygder	28 270	23 380	—	—	—
Nedre Norrland	27 120	22 310	—	—	—
Övre Norrland	23 230	16 870	—	—	—
<i>Hela riket</i>					
1989	37 960	33 100	42 330	40 060	52 300
1988	38 920	32 680	45 070	42 080	47 900
1987	30 530	24 210	36 540	34 030	33 000
1986	38 710	33 650	40 910	38 680	42 700
1985	38 130	31 940	41 660	39 050	41 900

1) Avser odlingar om minst 0,5 ha.

2) Med och utan bevattning särredovisas ej fr o m 1989.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning och SSA, Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget.

Spill av potatis

Genom särskild provtagning efter brukarens skörd av slumpmässigt valda provytor på ett underurval av provytegårdar, fastställs spillet för potatis. I tabell 7.34 redovisas totala spillet på riksnivå, uttryckt i kg/ha, för matpotatis och för potatis till stärkelse och råsprit.

Tabell 7.34**Spill av potatis 1985–1989. Kg/ha**

Harvesting losses for potatoes 1985–1989. Kg/ha

	Matpotatis	Potatis för stärkelse och råsprit
1989	1 990	2 260
1988	2 140	2 010
1987	2 000	1 930
1986	1 980	1 710
1985	2 190	2 330

Potatisskörd vid olika sättidpunkt

Genom de objektiva skördeuppskattningarna inhämtas uppgift om sättidpunkt för potatis. I en särskild bearbetning har beräknats provyteskörd för olika sättidpunkter. Resultaten, i tabell 7.35, visar ett klart samband mellan sättidpunkt och hektarskördens storlek. En tidig sättidpunkt har som regel givit

en högre skörd än en senare sättidpunkt. Det bör dock påpekas att även andra faktorer t ex odlingsförutsättningar och -intensitet har avgörande betydelse för hektarskördens storlek.

Tabell 7.35**Matpotatis 1989. Provyteskörd, kg/ha, på arealer med olika sättidpunkt**

Table potatoes in 1989. Sample plot yield, kg/ha, on area with different time of planting

Gröda	Sättidpunkt									
	Före	10.4–	17.4–	24.4–	1.5–	8.5–	15.5–	22.5–	29.5	Efter
	10.4	16.4	23.4	30.4	7.5	14.5	21.5	28.5	4.6	4.6
Matpotatis										
<i>Produktionsområden</i>										
Götalands södra slättbygder	..	47 240	47 200	46 010	41 250	..	..	..	..	..
» mellanbygder	..	..	..	47 940	44 440	38 550	35 070	..	..	..
» norra slättbygder	..	..	..	..	39 840	39 350	38 670	..	..	..
Svealands slättbygder	..	..	..	..	..	32 790	29 760	28 690	..	..
Götalands skogsbygder	..	..	..	..	37 470	37 560	34 100	..	..	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	..	..	..	..	28 320	..	..	..
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Övre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	24 460	24 650	22 040

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatisskörd vid olika odlingsstorlek

I tabell 7.36 redovisas provyteskörd av potatis på odlingar av olika storlek. Av resultaten för produktionsområden framgår att hektarskörden i allmänhet ökar med odlingens storlek. Skillnaderna i hektarskörd torde i hög grad sammanhånga med olikheter i odlingsteknik och -intensitet mellan större och mindre odlingar.

Annan publicering

Resultaten från de objektiva skördeuppskattningarna 1989 finns redovisade i SCB J 12 SM 9002 och 9003. I dessa finns en mer detaljerad redovisning än i årsboken. I J 12 SM 8904 finns en utförlig beskrivning av skördeuppskattningarna, om dess syfte, organisation, omfattning, om beräkningsmetodik och resultatens tillförlitlighet m m. De närmast föregående årens resultat finns publicerade i SM serie J, senast J 12 SM 8902 och 8903.

Tabell 7.36
Potatis 1989. Provyteskörd, kg/ha, på odlingar av olika storlek

Potatoes in 1989. Sample plot yield, kg/ha, on cultivations of different size

Gröda; område	Odling i hektar							Samtliga grupper
	0,5 – 1,5	1,6 – 3,0	3,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 –	
Matpotatis								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	..	36 010	41 560	47 030	48 910	..	..	45 410
» mellanbygder	31 740	38 200	42 410	42 670	44 160	..	..	42 250
» norra slättbygder	..	..	..	39 720	40 760	38 830	41 310	39 470
Svealands slättbygder	..	..	..	30 570	30 610	..	32 840	30 070
Götalands skogsbygder	..	..	..	38 410	40 390	..	..	37 350
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	..	29 030	31 220	..	..	28 260
Nedre Norrland	..	..	..	24 260	31 050	–	..	27 120
Övre Norrland	..	..	..	23 930	23 560	..	..	23 230
<i>Hela riket</i>								
1989	28 850	32 020	35 930	38 770	41 020	39 300	38 530	37 910
1988	29 450	35 190	39 270	39 260	40 970	40 030	40 630	39 020
1987	25 410	28 500	31 990	31 070	31 780	28 920	28 320	30 530
1986	31 370	35 290	39 220	39 780	41 200	37 830	37 380	38 710
1985	31 370	35 520	37 100	39 280	39 950	38 660	37 750	38 130
Potatis för stärkelse och råsprit								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	..	..	..	..	53 710	–	..	45 250
» mellanbygder	..	..	..	41 100	43 350	..	45 420	42 600
» skogsbygder	–	..	..	..	..	..	–	..
<i>Hela riket</i>								
1989	..	..	42 350	41 760	43 640	..	45 620	42 890
1988	39 560	40 690	45 170	45 250	47 740	45 660	45 090	45 550
1987	31 970	34 550	35 370	36 120	38 450	39 500	37 850	36 540
1986	37 840	37 240	38 660	42 150	41 900	40 050	43 610	40 910
1985	36 640	38 440	39 100	43 010	45 800	40 180	40 490	42 150

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Totalskördar

SCB redovisar årligen totalskördar för olika grödor. Totalskördarna för spannmål, slättervall och potatis grundas på arealuppgifter från lantbruksregistret och hektarskördar från de objektiva skördeuppskattningarna. För oljeväxter erhålls uppgifter från Sveriges Oljeväxtintressenters Förening, SOI, och för sockerbetor från Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget, SSA.

Besådd areal

Arealuppgifterna till lantbruksregistret avser ej alltid exakt de besådda arealerna. Skillnaderna beror ofta på att mindre vägar, diken m m har medräknats i de arealuppgifter som lantbrukarna lämnat. Före totalskördeberäkningarna utförs därför vissa korrigeringar av arealuppgifterna för att bestämma den besådda arealen. Korrigeringstalen bestäms genom särskilda fältmätningar av drygt 300 slumpmässigt utvalda företag som totalmäts och av ytterligare 200 företag där endast potatisarealen kontrollmäts. Korrigeringstal fastställs för olika grödor/grödgrupper och riksområden (se bilaga 2) och framgår av nedanstående tabell. Av denna framgår bl a att den uppgivna arealen av fodersäd i riksområde 2 och 3 är 10 % högre än den besådda. För matpotatis däremot är den uppgivna arealen 5 % lägre än den besådda i riksområde 1 och 2.

Korrigeringsstal för beräkning av besådd areal 1989

Gröda/Grödgrupp	Riksområde		
	1	2	3
Brödsäd	0,97	0,95	0,90
Fodersäd	0,97	0,90	0,90
Slättervall	0,95	0,95	1,00
Matpotatis	1,05	1,05	0,90
Potatis för stärkelse och råspnit	1,00	1,00	1,00

Totalskördar för spannmål, slättervall och potatis beräknas som produkten av besådd areal och bärgad skörd per hektar.

Brödsäd

Totalskörden av brödsäd uppgick 1989 till 2,1 miljoner ton, vilket var 21 % över genomsnittet för den senaste femårsperioden. Ökningen förklaras av den stora arealen höstsådd 1988 och den gynnsamma vintern. Totalskördarna av höstvetete och höstråg var i Vänerområdet och Svealand mer än dubbelt så stora som det senaste femårsgenomsnittet. Totalskörden av vårvete låg däremot i samtliga län på en nivå betydligt under femårsgenomsnittet och var för riket endast 40 % av detta genomsnitt.

Avsnittet innehåller uppgifter för

- Brödsäd
- Fodersäd
- Oljeväxter
- Slättervall
- Potatis och sockerbetor

Tabell 7.37
Brödsäd 1989. Totalskördar. Ton¹
Bread grain in 1989. Total yields. Tons

Område	Höstvetete	Vårvete	Råg
<i>Län</i>			
Stockholms	86 800	..	11 800
Uppsala	127 700	9 300	15 700
Södermanlands	134 300	7 500	18 400
Östergötlands	308 000	9 900	49 500
Jönköpings	..	..	..
Kronobergs	..	..	..
Kalmar	41 200	..	17 600
Gotlands	32 600	..	15 100
Blekinge	10 500	..	..
Kristianstads	79 000	22 000	26 600
Malmöhus	288 000	51 400	63 400
Hallands	26 300	6 300	12 500
Göteborgs o Bohus	12 100	..	..
Älvsborgs	46 200	..	7 500
Skaraborgs	239 300	8 500	41 300
Värmlands	16 700	..	..
Örebro	39 900	20 000	12 300
Västmanlands	77 100	18 300	11 500
Kopparbergs	..	..	..
Gävleborgs	..	..	..
Västernorrlands	—	—	—
Jämtlands	—	—	—
Västerbottens	—	—	—
Norrbottns	—	—	—
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	321 700	65 500	63 900
» mellanbygder	128 200	22 000	66 300
» norra slättbygder	545 200	17 900	85 100
Svealands slättbygder	474 300	60 600	70 900
Götalands skogsbygder	75 900	4 600	22 900
Mellersta Sveriges skogsbygder	30 900	..	9 600
Nedre Norrland	..	..	..
Övre Norrland	—	—	—
<i>Hela riket</i>			
1989	1 576 400	174 400	319 100
1988	966 200	329 300	127 700
1987	1 124 200	433 600	137 200
1986	1 236 100	494 400	154 500
1985	920 000	417 900	156 700

1) Avser bärgad skörd vid 15,0 % vattenhalt.

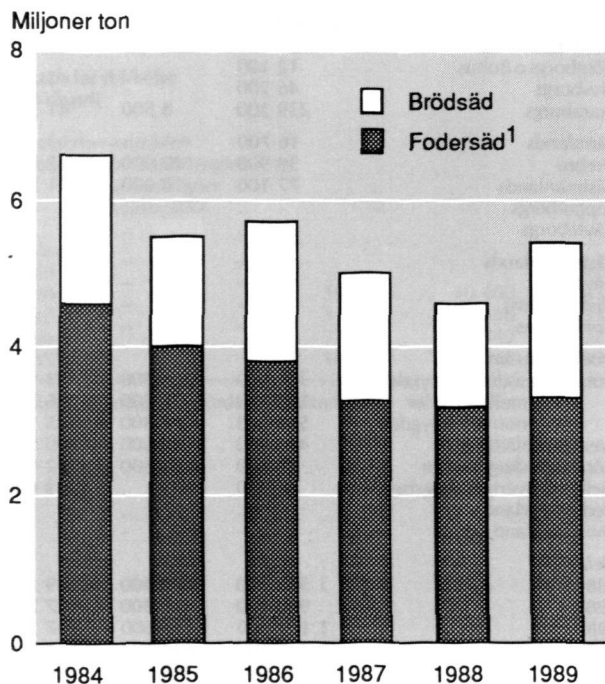
Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Fodersäd

Totalskörden av fodersäd (exkl blandsäd) blev 1989 drygt 3,3 miljoner ton vilket är ca 10 % lägre än genomsnittet för de senaste fem åren. Detta beror huvudsakligen på en minskning av arealen. Skånelänen har däremot högre totalskörd av havre än femårssnittet som en följd av att havrearealen där ökat. För att begränsa spannmålsöverskottet genomfördes 1987–1989 kampanjerna Träda -87 resp Omställning 90. Jordbrukarna uppmanades att mot ersättning lägga åkerareal i träda, i stället för att odla spannmål. Resultatet av kampanjerna blev för fodersäden bl a att kornarealen minskade med totalt 100 000 hektar under åren 1987–1988 och ytterligare 60 000 hektar år 1989. Havrearealen minskade första året för att 1988–1989 nästan återgå till normal areal. Blandsäd ingår inte längre i de objektiva skördeuppskattningarna men med ledning av lantbruksregistrets arealuppgifter och beräknade hektarskördar för korn och havre kan totalskörden uppskattas till drygt 0,1 miljoner ton.

Diagram 7.39
Totalskördar av brödsäd och fodersäd 1984–1989.
Miljoner ton
Total yields of bread grain and coarse grain 1984–1989.
Millions of tons

1) Exkl blandsäd

Tabell 7.38
Fodersäd 1989. Totalskördar. Ton¹
Coarse grain in 1989. Total yields. Tons

Område	Korn	Havre
<i>Län</i>		
Stockholms	72 000	58 800
Uppsala	178 400	83 100
Södermanlands	81 200	109 600
Östergötlands	125 300	104 800
Jönköpings	32 100	37 500
Kronobergs	17 600	21 500
Kalmar	61 700	30 300
Gotlands	57 900	12 400
Blekinge	21 300	7 200
Kristianstads	162 000	41 100
Malmöhus	306 000	82 200
Hallands	112 500	79 900
Göteborgs o Bohus	20 800	31 400
Älvsborgs	62 700	94 000
Skaraborgs	140 000	298 800
Värmlands	47 500	56 200
Örebro	82 200	106 200
Västmanlands	124 800	143 700
Kopparbergs	54 500	23 200
Gävleborgs	43 800	26 800
Västernorrlands	22 300	3 000
Jämtlands	11 400	..
Västerbottens	36 500	4 500
Norrbottnens	10 000	..
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	390 100	139 700
» mellanbygder	238 300	58 800
» norra slättbygder	250 000	391 700
Svealands slättbygder	545 900	516 700
Götalands skogsbygder	213 000	220 900
Mellersta Sveriges skogsbygder	115 400	102 400
Nedre Norrland	70 400	18 900
Övre Norrland	46 800	6 200
<i>Hela riket</i>		
1989	1 870 000	1 455 300
1988	1 878 700	1 330 300
1987	1 907 400	1 440 000
1986	2 327 000	1 486 200
1985	2 309 200	1 667 900

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Oljeväxter

Totalskördeuppgifterna i tabell 7.40 bygger helt på preliminär skördestatistik från Sveriges Oljeväxtintressenters förening (SOI) och är jämförbara med tidigare års uppgifter. Statistiken omfattar skörd från kontraktbundna odlingar samt s k hembud.

1989 års totalskörd av oljeväxter för riket blev 417 000 ton, vilket är 21 % över genomsnittet för de senaste fem åren, och den största totalskörden under 1980-talet. För de höstsådda oljeväxtgrödorna redovisades mer än dubbelt så stora totalskördar än 1988. Totalskörden av vårraps och vårrybs var lägre än föregående år och för vårraps 20 % och vårrybs 41 % under femårs-genomsnittet.

Tabell 7.40
Oljeväxter 1989. Totalskördar. Ton¹
Oleiferous plants in 1989. Total yields. Tons

Område	Höstraps	Vårraps	Höstrybs	Vårrybs	Summa oljeväxter
<i>Län</i>					
Stockholms	1 336	4 169	3 454	4 758	13 717
Uppsala	200	11 036	4 830	4 810	20 877
Södermanlands	3 118	5 555	3 957	7 011	19 641
Östergötlands	30 434	9 719	1 289	9 106	50 548
Jönköpings	644	297	6	630	1 578
<i>Kronobergs</i>	246	399	84	542	1 271
Kalmar	8 338	1 791	111	655	10 895
Gotlands	11 677	3 852	399	1 511	17 439
Blekinge	2 723	1 895	—	—	4 617
Kristianstads	31 560	6 547	4	69	38 181
<i>Malmöhus</i>	145 697	6 858	50	75	152 680
Hallands	321	4 616	2	2 718	7 656
Göteborgs o Bohus	82	1 025	8	856	1 972
Älvsborgs	1 344	3 657	100	3 956	9 057
Skaraborgs	12 514	14 033	689	7 603	34 839
<i>Värmlands</i>	—	1 152	65	2 979	4 195
Örebro	379	4 116	1 274	3 388	9 157
Västmanlands	32	9 467	1 108	3 463	14 070
Kopparbergs	—	1	20	2 957	2 977
Gävleborgs	—	—	128	1 292	1 419
<i>Västernorrlands</i>	—	—	—	5	5
Jämtlands	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—
Norrbottens	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>					
1989	250 647	90 184	17 578	58 382	416 792
1988	105 660	109 400	8 650	69 430	293 140
1987	121 670	92 160	2 810	79 670	296 310
1986	113 950	133 510	6 440	119 660	373 570
1985	167 700	90 900	4 210	107 990	370 800

1) Avser frö med 18,0 % vattenhalt.

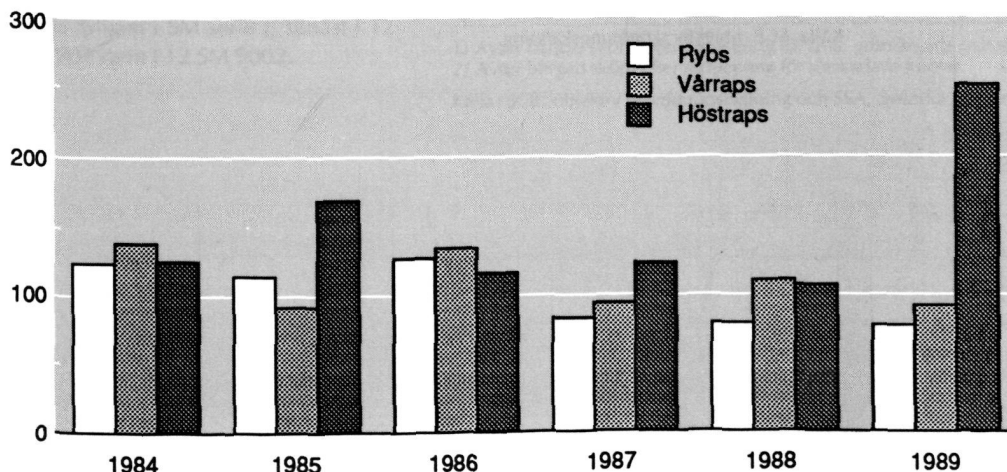
Källa: SOI, Sveriges Oljeväxtintressenters Förening.

Diagram 7.41

Totalskörd av oljeväxter 1984–1989. 1000 ton

Total yield of oleiferous plants 1984–1989. 1000 tons

Ton i tusental

Slåttervall

Den totala vallskörden 1989 uppgick till 4,6 miljoner ton, vilket är 7 % högre än femårsgenomsnittet. Lägre skördar än genomsnittet redovisas i Kalmar, Gotlands och Blekinge län, där den totala vallskörden är 18,9 respektive 4 % lägre. Totalskördar på mer än 10 % över genomsnittet uppvisas i västra Götaland, östra och norra Svealand samt Kopparbergs och Norrbottens län.

Tabell 7.42
Slåttervall 1989. Totalskördar. Ton¹
Leyland in 1989. Total yields. Tons

Område	Första skörd	Återväxt	Totalt
<i>Län</i>			
Stockholms	85 400	26 200	111 500
Uppsala	114 600	60 000	174 600
Södermanlands	116 700	52 700	169 500
Östergötlands	170 900	92 200	263 100
Jönköpings	199 600	117 600	317 200
Kronobergs	108 400	81 600	189 900
Kalmar	165 600	94 000	259 600
Gotlands	91 600	59 400	151 000
Blekinge	43 400	27 800	71 200
Kristianstads	142 900	125 100	268 000
Malmöhus	129 400	78 500	207 800
Hallands	129 300	102 700	232 000
Göteborgs o Bohus	106 800	49 500	156 300
Älvsborgs	235 300	121 300	356 600
Skaraborgs	226 800	116 600	343 400
Värmlands	154 800	35 800	190 600
Örebro	84 700	46 600	131 300
Västmanlands	75 500	32 000	107 400
Kopparbergs	90 700	59 900	150 600
Gävleborgs	128 700	31 700	160 400
Västernorrlands	120 800	15 800	136 600
Jämtlands	111 900	24 800	136 700
Västerbottens	140 800	45 500	186 200
Norrbottens	85 900	45 400	131 300
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	116 900	98 200	215 200
» mellanbygder	300 600	193 900	494 400
» norra slättbygder	334 300	153 000	487 300
Svealands slättbygder	472 900	209 800	682 700
Götalands skogsbygder	924 700	591 900	1 516 700
Mellersta Sveriges skogsbygder	307 500	146 900	454 400
Nedre Norrland	349 500	79 700	429 100
Övre Norrland	242 800	101 600	344 400
<i>Hela riket</i>			
1989	3 049 200	1 574 900	4 624 100
1988	2 787 000	1 648 100	4 435 100
1987	3 147 500	1 340 200	4 487 700
1986	2 677 700	1 303 400	3 981 100
1985	2 685 000	1 435 600	4 120 600

1) Vid 16,5 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis och sockerbetor

Totalskördar för potatis avser odlingar med minst 0,5 hektar potatis. Provtagningen av potatis för stärkelse och råspnit är begränsad till det huvudsakliga odlingsområdet omfattande södra Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. Totalskörden på odlingar utanför detta område har beräknats med ledning av aktuella arealuppgifter från lantbruksregistret och tidigare års relation mellan skördar utanför och inom odlingsområdet.

De i tabell 7.43 redovisade resultaten avser bärgade totalskördar vilket innebär att provyteskörden reducerats för såväl små, grönfärgade och skadade knölar, som för spill och obärgad areal.

Totalskörden av matpotatis på odlingar om minst 0,5 hektar uppgick 1989 till sammanlagt 805 000 ton, vilket är endast obetydligt över femårsgenomsnittet.

Matpotatisodlingar mindre än 0,5 hektar omfattade 1989 enligt lantbruksregistret 3 180 hektar. Någon beräkning av totalskörden för denna areal görs ej.

Totalskörden för potatis för stärkelse och råspnit är 375 000 ton. Detta är samma nivå som det femåriga genomsnittet.

Enligt Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget (SSA) blev 1989 års totalskörd av sockerbetor drygt 2,7 miljoner ton. Detta är 6 % över 1984 års rekordskörd.

Annan publicering

Uppgifter om totalskördens storlek publiceras årligen i SM serie J, senast J 12 SM 8902 samt J 12 SM 9002.

Tabell 7.43

Potatis och sockerbetor 1989. Totalskördar. Ton

Potatoes and sugar beets in 1989. Total yields. Tons

Område	Matpotatis ¹ Odlingar ≥ 0,5 hektar	Potatis för stärkelse och råspnit ²	Sockerbetor
<i>Län</i>			
Stockholms	..	—	—
Uppsala	7 900	—	—
Södermanlands	..	—	—
Östergötlands	57 000	—	..
Jönköpings	..	—	—
<i>Kronobergs</i>	..	—	—
Kalmar	25 400	..	191 280
Gotlands	23 000	—	197 880
Blekinge	..	104 900	51 910
Kristianstads	136 400	187 900	616 360
<i>Malmöhus</i>	163 900	39 100	1 569 540
Hallands	130 200	—	26 730
Göteborgs o Bohus	..	—	—
Älvsborgs	..	—	—
Skaraborgs	120 500	—	—
<i>Värmlands</i>	22 100	—	—
Örebro	33 100	—	—
Västmanlands	..	—	—
Kopparbergs	14 400	—	—
Gävleborgs	8 400	—	—
<i>Västernorrlands</i>	5 600	—	—
Jämtlands	..	—	—
Västerbottens	10 300	—	—
Norrbottnens	10 500	—	—
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	271 300	44 500	..
» mellanbygder	175 100	288 700	..
» norra slättbygder	154 300	—	—
Svealands slättbygder	63 700	—	—
Götalands skogsbygder	66 000	..	—
Mellersta Sveriges skogsbygder	28 400	—	—
Nedre Norrland	24 500	—	—
Övre Norrland	21 500	—	—
<i>Hela riket</i>			
1989	804 700	374 700	2 653 900
1988	882 600	400 220	2 438 580
1987	622 200	335 490	1 698 750
1986	822 500	385 030	2 187 300
1985	791 100	379 740	2 156 340

1) Avser bärgad skörd efter reducering för små, grönfärgade och skadade knölar.

2) Avser bärgad skörd efter reducering för rötskadade knölar.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning och SSA, Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget.

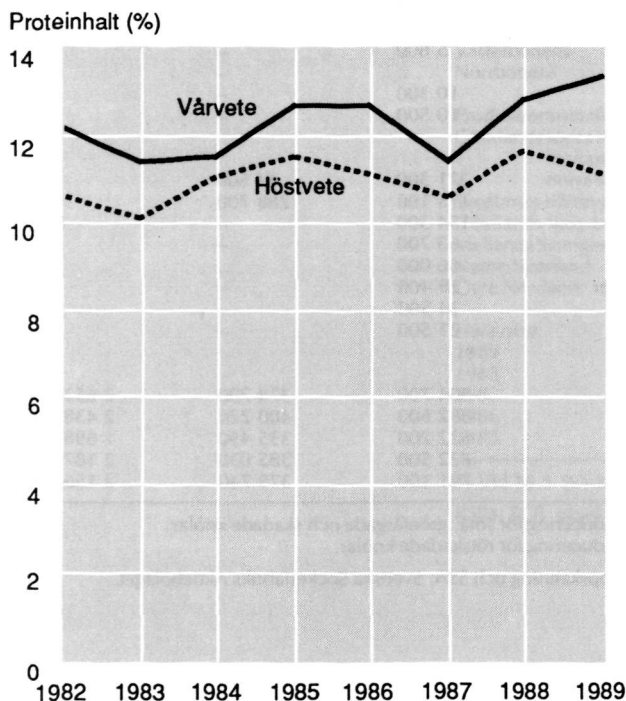
Skördens kvalitet

Spannmål

Uppgifter om den levererade spannmålsskördens kvalitet insamlas från Lantmännenföreningar och privata spannmålsuppköpare för samtliga gårdar som ingår i de objektiva skördeuppskattningarna. Endast partier levererade före 1 november ingår i undersökningen. Med ledning av erhållna uppgifter beräknas genomsnittlig rymdvikt, skillnad mellan reglerat pris och grundpris (prisreglering), torkningskostnad och vattenhalt för respektive gröda och redovisningsområde. För brödsädesgrödorna beräknas dessutom skördens fördelning på olika falltalsgrupper samt för vete, korn och havre genomsnittlig proteinhalt.

Diagram 7.44
Proteinhalt i höst- och vårvete 1982–1989

Protein content in autumn wheat and spring wheat 1982–1989

Avsnittet innehåller uppgifter för

- Spannmål
- Slåttervall
- Potatis för stärkelse och råspirt
- Sockerbeter
- Oljeväxter

Preisreglering av spannmål

Preisreglering av spannmål sker enligt direktiv från statens jordbruksnämnd. För vete regleras priset med hänsyn till falltal, rymdvikt och proteinhalt, för råg med hänsyn till falltal och rymdvikt samt för korn och havre med hänsyn till rymdvikt och proteinhalt. Bottenpris erhålls om falltal eller rymdvikt är lägre än fastställda gränsvärden.

Falltal

Hög stärkelsekvalitet är en förutsättning för goda bakningsegenskaper hos ett mjöl. Vid besvärliga skördebetingelser kan mältningskador orsaka nedbrytning av stärkelse till socker. Med hjälp av falltalet bestäms stärkelsens kvalitet. Falltalet är det antal sekunder – ökat med 60 – som det tar för en s k fallstav att under bestämda analysbetingelser sjunka genom en blandning av vatten och grovt mjöl från det undersökta spannmålspartiet. Falltalet blir allt lägre vid stigande mältningsgrad, beroende på att förklistringsförmågan hos stärkelsen försämras. Leveranser med falltal under 90 för vete och 80 för råg betalas till bottenpris.

Rymdvikt

Rymdvikten för spannmål anges i gram per liter. Höga rymdvikter innebär stor andel kärna och liten andel skal i sädeskornen. Om rymdvikten understiger ett för varje spannmålsslag fastställt värde betalas bottenpris oberoende av övriga kvalitetsvariabler.

Proteinhalt

Den angivna proteinhalten avser procentuell andel av råprotein i skörden. Primärt bestäms halten kväve, vilken uppräknas till råproteinhalt. Genom en ny och mindre kostsam analysmetod (NIR), har man fått möjlighet att göra proteinhaltsbestämning för enskilda leveranser. Proteinhalter över 11,0 % för vete, korn och havre ger pristillägg medan lägre proteinhalter ger prisavdrag. Hög proteinhalt krävs för att få mjöl med goda bakningsegenskaper.

För brödsäden konstateras 1989 rymdvikter som är högre än genomsnittet för de närmast föregående fem åren. Proteinhalterna för höstveten motsvarar femårsgenomsnittet. För vårvete noterades höga proteinhalter. Vattenhalterna vid leveranstillfället var lägre än normalt.

De tidigare redovisade torkningskostnaderna har utgått ur tabellen. För torkningen finns ingen fastställd taxa utan denna varierar mellan uppköparna. Stora variationer i debiteringen av torkningskostnad tyder på att rabatterad torkning utgör ett konkurrensmedel inom spannmålshandeln. Redovisning av torkningskostnad utgår därför från 1989.

Tabell 7.45

Brödsäd 1989. Proteinhalt, rymdvikt, prisreglering och vattenhalt för levererad skörd

Bread grain in 1989. Protein content, density, price regulated, and moisture content for delivered crop

Gröda; område	Proteinhalt, %	Rymdvikt, g/l	Prisreglering, kr/dt ¹	Vattenhalt, % ²
Höstvete				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	11,8	823	9,62	17,6
» mellanbygder	12,3	818	10,66	17,7
» norra slättbygder	11,4	812	3,39	17,2
Svealands slättbygder	10,7	826	4,88	17,4
Götalands skogsbygder	11,2	813	4,90	17,1
Mellersta Sveriges skogsbygder	10,9	817	5,12	17,6
Nedre Norrland	—	—	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket³</i>				
1989	11,3	821	6,33	17,5
1988	11,8	812	7,93	18,0
1987	10,7	775	-1,93	23,0
1986	11,3	811	3,60	20,6
1985	11,7	792	3,70	20,3
Vårvete				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	14,3	813	18,11	17,5
» mellanbygder	14,5	806	18,00	18,2
» norra slättbygder	12,3	812	8,50	17,4
Svealands slättbygder	13,1	822	11,67	17,5
Götalands skogsbygder	11,7	809	5,80	18,6
Mellersta Sveriges skogsbygder	13,4	804	10,37	17,3
Nedre Norrland	—	—	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket³</i>				
1989	13,5	815	13,97	17,6
1988	13,0	799	11,60	19,3
1987	11,6	757	-3,90	23,8
1986	12,9	798	7,47	21,6
1985	12,9	787	12,93	22,4
Höstråg				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	—	766	7,77	18,8
» mellanbygder	—	757	5,99	19,9
» norra slättbygder	—	763	-4,18	20,0
Svealands slättbygder	—	776	2,24	18,6
Götalands skogsbygder	—	763	-2,48	20,0
Mellersta Sveriges skogsbygder	—	769	-8,76	19,5
Nedre Norrland	—	—	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket³</i>				
1989	—	765	1,83	19,4
1988	—	763	4,73	18,8
1987	—	728	-6,80	23,0
1986	—	763	5,58	19,1
1985	—	755	-4,53	21,1

1) Avser reglerat pris minus grundpris. Positivt värde innebär pristillägg och negativt värde prisavdrag.

2) Vid leveranstillfället.

3) Utom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

För höst- och vårvete noterades 1989 i regel medelhöga falltal och låg andel i bottenprisklass. För höstråg är falltalen i vissa områden relativt låga.

I Götalands norra slättbygder och mellersta Sveriges skogsbygder avräknades hälften av den levererade höst-rågskörden i bottenprisklass.

Tabell 7.46

Brödsäd 1989. Den levererade skörden fördelad på falltalsklasser. Procent
Bread grain in 1989. Delivered grain distributed on falling number groups. Per cent

Gröda; område	Botten- pris- klass	Falltal						
		90– 110	120– 140	150– 170	180– 200	210– 230	240– 260	270–
Höstvete								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	1	0	0	1	4	10	18	66
» mellanbygder	2	0	0	2	5	10	21	60
» norra slättbygder	11	2	7	11	17	29	14	9
Svealands slättbygder	7	1	1	3	6	14	23	45
Götalands skogsbygder	4	2	2	5	25	17	22	23
Mellersta Sveriges skogsbygder	21	0	1	7	11	14	30	16
Nedre Norrland	–	–	–	–	–	–	–	–
Övre Norrland	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Hela riket¹</i>								
1989	7	1	2	4	9	16	20	41
1988	3	1	2	4	8	13	19	50
1987	15	5	8	10	13	15	14	20
1986	11	4	5	6	6	7	9	53
1985	9	5	7	11	14	18	18	18

Vårvete

<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	1	0	0	0	1	2	12	84
» mellanbygder	1	0	0	0	0	7	14	78
» norra slättbygder	1	1	1	11	15	29	31	11
Svealands slättbygder	0	0	1	4	22	42	22	9
Götalands skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..	..
Nedre Norrland	–	–	–	–	–	–	–	–
Övre Norrland	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Hela riket¹</i>								
1989	1	0	1	7	13	25	21	32
1988	7	1	2	3	5	10	14	58
1987	32	5	8	12	14	12	10	7
1986	14	12	16	10	7	6	5	30
1985	5	3	5	10	14	20	21	22

Gröda; område	Botten- pris- klass	Falltal				
		80– 90	95– 115	120– 130	135– 145	150–

Råg

<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	1	9	18	12	12	48
» mellanbygder	6	7	15	9	8	55
» norra slättbygder	49	21	13	4	1	12
Svealands slättbygder	23	11	14	9	3	40
Götalands skogsbygder	41	18	14	8	4	15
Mellersta Sveriges skogsbygder	51	35	11	1	1	1
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..
Övre Norrland	–	–	–	–	–	–
<i>Hela riket¹</i>						
1989	25	14	15	8	5	33
1988	7	12	22	16	11	32
1987	47	20	20	7	2	4
1986	10	4	8	6	5	67
1985	55	20	13	6	3	3

1) Utom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Korn hade 1989 på riksnivå en rymdvikt som var högre än genomsnittet för de fem senaste åren. För havre motsvarade rymdvikten femårsgenomsnittet. Den genomsnittliga proteinhalten var för havre 13,1 %. För korn var motsvarande siffra 13,0 %. Detta är för båda grödorna höga proteinhalter.

Prisregleringen (skillnaden mellan reglerat pris och grundpris) var positiv i samtliga produktionsområden för båda grödorna. På riksnivå hade prisregleringen för både korn och havre mycket större positivt värde än någon gång tidigare under 1980-talet.

Tabell 7.47**Fodersäd 1989. Proteinhalt, rymdvikt, prisreglering och vattenhalt för levererad skörd**

Coarse grain 1989. Protein content, density, price regulated, and moisture content for delivered crop

Gröda; område	Protein- halt, %	Rymdvikt, g/l	Pris- reglering, kr/dt ¹	Vatten- halt, % ²
Korn				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	12,8	683	3,86	17,3
» mellanbygder	13,4	684	5,09	17,4
» norra slättbygder	12,9	683	4,02	16,9
Svealands slättbygder	12,9	702	4,41	16,4
Götalands skogsbygder	13,3	672	4,65	17,2
Mellersta Sveriges skogsbygder	12,8	685	4,03	16,8
Nedre Norrland	13,1	700	4,89	18,2
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket³</i>				
1989	13,0	691	4,33	16,9
1988	12,4	679	2,82	18,3
1987	11,2	678	-1,15	21,3
1986	12,3	692	0,61	19,9
1985	—	686	0,27	21,2
Havre				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	12,7	542	2,58	16,6
» mellanbygder	13,7	533	4,00	16,8
» norra slättbygder	12,9	556	3,73	16,7
Svealands slättbygder	13,3	567	4,95	15,6
Götalands skogsbygder	12,9	531	2,40	17,0
Mellersta Sveriges skogsbygder	13,0	560	4,10	16,0
Nedre Norrland	—	—	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket³</i>				
1989	13,1	557	4,10	16,1
1988	12,3	560	2,46	17,6
1987	9,9	557	-3,21	20,8
1986	—	573	0,29	19,3
1985	—	575	0,45	20,4

1) Avser reglerat pris minus grundpris. Positivt värde innebär pristillägg och negativt värde prisavdrag.

2) Vid leveranstillfället.

3) Utom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Slåttervall

Genom skördeuppskattningarna analyserades varje år fram till 1987 prover från första skörden av slåttervall för att bestämma näringsinnehållet i vallskörden. Proverna togs ur provyteskördarna i slåttervall från drygt 900 slumpmässigt utvalda provytegårdar fördelade över hela landet.

Eftersom analysproverna togs från grödan på fälten före brukarens skörd kunde skillnader förekomma jämfört med kvaliteten i brukarens bärgade skörd (se nedan). Analyserna omfattade bestämning av smältbarheten av organisk substans och halten av råprotein och aska. Utifrån smältbarhetsbestämningen, enligt VOS-metoden, beräknades omsättbar energi (MJ/kg) och utifrån råproteinhalten andelen smältbart råprotein.

Resultaten för 1987, enligt tabell 7.48, visade att energiinnehållet per kilogram, för riket, var något högre än genomsnittet för de fem senaste åren och lika med 8,3 MJ/kg.

Mängden smältbart råprotein uppmättes till 67 g per kilogram hö för riket. Skillnaderna mellan produktionsområdena var betydande. I Götalands mellanbygder innehöll vallskörden 75 g/kg hö, i nedre Norrland endast 54 g/kg hö. Efter en femårsperiod med stadigt stigande andel smältbart råprotein på riksnivå, från 65 till 73 g/kg hö, sjönk andelen 1987 till 67 g/kg hö.

Jämförelse mellan näringsinnehållet i provyteskörden och den bärgade skörden

De erhållna resultaten avser näringsvärdet i provyteskörden på fältet före brukarens skörd. Under tiden fram till brukarens bärgning av vallskörden kan denna emellertid undergå kvalitetsförändringar. För att få ett mått på förändringarnas omfattning togs ett antal kvalitetsprover även i samband med bärgningen av skörden. Detta skedde på var femte gård med kvalitetsprov ur provyteskörd. Även proverna ur den bärgade skörden analyserades och resultaten jämfördes med resultaten från provyteskörden på samma gårdar.

1987 års resultat visade att energiinnehållet i genomsnitt för riket var 4 % lägre i den bärgade skörden än i provyteskörden. Några säkra regionala skillnader kunde inte påvisas.

Den bärgade skörden har under en följd av år oftast visat sig innehålla omkring 15 % lägre halt av smältbart råprotein än provyteskörden. 1987 års jämförelse tyder på en differens om 13 % i genomsnitt för riket, med en viss tendens till lägre skillnader i Norrland.

Tabell 7.48
Vallskördens näringsvärde 1987. Provyteskörd¹
Quality of hay 1987. Biological yield

Område	Råprotein, procent	Smältbart råprotein, g/kg	Aska, procent	Omsättbar energi, MJ/kg
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	10,3	71	6,1	8,7
» mellanbygder	10,7	75	6,7	8,4
» norra slättbygder	10,1	68	6,1	8,2
Svealands slättbygder	10,3	71	6,6	8,2
Götalands skogsbygder	10,1	68	6,1	8,2
Mellersta Sveriges skogsbygder	9,5	63	6,0	8,1
Nedre Norrland	8,5	54	5,7	8,1
Övre Norrland	9,4	62	6,2	8,6
<i>Hela riket</i>				
1987	10,0	67	6,2	8,3
1986	10,5	73	6,3	8,4
1985	10,4	72	5,9	8,2
1984	10,1	69	6,0	7,9
1983	10,2	69	6,3	7,8

1) Avser skörd vid 16,5 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis för stärkelse och råspnit

Medelstärkelsehalten för den förbrukade potatisen de senaste åren framgår av tabell 7.49. Uppgifterna har erhållits från Sveriges Stärkelseproducenters förening (SSF) och Sveriges bränneriintressenter.

Tabell 7.49

Potatis för stärkelse och råspnit, stärkelsehalt

Potatoes for processing, content of starch

År	Medelstärkelsehalt, procent		
	SSF	Sveriges bränneriintr.	Totalt
1989/90	17,9	18,0	17,9
1988/89	18,5	18,0	18,4
1987/88	17,5	17,5	17,5
1986/87	17,5	16,8	17,3
1985/86	17,5	17,2	17,4

Sockerbetor

1989 års sockerhalt på 17,5 % motsvarar en sockerskörd på 9,2 ton/ha i genomsnitt för riket. Detta är t o m högre än 1984 års rekordsiffror. Gotlands län hade den högsta sockerhalten, 18,3 %. Den största sockerskörden per hektar, 9,8 ton förekom i Blekinge län. Uppgifterna har erhållits från Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget (SSA).

Tabell 7.50

Sockerbetor, sockerhalt och sockerskörd

Sugar beets, sugar content and sugar yield

År	Socker (%)	Socker (ton/ha)
1989	17,5	9,2
1988	17,6	8,4
1987	17,7	5,8
1986	19,1	8,2
1985	17,6	7,4

Oljeväxter

Oljehalten i oljeväxterna under 1989 framgår av tabell 7.51. Uppgifterna har erhållits från Sveriges Oljeväxtintressenter Förening (SOI) och avser medeltal för hela riket för levererade skördar från kontrakterade arealer.

Tabell 7.51

Oljeväxter, oljehalt

Oleiferous plants, oil content

	Oljehalt, procent			
	Höstraps	Våraps	Höstrybs	Vårrys
1989	46,0	46,8	44,7	43,8
1988	44,4	45,3	43,1	42,1
1987	44,0	45,5	44,4	45,6
1986	45,7	47,7	45,0	45,2
1985	46,1	45,1	46,3	44,0

Annan publicering

Uppgifter om skördens kvalitet redovisas årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9001 vad avser spannmål samt J 12 SM 8807 vad avser vall.

Uppgifter om potatisens stärkelsehalt m m finns i årsredovisning från Sveriges Stärkelseproducenters Förening.

Uppgifter om sockerbetor finns i årsredovisning från Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget.

Oljeväxternas oljehalt m m redovisas av Sveriges Oljeväxtintressenter Förening i årliga utgåvor av skördestatistik för oljeväxter.

Årsväxten

Subjektiva omdömen om årsväxt och skörd har insamlats sedan 1735, och därmed utgör denna rapportserie den äldsta allttjämt existerande grenen av svensk jordbruksstatistik. Rapporterna har dock under årens lopp haft växlande innehåll och omfattning. Bearbetning och publicering har sedan 1870-talet utförts av SCB. Undersökningsresultaten används bl a för skördeprognoser.

Årsväxtrapporter avges fr o m 1987 vid två tillfällen under året, nämligen i mitten av maj och i månadsskiftet juli/augusti. År 1989 var rapportdatum 17 maj och 2 augusti.

Rapporteringen i maj avser allmänna omdömen om övervintringen, uppgifter om utvintringens omfattning och orsaker samt om vårsådden.

Till juli/augustirapporten insamlas omdömen om skördeutsikterna, uppgifter om väderlekens inflytande på växtligheten, orsaker till eventuella skador samt bedömningar av höskördens kvalitet.

Årsväxtrapport avges, av lantbruksnämndernas ortsombud, för varje församling som enligt föregående års lantbruksregister hade en total åkerareal om minst 50 hektar.

Avsnittet innehåller uppgifter om

- Övervintring
- Skördeutsikter
- Nederbörds mängder och solskenstimmar

Omdömena i maj om övervintringen uttrycks med siffrvärdena 1 – 4, där 3 är normal och 4 mycket god övervintring. Uppgifterna i juli/augusti om skördeutsikterna lämnas enligt en skala 0 – 5, där 3 är medelskörd och 5 mycket god skörd. 1989 års blankett för juli/augustirapporteringen framgår av bilaga 5.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) mäter kontinuerligt solskenstimmar, nederbörd m m vid ett antal mätstationer. Sist i detta avsnitt redovisas månadsuppgifter för ett urval av dessa stationer.

Övervintring

De angivna omdömena visar på riksnivå att övervintringen var mycket god och till och med bättre än åren 1973 och 1983, då övervintringen också var mycket god.

Tabell 7.52

Övervintringen. Sifferomdömen¹ enligt årsväxtrapporteringen i maj 1989

Crop wintering in may 1989. (Data is given according to a scale 1 – 4, where 3 indicates normal wintering and 4 a very good wintering)

Område	Höstvete	Höstråg	Höstraps	Höstrybs	Första års slättervall
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	3,7	3,6	3,8	..	3,6
» mellanbygder	3,8	3,7	3,7	3,4	3,6
» norra slättbygder	3,7	3,8	3,7	3,3	3,5
Svealands slättbygder	3,7	3,6	3,9	3,4	3,5
Götalands skogsbygder	3,6	3,5	3,4	2,4	3,4
Mellersta Sveriges skogsbygder	3,6	3,7	3,7	3,5	3,3
Nedre Norrland	..	..	–	–	3,1
Övre Norrland	–	–	–	–	3,0
<i>Hela riket</i>					
1989	3,7	3,7	3,7	3,3	3,3
1988	3,4	3,3	3,4	2,9	3,1
1987	2,3	2,7	2,0	1,5	3,0
1986	2,9	2,9	2,4	2,7	3,0
1985	2,8	2,6	2,6	2,4	2,9

1) Beträffande sifferomdömenas innebörd se texten.

Källa: SCB, årsväxtrapporterna.

Våren 1989 upplöjdes betydligt mindre av de höstsådda arealerna på grund av utvintringsskador än genomsnittligt under de senaste fem åren.

Av rikets höstsådda areal bedömdes för samtliga grödor att mindre än 1 % körts upp. Smärre regionala skillnader förelåg dock.

Tabell 7.53

Höstsådda arealer som upplöjts våren 1989. Procent

Area ploughed because of out-wintering 1989. Per cent

Område	Höstvete	Höstråg	Höstraps	Höstrybs	Första års slåttervall
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	—	—	0,2	—	—
» mellanbygder	—	—	0,2	0,1	—
» norra slättbygder	0,3	0,1	0,7	0,3	—
Svealands slättbygder	0,1	0,4	3,4	2,7	—
Götalands skogsbygder	0,5	0,6	0,4	0,3	—
Mellersta Sveriges skogsbygder	0,1	0,4	0,5	0,6	0,2
Nedre Norrland	—	—	—	—	0,2
Övre Norrland	—	—	—	—	0,1
<i>Hela riket</i>					
1989	0,2	0,2	0,4	2,3	—
1988	1,1	1,2	1,0	8,3	0,6
1987	22,7	5,8	22,6	55,3	0,6
1986	4,0	2,9	15,6	10,0	0,6
1985	4,5	7,7	10,5	25,8	0,9

Källa: SCB, årsväxtrapporterna.

Annan publicering

Subjektiva omdömen om årsväxten – den s k årsväxtrapporteringen – redovisas årligen i SM serie J. Majrapporten senast J 11 SM 8901. Juli/augustirapporten senast J 11 SM 8902 och oktoberrapporten J 11 SM 8603. Oktoberrapporten har utgått fr o m 1987.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts (SMHI) uppgifter om nederbörd och solskenstimmar m m redovisas i SMHI:s årsbok. Del 1. Månadsöversikt över väderlek och vattentillgång i Sverige.

Nederbördsmängder och solskenstimmar

Stor betydelse för grödans utveckling har väderleken och de klimatiska förutsättningarna. I tabell 7.54 redovisas nederbördsmängder, mm per månad, och i tabell 7.55 solskenstid,

timmar per månad, under 1989 för några av SMHI:s meteorologiska stationer i landet.

Tabell 7.54
Nederbörd 1989. Millimeter
Precipitation in 1989. Millimetres

Län	Meteorologisk station	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Hela året
Sthm	Stockholm	6	21	43	23	30	35	30	36	21	52	55	32	384
Östg	Linköping – Malmslätt	3	32	23	18	32	25	42	81	27	57	32	43	415
Jkpg	Jönköpings flp	11	52	36	15	20	24	67	57	24	69	25	39	439
Kron	Ljungby	23	74	84	23	31	37	108	79	41	77	27	77	681
Kalm	Kalmar	1	25	37	21	13	27	58	54	29	52	44	22	383
Gottl	Visby flp	8	24	34	16	10	58	38	96	13	66	79	32	474
Blek	Karlshamn	6	30	63	4	13	10	50	68	29	80	24	44	421
Kris	Kristianstad – Everöd	9	25	53	24	14	21	25	115	16	50	21	47	420
Malm	Lund	10	26	54	24	8	55	60	115	9	80	37	49	527
Hall	Halmstad	26	60	74	20	35	32	93	63	29	108	32	44	616
Gtbg	Säve	25	93	97	37	32	26	54	75	27	94	23	62	645
Älvs	Borås	60	152	126	35	57	63	65	88	47	136	50	94	973
Skbg	Skara	7	37	37	27	37	31	42	105	25	65	37	55	505
Vrml	Karlstad	7	45	53	41	46	28	17	62	16	62	41	39	457
Öreb	Ställdalen	16	72	57	62	46	32	61	114	12	55	42	50	619
Vstm	Västerås – Hässlö	7	23	38	23	26	38	46	81	16	60	27	24	409
Kopp	Mora	8	54	34	86	27	47	65	73	22	35	30	32	513
Gävl	Gävle	11	39	35	100	44	20	56	41	14	26	22	40	448
Vnrl	Härnösand	28	112	82	113	54	47	26	45	10	7	55	41	620
Jmtl	Frösön	35	28	27	40	57	23	43	89	15	13	26	31	427
Vbtn	Umeå flp	41	89	78	60	68	49	6	111	29	45	79	37	692
Nbtn	Arjeplog	50	51	58	71	29	51	57	76	22	27	49	31	572
Nbtn	Luleå flp	83	47	61	51	56	33	46	50	24	53	40	17	560

Källa: SMHI.

Tabell 7.55
Solskenstid 1989. Timmar
Time of sunshine in 1989. Hours

Meteorologisk station	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Hela året
Kiruna	1	67	126	186	214	312	229	174	154	88	11	0	1 562
Borlänge	52	95	109	132	293	294	293	180	181	127	75	44	1 875
Luleå	16	71	112	168	289	350	287	206	171	93	37	14	1 814
Umeå	41	76	87	146	321	250	212	173	187	118	44	33	1 688
Östersund	24	75	137	167	237	294	255	183	168	77	50	22	1 689
Karlstad	45	86	101	156	319	337	288	182	180	116	65	52	1 927
Stockholm ¹	56	87	79	169	329	301	284	190	178	99	56	36	1 864
Visby	65	100	92	190	392	319	338	201	185	97	47	29	2 055
Norrköping	55	73	71	178	306	292	292	196	163	108	63	43	1 840
Göteborg ²	26	37	87	179	286	327	266	156	184	78	82	32	1 740
Växjö	24	37	52	179	309	264	192	159	141	73	57	23	1 510
Lund ³	44	42	80	200	314	282	249	190	186	92	99	38	1 816

1) Medelvärde Bromma.

2) Medelvärde Torslanda.

3) Medelvärde Svalöv.

Källa: SMHI.

Så- och skördetidpunkter

Uppgifter om såtidpunkt inhämtas genom de objektiva skördeuppskattningarna och sker för vårsådden i samband med utläggningen av provytor under våren. Såtidpunkten anges med veckonummer. För höstsådda grödor har såtiden erhållits i samband med insamlingen av uppgifter om höstsådda arealer. Tidpunkten har angetts med 15-dagarsperiod. Höstsådden för 1989 kommer alltså att skördas 1990.

Avsnittet innehåller uppgifter om

- Mediantidpunkt för sådden
- Mediantidpunkt för skörden
- Antal dagar mellan sådd och skörd

Mediantidpunkt för sådden

I tabell 7.56 redovisas mediantidpunkter för sådden av spannmål, potatis och höstoljeväxter 1989. Resultaten för riket visar att såväl den höst- som vårsådda spannmålen såddes ca 10 dagar tidigare än genomsnittstidpunkten för de senaste

fem åren. Sådden av höstoljeväxter och sättningen av potatis skedde ca en vecka tidigare än femårsgenomsnittet. I Norrland kunde sådden ske mycket tidigare än normalt.

Tabell 7.56

Mediantidpunkt¹ för sådd av spannmål och höstoljeväxter samt sättning av potatis 1989

Median date for the sowing of grain and oleiferous plants and the setting of potatoes in 1989

Område	Höstvete	Höstråg	Höstraps	Höstrybs	Vårvete	Korn	Havre	Mat-potatis ²	Potatis för stärkelse och råsprit ¹
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	12.9	12.9	14.8	..	7.4	8.4	12.4	26.4	27.4
» mellanbygder	20.9	19.9	17.8	..	12.4	16.4	16.4	3.5	30.4
» norra slättbygder	15.9	8.9	9.8	..	20.4	18.4	20.4	8.5	..
Svealands slättbygder	8.9	1.9	13.8	10.8	2.5	5.5	4.5	17.5	–
Götalands skogsbygder	12.9	14.9	12.8	..	25.4	24.4	26.4	8.5	–
Mellersta Sveriges skogsbygder	10.9	8.9	..	..	..	10.5	6.5	17.5	–
Nedre Norrland	..	..	–	–	..	23.5	19.5	24.5	–
Övre Norrland	–	–	–	–	–	26.5	26.5	4.6	–
<i>Hela riket</i>									
1989	10.9	10.9	13.8	10.8	18.4	26.4	27.4	8.5	29.4
1988	15.9	13.9	14.8	11.8	3.5	4.5	5.5	11.5	9.5
1987	25.9	23.9	20.8	15.8	2.5	5.5	5.5	17.5	16.5
1986	21.9	19.9	19.8	14.8	7.5	10.5	10.5	17.5	17.5
1985	23.9	22.9	23.8	20.8	15.5	17.5	17.5	21.5	19.5

1) Avser tidpunkten då hälften av arealen såatts.

2) Avser odlingar $\geq 0,5$ hektar.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Mediantidpunkt för skörden

1989 års spannmålsskörd kunde bärgas tidigare än normalt. Jämfört med genomsnittet för den senaste femårsperioden blev mediantidpunkterna för skörd av spannmålsgrödorna mellan två och tre veckor tidigare.

Även skörden av slättervall och potatis kunde ske tidigare än normalt. För bägge grödorna blev mediantidpunkterna cirka en vecka tidigare än femårsgenomsnittet.

Tabell 7.57

Mediantidpunkt¹ för skörd av spannmål, slättervall (första skörd) och potatis 1989

Median date for the harvesting of grain, first cut of ley and potatoes in 1989

Område	Höstvete	Vårvete	Höstråg	Korn	Havre	Slätter- vall	Mat- potatis ²	Potatis för stärkelse och råspirt ²
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	18.8	19.8	1.8	7.8	17.8	2.6	12.9	1.10
» mellanbygder	19.8	21.8	3.8	10.8	18.8	5.6	15.9	1.10
» norra slättbygder	20.8	23.8	6.8	19.8	20.8	14.6	14.9	..
Svealands slättbygder	17.8	14.8	6.8	21.8	20.8	15.6	11.9	—
Götalands skogsbygder	20.8	29.8	8.8	21.8	26.8	15.6	16.9	—
Mellersta Sveriges skogsbygder	19.8	..	8.8	29.8	25.8	16.6	11.9	—
Nedre Norrland	..	..	..	5.9	3.9	1.7	8.9	—
Övre Norrland	—	—	—	6.9	13.9	3.7	3.9	—
<i>Hela riket</i>								
1989	19.8	23.8	5.8	19.8	21.8	16.6	13.9	30.9
1988	17.8	29.8	10.8	24.8	3.9	19.6	14.9	3.10
1987	28.9	2.10	8.9	18.9	29.9	3.7	23.9	8.10
1986	2.9	10.9	16.8	7.9	10.9	21.6	25.9	3.10
1985	8.9	18.9	30.8	12.9	20.9	1.7	27.9	4.10

1) Avser tidpunkten då hälften av arealen skördats.

2) Avser odlingar $\geq 0,5$ hektar.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Antal dagar mellan sådd och skörd

I tabell 7.58 redovisas genomsnittligt antal dagar 1989 mellan sådd och skörd för vårsädesgrödorna. Resultaten för riket visar att för samtliga vårsådda spannmålsgrödor var tidsperioden mellan sådd och skörd kortare än genomsnittet för de fem föregående åren.

Tabell 7.58

Antal dagar mellan sådd och skörd 1989

Average number of days between sowing and harvesting in 1989

Område	Vårvete	Korn	Havre
<i>Län</i>			
Stockholms	..	113	111
Uppsala	111	104	101
Södermanlands	123	115	112
Östergötlands	127	120	118
Jönköpings	..	119	126
Kronobergs	..	118	125
Kalmar	..	113	121
Gotlands	..	111	113
Blekinge	..	117	123
Kristianstads	132	121	126
Malmöhus	134	120	126
Hallands	126	119	126
Göteborgs o Bohus	..	120	120
Älvsborgs	..	122	123
Skaraborgs	127	123	122
Värmlands	..	112	112
Örebro	125	111	112
Västmanlands	118	111	106
Kopparbergs	..	110	111
Gävleborgs	..	107	110
Västernorrlands	—	104	104
Jämtlands	—	117	..
Västerbottens	—	105	108
Norrbottnens	—	103	..
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	133	121	126
» mellanbygder	131	116	122
» norra slättbygder	128	122	121
Svealands slättbygder	120	110	109
Götalands skogsbygder	125	120	124
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	112	114
Nedre Norrland	..	108	107
Övre Norrland	—	104	108
<i>Hela riket</i>			
1989	127	115	117
1988	126	115	123
1987	156	136	149
1986	130	122	125
1985	133	121	130

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

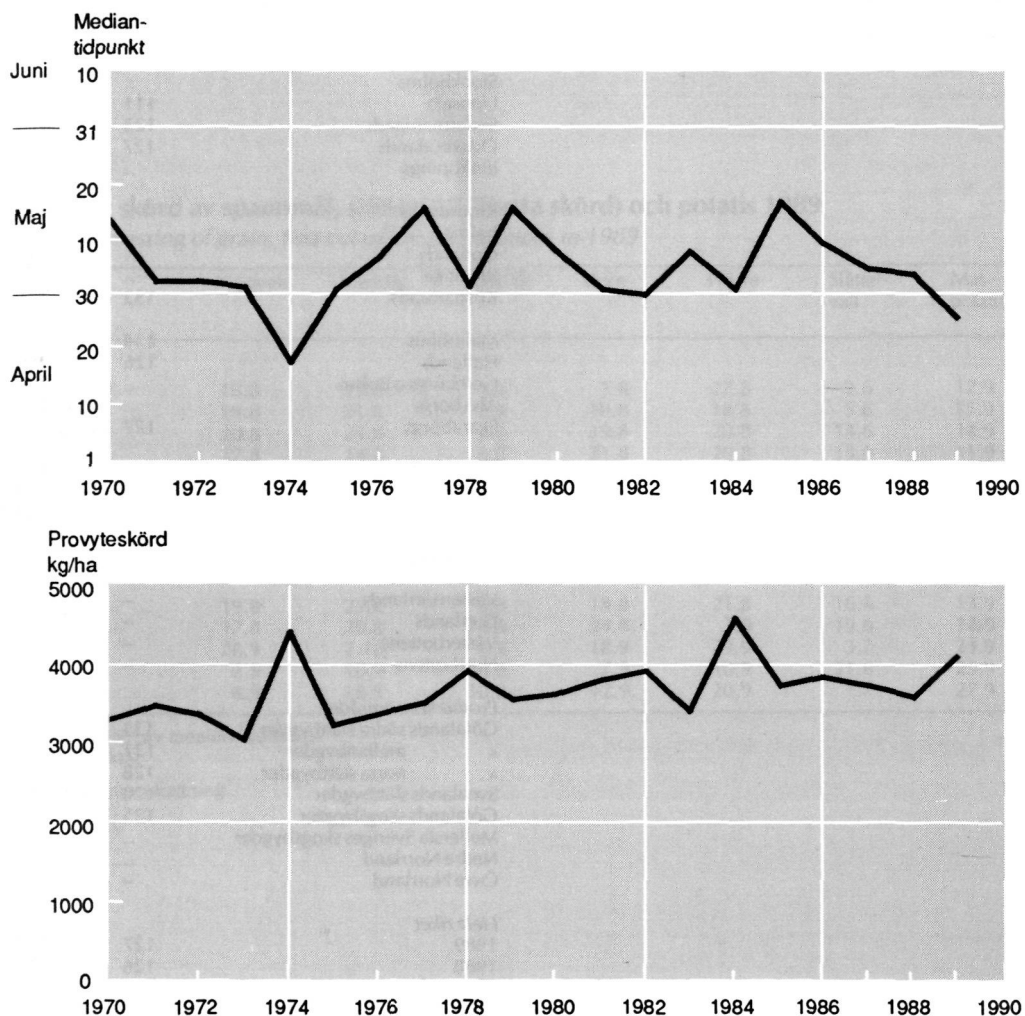
Annan publicering

De objektiva skördeuppskattningarnas uppgifter om tidpunkt för sådd och skörd samt om antal dagar mellan sådd och skörd redovisas årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9003.

Diagram 7.59 Mediantidpunkt för sådd samt provyteskörd av korn 1970–1989

Median date for spring sowing and sample plot yield per hectare for barley 1970–1989

I diagram 7.59 har mediantidpunkt för sådd och skördeavkastning för korn i riket sammanställts för tidsperioden 1970–1989. Uppgifterna speglar faktiska förhållanden i praktiskt jordbruk. Diagrammet visar att tidig sådd i regel har

givit hög skörd. Det måste dock starkt betonas att avkastningen beror på ett flertal faktorer. För skördeutvecklingen har, förutom såtidpunkten, årsmånen efter sådden haft avgörande inflytande.

8 Trädgårdsodling

I kapitel 8 redovisas uppgifter om frilandsarealer och växthusytor för trädgårdsodling enligt lantbruksregistret. Uppgifterna ingår i den årliga juniregistreringen. Vidare lämnas vissa resultat

om produktionen m m som erhålls vid separata trädgårdsräkningar/inventeringar (senast 1988).

Med trädgårdsodling avses odling av köksväxter, blommor, krukväxter, frukt, bär och plantskolealster.

Med trädgårdsföretag avses företag och andra enheter (institutioner, anstalter m fl) med trädgårdsodling omfattande minst 200 m² under glas eller plast eller minst 2 500 m² frilandsareal. Odlingar i hemträdgårdar eller för husbehov medräknas ej.

Frilandsarealer och växthusytor

Uppgifter om frilandsarealer och växthusytor erhålls sedan 1970 vid den årliga registreringen i LBR i juni. Några år (1972, 1977, 1982, 1985 och 1988) har uppgifter om trädgårdsodlingen insamlats i särskilda trädgårdsräkningar/inventeringar varvid insamlingen i juni utgått.

Juniregistreringen syftar till att ge en grov bild av produktionsresurserna inom frilands- och växthusodlingen. Av tabell 8.1 framgår att 1989 bedrevs trädgårdsodling vid 4 800 företag i landet. Frilandsodling förekom på drygt 80 % av företagen på en sammanlagd areal av 13 700 hektar, varav nära hälften i Skånelänen. Växthusodling förekom på ca 1 500 företag med en sammanlagd yta av 3,3 miljoner kvadratmeter. Den genomsnittliga växthusytan per företag var därmed ca 2 200 kvadratmeter.

Trädgårdsodlingen brukar variera en hel del över åren, särskilt gäller detta frilandsarealens omfattning. 1984 noterades den största frilandsarealen sedan 1970 då registreringen startade. Såväl areal som antal företag har därefter åter minskat.

Tabell 8.1

Växthusyta och frilandsareal för trädgårdsodling 1989 samt antal företag med odling

Areas of greenhouses and outdoors cultivation in 1989 and number of enterprises

Område; storleksgrupp	Växthus Yta, m ²	Antal	Friland Areal, hektar	Antal	Totala antalet företag ¹
<i>Län</i>					
Stockholms	280 713	130	320,0	113	201
Uppsala	32 316	34	144,1	61	79
Södermanlands	58 940	40	159,9	64	87
Östergötlands	126 986	63	452,4	135	168
Jönköpings	47 773	37	297,6	98	115
Kronobergs	28 154	29	203,8	99	118
Kalmar	63 077	51	724,0	264	289
Gotlands	25 444	25	630,2	172	178
Blekinge	47 382	33	587,8	205	219
Kristianstads	476 525	132	3 621,2	709	804
Malmöhus	1 264 072	338	3 216,7	605	828
Hallands	210 363	96	686,0	270	333
Göteborgs o Bohus	96 127	72	192,1	97	136
Älvsborgs	120 420	74	218,5	118	167
Skaraborgs	85 515	68	574,2	190	220
Värmlands	36 327	34	215,3	82	98
Örebro	34 225	32	418,5	144	165
Västmanlands	65 004	31	85,3	47	65
Kopparbergs	58 813	42	118,6	58	83
Gävleborgs	48 247	31	118,2	50	72
Västernorrlands	36 985	43	107,6	63	91
Jämtlands	12 868	20	139,6	56	65
Västerbottens	38 875	33	105,4	72	90
Norrbottens	37 370	29	364,0	125	142
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
Under 2,1	2 587 943	1 063	572,7	599	1 390
2,1 – 5,0	267 578	154	1 050,0	565	609
5,1 – 10,0	159 202	93	1 549,7	551	574
10,1 – 20,0	125 922	74	2 259,7	593	614
20,1 – 30,0	68 240	41	1 424,4	387	396
30,1 – 50,0	27 330	31	1 938,8	466	474
50,1 – 100,0	72 725	40	3 066,5	483	495
Över 100,0	23 581	21	1 839,2	253	261
<i>Hela riket</i>					
1989	3 332 521	1 517	13 701,0	3 897	4 813
1987	3 176 076	1 537	14 473,9	4 302	5 167
1986	3 257 266	1 568	14 425,9	4 355	5 199
1984	3 576 396	1 755	14 824,7	4 779	5 672
1983	3 407 616	1 746	13 898,8	4 567	5 444

1) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Frilandsarealens användning

Av tabell 8.2 och diagram 8.3 framgår frilandsarealens användning för olika växtslag under 1989 enligt den årliga registreringen i LBR i juni. Odlingen av köksväxter var dominerande med ca 42 % av arealen. Regionalt noteras att andelen köksväxter var högst i Gotlands och Malmöhus län med 77 % respektive 66 % av den totala frilandsarealen. Antalet företag i landet som odlade köksväxter var 1989 ca 1 900.

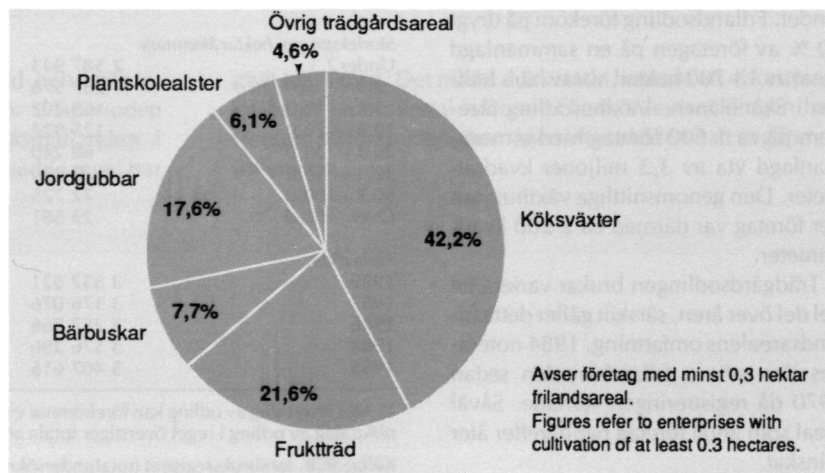
Vid en jämförelse över tiden för olika växtslag kan noteras att arealerna för bärödling ökat kraftigt under 1980-talet. I Norrbottens län utgjorde 1989 arealen för odling av bärbuskar 75 % av frilandsarealen.

Jämförelser av resultat från lantbruksregistreringarna i juni (1980, 1983, 1984, 1986 och 1987) och trädgårdsräkningar/inventeringar (senast avseende 1987 respektive 1984) bör ske med viss försiktighet beroende på olikheter i undersökningsförfarande och undersökningstidpunkt. I trädgårdsräkningarna insamlas uppgifter från företag med odling i växthus genom intervjuer. Uppgifter om utnyttjade arealer vid dessa räkningar/inventeringar avser helt kalenderår och skall lämnas med noggrann specificering på olika växtslag. Olikheterna torde inte nämnvärt påverka möjligheterna att jämföra uppgifter om växthusytor eller antal företag med odling i växthus. För frilandsodlingen totalt ligger arealen vid trädgårdsräkningarna lägre än vid lantbruksregistreringarna. Detta kan till viss del förklaras av att man vid trädgårdsräkningarna har säkrare underlag för att utesluta arealer för husbehovsodling. Detta kan också påverka det redovisade antalet företag med frilandsodling.

Tabell 8.2**Frilandsareal för olika trädgårdsväxter 1989. Hektar***Outdoors cultivation for horticultural plants in 1989. Hectares*

Område	Köksväxter	Fruktträd	Bärbuskar	Jordgubbar	Plant-skolealster	Övriga trädgårdsväxter	Summa
<i>Län</i>							
Stockholms	140,2	40,8	33,3	72,4	15,0	17,9	319,6
Uppsala	34,6	11,5	49,0	32,9	1,7	14,4	144,1
Södermanlands	29,8	13,7	25,3	60,4	15,2	15,5	159,9
Östergötlands	224,0	9,4	18,3	164,4	21,7	14,3	452,1
Jönköpings	23,9	88,6	73,3	61,7	37,9	11,6	297,0
Kronobergs	42,1	51,3	16,7	69,2	16,6	7,6	203,5
Kalmar	397,0	21,6	6,6	235,6	20,6	42,0	723,4
Gotlands	486,7	55,4	8,3	25,6	8,9	45,1	630,0
Blekinge	175,8	49,5	11,2	301,7	28,6	20,5	587,3
Kristianstads	946,0	2 044,6	113,4	267,9	134,5	114,2	3 620,6
Malmöhus	2 107,3	493,2	28,2	153,2	259,5	173,5	3 214,9
Hallands	355,2	45,0	20,7	131,9	80,0	53,0	685,8
Göteborgs o Bohus	43,1	4,5	25,2	87,5	23,3	8,1	191,7
Älvsborgs	32,1	1,3	9,4	124,1	30,1	20,9	217,9
Skaraborgs	267,5	23,5	92,7	125,5	46,0	18,2	573,4
Värmlands	54,4	3,8	29,4	106,0	17,1	4,1	214,8
Örebro	226,4	—	30,1	127,9	13,5	20,5	418,4
Västmanlands	16,5	—	18,9	29,5	15,2	4,8	84,9
Kopparbergs	49,5	—	23,9	33,5	6,5	4,8	118,2
Gävleborgs	32,0	..	12,7	68,1	..	2,3	117,8
Västernorrlands	24,9	..	52,1	19,9	..	2,2	107,3
Jämtlands	17,7	—	48,8	65,6	4,8	1,7	138,6
Västerbottens	35,5	..	35,4	21,1	..	5,5	105,1
Norrbottens	20,3	..	274,1	31,8	..	12,8	363,8
<i>Hela riket</i>							
1989	5 782,5	2 958,2	1 057,0	2 417,4	839,5	635,5	13 690,1
1987	6 027,4	3 222,2	1 142,3	2 381,2	868,4	821,4	14 462,9
1986	5 960,9	3 198,5	1 133,6	2 334,2	952,9	832,2	14 412,3
1984	6 534,8	3 200,4	1 104,7	2 211,2	966,6	789,7	14 807,4
1983	5 859,0	3 135,8	1 066,1	2 179,2	975,5	663,4	13 879,0

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Diagram 8.3**Frilandsarealens användning för olika slag av trädgårdsväxter 1989***Outdoors cultivation for horticultural plants in 1989*

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Trädgårdsräkningar/inventeringar

Trädgårdsräkningar (som genomförts 1972, 1977, 1982 och 1988) syftar till att ge en mer utförlig information om trädgårdsodlingen än vad som är möjligt att erhålla vid juniinsamlingen för LBR. För frilandsodlingen erhålls bl a skördeuppgifter och en ökad detaljspecificering av olika växtslag.

Trädgårdsinventeringar – som första gången genomfördes 1985 – skiljer sig från trädgårdsräkningar främst genom att uppgiftsinsamlingen inte innefattar uppgifter om teknisk utrustning m m.

Trädgårdsinventeringar/räkningar avses i fortsättningen ske växelvis så att en undersökning genomförs vart tredje år.

Trädgårdsräkningen 1988, innehåll och genomförande

Uppgifterna insamlades med stöd av Kungl. Majt:s kungörelse 1968:111 (omtryckt i förordning 1978:468) i början av 1988.

Uppgifterna inhämtades om odlingen av olika växtslag i växthus och bänkgård och på friland under 1987. Vidare inforrades uppgifter om växthusinventarier, energiförbrukning för växthusproduktion, maskiner, lagerlokaler, antal sysselsatta, försäljning och investeringar.

Uppgifterna inhämtades för frilandsföretagen genom postenkät, medan växthusföretagen lämnade uppgifter vid intervjuer.

Räkningen visar att 5 028 företag under 1987 hade trädgårdsodling. Odling i växthus eller bänkgårdar förekom vid 1 609 företag, medan 4 106 företag bedrev trädgårdsodling på friland.

Bortfallet var 78 företag. Någon bortfallskorrigering utfördes inte.

Tabell 8.4**Odlingen av olika trädgårdsväxter på friland 1987**

Outdoors cultivation of horticultural plants in 1987

Avser frilandsodlingar om minst 0,3 hektar.

Figures refer to outdoors cultivations of at least 0.3 hectares.

Växtslag	Areal, hektar	Skörd, ton	Antal företag ¹
<i>Köksväxter</i>			
Gurka	519,9	1 649	707
Blomkål	347,5	4 411	305
Vitkål	522,4	17 556	471
Salladskål	216,9	3 429	220
Matlök	733,1	11 144	600
Purjolök	129,2	1 908	367
Morötter	1 517,9	55 461	817
Rödbetor	349,5	8 493	366
Isbergssallat	518,6	5 821	403
Annan sallat	21,5	1 045 ¹	121
Majs	147,7	105	169
Kålrötter	246,5	6 125	373
Övriga köksväxter	964,5	—	741
Summa köksväxter	6 235,3		2 321
<i>Frukt</i>			
Äpple	2 585,4	15 647	510
Päron	336,0	1 853	210
Plommon	166,2	530	214
Körsbär	28,4	34	48
Summa frukt	3 116,0		558
<i>Bär</i>			
Jordgubbar	2 252,7	9 114	1 078
Hallon	75,8	110	179
Svarta vinbär	895,3	1 179	465
Övriga bär	16,3	34	59
Summa bär	3 240,1		1 429
<i>Blommor</i>	72,8	15 829 ¹	200
<i>Plantskolor</i>	737,1		303

1) Annan sallat samt blommor redovisas i 1 000 styck.

2) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

Källa: SCB, trädgårdsräkningen 1988.

Uppgifter om frilandsodling från trädgårdsräkningen 1988 som avsåg odlingen under 1987, redovisas i tabell 8.4. Bland köksväxterna var arealen morötter störst följt av matlök. Bland "Övriga köksväxter" svarade spenat för den största arealen, ca 250 hektar.

Äpplen respektive jordgubbar svarade för de största arealerna av frukt respektive bär. Det enskilda växtslag som var mest frekvent var jordgubbar, som odlades på närmare 1 100 företag. Därefter följde morötter, som odlades på drygt 800 företag.

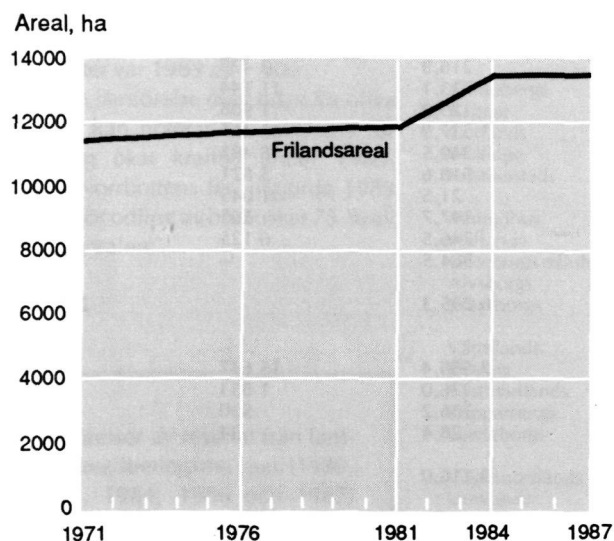
Frilandsodlingen 1971–1987

Diagram 8.5 visar frilandsarealens utveckling sedan 1971 i hela riket.

Diagram 8.5

Frilandsarealen under 1971–1987

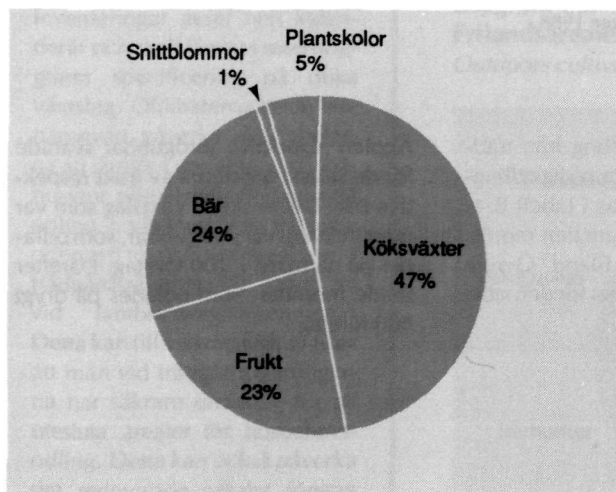
Areas for outdoors cultivation 1971–1987

Diagram 8.7

Frilandsarealens användning 1987, procent

Use of outdoors cultivation areas in 1987

Tabell 8.6

Frilandsodlingens omfattning under 1971, 1976, 1981, 1984 och 1987

Outdoors cultivation in 1971, 1976, 1981, 1984 and 1987

	1971	1976	1981	1984	1987
Köksväxter					
areal, hektar	4 987	5 180	5 398	6 412	6 235
antal företag	3 581	2 601	2 022	2 448	2 321
Frukt					
areal, hektar	3 495	3 387	3 039	3 110	3 116
antal företag	1 508	811	620	623	558
Bär					
areal, hektar	1 817	2 026	2 562	2 991	3 240
antal företag	2 735	1 699	1 285	1 458	1 429
Snittblommor					
areal, hektar	288	169	92	87	73
antal företag	1 609	1 082	267	231	200
Plantskola					
areal, hektar	890	965	750 ¹	793 ²	737 ³
areal företag	683	636	327	310	303

1) Här medräknas inte odling i container på ca 30 ha vid 65 företag.

2) Här medräknas inte odling i container på ca 45 ha vid 94 företag.

3) Här medräknas inte odling i container på ca 37 ha vid 85 företag.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

I tabell 8.6 redovisas vissa resultat för odlingen på friland vid trädgårdsräkningarna 1972, 1977, 1982 och 1988 samt trädgårdsinventeringen 1985.

Resultaten visar en nedgång i antal företag med respektive växtslag under den senaste treårsperioden. Även motsvarande arealer har minskat utom arealen för bärödling som ökat med ca 8 procent sedan 1984. Odlingen av frukt är i stort sett densamma som 1984. I diagram 8.7 redovisas, i procent, frilandsarealens användning under 1987 enligt trädgårdsräkningen.

Växthusytans användning

I tabell 8.8 redovisas uppgifter om odlingen i växthus 1987 enligt trädgårdsräkningen 1988. Köksväxtodlingen dominerades av tomat, gurka och "annan sallat". Bland snittblommorna används nära hälften av arealen för odling av krysanthemum. Bland lökblommorna var tulpaner helt dominerande.

Tabell 8.8

Odlingen av olika trädgårdsväxter i växthus och bänkgård 1987

Cultivation of horticultural plants in greenhouses and frames in 1987

Avser företag med minst 200 m² växthusyta.

Figures refer to enterprises with at least 200 m² greenhouse-area.

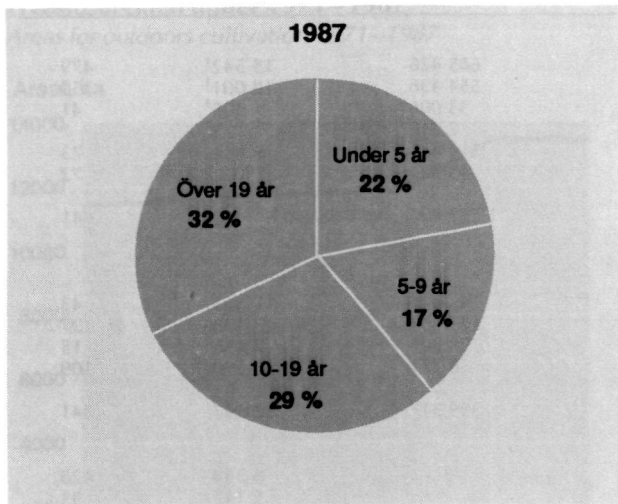
Växtslag	Utnyttjad yta, m ²	Skörd, 1 000 st	Antal företag ²
<i>Köksväxter</i>			
Tomater	685 426	15 542 ¹	479
Gurka	554 436	18 001 ¹	350
Melon	33 006	305 ¹	41
Isbergssallat	2 010	5 ¹	7
Annan sallat	314 466	9 614	73
Övriga köksväxter	45 583	..	72
Summa köksväxter	1 562 407	..	641
<i>Snittblommor</i>			
Nejlikor	—	—	—
Rosor	145 016	17 323	43
Krysanthemum	175 604	7 198	27
Alstroemeria	28 326	2 456	15
Övriga snittblommor	50 371	5 550	109
Summa snittblommor	399 317	32 527	341
<i>Krukväxter</i>			
Begonia	..	8 334	428
Krysanthemum	..	5 147	93
Cyklamen	..	1 725	249
Julstjärna	..	5 376	304
Pelargon	..	8 975	699
Saint paulia	..	3 337	52
Gröna växter	..	4 456	241
Övriga krukväxter	..	9 368	390
Summa krukväxter	..	46 719	812
<i>Lökblommor</i>			
Tulpaner	..	106 002	492
Narcisser	..	9 576	468
Hyacinter	..	12 609	502
Övriga lökblommor	..	5 692	223
Summa lökblommor	..	133 880	587
<i>Övrigt</i>			
Utplanteringsväxter	..	60 229	970
Sticklingar eller plantor för vidare kultur	..	111 074	586

1) Tomater, gurka, melon och isbergssallat redovisas i ton, övriga växtslag i 1 000 styck.

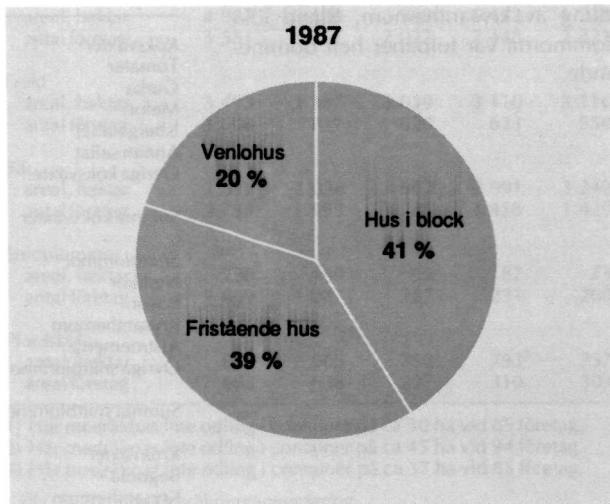
2) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

Källa: SCB, trädgårdsräkningen (totalundersökning; bortfall 1,0 %).

Diagram 8.9
Växthusens ålder, yta, 1987
Greenhouse age, area, 1987

Diagram 8.10
Växthusens byggnadssätt, yta, 1987
Greenhouse type of construction, area, 1987

Växthusens byggnadsmaterial och ålder

Den totala växthusytan vid företag med minst 200 kvadratmeter växthusyta var den 31 december 1987 3 345 000 kvadratmeter. Växthusytan under glas svarade för ca 92 % av den totala växthusytan. Växthusytan med uppvärmning (både under glas och plast) utgjorde i december 1987 drygt 91 % av den totala växthusytan.

Uppgift om växthusens ålder och byggnadssätt under 1987 visas i diagram 8.9 och 8.10.

Växthusens inventarier

Uppgifterna om växthusinventarier i december 1987 visade att ungefär 16 % respektive 25 % av den totala växthusytan är utrustade med assimilationsbelysning respektive skugg- och energiväv. Dessutom fanns det en rullbordyta på 550 000 kvadratmeter (ca 16 % av den totala växthusytan) under 1987.

Odlingen i växthus 1976–1987

Av tabell 8.11 framgår att antal företag med odling av köksväxter, snittblommor, krukväxter respektive lökblommor minskat enligt trädgårdsräkningarna/inventeringarna under perioden 1976–1987. Den odlade ytan av köksväxter och snittblommor har också minskat liksom produktionen av lökblommor och utplanteringsväxter. Produktionen av krukväxter har däremot ökat under perioden. Produktionen av sticklingar och småplantor ökade väsentligt mellan 1976 och 1981 och har mellan 1984 och 1987 åter ökat kraftigt.

Tabell 8.11

Odlingen av olika trädgårdsväxter i växthus och bänkgård 1976–1987

Cultivation of horticultural plants in greenhouses and frames in 1976–1987

	1976	1981	1984	1987
Köksväxter				
yta, 1000 m ²	2 012	1 704	1 580	1 562
antal företag	1 368	829	739	641
Snittblommor				
yta, 1000 m ²	1 325	675	534	399
antal företag	935	541	424	341
Krukväxter				
kvantitet, 1000 st	31 049	35 361	37 384	46 719
antal företag	1 284	933	834	812
Lökblommor				
kvantitet, 1000 st	180 740	161 033	130 602	133 880
antal företag	1 200	789	641	587
Utplanteringsväxter				
kvantitet, 1000 st	68 777	57 932	51 672	60 229
antal företag	.. ¹	.. ¹	.. ¹	970
Sticklingar och småplantor				
kvantitet, 1000 st	28 452	60 305	61 699	111 074
antal företag	259	.. ²	.. ²	586

1) Uppgiften ej tillgänglig för utplanteringsväxter totalt.

2) Uppgiften ej tillgänglig för sticklingar och småplantor totalt.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Växthusytor 1976–1987

Av tabell 8.12 framgår växthusytans fördelning på växthustyper vid trädgårdsräkningarna/inventeringarna. Vid en jämförelse mellan de båda trädgårdsräkningarna avseende 1981 och 1987 framgår att växthusytan med uppvärmning minskat och växthusytan utan uppvärmning ökat. Detta gäller både växthus av glas och växthus av plast.

Vid klassificeringen efter växthustyp tas ingen hänsyn till isolermaterialets beskaffenhet. Till växthus av plast räknas plastfoliehus och hus av korrugerad plast.

Tabell 8.12

Växthusytan 1976–1987. 1 000 m²

Areas of greenhouses in 1976–1987

Typ av växthus	1976	1981 ¹	1984 ¹	1987 ¹
Växthus av glas ²				
med uppvärmning	3 718	3 010	2 761	2 865
utan uppvärmning	249	167	333	212
Växthus av plast				
med uppvärmning	267	285	167	177
utan uppvärmning	72	73	101	81
Totalt	4 306	3 535	3 362	3 335

1) Avser företag med minst 200 m² växthusyta.

2) Hit räknas också andra material, dock ej plastfolie. Polykarbonat räknades 1981 som plast men 1984 som glas.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Annan publicering

Uppgifter om trädgårdsodlingen enligt LBR i juni publiceras i SM J. Senaste åren i 1981:5.4, 1984:4.4, J 10 SM 8502, J 10 SM 8703 och J 10 SM 8802. Uppgifter från trädgårdsräkningarna har publicerats i SM J 1972:57, 1977:13, 1982:18 och J 10 SM 8803. Uppgifter från trädgårdsinventeringen 1985 har publicerats i J 10 SM 8503.

Maskiner, lagerlokaler och lökhush

Antalet traktorer som huvudsakligen används i trädgårdsodlingen var i december 1987 drygt 4 000. Antalet jordfräsar (ej traktordrivna) var vid samma tidpunkt ca 2 100.

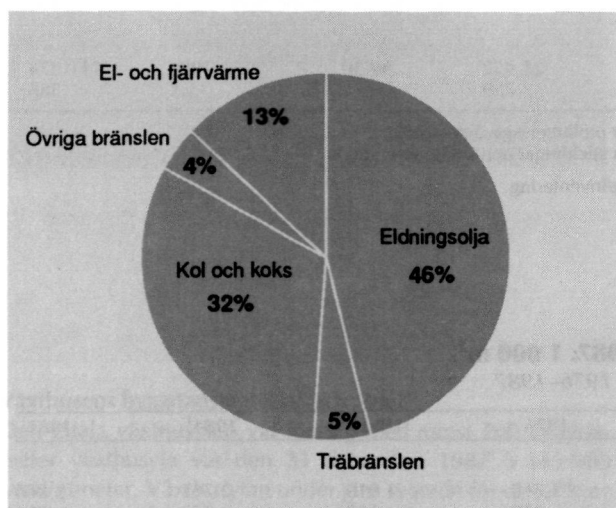
Lagerlokaler med och utan kylanläggning var i december 1987 637 000 kubikmeter och lökhush för blomsterlök var 131 000 kubikmeter.

Energiförbrukning för växthusproduktion

Uppgifterna om energiförbrukning för växthusens uppvärmning och belysning under 1987 visas i diagram 8.13. Enligt diagrammet användes eldningsolja mest.

Diagram 8.13
Energiförbrukning¹ för växthus under 1987 i procent efter energikälla

Consumption of fuel in greenhouses production in 1987

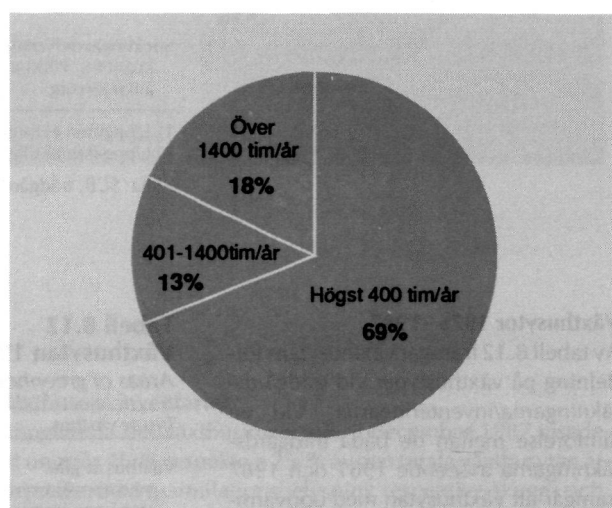
1) Omräknad till MWh.

Antal sysselsatta

Uppgifterna visar att antal personer (över 15 år) som är sysselsatta på trädgårdsföretagen under 1987 var 29 500 personer. Av diagram 8.14 framgår att ca 70 % av alla sysselsatta var deltidssysselsatta.

Diagram 8.14
Sysselsatta på trädgårdsföretag 1987 i procent efter antal arbetstimmar

Number of employees according to number of working hours in 1987

Försäljning och investeringar

I tabell 8.15 redovisas uppgifter om antal växthus- och frilandsföretag fördelade efter försäljningssumma och försäljningssätt.

Av tabellen framgår att 64 % av frilandsföretag (som redovisat försäljning) har en försäljningssumma på högst 100 000 kronor per år. Dessutom kan noteras att 37 % av växthusföretagen har en försäljningssumma på 100 001 – 500 000 kronor per år.

Investeringarna för växthusföretag och frilandsföretag uppgick 1987 till ca 172 respektive 52 miljoner kronor.

Tabell 8.15

Antal företag fördelade efter försäljningssätt 1987, hela riket

Number of enterprises according to their way of selling in 1987

Försäljningssumma i kronor	Minst 95 %		Övriga företag	Summa företag som redo- visat för- säljning
	Hem försälj- ning	Parti försälj- ning		
Frilandsföretag				
Högst 100 000	441	1 348	347	2 136
100 001 – 500 000	88	580	236	904
500 001 – 1 000 000	21	104	48	173
1 000 001 – 2 000 000	5	41	27	73
över 2 000 000	6	38	24	68
Växthusföretag				
Högst 100 000	131	79	61	271
100 001 – 500 000	175	186	179	540
500 001 – 1 000 000	50	108	82	240
1 000 001 – 2 000 000	21	95	71	187
över 2 000 000	14	161	33	208

Källa: SCB, trädgårdsräkningen (totalundersökning; bortfall 1,0 %).

9 Husdjur

I kapitel 9 redovisas statistik över antal husdjur och antal företag med husdjur av olika slag. I respektive avsnitt lämnas även uppgifter om kontrollverksamheten samt slakt.

Statistiken över antal husdjur har sedan 1968 erhållits från lantbruksregistret. Årligen insamlas uppgifter från företag med mer än 2 hektar åkermark. Dessutom inhämtas uppgifter från företag med mindre än 2 hektar åkermark men med stora djurbesättningar. Som sådana räknas företag vid vilka det på uppgiftsdagen fanns minst 500 får inklusive lamm, minst 250 svin eller minst 1 000 höns inklusive kycklingar. Lantbruksregistret beskrivs närmare i bilaga 3.

Kapitel 9 innehåller avsnitt om

- Nötkreatur
- Får
- Svin
- Höns och kycklingar
- Getter, pälsdjursskötsel, rennäring och biodling

Nötkreatur

Antal, besättningar

Uppgifter om antal nötkreatur erhålles årligen genom lantbruksregistret.

Den 8 juni 1989 fanns 99 000 företag med mer än 2 hektar åkermark eller med stora djurbesättningar. Kor fanns vid 37 000 av dessa företag (37 %) och nötkreatur vid 49 000 företag (49 %). De redovisade nötkreaturen fanns alla vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Som framgår av diagram 9.1 har omstruktureringen inom mjölkproduktionen varit snabb. Antalet mjölkko-besättningar har minskat med 38 % under den senaste tioårsperioden. Fram till och med år 1985 uppvägdes denna minskning av en ökande besättningsstorlek, varför antalet mjölkkor förblev praktiskt taget oförändrat.

Mellan åren 1985 och 1987 minskade antalet mjölkkor kraftigt. Något mer än var tionde mjölkko försvann.

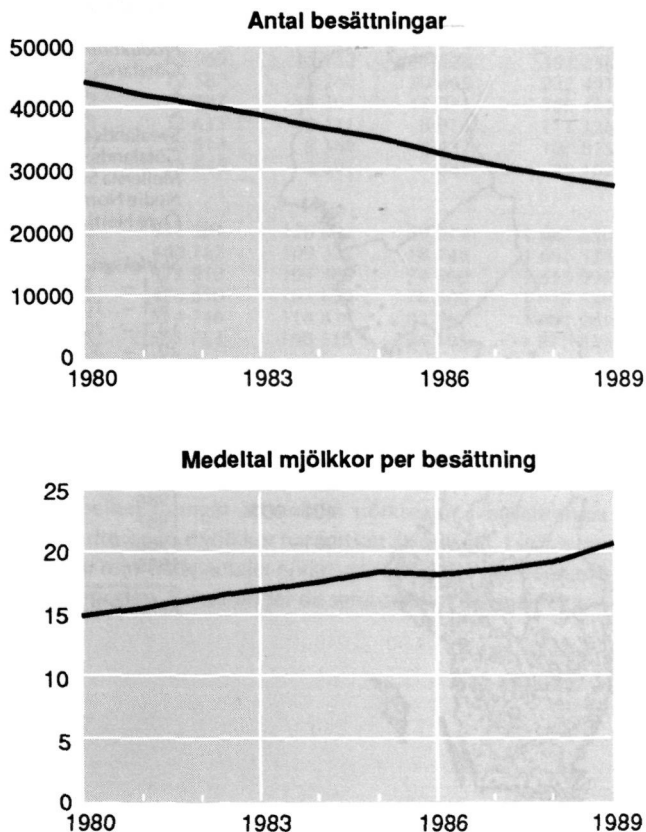
Det kan förutsättas att åtgärderna för att begränsa mjölkproduktionen i form av tvåprissystemet på mjölk och avgångsersättning till äldre mjölkproducenter, bidrog till denna nedgång.

Mellan åren 1987 och 1988 var minskningen av antalet kor på ungefär samma nivå som åren före tvåprissystemets införande. Antalet kor per besättning hade anpassats efter tvåprissystemets regler.

Under det senaste året har antalet mjölkkor ökat något. Ökningen är relativt sett obetydlig och är sannolikt en följd av att tvåprissystemet har upphört att gälla.

Diagram 9.1
Antal mjölkko-besättningar och medelbesättningens storlek 1980–1989

Number of milk cow stocks and average size of stock in 1980–1989

Av tabell 9.2 framgår bl a att en tredjedel av mjölkarna finns i Götalands skogsbygder. I Norrland återfinns en sjundedel av Sveriges mjölkkor.

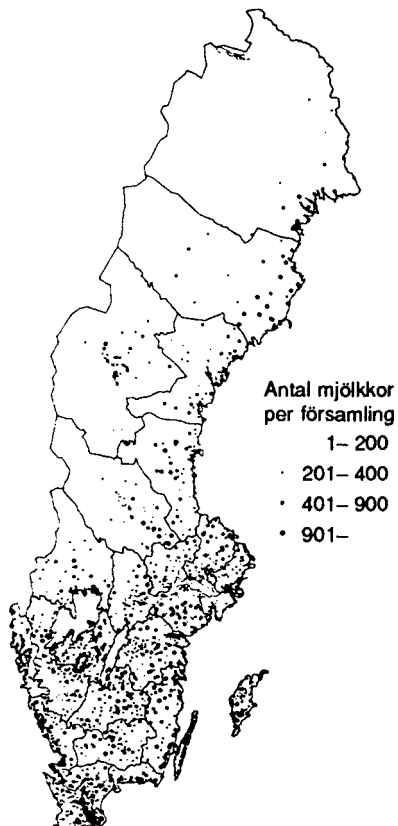
Även "kotätheten" uttryckt i antalet kor per hektar åker är högst i Götalands skogsbygder (ca 34 kor/100 hektar). Övre Norrland har den näst högsta kotätheten (ca 27 kor/100 hektar), medan slättbygderna ligger lägst. På motsvarande sätt har medelstora företag, mellan 10 och 50 hektar, den högsta kotätheten.

Vidare framgår att antalet nötkreatur för köttproduktion fortsätter att öka som en effekt av den förbättrade lönsamheten inom nötköttproduktionen som rätt de senaste två åren.

Karta 9.3 ger en översiktlig bild av kornas geografiska fördelning. Kartan är baserad på församlingsstatistik och uppbyggd så att prickarnas storlek är proportionella mot antalet djur inom församlingen.

Karta 9.3 Mjölkornas geografiska fördelning 1989

Distribution of cows in 1989

Tabell 9.2
Antal nötkreatur 1989
Number of cattle in 1989

Område	Nötkreatur		Kvigor, tjuvar och stutar 1 år och däröver	Kalvar under 1 år	Summa
	Kor	För mjölkproduktion			
<i>Län</i>					
Stockholms	10 119	1 578	8 166	8 960	28 823
Uppsala	20 325	1 934	16 594	17 914	56 767
Södermanlands	22 543	2 292	19 654	19 891	64 380
Östergötlands	35 245	3 742	34 821	33 978	107 786
Jönköpings	40 573	4 175	41 081	36 964	122 793
Kronobergs	21 426	4 103	23 246	21 755	70 530
Kalmar	46 292	4 388	44 769	42 328	137 777
Gotlands	20 063	1 581	22 496	18 521	62 661
Blekinge	9 202	2 568	10 081	9 694	31 545
Kristianstads	38 497	11 043	48 761	43 601	141 902
Malmöhus	29 602	8 519	38 745	32 026	108 892
Hallands	30 671	3 972	35 150	31 892	101 685
Göteborgs o Bohus	16 081	1 701	14 716	13 235	45 733
Älvsborgs	39 115	3 284	34 378	34 786	111 563
Skaraborgs	48 327	4 004	45 380	48 383	146 094
Värmlands	18 217	820	12 518	14 447	46 002
Örebro	15 358	939	11 069	13 470	40 836
Västmanlands	11 731	1 076	8 654	10 387	31 848
Kopparbergs	14 868	502	9 562	10 342	35 274
Gävleborgs	17 808	476	12 017	12 827	43 128
Västernorrlands	14 755	383	9 501	10 595	35 234
Jämtlands	14 017	541	9 492	9 798	33 848
Västerbottens	21 195	450	14 493	17 092	53 230
Norrbottns	12 827	128	7 952	8 412	29 319
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	33 107	6 746	43 466	39 329	122 648
» mellanbygder	80 198	12 429	90 818	80 304	263 749
» norra slättbygder	63 469	5 771	57 359	64 657	191 256
Svealands slättbygder	79 585	7 544	63 806	71 556	222 491
Götalands skogsbygder	187 290	27 297	192 184	173 690	580 461
Mellersta Sveriges skogsbygder	43 597	2 437	32 260	32 834	111 128
Nedre Norrland	45 119	1 281	29 636	31 779	107 815
Övre Norrland	36 492	694	23 767	27 149	88 102
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1 – 5,0	3 070	3 037	9 023	7 688	22 818
5,1 – 10,0	15 708	8 309	28 375	26 599	78 991
10,1 – 20,0	63 690	13 159	71 217	67 756	215 822
20,1 – 30,0	87 124	8 515	76 758	72 793	245 190
30,1 – 50,0	163 897	10 516	133 916	127 113	435 442
50,1 – 100,0	162 660	10 387	140 710	140 213	453 970
Över 100,0	72 708	10 276	73 297	79 136	235 417
<i>Hela riket</i>					
1989	568 857	64 199	533 296	521 298	1 687 650
1988	564 550	56 412	527 522	513 044	1 661 528
1987	576 334	53 414	515 770	510 476	1 655 994
1986	599 985	56 121	537 267	522 166	1 715 539
1985	645 706	59 227	569 626	562 642	1 837 201

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.4
Antal nötkreatur efter mjölkbesättningarnas storlek 1989
Number of cattle by size of stocks of milk cows in 1989

Område	Besättningsstorlek, antal mjölkcor							Summa
	0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	Över 74	
<i>Län</i>								
Stockholms	7 703	245	445	6 714	8 888	2 715	2 113	28 823
Uppsala	13 496	203	1 363	16 338	17 855	4 073	3 439	56 767
Södermanlands	13 687	193	343	10 410	22 329	8 139	9 279	64 380
Östergötlands	24 673	647	1 287	23 764	35 379	12 126	9 910	107 786
Jönköpings	26 806	1 190	5 351	42 100	39 806	5 583	1 957	122 793
Kronobergs	21 165	694	3 360	22 216	18 035	3 752	1 308	70 530
Kalmar	25 365	469	3 202	35 490	52 947	12 135	8 169	137 777
Gotlands	10 953	212	1 722	22 657	21 602	4 574	941	62 661
Blekinge	11 071	98	1 133	9 794	6 771	1 572	1 106	31 545
Kristianstads	47 874	821	3 742	32 003	35 011	11 725	10 726	141 902
Malmöhus	35 681	811	2 648	22 013	29 388	8 433	9 918	108 892
Hallands	26 097	727	3 727	29 774	29 195	9 413	2 752	101 685
Göteborgs o Bohus	11 239	683	2 887	17 128	10 860	2 367	569	45 733
Älvsborgs	28 594	1 439	5 579	39 575	28 005	5 660	2 711	111 563
Skaraborgs	36 328	1 254	2 686	32 651	52 035	12 920	8 220	146 094
Värmlands	9 320	686	2 513	11 682	12 027	4 653	5 121	46 002
Örebro	8 257	294	1 045	11 438	13 476	2 768	3 558	40 836
Västmanlands	8 123	182	596	7 727	10 132	2 474	2 614	31 848
Kopparbergs	5 391	436	2 051	11 325	11 997	2 374	1 700	35 274
Gävleborgs	6 372	296	3 063	18 075	11 757	2 227	1 338	43 128
Västernorrlands	5 440	576	4 103	14 259	7 932	1 624	1 300	35 234
Jämtlands	5 219	355	2 914	14 704	8 182	2 094	380	33 848
Västerbottens	7 076	821	5 510	22 474	15 245	1 716	388	53 230
Norrbottns	2 694	327	1 938	9 401	12 727	1 775	457	29 319
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	38 373	726	2 848	25 421	31 702	11 790	11 788	122 648
» mellanbygder	63 065	904	5 360	66 389	90 148	23 000	14 883	263 749
» norra slättbygder	48 359	1 585	3 644	44 025	63 965	18 152	11 526	191 256
Svealands slättbygder	52 160	1 199	3 808	50 804	72 587	21 268	20 665	222 491
Götalands skogsbygder	148 969	5 590	24 511	186 382	162 787	34 301	17 921	580 461
Mellersta Sveriges skogsbygder	21 183	980	4 929	33 068	32 633	9 421	8 914	111 128
Nedre Norrland	15 921	1 262	9 517	43 400	28 914	5 369	3 432	107 815
Övre Norrland	10 594	1 413	8 591	34 223	28 845	3 591	845	88 102
<i>Hela riket</i>								
1989	398 624	13 659	63 208	483 712	511 581	126 892	89 974	1 687 650
1988	375 940	14 353	75 316	527 077	480 767	109 327	78 748	1 661 528
1987	362 445	16 304	82 809	543 079	471 912	104 485	74 960	1 655 994
1986	387 108	17 652	92 021	561 673	476 650	103 630	76 805	1 715 539
1985	430 861	19 558	98 376	570 854	514 746	118 839	83 967	1 837 201
1984	442 136	20 309	112 504	606 415	503 753	108 520	84 195	1 877 832

Källa: SCB, lantbruksregistret.

I början av 1980-talet skedde en omfördelning av antalet nötkreatur genom att antalet minskade i de mindre besättningarna, samtidigt som antalet nötkreatur ökade i besättningar med minst 25 mjölkcor. Under denna period var det totala antalet nötkreatur i stort sett oförändrat.

Av tabellen framgår att antalet nötkreatur i besättningar med mindre än 25 mjölkcor har fortsatt att minska. I större besättningar minskade antalet nötkreatur i början av den senaste femårsperioden, för att under de senaste åren återigen öka.

Tabell 9.5**Antal mjölkcor efter enskilda företagens ålder och efter besättningsstorlek 1989**

Number of milk cows by age of holders and by size of stocks in 1989

Företagare- kategori; ålder	Besättningsstorlek, antal mjölkcor							Summa
	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99	Över 99	
Enskilda företagare								
Under 30 år	29	722	10 988	9 693	1 112	330	-	22 874
30-39 år	140	2 683	42 651	53 802	10 219	2 351	1 880	113 726
40-49 år	244	4 227	56 039	67 880	18 033	4 387	4 251	155 061
50-54 år	199	3 190	28 828	25 505	5 509	1 026	1 034	65 291
55-59 år	260	5 253	34 870	25 953	6 304	1 209	1 853	75 702
60-64 år	467	4 862	25 542	19 972	3 076	1 474	842	56 235
65-74 år	1 117	6 715	16 093	10 965	2 230	984	1 097	39 201
Över 74 år	398	1 388	2 289	1 038	294	85	284	5 776
Okänd ålder	3	56	416	390	223	156	774	2 018
Övriga företagare- kategorier ¹								
	155	903	3 501	9 060	6 252	3 694	9 408	32 973
Summa								
1989	3 012	29 999	221 217	224 258	53 252	15 696	21 423	568 857
1988	3 585	35 331	239 112	208 436	45 338	13 938	18 810	564 550
1987	4 145	39 727	249 312	206 853	44 664	13 117	18 516	576 334
1986	4 558	44 188	260 781	213 079	45 154	13 513	18 712	599 985
1985	4 958	48 053	271 486	233 704	51 964	14 042	21 499	645 706

1) Inklusive okänd företagarekategori.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 9.5 har det totala antalet mjölkcor minskat med ca 77 000 djur (ca 12 %) sedan 1985. Den största minskningen skedde mellan åren 1985 och 1987. Detta var en effekt av de åtgärder som vidtagits för att begränsa mjölkproduktionen, tvåprissystemet på mjölk och avgångsersättning till äldre mjölkproducenter.

De flesta mjölkcorna finns i medelstora besättningar, ca 39 % i besättningar med 10-24 mjölkcor och ungefär lika många besättningar med 25-49 mjölkcor. Knappt 45 000 mjölkcor (8 % av samtliga) återfinns vid företag där företagen är över 65 år.

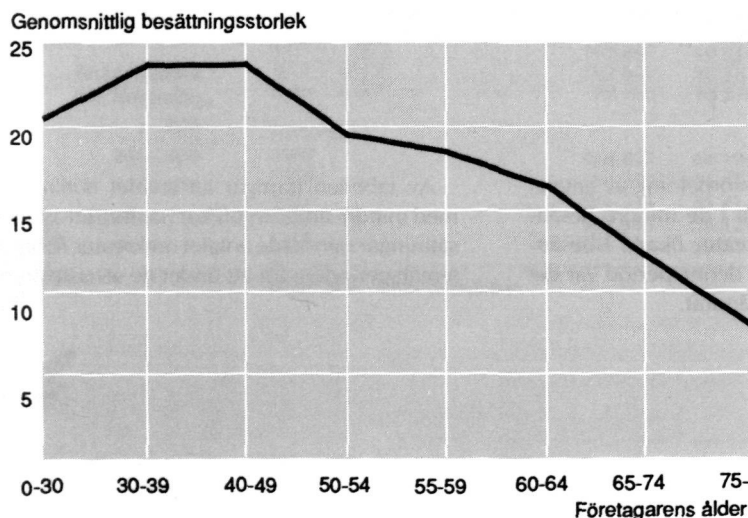
Av diagram 9.6 framgår att det är företagare mellan 30 och 49 år som har de genomsnittligt största besättningarna. Företagare över pensionsåldern har de genomsnittligt minsta besättningarna, 13 mjölkcor eller färre. Vid generationsskiften sker ofta en nedläggning eller en utökning av mjölkproduktionen.

Annan publicering

Uppgifterna om antal husdjur är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J, från Lantbrukets företagsregister, senast J 20 SM 9001.

Diagram 9.6**Genomsnittlig besättningsstorlek 1989 för antal mjölkcor fördelad efter enskilda företagens ålder**

Number of milk cows 1989 by age of holders

Tabell 9.7
Antal företag med nötkreatur 1989
Number of holdings with cattle in 1989

Företagsstorlek; område	Totala antalet företag	Antalet företag med	
		Nöt- kreatur	Därav med mjölkkor
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	8 080	3 034	1 336
» mellanbygder	9 370	5 666	3 270
» norra slättbygder	11 388	4 383	2 619
Svealands slättbygder	13 200	5 203	3 112
Götalands skogsbygder	29 053	19 182	9 814
Mellersta Sveriges skogsbygder	9 174	3 554	2 182
Nedre Norrland	10 340	4 334	2 846
Övre Norrland	7 948	3 413	2 356
<i>Hela riket</i>			
1989	98 553	48 769	27 535
1988	100 906	50 290	29 271
1987	103 591	52 106	30 932
1986	106 279	55 328	32 848
1985	109 029	58 872	35 063

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 9.7 finns det största antalet företag med nötkreatur i Götalands skogsbygder. I detta område är också andelen företag med nötkreatur högst, ca 66 %. Andelen företag med nötkreatur 1989 var 49 % i hela riket, vilket är en relativt snabb nedgång från 54 % 1985.

Av tabell 9.8 framgår att nästan 40 % av företagen med nötkreatur även har andra husdjur. Ju större mjölkkoibesättning, desto ovanligare är det med andra husdjur.

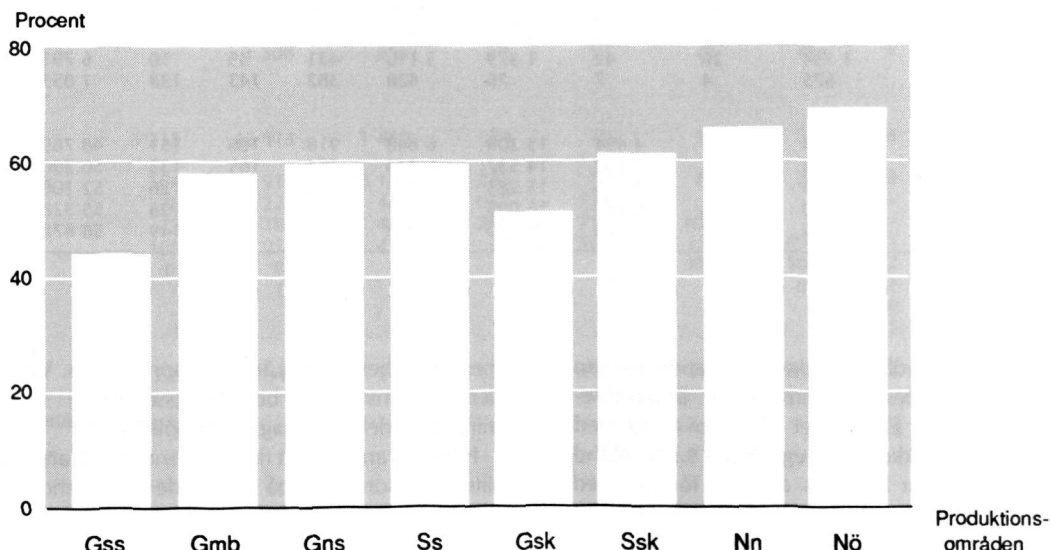
Tabell 9.8
Antal företag med nötkreatur och andra djurslag 1989
Number of holdings with cattle and other livestock 1989

Slag av företag	Med en- bart nöt	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med nötkreatur</i>			
Utan mjölkkor	12 119	9 115	21 234
Med 1 – 9 mjölkkor	3 672	2 451	6 123
» 10 – 24 »	8 451	4 858	13 309
» över 24 mjölkkor	5 731	2 372	8 103
Summa	29 973	18 796	48 769

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagram 9.9 framgår att mjölkkor fanns vid ungefär två tredjedelar av företagen med nötkreatur i Norrland. I Götalands södra slättbygder fanns mjölkkor vid knappt hälften av företagen med nötkreatur. Detta förklaras av att den arbetskrävande mjölkproduktionen inte lämpar sig lika bra i Götalands södra slättbygder där företagen i större utsträckning än i övriga delar av landet odlar arbetskrävande grödor, t ex potatis, sockerbeter och trädgårdsväxter.

Diagram 9.9
Andelen företag med mjölkkor av totala antalet företag med nötkreatur 1989
Proportion of holdings with cows of holdings with cattle in 1989

Tabell 9.10

Antal företag med nötkreatur efter mjölkkobesättningarnas storlek 1989

Number of holdings with cattle by size of stocks in 1989

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal mjölkkor vid företag med nötkreatur								Summa	Företag utan nötkreatur
	0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99	Över 99		
<i>Län</i>										
Stockholms	340	22	34	198	130	19	4	5	752	1 178
Uppsala	566	21	102	464	257	32	11	5	1 458	1 739
Södermanlands	443	18	21	272	290	61	15	18	1 138	1 213
Östergötlands	897	46	83	611	462	81	20	14	2 214	2 110
Jönköpings	1 697	119	349	1 101	517	41	4	4	3 832	1 267
<i>Kronobergs</i>	1 459	67	237	603	243	24	3	2	2 638	1 030
Kalmar	1 189	58	200	874	645	87	18	12	3 083	1 352
Gotlands	443	28	102	509	262	32	5	—	1 381	930
Blekinge	717	17	75	274	94	12	2	2	1 193	604
Kristianstads	2 061	72	229	812	442	80	18	18	3 732	2 547
<i>Malmöhus</i>	1 524	55	158	531	371	57	12	19	2 727	4 196
Hallands	1 419	88	234	784	359	61	7	4	2 956	2 157
Göteborgs o Bohus	984	95	213	517	155	18	3	—	1 985	1 997
Älvsborgs	1 869	158	441	1 180	399	43	9	4	4 103	3 738
Skaraborgs	1 280	95	176	854	693	95	16	12	3 221	4 606
<i>Värmlands</i>	611	105	228	382	176	37	11	9	1 559	3 589
Örebro	440	41	87	325	197	21	7	7	1 125	1 828
Västmanlands	366	19	42	239	160	20	3	6	855	1 787
Kopparbergs	396	90	171	350	171	21	6	3	1 208	1 792
Gävleborgs	523	56	220	559	177	17	3	3	1 558	2 149
<i>Västernorrlands</i>	591	105	328	466	121	14	5	2	1 632	2 190
Jämtlands	464	71	225	462	124	17	1	1	1 365	1 664
Västerbottens	689	125	388	656	224	13	2	—	2 097	2 615
Norrbottens	266	58	151	286	179	15	1	1	957	1 506
<i>Produktionsområden</i>										
Götalands södra slättbygder	1 698	62	165	608	389	76	15	21	3 034	5 046
» mellanbygder	2 396	90	317	1 564	1 087	157	34	21	5 666	3 704
» norra slättbygder	1 764	132	258	1 206	850	129	27	17	4 383	7 005
Svealands slättbygder	2 091	107	286	1 450	1 022	163	46	38	5 203	7 997
Götalands skogsbygder	9 368	578	1 684	5 068	2 171	247	36	30	19 182	9 871
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 372	179	408	1 011	481	72	15	16	3 554	5 620
Nedre Norrland	1 488	239	736	1 378	431	45	10	7	4 334	6 006
Övre Norrland	1 057	242	640	1 024	417	29	3	1	3 413	4 535
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>										
2,1 - 5,0	2 827	427	341	23	2	—	1	—	3 621	11 773
5,1 - 10,0	5 216	596	1 371	465	5	1	—	—	7 654	11 907
10,1 - 20,0	5 711	387	1 954	3 209	130	2	1	1	11 395	9 954
20,1 - 30,0	2 640	132	563	3 863	650	11	1	—	7 860	4 716
30,1 - 50,0	2 411	57	216	4 294	2 523	91	1	2	9 595	4 909
50,1 - 100,0	1 754	26	42	1 379	3 110	431	39	10	6 791	4 517
Över 100,0	675	4	7	76	428	382	143	138	1 853	2 008
<i>Hela riket</i>										
1989	21 234	1 629	4 494	13 309	6 848	918	186	151	48 769	49 784
1988	21 019	1 921	5 318	14 537	6 413	784	165	133	50 290	50 616
1987	21 174	2 223	5 976	15 283	6 394	774	156	126	52 106	51 485
1986	22 480	2 434	6 687	16 095	6 567	777	160	128	55 328	50 951
1985	23 809	2 622	7 260	16 770	7 196	898	168	149	58 872	50 157

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.10 framgår tydligt det klara sambandet mellan åkerarealens och mjölkkobesättningens storlek. Bland företagen med högst 10 hektar åker är det relativt ovanligt med mjölkkor; de som har mjölkkor har i regel högst 9 kor. Bland företag med 10–50 hektar blir dels andelen företag med mjölkkor allt högre med ökande arealstorlek, dels ökar det genomsnittliga koantalet. Tendensen bland företagen med

mer än 50 hektar åker är något annorlunda. Visserligen ökar den genomsnittliga besättningsstorleken, men samtidigt minskar andelen företag med mjölkkor.

På motsvarande sätt finns en tendens till att de mjölkkobesättningar som finns på slättbygderna är genomsnittligt relativt stora, medan de är mindre i skogsbygderna och framför allt i Norrland.

Tabell 9.11

Antal företag¹ efter storleken av besättningarna av mjölkkor respektive av sugor och galtar 1989

Number of holdings by number of milk cows and by number of sows and boars in 1989

Besättningsstorlek, antal sugor och galtar	Utan nötkreatur	Med nötkreatur, antal mjölkkor								Summa
		0	1–3	4–9	10–24	25–49	50–74	75–99	över 99	
Utan svin	44 153	16 528	1 316	3 797	10 750	5 876	781	161	131	83 493
Med svin										
0 sugor och galtar	1 387	1 133	118	203	487	198	40	7	9	3 582
1 – 4 »	604	1 375	111	332	962	279	20	1	1	3 685
5 – 9 »	546	690	38	108	476	124	9	–	1	1 992
10 – 19 »	885	671	22	39	391	173	14	–	1	2 196
20 – 49 »	1 661	640	22	14	219	162	30	6	2	2 756
50 – »	895	197	2	1	24	36	24	11	6	1 196
Summa	50 131	21 234	1 629	4 494	13 309	6 848	918	186	151	98 900

1) Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller stor djurbesättning.

Tabell 9.11 visar sambandet mellan mjölkko- och svinbesättningarnas storlek. Som synes finns stora besättningar av sugor och galtar framför allt vid företag utan nötkreatur.

Tabell 9.12 visar förändringarna i mjölkko- och svinbesättningarnas storlek mellan 1988 och 1989. Det är alltså en förändringstabell för enskilda företag, med samma principiella uppbyggnad som tabellerna 2.19 och 2.20 i Kapitel 2 om företags-

struktur. I tabellen syns tydligt att det är relativt få företag som nybildas och att det framför allt är de små besättningarna som läggs ned. Så har t ex 13 % av företagen som 1988 hade 4–9 mjölkkor upphört helt eller slutat med mjölkproduktionen, medan motsvarande siffra för gruppen 25–49 mjölkkor är 3 %.

Tabell 9.12

Antal företag efter mjölkko- och svinbesättningarnas storlek 1988 och 1989

Number of holdings by number of milk cows in 1988 and 1989

Storleksgrupp, hektar åker; besättnings- storlek år 1988	Storleksgrupp, hektar åkermark, besättningsstorlek år 1989										Summa
	Högst	Mer än 2,0 hektar åkermark									
	2,0 hektar	Utan nötkreatur	Med nötkreatur, antal mjölkkor								
	åkermark	0	1–3	4–9	10–24	25–49	50–74	75–99	Över 99		
Högst 2,0 hektar åkermark	—	1 508	256	8	17	25	26	5	2	2	1 849
Mer än 2,0 hektar åkermark											
Utan nötkreatur	3 215	46 913	1 410	34	48	90	53	8	2	—	51 773
Med nötkreatur											
0 mjölkkor	564	1 910	18 126	235	72	83	26	5	—	1	21 022
1 – 3 »	78	223	445	1 037	134	8	—	—	—	—	1 925
4 – 9 »	75	161	463	269	3 717	625	7	—	—	—	5 317
10 – 24 »	105	214	470	49	502	12 102	1 090	5	—	—	14 537
25 – 49 »	48	84	61	3	3	376	5 582	252	3	1	6 413
50 – 74 »	4	18	7	—	—	—	66	632	54	3	784
75 – 99 »	—	7	6	—	—	1	—	10	113	28	165
Över 99 »	1	3	—	—	—	—	—	1	12	116	133
Summa	4 090	51 041	21 244	1 635	4 493	13 310	6 850	918	186	151	103 918

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Kontrollverksamheten

Produktionskontroll bedrivs på mjölkboskap, köttboskap, svin och får. Genom kontrollen följs de egenskaper som har betydelse för den enskilda produktionsgrenens ekonomi. Mjölkboskapskontrollen påbörjades 1899, köttboskapskontrollen 1967, suggkontrollen 1928, svinstamkontrollen 1923 och fårkontrollen 1925.

De olika kontrollformerna ger underlag för produktionsplanering inom enskild besättning, för avelsverksamhet, för rådgivning, för kvalitetsbedömning av djur t ex vid försäljning, för utvecklingsarbete, forskning m m.

Svensk Husdjursskötsel (SHS) är huvudman för samtliga officiella kontrollaktiviteter utom fårkontrollen. Kontrollen sker efter de rambestämmelser som fastställts av lantbruksstyrelsen. Bestämmelserna återfinns i Kungl Maj:ts förordning om kontroll av husdjur den 23 maj 1985. Detaljföreskrifter om verksamheten utfärdas av huvudmannen.

Lokalt utförs verksamheten av assistenter som vad gäller mjölk- och köttboskapskontroll är anställda inom husdjursföreningar knutna till SHS. Husdjursföreningarna sköter även seminverksamheten med nötkreatur. Suggkontrollen sköts lokalt till större delen av slakteriföreningarna medan fårkontrollen huvudsakligen utförs av djurägarna själva. Frågor som hör ihop med den praktiska tillämpningen av kontrollen behandlas inom särskilda nämnder för nöt-, svin-, får- och getkontroll.

Mjölkboskapskontrollen

Varje medlem i en kontrollförening skall elva gånger om året med jämna mellanrum mäta mjölmängden och ta ut mjölkprov för bl a fett-, protein- och cellhaltsanalys. Resultaten kontrolleras genom jämförelser med mejerileverans och hemmaförbrukning. Vidare sker enligt särskilda regler s k förlängd kontroll i samband med besök av assistent.

Resultatets tillförlitlighet

Genom uppföljning mot mejerileveranserna och via förlängda kontroller har kontrollsiffrorna blivit mycket tillförlitliga. Skillnaden mellan utnyttjade kvantiteter och mängd mjölk enligt kontrollen rör sig endast om ett par procent. Vid mindre besättningar är anslutningen låg. De icke anslutna besättningarna representerar 25 % av samtliga kor och för dessa kor är medelavkastningen ca 1 500 kg lägre än för kor i kontrollen.

Som synes i tabell 9.13 är andelen mjölkkor som är anslut-

Tabell 9.13

Antal mjölkkobesättningar och kor i officiell kontroll 1988/89

Number of stocks and cows in the milk recording in 1988/89

Område	Antal besättningar	Antal kor	Andel av samtliga mjölkkor, procent
<i>Län</i>			
Stockholms	252	8 128	82
Uppsala	510	14 493	72
Södermanlands	580	21 016	95
Östergötlands	888	28 557	82
Jönköpings	1 073	27 404	69
Kronobergs	611	14 997	71
Kalmar	1 122	34 532	76
Gotlands	596	15 095	76
Blekinge	203	5 535	61
Kristianstads	855	26 300	69
Malmöhus	672	20 379	70
Hallands	949	24 109	80
Göteborgs o Bohus	400	9 470	60
Älvsborgs	1 105	26 517	69
Skaraborgs	1 134	35 486	75
Värmlands	465	13 809	77
Örebro	454	12 846	85
Västmanlands	314	9 258	80
Kopparbergs	511	12 586	86
Gävleborgs	689	14 326	82
Västernorrlands	515	10 535	73
Jämtlands	531	10 823	78
Västerbottens	756	15 302	73
Norrbottens	414	9 929	79
<i>Hela riket</i>			
1988/89	15 599	421 432	75
1987/88	16 155	421 990	75
1986/87	16 541	426 247	74
1985/86	16 741	434 102	72
1984/85	17 197	451 956	70

Källor: Svensk Husdjursskötsel, mjölkboskapskontrollen och SCB, lantbruksregistret.

na till kontrollen högst i Södermanlands län (95 %) och lägst i Göteborgs och Bohus län (60 %). Andelen anslutna mjölkkor i hela riket är 75 %.

Som framgår av tabell 9.14 dominerade svensk röd och vit boskap, SRB, och svensk låglandsboskap, SLB, bland de kontrollerade besättningarna av mjölkkor. I samtliga län utom Skånelänen och Halland är SRB den vanligaste rasen. SLBs relativt starka ställning i norra Sverige är också märkbar.

Medelavkastningen per mjölkko i de kontrollerade besättningarna var 1989 7 011 kg, uttryckt i mjölk med 4 % fett-halt. För icke kontrollerade kor har SHS beräknat motsvarande medelavkastning till 5 100 kg 4%-ig mjölk.

Tabell 9.14
Resultat från den officiella mjölkboskapskontrollen 1988/89, kg FCM¹
Results of the milk recording in 1988/89

Område	Svensk röd och vit boskap (SRB) ²		Svensk låglandsboskap (SLB)		Svensk kullig boskap (SKB)		Svensk jerseyboskap (SJB)		Samtliga kontrollerade kor
	Antal kor	Mjölk-avkastning, kg FCM	Antal kor	Mjölk-avkastning, kg FCM	Antal kor	Mjölk-avkastning, kg FCM	Antal kor	Mjölk-avkastning, kg FCM	
<i>Län</i>									
Stockholms	6 054	6 822	1 096	6 579	50	4 849	79	6 016	6 745
Uppsala	10 644	7 079	2 340	6 722	33	4 866	167	6 109	6 993
Södermanlands	17 654	6 932	1 389	6 881	20	5 311	75	5 939	6 924
Östergötlands	18 024	6 825	7 519	6 923	17	4 228	525	5 747	6 809
Jönköpings	16 339	6 914	8 842	6 907	12	5 074	338	5 909	6 887
Kronobergs	10 717	7 005	3 377	6 973	1	6 926	89	6 054	6 983
Kalmar	23 902	6 955	7 778	6 968	19	4 983	561	6 130	6 934
Gotlands	7 402	6 776	6 698	6 750	4	5 362	206	5 626	6 736
Blekinge	3 277	6 961	1 941	6 961	9	5 758	48	6 418	6 950
Kristianstads	3 765	7 080	21 793	7 138	45	5 522	172	5 957	7 113
Malmöhus	1 197	6 661	18 903	7 015	3	3 170	87	5 949	6 985
Hallands	5 508	7 310	18 104	7 538	4	5 665	101	6 293	7 477
Göteborgs o Bohus	5 276	6 839	3 669	6 923	10	4 726	124	6 214	6 848
Älvsborgs	14 094	7 127	10 352	7 074	46	5 437	339	6 016	7 080
Skaraborgs	18 027	7 045	15 634	7 113	13	5 751	241	6 287	7 067
Värmlands	9 628	7 144	3 055	7 036	55	4 876	199	5 942	7 078
Örebro	10 710	7 474	1 095	7 166	16	4 868	97	6 292	7 415
Västmanlands	7 079	6 979	1 218	6 804	17	5 677	36	5 676	6 943
Kopparbergs	8 788	7 231	2 455	7 212	207	5 287	92	6 497	7 179
Gävleborgs	10 186	7 141	2 695	7 053	204	6 113	139	6 268	7 092
Västernorrlands	4 697	6 899	4 379	7 066	205	5 745	131	5 947	6 931
Jämtlands	4 501	6 923	4 166	7 111	772	5 435	331	6 211	6 857
Västerbottens	7 022	6 967	5 876	7 093	527	5 867	429	6 132	6 948
Norrbottnens	5 410	7 037	3 499	7 068	243	5 769	133	6 201	7 004
<i>Hela riket</i>									
1988/89	229 902	7 015	157 873	7 081	2 530	5 583	4 739	6 046	7 011
1987/88	230 069	6 849	156 519	6 884	2 579	5 595	4 631	5 988	6 835
1986/87	233 019	6 876	155 522	6 885	2 674	5 447	4 534	5 937	6 849
1985/86	238 050	6 644	155 980	6 663	2 768	5 291	4 388	5 719	6 623
1984/85	249 902	6 626	158 516	6 608	2 864	5 293	4 306	5 744	6 591

1) Mjölk uttryckt i ECM (energikorrigerad mjölk, dvs kg mjölk omräknad till en energikoncentration av 750 kcal, vilket motsvarar 4,00 % fett och 3,36 % protein).

2) Inklusive svensk ayrshireboskap och röd dansk boskap.

Källa: Svensk Husdjurskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Medelavkastningen per ko har ökat med 176 kg per ko under 1988/89. I genomsnitt har kontrollkornas avkastning ökat med ca 85 kg per år från slutet av 1950-talet. Genom att kontrollkornas andel dessutom ökar är avkastningsstegringen för samtliga kor drygt 100 kg per år. Detta är ett resultat dels av en planlagd avel dels av förbättrade utfodringsrutiner och ett i genomsnitt bättre foder.

Skilnaderna mellan de två största raserna är små, medan dessa i sin tur ligger klart över övriga raser. Mjölkkorna i Hallands län har den högsta avkastningen per ko.

I tablån nedan redovisas uppgifter om mjölkens fett- och proteinhalt för de olika raserna 1987/88. Som synes har Jerseyboskapen de klart högsta fetthalterna.

Ras	Andel i procent	
	Fett	Protein
Svensk röd och vit boskap ¹	4,31	3,40
Svensk låglandsboskap	4,08	3,36
Svensk kullig boskap	4,44	3,57
Svensk jerseyboskap	5,99	4,04
Samtliga kontrollerade kor ²	4,23	3,39

1) Inklusive svensk ayrshireboskap och röd dansk boskap.

2) Inklusive övriga raser och korsningar.

Tabell 9.15 visar att dödfödselar är vanligare när mödrarna är kvigor, vilket förklaras av att kvigornas förlossningar i allmänhet är svårare. Detta mönster är inte lika tydligt vad beträffar SRB.

Tabell 9.15
Antal födda kalvar, procent tvillingfödselar samt procent dödfödda och missbildade kalvar i mjölkboskapskontrollen 1988/89
Number of calves born, per cent of twin births, stillborn and defect calves in the milk recording in 1988/89

Ras ¹	Mödrarna kvigor			Mödrarna kor			Mödrarna kvigor och kor	
	Antal födda	Procent Tvilling-födselar	Dödfödda	Antal födda	Procent Tvilling-födselar	Dödfödda	Antal födda	Procent missbildade
Svensk röd och vit boskap	83 130	0,59	3,76	159 095	2,23	3,34	242 225	0,15
Svensk låglandsboskap	61 037	0,57	6,87	115 964	2,69	3,11	177 001	0,10
Svensk kullig boskap	1 048	0,29	8,18	1 949	3,28	3,23	2 997	0,03
Svensk jerseyboskap	1 742	0,52	4,97	3 543	1,27	2,65	5 285	0,13

1) Endast renrasiga djur.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Fruktksamhetsstörningar och juverproblem är de vanligaste orsakerna till att kor gallras ut. Utslagsposten "andra orsaker" är restpost och hör ihop med att utgångsorsaken ej fastställts. Totalt sett slås ca en tredjedel av alla utgångna djur ut för fruktsamhetsproblem, ca en tredjedel för sjukdomar och återstående tredjedel huvudsakligen för låg avkastning.

Tabell 9.16
Procentuell fördelning efter utgångsorsak av antalet kor som utgått ur avslutna besättningar samt dessa kors utgångsålder 1988/89
Percentage distribution of cows culled from herds in milk recording and age of these cows in 1988/89

Procentuell fördelning; ålder	Nedsatt fruktsamhet	Juver-sjuk-dom	Förlossnings-svårigheter	Kalvnings-för-lamning	Olycksfall	Ben- och klöv-lidande	Låg avkastning	Andra orsaker	Samtliga ¹
Procentuell fördelning	29,2	22,1	1,0	2,3	2,2	5,3	11,7	26,2	100,0
Genomsnittlig utgångsålder, månader	61,4	60,6	51,6	77,4	60,2	66,6	53,1	66,2	61,9

1) Exklusive kor sålda till liv.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Köttboskapskontrollen

I köttboskapskontrollen registreras kornas fruktsamhet, frekvensen överlevande kalvar samt deras fortsatta tillväxt. Statistiken är uppdelad på rena köttraser och köttraskorsningar.

Den nedåtgående tendensen i självrekryterande köttproduktion har vänt uppåt sedan 1987. Antal kor i kontrollen var nästan 9 000, vilket motsvarar 14 % av samtliga köttkor i landet. Sedan föregående år har antalet kor i kontrollen och även totala antalet köttkor i landet ökat med drygt 10 %.

Tabell 9.17

Anslutning till köttboskapskontrollen 1989

Number of herds and cows in the beef cattle recording in 1989

Förening	Antal besättningar	Medelkoantal under året	Antal kor per besättning
Skåne	272	2 613	9,6
Blekinge – Kronoberg	131	952	7,3
Halland	101	728	7,2
Skåne	185	1 448	7,8
Södra Älvsborg	46	350	7,6
Kalmar	57	346	6,1
Tjustbygden	30	202	6,7
Gotland	9	86	9,6
Östergötland	68	781	11,5
Malmen	76	749	9,9
Uppsala	25	211	8,4
Örebro – Värmland	58	274	4,7
Dala – Gävleborg	8	44	5,5
Ångermanland	7	22	3,1
Jämtland	23	89	3,9
Västerbotten	7	35	5,0
Norrbottn	1	6	6,0
<i>Hela riket</i>			
1989	1 104	8 936	8,1
1988	950	8 037	8,5
1987	816	7 617	9,7
1986	786	7 598	9,7
1985	761	7 985	10,5

Källa: Svensk Husdjursskötsel, köttboskapskontrollen.

Tabell 9.18 ger vissa resultat för besättningar i köttboskapskontrollen. Det tekniska utbytet i köttboskapskontrollen är framför allt beroende av kvigornas inkalvningsålder, antal avvanda kalvar per ko och år, och djurens tillväxt och foderomvandlingsförmåga.

Tabell 9.18

Kalvningsresultat och ettårsvikter för djur i köttboskapskontrollen 1989

Number of calvings etc. and weights at one year for animals in the beef cattle recording in 1989

Ras	Antal kalvningar	Därrav, procent		Döda före avvänjning	Vikt (kg) vid 1 års ålder			
		Svåra förlösningsningar	Död-födda		Tjurar	Medel-vikt	Kvigor	Medel-vikt
Hereford renrasiga korsningar	1 616 89	4,4 6,7	3,7 –	0,6 1,1	395 18	410 431	518 15	337 325
Polled Hereford renrasiga korsningar	292 13	3,1 –	3,7 –	0,7 –	65 –	433 –	62 –	341 –
Charolais renrasiga korsningar	3 778 368	3,7 6,0	4,0 5,3	0,8 1,3	816 59	498 448	1 096 73	409 361
Aberdeen Angus renrasiga korsningar	134 26	– –	2,2 –	1,5 –	44 7	403 387	32 9	343 375
Limousin renrasiga korsningar	513 86	1,8 4,7	2,3 9,2	0,6 ..	104 5	463 526	176 5	366 376
Simmental renrasiga korsningar	876 116	3,8 3,4	4,1 3,4	0,5 1,7	197 10	507 424	260 29	417 348
Highland renrasiga	415	0,5	3,8	2,6	6	212	5	236

Källa: Svensk Husdjursskötsel, köttboskapskontrollen.

Annan publicering

Uppgifter om kontrollverksamheten är hämtade ur Svensk Husdjursskötsels meddelanden.

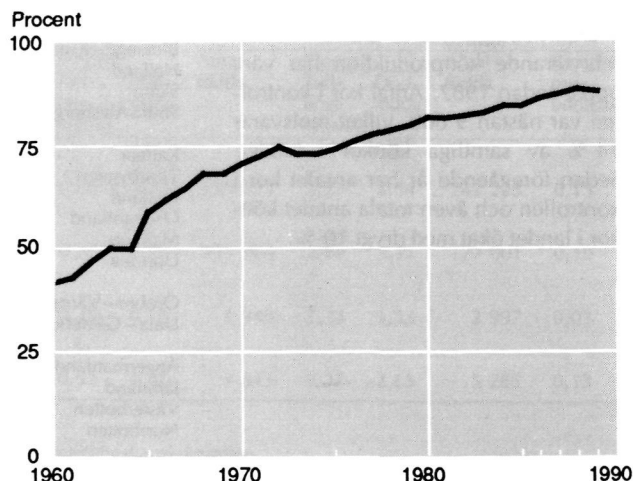
Seminverksamhet

Nötseminverksamheten omfattade enligt tabell 9.20 1 042 000 inseminationer. Cirka 89 % av alla nötkreatur avsedda för mjölkproduktion semineras, jämför också diagram 9.19. Inom den självrekryterande köttproduktionen är anslutningen ca 8 %.

Annan publicering

Uppgifterna om seminverksamheten är hämtade ur Svensk Husdjursskötsels meddelanden.

Diagram 9.19
Seminanslutning bland mjölkboskap 1960–1989
Number of cows in the artificiell insemination activity

Tabell 9.20
Antal inseminationer efter nötkreatursraser år 1988/89
Number of inseminations by cattle breeds in 1988/89

Handjurets ras	Handjurets ras								Totalt
	Svensk röd och vit boskap	Svensk låglandsboskap	Svensk kullig boskap	Svensk jerseyboskap	Mjölkraskorsning	Hereford, övriga rena kött-raser	Charolais, Limousin, Simmental	Kött-raskorsning	
Svensk röd och vit boskap (SRB)	531 933	10 768	293	974	23 506	9	22	330	567 835
Svensk låglandsboskap (SLB)	13 781	355 775	286	420	27 598	4	44	279	398 187
Svensk kullig boskap (SKB)	1 130	881	7 880	166	1 799	0	2	20	11 878
Svensk jerseyboskap (SJB)	1 326	904	165	10 110	2 091	3	0	9	14 608
Aberdeen Angus	113	131	24	18	56	35	23	44	444
Hereford	2 737	1 373	56	72	460	1 059	105	508	6 370
Charolais	7 451	6 958	27	193	1 237	104	2 238	942	19 150
Limousin	5 739	3 817	35	114	826	36	463	762	11 792
Simmental	4 063	4 667	30	96	654	56	948	817	11 331
Totalt									
1988/89	568 273	385 274	8 796	12 163	58 227	1 306	3 845	3 711	1 041 595
1987/88	569 766	382 996	9 326	12 351	65 367	1 077	3 143	2 874	1 046 900
1986/87	575 184	376 902	9 633	11 347	69 474	1 156	2 717	2 550	1 048 963
1985/86	585 886	382 365	10 085	11 453	76 750	837	2 598	2 771	1 072 746
1984/85	620 800	396 270	10 230	11 668	85 534	1 070	2 684	3 144	1 131 400

Källa: Svensk Husdjursskötsel.

Djursjukdomar

Lantbruksstyrelsen har t o m 1983 varje år utarbetat sammanställningar över djursjukdomar på basis av distriktsveterinärernas och de övriga praktiserande veterinärernas årsberättelser. Veterinärernas uppgifter om antalet sjukdomsfall grundas på de förda praktikjournalerna. Fr o m 1984 har ett djursjukdatasystem införts som innebär att veterinärernas sjukbesök rapporteras via en särskild praktikjournalblankett och databearbetas tillsammans med härstamnings-, kokontroll- och seminuuppgifter. Svensk Husdjursskötsel svarar för databearbetningen.

Under 1989 liksom under tidigare år var, som framgår av tabell 9.21, mastit den vanligaste sjukdomen hos kor.

Annan publicering

Uppgifterna om djursjukdomar är hämtade ur veterinärernas årsberättelser årligen sedan 1972. Lantbruksstyrelsen, allmänna veterinärenheten (stencil).

Tabell 9.21
Frekvenser av olika sjukdomar hos nötkreatur 1989
Frequencies of different diseases of cattle in 1989

Område	Nötkreaturssjukdomar			Acetoniemi ³	Paresis puerperalis ⁴	Retentio secundinarum ⁵
	Mastit ¹	Piroplasmos ^{2,6}	Lungmask ⁶			
<i>Län</i>						
Stockholms	11,2	45	80	2,1	5,8	3,6
Uppsala	15,7	54	3	2,0	8,2	4,0
Södermanlands	14,4	42	27	2,7	8,6	5,4
Östergötlands	13,5	514	60	2,9	6,7	4,7
Jönköpings	11,7	1 397	8	4,6	5,7	4,4
Kronobergs	15,0	395	12	5,6	6,7	5,7
Kalmar	18,0	1 061	24	2,9	6,5	5,9
Gotlands	19,7	104	10	1,9	6,2	5,6
Blekinge	16,4	62	16	1,8	6,5	5,6
Kristianstads	14,4	193	70	1,1	4,2	5,5
Malmöhus	17,6	107	70	0,9	4,2	5,6
Hallands	17,9	26	25	2,5	6,9	5,5
Göteborgs o Bohus	14,5	4	7	5,0	7,8	4,8
Älvsborgs	15,4	72	465	5,3	7,7	5,3
Skaraborgs	17,4	227	136	3,8	7,8	6,1
Värmlands	16,6	4	9	5,5	8,2	5,2
Örebro	15,7	31	22	4,2	10,3	5,5
Västmanlands	17,5	2	3	3,9	8,6	5,4
Kopparbergs	18,1	—	19	6,0	8,3	5,4
Gävleborgs	18,1	—	3	4,8	8,1	4,6
Västernorrlands	12,5	—	2	2,9	6,3	3,4
Jämtlands	19,1	1	4	4,2	6,7	5,2
Västerbottens	17,8	—	7	4,9	5,4	4,8
Norrbottnens	16,4	—	—	3,4	4,9	4,3
<i>Hela riket</i>						
1989	16,0	4 341	1 174	3,4	6,7	5,2
1988	17,6	3 369	1 238	3,7	7,3	5,7

- 1) Juverinflammation.
2) Parasitsjukdom.
3) Sjukdom hos mjölkande djur.
4) Kalvningsförlamning.
5) Kvarbliven efterbörd.
6) Anger antal behandlade djur.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Slakt

Grundläggande uppgifter om marknadsförd (besiktigad) slakt insamlas av statens jordbruksnämnd. All slakt för avsalu skall i princip underkastas besiktning enligt Kungl Maj:ts kungörelse den 20 mars 1959 (nr 99). På basis av dessa uppgifter sammanställs statistik över antalet besiktigade och därvid godkända slaktdjur.

På grundval av denna statistik, uppgifter om hems slaktens omfattning och uppgifter från utrikeshandelsstatistiken om export och import av levande slaktdjur beräknar jordbruksnämnden den totala produktionen av slaktdjur i landet. Nämnden redovisar vidare uppgifter om medelslaktvikter från Sveriges Slakteriförbund.

Av tabell 9.22 framgår den totala produktionen av slaktdjur i landet och medelslaktvikterna för den godkända slakten.

Annan publicering

I Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgifter om antalet besiktigade resp godkända slaktdjur redovisats varje månad sedan 1950.

Tabell 9.22

Antal slaktkroppar och medelslaktvikter 1989

Number of slaughtered animals and average weight of carcasses in 1989

Antal slaktkroppar; medelslaktvikter; typ av slakt	Storboskap	Större kalv (gödkalv och mellankalv)	Mindre kalv (spädkalv)
Antal slaktkroppar			
<i>Typ av slakt</i>			
Godkänd slakt	502 584	53 582	5 146
Hemslakt	—	13 200	2 900
<i>Summa</i>			
1989	502 584	66 782	8 046
1988	470 158	62 094	8 742
1987	503 270	81 361	13 873
1986	547 282	112 923	29 698
1985	584 219	123 766	30 164
Medelslaktvikter, kilogram			
<i>Typ av slakt</i>			
Godkänd slakt	261,5	106,2	22,0
Hemslakt	—	97,5	23,0
<i>Summa</i>			
1989	261,5	104,5	22,4
1988	257,5	100,8	22,3
1987	251,7	97,8	22,8
1986	248,3	96,1	23,3
1985	248,1	97,8	22,8

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Får

Antal, besättningar

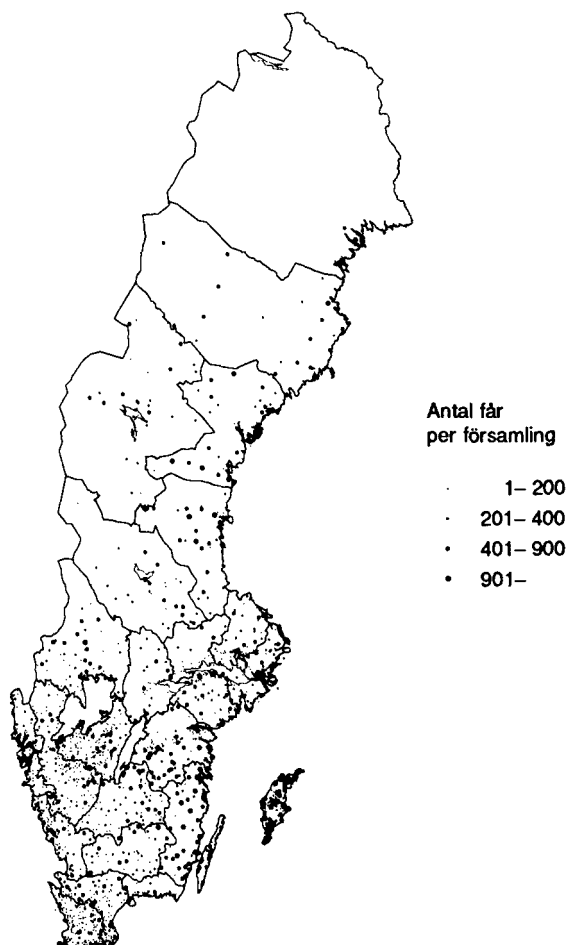
Uppgifter om antal får erhålles årligen genom lantbruksregistret.

Får fanns 1989 vid knappt 10 000 företag (ca 10 % av samtliga företag). Totalt fanns i riket 161 000 tackor och baggar samt 240 000 lamm. Den genomsnittliga besättning- en var ca 17 vuxna får och 26 lamm. De flesta fåren finns på Gotland och i andra delar av Götalands skogs- och mellan- bygder.

Karta 9.23

Fårens geografiska fördelning 1989

Distribution of sheep in 1989

Tabell 9.24
Antal får 1989

Number of sheep in 1989

Område	Får	
	Tackor och baggar	Lamm
<i>Län</i>		
Stockholms	5 648	8 820
Uppsala	4 459	7 575
Södermanlands	6 430	9 528
Östergötlands	12 104	19 008
Jönköpings	8 910	12 938
Kronobergs	6 333	9 483
Kalmar	14 216	21 836
Gotlands	19 885	29 220
Blekinge	2 374	3 503
Kristianstads	6 947	9 887
Malmöhus	4 911	6 726
Hallands	6 653	9 394
Göteborgs o Bohus	3 904	5 454
Älvsborgs	9 806	14 634
Skaraborgs	7 749	11 911
Värmlands	6 656	8 995
Örebro	3 586	4 785
Västmanlands	2 517	3 840
Kopparbergs	4 335	6 516
Gävleborgs	5 005	7 573
Västernorrlands	6 256	10 423
Jämtlands	4 599	7 880
Västerbottens	5 181	7 442
Norrbottns	2 183	2 488
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	5 220	7 161
» mellanbygder	31 875	46 721
» norra slättbygder	12 202	18 459
Svealands slättbygder	22 061	34 116
Götalands skogsbygder	51 776	77 590
Mellersta Sveriges skogsbygder	12 428	17 408
Nedre Norrland	16 065	25 850
Övre Norrland	9 020	12 554
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>		
0,0 – 2,0	–	–
2,1 – 5,0	18 617	26 167
5,1 – 10,0	30 122	43 630
10,1 – 20,0	36 208	54 609
20,1 – 30,0	20 740	31 507
30,1 – 50,0	23 421	35 912
50,1 – 100,0	18 664	28 343
Över 100,0	12 875	19 691
<i>Hela riket</i>		
1989	160 647	239 859
1988	159 107	235 606
1987	161 003	236 272
1986	164 535	242 577
1985	173 844	252 244

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.25 framgår bl a att fåren som minskat i antal sedan 1985 har ökat sedan föregående år med 1 %. Antalet får har varierat något mellan åren men är i stort sett oförändrat jämfört med för tio år sedan.

Av tabell 9.26 på nästa sida framgår fårskötselns småskaliga karaktär tydligt. Över hälften av företagen med får har högst 9 vuxna djur och endast 2 % av företagen har 100 vuxna djur eller fler.

Observera

Nästan alla får som redovisas i statistiken finns vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark. I tabellerna 9.24 – 9.28 ingår även företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 500 får inklusive lamm.

Tabell 9.25
Antalet får (exkl lamm) efter besättningsstorlek 1989
Number of sheep by size of stocks in 1989

Område	Besättningsstorlek, antal får (exklusive lamm)					Summa
	1 – 9	10 – 24	25 – 49	50 – 99	Över 99	
<i>Län</i>						
Stockholms	556	1 349	1 428	1 334	981	5 648
Uppsala	694	1 260	1 391	524	590	4 459
Södermanlands	568	1 072	1 275	1 358	2 157	6 430
Östergötlands	754	1 950	3 001	2 574	3 825	12 104
Jönköpings	1 375	2 416	2 218	2 031	870	8 910
Kronobergs	751	1 768	1 636	950	1 228	6 333
Kalmar	854	2 819	3 106	2 963	4 474	14 216
Gotlands	599	2 411	4 183	5 435	7 257	19 885
Blekinge	460	759	743	412	–	2 374
Kristianstads	1 440	2 106	1 686	558	1 157	6 947
Malmöhus	1 076	1 315	1 263	700	557	4 911
Hallands	1 758	2 238	897	1 244	516	6 653
Göteborgs o Bohus	995	1 387	629	439	454	3 904
Älvsborgs	1 926	3 294	2 504	1 103	979	9 806
Skaraborgs	1 654	2 109	1 385	1 221	1 380	7 749
Värmlands	1 544	2 614	1 087	1 050	361	6 656
Örebro	630	1 035	576	775	570	3 586
Västmanlands	340	843	931	403	–	2 517
Kopparbergs	763	1 313	885	769	605	4 335
Gävleborgs	888	1 587	1 457	1 073	–	5 005
Västernorrlands	1 126	1 976	1 275	1 246	633	6 256
Jämtlands	794	1 270	1 336	557	642	4 599
Västerbottens	1 624	2 115	991	351	100	5 181
Norrbottens	723	786	448	121	105	2 183
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	1 546	1 694	631	784	565	5 220
» mellanbygder	1 930	4 907	6 579	7 439	11 020	31 875
» norra slättbygder	2 162	2 999	2 340	1 897	2 804	12 202
Svealands slättbygder	2 635	5 415	5 280	4 242	4 489	22 061
Götalands skogsbygder	7 558	13 983	13 209	8 893	8 133	51 776
Mellersta Sveriges skogsbygder	2 570	4 340	2 463	2 285	770	12 428
Nedre Norrland	2 829	4 992	3 893	2 896	1 455	16 065
Övre Norrland	2 662	3 462	1 936	755	205	9 020
<i>Hela riket</i>						
1989	23 892	41 792	36 331	29 191	29 441	160 647
1988	24 805	40 927	35 120	28 329	29 926	159 107
1987	24 460	41 961	34 819	30 197	29 566	161 003
1986	25 708	42 004	36 799	31 030	28 994	164 535
1985	26 429	45 140	37 840	31 538	32 897	173 844

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.26
Antal företag med får (exkl lamm) efter besättningsstorlek 1989
Number of holdings with sheep by size of stocks in 1989

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal får (exklusive lamm)						Summa
	1 – 9	10 – 24	25 – 49	50 – 99	100 – 199	Över 199	
<i>Län</i>							
Stockholms	108	89	44	20	6	1	268
Uppsala	142	90	42	8	3	1	286
Södermanlands	120	72	36	20	8	3	259
Östergötlands	145	125	85	37	16	6	414
Jönköpings	289	165	67	31	7	–	559
Kronobergs	162	116	49	14	7	1	349
Kalmar	167	187	94	44	25	3	520
Gotlands	109	161	124	82	35	10	521
Blekinge	98	50	24	6	–	–	178
Kristianstads	351	142	50	10	3	2	558
Malmöhus	293	90	36	11	4	–	434
Hallands	422	154	27	18	4	–	625
Göteborgs o Bohus	218	99	20	7	3	–	347
Älvsborgs	404	218	75	17	7	–	721
Skaraborgs	376	141	43	20	7	2	589
Värmlands	300	187	34	16	3	–	540
Örebro	125	71	18	12	2	1	229
Västmanlands	73	57	27	6	–	–	163
Kopparbergs	142	91	27	12	4	–	276
Gävleborgs	174	106	44	16	–	–	340
Västernorrlands	226	137	39	18	3	1	424
Jämtlands	147	86	38	8	4	1	284
Västerbottens	338	148	29	5	1	–	521
Norrbottens	157	54	13	2	1	–	227
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	419	115	19	12	4	–	569
» mellanbygder	429	330	199	112	52	13	1 135
» norra slättbygder	484	195	69	29	13	4	794
Svealands slättbygder	539	368	158	64	21	6	1 156
Götalands skogsbygder	1 617	941	393	135	48	7	3 141
Mellersta Sveriges skogsbygder	501	303	75	35	5	–	919
Nedre Norrland	544	342	116	42	8	2	1 054
Övre Norrland	553	242	56	11	2	–	864
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
0,0 – 2,0	–	–	–	–	–	–	–
2,1 – 5,0	1 195	624	85	11	2	–	1 917
5,1 – 10,0	1 172	783	287	40	3	1	2 286
10,1 – 20,0	1 076	633	318	133	19	–	2 179
20,1 – 30,0	528	240	116	91	29	4	1 008
30,1 – 50,0	538	215	121	76	52	6	1 008
50,1 – 100,0	417	202	97	48	33	11	808
Över 100,0	160	139	61	41	15	10	426
<i>Hela riket</i>							
1989	5 086	2 836	1 085	440	153	32	9 632
1988	5 297	2 779	1 050	429	148	39	9 742
1987	5 282	2 844	1 043	454	149	37	9 809
1986	5 566	2 848	1 093	469	161	30	10 167
1985	5 672	3 047	1 126	477	187	27	10 536

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Uppgifterna om antal företag med husdjur är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J, från Lantbrukets företagsregister.

Tabell 9.27
Antal företag med får (exkl lamm) 1989
Number of holdings with sheep in 1989

Företagsstorlek; område	Totala antalet företag	Antalet företag med får exkl lamm
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	8 158	569
» mellanbygder	9 441	1 135
» norra slättbygder	11 439	794
Svealands slättbygder	13 236	1 156
Götalands skogsbygder	29 135	3 141
Mellersta Sveriges skogsbygder	9 186	919
Nedre Norrland	10 349	1 054
Övre Norrland	7 956	864
<i>Hela riket</i>		
1989	98 900	9 632
1988	101 249	9 742
1987	103 908	9 809
1986	106 613	10 167
1985	109 344	10 536

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagram 9.29 framgår att andelen stora fårbesättningar är störst i Götalands mellanbygder. I detta produktionsområde ingår bl a Gotlands och Kalmar län. Andelen företag med får är, som framgår av tabell 9.27, också högt i detta produktionsområde.

Tabell 9.28
Antal företag med får och andra djurslag 1989
Number of holdings with sheep and other livestock in 1989

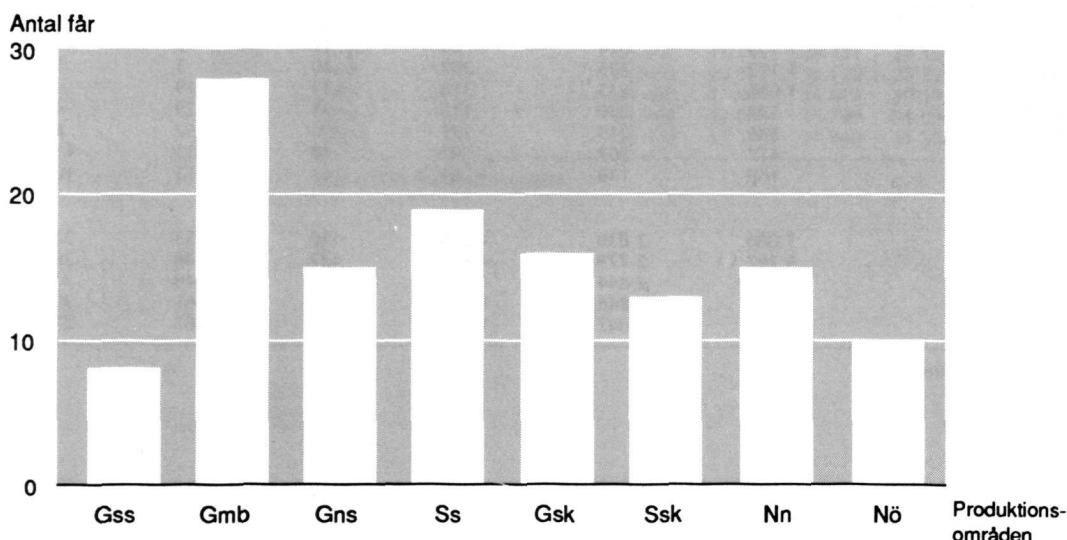
Slag av företag	Med enbart får och lamm	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med får och lamm</i>			
Utan får	14	46	60
Med 1–9 får (exkl lamm)	1 836	3 250	5 086
Med 10–24 får (exkl lamm)	1 393	1 443	2 836
Med över 24 får (exkl lamm)	869	841	1 710
Summa	4 112	5 580	9 692

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering

Uppgifterna om antal får och antal företag med får är hämtade från SM serie J, lantbrukets företagsregister.

Diagram 9.29
Genomsnittlig besättningsstorlek för företag med får (exkl lamm) 1989
Average size of sheep stocks in 1989

Kontrollverksamheten

Fårkontrollen ger de data som behövs för ett effektivt avelsarbete.

Ägarna till anslutna besättningar fastställer varje djurs härstamning och identitet genom kontroll av betäckningar och lammningar. Varje djur i besättningen skall ha identitetsbeteckning. Vid ca 120 dagars ålder vägs lammen. Samtidigt beskrivs och bedöms päls- eller ullkvaliteten.

Resultaten i fårkontrollen bearbetas centralt. Därvid korrigeras lammens vikter för ålder, kön, kullstorlek och moderns ålder. Fårägarna erhåller produktionsresultat samt avelsvärden för varje lamm, tacka och bagge i besättningen.

Uppgifterna om fårkontrollen 1988 visar att anslutningen var ca 1 500 besättningar med cirka 59 000 tackor. Detta medför att ungefär 16 % av samtliga företag med får och ungefär 40 % av alla tackor täcks av kontrollen. Denna låga täckning och överrepresentation av större företag bland de kontrollerade besättningarna måste hållas i minnet vid tolkning av resultat av kontrollen.

Tabell 9.30 visar att cirka 65 % av tackorna var av pälsfärras. Motsvarande andel är högre i de län där de flesta besättningarna finns (mellan 90 och 95 % i Kalmar och Gotlands län).

Tabell 9.30

Antal besättningar, tackor av olika raser och baggar i fårkontrollen samt andel får i kontroll 1988

Number of herds, ewes of different races and rams in the sheep breeding control and proportion of sheep in control in 1988

Område	Antal besättningar	Antal tackor som lamar				Samtliga ¹	Antal baggar	Andel av samtliga får ² , %
		Pälsfår	Vit lantras	Tyngre köttfår	Korsningar			
<i>Län</i>								
Stockholms	102	2 199	656	88	371	3 418	220	63
Uppsala	65	875	556	57	409	1 939	132	49
Södermanlands	64	1 577	544	288	769	3 277	217	58
Östergötlands	91	3 681	500	498	245	4 956	274	43
Jönköpings	75	2 445	136	109	191	2 930	174	37
Kronobergs	103	2 956	207	122	159	3 476	198	57
Kalmar	133	6 548	59	367	221	7 239	391	54
Gotlands	85	5 719	63	118	24	6 030	296	32
Blekinge	44	1 161	56	47	36	1 315	89	63
Kristianstads	66	1 011	247	426	693	2 468	190	39
Malmöhus	43	371	155	87	463	1 141	99	28
Hallands	30	711	74	217	18	1 044	79	18
Göteborgs o Bohus	33	607	165	72	76	953	70	26
Älvsborgs	106	2 259	629	90	228	3 247	211	35
Skaraborgs	54	1 617	509	57	283	2 495	163	34
Värmlands	65	1 128	348	21	159	1 755	148	28
Örebro	24	385	216	30	321	977	77	30
Västmanlands	20	331	196	20	89	644	51	30
Kopparbergs	48	753	470	37	385	1 673	114	42
Gävleborgs	47	940	203	2	340	1 515	116	33
Västernorrlands	122	910	362	32	2 174	3 553	255	61
Jämtlands	55	543	113	0	1 388	2 076	116	48
Västerbottens	37	136	312	34	383	895	76	19
Norrbottens	24	52	89	43	129	345	28	17
<i>Hela riket</i>								
1988	1 536	38 915	6 865	2 862	9 554	59 361	3 784	40
1987	1 638	43 192	7 296	2 634	9 475	62 993	3 764	41
1986	1 679	45 171	8 099	2 512	9 187	65 726	4 035	42
1985	1 706	48 336	8 911	2 528	9 651	70 131	4 443	43
1984	1 872	51 348	8 642	2 655	9 484	72 586	4 425	44

1) Inklusive tackor för vilka rasuppgift saknas.

2) Får exklusive lamm vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Källa: Svenska Fåravelsförbundet, fårkontrollen och SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.31
Resultat från fårkontrollen 1988
Results from the sheep breeding control in 1988

Område	Antal lamm i medeltal per tacka vid					Uppföd- nings- förlust, procent	Korrige- rad vikt, kg per lamm	Lammvikt vid 120 dagar, kg per tacka
	Födelsen	Mönstringen	Vit lantras	Tyngre köttfår	Kors- ningar			
		Pälsfår						
<i>Län</i>								
Stockholm	1,92	1,60	2,15	1,53	1,77	1,72	9	32,8
Uppsala	2,09	1,68	2,24	1,32	1,91	1,88	10	34,1
Södermanlands	1,91	1,57	2,16	1,57	1,82	1,73	9	34,3
Östergötlands	1,85	1,65	2,13	1,51	1,80	1,69	8	33,2
Jönköpings	1,80	1,61	2,34	1,55	1,79	1,65	8	34,3
Kronobergs	1,85	1,71	2,11	1,57	1,72	1,73	6	34,3
Kalmar	1,82	1,66	2,10	1,49	1,91	1,66	8	33,6
Gotlands	1,83	1,67	1,87	1,48	1,54	1,68	8	34,2
Blekinge	1,88	1,70	2,70	1,55	2,08	1,74	6	34,2
Kristianstads	1,97	1,56	2,33	1,64	1,93	1,76	10	35,8
Malmöhus	2,10	1,74	2,34	1,67	1,90	1,88	10	35,1
Hallands	1,84	1,63	2,24	1,64	1,78	1,67	8	34,2
Göteborgs o Bohus	1,81	1,53	2,10	1,61	1,93	1,67	7	32,4
Älvsborgs	1,85	1,66	1,93	1,58	1,85	1,72	7	32,7
Skaraborgs	1,95	1,69	2,09	1,47	1,81	1,78	8	34,2
Värmlands	1,84	1,58	1,95	1,43	1,92	1,68	8	32,5
Örebro	1,95	1,59	2,12	1,50	1,75	1,77	9	33,3
Västmanlands	1,87	1,59	1,98	1,65	1,73	1,73	7	32,9
Kopparbergs	1,90	1,66	1,83	1,41	1,81	1,74	8	35,0
Gävleborgs	1,96	1,75	1,92	2,00	1,95	1,82	7	34,4
Västernorrlands	2,07	1,74	1,92	1,75	1,96	1,90	8	37,7
Jämtlands	2,18	1,70	2,14	—	2,03	1,95	10	37,0
Västerbottens	1,99	1,60	1,93	1,35	1,79	1,80	9	34,8
Norrbottnens	1,89	1,52	1,93	1,65	1,79	1,74	7	35,2
<i>Hela riket</i>								
1988	1,90	1,65	2,08	1,55	1,90	1,74	8	34,3
1987	1,86	1,63	2,02	1,53	1,85	1,71	8	34,1
1986	1,89	1,63	2,07	1,53	1,90	1,72	8	33,5
1985	1,86	1,60	2,01	1,47	1,86	1,69	9	32,5
1984	1,83	1,60	2,01	1,49	1,84	1,68	8	32,5

Källa: Svenska Fåravelsförbundet, fårkontrollen.

Av tabellen framgår att vit lantras har det högsta antalet lamm per tacka vid mönstringen. Vit lantras hade 2,1 lamm per tacka vilket kan jämföras med 1,7 för samtliga besättningar.

Vidare kan konstateras att medelvikten per lamm har ökat med nästan 2,0 kg under den senaste femårsperioden.

Slakt

Av tabellen framgår att antalet besiktigade slaktkroppar som minskade mellan åren 1985 och 1988 har ökat med 7 % mellan de två sista åren. Vidare framgår att medelslaktvikterna för den marknadsförda slakten har ökat med 1,5 kg under den senaste femårsperioden.

Annan publicering

I Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgifter om antalet besiktigade slaktdjur resp godkända redovisats varje månad sedan 1950.

Tabell 9.32

Antal slaktkroppar av får och medelslaktvikter 1989

Number of slaughtered sheep and average weight of carcasses in 1989

Antal slaktkroppar; medelslaktvikter; typ av slakt	Får inkl lamm och getter
Antal slaktkroppar	
<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	292 047
Hemslakt	6 200
<i>Summa</i>	
1989	298 247
1988	278 413
1987	284 234
1986	305 438
1985	324 326
Medelslaktvikter, kilogram	
<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	17,8
Hemslakt	16,5
<i>Summa</i>	
1989	17,8
1988	17,2
1987	16,9
1986	16,4
1985	16,3

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Svin

Antal, besättningar

Uppgifter om antal svin erhålles årligen genom lantbruksregistret.

Den 8 juni 1989 fanns svin vid 15 000 företag (16 % av samtliga företag). Drygt en tredjedel av svinen fanns i de två Skånelänen. Av tabellen framgår att antalet svin minskat något mellan de två sista åren. Minskningen är en effekt av åtgärder för att återigen erhålla balans mellan konsumtion och produktion av griskött.

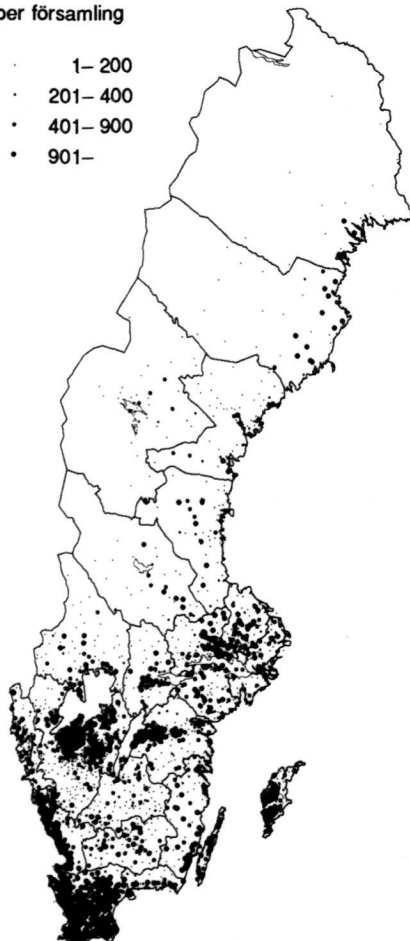
Karta 9.34

Svinens geografiska fördelning 1989

Distribution of pigs in 1989

Antal svin
per församling

- 1– 200
- 201– 400
- 401– 900
- 901–

Tabell 9.33
Antal svin 1989

Number of pigs in 1989

Område	Svin		Övriga svin		Summa
	Galtar	Sugor	3 månader och däröver	Under 3 månader	
<i>Län</i>					
Stockholms	51	1 350	13 613	8 093	23 107
Uppsala	374	8 275	18 179	34 751	61 579
Södermanlands	235	6 526	23 693	28 533	58 987
Östergötlands	350	8 583	53 906	39 804	102 643
Jönköpings	203	3 944	12 804	16 216	33 167
Kronobergs	185	4 398	13 309	19 899	37 791
Kalmar	332	10 460	40 019	49 977	100 788
Gotlands	283	6 814	24 631	29 093	60 821
Blekinge	175	3 911	42 363	27 782	74 231
Kristianstads	1 438	39 563	195 871	182 769	419 641
Malmöhus	1 856	44 212	175 763	194 828	416 659
Hallands	1 218	34 492	129 700	154 212	319 622
Göteborgs o Bohus	127	3 156	9 912	12 666	25 861
Älvsborgs	410	9 283	22 967	43 322	75 982
Skaraborgs	1 009	24 600	109 521	116 873	252 003
Värmlands	193	3 585	18 517	16 071	38 366
Örebro	132	3 335	19 558	12 739	35 764
Västmanlands	192	4 831	16 240	22 067	43 330
Kopparbergs	69	1 273	4 942	5 242	11 526
Gävleborgs	82	1 544	6 248	6 705	14 579
Västernorrlands	58	1 188	4 001	4 930	10 177
Jämtlands	38	624	2 166	2 839	5 667
Västerbottens	181	3 553	16 784	13 720	34 238
Norrbottns	38	753	3 512	2 828	7 131
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	2 473	65 177	329 034	302 839	699 523
Götalands mellanbygder	1 745	45 719	200 369	214 665	462 498
Götalands norra slättbygder	1 363	33 792	161 577	160 879	357 611
Svealands slättbygder	1 059	26 005	100 542	114 858	242 464
Götalands skogsbygder	1 976	48 156	137 988	206 847	394 967
Mellersta Sveriges skogsbygder	216	3 722	16 177	14 759	34 874
Nedre Norrland	176	3 363	12 217	14 515	30 271
Övre Norrland	221	4 319	20 315	16 597	41 452
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
0,0 – 2,0	315	6 983	82 041	37 484	126 823
2,1 – 5,0	152	3 201	4 140	13 307	20 800
5,1 – 10,0	396	9 336	10 409	37 573	57 714
10,1 – 20,0	1 200	31 673	49 355	127 560	209 788
20,1 – 30,0	1 508	37 126	73 675	154 553	266 862
30,1 – 50,0	2 230	54 837	161 945	236 107	455 119
50,1 – 100,0	2 319	57 870	292 584	267 738	620 511
Över 100,0	1 109	29 227	304 070	171 637	506 043
<i>Hela riket</i>					
1989	9 229	230 253	978 219	1 045 959	2 263 660
1988	9 594	233 278	987 418	1 044 074	2 274 364
1987	9 656	226 151	997 622	1 000 952	2 234 381
1986	10 433	240 642	1 127 356	1 060 237	2 438 668
1985	11 163	253 686	1 183 852	1 140 280	2 588 981

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabellen framgår att vid företag med stora djurbesättningar och högst 2,0 hektar åkermark fanns 1989 7 300 suggor och galtar och 120 000 övriga svin. Det innebär att 3 % av suggorna och galtarna och cirka 6 % av övriga svin fanns vid de stora djurbesättningarna utan åkermark. Dessa stora djurbesättningar är vanligast i "svintäta" områden. Vidare kan konstateras att ökningen av antalet svin är särskilt markant i denna företagstyp.

Tabell 9.35**Antal svin vid företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 250 svin 1989**

Number of pigs at holdings not exceeding 2,0 hectares of arable land and with at least 250 pigs in 1989

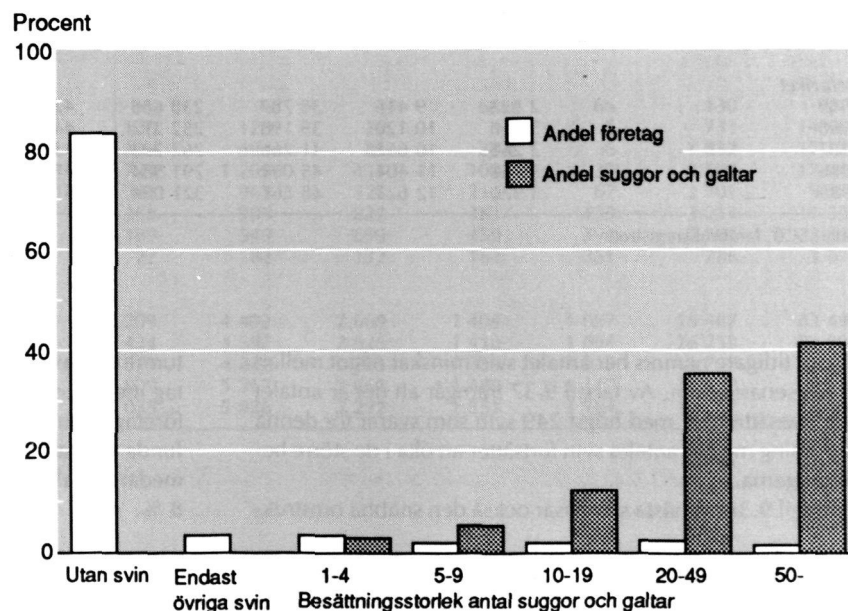
Område	Svin		Övriga Svin		Summa
	Galtar	Suggor	3 månader och däröver	Under 3 månader	
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	120	2 982	31 364	18 296	52 762
» mellanbygder	29	1 160	22 082	6 333	29 604
» slättbygder	17	458	9 327	1 535	11 337
Svealands slättbygder	31	791	2 767	3 520	7 109
Götalands skogsbygder	75	1 236	15 476	6 944	23 731
Mellersta Sveriges skogsbygder	28	158	572	551	1 309
Nedre Norrland	—	—	—	—	—
Övre Norrland	15	198	453	305	971
<i>Hela riket</i>					
1989	315	6 983	82 041	37 484	126 823
1988	237	5 293	70 463	30 450	106 443
1987	274	4 297	58 250	29 021	91 842
1986	270	4 317	58 450	22 895	85 932
1985	217	4 438	56 816	27 437	88 908

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagrammet framgår att mer än tre fjärdedelar av suggorna och galtarna finns vid företag med 20 suggor och galtar eller fler. Andelen företag av denna storleksordning utgör endast en tredjedel av de företag som har suggor och galtar.

Diagram 9.36**Antal företag respektive antal suggor och galtar fördelade efter besättningsstorlek 1989**

Number of holdings and number of sows and boars distributed by size of stocks in 1989

Tabell 9.37
Antal svin efter besättningsstorlek 1989
Number of pigs by size of stocks in 1989

Område	Besättningsstorlek, antal svin							Summa
	1 – 2	3 – 9	10 – 24	25 – 99	100 – 249	250 – 499	Över 499	
<i>Län</i>								
Stockholms	28	124	302	1 389	2 309	4 752	14 203	23 107
Uppsala	90	297	1 012	7 511	16 317	14 675	21 677	61 579
Södermanlands	55	191	567	3 669	9 260	9 722	35 523	58 987
Östergötlands	71	294	671	5 756	12 029	19 137	64 685	102 643
Jönköpings	205	541	1 601	6 107	6 692	5 934	12 087	33 167
Kronobergs	146	529	1 370	5 387	5 923	11 045	13 391	37 791
Kalmar	219	397	925	5 745	13 151	22 968	57 383	100 788
Gotlands	108	453	1 642	7 343	15 255	12 927	23 093	60 821
Blekinge	87	239	838	3 769	6 785	14 250	48 263	74 231
Kristianstads	141	957	5 371	44 048	77 894	86 819	204 411	419 641
Malmöhus	105	801	5 607	52 300	88 754	86 226	182 866	416 659
Hallands	148	872	4 968	40 606	76 045	71 343	125 640	319 622
Göteborgs o Bohus	107	504	1 531	5 430	6 430	5 584	6 275	25 861
Älvsborgs	207	712	2 967	12 659	16 612	18 684	24 141	75 982
Skaraborgs	106	634	3 289	21 745	42 869	54 192	129 168	252 003
Värmlands	136	180	395	2 242	5 148	8 661	21 604	38 366
Örebro	47	120	329	2 127	5 346	9 505	18 290	35 764
Västmanlands	49	212	364	3 247	6 616	8 888	23 954	43 330
Kopparbergs	105	248	306	1 157	2 525	3 365	3 820	11 526
Gävleborgs	229	357	516	1 832	2 364	3 174	6 107	14 579
Västernorrlands	152	232	188	583	1 236	2 811	4 975	10 177
Jämtlands	96	84	259	409	1 201	2 006	1 612	5 667
Västerbottens	146	354	619	3 134	4 225	9 677	16 083	34 238
Norrbottens	45	83	150	493	227	283	5 850	7 131
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	115	810	5 477	60 922	139 654	148 037	344 508	699 523
» mellanbygder	281	1 398	6 298	48 778	86 554	106 580	211 979	462 498
» slättbygder	142	912	4 226	28 691	56 375	75 026	192 239	357 611
Svealands slättbygder	237	855	2 512	18 864	41 665	53 940	124 391	242 464
Götalands skogsbygder	1 092	3 740	14 027	71 468	84 859	78 429	141 352	394 967
Mellersta Sveriges skogsbygder	257	544	927	4 224	7 378	5 901	15 643	34 874
Nedre Norrland	496	702	872	2 114	4 276	8 755	13 056	30 271
Övre Norrland	208	454	818	3 627	4 452	9 960	21 933	41 452
<i>Hela riket</i>								
1989	2 828	9 415	35 787	238 688	425 213	486 628	1 065 101	2 263 660
1988	3 056	10 120	39 198	252 292	447 273	481 697	1 040 728	2 274 364
1987	3 268	10 662	41 266	262 222	439 576	461 215	1 016 172	2 234 381
1986	3 751	11 404	45 091	291 584	479 894	514 199	1 092 745	2 438 668
1985	3 920	12 623	48 861	321 054	517 340	530 800	1 154 383	2 588 981

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som tidigare nämnts har antalet svin minskat något mellan de två senaste åren. Av tabell 9.37 framgår att det är antalet svin i besättningar med högst 249 svin som svarar för denna minskning medan antalet svin fortsätter att öka i de större besättningarna.

Tabell 9.38 på nästa sida visar också den snabba omstruk-

tureringen av svinproduktionen. Sedan 1985 har antalet företag med svin minskat med drygt 23 % och det är de mindre företagen som minskat mest. Under femårsperioden har sålunda företag med mindre än 250 svin minskat med 25 % medan antalet företag med minst 250 svin har minskat med 8 %.

Tabell 9.38
Antal företag med respektive utan svin efter besättningsstorlek 1989
Number of holdings with or without pigs by size of stocks in 1989

Område Storleksgrupp	Företag med svin; besättningsstorlek, antal svin							Summa	Företag utan svin
	1 – 2	3 – 9	10 – 24	25 – 99	100 – 249	250 – 499	Över 499		
<i>Län</i>									
Stockholms	20	21	18	29	14	13	13	128	1 805
Uppsala	56	60	62	138	107	41	21	485	2 719
Södermanlands	33	39	34	63	54	28	28	279	2 083
Östergötlands	47	52	45	96	75	56	61	432	3 930
Jönköpings	132	109	107	116	42	17	14	537	4 574
 Kronobergs	101	90	86	97	38	31	15	458	3 217
Kalmar	139	75	63	110	82	63	63	595	3 858
Gotlands	72	84	105	149	96	38	30	574	1 744
Blekinge	58	46	51	74	41	40	46	356	1 464
Kristianstads	94	166	328	812	478	251	186	2 315	4 021
 Malmöhus	66	139	338	944	570	248	172	2 477	4 495
Hallands	101	163	295	723	480	212	139	2 113	3 036
Göteborgs o Bohus	72	90	94	106	39	16	9	426	3 558
Älvsborgs	145	130	180	257	102	56	26	896	6 959
Skaraborgs	71	112	205	405	268	159	144	1 364	6 489
 Värmlands	93	40	23	42	33	24	29	284	4 870
Örebro	33	25	19	36	34	27	21	195	2 766
Västmanlands	34	40	24	58	42	27	24	249	2 399
Kopparbergs	61	47	20	22	13	10	5	178	2 824
Gävleborgs	145	76	33	32	15	8	8	317	3 392
 Västernorrlands	105	49	13	12	8	9	7	203	3 623
Jämtlands	69	20	17	9	8	6	3	132	2 898
Västerbottens	96	70	40	60	28	28	18	340	4 377
Norrbottens	26	19	9	12	2	1	5	74	2 392
 <i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	74	145	325	1 074	881	429	328	3 256	4 902
» mellanbygder	188	247	424	913	538	303	228	2 841	6 600
» norra slättbygder	97	159	265	538	351	221	199	1 830	9 609
Svealands slättbygder	153	169	152	339	261	153	125	1 352	11 884
Götalands skogsbygder	726	694	875	1 345	534	231	148	4 553	24 582
Mellersta Sveriges skogsbygder	169	105	59	77	46	18	18	492	8 694
Nedre Norrland	330	150	56	44	28	25	18	651	9 698
Övre Norrland	132	93	53	72	30	29	23	432	7 524
 <i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
0,0 – 2,0	–	–	–	–	–	64	66	130	217
2,1 – 5,0	279	164	130	120	25	8	5	731	14 663
5,1 – 10,0	454	379	395	494	83	21	6	1 832	17 729
10,1 – 20,0	502	497	729	1 209	433	100	39	3 509	17 840
20,1 – 30,0	275	279	381	963	525	211	67	2 701	9 875
30,1 – 50,0	235	272	358	985	822	383	159	3 214	11 290
50,1 – 100,0	111	143	189	549	659	459	394	2 504	8 804
Över 100,0	13	28	27	82	122	163	351	786	3 075
 <i>Hela riket</i>									
1989	1 869	1 762	2 209	4 402	2 669	1 409	1 087	15 407	83 493
1988	2 017	1 896	2 424	4 597	2 825	1 410	1 084	16 253	84 996
1987	2 154	1 997	2 573	4 842	2 773	1 339	1 039	16 717	87 191
1986	2 500	2 155	2 809	5 367	3 061	1 489	1 117	18 498	88 115
1985	2 628	2 341	3 035	5 926	3 292	1 551	1 164	19 937	89 407

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 9.39 är antalet företag med liten åkerareal och minst 250 svin relativt litet (mindre än 1 % av samtliga företag med svin).

Andelen företag med svin varierar mycket mellan olika delar av landet. "Svintätast" är Götalands södra slättbygder, där nästan hälften av företagen har svin. I Norrland har endast vart sjuttonde företag svin.

Tabell 9.39
Antal företag med svin 1989
Number of holdings with pigs in 1989

Område	Företag med mer än 2,0 hektar åkermark Totala antalet företag	Antalet företag med svin	Företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 250 svin
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	8 080	3 215	41
» mellanbygder	9 370	2 802	39
» norra slättbygder	11 388	1 816	14
Svealands slättbygder	13 200	1 341	11
Götalands skogsbygder	29 053	4 531	22
Mellersta Sveriges skogsbygder	9 174	490	2
Nedre Norrland	10 340	651	—
Övre Norrland	7 948	431	1
<i>Hela riket</i>			
1989	98 553	15 277	130
1988	100 906	16 130	123
1987	103 591	16 614	103
1986	106 279	18 387	111
1985	109 029	19 830	107

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.40 visar att svinskötsel ofta, även för stora svinbesättningar, kombineras med annan husdjursskötsel.

Annan publicering

Uppgifterna om antal svin och antal företag med svin är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J, från Lantbrukets företagsregister.

Tabell 9.40
Antal företag med svin och andra djurslag 1989
Number of holdings with pigs and other livestock in 1989

Slag av företag	Med enbart svin	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med svin</i>			
Med 1 – 9 svin	388	3 243	3 631
» 10 – 24 »	294	1 915	2 209
» 25 – 99 »	1 146	3 256	4 402
» över 99 svin	2 840	2 325	5 165
Summa	4 668	10 739	15 407

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Kontrollverksamheten

Suggkontrollen

Suggkontroll finns i två former, nämligen officiell kontroll och brukskontroll.

I den officiella formen redovisas djurens identitet och härstamning. Djurägaren registrerar antalet levande och döda smågrisar per kull vid födseln. Antalet överlevande grisar kontrolleras två till sex veckor efter födseln av en serviceassistent. Uppgifter över antal överlevande grisar per kull ger tillsammans med grisningsintervall underlag för beräkning av antal kontrollerade grisar per sugga och år.

Genom brukskontrollen registreras uppgifter om djurens identitet och härstamning. Producenten redovisar antal födda och avvanda grisar per kull. Dessa uppgifter ger tillsammans med siffror över grisningsintervall underlag för beräkning av antal avvanda grisar per sugga och år.

Databearbetad suggkontroll omfattade 1988/89 ca 22 % av samtliga suggor. Anslutningen är högst bland större besättningar.

Bland suggorna i officiell kontroll märks en förskjutning från Lantras mot Yorkshire, Hampshire och Duroc, vilket hör ihop med ökad inriktning på korsningsavel.

Tabell 9.41

Suggkontrollens omfattning 1988/89¹

Number of herds in the sow litter recording in 1988/89

Förening	Antal besättningar			Antal suggor					
	Officiell kontroll		Brukskontroll	Officiell kontroll				Brukskontroll ²	
	Samtliga	Därav galtproducerande		Totalt	Därav Lantras	Yorkshire	Hampshire	Duroc	
Skanek	194	27	325	6 198	2 190	1 284	612	0	12 125
Avelspoolen	46	11	27	1 983	734	411	4	178	1 464
Kristianstad-Blekinge Slakteriförening	27	4	40	1 241	233	484	91	0	2 020
Kalmar läns Slakterier	16	5	8	1 243	345	440	105	0	504
Kronobergs läns Slakteriförening	24	1	23	724	315	16	0	0	391
Scan Väst, Varberg	43	4	52	1 689	673	159	81	0	1 859
Scan Väst, Kil	12	3	6	451	18	245	53	0	43
Södra Älvsborgs Husdjursskötsel	11	1	2	510	359	33	0	0	56
Skara Semin	115	7	136	3 733	1 437	677	124	0	3 783
Farmek, Visby	40	3	10	1 316	322	122	0	3	287
Farmek, Linköping	25	3	37	1 056	403	132	0	0	978
Farmek, Nyköping	8	1	36	380	157	99	0	0	1 254
Farmek, Örebro	8	3	38	628	272	36	69	0	1 204
Farmek, Västerås	11	5	8	498	222	266	5	0	286
Farmek, Uppsala	10	2	25	375	64	53	60	6	1 254
NNP Husdjurstjänst	—	—	3	—	—	—	—	—	134
Norrlands Slakteriförening, Södra	2	0	8	97	48	0	0	0	316
Norrlands Slakteriförening, Norra	8	5	2	306	116	127	31	0	104
Norrbotten	2	0	4	74	7	1	0	0	0
Totalt									
1988/89	602	85	790	22 502	7 915	4 585	1 235	187	28 062
1987/88	642	83	715	23 499	8 651	4 357	1 169	192	24 474
1986/87	651	89	692	22 773	8 575	4 079	1 071	207	24 321
1985/86	670	99	702	24 096	9 936	4 002	1 053	203	26 355
1984/85	716	103	830	26 953	11 583	4 190	978	220	27 026

1) Avser perioden september – augusti.

2) Avser databearbetad brukskontroll.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, suggkontrollen.

Tabell 9.42
Resultat från suggkontrollen 1974/75–1988/89¹
Results of the sow litter recording 1974/75–1988/89

		Officiell kontroll ²			Ålder vid gris- ning, dagar	Gris- nings- inter- vall, dagar	Antal kontrol- lerade grisar per sugga och år	Brukskontroll			Ålder vid gris- ning, dagar	Gris- nings- inter- vall, dagar	Antal kontrol- lerade grisar per sugga och år	Antal av- vanda grisar per sugga och år
		Antal gris- ningar	Medelantal grisar per kull Vid födelsen	Vid kont- roll				Antal gris- ningar	Medelantal grisar per kull Vid födelsen	Vid av- vänj- ning				
1974/75	Gyltor	17 773	9,9	8,2	367			19 438	9,9	8,3	379			
	Suggor	59 189	12,0	9,5		187	18,0	72 878	11,7	9,4		190	17,5	–
1979/80	Gyltor	11 612	10,0	8,3	382			14 819	10,1	8,3	383			
	Suggor	39 215	11,8	9,3		188	17,6	59 028	11,8	9,3		188	17,7	–
1984/85	Gyltor	5 749	10,1	8,5	378			7 957	10,0	8,5	382			
	Suggor	23 032	11,8	9,5		180	18,9	34 201	11,7	9,2		177	18,7	–
1987/88	Gyltor	5 907	10,1	8,7	377			8 286	10,2	9,0	183			
	Suggor	23 253	11,8	9,6		177	19,4	34 980	12,0	9,5		174	19,7	–
1988/89	Gyltor	5 539	10,2	8,7	380			9 875	10,2	8,9	385			
	Suggor	21 442	11,8	9,5		177	19,4	37 455	12,0	9,5		173	19,8	19,4

1) Avser perioden september – augusti.

2) Resultaten avser officiell kontroll exkl avelsbesättningar.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, suggkontrollen.

Som framgår av tabellen är skillnaderna mellan de två kontrollformerna små.

Den genomsnittliga åldern vid första grisning är 12,5 månader och det genomsnittliga intervallet mellan grisningar

6 månader. I medeltal producerade varje sugga 19,4 avvanda grisar per år. Antalet har från början av åttiotalet ökat med ca två grisar, främst beroende på att grisningsintervallen minskat.

Svinstamkontrollen

Kontrollen äger rum vid särskilda kontrollstationer som godkänts av lantbruksstyrelsen. Under 1988 fanns det fyra sådana stationer. För att få delta i kontrollen måste besättningarna uppfylla vissa krav på bl a besättningsstorlek, härstamning, rastillhörighet och hälsotillstånd.

Efter varje avelsdjur som skall avkommebedömas tar man ut grupper om två smågrisar som levereras till kontrollstationen. Kontrollen börjar när grisarna uppnått en medelvikt av 30 kilogram och avslutas vid ca 103 kilograms levande vikt. Grisarna utfodras efter en foderplan, som är gemensam för alla kontrollstationer. Grisarnas foderförbrukning och vikt antecknas varje vecka. Efter avslutad kontroll beräknas bl a grisarnas genomsnittliga viktökning och foderförbrukning och efter slakt mäts även grisarnas slaktegenskaper.

Under 1988/89 kontrollerades ca 4 500 svin. Av dessa var 37 % av lantras, 37 % av yorkshire, 23 % av hampshire och 3 % av duroc. Prövningskapaciteten har varit i stort sett oförändrad. Med den starka inriktningen på flerraskorsning har prövningen främst av hampshire ökat medan prövning av lantras och yorkshire minskat eller varit oförändrad under den senaste femårsperioden. Svin av lantras och yorkshireras har haft de bästa resultaten både vad avser tillväxt och foderutnyttjande samt slaktresultat under den senaste femårsperioden.

Annan publicering

Uppgifter om kontrollverksamheten för svin är hämtade ur Svensk Husdjursskötsels meddelanden.

Tabell 9.43

Svinstamkontrollens omfattning samt medeltal av uppnådda resultat 1984/85–1988/89¹

Scope of the pig progeny testing and averages of the results in 1984/85–1988/89

Ras; år	Antal kontrollerade svin	Vikt vid slakt, kg	Tillväxt per djur och dag, gram	Foderförbrukning: Kg foder per kg tillväxt	Slaktresultat Kropps- längd, cm	Ryggs- späckets tjocklek mm	Andel kött i slaktkroppen, procent
<i>Lantras</i>							
1988/89	1 642	103,8	932	2,70	99,6	22,3	60,2
1987/88	1 774	102,3	919	2,71	99,4	21,5	60,2
1986/87	1 692	102,6	927	2,70	100,1	21,5	60,6
1985/86	1 840	102,4	914	2,74	100,3	21,8	59,7
1984/85	1 992	102,6	900	2,78	100,1	21,5	59,2
<i>Yorkshire</i>							
1988/89	1 656	103,9	939	2,66	96,8	24,0	60,5
1987/88	1 632	102,4	928	2,65	97,0	23,0	60,7
1986/87	1 598	102,8	935	2,65	97,4	23,2	60,7
1985/86	1 554	102,4	913	2,71	97,9	23,7	59,7
1984/85	1 618	103,0	914	2,71	98,4	22,9	59,5
<i>Hampshire</i>							
1988/89	1 020	103,7	903	2,73	92,8	24,9	60,8
1987/88	1 092	102,2	884	2,75	92,7	24,5	60,8
1986/87	936	102,5	886	2,76	93,4	24,5	60,4
1985/86	810	102,2	866	2,82	93,6	24,5	60,5
1984/85	748	101,7	873	2,81	93,9	24,1	59,8
<i>Duroc</i>							
1988/89	142	103,7	920	2,72	95,0	25,5	58,6
1987/88	130	102,5	892	2,75	95,5	24,7	58,6
1986/87	276	102,6	896	2,77	95,3	24,8	58,4
1985/86	310	102,0	870	2,86	94,7	25,3	58,4
1984/85	240	102,3	876	2,83	94,4	25,1	57,6

1) Avser perioden september – augusti.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, svinstamkontrollen.

Galtar och betäckta suggor

SCB insamlar varje månad uppgifter om antalet galtar och antalet betäckta suggor. Uppgifterna används bl a för prognoser över svinslakt.

Galthållarregistret aktualiseras fortlöpande genom att Svensk Husdjursskötsel till SCB rapporterar försäljningar av nytillkomna galtar från besättningar inom suggkontrollen. Dessutom inhämtas uppgifter om andrahandsförsäljningar av galtar direkt från säljarna.

Tabell 9.44
Antal betäckta suggor och medelantal tjänstbara galtar 1989

Number of covered sows and average number of boars in 1989

Område	Betäckta suggor	Tjänstbara galtar, års-medeltal
<i>Län</i>		
Stockholms	2 380	49
Uppsala	15 269	330
Södermanlands	14 451	241
Östergötlands	18 065	345
Jönköpings	6 975	182
Kronobergs	9 374	229
Kalmar	21 381	380
Gotlands	12 806	254
Blekinge	8 703	170
Kristianstads	82 499	1 371
Malmöhus	90 393	1 788
Hallands	63 140	1 155
Göteborgs o Bohus	4 975	115
Älvsborgs	16 729	372
Skaraborgs	48 335	935
Värmlands	6 397	154
Örebro	5 885	126
Västmanlands	8 929	179
Kopparbergs	2 577	61
Gävleborgs	2 758	68
Västernorrlands	2 018	47
Jämtlands	1 009	27
Västerbottens	6 513	150
Norrbottens	1 339	35
<i>Hela riket</i>		
1989	452 900	8 763
1988	481 805	9 331
1987	463 143	9 136
1986	478 436	9 777
1985	512 249	10 555

Källa: SCB, galt- och betäckningsstatistik (totalundersökning).

Djursjukdomar

Tabell 9.45
Frekvenser av olika sjukdomar hos svin 1989
Frequencies of different diseases of pigs in 1989

Område	Svinsjukdomar	
	Agalakti hos sugga ¹	Spädgris-enteriter ²
<i>Län</i>		
Stockholms	0,8	0,3
Uppsala	2,1	1,1
Södermanlands	1,8	0,1
Östergötlands	1,8	0,2
Jönköpings	2,6	0,3
Kronobergs	2,5	1,2
Kalmar	1,8	0,3
Gotlands	1,9	0,4
Blekinge	2,5	1,2
Kristianstads	2,4	1,2
Malmöhus	4,3	2,3
Hallands	3,2	1,6
Göteborgs o Bohus	2,0	0,6
Älvsborgs	3,8	1,2
Skaraborgs	2,7	0,7
Värmlands	2,8	0,4
Örebro	3,7	1,1
Västmanlands	1,8	0,4
Kopparbergs	3,0	0,2
Gävleborgs	2,8	0,6
Västernorrlands	0,4	0,1
Jämtlands	2,1	0,1
Västerbottens	2,2	1,1
Norrbottens	0,8	1,3
<i>Hela riket</i>		
1989	2,9	1,2
1988	3,0	2,0

1) Grisningsfeber.

2) Diarréer.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Annan publicering

Uppgifterna rörande galt och betäckningsstatistiken är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J 21.

Uppgifterna om djursjukdomar är hämtade ur veterinärernas årsberättelser, årligen sedan 1972, Lantbruksstyrelsen, allmänna veterinärenheten (stencil).

Slakt

Av tabellen framgår bl a att den totala slakten av svin ökat med ca 3 % jämfört med 1988. Medelslaktvikterna har ökat något från 1985 till 1989.

Annan publicering

I Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgifter om antalet besiktigade resp godkända slaktdjur redovisats varje månad sedan 1950.

Tabell 9.46

Antal slaktkroppar av svin och medelslaktvikter 1989

Number of slaughtered animals and average weight of carcasses in 1989

Antal slaktkroppar; medelslaktvikter; typ av slakt	Svin inkl spädkgris

Antal slaktkroppar

<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	3 803 763
Hemslakt	20 600

<i>Summa</i>	
1989	3 824 363
1988	3 711 127
1987	3 615 116
1986	3 918 019
1985	4 271 013

Medelslaktvikter, kilogram

<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	80,2
Hemslakt	79,5

<i>Summa</i>	
1989	80,2
1988	80,7
1987	79,6
1986	79,0
1985	77,7

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Höns

Antal, besättningar

Uppgifter om antal höns erhålles årligen genom lantbruksregistret.

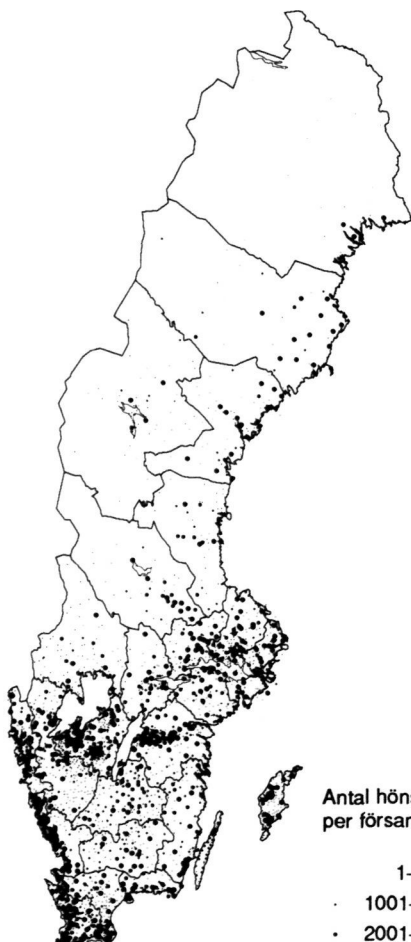
Den 8 juni 1989 fanns höns vid 13 500 företag och kycklingar av värpras vid 2 100 företag. Slaktkycklingar fanns vid knappt 80 företag.

De län som har flest värphöns är Östergötlands, Malmöhus och Hallands län. Drygt en tredjedel av landets värphöns finns i något av dessa tre län. I Norrland finns endast ca 5 % av värphönsen.

Karta 9.48

Den geografiska fördelningen av höns 1989

Distribution of hens in 1989

Tabell 9.47

Antal höns 1989

Number of fowls in 1989

Område	Höns och kycklingar			Summa
	Höns	Kycklingar av värpras	Slaktkycklingar	
<i>Län</i>				
Stockholms	226 477	1 754	—	228 231
Uppsala	262 213	50 760	6 000	318 973
Södermanlands	249 587	67 653	314 200	631 440
Östergötlands	850 207	404 069	2 000	1 256 276
Jönköpings	92 850	115 236	—	208 086
Kronobergs	114 860	158 639	110 000	383 499
Kalmar	395 951	251 444	239 200	886 595
Gotlands	138 550	40 762	172 800	352 112
Blekinge	244 858	59 345	499 180	803 383
Kristianstads	437 738	67 678	571 000	1 076 416
Malmöhus	749 002	259 284	127 400	1 135 686
Hallands	879 472	367 191	301 250	1 547 913
Göteborgs o Bohus	117 518	57 054	—	174 572
Älvsborgs	371 440	97 944	32 000	501 384
Skaraborgs	506 752	128 746	114 800	750 298
Värmlands	50 990	11 584	—	62 574
Örebro	130 704	51 833	17 000	199 537
Västmanlands	116 202	3 789	18 000	137 991
Kopparbergs	90 007	17 176	—	107 183
Gävleborgs	48 439	1 143	—	49 582
Västernorrlands	86 666	28 263	—	114 929
Jämtlands	37 970	334	—	38 304
Västerbottens	104 144	25 864	—	130 008
Norrbottns	63 902	187	—	64 089
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	1 206 719	478 866	455 600	2 141 185
» mellanbygder	917 114	335 323	895 380	2 147 817
» norra slättbygder	1 206 353	510 128	114 800	1 831 281
Svealands slättbygder	957 667	165 760	355 200	1 478 627
Götalands skogsbygder	1 372 123	614 588	701 850	2 688 561
Mellersta Sveriges skogsbygder	364 900	104 264	2 000	471 164
Nedre Norrland	173 023	32 712	—	205 735
Övre Norrland	168 600	26 091	—	194 691
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>				
0,0 – 2,0	2 273 073	1 103 486	1 098 330	4 474 889
2,1 – 5,0	164 885	22 829	45 000	232 714
5,1 – 10,0	339 525	111 551	86 800	537 876
10,1 – 20,0	573 478	112 306	225 300	911 084
20,1 – 30,0	391 794	91 990	225 700	709 484
30,1 – 50,0	675 058	198 298	232 200	1 105 556
50,1 – 100,0	872 832	301 675	233 000	1 407 507
Över 100,0	1 075 854	325 597	378 500	1 779 951
<i>Hela riket</i>				
1989	6 366 499	2 267 732	2 524 830	11 159 061
1988	6 411 821	2 274 343	2 311 850	10 998 014
1987	6 369 789	2 161 279	2 289 383	10 820 451
1986	6 376 560	2 151 120	2 894 151	11 421 831
1985	6 548 983	2 159 298	2 360 665	11 068 946

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Antal höns
per församling

- 1– 1000
- 1001– 2000
- 2001– 10000
- 10001–

Drygt en tredjedel av antalet höns och hälften av antalet kycklingar av värpras samt nästan hälften av antalet slakt-kycklingar finns vid stora djurbesättningar på företag med högst 2,0 hektar åkermark.

Tabell 9.49

Antal höns vid företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 1000 höns (inklusive kycklingar) 1989

Number of fowls at holdings not exceeding 2,0 hectares of arable land and with at least 1000 fowls or chickens in 1989

Område	Höns och kycklingar			Summa
	Höns	Kycklingar av värpras	Slakt- kycklingar	
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	493 731	223 150	101 600	818 481
» mellanbygder	384 192	183 440	327 580	895 212
» norra slättbygder	263 213	114 200	50 000	427 413
Svealands slättbygder	289 392	89 195	269 200	647 787
Götalands skogsbygder	532 045	365 455	349 950	1 247 450
Mellersta Sveriges skogsbygder	203 195	87 846	—	291 041
Nedre Norrland	31 005	19 000	—	50 005
Övre Norrland	76 300	21 200	—	97 500
<i>Hela riket</i>				
1989	2 273 073	1 103 486	1 098 330	4 474 889
1988	2 233 404	1 133 919	1 117 150	4 484 473
1987	2 186 683	1 083 019	1 005 133	4 274 835
1986	2 235 505	1 113 159	1 352 251	4 700 915
1985	2 009 067	1 244 928	1 175 135	4 429 130

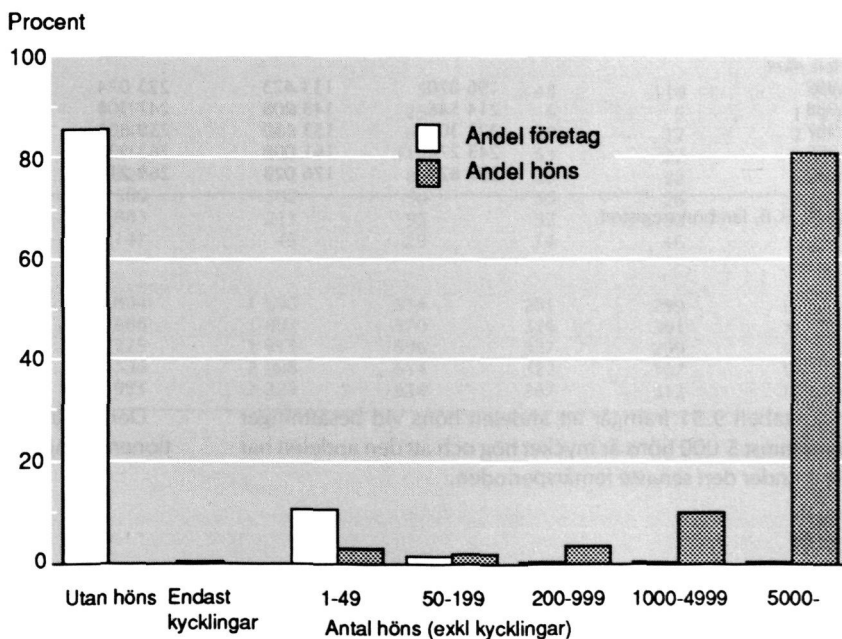
Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagrammet framgår att en mycket stor andel av hönsen (drygt 80 %) finns vid företag med mer än 5 000 höns. Andelen företag i denna storleksgrupp är däremot mycket liten (2 % av totala antalet företag med höns).

Diagram 9.50

Antal företag och höns procentuellt fördelade efter hönsbesättningarnas storlek 1989

Number of holdings and number of fowls distributed by size of stocks in 1989

Tabell 9.51**Antal höns (exkl kycklingar) efter besättningsstorlek 1989***Number of fowls by size of stocks in 1989*

Område	Besättningsstorlek, antal höns (exklusive kycklingar)					Summa
	1 – 49	50 – 199	200 – 999	1 000 – 4 999	Över 4 999	
<i>Län</i>						
Stockholms	4 454	4 364	5 701	11 694	200 264	226 477
Uppsala	7 149	7 942	14 370	21 150	211 602	262 213
Södermanlands	5 969	5 119	10 500	15 740	212 259	249 587
Östergötlands	8 914	7 701	11 305	41 785	780 502	850 207
Jönköpings	22 562	7 269	3 775	11 900	47 344	92 850
Kronobergs	10 861	3 520	2 825	8 500	89 154	114 860
Kalmar	15 398	5 528	7 505	36 705	330 815	395 951
Gotlands	4 190	1 852	3 530	38 624	90 354	138 550
Blekinge	4 402	2 570	7 840	32 530	197 516	244 858
Kristianstads	13 921	7 459	13 905	40 823	361 630	437 738
Malmöhus	14 519	11 550	21 139	31 803	669 991	749 002
Hallands	8 691	9 989	34 420	130 747	695 625	879 472
Göteborgs o Bohus	11 939	9 604	10 095	14 650	71 230	117 518
Älvsborgs	19 510	10 006	11 546	19 800	310 578	371 440
Skaraborgs	14 704	15 410	16 898	89 807	369 933	506 752
Värmlands	5 177	2 860	3 500	7 323	32 130	50 990
Örebro	5 127	4 977	8 425	15 819	96 356	130 704
Västmanlands	3 541	4 806	12 575	17 280	78 000	116 202
Kopparbergs	3 149	3 338	4 300	11 650	67 570	90 007
Gävleborgs	3 762	2 253	2 539	7 885	32 000	48 439
Västernorrlands	3 451	1 280	3 205	14 650	64 080	86 666
Jämtlands	2 874	1 236	1 310	6 850	25 700	37 970
Västerbottens	1 963	2 415	11 066	10 600	78 100	104 144
Norrbottnens	643	375	800	9 000	53 084	63 902
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	14 511	14 318	43 999	120 490	1 013 401	1 206 719
» mellanbygder	21 657	11 464	16 962	107 432	759 599	917 114
» norra slättbygder	21 528	21 631	26 603	120 357	1 016 234	1 206 353
Svealands slättbygder	24 190	27 080	49 866	88 006	768 525	957 667
Götalands skogsbygder	88 895	42 465	53 369	137 995	1 049 399	1 372 123
Mellersta Sveriges skogsbygder	13 552	8 478	12 455	22 150	308 265	364 900
Nedre Norrland	9 562	5 012	7 954	31 285	119 210	173 023
Övre Norrland	2 975	2 975	11 866	19 600	131 184	168 600
<i>Hela riket</i>						
1989	196 870	133 423	223 074	647 315	5 165 817	6 366 499
1988	214 546	143 203	247 308	761 433	5 045 331	6 411 821
1987	223 302	153 130	259 588	760 282	4 973 487	6 369 789
1986	243 274	161 008	263 835	748 491	4 959 952	6 376 560
1985	259 829	176 023	269 216	858 608	4 985 307	6 548 983

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.51 framgår att andelen höns vid besättningar med minst 5 000 höns är mycket hög och att den andelen har ökat under den senaste femårsperioden.

Den relativt snabba omstruktureringen av äggproduktionen framgår även av tabell 9.52 på nästa sida.

Tabell 9.52
Antal företag med höns efter besättningsstorlek 1989
Number of holdings with fowls by size of stocks in 1989

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal höns (exklusive kycklingar)						Summa
	0	1 – 49	50 – 199	200 – 999	1 000 – 4 999	Över 4 999	
<i>Län</i>							
Stockholms	3	223	53	14	7	10	310
Uppsala	11	340	97	33	10	10	501
Södermanlands	15	277	58	24	7	6	387
Östergötlands	24	446	92	29	17	50	658
Jönköpings	35	1 301	90	10	5	3	1 444
Kronobergs	18	617	48	5	3	10	701
Kalmar	35	831	74	20	12	13	985
Gotlands	12	223	25	7	13	9	289
Blekinge	14	254	33	17	15	12	345
Kristianstads	47	806	96	30	15	15	1 009
Malmöhus	51	817	153	42	16	21	1 100
Hallands	22	492	117	72	55	47	805
Göteborgs o Bohus	11	606	117	21	6	7	768
Älvsborgs	33	1 092	124	31	10	20	1 310
Skaraborgs	26	707	187	45	37	24	1 026
Värmlands	3	299	38	10	4	4	358
Örebro	14	261	61	23	8	6	373
Västmanlands	13	176	59	29	9	9	295
Kopparbergs	8	169	38	10	6	4	235
Gävleborgs	4	219	30	7	5	1	266
Västernorrlands	7	242	17	7	7	5	285
Jämtlands	8	185	16	4	2	2	217
Västerbottens	6	163	22	22	7	5	225
Norrbottens	5	58	5	2	5	6	81
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	60	803	176	92	50	55	1 236
» mellanbygder	67	1 191	156	39	41	35	1 529
» norra slättbygder	45	1 024	259	69	50	68	1 515
Svealands slättbygder	48	1 164	326	119	44	39	1 740
Götalands skogsbygder	150	5 012	533	119	59	65	5 938
Mellersta Sveriges skogsbygder	19	749	104	33	10	14	929
Nedre Norrland	23	607	66	19	15	12	742
Övre Norrland	13	254	30	24	12	11	344
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
0,0 – 2,0	52	–	–	5	48	114	219
2,1 – 5,0	48	1 511	134	25	6	5	1 729
5,1 – 10,0	69	2 348	283	69	28	12	2 809
10,1 – 20,0	75	2 814	403	112	53	22	3 479
20,1 – 30,0	62	1 527	272	89	25	22	1 997
30,1 – 50,0	56	1 580	302	90	55	28	2 111
50,1 – 100,0	44	883	211	95	52	50	1 335
Över 100,0	19	141	45	29	14	46	294
<i>Hela riket</i>							
1989	425	10 804	1 650	514	281	299	13 973
1988	443	11 688	1 803	570	326	301	15 131
1987	461	12 225	1 915	596	327	299	15 823
1986	527	13 334	2 008	614	322	307	17 112
1985	542	13 993	2 225	634	367	312	18 073

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.53 framgår att antalet företag med höns har minskat med nästan en fjärdedel under den senaste femårsperioden. Även andelen företag med höns har minskat något.

Tabell 9.53
Antal företag med höns (exkl kycklingar) 1989
Number of holdings with fowls in 1989

Område	Företag med mer än 2,0 hektar åkermark		Företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 1 000 höns inkl kycklingar
	Totala antalet företag	Totala antalet med höns exkl kycklingar	Totala antalet med höns exkl kycklingar
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	8 080	1 145	31
» mellanbygder	9 370	1 437	25
» norra slättbygder	11 388	1 441	29
Svealands slättbygder	13 200	1 674	18
Götalands skogsbygder	29 053	5 747	41
Mellersta Sveriges skogsbygder	9 174	901	9
Nedre Norrland	10 340	711	8
Övre Norrland	7 948	325	6
<i>Hela riket</i>			
1989	98 553	13 381	167
1988	100 906	14 688	165
1987	103 591	15 196	166
1986	106 279	16 411	169
1985	109 029	17 531	158

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.54 framgår bl a att företagen med få höns i regel också har andra husdjur. De stora besättningarna, med 5 000 höns eller fler, finns däremot vanligen vid företag som endast har höns.

Annan publicering

Uppgifter om antal höns och antal företag med höns är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J 20, från Lantbrukets företagsregister.

Tabell 9.54
Antal företag med höns (inkl kycklingar) och andra djurslag 1989

Number of holdings with fowls and other livestock in 1989

Slag av företag	Med enbart höns (inkl kycklingar)	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med höns och kycklingar</i>			
Utan höns	36 910	48 442	85 352
Med 1 – 49 höns ¹	1 423	9 381	10 804
» 50 – 199 höns ¹	364	1 286	1 650
» 200 – 999 höns ¹	169	345	514
» 1 000 – 4 999 höns ¹	164	117	281
» över 5000 höns ¹	232	67	299
Summa	39 262	59 638	98 900

1) Exkl kycklingar.

Getter

I lantbruksregistret 1989 insamlades uppgifter om antalet getter vid företag med mer än 2,0 hektar åker.

Uppgifterna visar att av 4 300 getter i landet finns två tredjedelar i Norrland. Nästan hälften av getterna finns vid företag med högst 10 hektar åkermark.

Tabell 9.55
Antal getter¹ 1989
Number of goats in 1989

Område	Getter födda 1988 och tidigare	Killingar	Antal företag med getter inkl killingar
<i>Län</i>			
Stockholms	134	136	18
Uppsala	12	15	7
Södermanlands	29	6	10
Östergötlands	16	4	11
Jönköpings	27	7	17
Kronobergs	36	24	20
Kalmar	8	1	6
Gotlands	66	114	3
Blekinge	7	4	6
Kristianstads	147	75	27
Malmöhus	49	12	30
Hallands	20	6	12
Göteborgs o Bohus	32	21	15
Älvsborgs	22	8	14
Skaraborgs	82	70	15
Värmlands	46	23	20
Örebro	35	32	8
Västmanlands	46	30	9
Kopparbergs	172	62	27
Gävleborgs	204	67	35
Västernorrlands	302	114	34
Jämtlands	980	377	54
Västerbottens	238	114	30
Norrbottnens	145	99	11
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	31	2	19
» mellanbygder	93	118	27
» norra slättbygder	53	20	20
Svealands slättbygder	226	186	49
Götalands skogsbygder	330	206	106
Mellersta Sveriges skogsbygder	186	83	40
Nedre Norrland	1 161	468	111
Övre Norrland	775	338	67
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>			
2,1 – 5,0	433	203	
5,1 – 10,0	956	357	
10,1 – 20,0	867	470	
20,1 – 30,0	216	115	
30,1 – 50,0	183	107	
50,1 – 100,0	57	33	
Över 100,0	143	136	
<i>Hela riket</i>			
1989	2 855	1 421	439
1986	3 179	1 321	549

1) Vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Pälsdjursskötsel

Antalet aktiva uppfödare av pälsdjur vid slutet av respektive år framgår av tabblån nedan.

År	Slag av djur					Summa
	Mink	Mink och räb	Räv	Chin-chilla	Övriga	
1987/88	366	71	85	62	57	641
1986/87	391	82	84	58	32	647
1985/86	383	89	79	56	—	607
1984/85	382	80	74	48	—	584

Antalet aktiva pälsdjursuppfödare sårredovisas inte längre. 1989 var antalet aktiva minkuppfödare 439.

Antalet avelshonor redovisas i följande tabblån.

År	Slag av djur		
	Mink	Räv	Chin-chilla
1988/89	439 271	13 028	2 502
1987/88	490 324	19 463	2 448
1986/87	479 355	21 847	2 189
1985/86	482 685	19 848	2 232
1984/85	472 850	17 868	1 976

Uppgifter om pälsdjursskötsel är hämtade ur en årlig redovisning från Pälsdjursuppfödare Riksförbund.

Rennäring

Uppgifter om antalet samebyar och antalet renar 1988 framgår av följande tablå.

<i>Område; typ av sameby</i>	<i>Antal byar 1988</i>	<i>Antal renar 1988</i>
Jämtlands län		
Fjällsameby	12	49 500
Västerbottens län		
Fjällsameby	6	46 000
Skogssameby	1	4 700
Norrbottens län		
Fjällsameby	15	130 800
Skogssameby	9	42 200
Koncessionssameby	8	19 200
Hela riket	51	292 400

Uppgifter om rennäringen är hämtade från Lantbruksstyrelsens rennäringseenhet.

Biodling

I tablå nedan redovisas antalet medlemmar i Sveriges Biodlares Riksförbund, antalet bisamhällen och skörden av bihonung och vax under perioden 1985–1989.

<i>År</i>	<i>Antal med- lemmar</i>	<i>Antal bisamhällen</i>		<i>Skörd, 1 000 kg</i>	
		<i>Invintra- de föregå- ende höst</i>	<i>Därav vinterför- luster</i>	<i>Honung</i>	<i>Rensat vax</i>
1989	17 964	95 422	6 358	4 656	59
1988	18 030	90 400	10 703	2 917	51
1987	18 403	90 866	11 870	2 548	49
1986	18 893	95 606	13 225	3 312	58
1985	19 687	97 909	15 231	2 740	56

Uppgifter om biodling är hämtade ur Bitidning utgiven av Sveriges Biodlares Riksförbund och baseras ursprungligen på en postenkät bland förbundets medlemmar.

10 Förädling, handel och konsumtion

I detta kapitel redovisas uppgifter om jordbrukets leveranser av viktigare vegetabilie- och animalieprodukter samt vissa uppgifter om förädling vid kvarnar, slakterier och mejerier. Vidare redovisas kvantitets- och värdeuppgifter för konsumtionen samt s k försörjningsbalanser som årligen utförs av statens jordbruksnämnd. I fråga om utrikeshandeln redovisas värdet av olika jordbruksprodukter och livsmedel samt fördelningen av import och export på olika länder.

Kapitel 10 innehåller avsnitt om

- Produktion och försörjningsbalanser
- Konsumtion
- Utrikeshandel

Produktion och försörjningsbalanser

Spannmål, potatis, oljväxter

Kvantitetsuppgifter om jordbrukarnas leveranser av brödsäd, kvarnarnas förmalning, saluförd produktion av mjöl osv sammanställs och redovisas varje månad av jordbruksnämnden. Uppgifter om produktion av råspnit och stärkelse erhålls genom AB Skånebrännerier respektive Sveriges Stärkelseproducenters Förening.

Resultat

Beräknade försörjningsbalanser för spannmål, potatis och fettråvaror under 1988/89 samt för några tidigare år redovisas i tabellerna 10.1–2 och 10.4.

Den sammanlagda skörden av brödsäd och fodersäd uppgick 1988/89 till 4,7 miljoner ton. Vid jämförelse med 1987/88 års skörd var detta en minskning med 8 %.

Exporten av spannmål under 1987/88 uppgick för brödsäd och fodersäd till 484 respektive 291 tusental ton. Det innebär ungefär hälften så stor exportvolym som 1986/87.

Jordbrukarnas leveranser av brödsäd i tusental ton under perioden 1984/85–1988/89 framgår av följande tablå.

År	Höstvete ¹	Vårvete ²	Råg
1988/89	867	308	118
1987/88	1 029	388	128
1986/87	1 136	465	137
1985/86	905	385	164
1984/85	1 255	399	239

1) Avser normalvete.

2) Avser kvalitetsvete.

Tabell 10.1

Försörjningsbalans för spannmål 1988/89. 1 000 ton

Balance sheet of grain resources 1988/89. 1 000 ton

	Brödsäd			Fodersäd ¹	Summa 1988/89	1987/88	1986/87	1985/86	1984/85
	Vete	Råg	Totalt						
<i>Tillgångar</i>									
Ingående lager ¹	488	132	620	772	1 392	1 291	1 862	1 804	1 372
Skörd	1 296	128	1 424	3 281	4 705	5 134	5 823	5 622	6 898
Import	58	49	107	23	130	275	87	100	56
Summa	1 842	309	2 151	4 076	6 227	6 700	7 772	7 526	8 326
<i>Användning</i>									
Förmalning ²	639	124	763	92	855	830	856	795	812
Foder, utsäde och svinn	547	77	624	3 014	3 638	3 703	4 184	3 401	4 268
Export	150	0	150	263	413	775	1 441	1 468	1 442
Utgående lager ¹	306	108	614	707	1 321	1 392	1 291	1 862	1 804
Summa	1 842	309	2 151	4 076	6 227	6 700	7 772	7 526	8 326

1) Lager hos handelskvarnar, Svensk spannmålshandel, spannmåls- och utsädeshandlare samt beräknade lager hos jordbrukare.

2) Avser även förbrukning vid grynkvvarnar, bryggerier och brännerier.

3) Inklusive malt omräknat till korn.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.2
Försörjningsbalans för potatis 1986/87–1988/89. 1 000 ton

Balance sheet of potatoe resources in 1986/87–1988/89. 1 000 ton

	1986/87	1987/88	1988/89
<i>Tillgångar</i>			
Skörd	1 309	957	1 283
Import	61	250	187
Summa	1 370	1 207	1 470
<i>Användning</i>			
Matpotatis	586	588	592
Fabrikspotatis ¹	345	301	363
Foder, utsäde och svinn	410	290	485
Export	29	28	30
Summa	1 370	1 207	1 470

1) Potatis för stärkelse och råsprit.

Anm. Uppgifterna avser regleringsår, dvs perioden september – augusti.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.3
Tillverkning av råsprit och stärkelse 1986/87–1989/90

Production of crude alcohol and starch in 1986/87–1989/90

Råsprit respektive stärkelse	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90
Råsprit				
<i>Förbrukning vid tillverkningen, ton</i>				
Potatis	90 200	70 968	93 399	79 000 ¹
Spannmål	31 700	38 478	36 097	47 000 ¹
<i>Produktion, 1 000 liter</i>				
Råsprit, 50 %	42 200	42 281	46 942	50 500 ¹
Stärkelse				
<i>Förbrukning vid tillverkningen, ton</i>				
Potatis	255 085	225 522	256 221	244 823
<i>Produktion, ton</i>				
Stärkelse	55 731	48 846	59 078	54 260

1) Uppgifterna är preliminära.

Källor: AB Skånebrännerier och Sveriges Stärkelseproducenters Förening u p a.

Tillgången av potatis ökade 1988/89 med ca 22 % jämfört med 1987/88. Användningen av matpotatis var oförändrad, ca 590 000 ton, medan den använda kvantiteten potatis för stärkelse och råsprit ökade med ca 21 %.

Försörjningsbalansen för fettråvaror år 1988 visar inga större förändringar jämfört med föregående år. Produktionen, som till ungefär 2/3 utgörs av vegetabiliska oljor, uppgick till 172 000 ton. Importen ökade med knappt 1 % till 147 000 ton.

Annan publicering

Jordbruksekonomiska meddelanden. Uppgifter om leveranser, förmalning, lager m m har redovisats varje månad sedan 1950; i särskilda årliga artiklar redogörs för produktionen m m av jordbruksprodukter. Statens jordbruksnämnd.

AB Skånebrännerier (tidigare Sveriges bränneriintressenter). Årsredovisning årligen sedan 1971/72.

Sveriges Stärkelseproducenters Förening u p a. Årsredovisning årligen sedan 1927.

Tabell 10.4
Försörjningsbalans för fettråvaror 1988. 1 000 ton

Balance sheet of crude fat resources in 1988. 1 000 ton

	Vegetabiliska oljor	Marina oljor	Animaliskt fett	Fettsyror	Summa	1988	1987	1986	1985	1984
<i>Tillgångar</i>										
Ingående lager	90	3	1	4	98	122	124	121	105	
Produktion	120	4	47	1	172	166	156	148	150	
Import	110	8	2	27	147	146	139	150	133	
Summa	320	15	50	32	417	434	419	419	388	
<i>Användning</i>										
Livsmedelsindustrin, förbrukning	84	8	7	–	99	99	102	104	104	
Industrieförbrukning för tekniska ändamål ¹	71	2	26	17	116	127	88	96	68	
Export	74	4	16	10	104	111	106	95	95	
Utgående lager	91	1	1	5	98	97	123	124	121	
Summa	320	15	50	32	417	434	419	419	388	

1) I förekommande fall inklusive beredskapslagrens förändringar.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Kött, fläsk, mjölk

Jordbruksnämnden beräknar varje år den totala produktionen av kött och fläsk i landet. Som underlag använder nämnden egna beräkningar om produktionen av slaktdjur (se kapitel 9) och uppgifter om medelslaktvikten från Sveriges Slakteriförbund. Nämnden utför vidare beräkningar rörande försörjningsbalanser för kött och fläsk.

Uppgifter om mejerihanteringen lämnas i Svenska Mejeriernas Riksförenings (SMR) statistik. I denna statistik ingår också uppgifter för mejerier som inte är anslutna till SMR. Med SMRs uppgifter som grund beräknar jordbruksnämnden den totala produktionen av mejerivaror och mjölkpulver.

Jordbruksnämnden utför årligen även beräkningar av den totala äggproduktionen. Som underlag använder nämnden resultat från SCBs hushållsundersökningar och vissa komplet-

terande undersökningar samt uppgifter om utrikeshandeln med ägg och äggprodukter. Varje månad redovisar jordbruksnämnden dessutom uppgifter om partihandeln invägning av svenska ägg. Dessa uppgifter bygger på redovisning från partihandelsföretagen.

Resultat

Produktionen av kött och fläsk uppgick 1989 till ca 452 000 ton, varav 68 % fläsk. Får-, lamm- och getkött utgjorde endast 1 % (se tabell 10.5). Produktionen av nötkött ökade med ca 9 % och produktionen av fläsk med 2 % jämfört med 1988.

Försörjningsbalansen för kött och fläsk år 1988/89 visar små förändringar jämfört med föregående år enligt tabell 10.6. Exporten ökade till 62 000 ton medan importen minskade till 31 000 ton.

Tabell 10.5
Produktion av kött och fläsk 1986–1989. Ton¹
Meat production in 1986–1989. Metric tons

Typ av slakt; år	Kött av stor- boskap	Kött av större kalv	Kött av mindre kalv	Summa nöt- kött	Häst- kött	Får-, lamm- och get- kött	Fläsk	Summa kött och fläsk
1989	131 445	6 978	180	138 611	1 960	5 301	306 585	452 449
1988	121 044	6 257	195	127 496	2 042	4 775	299 387	433 700
1987	126 692	7 955	316	134 963	2 281	4 813	287 833	429 890
1986	135 866	10 849	691	147 406	2 316	5 015	309 451	464 188

1) Avser vara med ben.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.6
Försörjningsbalans för kött och fläsk 1988/89. 1 000 ton²
Balance sheet of meat resources in 1988/89. 1 000 tons

	Kött av stor- boskap	Kalv- kött	Häst- kött	Får ¹ - och get- kött	Fläsk- kött	Fjäder- fäkött	Summa				
							1988/89	1987/88	1986/87	1985/86	1984/85
<i>Tillgångar</i>											
Ingående lager	1	0	0	0	10	4	15	15	13	22	24
Produktion	128	6	2	5	306	44	491	466	491	529	536
Import	13	1	1	1	14	1	31	44	24	16	14
Summa	142	7	3	6	330	49	537	525	528	567	574
<i>Användning</i>											
Konsumtion	131	7	3	4	268	44	458	466	454	453	451
Export	5	0	0	0	56	1	62	44	59	101	100
Utgående lager	6	0	0	1	6	4	17	15	15	13	23
Summa	142	7	3	6	330	49	537	525	528	567	574

1) Inklusiv lammkött.

2) Avser vara med ben utom för fjäderkött.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Uppgifter om antal mejerier, antal mjölkleverantörer och kvantiteten invägd mjölk redovisas i tabell 10.7. Antalet mjölkleverantörer har minskat successivt sedan åtskilliga år och uppgick 1989 till 26 600. Samtidigt har dock den invägda genomsnittliga leveransen per leverantör och dag ökat. Totalt invägdes 1989 cirka 3 420 000 ton mjölk vid 75 mejerier. 43 % härav användes till konsumtionsmjölkprodukter och 32 % till ostframställning (se tabell 10.8). Produktionen av mejerivaror och mjölkpulver redovisas i tabell 10.9. Upp-

gifter om den invägda mjölkens medelfetthalt anges i följande tablå.

År	Medelfetthalt, procent	Proteinhalt, procent
1989	4,24	3,35
1988	4,23	3,33
1987	4,25	3,36
1986	4,22	3,37
1985	4,21	3,36

Tabell 10.7

Antal mejerier och mjölkleverantörer till dessa samt vid mejerier invägd mjölk och medelinvägning per leverantör 1989

Number of dairies and suppliers, total weight of delivered milk and weight of delivered milk per day and supplier in 1989

Förening	Antal mejerier ¹	Antal mjölk-leverantörer ²	Invägd mjölk, ton	Medelinvägning per leverans och dag, kg
Arla				
Göteborg	8	4 123	481 456	320
Götene	3	2 368	373 020	432
Norrköping	6	2 231	378 584	465
Stockholm	6	1 990	272 039	375
Växjö	10	4 129	492 435	327
Järna ost ³	1	—	—	—
Nordsjö Gårdsmejeri ³	1	1	642	1 759
Boxholms Mejeri AB ³	1	—	—	—
Falköpingsortens andelsmejeriförening	2	329	54 248	452
Skövde andelsmejeriförening	1	282	50 684	492
Fotskäls mejeriförening ³	1	43	3 366	214
Gäsene mejeriförening	1	199	19 019	262
Norra Dals Mejerier	1	155	18 071	319
Västerviks sortens mejeriförening	3	234	38 926	456
Ölandsmejerier	1	553	84 290	418
Skånemejerier	5	2 068	295 390	391
Helsingborgs mjölkcentral	5	951	127 642	368
Kågeröds sortens mjölkleverantörförening	2	28	7 503	734
Engelholms producentförening ³	—	16	3 379	579
AB Smålandsost	1	—	—	—
Värmlandsmejerier	3	887	107 011	331
Dalarnas mejeriförening	1	823	99 148	330
Gefleortens mejeriförening	2	497	57 112	315
Södra Hälsinglands mejeriförening	1	475	50 433	291
Nedre Norrlands producentförening	3	2 160	199 601	253
Norrmejerier	3	1 393	128 123	252
Norrbottens läns producentförening	3	686	77 659	310
Hela riket				
1989	75	26 621	3 419 781	352
1988	79	28 265	3 355 478	324
1987	84	30 106	3 370 138	309
1986	89	31 720	3 422 716	296
1985	92	33 810	3 580 938	290

1) Avser antal mejerier den 31/12 respektive år.

2) Avser medeltal av antal leverantörer per månad.

3) Ej ansluten till SMR.

Källa: Svenska Mejeriernas Riksförening.

Jordbruksnämndens beräkningar av produktionen av fjäderfäkött, renkött och älgkött framgår av följande tablå. Beräkningarna är något osäkra, eftersom grundmaterialet är ofullständigt.

År	Produktion, ton, av kött av		
	fjäderfä	ren	älg
1989	44 900	2 100	20 200 ¹
1988	41 000	2 400	20 200 ¹
1987	42 800	2 000	18 900
1986	44 700	700	17 800
1985	45 500	2 000	18 500

1) Preliminära uppgifter.

Partihandelns invägning av ägg omfattar cirka 65 % av den totala produktionen som framgår av nedanstående tablå.

År	Total produktion, 1 000 ton	Partihandelns invägning, 1 000 ton
1989	128	83,4
1988	124	80,5
1987	123	79,9
1986	124	76,5
1985	126	83,4

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.8
Användning av vid mejerier invägd mjölk 1985–1989. Ton
Disposition of dairy milk in 1985–1989. Metric tons

År	Typ av produkt				Kondensmjölk och övrig industriell användning	Skum- och kärnmjolk till foder ²	Svinn m m	Summa (= invägning)
	Konsumtionsmjolkprodukter	Ost	Smör m m	Mjölkpulver ¹				
1989	1 469 265	1 096 632	67 904	651 852	80 290	29 716	24 122	3 419 781
1988	1 489 827	1 151 116	60 101	514 146	98 567	30 919	10 802	3 355 478
1987	1 483 590	1 063 683	62 766	632 832	90 980	32 309	3 978	3 370 138
1986	1 519 904	1 060 123	64 568	654 152	82 272	33 641	8 056	3 422 716
1985	1 548 444	1 083 917	72 445	754 271	82 166	34 395	5 300	3 580 938

1) Exklusive återblandat pulver.

2) Inklusive blandat pulver.

Källa: Svenska Mejeriernas Riksförening.

Tabell 10.9
Produktion av mejerivaror och mjölkpulver 1985–1989. Ton
Dairy production and production of milk powder in 1985–1989. Metric tons

År	Produktion av mejerivaror						Produktion av mjölkpulver		
	Konsumtionsmjölk		Grädde		Ost	Smör m m		Fett	Magert
	3 % fetthalt	Övrig mjölk ¹	Tjock	Tunn		Smör	Bregott ² o smörolja		
1989	764 773	629 502	55 131	19 859		43 126	26 293	6 236	47 992
1988	844 954	570 552	54 380	19 941	122 672	34 648	27 466	5 919	35 888
1987	887 768	522 161	53 870	19 791	113 952	33 479	32 322	5 959	46 530
1986	978 470	469 633	51 623	20 178	112 930	36 872	30 655	5 272	48 733
1985	1 015 166	463 896	49 347	20 111	114 613	42 466	32 381	5 704	57 140

1) Avser mjölk med 0,5 resp 1,5 % fetthalt samt gammaldags mjölk.

2) Avser smördelen.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Annan publicering

Jordbruksekonomiska meddelanden. Uppgifter om produktionen av kött och fläsk, mejerivaror m m har redovisats varje månad sedan 1950. I särskilda årliga artiklar ges utförligare uppgifter. Statens jordbruksnämnd.

Mejeristatistik årligen sedan 1965. Svenska Mejeriernas Riksförening, statistikavdelningen.

Mejeribarometer varje månad sedan 1963. Svenska Mejeriernas Riksförening, statistikavdelningen (stencil).

Jordbruksnämnden. Antal kläckta hönkycklingar, äggproducerande raser; varje månad, sedan 1968. (Stencil).

Konsumtion

Jordbruksnämnden utför beräkningar av den svenska konsumtionen av livsmedel m m. I februari görs en preliminär beräkning för det föregående året. Definitiv beräkning av konsumtion för respektive år görs när slutgiltigt underlag föreligger från olika statistikkällor, bl a från SCBs industristatistik (se nedan).

Beräkningarna avser kvantiteten och värdet av samt näringsvärdet i leveranserna av livsmedel till enskilda hushåll och storhushåll samt producenternas hemmaförbrukning.

Beräkningsunderlag

De i beräkningarna använda kvantitetsuppgifterna hämtas dels från jordbruksnämndens löpande månadsstatistik, dels från SCBs industri- och utrikeshandelsstatistik. Vidare utnyttjas uppgifter från SCBs årliga inventering – utförd för jordbruksnämndens räkning – av förråden av livsmedel m m samt uppgifter från riksskatteverket och Djupfrysningsbyrån. Speciellt för konsumtionsberäkningarna utför jordbruksnämnden en preliminär uppgiftsinsamling beträffande ett antal varugrupper, varvid företag inom livsmedelsindustri och distribution är uppgiftslämnare.

Kvantitetsangivelserna avser i princip varornas nettovikter (exklusive emballage) vid leveransen till den slutlige konsumenten.

Värderingen av konsumtionen sker i regel till detaljhandelspriser. Undantag utgör producenternas egenförbrukning, som i princip anges i producentpriser plus mervärdeskatt, samt utekonsumtion av starköl, vin och spritdrycker, som värderas i utskänkingspriser. För beräkningarna erforderliga prisuppgifter hämtas i åtskilliga fall från underlaget till SCBs konsumentprisindex men för flera stora poster, bl a kött och fläsk, från annan prisstatistik. För varugrupper med brett sortiment, t ex konserver, ligger värdeuppgifter från främst industri- och utrikeshandelsstatistik till grund för beräkningarna av konsumtionsvärdena.

Resultat

Uppgifter om kvantitet och värde av den totala direktkonsumtionen av olika slags livsmedel 1987–1989 redovisas i tabell 10.10 medan tabell 10.11 visar den genomsnittliga konsumtionen per person under samma år.

Tabell 10.10
Total direktkonsumtion av livsmedel m m 1987–1989
Total consumption of food etc. in 1987–1989

Varuslag	1987 (def) Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr	1988 (def) Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr	1989 (prel) Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr
Bröd och spannmålsprodukter		14 762		16 398		18 024
Mjöl och gryn	178,2	1 236	183,9	1 328	182,9	1 400
Mjölprodukter, exkl bröd och konditorivaror	60,7	1 748	65,0	1 988	20,1	841
Knäckebröd m m	53,1	1 236	52,3	1 275	51,1	1 321
Mjukt matbröd	273,2	5 617	274,0	6 258	277,0	7 047
Kaffebröd ¹ m m	102,7	4 925	102,8	5 549	103,6	6 154
Kött och köttvaror		24 559		26 605		28 622
Kött och fläsk, färskt och djupfryst ^{1,2}	173,3	10 622	187,5	11 629	182,2	12 094
Fjäderfäskött, färskt och djupfryst ¹	35,7	918	41,4	959	43,0	1 171
Charkuterivaror, köttkonserver m m	241,6	12 824	240,1	13 805	240,7	15 126
Fisk, kräftdjur och blötdjur		7 381		7 474		8 261
Färsk och djupfryst fisk ¹	53,0	1 976	52,2	1 901	55,6	2 220
Djupfryst filead fisk	24,9	1 094	27,3	1 197	27,1	1 156
Konserver och beredd fisk	52,1	2 682	49,9	2 761	50,6	3 101
Kräftdjur och blötdjur		1 629		1 615		1 784
Mjölk, grädde, ost och ägg		17 216		18 538		19 526
Direktförsäld och hemmaförbrukad mjölk ³	32,0	149	31,0	155	30,0	160
K-mjölk, filmjölk m m ³	898,6	4 763	850,7	4 874	778,0	4 893
Skummjölk, lättmjölk, lättfil ^{3,4}	465,6	2 136	517,4	2 547	575,4	3 025
Tunn grädde, gräddfil ³	19,8	469	19,9	501	19,9	528
Tjock grädde ³	50,8	1 700	51,3	1 836	51,3	2 028
Mjölkpulver	0,8	45	0,8	46	0,7	45
Ost	129,8	6 179	133,7	6 653	131,6	6 987
Ägg ¹	98,2	1 775	100,3	1 926	98,4	1 860
Matfett och majonnäs	182,4	4 931	177,5	5 126	173,7	5 232
Smör m m	56,5	1 902	51,9	1 863	46,7	1 760
Hushållsmargarin inkl lättmargarin	111,5	2 482	111,1	2 694	111,9	2 842
Majonnäs och matolja	14,4	547	14,5	569	15,1	630
Köksväxter, frukter och bär		15 893		16 557		17 241
Köksväxter, färska och djupfrysta ¹	335,4	5 032	367,7	5 219	371,6	5 474
Frukt och bär, färska och djupfrysta ¹	517,8	5 802	552,3	5 824	595,0	6 084
Köksväxter, torkade ¹ , konserverade m m	70,9	1 182	77,3	1 380	77,1	1 461
Frukt och bär, torkade eller konserverade, sylt m m	86,6	1 524	91,7	1 736	85,0	1 655
Kastanjer, mandel och nötter	11,2	395	12,6	341	12,6	355
Soppor, även konserverade	9,9	481	9,7	506	9,7	528
Salt ^{1,3}	108,4	1 477	107,4	1 581	107,7	1 684
Potatis och potatisprodukter		3 056		2 966		3 066
Potatis, färsk ¹	538,2	1 961	534,6	1 799	533,9	1 752
Potatisprodukter	48,6	1 095	51,0	1 167	52,0	1 314
Socker och sirap		1 077		1 148		1 155
Kaffe, te och kakao		4 546		4 355		4 474
Kaffe, rostat	75,4	3 525	72,8	3 370	75,0	3 428
Te	3,1	298	2,8	275	2,6	264
Kaffe- och teextrakt, kakaopulver	13,4	723	13,1	710	13,5	782
Choklad och konfektyrvaror	84,6	6 584	86,9	7 138	86,4	7 612
Glass ³	113,8	2 800	116,5	3 116	119,4	3 306
Honung, vissa såser, kryddor och salt ¹	57,3	1 571	58,8	1 640	59,3	1 762
Malt- och läskedrycker ¹	726,6	5 667	795,1	6 694	826,3	7 747
Summa livsmedel		110 043		117 755		126 028
Alkoholhaltiga drycker ³		18 697		19 877		22 100
Starköl	131,5	4 216	147,9	5 018	161,0	6 100
Vin	99,3	5 516	102,3	5 766	106,2	6 400
Spritdrycker	41,1	8 965	40,9	9 093	40,2	9 600
Tobak		9 387		10 455		11 492
Totalt		138 127		148 087		159 620

1) Uppgifterna baseras på ett bristfälligt material och är därför osäkra.

2) Inkl saltat (rätt) kött och fläsk, inälvor och färdiglagad mat innehållande kött.

3) Kvantitetsuppgifter i miljoner liter.

4) Även mellanmjölk, 1,0 % och 1,5 %.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.11

Konsumtion av livsmedel m m åren 1987–1989. Kilogram per person

Consumption of food etc. in 1987–1989. Kilogrammes per person

Varuslag	1987	1988	1989 (prel.)
Bröd och spannmålsprodukter			
Mjöl och gryn	21,2	21,9	21,5
Mjölprodukter, exkl bröd och konditorivaror	7,2	7,7	7,9
Knäckebröd m m	6,3	6,2	6,0
Mjukt matbröd	32,5	32,5	32,6
Kaffebröd ¹	4,0	4,0	4,0
Konditorivaror ¹	2,8	2,8	2,7
Skorpor, kex, rån m m ¹	5,5	5,5	5,5
Kött och köttvaror			
Kött och fläsk, färskt och djupfryst ^{1, 2}	24,6	22,1	21,3
Fjäderfäkött, färskt och djupfryst ¹	4,0	4,9	5,1
Charkuterivaror, oblandade	3,7	3,6	3,4
Charkuterivaror, blandade	16,1	16,0	16,0
Köttkonserver	2,5	2,4	2,6
Köttsoopor, även konserverade	0,8	0,8	0,8
Fisk, kräftdjur och blötdjur			
Färs och djupfryst fisk ¹	6,4	6,2	6,5
Djupfryst filead fisk	3,0	3,3	3,2
Konserver och beredd fisk	6,3	6,0	6,1
Krästdjur och blötdjur	2,9	2,4	2,6
Mjölk, grädde och ost			
Direktförsäld och hemmaförbrukad mjölk, liter	3,8	3,7	3,5
Konsumtionsmjölk, filmjölk m m, liter	106,8	100,8	91,6
Skummjölk, lättmjölk, lättfil, liter ³	55,4	61,3	67,7
Tunn grädde, gräddfil, liter	2,4	2,3	2,3
Tjock grädde, liter	6,0	6,1	6,0
Mjölkpulver	0,1	0,1	0,1
Härdost	12,1	11,9	12,4
Annan ost	3,2	3,1	3,5
Ägg ¹	11,7	11,9	11,6
Smör m m	6,6	6,2	5,5
Hushållsmargarin inkl lättmargarin	13,2	13,2	13,1
Majonnäs och matolja	1,7	1,7	1,7
Köksväxter, frukter och bär			
Köksväxter, färska och djupfrysta ¹	32,1	43,5	43,7
Frukt och bär, färska och djupfrysta ¹	60,9	65,6	70,0
Köksväxter, torkade ¹ , konserverade m m	8,5	9,1	9,0
Frukt och bär, torkade eller konserverade, sylt m m	10,3	10,9	10,0
Kastanjer, mandel och nötter	1,3	1,5	1,5
Soppor, även konserverade	1,2	1,2	1,2
SAFT ¹ , liter	12,9	12,7	12,7
Potatis och potatisprodukter			
Potatis, färsk ¹	64,0	63,4	62,9
Potatisprodukter	5,8	6,1	6,1
Socker	17,1	17,1	16,3
Sirap	0,5	0,5	0,4
Kaffe, rostat	9,0	8,6	8,8
Te	0,4	0,3	0,3
Kakao	1,4	1,3	1,3
Choklad och konfektyrvaror	10,3	10,3	10,2
Glass liter	13,6	13,8	14,1
Honung, såser med högst 20 % fetthalt, kryddor och salt ¹	6,9	7,0	7,0
Malt- och läskedrycker, liter	86,4	94,3	97,3
Kolsyrade läskedrycker och mineralvatten	50,1	55,8	57,6
Svagdricka, lättöl och öl, typ A	36,3	38,6	39,7
Alkoholhaltiga drycker, liter			
Starköl	15,6	17,5	19,0
Vin	11,8	12,1	12,5
Spritdrycker	4,9	4,8	4,7

1) Uppgifterna baseras på ett bristfälligt material och är därför osäkra.
2) Inkl saltat (rått) kött och fläsk, inälvor och färdiglagad mat innehållande kött.
3) Även mellanmjölk, 1,0 % och 1,5 %.
Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.12

Energitillförsel genom olika slag av jordbruksprodukter och livsmedel 1960, 1970, 1980 och 1989. Megajoule per person och dag

Energy supply by different agricultural and food products in 1960, 1970, 1980 and 1989. Megajoule per person and day

Produkt	1960 MJ	1970 MJ	1980 MJ	1989 ¹ MJ	%
Bröd och spannmålsprodukter	3,14	2,96	3,04	3,18	25
Kött och köttvaror	1,28	1,36	1,54	1,41	11
Fisk, kräftdjur m m	0,20	0,21	0,25	0,27	2
Mjölk och mjölkpulver	1,19	1,11	1,16	1,00	8
Grädde	0,18	0,21	0,26	0,31	2
Ost	0,31	0,36	0,57	0,62	5
Ägg	0,17	0,18	0,17	0,18	1
Smör inkl Bregott	0,82	0,51	0,54	0,47	4
Margarin inkl matolja m m	1,09	1,31	1,25	1,13	9
Köksväxter, frukt och bär	0,70	0,91	0,91	1,00	8
Potatis och potatisprodukter	0,72	0,66	0,68	0,69	5
Socker och sirap	1,35	1,01	0,91	0,76	6
Malt- och läskedrycker exklusive starköl ²	0,21	0,37	0,28	0,37	3
Andra livsmedel	0,46	0,68	0,82	0,87	7
Alkoholhaltiga drycker ³	0,19	0,24	0,34	0,35	3
Samtliga varuslag	12,01	12,08	12,72	12,61	100

1) Preliminära uppgifter.
2) Starköl ingår 1960 och 1970.
3) Starköl, vin och sprit. Se dock not 2.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Uppgifter om den dagliga energitillförseln per person av olika produkter lämnas i tabell 10.12. Den totala energitillförseln per person och dag genom livsmedel har under perioden 1960–1985 ökat något. Under de senaste åren har energitillförseln minskat något och ligger omkring 12,6 megajoule.

Det dagliga energibehovet per person beräknas av livsmedelsverket vara 8,5 megajoule för kvinnor och 11,5 megajoule för män.

Annan publicering

Konsumtionen i Sverige av livsmedel m m årligen sedan 1960; (stencil) uppgifterna publiceras också i Jordbruksekonomiska meddelanden, där även kostens näringsinnehåll redovisas. Statens jordbruksnämnd.

Per capita-konsumtionen av livsmedel m m i Sverige årligen sedan 1960; (stencil) uppgifterna publiceras även i Jordbruksekonomiska meddelanden. Statens jordbruksnämnd.

Utrikeshandel

Inom SCB sammanställs den officiella utrikeshandelsstatistiken. På basis av denna beräknar jordbruksnämnden den svenska utrikeshandeln med jordbruksråvaror och livsmedel. I detta kapitel redovisas definitiva uppgifter för åren 1983–1988.

Fr o m januari 1988 införs nya varuförteckningar i redovisningen av utrikeshandeln. Statistiken baseras på den internationellt överenskomna varunomenklaturen HS (Harmonized Commodity Description and Coding System), som utarbetats inom tullsamarbetsrådet i Bryssel.

Varuförteckningen enligt HS har i stor utsträckning förändrats jämfört med den tidigare använda CCCN vad avser varuuppdelning/-innehåll och jämförbarheten med den tidigare varuindelningen är därför mycket begränsad. En del av tidigare statistiska nummer kan översättas till HS-nummer med samma varuinnehåll, men i många fall finns inget direkt eller enkelt samband. 1988 års import- och exportuppgifter är därför inte jämförbara med tidigare års uppgifter.

Resultat

Värdet av den svenska importen av jordbruksråvaror och livsmedel uppgick 1988 enligt tabell 10.13 till 18,1 miljarder kronor. Den största importen kommer från Norge, Danmark och Nederländerna.

Exporten uppgick 1988 till 6,4 miljarder kronor enligt tabell 10.14. Den största delen av såväl export som import utgörs av vegetabiliska produkter enligt fördelningen på varuslag i tabell 10.15.

Annan publicering

Sveriges utrikeshandel med livsmedel m m årligen sedan 1950. Statens jordbruksnämnd (stencil).

Utrikeshandel. Del 1 och 2 Preliminära uppgifter återfinns i SCBs SM H; vissa uppgifter dessutom i Jordbruksekonomiska meddelanden. SCB.

Till kategorierna jordbruksråvaror och livsmedel räknas sedan år 1959 följande varugrupper.

Kap 1 – 4

Levande djur

Kött, fläsk och andra ätbara djurdelar

Fisk och skaldjur

Mjölk- och mejeriprodukter, ägg, honung

Ur kap 5

Tarmar

Kap 7 – 12

Köksväxter m m

Frukter m m

Kaffe, te och kryddor

Spannmål

Produkter från kvarnindustri, malt, stärkelse m m

Oljehaltiga fröer och frukter, vallväxtfröer, foderväxter m m

Kap 15 – 21

Animaliska och vegetabiliska fetter och oljor m m

Varor av kött, fläsk, fisk och skaldjur

Socker och sockerkonfektyrer

Kakao och varor därav

Varor av spannmål, mjöl och stärkelse, bakverk

Varor av köksväxter och frukter m m

Diverse näringsmedel

Kap 23

Beredda fodermedel

Till gruppen jordbruksprodukter räknas i princip produkter enligt sammanställningen ovan exklusive fisk, frukt, köksväxter, kaffe, te, kakao, kryddor m m

Tabell 10.13

Importen av jordbruksråvaror och livsmedel 1983–1988¹. Miljoner kronor

Imports of foodstuffs etc. in 1983–1988. Millions of Swedish kronor

Exportörande land	1983	1984	1985	1986	1987	1988 ¹
Danmark	1 233	1 321	1 418	1 540	1 691	1 744
Finland	204	271	267	262	309	412
Island	59	64	77	165	164	127
Norge	1 364	1 389	1 291	1 286	1 315	1 754
Belgien, Luxemburg	199	379	383	210	220	330
Bulgarien	32	34	33	23	24	17
Frankrike	239	292	315	387	452	444
Förbundsrepubliken Tyskland	736	719	783	840	954	1 375
Irland	56	57	98	91	127	168
Italien	444	456	539	572	614	601
Nederländerna	845	1 055	1 077	1 113	1 317	1 471
Polen	96	92	127	134	176	336
Portugal	29	36	46	39	36	44
Rumänien	27	26	24	18	25	59
Schweiz	225	208	260	280	272	256
Sovjetunionen	23	25	36	37	31	231
Storbritannien	353	361	407	390	452	533
Tjeckoslovakien	11	11	10	16	22	29
Tyska demokratiska republiken	14	19	25	24	13	84
Ungern	111	127	143	148	201	241
Österrike	97	108	119	134	146	167
Förenta Staterna	817	891	874	873	920	1 180
Kanada	188	197	182	196	293	291
Japan	11	17	19	23	27	31
Samtliga länder	12 668	14 229	14 675	15 464	15 464	18 082

1) 1988 års siffror är ej jämförbara med tidigare år pga nomenklaturändringar i samband med övergången till HS (Harmonized System).

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.14

Exporten av jordbruksråvaror och livsmedel 1983–1988². Miljoner kronor

Exports of foodstuffs etc. in 1983–1988. Millions of Swedish kronor

Importerande land	1983 ¹	1984 ¹	1985 ¹	1986 ¹	1987 ¹	1988 ^{1,2}
Danmark	605	696	653	649	597	711
Finland	410	449	481	595	654	701
Island	31	38	30	31	29	30
Norge	663	736	747	810	876	867
Belgien, Luxemburg	21	42	50	80	57	48
Bulgarien	0	0	30	0	1	1
Frankrike	116	147	223	223	227	255
Förbundsrepubliken Tyskland	536	864	719	502	490	641
Irland	9	10	10	10	9	50
Italien	241	342	356	228	189	219
Nederländerna	263	187	170	148	113	163
Polen	285	274	195	80	65	38
Portugal	95	25	137	107	28	21
Schweiz	97	89	93	92	89	96
Sovjetunionen	278	345	715	381	151	182
Storbritannien	205	319	265	207	187	364
Tjeckoslovakien	34	35	47	37	37	34
Tyska demokratiska republiken	133	280	132	92	48	110
Ungern	23	17	19	23	23	13
Österrike	45	54	52	62	65	65
Förenta Staterna	269	441	776	550	471	481
Kanada	22	27	57	47	29	26
Japan	698	372	314	166	166	373
Samtliga länder	5 997	6 731	7 318	5 801	5 344	6 387

1) Direktlandningar av fisk i utländska hamnar ingår.

2) 1988 års siffror är ej jämförbara med tidigare år pga nomenklaturändringar i samband med övergången till HS (Harmonized System).

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.15

Utrikeshandeln med jordbruksprodukter 1985–1988¹. Miljoner kronor

Foreign trade in agricultural products in 1985–1988. Millions of Swedish kronor

Varuslag	1985		1986		1987		1988 ¹	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
<i>Levande djur och animaliska produkter (exklusive fetter och oljor)</i>								
Levande djur	77	74	126	49	156	51	235	37
Kött, fläsk och andra ätbara djurdelar	356	1 195	391	753	603	400	663	315
Kött- och fläskkonserver m m	91	44	115	39	153	36	182	47
Tarmar	49	34	56	29	75	24	101	34
Mjolk, mejeriprodukter och ägg	299	423	328	307	346	304	372	244
Summa	873	1 770	1 016	1 176	1 333	815	1 553	677
<i>Vegetabiliska produkter (exklusive fett och oljor)</i>								
Potatis	19	5	31	7	115	10	99	3
Potatisprodukter	35	22	40	21	50	24	58	23
Brödsäd	94	713	85	338	107	291	122	234
Fodersäd	47	893	41	401	88	249	39	195
Mjöl och gryn	56	96	38	47	24	48	24	45
Malt	9	13	12	7	15	13	16	19
Stärkelse	103	1	107	1	107	1	96	1
Sockerbetor	0	0	1	0	0	0	0	0
Varor av spannmål m m	466	438	515	509	565	619	483	691
Socker, sirap och melass	153	23	144	77	154	80	227	97
Fodermedel, hö m m	677	85	587	107	658	107	987	90
Oljeväxtfröer och oljehaltiga frukter	211	210	138	105	108	23	172	21
Djupfrysta arter	0	129	1	134	3	115	6	134
Arter, bönor m m	30	2	32	4	45	4	64	3
Vallväxtfröer m m	161	78	93	78	79	70	55	5
Summa	2 061	2 707	1 864	1 834	2 118	1 654	2 448	1 561
<i>Animaliska och vegetabiliska fetter och oljor</i>								
Sjödjursoljor	67	7	29	4	16	4	18	11
Sojaolja	377	45	211	57	181	47	230	90
Raps- och Rybsolja	1	252	1	158	1	175	2	208
Övriga fetter och oljor	557	471	373	330	333	301	319	262
Summa	1 006	777	614	549	531	528	569	570
Summa jordbruksprodukter	3 940	5 254	3 494	3 559	3 982	2 996	4 570	2 808

1) 1988 års siffror är ej jämförbara med tidigare år pga nomenklaturändringar i samband med övergången till HS (Harmonized System).

Källa: Statens jordbruksnämnd.

11 Ekonomi

I kapitel 11 beskrivs jordbrukssektorn i dess helhet och sektorns roll i samhällsekonomin. På företagsnivå redovisas intäkter och kostnader i jordbruket samt olika resultatmått. Per familj redovisas även intäkter från andra förvärvskällor. Jordbrukarnas tillgångar och skulder redovisas i ett avslutande avsnitt.

Kapitel 11 innehåller avsnitt om

- Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna
- Totalkalkyler för jordbruket
- Intäkter, kostnader m m för företagen
- Prisindex
- Jordbrukarfamiljernas inkomster
- Jordbrukarnas tillgångar och skulder

Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna

Värdet av landets samlade produktion redovisas i *nationalräkenskaperna* i form av den s k bruttonationalprodukten. Produktionen redovisas på dels näringsliv och hushåll, dels offentliga myndigheter. Nationalräkenskaperna redovisar även uppgifter om försörjningsbalansen och nationalinkomsten och dess användning. SCB svarar för redovisningen av nationalräkenskaperna.

Näringsgrensindelningen ansluter sig till SNI (standard för svensk näringsgrensindelning). Jordbruk räknas till ekonomisk aktivitet enligt SNI 11, dvs förutom egentligt jordbruk med husdjursskötsel även trädgårdsbruk, pälsdjursskötsel, hästavel, renskötsel, biodling, jakt m m. Jordbrukets inkomster av skogsbruk och fiske ingår inte och inte heller veterinärverksamhet och vissa offentliga myndigheters konsulttjänster i jordbruket.

Bruttonationalprodukten (BNP) beräknas som summan av förädlingsvärdena (kostnaderna för arbetskraft och avskrivning samt företagets driftöverskott) från samtliga näringsgrenar. Beräkningarna av produktionsvärdet inom jordbruket baseras på jordbrukets totalkalkyl (se nedan).

Nationalräkenskaperna publicerades hösten 1989 i en reviderad version för åren 1980–1988. Revideringen innebär för jordbruket i stort sett oförändrad andel jämfört med tidigare beräkningar.

Resultat

Av tabell 11.1 kan utläsas jordbrukets andel av BNP till faktorpriser i löpande priser åren 1970–1988. Uppgifterna för 1980–1987 är reviderade.

I tabell 11.2 redovisas förädlingsvärdet inom jordbruket och BNP till faktorpriser i löpande priser för åren 1985–1988 enligt de reviderade beräkningarna.

Annan publicering

SCB, nationalräkenskaperna N 10 SM 8901, appendix 4. Beträffande revideringen se N 14 SM 8901.

Tabell 11.1

Bidrag från jordbruket till bruttonationalprodukten i faktorpris 1970–1988. Löpande priser

Contribution to gross domestic product by agriculture in 1970–1988. Current prices

År	Totala bruttonationalprodukten, i faktorpris, miljoner kronor	Bidrag från jordbruket, i faktorpris	
		Miljoner kr	Procent
1988	981 204	15 006	1,5
1987	892 016	13 436	1,5
1986	833 475	14 152	1,7
1985	766 634	13 413	1,7
1980	479 636	9 136	1,9
1975	268 373	6 128	2,3
1970	153 319	3 913	2,6

Källa: SCB, nationalräkenskaper.

Tabell 11.2

Förädlingsvärdet inom jordbruket och bruttonationalprodukten till faktorpriser i löpande priser och med fördelning på faktorinsatser 1985–1988. Miljoner kr

Agriculture value added and gross domestic products at factor values, current prices, by factor incomes in 1985–1988. Millions of Swedish kronor

Förädlingsvärde respektive bruttonationalprodukt	1985	1986	1987	1988
Förädlingsvärdet inom jordbruk m m	13 413	14 152	13 436	15 006
löner inkl kollektiva avgifter	2 833	3 063	3 268	3 501
driftöverskott	10 580	11 089	10 168	11 505
Totala bruttonationalprodukten till faktorpris	766 634	833 475	892 016	981 204
löner inkl kollektiva avgifter	505 570	554 233	598 688	654 019
kapitalförslitning	99 464	107 219	116 475	127 866
driftöverskott	161 600	172 023	176 853	199 319

Källa: SCB, nationalräkenskaper.

Totalkalkyler för jordbruket

Som underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden görs beräkningar av jordbrukets intäkter och kostnader enligt den s k normkalkylen, vilken baseras på den s k *totalkalkylen* för jordbruket. Beräkningarna handhas av lantbruksekonomiska samarbetsnämndens sektorsgrupp och utförs huvudsakligen inom statens jordbruksnämnd.

I totalkalkylen behandlas hela det svenska jordbruket som ett enda företag. Intern omsättning – t ex av fodersäd – beaktas därför inte. Intäkterna omfattar produktion till avsalu och till naturaförbrukning inom jordbruket. Av lagerförändringar tas hänsyn endast till förändringar i djurkapitalet. Värdet av bostadsförmåner ingår inte, vilket man bör observera vid jämförelse med deklarationsundersökningen för jordbrukare.

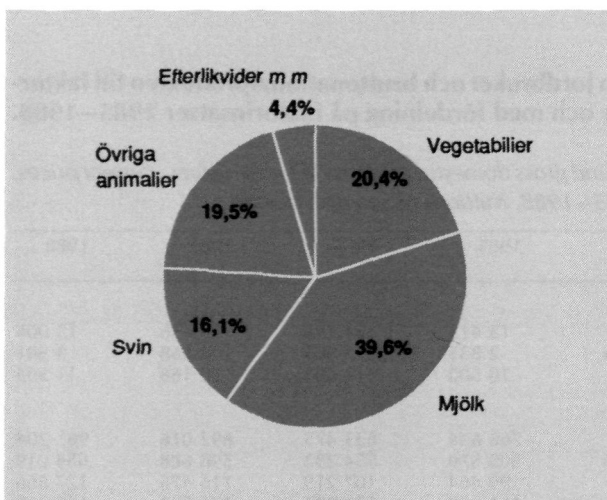
Beräkningarna avser endast den egentliga jordbruksdriften. Således omfattar kalkylen i princip inte skogsbruk och trädgårdsbruk och inte heller biinkomster av typen körslor.

För en detaljerad redovisning av beräkningsmetoderna hänvisas till samarbetsnämndens publicering.

Totalkalkylens beräkningar av jordbrukets intäkter redovisas i tabell 11.3 och i diagram 11.4. Animalieprodukterna svarar för en betydande del av jordbrukets totala intäkter, närmare 75 %. Bland animalierna dominerar mjölken med drygt hälften av dessa intäkter och närmare 40 % av jordbrukets totala intäkter. Spannmål – inklusive trädersättning – svarade 1989 för ca 8 % av de totala intäkterna medan de övriga vegetabilierna – potatis, sockerbetor, oljeväxter m m svarade för drygt 12 %.

Diagram 11.4
Jordbrukets totala intäkter m m enligt totalkalkylen 1989. Procentuell fördelning

Income of the agricultural sector in 1989. Per cent

Tabell 11.3

Jordbrukets totala intäkter m m enligt totalkalkylen 1986–1989

Income of the agricultural sector in 1986–1989

Slag av inkomst m m; varuslag	Värde, miljoner kronor			
	1986	1987	1988	1989 ¹
Vegetabiliska produkter	6 321	5 549	5 332	5 810
Höstvete	1 197	1 201	943	1 323
Vårvete	572	434	287	198
Råg	106	79	98	260
Korn	521	279	268	315
Havre	544	448	252	190
Kokärter	13	10	14	15
Foder till fritidshästar	451	483	495	524
Export av hö	18	23	18	15
Matpotatis	575	697	563	563
Fabrikspotatis	199	192	205	212
Sockerbetor	875	586	857	931
Oljeväxter	886	734	881	1 377
Fältodlade köksväxter	364	383	451	451
Animaliska produkter	18 727	19 259	20 152	21 183
Mejerimjök	9 881	10 149	10 543	10 863
K-mjök utanför mejeri	14	15	16	16
K-mjök till hemmaförbrukning	84	84	85	83
Ägg	1 101	1 092	1 074	1 074
Slakt av fjäderfä	470	455	337	377
Storboskap	2 759	2 986	3 285	3 700
Kalv, större	250	192	210	217
Kalv, mindre	10	4	5	3
Häst	22	29	31	27
Får	100	141	124	131
Svin	3 925	3 994	4 340	4 587
Efterlikvider	82	95	87	90
Ull och fårskind	13	10	9	9
Export av levande djur	16	13	6	6
Låginkomstsatsning	321	353	398	443
Efterlikvider från centralföreningar	324	330	254	330
Skördeskadeersättning och-bidrag	47	335	28	–
Övrigt (Trädersättning)	–	169	433	420
Direktutbetalning	–	–	–	330
Summa intäkter	25 740	25 995	26 597	28 516
Förändringar i djurkapitalet	–364	–183	+ 2	–5
Totalt	25 376	25 812	26 599	28 511

1) Preliminära uppgifter.

Källa: Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, Jordbrukets totalkalkyl.

I jordbrukets totalkalkyl görs även beräkningar av jordbrukets totala kostnader, vilka redovisas i tabell 11.5 och diagram 11.6.

Kostnader för avskrivning och underhåll av markanläggningar, byggnader och inventarier är största posten i diagrammet och svarar för ca 33 % av de totala kostnaderna. Av kostnaderna för förnödenheter svarar köpfodermedel för ca 42 %. Kostnaderna för maskiner och redskap avser avskrivning, underhåll och traktorskatt.

Ur tabellerna 11.3 och 11.5 kan skillnaden mellan jordbrukets intäkter och kostnader beräknas. Denna skillnad utgör den beräknade ersättningen för brukarnas och familjernas arbete samt för eget kapital. År 1989 var denna ersättning 2 473 milj kr.

Annan publicering

Jordbrukets totalkalkyl. Stencil från Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden.

Tabell 11.5

Jordbrukets totala kostnader m m enligt totalkalkylen 1986–1989

Costs of the agricultural sector in 1986–1989

Varuslag	Värde, miljoner kronor			
	1986	1987	1988	1989 ¹
Förnödenheter	8 727	8 473	8 471	8 828
Driv- och smörjmedel	911	760	833	1 006
Handelsgödsel och kalk	2 498	2 440	2 187	2 151
Köpfodermedel	3 482	3 586	3 798	3 933
Diverse förnödenheter	1 013	657	828	802
Elektricitet	823	1 030	826	936
Tjänster	2 663	2 788	3 103	3 417
Frakter	123	119	129	141
Kontrollkostnader	83	89	99	108
Seminkostnader	169	179	191	205
Maskinlegor	161	163	177	194
Torkningskostnader för bröd- och fodersäd	162	145	160	193
Förädlings- och handels- marginaler	517	608	691	763
Personbil	465	463	504	533
Avbyttjänster	93	108	127	150
Övriga tjänster	890	914	1 025	1 130
Kapitalkostnader	9 880	10 185	10 995	11 811
Markanläggningar	456	432	489	525
Ekonomibyggnader	969	1 015	1 034	1 085
Maskiner och redskap	5 848	6 118	6 728	7 230
Räntekostnader, netto	2 607	2 620	2 744	2 971
Kostnader för lejt arbete	1 610	1 670	1 777	1 992
Summa kostnader för inköpta produktionsmedel från andra sektorer samt lejt arbete	22 880	23 116	24 346	26 038

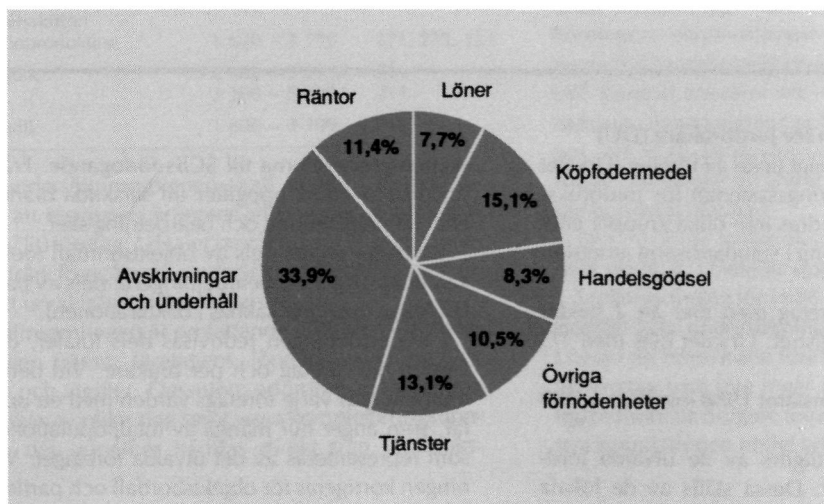
1) Preliminära uppgifter.

Källa: Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, jordbrukets totalkalkyl.

Diagram 11.6

Jordbrukets totala kostnader m m enligt totalkalkylen 1989, procentuell fördelning

Costs of the agricultural sector in 1989, per cent

Totalskattningar av jordbrukets intäkter och kostnader erhålls årligen från Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU), som beskrivs nedan.

DU utgör sedan lång tid ett underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden, vilket är ett centralt område för användningen av undersökningen. Resultaten från DU används därvid för att belysa bl a inkomstutvecklingen för olika grupper av jordbruksföretag. Vidare utnyttjas DU-materialet för beräkning av vissa kostnadsposter i jordbrukets totalkalkyl.

I tabell 11.7 redovisas jordbrukarnas totala intäkter och kostnader åren 1986–1988. Vid en jämförelse med jordbrukets totalkalkyl bör uppmärksammas att DU innefattar såväl skogsbruk vid jordbruksföretagen som viss omsättning mellan företagen. Skillnaden mellan totalkalkylen och DU är av denna anledning betydande för bl a intäkter av skogsprodukter, körslor, arrenden samt för inköp av djur.

Annan publicering

Deklarationsundersökningen för jordbrukare publiceras årligen i SM serie J. För inkomståren 1984–1987 redovisas totalbelopp och uppgifter per företag i J 41 SM 8601, J 43 SM 8701, J 43 SM 8801, J 43 SM 8902 respektive J 43 SM 9002 medan uppgifter för företagens redovisas i J 42 SM 8701, J 43 SM 8702, J 43 SM 8802, J 43 SM 8903 respektive J 43 SM 9004.

Tabell 11.7

Jordbrukarnas intäkter och kostnader m m 1986–1988. Totalbelopp i milj kr
Holder's receipts and expenditures in 1986–1988. Totals in millions of Swedish kronor

	Miljoner kr			Förändring i %	
	1986	1987	1988	1986–87	1987–88
Inkomster av vegetabilier	8 595	7 686	8 201	–11	+ 7
animalier	19 653	20 607	21 683	+ 5	+ 5
skogsprodukter	2 934	2 986	3 012	+ 2	+ 1
Övriga inkomster	3 365	3 725	4 459	+11	+ 20
Intäkter av naturaförmåner	1 739	1 724	1 735	– 1	+ 1
Summa bruttointäkter exkl balans- ändringar	36 286	36 728	39 090	+ 1	+ 6
Utgifter för utsäde, fodermedel och handelsgödsel	9 187	8 915	9 168	– 3	+ 3
drivmedel, el, vatten och renhållning	1 805	1 669	1 719	– 8	+ 3
inköp av djur	2 192	2 442	2 725	+11	+ 12
underhåll av inventarier och anläggningar	3 169	3 282	3 619	+ 4	+ 10
räntor	3 913	3 704	4 030	– 5	+ 9
arbetslöner	1 206	1 213	1 353	+ 1	+ 12
Värdeminskingsavdrag	3 355	3 494	3 809	+ 4	+ 9
Övriga kostnader	6 667	6 888	7 711	+ 3	+ 12
Egenavgifter	1 139	1 165	1 221	+ 2	+ 5
Summa kostnader inkl egenavgifter	32 633	32 772	35 355	± 0	+ 8
Balansändringar	+89	+82	+297	– 8	+268
Uttag från skogskonto	+256	+294	+328	+15	+ 12
Insättning på skogskonto	–421	–629	–592	+49	– 6
Avsättning till allmän investeringsreserv	–393	–450	–558	+15	+ 24
Bruttointäkter minus kostnader (inkl egenavgifter) efter balansändringar m m	3 184	3 253	3 211	+ 2	– 1

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare. (DU).

Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU)

DU baseras på ett slumpmässigt urval av företag. Urvalet är anpassat till typklassificeringssystemet för jordbruksföretag vilket innebär att det dras från olika grupper efter riksområde, driftens omfattning i standardiserat arbetsbehov samt driftsinriktning.

Undersökningen avser företag med mer än 2 hektar åkermark enligt lantbruksregistret. Urvalet byts med 1/3 varje år.

I undersökningen för inkomståret 1988 ingick ca 6 400 företag.

Undersökningsmaterialet utgörs av de utvalda jordbrukarnas självdeklarationer. Dessa ställs av de lokala

skattemyndigheterna till SCBs förfogande. Från deklARATIONerna överförs uppgifter till särskilda blanketter, varefter dataregistrering och bearbetning sker.

Bortfallet utgörs dels av objektsbortfall (deklARATIONEN kan ej utnyttjas vid bearbetningen), dels av partiellt bortfall (vissa uppgifter saknas i deklARATIONEN).

I undersökningen redovisas dels totaler, dels medelvärden per företag och per brukare. Vid beräkningarna multipliceras varje företags värden med ett uppräknings-tal, som anger hur många av totalpopulationens företag som representeras av det utvalda företaget. Vid uppräkn-ingen korrigeras för objektsbortfall och partiellt bortfall.

Intäkter, kostnader och resultat på företagsnivå

Intäkter och kostnader

Ekonomi och lönsamhet på företagsnivå kan främst belysas med hjälp av den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU), men även med DU (se föregående avsnitt).

Från JEU, som baseras på bokföringsuppgifter från jordbruksföretag, erhålls årligen uppgifter om intäkter, kostnader och lönsamhetsförhållanden inom jordbruket. Resultaten utgör bl a ett underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden. Undersökningen är fr o m den 1 juli 1975 förlagd till SCB.

Fr o m JEU 1985 har efter flera års utvecklingsarbete redo-

visats resultat som dels baseras på anskaffningskostnader, dels återanskaffningskostnader (nukostnader) för förbrukade resurser. I beräkningarna till nukostnad tas även hänsyn till förändringar i penningvärdet.

I utvecklingsarbetena på JEU har också ingått införandet av det nya typklassificeringssystemet för jordbruksföretag. Detta påverkar fr o m JEU 1988 såväl populationsavgränsning som redovisning. Föreliggande redovisning av resultat från JEU omfattar som följd av den ändrade populationsavgränsningen endast resultat från JEU 1988.

Den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU)

Undersökningen omfattar företag i södra och mellersta Sveriges slättbygder (riksområde 1) och företag i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder (riksområde 2) samt Norra Sverige (riksområde 3) enligt följande:

Riks- område	Driftsinriktning	Arbetsbehov (standard- timmar)	Typkod enligt LBR
RO 1	Jordbruksväxter	800 - 1 599	11
	»	1 600 - 3 199	11
	Mjölk	1 600 - 3 199	211
	»	3 200 - 5 599	211
	Övrig husdjursskötsel	1 600 - 3 199	2 utom 211
	Växtodling och hus- djursskötsel	1 600 - 3 199	3
RO 2	Svinproduktion	1 600 - 3 199	221, 233, 323
	Mjölk	1 600 - 3 199	211
RO 3	»	3 200 - 5 599	211
	Mjölk	1 600 - 3 199	211

Enligt undersökningsplanen skall urvalets storlek avpassas så att resultaten kommer att baseras på uppgifter från cirka 750 företag. Urvalet består till 3/4 av gårdar som kvarstod från föregående undersökningstillfälle och till 1/4 av nytt urval från lantbruksregistret.

Materialinsamlingen är omfattande. Till grund för bokslutet ligger främst företagens löpande bokföring av inkomster och utgifter. Dessutom erfordras uppgifter från inventeringar av olika slag samt vissa kompletteringsuppgifter. En del uppgifter hämtas direkt från lantbruksregistret.

SCB samarbetar i uppgiftsinsamlingen med LRF Konsult inom Lantbrukarnas Ekonomi AB, lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser. Inom LRF Konsult är ca 25 kontor engagerade i arbetet, som regleras genom ett avtal mellan SCB och LRF Konsult.

LRF Konsult handhar en betydande del av uppgiftsinsamlingen. Utöver bokföringen av inkomster och utgifter sammanställer LRF Konsult uppgifter om åtgång av arbete och dragkraft, lagervärden, skogsavverkning och skogsvårdsåtgärder, naturuttag m m.

För beräkning av bl a kostnader för avskrivning görs olika inventeringar första året företagen är med i JEU. Företagens ekonomibyggnader och bostadshus inventeras av byggnadskunnig personal vid lantbruksnämnderna. LRF Konsult ansvarar för inventeringar av maskiner och redskap. Byggnadernas och inventariernas värden beräknas vid SCB. Skogsvårdsstyrelserna utför skogsinventeringar, som ligger till grund för beräkning av bl a skogsförråd och årlig tillväxt.

Det inkomna materialet granskas manuellt och maskinellt vid SCB. Felaktiga uppgifter rättas av LRF Konsult.

I redovisningen för 1988 ingick 665 företag. 120 företag bortföll från undersökningen genom vägran och dylikt. Utöver de redovisade företagen har bearbetats ytterligare 98 företag som inte ingår i redovisningen. Dessa företag ligger inom de tidigare arealgränserna men tillhör inte den nya populationen enligt typklassificeringssystemet.

Intäkter och kostnader bestäms med ledning av affärsbokföringens in- och utbetalningar samt balansvärdenas förändringar. Vid bestämning av vissa intäkter och kostnader frångår man dock helt eller delvis affärsbokföringens uppgifter. Bland de viktigare kalkylerade posterna kan nämnas bostadsförmån och avskrivningar.

Redovisningen i JEU ger en mer rättvisande bild av resultatutvecklingen än vad deklarationsmaterialet ger. Detta sammanhänger bl a med att periodiseringen av olika intäkter och kostnader inte påverkas av bokslutsdispositioner i så stor utsträckning som i DU. Vidare innehåller JEU vissa kalkylmässiga beräkningar.

I tabell 11.8 redovisas intäkter, kostnader och resultat för jord- respektive skogsbruket samt det sammanlagda resultatet för jord och skogsbruket enligt JEU 1988.

Det kalkylerade resultatet i jord- respektive skogsbruket före arrende- och räntekostnader samt familjens arbetsersättning har belastats med avskrivningar till nuvärde. Kostnaderna för anhörigas arbete har kalkylerats på basis av antalet redovisade timmar.

Resultat i jordbruk

Intäkter i jordbruket redovisas med uppdelning på vegetabilier, animalier och övrig produktion. Redovisningen avser i princip företag med 1 600 – 3 199 standardtimmar för de driftsinriktningar som omfattas av JEU (se faktarutan på föregående sida) med undantag för mjölk och jordbruksväxter. För dessa driftsinriktningar omfattar redovisningen även företag med 3 200–5 599 respektive 800–1 599 standardtimmar.

För vegetabilier ingår enbart intäkter från avsalugrödor i redovisningen.

I övrig produktion ingår inventariehyror, återbäring och efterlikvid, körslor etc.

Kostnader i jordbruket redovisas med uppdelning på förnödenheter, underhåll, avskrivningar, arbetskostnader, arrendekostnader och räntenetto. Räntenetto utgör skillnaden mellan räntekostnader och ränteintäkter.

Som förnödenheter har medräknats fodermedel, handelsgödsel, utsäde, drivmedel etc. Till underhållskostnader har räknats utgifter enligt affärsbokföringen samt anställdas arbete med underhåll, dragkraft och uttag av virke från egen skog.

Som arbetskostnader utanför familjen räknas direkta löner, arbetsgivareavgifter, värdet av förmåner av produkter, bil, telefon etc. Som övriga kostnader räknas diverse kostnader för växtodling och husdjur, körslor, försäkringar, personbil etc.

Resultat i skogsbruk

Redovisningen av skogsbruket i de lantbruksekonomiska undersökningarna är begränsad till skogsbruket vid jordbruksföretag med mer än 2 ha åker. Från DU erhålls uppgifter om intäkter från skogsprodukter samt insättning och uttag från skogskonto. JEU redovisar en detaljerad kalkyl av skogsbrukets intäkter och kostnader för de driftsinriktningar och standardtimklasser som omfattas av JEU (se ovan).

Skogsbrukets intäkter enligt JEU har beräknats exkl värdeändring av skogsförrådet.

Tabell 11.8

Intäkter, kostnader, avskrivningar m m till nukostnader samt resultatet i jord- och skogsbruket. Kronor per företag
Receipts, costs, depreciations etc., to current costs and the results in agriculture and forest land. Swedish kronor per holding

	Ro 1 Jordbruks- växter	Mjök	Övrig husdjurs- skötsel	Växtod- ling och husdjurs- skötsel	Svin- produkt- tion	Ro 2 Mjök	Ro 3 Mjök
	800 – 1 599	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199
Jordbruket							
<i>Intäkter</i>							
Vegetabilier	278 234	20 510	66 178	255 249	139 341	1 884	1 378
Animalier	52 643	371 327	409 289	297 592	414 821	400 229	392 862
Övrigt	57 853	12 877	28 356	56 069	40 071	17 562	45 904
Summa intäkter	388 731	404 715	503 823	608 910	594 233	419 675	440 143
<i>Kostnader</i>							
Förnödenheter	121 948	107 236	197 917	204 204	221 975	118 938	130 531
Underhåll	36 329	29 029	38 462	49 251	44 654	35 272	36 245
Övrigt	75 229	65 045	79 318	100 031	87 439	60 442	72 276
Summa kostnader	233 505	201 310	315 698	353 486	354 068	214 653	239 052
Resultat före avskrivningar, arbets- och arrendekostnader samt räntenetto	155 225	203 405	188 126	255 424	240 164	205 023	201 091
<i>Avskrivningar</i>							
Ekonomibyggnader	14 618	13 837	20 118	19 161	21 877	12 557	13 183
Byggnadsinventarier	15 813	24 575	37 010	32 777	41 704	26 371	29 254
Markanläggningar	4 108	2 061	3 051	3 764	3 376	734	1 168
Markinventarier	1 126	3 708	2 174	1 680	1 359	3 970	2 159
Maskiner och redskap	54 400	40 307	49 501	61 676	55 458	39 861	51 361
Summa avskrivningar	90 064	84 489	111 853	119 058	123 774	83 493	97 124
<i>Arbetskostnader</i>							
Anställda	4 616	1 078	531	5 309	4 993	1 113	4 760
Kalkylerad ersättning anhöriga 16 år –	9 977	14 781	13 148	22 909	15 545	32 785	20 738
Summa arbetskostnader	14 593	15 858	13 679	28 218	20 538	33 898	25 498
Arrendekostnader	18 500	7 505	6 966	22 622	11 709	4 917	675
Summa avskrivning, arbets- och arrende- kostnader	123 157	107 852	132 498	169 897	156 021	122 308	123 296
Resultat före räntenetto	32 069	95 552	55 627	85 527	84 143	82 715	77 794
Räntenetto	47 179	16 057	40 507	54 547	42 151	15 965	21 672
Resultat i jordbruket före ränta på eget kapital och ersättning för eget arbete	-15 109	79 496	15 121	30 979	41 992	66 750	56 123
Skogsbruket							
Intäkter (exkl värdeändringar skogsförrådet)	17 327	15 437	20 510	16 523	23 537	32 810	56 355
Kostnader	2 843	3 865	6 450	2 694	5 660	6 593	9 938
Resultat före avskrivningar, arbetskostnader och räntenetto	14 484	11 572	14 059	13 829	17 877	26 217	46 416
Avskrivningar på maskiner och redskap	596	678	742	359	490	1 270	2 373
<i>Arbetskostnader</i>							
Anställda	203	109	166	494	227	848	537
Kalkylerad ersättning anhöriga 16 år –	452	187	450	870	1 361	4 436	1 963
Summa arbetskostnader	655	296	616	1 364	1 588	5 285	2 500
Summa avskrivningar och arbetskostnader	1 251	974	1 358	1 723	2 078	6 555	4 873
Resultat före räntenetto	13 233	10 598	12 701	12 106	15 799	19 662	41 543
Räntenetto	2 548	2 189	2 477	3 918	3 352	6 025	6 392
Resultat i skogsbruket före ränta på eget kapital och ersättning för eget arbete	10 685	8 409	10 224	8 188	12 447	13 636	35 151
Resultat i jord- och skogsbruket före ränta eget kapital och ersättning för eget arbete	-4 424	87 905	25 345	39 167	54 439	80 386	91 274

Källa: SCB. Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU).

Taxerade resultat i jord- och skogsbruk

Uppgifter rörande jordbruksföretagens resultat kan i första hand hämtas ur JEU, som är uppbyggd enligt företagsekonomiska principer. Det kan dock vara av intresse att även följa det taxerade resultatet i jordbruket.

I tabell 11.9 redovisas taxerade intäkter av vegetabilier, animalier och övrigt samt summa bruttointäkter exkl balansändringar m m från DU 1985–1988.

Tabell 11.9

Jordbrukarnas taxerade intäkter 1985–1988. Kronor per företag (fysiska personer)

Holders receipts in agriculture in 1985–1988. Swedish kronor per holding (natural persons)

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988
Vegetabilier				
20,1 – 30,0	53 077	49 525	45 763	46 586
30,1 – 50,0	99 221	96 138	86 018	89 253
50,1 – 100,0	239 522	229 726	202 467	207 323
100,1 – 200,0	589 786	541 047	507 138	518 788
Animalier				
20,1 – 30,0	212 771	210 809	222 908	230 189
30,1 – 50,0	324 252	332 302	332 384	355 704
50,1 – 100,0	457 025	461 928	507 221	532 439
100,1 – 200,0	601 007	632 101	716 344	716 099
Övriga intäkter				
20,1 – 30,0	71 157	75 095	85 197	91 920
30,1 – 50,0	84 958	88 004	98 379	101 712
50,1 – 100,0	116 355	109 166	139 092	160 366
100,1 – 200,0	207 327	150 180	222 646	269 403
Summa bruttointäkter exkl balansändringar				
20,1 – 30,0	337 005	335 429	353 868	368 695
30,1 – 50,0	508 431	516 444	516 781	546 669
50,1 – 100,0	812 902	818 854	848 780	900 128
100,1 – 200,0	1 398 120	1 373 662	1 446 128	1 504 290

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

I tabell 11.10 redovisas taxerade kostnader, balansändringar m m och bruttointäkter minus kostnader (inkl egenavgifter) efter balansändringar m m från DU 1985–1988.

Tabell 11.10
Jordbrukarnas taxerade kostnader, balansändringar m m samt bruttointäkter minus kostnader 1985–1988. Kronor per företag (fysiska personer)
Holders costs and trading results in agriculture 1985–1988. Swedish kronor per holding (natural persons)

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988
Utsäde, foder och handelsgödsel				
20,1 – 30,0	87 279	86 287	85 897	84 896
30,1 – 50,0	139 073	140 344	130 830	134 196
50,1 – 100,0	219 387	217 221	216 115	220 260
100,1 – 200,0	347 148	359 935	362 553	359 299
Underhåll och värde- minskningsavdrag				
20,1 – 30,0	61 258	61 789	66 571	69 177
30,1 – 50,0	87 440	90 003	90 713	99 067
50,1 – 100,0	137 354	138 775	145 245	161 058
100,1 – 200,0	231 257	217 769	237 238	251 345
Övriga kostnader inkl egenavgifter				
20,1 – 30,0	141 211	136 672	142 328	155 107
30,1 – 50,0	212 384	217 456	218 969	233 010
50,1 – 100,0	367 894	370 369	389 055	415 269
100,1 – 200,0	714 074	695 916	739 290	777 502
Summa kostnader				
20,1 – 30,0	289 748	284 748	294 796	309 180
30,1 – 50,0	438 897	447 803	440 512	466 273
50,1 – 100,0	724 635	726 365	750 415	796 587
100,1 – 200,0	1 292 479	1 273 620	1 339 081	1 388 146
Balansändringar m m				
20,1 – 30,0	4 528	6 536	8 038	9 765
30,1 – 50,0	7 528	6 198	11 194	9 330
50,1 – 100,0	8 398	12 158	11 679	10 335
100,1 – 200,0	12 167	15 675	13 811	9 183
Bruttointäkter minus kostnader (inkl egen- avgifter) efter balans- ändringar m m				
20,1 – 30,0	42 730	44 145	51 034	49 750
30,1 – 50,0	62 005	62 443	65 075	71 065
50,1 – 100,0	79 869	80 331	86 687	93 206
100,1 – 200,0	93 474	84 368	93 236	106 961

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Prisindex

Genom lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp utarbetas och publiceras månatligen indextal över prisutvecklingen på jordbrukets område. Detta indexsystem syftar främst till att möjliggöra jämförelser, med beaktande av indexsystemets konstruktion, mellan jordbruksprodukternas prisutveckling i olika produktions- och handelsled. Vidare belyses prisutvecklingen för jordbrukets inköpta produktionsmedel samt prisutvecklingen vid internationell handel med jordbruksprodukter.

Följande indexserier beräknas:

- 1 Produktionsmedelsprisindex
- 2 Avräkningsprisindex
- 3 Prisregleringsprisindex
- 4 Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel
- 5 Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel
- 6 Världsmarknadsprisindex

Vidare beräknas två delserier av det officiella konsumentprisindex (KPI), som är ett kedjeindex med ettårslänkar. Dessa delserier omfattar "övriga" livsmedel och totalindex exkl. jordbruksreglerade livsmedel. Härutöver redovisas för jämförelser och analyser index för livsmedel i KPI.

Serierna 1–3 och 6 utarbetas av jordbruksnämnden och 4–5 av SCB.

Indextalen skall i princip visa prisutvecklingen vid oförändrad kvalitet på de varor som prismäts. Höjda priser till följd av förbättrad varukvalitet skall således ej påverka index.

Basperiod för indextalen är numera 1980. Tidigare var budgetåret 1966/67 basperiod. Vikterna i indexserierna 1–3 och 6, vilka ändras i juli varje år, baseras på normerade värden avseende produktion, konsumtion och inköp för året närmast före det budgetår vikterna skall användas. Indextalen med nya vikter kedjas till äldre serier på grundval av relationer mellan indextalen under budgetåret närmast före viktbytet. Vikterna i indexserierna 4 och 5, vilka ändras i januari varje år, baseras på vikterna i konsumentprisindex och kedjning av indextalen görs.

Produktionsmedelsprisindex belyser prisutvecklingen för jordbrukets inköpta produktionsmedel exklusive lejt arbete. Prismätningen sker för förnödenheter, tjänster, avskrivning, underhåll och ränta på lånat kapital.

Vägningstalen i produktionsmedelsprisindex baseras på

beräkningsunderlaget till jordbrukets totalkalkyl. Vid vägningstalsberäkningarna samt vid den löpande indexframskrivningen används i möjligaste mån de priser som möter jordbrukaren vid inköp av olika produktionsmedel. Priserna i totalkalkylen och produktionsmedelsprisindex redovisas exklusive mervärdesskatt.

Avräkningsprisindex belyser prisutvecklingen vid producenternas försäljning av sådana jordbruksprodukter som övergår från jordbrukssektorn till andra sektorer i samhället. Försäljningen inom jordbrukssektorn av sådana produkter som vidareförläddas ingår inte i index.

Vägningstalen i avräkningsprisindex grundas på s k normkalkyler, vilka utarbetas inom lantbruksekonomiska samarbetsnämndens sektorsgrupp. De i indexberäkningarna använda priserna skall i princip avse pris vid gård. Priserna inkluderar i allmänhet produktbundna subventioner.

Prisregleringsprisindex skall registrera prisutvecklingen för jordbrukets varor i det led där prisregleringen verkar (t ex slaktdjur vid slakteri och konsumtionsmjölk vid mejeri), vilket för flertalet varor är ett led senare än i avräkningsprisindex.

Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel bygger huvudsakligen på SCBs producentprisindex för livsmedelsindustrin och avser delvis priser för samma varor som i prisregleringsprisindex.

Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel mäter prisutvecklingen i detaljhandeln för motsvarande varor som producentprisindex för livsmedelsindustrin. Viktsystemet och varuurläget är i princip desamma som för detta. Prisuppgifterna är identiska med dem för konsumentprisindex (se nedan).

Världsmarknadsprisindex avser att mäta prisutvecklingen vid internationell handel för de jordbruksprodukter som inverkar på den inhemska prisbildningen. Prisberäkningarna grundar sig vad gäller vegetabilieprodukter på internationella noteringar och vad gäller animalieprodukter på priser inom EG vilka justeras för gällande importavgifter och exportbidrag.

Konsumentprisindex utarbetas månadsvis av SCB och skall mäta prisförändringar vid oförändrad levnadsnivå. Mervärdesskatt ingår i prisuppgifterna för konsumentprisindex men inte i prisuppgifterna för övriga indexserier.

Utvecklingen av de olika indexserierna utarbetade inom lantbruksekonomiska samarbetsnämnden och SCB för perioden 1985–1989 framgår av tabell 11.14.

Produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex, som beskrivs på föregående sida, har en central roll vid jordbrukspolitiska ställningstaganden.

I tabell 11.11 redovisas vissa prisserier som utnyttjats vid indexberäkningarna. Prisserierna för fabrikspotatis avser potatis för stärkelse och råsprit. För konsumtionsmjölk redovisas priset i kronor per 100 liter. I tabell 11.12 återfinns indextal för delposterna i avräkningsprisindex.

Tabell 11.11

Priser på traktorer, drivmedel, handelsgödsel, vegetabilier och animalier 1985–1989

Prices of tractors, fuel, fertilizers and vegetable and animal products in 1985–1989

Varuslag	1985	1986	1987	1988	1989
Traktorer, kr/st	193 300	192 800	203 607	228 549	..
Drivmedel, kr/100 liter					
Dieselolja	289	205	203	205	243
Handelsgödselmedel, kr/100 kg					
Kalksalpeter, 15,5 % N	116	115	110	110	107
Kalkammonsalpeter, 28,0 % N	181	179	172	177	176
Superfosfat, 9,0 % P	113	120	122	125	131
Supra PK 7–13	135	144	146	148	152
Supra NPK 17–6–12	240	246	243	249	255
Supra NPK 20–5–9	235	239	235	241	244
Vegetabilier, kr/100 kg					
Vete	134	136	129	134	136
Råg	132	130	125	136	146
Korn	125	123	116	124	136
Havre	119	117	113	125	136
Vallhö	79	106	130	– ¹	– ¹
Matpotatis	172	184	226	184	200
Fabrikspotatis	55	58	56	55	57
Sockerbetor	29	30	30	30	31
Vetekli	155	156	154	160	174
Kraftfoderblandningar	308	314	315	328	341
Melass	153	164	169	160	164
Animalier, kr/100 kg					
Kött av					
Storboskap	1 885	2 054	2 357	2 715	2 803
Mellankalv	2 257	2 139	2 427	2 953	3 198
Mindre kalv	1 308	1 293	1 406	1 555	1 625
Häst	1 103	837	1 242	1 546	1 353
Får och lamm	1 917	1 959	2 245	2 539	2 463
Slaktsvin	1 279	1 297	1 422	1 479	1 501
Fjäderfä	1 546	1 711	1 715	1 699	1 904
Mejerimjolk	257	283	293	308	316
Konsumtionsmjölk	425	448	467	499	532
Smör	1 831	1 947	2 015	2 150	2 172
Ost, helfet					
Svecia	2 305	2 452	2 568	2 862	3 049
Herrgård	2 460	2 608	2 750	2 973	3 195
Ägg	1 028	1 117	1 084	1 130	1 117

1) Upphört 1988–02.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 11.12

Indextal i delposter i avräkningsprisindex 1985–1989 (1980 = 100)

Producer price index. Indices for subtotals in 1985–1989. (1980 = 100)

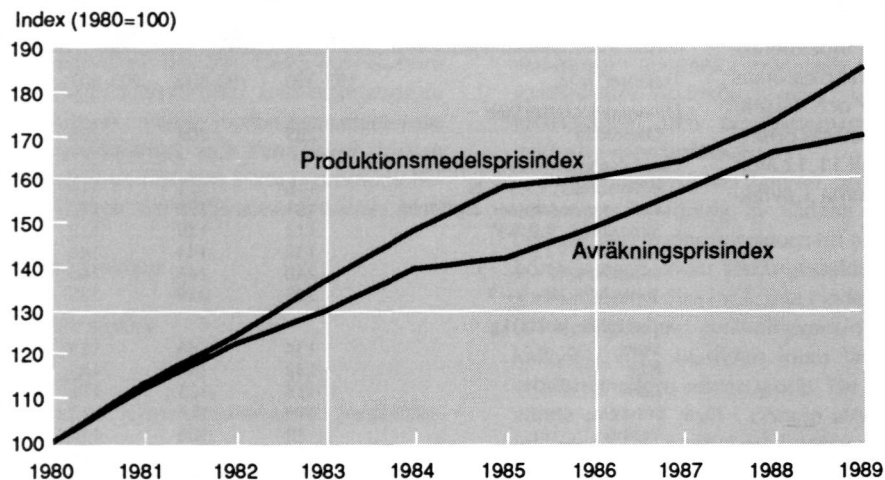
Varuslag	1985	1986	1987	1988	1989
Brödsäd	157	155	152	157	161
Fodersäd	149	146	144	156	169
Matpotatis	129	139	168	142	130
Fabrikspotatis	128	131	130	128	131
Sockerbetor	153	159	163	168	170
Oljevaxter	145	140	143	163	178
Mjolk	148	162	167	176	179
Ägg	170	188	184	195	195
Storboskap	118	126	145	167	171
Hästkött	113	8/	119	151	139
Kalvkött	123	114	128	138	164
Fårkött	127	125	135	151	153
Fläsk	140	140	151	157	158

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Diagram 11.13

Produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex 1980–1988 (1980 = 100)

Cost price index and producer price index in 1980–1988. (1980 = 100)

Utvecklingen i produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex 1980–1989 redovisas i diagram 11.13.

I tabell 11.14 redovisas utvecklingen av jordbrukets prisindex 1985–1989.

Annan publicering

Prisindex på jordbruksområdet, varje månad sedan juli 1966; tidigare under benämningen Indextal för prisutvecklingen på jordbrukets område; vissa uppgifter publiceras dessutom i Jordbruksekonomiska meddelanden. Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp (stencil).

Prisindex på jordbruksområdet 1966/67–1985/86. Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp. 1989 (stencil).

Prisindex på jordbruksområdet. Redogörelse för beräkningsmetoder. Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp 1989.

Priser i jordbruket under 25 år – prisindex för produkter och produktionsmedel i jordbrukarledet. Meddelande från Jordbrukets utredningsinstitut 1970:4.

Tabell 11.14

Jordbrukets prisindex 1985–1989 (1980 = 100)

Agricultural price indices in 1985–1989 (1980 = 100)

Index	1985	1986	1987	1988	1989
Produktionsmedelsprisindex					
Förnödenheter	173	171	171	179	191
Tjänster	153	161	172	184	200
Kapitalkostnader	144	149	155	165	174
Totalt	158	160	164	173	185
Avräkningsprisindex					
Vegetabilier	148	148	152	156	162
Animalier	141	150	158	169	172
Totalt	142	149	157	166	170
Prisregleringsprisindex					
Vegetabilier	159	165	177	174	179
Animalier	173	183	189	199	208
Totalt	170	179	187	193	202
Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel					
Vegetabilier	171	183	193	206	222
Animalier	175	186	193	207	220
Totalt	174	185	193	206	220
Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel					
Vegetabilier	172	184	193	208	223
Animalier	184	194	203	219	235
Totalt	180	191	200	215	231
Konsumentprisindex					
Övriga livsmedel ¹	161	175	177	180	187
Totalt exkl jordbruksreglerade livsmedel	150	156	163	172	183
Totalt inkl jordbruksreglerade livsmedel	154	160	167	177	188
Världsmarknadsprisindex					
Vegetabilier	84	63	54	72	98
Animalier	130	122	117	110	128
Totalt	116	104	99	98	118

1) Ej jordbrukreglerade livsmedel.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Jordbrukarfamiljernas inkomster

Taxerade nettointäkter, underskott m m

Storleken och sammansättningen av jordbrukarfamiljernas inkomster är i hög grad beroende på jordbruksföretagens storlek, driftsinriktning etc. Uppgifter om jordbrukarnas inkomster kan i första hand hämtas från DU.

I tabell 11.15 redovisas de taxerade nettointäkterna samt sammanräknad inkomst från olika förvärvskällor.

I diagram 11.16 redovisas sammansättningen 1988 av jordbrukarnas sammanräknade inkomst.

Nettointäkten i en förvärvskälla redovisas som noll i de fall underskott uppkommer.

I nettointäkt av tjänst medräknas pensioner och vissa andra skattepliktiga transfereringar. Som övriga förvärvskällor räknas nettointäkt av rörelse, annan fastighet och tillfällig förvärvsverksamhet.

Tabell 11.15

Jordbrukarnas taxerade nettointäkter samt sammanräknad inkomst 1985–1988. Kr per brukare inkl maka/make

The farmers assessed net receipts from different sources of income in 1985–1988. Swedish kronor per holder incl spouse

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988 ¹
Nettointäkt av jordbruksfastighet				
2,1– 5,0	7 259	6 010	4 607	4 788
5,1– 10,0	11 440	12 023	14 278	14 529
10,1– 20,0	26 771	26 588	25 516	27 059
20,1– 30,0	44 159	45 304	50 449	52 374
30,1– 50,0	58 319	59 566	62 214	67 391
50,1–100,0	69 335	70 438	74 194	81 042
100,1–200,0	78 695	74 930	79 587	86 140
200,1–	83 985	78 623	85 756	84 487
Samtliga	34 354	34 867	36 527	39 533
Nettointäkt av tjänst				
2,1– 5,0	93 351	103 856	112 073	120 493
5,1– 10,0	83 259	92 040	91 598	105 996
10,1– 20,0	62 273	72 837	84 772	99 056
20,1– 30,0	49 223	57 623	60 627	77 053
30,1– 50,0	38 101	44 680	54 623	58 630
50,1–100,0	34 627	40 053	45 146	51 205
100,1–200,0	37 109	46 001	51 101	60 373
200,1–	41 554	46 275	49 129	52 205
Samtliga	61 840	70 326	76 845	87 370
Nettointäkt av kapital				
2,1– 5,0	6 175	5 179	5 573	5 959
5,1– 10,0	7 254	4 879	4 676	4 508
10,1– 20,0	7 013	5 438	5 363	5 529
20,1– 30,0	5 687	4 087	3 908	3 891
30,1– 50,0	5 397	4 776	4 534	4 680
50,1–100,0	5 268	4 194	3 932	4 279
100,1–200,0	7 376	5 561	5 813	6 271
200,1–	12 020	8 500	8 760	7 687
Samtliga	6 362	4 893	4 822	4 955
Nettointäkt av övriga förvärvskällor				
2,1– 5,0	5 018	5 702	6 778	11 243
5,1– 10,0	4 726	7 172	8 837	7 686
10,1– 20,0	4 955	6 543	8 087	9 798
20,1– 30,0	2 085	3 766	3 829	2 485
30,1– 50,0	2 874	3 985	4 489	5 902
50,1–100,0	3 803	5 369	3 998	5 336
100,1–200,0	5 039	7 822	6 972	7 991
200,1–	13 430	17 229	13 593	15 995
Samtliga	4 169	5 747	6 457	7 524
Sammanräknad inkomst				
2,1– 5,0	111 803	120 747	129 031	142 483
5,1– 10,0	106 679	116 114	119 389	132 719
10,1– 20,0	101 012	111 406	123 738	141 442
20,1– 30,0	101 154	110 780	118 813	135 803
30,1– 50,0	104 691	113 007	125 860	136 603
50,1–100,0	113 033	120 054	127 270	141 862
100,1–200,0	128 219	134 314	143 473	160 775
200,1–	150 989	150 627	157 238	160 374
Samtliga	106 725	115 833	124 651	139 382

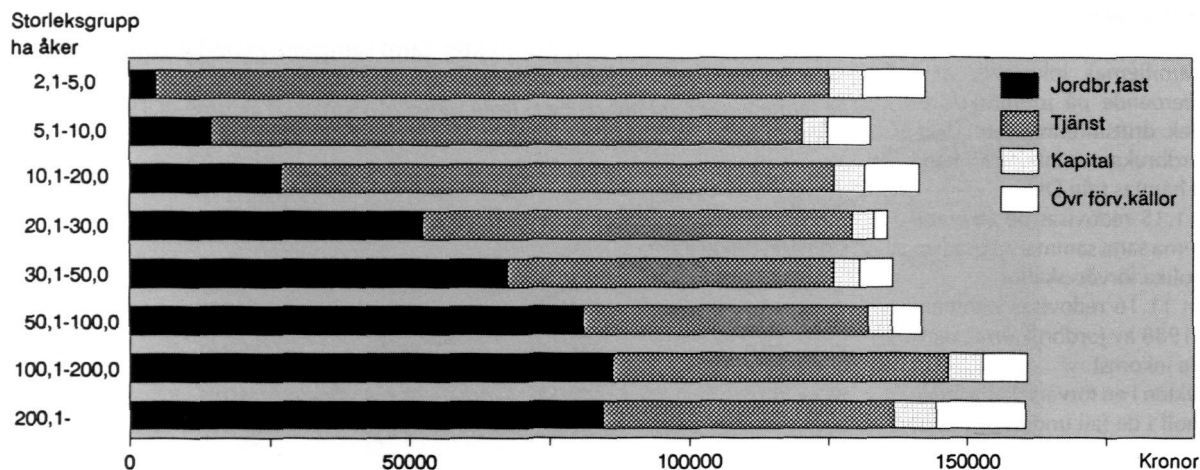
1) Preliminära uppgifter.

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Diagram 11.16

Nettointäkter från olika förvärvskällor 1988 inom olika storleksgrupper av företag. Kr per brukare inkl maka/make
Assessed net receipts from different sources of income in 1988. Swedish kronor per holding incl spouse

I tabell 11.17 redovisas jordbrukarnas avdrag samt statligt taxerad inkomst 1985–1988.

Med underskott av jordbruksfastighet avses det totala underskottet oavsett om det kunnat utnyttjas eller ej.

Utnyttjat underskott i förvärvskälla avser utnyttjade underskott från samtliga förvärvskällor.

Förlustavdrag innefattar underskott som inte kunnat utnyttjas tidigare år.

Tabell 11.17

Jordbrukarnas avdrag samt statligt taxerad inkomst, 1985–1988. Kr per brukare inkl maka/make

The farmers deductions and assessed income for the governmental taxation in 1985–1988. Swedish kronor per holder incl spouse

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988 ¹
Underskott av jordbruksfastighet				
2,1– 5,0	7 480	7 382	10 113	12 606
5,1– 10,0	7 857	10 196	8 980	11 885
10,1– 20,0	5 932	6 529	10 046	11 324
20,1– 30,0	7 393	6 700	5 009	7 519
30,1– 50,0	4 016	4 717	5 459	5 069
50,1– 100,0	4 693	4 845	4 400	4 383
100,1– 200,0	11 005	12 499	10 438	7 640
200,1–	18 003	22 646	16 161	17 918
Samtliga	6 520	7 203	7 909	9 279
Av deklaranten utnyttjat underskott i förvärvskälla				
2,1– 5,0	10 793	10 395	12 880	17 053
5,1– 10,0	10 955	14 500	12 291	16 203
10,1– 20,0	7 699	9 192	12 242	15 292
20,1– 30,0	7 427	8 711	6 917	9 721
30,1– 50,0	4 406	5 837	6 546	7 030
50,1– 100,0	5 010	5 527	5 328	6 559
100,1– 200,0	7 203	9 648	8 548	8 746
200,1–	9 840	12 443	12 998	12 814
Samtliga	7 958	9 440	9 895	12 478
Övriga allmänna avdrag och förlustavdrag				
2,1– 5,0	845	1 266	1 345	3 323
5,1– 10,0	1 291	1 683	2 193	1 901
10,1– 20,0	1 151	1 946	1 861	2 302
20,1– 30,0	1 920	2 345	2 551	3 149
30,1– 50,0	2 572	2 938	3 419	4 806
50,1– 100,0	3 833	4 483	5 037	6 792
100,1– 200,0	6 989	8 201	8 647	10 414
200,1–	12 347	10 636	12 894	14 282
Samtliga	1 970	2 532	2 813	3 771
Statligt taxerad inkomst				
2,1– 5,0	100 165	109 055	114 806	122 107
5,1– 10,0	94 433	99 930	104 905	114 615
10,1– 20,0	92 162	100 268	109 635	123 848
20,1– 30,0	91 807	99 724	109 345	122 933
30,1– 50,0	97 712	104 232	115 895	124 767
50,1– 100,0	104 190	110 045	116 905	128 511
100,1– 200,0	114 026	116 466	126 278	141 615
200,1–	128 802	127 548	131 346	133 278
Samtliga	96 797	103 861	111 943	123 133

1) Preliminära uppgifter.

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Jordbrukarnas tillgångar och skulder

Jordbrukarnas tillgångar och skulder har sedan lång tid redovisats i DU. I samband med en översyn av DU slopades fr o m 1978 specificeringen på olika tillgångsslag. Den årliga redovisningen i DU omfattar från nämnda år enbart summa tillgångar och summa skulder.

Som en intermitterande utvidgning av DU har SCB genomfört specialinriktade undersökningar rörande jordbrukarnas kapitalförhållanden och skuldsättning den 31 december 1981 respektive 1986 (TSU).

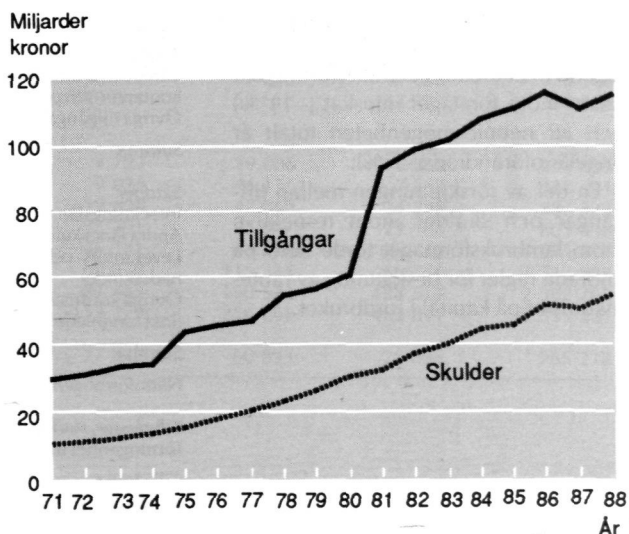
Av diagram 11.18 framgår utvecklingen av jordbrukarnas totala tillgångar och skulder under perioden 1971–1988 enligt DU. Vad gäller tillgångsvärdena finns jämförelseproblem över tiden. Detta problem sammanhänger med att fastigheternas taxeringsvärden förändras språngvis ungefär vart femte år i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna. Vidare har principerna för lagervärdering och värderingen av husdjursbeståndet ändrats under 1970-talet.

Det bör noteras att uppgifterna i diagram 11.18 förutom tillgångar och skulder i jordbruksföretagen även innefattar brukarnas tillgångar och skulder i rena skogsfastigheter, rörelse, annan fastighet och privat. Fastigheterna är upptagna till taxeringsvärden och någon omräkning till marknadsvärden har inte skett. Ändringar under perioden i principerna för lagervärdering och värdering av husdjursbeståndet respektive börsnoterade aktier har inte beaktats.

Diagram 11.18

Jordbrukarnas totala tillgångar och skulder (fysiska och juridiska personer) i löpande priser 1971–1988, miljarder kronor

The farmers total assets and liabilities (natural and artificial persons), 1971–1988. Totals in 1000 millions of Swedish kronor

Undersökningen av jordbrukarnas tillgångar och skulder den 31 december 1986 (TSU)

Populationen i undersökningen om tillgångar och skulder i jordbruket omfattar brukare inkl maka/make vid jordbruksföretag med mer än 2 ha åker och fysisk person som brukare.

TSU 1986 bygger på deklarationsmaterial avseende ca

3 900 företag ingående i den ordinarie deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU) 1986.

I en tidigare undersökning av jordbrukarnas tillgångar och skulder avseende förhållandena den 31 december 1981 byggde vissa uppgifter på en kompletterande enkät.

Ur TSU erhålls information om jordbrukarnas tillgångar och skulder med fördelning på delposter. I tabell 11.19 redovisas utförliga uppgifter om jordbrukarnas totala tillgångar inom och utanför lantbruksföretag över 2 ha åker 1981 och 1986.

Av tabellen framgår bl a att både tillgångar och skulder ökat såväl inom som utanför företaget. Det framgår vidare att den procentuella ökningen är större utanför företaget än inom företaget och att skulderna ökat mer än tillgångarna. Det senare gäller speciellt inom företaget, vilket medfört att nettoförmögenheten inom företaget minskat (–11 %) och att nettoförmögenheten totalt är ungefär oförändrad (–1 %).

En del av förskjutningen mellan tillgångar och skulder inom respektive utom lantbruksföretaget torde bero på ändrade regler för beskattning av ränteinkomster på kapital i jordbruket.

Tabell 11.19

Jordbrukarnas totala tillgångar, skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1981 och 1986 (fysiska personer). Totalbelopp i miljoner kr

The farmers assets and liabilities 31 december 1981 and 1986 (natural persons). Totals in millions of Swedish kronor

	Miljoner kronor		Förändring i %
	1981	1986	1981–1986
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet inom lantbruksföretaget			
<i>Tillgångar</i>			
Jordbruksfastigheter	43 565	42 713	– 2
Annan fastighet	480	1 139	+137
Inventarier	9 795	11 858	+ 21
Lager	9 084	10 501	+ 16
Insatser m m	1 848	2 817	+ 52
Bankmedel (inkl skogskonto), kontanter och postgiro	4 994	6 205	+ 24
Övriga tillgångar	2 203	2 741	+ 24
Summa	71 969	77 974	+ 8
<i>Skulder</i>			
Inteckningslån	15 979	24 088	+ 51
Andra låneskulder	4 879	5 975	+ 22
Leverantörs- och omkost- nadsskulder	3 498	4 573	+ 31
Övriga kortfristiga skulder (inkl fondmedel)	1 099	1 904	+ 73
Summa	25 455	36 540	+ 44
Nettoförmögenhet	46 514	41 434	– 11
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet utanför lantbruksföretaget			
<i>Tillgångar</i>			
Jordbruksfastigheter	892	1 097	+ 23
Annan fastighet	6 028	5 181	– 14
Inventarier inkl. personbil, lager	1 638	2 459	+ 50
Obligationer och aktier	2 411	4 668	+ 94
Bankmedel och kontanter	5 036	9 739	+ 94
Övriga tillgångar	2 498	2 966	+ 19
Summa	18 503	26 110	+ 41
<i>Skulder</i>			
Inteckningslån	3 399	3 230	– 5
Andra låneskulder	1 373	2 822	+106
Kortfristiga skulder	1 155	2 813	+146
Summa	5 925	8 865	+ 50
Nettoförmögenhet	12 574	17 245	+ 37
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet totalt			
Tillgångar	90 472	104 083	+ 15
Skulder	31 380	45 405	+ 45
Nettoförmögenhet	59 092	58 679	– 1

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

Tabell 11.20

Lantbruksföretagens tillgångar den 31 december 1986. Kronor per företag (fysiska personer)

The holdings assets 31 december 1986. Swedish kronor per holding (natural persons)

Redovisnings- grupper	Lantbruksföretag över 2 ha						Summa tillgångar
	Jordbruks- fastighet och annan fastighet	Inventarier inkl personbil	Lager inkl husdjur	Insatser i ekonomiska föreningar m m	Bankmedel (inkl skogs- konto), kon- tanter, postgiro	Fordringar och andra skattepliktiga tillgångar	
Riksområden							
Ro 1	518 952	147 510	140 612	35 765	79 416	36 775	959 030
Ro 2	407 628	96 413	84 571	22 757	52 712	20 126	684 207
Ro 3	273 205	86 915	55 509	19 295	35 425	18 489	488 838
Brukarkategori							
Helt ägd	442 620	77 736	57 264	18 588	51 432	15 614	663 254
Huvudsakligen ägd	620 232	149 169	143 894	37 367	79 383	34 768	1 064 813
Huvudsakligen arrenderad	437 904	177 683	165 813	38 712	67 246	41 608	928 966
Helt arrenderad	31 708	123 058	118 006	29 041	52 618	35 393	389 824
Storleksgrupper							
2,1 – 5,0 ha	200 392	25 413	7 602	4 723	19 606	1 260	258 996
5,1 – 10,0 ha	261 525	43 992	22 572	9 028	44 116	7 668	388 901
10,1 – 20,0 ha	365 504	84 421	56 143	19 898	47 069	14 298	587 333
20,1 – 30,0 ha	441 255	124 684	115 311	35 391	65 947	23 308	805 896
30,1 – 50,0 ha	549 160	175 341	176 144	46 181	85 220	66 740	1 075 537
50,1 – 100,0 ha	767 664	262 804	270 176	60 870	115 335	66 740	1 543 589
100,1 – 200,0 ha	1 147 808	425 838	428 604	81 483	150 522	128 513	2 362 768
200,1 – ha	3 032 615	787 909	923 911	135 779	256 066	462 841	5 599 121
Samtliga	430 353	116 371	103 058	27 647	60 893	26 896	765 218

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

I tabellerna 11.20 och 11.21 redovisas medelvärden för tillgångar, skulder och nettoförmögenhet inom lantbruksföretaget den 31 december 1986 med uppdelning på olika grupper.

Tabell 11.21

Lantbruksföretagens skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1986. Kronor per företag (fysiska personer)

The holdings liabilities 31 december 1986. Swedish kronor per holding (natural persons)

Redovisnings- grupper	Lantbruksföretag över 2 ha		Kortfristiga skulder inkl fondmedel	Summa skulder	Nettoförmögenhet
	Långfristiga skulder	Andra låne- skulder			
	Intecknings- lån				
Riksområden					
Ro 1	320 595	79 709	97 242	497 546	461 484
Ro 2	186 921	48 513	43 525	278 959	405 248
Ro 3	147 071	31 411	28 391	206 873	281 965
Brukarkategori					
Helt ägd	184 088	30 412	34 942	249 442	413 812
Huvudsakligen ägd	376 522	71 325	92 303	540 150	524 663
Huvudsakligen arrenderad	319 241	100 750	104 669	524 660	404 307
Helt arrenderad	69 954	87 064	65 012	222 030	167 794
Storleksgrupper					
2,1 – 5,0 ha	51 980	3 510	3 453	58 943	200 053
5,1 – 10,0 ha	74 546	14 612	10 331	99 489	289 412
10,1 – 20,0 ha	126 362	37 238	26 015	189 615	397 718
20,1 – 30,0 ha	223 178	61 235	60 065	344 478	461 418
30,1 – 50,0 ha	367 169	92 721	98 786	558 676	516 861
50,1 – 100,0 ha	599 481	146 691	182 373	928 545	615 044
100,1 – 200,0 ha	1 078 496	267 059	358 780	1 704 335	658 433
200,1 – ha	2 385 932	596 628	964 486	3 947 046	1 652 075
Samtliga	236 396	58 635	63 566	358 597	406 621

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

Tabell 11.22

Jordbrukarnas tillgångar, skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1986. Kronor per brukare (inkl maka/make)

The farmers assets, liabilities and net capital 31 december 1986. Swedish kronor per holder (incl wife/husband)

Redovisnings- grupper	Lantbruksföretag över 2 ha			Utanför lantbruket			Nettoförmögenhet Totalt
	Tillgångar	Skulder	Nettoförmögenhet	Tillgångar	Skulder	Nettoförmögenhet	
Riksområden							
Ro 1	841 354	436 495	404 859	283 802	120 486	163 316	568 175
Ro 2	610 578	248 940	361 638	191 509	41 906	149 603	511 241
Ro 3	437 224	185 031	252 193	169 425	50 192	219 617	471 810
Brukarens ålder							
– 29 år	585 840	411 937	173 903	91 814	40 042	51 772	225 675
30 – 39 år	770 887	503 001	267 886	193 068	87 737	105 331	373 217
40 – 49 år	830 531	463 503	367 028	256 234	122 818	133 416	500 444
50 – 64 år	726 578	263 876	462 702	272 668	89 221	183 447	646 149
65 – år	394 025	64 273	329 752	199 905	14 211	185 694	515 446
Samtliga	678 200	317 819	360 381	227 097	77 105	149 992	510 373

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

I tabell 11.22 redovisas tillgångar, skulder och nettoförmögenhet såväl inom som utom företaget i form av medelvärden per brukare (inkl maka/make).

Annan publicering

Årligen publiceras vissa uppgifter om tillgångar och skulder i Deklarationsundersökningen för jordbrukare, SCB Statistiska meddelanden serie J 43. Mer specificerade uppgifter återfinns i SM J 1984:14 respektive J 43 SM 9003, Undersökning av jordbrukarnas tillgångar och skulder.

12 Stödåtgärder, försäkringar

I detta kapitel redovisas statliga stödåtgärder i form av pristöd och rationaliseringsinsatser. Vidare redovisas skördeskadestyddets uppläggning och resultat från ersättningsberäkningarna för 1989.

I ett par mindre avsnitt redovisas uppgifter om hagelskade- och husdjursförsäkringar.

Kapitel 12 innehåller avsnitt om

- Pristöd
- Rationaliseringsinsatser
- Skördeskadestydd
- Hagelskadeförsäkring
- Husdjursförsäkring

Pristöd

Den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område handhas av statens jordbruksnämnd enligt dess instruktion (1965:799 med senare ändringar). I verksamheten ingår bl a uppbörd av införselavgifter och fördelning av införselavgiftsmedel. Jordbruksnämnden handhar även viss verksamhet för vilken statliga budgetmedel tas i anspråk, såsom vissa livsmedelssubventioner i samband med prisstopp, viss utjämnings- och beredskapslagring, det s k norrlandsstödet samt prisutjämning på jordbruksvaror som används som råvaror inom industrin, främst livsmedelsindustrin.

Införselavgiftsmedel

Införselavgifter uttas vid import av jordbruksprodukter, fettvaror och fodermedel och möjliggör därigenom att avsedd prisnivå kan upprätthållas inom landet. Härvid förutsätts att utlandspriserna är lägre än de priser man åsyftar i Sverige.

Av de införselavgifter som flyter in återbetalas en mindre del i samband med återexport m m. Av återstoden avsätts ett på visst sätt beräknat belopp till olika ändamål inom den egentliga jordbruksregleringen (den s k fördelningsplanen). Huvuddelen av medlen inom fördelningsplanen tillförs de s k regleringsföreningarna för att kostnaderna i dessas marknadsreglerande verksamhet (exempelvis avlastning genom export eller lagring) skall täckas. Regleringsföreningarna, vilka arbetar enligt direktiv av jordbruksnämnden, tillförs också bl a vissa belopp av införselavgiftsmedel i samband med utbytesexport, dvs export i utbyte mot sådan import som sker av kvalitetsskäl m m.

Av medel som inflyter utöver den s k fördelningsplanen avdelas vissa belopp till speciella ändamål som ligger nära jordbruksregleringen. Fördelningsplanens totalbelopp, liksom även beloppen för särskilda ändamål utanför fördelnings-

planen, beslutas av statsmakterna. De tar också ställning till delbeloppen inom fördelningsplanen, vilka dock jordbruksnämnden har rätt att jämka. Förslagen till disposition av införselavgiftsmedlen har brukat föregås av överläggningar med lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen.

I tablå nedan redovisas influtna införselavgiftsmedel inom jordbruksregleringen under åren 1985/86 – 1988/89.

Varugrupp	Influtna införselavgiftsmedel ¹⁾ , milj kr			
	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Fodermedel	272,6	219,5	380,5	263,3
Fettvaror	462,0	584,1	627,0	609,8
Mejeriprodukter	128,0	144,7	182,5	209,5
Kött- och fläskvaror	218,0	301,3	624,5	512,5
Övriga vegetabilier	49,2	130,8	201,2	152,9
Övriga animalier	7,0	10,3	22,7	13,8
Summa	1 136,8	1 390,7	2 038,4	1 761,8

1) T o m 1986/87 exklusive belopp som återbetalas i samband med återexport, fr o m 1987/88 inklusive återbetalat belopp.

Användningen av de influtna införselavgiftsmedlen inom jordbruksregleringen under åren 1985/86–1988/89 redovisas i tabell 12.1.

Budgetmedel

Inom anslaget »Prisreglerande åtgärder» till jordbruksnämnden utgörs den största posten av ersättning för prishöjningar som inom gällande jordbruksreglering skulle kommit till stånd men som regeringen valt att ersätta med subventioner. Häri ingår även ersättning för direkta prissänkningar och ersättning för genom prisstopp förhindrade prishöjningar inom gällande »prisgränser».

Nämnden har använt pengarna till att via regleringsföreningarnas verksamhet höja avräkningspriserna (mejeriprodukter samt kött och fläsk), till att genom restitution av införselavgifter i vissa fall underlätta importen av varor för vilka brist föreligger, till att ge bidrag för lagring och till avsättningar till skörde-skadefonden som finansierar skördeskadestyddet.

Av tabell 12.2 framgår användningen under 1984/85–1988/89 av de statliga budgetmedel som inom jordbruks-nämndens ansvarsområde utgår till olika åtgärder inom jordbruks- och livs-medelsområdet.

Tabell 12.1

Användningen av införselavgiftsmedel inom jordbruksprisregleringen 1984/85–1988/89. Miljoner kronor

Disposition of revenues from import fees on agricultural products in 1984/85–1988/89. Millions of Swedish kronor

	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Inom fördelningsplanen	505,1	539,8	504,4	684,4	533,2
Svensk spannmålshandel	113,6	224,3	86,0	160,0	23,9
Sveriges potatisintressenter	29,5	27,5	27,5	30,0	27,5
Sveriges oljeväxtintressenter	—	—	—	—	—
Föreningen för mejeriprodukter	97,0	30,0	161,0	104,5	142,8
Svensk kötthandel ¹	106,2	4,0	4,0	39,0	59,0
Svensk ägghandel	68,0	66,0	52,0	52,0	52,5
Övrigt	90,8	115,3	137,4	296,4	227,5
Ej fördelade medel	—	72,7	36,5	2,5	—
Utom fördelningsplanen	63,8	138,7	149,4	676,5	384,0
Pristillägg för får och lamm	17,3	17,0	15,9	15,6	25,4
Utbyteshandel	35,1	79,5	119,9	155,1	138,1
Övrigt	11,4	42,2 ³	13,6	505,8 ⁴	220,5 ⁵
Diverse ²	132,6	511,2	639,0	538,2	465,6
Summa	701,5	1 189,7	1 292,8	1 899,1	1 382,8

1) Härav utbyteshandel kött och fläsk, 50,0 Mkr för budgetåret 1984/85.

2) Införselavgift för spannmål som direkt tillförts Svensk spannmålshandel samt viss del av fett-varuavgiften som direkt tillförts Sveriges oljeväxtintressenter. För 1986/87 har dessutom betalats fett-varuavgifter till Svensk spannmålshandel med 73 milj. kr.

3) Inkl. 28,7 Mkr som använts till återbetalning av lån.

4) Inkl. 300 Mkr för ersättning för uteblivna prishöjningar den 1 juli 1988 och 130,0 Mkr för över-föring till statsbudgeten anslagen C 3 och B 8 under IX:e huvudtiteln.

5) Inkl. 90 Mkr för ersättning för uteblivna prishöjningar.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Omställning 90

”Omställning 90” är ett program för spannmålsodlingen som tillkommit genom en överenskommelse mellan regeringen och LRF. Programmet syftar till att minska spannmålsodlingen och stimulera till alternativ markanvändning. Verksamheten startade 1988 och har fortsatt under 1989 och 1990. Ersättning enligt omställningsprogrammet utgår till lantbrukare som minskar arealen jordbruksprisreglerade grödor med minst 1/10 av 1987 års odling av de aktuella grödorna, dock minst 3 hektar.

Ersättningen utgår med mellan 700 och 2 900 kronor per hektar beroende på avkastningsförmågan i det aktuella skörde-området. För de lantbrukare som planterat skog inom pro-grammet utgår en tilläggsersättning. Ungefär 24 500 lant-brukare tecknade omställningsavtal för 1989. Avtalen omfat-tade detta år ca 258 000 hektar varav 5 000 hektar avsåg skogsplantering. Nära 420 miljoner kronor utbetalades i ersättningar. Med hänsyn till minskade exportkostnader upp-skattas den regleringsekonomiska effekten av omställnings-programmet 1989 bli en nettobesparing på 250 miljoner kronor.

Kobidrag

Under april 1989 ändrades förutsättningarna för utbetalning av stöd till jordbruket som en följd av en överenskommelse i GATT. Stöd till jordbruket skulle betalas ut på ett sådant sätt att det inte var produktionsstimulerande. Detta innebar att jordbrukets ersättning för höjda kostnader under 1989/90 inte skulle erhållas genom prishöjningar på produkterna utan i huvudsak genom direkt utbetalning till jordbrukarna. En ersättning på sammanlagt 1 170 miljoner kronor skulle betalas ut i två omgångar. Den 31 december 1989 skulle 720 miljo-ner betalas ut och återstoden betalas ut den 30 juni 1990.

Direktutbetalningen har avsett ersättning till mjölkproduk-tionen, det s k kobidraget som baserades på antalet kor under 1988. Per ko utbetalades 875 kronor. Till matpotatisodlingen utbetalades också en ersättning som ett arealstöd med 535 kronor per ha. Utbetalningen omfattade enbart företag med mer än 2 hektar åker, varav minst 0,5 ha matpotatis år 1988.

Tillsammans med ett förstärkt s k norrlandsstöd har direkt-utbetalningar skett i december 1989 omfattande 597 miljoner kronor till 33 500 jordbrukare.

Andra stöd

Sedan 1987 utbetalas ett arealbidrag för baljväxtodling baserat på lantbruksregistret. Stödet är 700 kronor per hektar och utgår för odling om minst 1,0 hektar. För 1989 betalades 25,8 miljoner kronor i stöd till 6 400 jordbrukare för en areal på 36 700 hektar.

I Norrland utgår sedan flera år särskilda stöd till potatisodlingen och smågrisproduktionen. Potatisstödet uppgick 1989 till 6,5 miljoner kronor för 2 400 hektar fördelat på 750 odlare. Smågrisstödet uppgick 1989 till 7,3 miljoner kronor fördelat på 600 jordbrukare.

Från 1989 finns ett särskilt stöd för omläggning till sk alternativ odling. Stödet ges under tre år och avser de arealer som läggs om till alternativ odling. Omläggning av odlingen vid det enskilda företaget får ske stegvis under högst fem år. Ersättning utgår som arealbidrag med samma belopp per år som i "Omställning 90". För 1989 har ca 40 000 hektar anmälts till stöd av 1 800 odlare.

I kustlänen i södra och mellersta Sverige lämnas 1989 och 1990 ett bidrag på 500 kronor per hektar för odling av sk fånggrödor. För 1989 betalades ersättning för ungefär 9 000 hektar.

Annan publicering

Annan publicering om prisstöd återfinns i Statens jordbruksnämnds skrivelser till regeringen och regeringens årliga proposition angående jordbruksregleringen.

Avgifter jämförda med svenska priser på jordbruksområdet. (Uppgifter fr o m 1971 har beräknats.) Statens jordbruksnämnd (stencil).

Tabell 12.2**Användningen av budgetmedel inom jordbruksregleringen 1984/85–1988/89. Miljoner kronor**

Disposition of appropriation granted for agricultural price regulation in 1984/85–1988/89. Millions of Swedish kronor

	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
<i>Prisreglerande åtgärder</i>	2 891,0	3 282,5	3 756,0	2 843,4	2 543,4
Sänkning av priset på k-mjolk	55,0	33,0	–	–	–
Pristillägg för får och lamm	–	–	–	–	–
Ersättning för uteblivna prishöjningar m m	2 415,9	2 475,0	2 289,1	2 046,9	1 788,0
Mejeriprodukter	2 415,9	2 475,0	2 289,1	2 046,9	1 788,0
Kött och fläsk	–	–	–	–	–
Lagring och skördeskadeavgifter	–	–	–	–	–
Diverse	–	338,0 ²	1 015,0 ⁴	350,0 ²	225,0 ²
Låginkomstsatsning	418,6	435,0	449,5	446,5	530,4
Leveranstillägg mjölk	120,0	106,0	94,8	90,0	88,0
Produktionsanpassning m m	–	–	–	–	–
fläsk och mjölk	35,3	149,0	94,8	91,3	109,4
Avbytarverksamhet m m ³	113,0	115,0	155,2	171,0	233,0
Socialförsäkring	120,0	45,0	90,0	94,2	100,0
Tillfälligt räntestöd m m	30,3	20,0	14,7	–	–
Prisutjämning för livsmedelsindustrins råvaruförbrukning ¹	1,5	1,5	2,4	–	–
Stöd till jordbruket i norra Sverige	314,2	389,6	524,6	520,9	526,3
Bidrag till permanent skördeskadskydd	–	–	–	127,0	–
Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m m	216,9	229,7	213,4	189,1	187,9
varav ränta på statskapital	162,8	139,0	140,0	122,0	110,6

1) Endast prisutjämning dextran fr o m 1982/83.

2) Samhällets delansvar för överskottsareal.

3) Inkl. företagshälsövård.

4) Härav samhällets delansvar för överskottsarealen 460 milj kr resp ersättning för uteblivna prishöjningar 555 milj kr.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Rationaliseringsinsatser

Enligt Kungl Maj:ts instruktion den 25 maj 1967 (nr 425) med senare ändringar åligger det lantbruksstyrelsen att samordna de statliga insatserna för lantbrukets rationalisering. Lantbruksstyrelsen handhar även det statliga kreditstödet åt jordbruket och trädgårdsnäringen. Inom lantbruksstyrelsen utarbetas statistik över de olika statliga insatserna i rationaliseringssyfte m m. Uppgiftslämnare till denna statistik är de enskilda lantbruksnämnderna.

Lantbruksnämnderna ombesörjer den regionala verksamheten. De har dessutom möjlighet att med medel ur en särskild kapitalfond, den s k jordfonden, köpa och sedan sälja fast egendom i rationaliseringssyfte. Den inköpta marken skall i princip snarast överlåtas till jordbrukare som är i behov av tillskottsjord. Det har dock visat sig lämpligt att nämnderna genom markinköp skapar en viss rationaliseringsreserv. De inköpta fastigheterna stannar därför i nämndernas ägo i genomsnitt i två år. I tabell 12.3 lämnas uppgifter om lantbruksnämndernas fastighetsinnehav 1988/89.

Omfattningen av det statliga stödet till jordbrukets rationalisering

Rationaliseringsstöd utgår i form av lånegarantier och bidrag. Stöd lämnas endast för åtgärder som bedöms vara önskvärda från allmän synpunkt, samhällsekonomiskt motiverade och lönsamma från företagsekonomisk synpunkt. Lantbruksnämnden bedömer om dessa förutsättningar är uppfyllda bl a genom utvecklingsbedömning och ekonomiska kalkyler. Genom utvecklingsbedömningen utreder lantbruksnämnden om brukningsenheten kan betraktas som ett utvecklat, utvecklingsbart, begränsat utvecklingsbart eller ej utvecklingsbart företag. Det statliga stödet är främst avsett för de utvecklingsbara företagen (dvs de företag som beräknas kunna få förutsättningar för en effektiv drift på både kort och lång sikt) men även utvecklade och begränsat utvecklingsbara företag (med förutsättningar för effektiv drift endast på kort sikt) kan få visst stöd.

Det regionala stödet ges i form av bidrag till inre rationalisering till företag belägna i landskapet Dalsland, i Värmlands eller Kopparbergs län eller i Norrland. Utvecklingsbara och begränsat utvecklingsbara företag kan där få bidrag till större investeringar som är nödvändiga för företagets utbyggnad.

Rationaliseringsstödet delas in i ett allmänt stöd och ett regionalt stöd. Det allmänna stödet utgår i hela landet och är grunden för det statliga stödet till jordbrukets rationalisering. Stödet består huvudsakligen av garanti för lån.

Omfattningen av det statliga stödet i form av lånegarantier och bidrag år 1988/89 framgår av tabellerna 12.4 och 12.5 på följande sidor.

Tabell 12.3

Lantbruksnämndernas fastighetsinnehav 1988/89

Possession of real estate of county agricultural boards in 1988/89

Område	Fastighetsinnehav vid årets utgång	
	Åkerareal, hektar	Skogsmarksareal, hektar
<i>Län</i>		
Stockholms	99	189
Uppsala	138	232
Södermanlands	175	339
Östergötlands	91	21
Jönköpings	56	282
Kronobergs	33	760
Kalmar	267	1 006
Gotlands	63	218
Blekinge	86	1 090
Kristianstads	258	178
Malmöhus	147	—
Hallands	329	425
Göteborgs o Bohus	103	173
Älvsborgs	310	741
Skaraborgs	711	1 652
Värmlands	435	6 423
Örebro	171	357
Västmanlands	655	1 238
Kopparbergs	1 362	19 370
Gävleborgs	609	5 764
Västernorrlands	322	9 219
Jämtlands	271	6 700
Västerbottens	476	4 708
Norrbottnens	583	7 362
<i>Hela riket</i>		
1988/89	7 750	68 447
1987/88	8 355	72 486
1986/87	9 853	81 708
1985/86	10 281	87 819
1984/85	10 951	98 448

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Olika slag av rationaliseringsåtgärder

Med *inre rationalisering* avses effektivisering av ett företag genom om- eller byggnad av ekonomibyggnader och vägar samt genom täckdikning eller igenläggning av öppna diken o d. Hit hör även angelägna vattenvårdande åtgärder. Till *inre rationalisering* kan lånegaranti lämnas för hela kostnaden för investeringen minskad med eventuella bidrag.

Yttre rationalisering avser sådan ändring av företagets areal eller ägoanordning att möjligheterna till rationellt jordbruk eller skogsbruk ökas. Till sådana förvärv kan lånegaranti beviljas för hela kostnaden. I vissa fall kan även bidrag utgå.

Jordförvärvslån kommer i fråga för lantbrukare eller blivande lantbrukare som inte har tillräckligt med eget kapital för att förvärva bärkraftiga jordbruk. Garantier för sådana lån kan lämnas till företag – oavsett storlek – med förutsättningar för rationell drift.

För inköp av djur, maskiner, gödselmedel m m kan garantier för *driftslån* beviljas vid nytillträde, vid genomgripande produktionsomläggning samt för avhjälpande av tillfälliga likviditets-svårigheter.

Statlig garanti för *maskinlån* lämnas för lån till inköp av sådana jordbruksmaskiner med tillbehör som skall användas gemensamt av flera jordbruksföretag. Garantierna beviljas för nyuppsättning eller för utvidgning av befintligt maskinbestånd.

För högt skuldsatta jordbrukare kan fr o m 1980/81 även utgå *räntestöd*.

Tabell 12.4**Statligt stöd till jordbrukets rationalisering 1984/85–1988/89. 1 000-tal kronor**

Government support for rationalization and structural improvement etc. in agriculture in 1984/85 – 1988/89. Thousands of Swedish kronor

Stödform	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
<i>Statlig lånegaranti</i>					
Inre rationalisering ¹	46 665	30 471	19 713	24 698	17 628
till dikning, vattenavledning och invallning	119	723	81	369	193 ²
till täckdikning	3 224	4 637	2 460	1 163	
till övriga markanläggningar till byggnadsändamål	746	114	100	93	
Yttre rationalisering	42 576	24 997	17 072	23 073	17 435
Jordförvärvslån	28 707	25 537	10 118	4 828	1 147
Driftslån	42 894	33 203	15 842	4 766	3 103
Maskinlån	92 785	110 546	50 734	40 200	23 304
Annan verksamhet (regionalt stöd)	3 502	4 156	1 527	320	200
Summa	214 553	203 913	97 934	74 812	50 541
<i>Räntestöd</i>	29 729	40 740	229 100	225 453	223 044
<i>Statsbidrag</i>					
Inre rationalisering ¹	28 874	26 715	18 368	22 796	59 592
till dikning, vattenavledning och invallning	1 667	2 420	2 934	4 713	14 165 ²
till täckdikning	5 177	6 927	6 567	3 548	
till övriga markanläggningar till byggnadsändamål	1 131	905	561	1 396	
Yttre rationalisering m m	20 899	16 463	8 306	13 139	45 427
Summa	5 688	11 549	1 970	11 326	11 498
Summa	34 562	38 264	20 338	34 122	71 090

1) Här ingår särskild rationalisering, huvudsakligen till byggnadsändamål.

2) Särredovisas ej fr o m 1988/89.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Tabell 12.5

Statligt stöd till jordbrukets rationalisering 1988/89. 1000-tal kronor

Government support for rationalization and structural improvement etc. in agriculture in 1988/89. Thousands of Swedish kronor

Område	Inre rationalisering		Yttre rationalisering		Jordför- värvslån ¹	Driftslån ¹	Maskinflån ¹
	Statlig låne- garanti	Stats- bidrag	Statlig låne- garanti	Stats- bidrag			
<i>Län</i>							
Stockholms	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	150	300	—
Södermanlands	—	—	—	—	400	4 939	—
Östergötlands	250	—	350	—	315	3 683	—
Jönköpings	550	—	—	—	—	930	200
Kronobergs	500	—	—	—	—	210	—
Kalmar	300	—	—	—	—	1 275	—
Gotlands	—	—	—	—	450	1 080	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	180	—	—	—	—	150	—
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—
Hallands	400	—	—	—	495	300	—
Göteborgs o Bohus	—	—	300	—	—	300	—
Älvsborgs	300	100	—	—	—	450	—
Skaraborgs	—	—	—	125	750	1 700	—
Värmlands	2 273	9 294	225	947	—	1 785	—
Örebro	—	—	—	—	—	325	—
Västmanlands	1 100	—	—	—	—	750	—
Kopparbergs	3 100	4 380	—	10 127	500	3 536	—
Gävleborgs	5 072	5 296	50	34	—	526	—
Västernorrlands	2 703	7 941	169	—	—	150	—
Jämtlands	75	6 981	—	26	—	128	—
Västerbottens	600	12 917	—	30	—	—	—
Norrbottens	225	12 683	53	209	43	787	—
<i>Hela riket</i>							
1988/89	17 628	59 592	1 147	11 498	3 103	23 304	200
1987/88	24 698	22 796	4 828	11 326	4 766	40 200	320
1986/87	19 713	18 368	10 118	1 970	15 842	50 734	1 527
1985/86	30 471	26 715	25 537	11 551	33 203	110 546	4 156
1984/85	46 665	28 874	28 707	5 688	42 894	92 785	3 502

1) Avser statlig lånegaranti.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

I tabell 12.6 redovisas lånegarantier till trädgårdsföretag budgetåret 1988/89 och i tabell 12.7 stöd till rennäringen.

Annan publicering

Annan publicering om rationaliseringsstöd med uppgifter om stödets omfattning och fördelning på slag av stöd och stödform återfinns i Lantbruksnämndernas verksamhet m m, årligen sedan 1974/75. Lantbruksstyrelsen, ekonomienheten (stencil).

Stöd i jordbruket. Broschyr utgiven i samarbete mellan lantbruksstyrelsen och arbetsmarknadsverket.

Tabell 12.6

Statliga lånegarantier till trädgårdsföretag 1988/89

Government loan guarantee to horticultural enterprises in 1988/89

Område	Beviljat belopp, 1 000 kronor			Summa	Antal beviljade lånegarantier	
	Rationali- seringslån	Förvärvs- lån	Drifts- lån		Totalt	Därav till växthus- företag
<i>Län</i>						
Stockholms	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	1 800	—	56	1 856	3	2
Jönköpings	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	—	—	1 200	1 200	2	—
Kalmar	—	—	—	—	—	—
Gotlands	—	—	—	—	—	—
Blekinge	550	—	—	550	1	1
Kristianstads	3 000	700	1 400	5 100	7	5
Malmöhus	2 350	—	—	2 350	5	5
Hallands	988	—	—	988	2	2
Göteborgs o Bohus	2 500	—	—	2 500	1	1
Älvsborgs	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	—	—	—	1	1
Värmlands	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	—	800	800	1	1
Västmanlands	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—
Gävleborgs	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands	623	—	—	623	4	4
Jämtlands	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	2 250	—	—	2 250	4	4
Norrbottnens	282	—	—	282	2	1
<i>Hela riket</i>						
1988/89	14 343	700	3 456	18 499	33	27
1987/88	17 661	1 194	3 937	22 792	54	43
1986/87	16 668	350	1 780	18 798	42	34
1985/86	27 055	2 870	2 370	32 295	73	62
1984/85	34 553	5 096	4 310	43 959	120	108

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Tabell 12.7

Statligt stöd till rennäringen 1988/89

Government support to reindeer breeding in 1988/89

Typ av stöd m m	Län			Summa		
	Jämt- lands ¹	Väster- bottens	Norr- bottens	1988/ 1989	1987/ 1988	1986/ 1987
<i>Rationaliseringsstöd</i>						
Antal stöd	—	2	14	16	5	9
Lånegarantier, 1 000-tal kr	—	36	39	75	—	—
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	—	163	588	751	285	473
<i>Rendriftsstöd</i>						
Antal stöd	4	6	14	24	13	11
Lånegarantier, 1 000-tal kr	481	392	647	1 520	816	680
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	31	231	312	574	430	147
Antal renar						
före åtgärd	400	1 248	828	2 476	802	533
efter åtgärd	500	1 907	1 936	4 343	2 023	879
<i>Redskapsstöd</i>						
Antal stöd	7	5	13	25	23	36
Lånegarantier, 1 000-tal kr	60	20	54	134	126	87
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	93	53	130	276	355	341

1) Uppgifterna omfattar även Älvdalens kommun i W län.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Jordbrukets skördeskadeskydd

Skördeskadeskyddet 1961–1987

Jordbrukets skördeskadeskydd infördes efter beslut av statsmakterna år 1961. Statens jordbruksnämnd blev huvudmyndighet. Den huvudsakliga administrationen handhades emellertid av SCB. Till SCB knöts ett rådgivande organ, skördestatistiska nämnden. Skördeskadeskyddets statistiska och tekniska utformning fastställdes varje år av regeringen efter förslag av skördestatistiska nämnden.

En grundprincip för skördeskadeskyddet var att det var ett allriskskydd, dvs det omfattade samtliga skadeorsaker. En annan princip var att det täckte såväl nedsatt skörd som totalskador. Efter att från början ha varit en skyddsform med data om skadestorlekar m m hänförliga till särskilda geografiska områden, utvecklades skördeskadeskyddet alltmer i till förtag individualiserande riktning. De s k "tillfälliga åtgärder" som utvecklades och med hänsyn till väderleksförhållandena kompletterade områdesskyddet för enskilda företag var (1) totalutvintringsskador, (2) areal som ej kunnat vårsås, (3) partiella skador och (4) totalskador.

Skördeskadeskyddets utformning från 1988

Hösten 1986 träffade företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation en överenskommelse om att LRF skulle överta huvudmannaskapet för ett nytt skördeskadeskydd. Efter senare utredning och riksdagsbeslut bestämdes att övertagandet skulle ske från skördeåret 1988. Med LRF som huvudman administreras det nyinrättade skördeskadeskyddet av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd.

Katastrofskydd

Det nya skyddet är liksom det gamla ett katastrofskydd som träder i kraft vid mycket stora skördeskador. Bara de arealer där skörden är totalskadad eller där vårsådd ej kunnat ske berättigar till ersättning från skyddet.

Som skador räknas således

- obärgade arealer
- arealer där skörden varit av så låg kvalitet att den måste kasseras
- på grund av väderleken osådda arealer.

Omfattning

Skyddet omfattar samtliga jordbruksföretag med en åkerareal som överstiger 5 ha.

I skyddet ingår följande grödor

Höstvete	Slåttervall 1 a skörd
Vårvete	Slåttervall återväxt
Råg	Grönfoder
Korn	Frövall
Havre	Foderarter
Blandsäd	Kokärter
Höstraps	Åkerbönor
	Bruna bönor
Våraps	Matpotatis
Höstrybs	Fabrikspotatis
Vårrys	Sockerbetor

Grödor vars areal är mindre än 0,5 ha omfattas inte av skyddet.

Villkor

För att få del av skyddet måste följande villkor uppfyllas:

- Jordbrukaren skall ha lämnat uppgifter till SCBs lantbruksregister.
- Jordbrukaren skall ha medverkat i de objektiva skördeuppskattningarna om gården varit uttagen under året.
- Jordbrukaren skall ha gjort vad som rimligen kan begäras för att så och skörda.

Ersättning från skyddet utgår endast i de områden av landet där totalskador förekommer mera allmänt. Skördeskadeskyddet bestämmer vilka områden som på grundval av skörde-situation och väderleksläge är skadeområden.

Enbart jordbrukare vilka har totalskador i ett skadeområde, är berättigade att söka ersättning från Skördeskadeskyddet.

Ersättningsberäkningar

Den ersättning som betalas från Skördeskadeskyddet utgår från normskördevärdet för grödan på den skadade arealen. Från detta dras en självrisk på 20 % av hela jordbruksföretagets beräknade normskördevärde. En areal motsvarande mer än en femtedel av företagets beräknade totala normskördevärde måste således vara totalskadad innan ersättning från Skördeskadeskyddet kan påräknas. Mindre belopp än 1 000 kronor betalas inte ut.

Normskördar beräknas för skördeområden av SCB. Normskörden skall i princip vara den skörd man under normala betingelser kan förvänta sig.

Vid beräkningen av normskörden för en gröda i skördeområdet utgår man i huvudsak från de senaste 25 årens skördestatistik enligt de objektiva skördeuppskattningarna (levringsstatistik för oljeväxter och sockerbetor). Detta innebär att både år med höga och år med låga skördar ingår.

Normskörden erhålls genom att man till medelskörden lägger en årlig skördeökning, trend, bestämd från periodens mitt till och med året före det aktuella skördeåret. Trendlinjen, som bestämmer ökningens storlek, anpassas med en beräkningmodell så att den så nära som möjligt ansluter sig till utvecklingen av de årliga skördarna för grödan under 25-årsperioden. För potatis tillämpas inte trendmodellen utan i stället ett medeltal av de senaste tio årens hektarskördar.

De grödor för vilka normskördar inte framräknas, kommer i skördeskadeskyddet att representeras av andra grödor. Bland-säd, foderärter, kokärter och åkerbönor får samma normskördevärde som korn. Vallfrö och grönfoder får samma värde som slättervall.

De priser som används av Skördeskadeskyddet utgår från de priser som gäller i handeln den 1 november varje år. I prin-

cip används samma pris för varje gröda över hela landet. Någon kvalitetsanpassning av priserna görs inte.

Finansiering

Skördeskadeskyddets verksamhet finansieras med skördeskadefonden, vilken vid årsskiftet 1987/88 uppgick till 322 miljoner kronor.

Varje år skall 60 miljoner kronor av prisregleringsmedel tillföras skördeskadefonden. Inom en tioårsperiod avses skördeskadefonden byggas upp till en storlek av 500 miljoner kronor.

Administration

Skyddet administreras av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd. Arealuppgifter för beräkning av företagets totala normskördevärde tillhandahålls, i likhet med uppgifter om normskörden, av SCB. Arealuppgifterna erhålls från lantbruksregistret. För den lokala och regionala bevakningen och uppgiftsinsamlingen svarar Lantbruksnämnderna. De kontrollerar också ansökningarna och utför fältkontroller.

Skördeskadefonden förvaltas under en övergångsperiod på fem år av statens jordbruksnämnd.

En särskild överklagandenämnd handhar besvär över Skördeskadeskyddets beslut.

Resultat

För skördeskador på 1989 års skörd utbetalades 1,2 miljoner kronor till 29 företag, eller i genomsnitt 41 138 kronor per företag. Som framgår av tabell 12.8 utbetalades de största beloppen i Jönköpings och Västerbottens län. 1989 års normskördar redovisas i tabell 12.10. Skördeskadeersättningarnas omfattning 1983–1987 i det tidigare skördeskadeskyddet redovisas i tabell 12.9.

Tabell 12.8

Resultat av ersättningsberäkningarna för 1989 års skörd¹

Results of the compensation calculations for the yield in 1989

Län	Antal företag som erhållit ersättning	Antal företag med skadevärde mindre än självrisk	Genomsnittlig utbetalning, kronor	Summa ersättningsbelopp, kronor
Jönköpings	5	2	67 403	337 015
Blekinge	6	1	25 848	155 086
Göteborgs o Bohus	9	3	20 395	183 553
Värmlands	7	1	26 475	185 327
Västerbottens	2	—	166 005	332 011
<i>Hela riket</i>				
1989	29	7	41 138	1 192 992
1988	874	369	31 904	27 852 901

1) Preliminära uppgifter.

Källa: Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd.

Tabell 12.9

Antal ersättningar och utbetalda ersättningsbelopp 1983–1987 i det tidigare skördeskadeskyddet

Number of compensations and compensation sums in the crop insurance system in 1983–1987

År	Antal företag som erhållit ersättning	Genomsnittlig utbetalning, kronor	Summa ersättningsbelopp ¹ , kronor
1987	20 479	15 692	321 358 200
1986	7 783	5 731	44 601 500
1985	9 468	11 747	111 216 200
1984	3 606	20 141	72 630 100
1983	14 081	10 665	150 174 300

1) Ändringar med anledning av besvär ej beaktade.

Källa: SCB, skördeskadeskyddet.

Annan publicering

Skördevärde-, skördeskade- och ersättningsstatistik för skördeskadeskyddet t o m 1987 års skörd har publicerats årligen sedan 1972 i serien SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 13 SM 8801 jämte appendix.

Normskördar för skördeområden har publicerats årligen sedan 1980 i serien SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 15 SM 8901.

Tabell 12.10

Normskördar, kg/ha (spannmål 15 %, vall 16,5 %, oljeväxter 18 % vattenhalt) 1989

Standard yields in 1989

Län	Spannmål		Råg	Korn	Havre	Oljeväxter		Höst-rybs	Vår-rybs	Vall-skörd	Mat-potatis		Fabriks-potatis		Socker-betor
	Höst-vete	Vår-vete				Höst-raps	Vår-raps				Obev	Bev	Obev	Bev	
Stockholms	5 028	4 299	4 037	4 018	3 648	2 158	1 919	1 812	1 824	6 447	19 819	18 061	–	–	–
Uppsala	5 074	4 956	3 933	4 389	4 124	2 243	2 021	2 080	1 847	6 880	17 940	19 441	–	–	–
Södermanlands	4 962	4 479	3 946	4 068	3 910	2 372	1 733	2 164	1 779	7 477	21 583	24 568	–	–	–
Östergötlands	5 751	4 845	4 738	4 468	4 098	2 748	1 970	2 114	1 932	7 514	28 972	34 255	–	–	–
Jönköpings	5 184	2 714	3 291	3 117	2 954	2 630	1 792	–	1 623	7 327	24 673	27 278	–	–	–
Kronobergs	4 942	2 821	3 637	3 180	3 177	–	1 736	2 386	–	7 740	29 891	33 228	–	–	–
Kalmar	5 042	4 327	3 748	3 619	3 315	2 592	1 923	2 116	1 658	7 349	25 899	29 311	33 560	38 449	40 648
Gotlands	4 234	3 594	3 025	3 393	3 420	2 626	1 992	1 678	1 579	6 882	28 973	30 186	–	–	37 945
Blekinge	5 524	5 135	3 944	3 649	3 805	2 950	2 246	–	–	7 935	25 308	30 665	34 487	39 354	48 884
Kristianstads	6 090	5 235	3 918	4 088	4 241	3 054	2 077	–	1 524	7 896	31 184	37 476	33 098	38 595	46 165
Malmöhus	6 247	5 434	4 501	4 650	4 458	3 005	1 859	2 105	1 399	8 242	35 760	38 475	32 512	34 408	45 166
Hallands	5 630	4 863	3 922	4 021	3 958	–	2 096	–	1 869	8 112	29 638	33 938	–	–	42 067
Göteborgs o Bohus	5 182	4 120	3 413	3 700	3 573	–	1 770	–	1 425	7 258	21 181	–	–	–	–
Älvsborgs	5 696	4 308	3 544	3 690	3 552	–	2 000	–	1 692	7 080	22 099	27 321	–	–	–
Skaraborgs	5 603	4 782	4 026	4 153	4 136	2 471	2 240	1 948	1 919	7 387	28 398	29 858	–	–	–
Värmlands	4 484	3 868	3 273	3 192	3 486	–	1 806	–	1 336	5 004	20 047	24 744	–	–	–
Örebro	5 139	4 943	3 847	4 129	4 106	2 078	1 786	2 014	1 733	7 478	23 921	26 283	–	–	–
Västmanlands	5 182	4 940	4 018	4 362	4 331	–	1 839	2 073	1 589	7 318	17 987	22 106	–	–	–
Kopparbergs	4 190	–	3 457	3 247	3 469	–	–	–	1 367	6 326	19 190	22 667	–	–	–
Gävleborgs	3 616	–	2 441	3 035	2 846	–	–	–	1 466	5 718	17 881	20 485	–	–	–
Västernorrlands	–	–	–	2 571	2 354	–	–	–	–	4 488	16 751	21 443	–	–	–
Jämtlands	–	–	–	2 825	2 671	–	–	–	–	5 079	17 329	22 547	–	–	–
Västerbottens	–	–	–	2 371	2 439	–	–	–	–	4 078	17 635	17 543	–	–	–
Norrbottens	–	–	–	2 272	2 207	–	–	–	–	4 438	14 320	14 215	–	–	–
<i>Hela riket</i>															
1989	5 689	4 876	4 122	3 882	3 867	2 994	1 984	2 014	1 764	6 675	26 339	31 048	33 214	38 289	44 432
1988 ¹	5 597	4 826	4 092	3 863	3 859	2 976	1 990	2 015	1 772	6 494	26 171	30 571	33 028	37 729	44 349
1987	5 010	4 176	3 640	3 593	3 433	2 950	2 060	1 974	1 803	6 222	26 399	30 827	31 894	36 215	43 024
1986	4 882	4 099	3 573	3 552	3 408	2 947	2 044	1 972	1 786	6 191	25 899	30 464	31 197	35 692	42 995
1985	4 808	4 020	3 538	3 520	3 350	2 923	2 043	1 949	1 788	6 142	25 543	29 694	30 642	34 681	42 951

1) Från 1988 tillämpas delvis nya beräkningsprinciper.

Källa: SCB, enheten för fältundersökningar.

Hagelskadeförsäkring

Hagelskadeförsäkring är en frivillig och individuell försäkringsform. Ersättning lämnas för hagelskador på utestående grödor för vilka försäkring tecknats. Hagelskadeförsäkring meddelas för närvarande av AGRIA försäkringar, ömsesidigt, och av Svensk Djur och Hagelförsäkring, ömsesidigt bolag.

Försäkringens utformning

Försäkringen kan tecknas för flertalet grödor. Den kan utformas med eller utan självrisk. I det senare fallet skall försäkringen omfatta samtliga försäkringsbara grödor.

Försäkringsperioden omfattar tiden 1 april – 31 mars. Försäkringen gäller ej för höstsådda grödor det år då grödorna är sådda och ej heller för skador som träffat stråsäd och oljeväxter efter den 1 november.

Redovisning

I detta avsnitt redovisas uppgifter om under året influtna premier och under året utbetalade skadeersättningar.

Uppgifterna avser endast direkt försäkring. Hänsyn har alltså inte tagits varken till mottagen eller till avgiven återförsäkring.

I tabell 12.11 redovisas premieinkomster, skadeutbetalningar och försäkringsbelopp för hagelskadeförsäkring åren 1985–1989.

Annan publicering

Årsredovisning, årligen sedan 1890–1988. Jordbrukets Försäkringsbolag. Fr o m 1989 AGRIA försäkringar.

Svensk Djur och Hagelförsäkring, ömsesidigt bolag. Årsredovisning, årligen sedan 1900.

Tabell 12.11

Premieinkomster, skadeutbetalningar och försäkringsbelopp för hagelskadeförsäkringar 1989

Hail insurance in 1989. Premiums, compensations and amount of insurance

	AGRIA försäkringar	Svensk Djur och Hagelför- säkring	Summa
<i>Premie- inkomster, 1 000 kr</i>			
1989	23 933	5 095	29 028
1988	23 158	5 091	28 249
1987	24 615	5 527	30 142
1986	21 630	7 177	28 807
1985	20 942	5 400	26 342
<i>Skadeut- betalningar, 1 000 kr</i>			
1989	14 888	2 253	17 141
1988	16 553	3 111	19 664
1987	13 045	3 000	16 045
1986	37 866	9 029	46 895
1985	9 876	2 345	12 221
<i>Försäkrings- belopp, milj kr</i>			
1989	4 571	815	5 386
1988	4 472	813	5 285
1987	4 334	978	5 312
1986	4 204	978	5 182
1985	4 216	975	5 191

Källa: AGRIA försäkringar och Svensk Djur och Hagelförsäkring.

Husdjursförsäkring

Uppgifter om försäkringsbolagens verksamhet insamlas varje år av försäkringsinspektionen. Husdjursförsäkring utgör en gren av skadeförsäkring. År 1989 meddelades husdjursförsäkring av fyra riksbolag, nämligen av AGRIA försäkringar, ömsesidigt bolag, av Svensk Djur och Hagelförsäkring, ömsesidigt bolag, av Folksam, ömsesidig sakförsäkring och av aktiebolaget Sleipner. Därutöver av ca 290 mindre, lokala bolag, samt av ett utländskt bolag (Yorkshire).

Försäkringens utformning

Särskilda försäkringsformer finns för hästar, nötkreatur, får och getter, svin, hundar m fl djur.

För hästar finns såväl fullständig som begränsad försäkring. Alla slags hästar, arbets-, rid-, trav- och galopphästar försäkras.

Försäkring av nötkreatur, får och getter respektive svin kan göras i enskild eller kollektiv form. Vanligast är den kollektiva slaktvärdesförsäkringen.

Redovisningsprinciper

I tabell 12.12 redovisas uppgifter om under året influtna premier och under året utbetalade skadeersättningar.

Uppgifterna avser endast direkt försäkring. Hänsyn har alltså tagits varken till mottagen eller till avgiven återförsäkring.

Utöver de svenska bolagen verkar i Sverige ett utländskt bolag (Yorkshire), vars rörelse dock huvudsakligen avser försäkring av tävlingshästar.

År 1989 var antalet försäkrade djur av olika slag följande i AGRIA-försäkringar som har huvuddelen av djurförsäkringarna (ca-siffror).

Djurslag	AGRIA försäkringar
Hästar	92 000
Nötkreatur	820 000
Svin	3 570 000
Får och getter	11 000
Hundar	266 000

Annan publicering

Enskilda försäkringsanstalter, årligen sedan 1912. Försäkringsinspektionen.

Årsredovisningar från respektive försäkringsbolag.

Tabell 12.12

Premieinkomster och utbetalda ersättningar för husdjursförsäkringar 1987 och 1988

Premiums and compensations of the livestockinsurance in 1987 and 1988

	Riksbolag AGRIA försäk- ringar	Folksam sak	Sleipner	Svensk Djur- och Hagelför- säkring	Mindre lokala bolag	Summa svenska bolag	Utländskt bolag Yorkshire
Premieinkomst, tkr 1988	222 347	16 139	16 172	21 043	8 399	284 100	25 556
1987	203 690	13 886	1 446	21 873	7 892	248 787	..
Utbetalda ersättningar, tkr 1988	147 488	11 569	5 431	14 917	7 475	186 880	15 595
1987	144 568	11 667	830	15 363	7 305	179 733	..

Källa: Försäkringsinspektionen.

13 Lantbruksutbildningen

I detta kapitel lämnas uppgifter om utbildningen vid gymnasieskolans jordbruks- och trädgårdslinjer samt utbildningen av lantmästare, agronomer, hortonomer m fl vid Sveriges lantbruksuniversitet. Vidare redovisas uppgifter om lantbruksnämndernas kursverksamhet.

Utbildning på gymnasial och högre nivå

Statistiken över utbildningen i gymnasieskolan byggde fram till läsåret 1986/87 på uppgifter som ifylls på särskilda blanketter vid varje skola. Fr o m läsåret 1986/87 bygger statistiken på uppgifter som hämtas från Centrala studiestödsnämndens (CSN) system för studiestöd till gymnasieskolelever.

Universitet och högskolor sänder varje termin in uppgifter om antal nybörjare, registrerade och examinerade vid respektive läroanstalt.

Jordbruksutbildningen

Grundutbildning inom jordbruket erhålls vid gymnasieskolans tvååriga jordbrukslinje samt, för elever med praktik, i specialkurser av olika längd. Undervisningen på jordbrukslinjen omfattar såväl yrkesspecifika som allmänna ämnen. För en del specialkurser gäller arbete inom yrkesområdet som särskilt behörighetskrav. Lantmästare och agronomer utbildas vid Sveriges lantbruksuniversitet. Utbildningen till lantmästare är ettårig och inträdeskraven är bl a genomgången kurs i driftsledning om 40 veckor. Agronomutbildningen är femårig.

Utbildningen av veterinärer sker vid veterinärlinjen vid lantbruksuniversitetet. Utbildningen omfattar 5 1/2 år.

Trädgårdsutbildningen

Trädgårdsutbildningen är uppdelad på tvåårig trädgårdslinje och, för elever med yrkeserfarenhet, kurser på en termin. Som påbyggnad finns bl a en ettårig högre specialkurs inom markbyggnad och en inom trädgårdsodling. Trädgårdstekniker utbildas vid lantbruksuniversitetet. Utbildningen är ettårig och inträdeskraven är bl a genomgången högre specialkurs. Hortonom- och landskapsarkitektutbildningen, som också sker vid lantbruksuniversitetet, omfattar 5 år.

Resultat

Antal närvarande och avgångna elever vid gymnasieskolans jordbrukslinje och tvååriga trädgårdslinje samt anknyttande specialkurser läsåren 1987/88 och 1988/89 redovisas i tabell 13.1. Uppgifter om avgångna från specialkurser saknas för 1988/89.

Antalet registrerade och examinerade elever under läsåren vid vissa fakulteter inom Sveriges lantbruksuniversitet framgår av tabell 13.2.

Tabell 13.1

Elever vid gymnasieskolans jordbrukslinje och tvååriga trädgårdslinje samt anknyttande specialkurser läsåren 1987/88 och 1988/89

Pupils at the agricultural line and the two-year horticultural line and connected special courses of the integrated upper secondary school in 1987/88 and 1988/89

Studieväg	Samtliga 1987/88	1988/89	Därav kvinnor 1988/89
Jordbruk			
<i>Antal närvarande¹</i>			
Jordbrukslinje	1 982	1 688	730
Årskurs 1	1 031	779	332
Årskurs 2	951	909	398
Specialkurser	3 031	2 880	1 241
Summa	5 013	6 256	2 701
<i>Antal avgångna²</i>			
Jordbrukslinje	919	864	370
Specialkurser	338	— ³	— ³
Summa	1 257	— ³	— ³
Trädgårdslinje			
<i>Antal närvarande¹</i>			
Tvåårig trädgårdslinje	593	537	258
Årskurs 1	316	273	134
Årskurs 2	277	264	124
Specialkurser	295	732	328
Summa	888	1 806	844
<i>Antal avgångna²</i>			
Tvåårig trädgårdslinje	260	255	122
Specialkurser	146	— ³	— ³
Summa	406	— ³	— ³

1) Avser närvarande elever den 15 september och elever som påbörjat studier senare under läsåret, även grundläggande utbildning vid huvudsakligen specialkurser.

2) Avser elever med slutförd lärokurs, avgångna från specialkurser 20 veckor och längre.

3) Uppgifter för 1988/89 finns ej.

Källa: SCB, utbildningsstatistik.

Tabell 13.2

Elever vid vissa linjer inom Sveriges lantbruksuniversitet läsåren 1987/88 och 1988/89

Pupils at certain faculties within the Agricultural University of Sweden in 1987/88 and 1988/89

Utbildning	Samtliga		Därav kvinnor 1988/89
	1987/88	1988/89	
<i>Antal registrerade¹</i>			
Lantmästarlinjen	141	139	24 %
Trädgårdsteknikerlinjen	36	35	43 %
Agronomlinjen	784	675	50 %
Hortonomlinjen	137	122	61 %
Landskapsarkitektlinjen	241	208	57 %
Veterinärlinjen	368	357	76 %
<i>Antal examinerade</i>			
Lantmästare	135	108	29 %
Trädgårdstekniker	21	33	39 %
Agronom	92	119	53 %
Hortonom	17	15	53 %
Landskapsarkitekt	34	20	75 %
Veterinär	62	61	79 %

1) Avser höstterminen.

Källa: SCB, utbildningsstatistik.

Antalet aktiva registrerade studerande i forskarutbildning vid lantbruksuniversitetet under höstterminen 1988 redovisas i tablån nedan.

Universitet	Studerande i forskarutbildning ¹	
	Samtliga	Därav kvinnor
Lantbruksvetenskaplig fakultet	253	36 %
Skogsvetenskaplig fakultet	144	18 %
Veterinärmedicinsk fakultet	111	45 %

1) Exklusive s k noll-aktiva.

Annan publicering

Gymnasie- och högskolestatistik publiceras årligen i statistiska meddelanden serie U.

Utbildningsstatistisk årsbok för 1978, SCB.

Lantbruksnämndens kursverksamhet

Ett viktigt led i rationaliseringen av jordbruket och trädgårdsnäringen utgör lantbruksnämndernas rådgivnings- och kursverksamhet. Riktlinjer för verksamheten utarbetas av lantbruksstyrelsen i samråd med berörda myndigheter och organisationer. För den lokala planeringen av kurserna finns vid lantbruksnämnderna särskilda programnämnder med representanter för länsmyndigheter och näringsutövare.

Lantbruksstyrelsen sammanställer varje år statistik över verksamhetens omfattning.

Annan publicering

Lantbruksnämndernas verksamhet, årlig stencil från lantbruksstyrelsens ekonomienhet.

Resultat

I tabell 13.3 redovisas antal elevtimmar år 1988/89. Av tabelln nedan framgår antal elevtimmar under de senaste fyra budgetåren inom olika ämnesområden. Redovisningen är omlagd från 1986/87 varför jämförelser med tidigare år bör ske med försiktighet.

Ämnesområde	Antal elevtimmar			
	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Växtodling	97 600	97 989	109 631	178 679
Husdjur	67 585	53 347	66 644	52 771
Trädgård	23 977	46 520	49 490	52 125
Övrigt	67 825	149 150	332 353	152 509
Summa	256 987	347 006	558 118	436 084

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Tabell 13.3

Antal elevtimmar 1988/89

Number of learning-hours in 1988/89

Område	Antal elevtimmar								
	Tvär-fackligt	Struktur	Företags-ekonomi	Byggnad	Växt-odling	Husdjur	Mekanise-ring/Energi	Vatten-hushållning	Övrigt ¹
<i>Län</i>									
Stockholms	588	350	112	390	5 613	655	—	—	—
Uppsala	4 784	297	576	—	11 265	1 045	1 313	40	609
Södermanlands	—	—	—	—	8 627	5 206	1 040	—	3 851
Östergötlands	2 025	526	624	576	20 095	3 369	645	182	—
Jönköpings	16 599	886	3 504	—	6 897	1 223	2 023	—	2 128
Kronobergs	5 605	—	—	136	1 575	5 261	766	100	2 119
Kalmar	12 586	—	813	—	5 977	1 887	1 842	—	—
Gotlands	525	—	1 376	—	9 779	848	198	—	1 393
Blekinge	—	—	810	—	6 379	1 359	—	300	—
Kristianstads	1 906	120	561	895	12 545	1 953	2 693	373	30
Malmöhus	810	—	568	—	17 537	6 070	6 295	—	—
Hallands	2 257	—	—	480	6 115	1 390	—	47	761
Göteborgs o Bohus	4 914	617	3 387	824	3 744	1 290	420	220	360
Älvsborgs	753	—	1 428	—	8 636	3 913	683	720	3 891
Skaraborgs	2 350	—	640	—	13 413	2 966	—	12	672
Värmlands	1 096	266	489	594	5 307	591	232	—	1 630
Örebro	1 013	—	—	1 238	6 674	1 305	434	12	—
Västmanlands	—	140	—	1 007	10 667	1 955	822	—	—
Kopparbergs	4 919	457	630	90	7 935	4 642	33	21	2 036
Gävleborgs	2 389	—	480	448	2 282	1 872	585	—	5 878
Västernorrlands	—	—	857	60	3 446	1 251	403	—	—
Jämtlands	—	—	—	—	1 490	206	250	—	631
Västerbottens	—	—	—	—	2 571	1 303	786	—	339
Norrbottnens	120	—	894	425	110	1 211	1 386	60	4 435
<i>Hela riket</i>									
1988/89	65 239	3 659	20 749	7 163	178 679	52 771	22 849	2 087	30 763
1987/88	236 581	4 744	28 005	12 941	109 631	66 644	22 046	3 702	24 334
1986/87	53 591	2 748	19 054	3 191	97 989	53 347	50 279	3 986	16 301

1) Elevtimmar i ämnesområdet Trädgård är ej medräknade.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

14 Lantbrukets föreningsrörelse

Föreningsrörelsens organisation m m

Det centrala organet för lantbrukets föreningsrörelse är Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). Förbundet har en facklig och en lantbrukskooperativ del.

Den fackliga delen svarar bl a för prisförhandlingar med statsmakterna och konsumenterna och för en bred näringspolitisk bevakning. Verksamheten är uppdelad på 26 länsförbund med tillsammans 1 650 lokalavdelningar. Den lantbrukskooperativa delen omfattar cirka 600 ekonomiska föreningar tillhörande 15 riksorganisationer. Riksorganisationernas namn framgår av schemat på sista sidan i detta kapitel. Till lantbrukskooperationen räknas ytterligare en riksorganisation, som ej är ansluten till LRF.

Karaktéristiskt för de ekonomiska föreningarna inom lantbruket är att deras verksamhet mestadels är specialiserad på någon begränsad uppgift, såsom försäljning av mjölk (mejeriföreningar) och försäljning av slaktdjur (slakteriföreningar). Varje lantbrukare som vill anlita föreningarna måste därför som regel vara medlem i flera sådana.

Svenska Mejeriernas Riksförening (SMR) är mejeriernas riksorganisation. Föreningen representerar landets mjölkproducenter i förhandlingar och kontakter med staten, myndigheter och andra centrala organisationer. SMR handlägger också centrala planerings- och utredningsfrågor, vissa centrala marknadsföringsuppgifter samt svarar för exporten av svenska mejeriprodukter.

Sveriges Slakteriförbund (SS) är organ för nio slakteriföreningar, som samlar in slaktdjur, slaktar, säljer och distribuerar köttprodukter, bedriver rådgivningsverksamhet bland medlemmarna m m. Förbundet handhar vidare gemensamma ärenden som förmedling av köttvaror mellan föreningarna, lagring, export och import samt myndighetskontakter.

Svenska Lantmännens Riksförbund (SLR) tillhandahåller varor och tjänster för främst de enskilda medlemmarna. Lantmännenföreningar köper spannmål, oljeväxter och potatis från lantbrukarna och säljer till dem foder, gödselmedel och utsäde, växtskyddsmedel, petroleumprodukter samt maskiner och byggsvaror. Riksförbundet förmedlar handeln genom de 19 lantmännenföreningarna och svarar för viss export och import.

Svenska Ägghandelsförbundet (SÄ) är centralt organ för ägghandeln. Förbundet svarar för packning och försäljning av ägg i större delen av landet samt ansvarar för den centrala marknadsfördelningen och export och import.

Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbunds (SSR) medlemmar äger tillsammans en tredjedel av Sveriges skogsmarksareal. De regionala skogsägareföreningarna har bildats för att det privata skogsbrukets intressen skall tillvaratas och för att lönsamheten i medlemmarnas skogsbruk skall förbättras.

Lantbrukets föreningsrörelse bildar en av landets största organisationer. Dess syfte är bl a att handha marknadsförandet av olika produkter, samla utbudet samt dämpa säsongs- och konjunkturbetingade variationer i avsättningspriserna.

Föreningsbanksrörelsen (tidigare jordbrukskasserörelsen) är uppbyggd i tre led. På lokal nivå svarar föreningsbankerna för kontakten med lantbrukarna. Förutom in- och utlåning omfattar servicen flera speciella tjänster. På regional nivå finns de 12 regionbankerna, vilka bl a är stora kreditgivare åt de ekonomiska föreningarna. *Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF)* svarar för myndighetskontakter, central marknadsföring m m. Som centralbank fungerar Föreningsbankernas Bank.

Sveriges Allmänna Hypoteksbank (SAH) lämnar krediter till lantbrukare och försäljer obligationer.

Svensk Husdjurskötsel (SHS) bistår lantbrukarna med service på husdjursområdet. Organisationen genomför mjölk- och köttboskapskontrollen, sugg- och svinstamkontrollen och har en omfattande seminverksamhet. Vidare bedrivs ett avsevärt forsknings- och utvecklingsarbete.

Inom LRF finns vidare *Sveriges Oljeväxtodlares Centralförening*, *Sveriges Betodlares Centralförening*, *Sveriges Stärkelseproducenters Förening*, *Sveriges Bränneriintressenter*, *Sveriges Pälsdjursuppfödare Riksförbund*, *Sveriges Potatisodlares Riksförbund* och *Konservväxtodlarnas Riksförbund*.

Medlemsantal och handelsomsättning

Inom LRF utarbetas statistik över avräkningsvärden, omsättning, antal anställda m m inom föreningsrörelsen. Underlag till denna statistik utgör de enskilda föreningarnas årsredovisningar jämte kompletterande uppgifter.

Vissa andra uppgifter insamlas av respektive branschorganisation.

En översikt över föreningsrörelsens verksamhet åren 1980 – 1988 lämnas i tabellerna 14.1 och 14.2. I tabell 14.1 redovisas antal medlemmar i respektive riksorganisation. Uppgifter om omsättningsvärden för olika riksorganisationer lämnas i tabell 14.2.

Annan publicering

Lantbrukarnas Riksförbunds årsredogörelse, Lantbruksåret, årligen sedan 1970/71.

Respektive riksorganisations årsredovisning.

Tabell 14.1

Antal medlemmar m m inom lantbrukets ekonomiska föreningsrörelse 1980–1988. 1000-tal

Number of members etc. in agricultural economic associations in 1980–1988. Thousands

Organisation (bildad år)	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
<i>Anslutna till Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)</i>									
Svenska Mejeriernas Riksförening (1932)	50,9	48,5	47,8	44,0	41,9	39,5	37,0	34,6	33,1
Sveriges Slakteriförbund (1933)	108,2	103,4	100,2	97,8	94,1	91,3	87,4	83,5	80,3
Svenska Lantmännens Riksförbund (1905)	109,2	107,4	104,2	103,8	102,8	102,5	100,9	99,1	93,1
Svenska Ägghandelsförbundet (1932)	2,8	2,3	2,0	1,8	1,6	1,5	1,3	1,2	1,1
Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund (1932)	121,0	119,1	94,2	80,0	78,2	77,9	79,0	77,5	83,0
Sveriges Föreningsbankers Förbund (1930)	386,4	407,3	433,0	464,0	493,1	530,0	590,1	644,6	698,7
Sveriges Allmänna Hypoteksbank	105,2	110,2	114,8	120,1	126,6	132,1	138,1	139,0	141,5
Svensk Husdjurskötsel (1961)	69,1	66,8	65,8	64,6	63,8	57,1	52,7	50,7	47,2
Sveriges Oljeväxtodlarnas Centralförening (1943)	18,4	18,5	19,2	21,1	22,7	25,9	24,7	24,7	25,0
Sveriges Betodlarnas Centralförening (1899)	9,5	9,2	9,0	8,7	8,4	8,1	7,9	7,7	7,3
Sveriges Stärkelseproducenters Förening (1927)	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9
Sveriges Bränneriintressenter (1907)	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1
Sveriges Palsdjursuppfödarnas Riksförbund (1926)	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Sveriges Fröodlareförbund (1914) ¹	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	–
Sveriges Potatisodlarnas Riksförbund (1944)	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	6,4	6,4	6,4
Konservväxtodlarnas Riksförbund (1964)	2,1	2,1	2,1	1,9	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0
Summa medlemsskap	996,8	1 008,7	1 006,0	1 021,5	1 048,9	1 081,6	1 133,4	1 176,8	1 223,0
<i>Ej ansluten till Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)</i>									
Svenska Spannmålsföreningarnas Samorganisation (1931)	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,2

1) Sveriges Fröodlare har fusionerats med Sveriges Oljeväxtodlarnas Centralförening.

Källa: Lantbrukarnas Riksförbund.

Tabell 14.2

Omsättningsvärden¹ inom lantbrukets ekonomiska föreningsrörelse 1980–1988. Miljoner kr

Turnover values in agricultural economic associations in 1980–1988. Millions of Swedish kronor

Organisation	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
<i>Affärsdrivande organisationer</i>									
Svenska Mejeriernas Riksförening	5 840,0	6 736,7	7 797,8	8 378,6	9 170,1	9 433,8	9 912,6	10 379,0	11 009,0
Sveriges Slakteriförbund	4 511,5	5 128,9	5 693,7	5 985,5	6 152,9	6 065,5	5 694,7	6 050,0	6 725,0
Svenska Lantmännens Riksförbund	9 263,5	10 787,9	12 816,9	13 999,8	15 582,0	16 298,0	15 318,0	14 380,0	15 915,0
Svenska Ägghandelsförbundet	271,9	325,1	369,9	420,8	436,0	461,8	481,4	474,8	498,7
Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund	2 051,5	2 346,9	2 348,0	2 709,8	3 158,5	3 443,4	3 520,6	3 949,4	4 105,3
Svensk Husdjurskötsel	139,6	155,6	173,1	191,4	209,4	212,7	229,5	241,4	256,6
Sveriges Stärkelseproducenters Förening ²	90,1	99,2	94,8	94,3	145,8	147,2	145,9	127,2	153,7
Sveriges Bränneriintressenter ²	58,5	56,7	56,7	58,9	65,1	81,8	106,8	102,4	95,5
Sveriges Palsdjursuppfödarnas Riksförbund	175,2	175,4	222,0	250,5	305,8	345,4	276,9	411,1	278,4
Svenska Spannmålsföreningarnas Samorganisation	93,6	121,7	152,9	203,2	213,9	238,9	214,8	222,6	162,6
Summa	22 495,4	25 934,1	29 725,8	32 292,8	35 439,5	36 728,5	35 897,9	36 326,0	39 199,8
<i>Organisationer, som för odlarnas räkning träffat avtal om försäljning</i>									
Sveriges Oljeväxtodlarnas Centralförening ^{2, 3}	564,6	644,6	819,9	857,9	947,7	880,3	884,7	885,8	–
Sveriges Betodlarnas Centralförening ²	449,5	561,6	597,9	561,5	742,7	730,7	858,2	572,9	854,0
Konservväxtodlarnas Riksförbund	56,5	55,1	67,9	68,5	87,1	93,5	102,7	51,0	103,8
Summa	1 070,6	1 261,3	1 485,7	1 487,9	1 777,5	1 704,5	1 845,6	1 509,7	957,8
<i>Kreditorganisationer</i>									
Sveriges Föreningsbankers Förbund	14 278,0	15 415,0	17 110,0	17 986,9	18 895,0	19 800,0	20 827,4	26 479,5	32 432,8
Sveriges Allmänna Hypoteksbank	8 362,9	9 889,6	11 330,3	13 063,6	15 034,6	16 834,7	18 855,2	19 595,6	20 515,3
Summa	22 640,9	25 304,6	28 440,3	31 050,5	33 929,6	36 634,7	39 682,6	46 075,1	52 948,1

1) Avser endast lantbrukarnas affärer med respektive organisation. Totalomsättningen uppgår sålunda till betydligt större belopp.

2) Avser verksamhetsår som börjar under respektive kalenderår.

3) Sveriges Fröodlare har fusionerats med Sveriges Oljeväxtodlarnas Centralförening.

Källa: Lantbrukarnas Riksförbund.

Lantbrukskooperationen i Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

Riksorganisation	Ekonomisk förening	Medlemmar (ca)
Svenska Mejeriernas Riksförening SMR	19 mejeriföreningar med 80 driftsplatser	33 100
Sveriges Slakteriförbund SS	9 slakteriföreningar med 25 slakterier och 17 charkuterifabriker	80 300
Svenska Lantmännens Riksförbund SLR	19 lantmännenföreningar inkl Solanum	93 100
Svenska Ägghandelsförbundet SÄ	7 packerier och 2 produktfabriker	1 100
Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund SSR	11 skogsägarföreningar	83 000
Sveriges Föreningsbankers Förbund SFF	12 regionala föreningsbanker med 388 lokala föreningsbanker och 690 kontor	698 700
Sveriges Allmänna Hypoteksbank SAH	10 hypoteksföreningar	141 500
Svensk Husdjursskötsel SHS	18 semin- och kontrollföreningar, 5 avelsföreningar	47 200
Sveriges Oljeväxtodlares Centralförening SOC	19 oljeväxtodlarföreningar	25 600
Sveriges Betodlares Centralförening SBC	7 betodlarföreningar	7 300
Sveriges Stärkelseproducenter SSF	4 stärkelsefabriker	2 000
Sveriges Bränneriintressenter SBI	1 bränneri	1 100
Sveriges Pälstdjursuppfödare Riksförbund SPR	16 lokala pälstdjursuppfödareföreningar, 1 specialförening	700
Konservväxtodlarnas Riksförbund	18 lokala konservväxtodlareföreningar	2 000
Sveriges Potatisodlares Riksförbund SPOR	25 lokala potatisodlarföreningar, 3 ekonomiska föreningar	6 400

Anmärkning: Sifferuppgifterna avser 1988.

15 Internationella uppgifter

Jordbruksnäringens omfattning inom skilda länder belyses i statistik som årligen sammanställs och publiceras av FAO (Food and Agriculture Organization, FNs speciella organ för livsmedels- och jordbruksfrågor). Ifrågavarande statistik baseras på uppgifter som antingen erhållits genom direkt förfrågan hos respektive länder eller hämtats från olika publikationer, rapporter etc. Ibland kan uppgifterna vara inofficiella. I vissa fall har uppskattningar gjorts av FAO.

Eftersom statistiska metoder, definitioner och klassificeringar kan skilja sig mellan länderna, bör jämförelser göras med försiktighet.

Resultat

I tabellerna 15.1 och 15.2 har för år 1987 respektive 1988 sammanfattats uppgifter om ägoslagsfördelning och åkeranvändning.

Totalskördens storlek i olika länder 1988 redovisas i tabell 15.3. I tabell 15.4 redogörs för antalet husdjur i olika länder 1988. I tabell 15.5 redovisas förbrukningen av handelsgödsel 1987/88 och i tabell 15.6 antalet inom jordbruk med binärningar förvärvsarbetande personer 1988. I tabell 15.7 slutligen redovisas antalet traktorer inom jordbruket 1987.

Annan publicering

Production Yearbook årligen sedan 1947. FAO.
Fertilizer Yearbook. FAO.

Annual Fertilizer Review föregångare till ovanstående. FAO.

Jordbruksekonomiska meddelanden med internationella uppgifter om produktion, förbrukning, lager, handel m m publiceras fortlöpande. Statens jordbruksnämnd.

En komparativ studie av jordbruksstatistiken i de nordiska länderna och övriga Västeuropa. Rapport. SCB (1976).

Kapitel 15 innehåller internationella uppgifter om

- Ägoslagsfördelning
- Åkeranvändning
- Totalskördar
- Husdjur
- Handelsgödselanvändning
- Förvärvsarbetande personer
- Traktorer

Tabell 15.1

Arealen i olika länder fördelad på ägoslag 1987¹. 1000-tal hektar

Areas of different types of land in different countries in 1987. Thousands of hectares

Land	Åker m m	Betesmark m m	Skog	Övrig mark	Landareal	Total areal
Sverige	2 953	565	28 020	9 624	41 162	44 996
Danmark	2 600	206	493	938	4 237	4 307
Finland	2 411	127	23 222	4 701	30 461	33 813
Norge	856	100	8 330	21 397	30 683	32 390
Belgien, Luxemburg	818	695	699	1 070	3 282	3 310
Bulgarien	4 131	2 035	3 868	1 021	11 055	11 091
Frankrike	19 459	11 894	14 688	8 969	55 010	55 150
Grekland	3 940	5 255	2 620	1 270	13 085	13 199
Irland	983	4 686	337	883	6 889	7 028
Italien	12 167	4 942	6 735	5 562	29 406	30 127
Jugoslavien	7 766	6 357	9 340	2 077	25 540	25 580
Nederländerna	924	1 090	300	1 078	3 392	3 733
Polen	14 739	4 052	8 730	2 925	30 446	31 268
Portugal	2 755	530	3 641	2 269	9 195	9 239
Rumänien	10 686	4 407	6 340	1 601	23 034	23 750
Schweiz	412	1 609	1 052	904	3 977	4 129
Sovjetunionen	232 570	371 600	944 000	679 030	2 227 200	2 240 220
Spanien	20 425	10 324	15 725	3 470	49 944	50 478
Storbritannien	6 988	11 570	2 324	3 278	24 160	24 488
Tjeckoslovakien	5 134	1 644	4 603	1 157	12 538	12 787
Ungern	5 289	1 222	1 669	1 054	9 234	9 303
Västtyskland	7 476	4 480	7 328	5 144	24 428	24 858
Österrike	1 510	1 982	3 200	1 581	8 273	8 385
Östtyskland	4 934	1 254	2 980	1 356	10 524	10 833
Algeriet	7 540	30 700	4 699	195 235	238 174	238 174
Egypten	2 560	–	31	96 954	99 545	100 145
Kenya	2 420	3 740	3 650	46 887	56 697	58 037
Marocko	8 462	20 900	5 200	10 068	44 630	44 655
Nigeria	31 335	20 980	14 300	24 462	91 077	92 377
Sydafrika	13 169	81 378	4 515	23 042	122 104	122 104
Tanzania	5 230	35 000	42 425	5 949	88 604	94 509
Tunisien	4 680	3 040	562	7 254	15 536	16 361
Förenta Staterna	189 915	241 467	265 188	220 090	916 660	937 261
Kanada	45 990	32 000	354 000	490 107	922 097	997 614
Mexiko	24 705	74 499	44 080	47 585	190 869	195 820
Argentina	35 750	142 500	59 500	35 919	273 669	276 689
Brasilien	77 500	168 000	557 990	42 161	845 651	851 197
Chile	5 580	11 900	8 680	48 720	74 880	75 695
Peru	3 725	27 120	69 150	28 005	128 000	128 522
Uruguay	1 444	13 523	680	1 834	17 481	17 741
Indien	168 990	12 000	67 100	49 229	297 319	328 759
Irak	5 450	4 000	1 890	32 397	43 737	43 832
Iran	14 830	44 000	18 020	86 750	163 600	164 800
Japan	4 708	632	25 105	7 207	37 652	37 780
Kina	96 976	319 080	116 565	400 020	932 641	959 696
Pakistan	20 760	5 000	3 140	48 188	77 088	79 610
Syrien	5 630	8 277	534	3 965	18 406	18 518
Turkiet	27 927	8 700	20 199	20 137	76 963	77 945
Australien	47 105	436 000	106 000	172 688	761 793	768 685
Nya Zeeland	522	13 810	7 258	5 277	26 867	26 868
Hela världen	1 473 699	3 214 352	4 068 536	4 319 949	13 076 536	13 389 055

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.2
Åkerarealens användning i olika länder 1988.¹ 1000-tal hektar
Use of arable land in different countries in 1988. Thousands of hectares

Land	Vete	Råg	Korn	Havre	Majs	Sorghum	Ris	Potatis	Sockerbeter
Sverige	239	36	537	423	—	—	—	39	51
Danmark	308	80	1 154	44	—	—	—	29	67
Finland	109	26	682	388	—	—	—	45	31
Norge	31	1	161	128	—	—	—	18	—
Belgien, Luxemburg	204	3	131	21	6	—	—	50	110
Bulgarien	1 181	32	345	27	494	—	16	37	41
Frankrike	4 825	79	1 916	273	1 936	43	14	183	432
Grekland	875	15	261	40	212	1	21	55	45
Irland	58	—	275	22	—	—	—	27	33
Italien	2 895	8	450	171	843	20	198	127	276
Jugoslavien	1 506	40	222	135	2 269	4	9	274	131
Nederländerna	114	7	63	13	—	—	—	161	123
Polen	2 179	2 325	1 250	850	40	—	—	1 866	412
Portugal	275	124	73	168	230	—	33	124	—
Rumänien	2 500	37	660	75	3 200	12	48	330	280
Schweiz	93	4	54	9	25	—	—	19	15
Sovjetunionen	48 000	9 000	30 000	12 000	4 200	130	660	6 185	3 400
Spanien	2 332	222	4 175	335	556	18	80	280	194
Storbritannien	1 891	8	1 895	121	—	—	—	180	200
Tjeckoslovakien	1 239	143	793	102	188	—	—	177	159
Ungern	1 281	97	264	42	1 122	11	14	67	107
Västtyskland	1 761	373	1 841	474	192	—	—	210	386
Österrike	315	80	277	70	202	—	—	34	39
Östtyskland	765	606	874	148	—	—	—	443	198
Algeriet	1 495	—	1 020	112	11	125	—	112	6
Egypten	598	—	35	—	900	—	330	77	19
Kenya	110	—	12	3	1 800	160	11	86	—
Marocko	2 332	2	2 552	52	396	22	7	42	57
Nigeria	40	—	—	—	700	4 500	650	3	—
Sydafrika	1 985	26	80	568	3 600	313	1	75	—
Tanzania	61	—	4	—	1 720	514	345	33	—
Tunisien	287	—	151	22	—	14	—	16	5
Förenta Staterna	21 519	246	3 049	2 262	23 538	3 663	1 172	503	526
Kanada	12 921	245	4 132	1 418	981	—	—	110	21
Mexiko	900	—	270	100	6 800	1 800	120	72	—
Argentina	4 617	55	125	446	2 438	956	92	110	—
Brasilien	3 417	2	104	120	13 142	196	5 961	173	—
Chile	577	2	24	61	90	—	39	62	49
Peru	105	2	122	3	484	8	216	234	—
Uruguay	170	—	78	70	80	42	81	19	—
Indien	22 604	—	1 148	—	5 900	16 000	41 000	885	—
Irak	1 300	—	1 300	1	32	2	95	10	1
Iran	6 900	—	2 200	—	48	7	482	135	163
Japan	282	—	114	5	1	—	2 132	127	71
Kina	29 001	650	990	400	19 792	1 902	32 500	2 553	530
Pakistan	7 307	—	150	—	873	325	1 939	58	10
Syrien	1 101	—	1 844	1	54	2	—	22	12
Turkiet	9 341	222	3 300	158	560	—	51	200	317
Australien	9 301	50	2 272	1 439	55	745	106	39	—
Nya Zeeland	55	—	89	20	19	—	—	10	—
Hela världen	220 406	14 903	75 961	23 549	126 613	45 590	145 602	18 135	8 535

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.3
Totalskördens storlek i olika länder 1988.¹ 1000-tal ton
Total yield in different countries in 1988. Thousands of metric tons

Land	Vete	Råg	Korn	Havre	Majs	Sorghum	Ris	Potatis	Socker- betor
Sverige	1 357	140	1 942	1 402	—	—	—	1 241	2 353
Danmark	2 080	366	5 419	202	—	—	—	942	2 708
Finland	285	49	1 612	857	—	—	—	855	944
Norge	200	3	600	480	—	—	—	414	—
Belgien, Luxemburg	1 327	14	802	95	40	—	—	2 000	6 156
Bulgarien	4 713	58	1 306	52	1 625	—	60	359	677
Frankrike	29 677	276	10 086	1 074	13 996	234	65	6 344	28 606
Grekland	2 550	31	695	74	2 116	1	116	850	1 900
Irland	418	1	1 538	117	—	—	—	680	1 404
Italien	7 945	18	1 561	383	6 318	92	1 094	2 330	13 428
Jugoslavien	6 303	76	616	253	7 697	9	36	1 935	4 558
Nederländerna	816	27	311	63	5	—	—	6 742	6 737
Polen	7 582	5 501	3 804	2 222	204	—	—	34 707	14 069
Portugal	401	73	48	76	663	—	151	795	10
Rumänien	9 000	60	2 200	160	19 500	20	150	8 000	6 500
Schweiz	553	19	299	48	237	—	—	748	923
Sovjetunionen	84 500	16 000	47 000	16 500	16 000	150	2 900	62 700	87 800
Spanien	6 514	357	12 070	537	3 577	96	499	4 578	9 056
Storbritannien	11 605	33	8 765	557	1	—	—	6 812	8 500
Tjeckoslovakien	6 547	534	3 411	366	996	1	—	3 659	5 483
Ungern	6 962	245	1 161	134	6 027	36	52	1 128	4 200
Västtyskland	12 044	1 558	9 609	2 036	1 435	—	—	7 353	19 602
Österrike	—	280	1 135	250	1 640	—	—	901	2 030
Östtyskland	3 697	1 783	3 798	508	1	—	—	11 473	4 619
Algeriet	1 150	—	556	58	5	—	2	950	115
Egypten	2 839	—	109	—	4 088	—	1 900	1 700	750
Kenya	240	—	20	5	2 685	120	26	740	—
Marocko	4 035	—	3 501	43	355	12	33	550	2 770
Nigeria	75	—	—	—	1 500	4 940	1 400	42	—
Sydafrika	3 400	—	137	42	6 900	482	3	956	—
Tanzania	79	—	5	—	2 339	420	628	230	—
Tunisien	225	—	63	2	—	5	—	180	267
Förenta Staterna	49 295	382	6 325	3 175	125 003	14 670	7 237	15 875	22 493
Kanada	15 655	257	10 125	2 993	5 369	—	—	2 785	726
Mexiko	3 700	—	465	100	11 800	5 500	420	960	—
Argentina	7 769	41	266	620	9 200	3 200	383	2 190	—
Brasilien	5 436	3	116	134	24 709	308	11 804	2 305	—
Chile	1 734	4	82	157	661	—	162	928	2 487
Peru	134	1	148	2	880	34	1 080	1 960	—
Uruguay	390	—	130	58	118	121	381	140	185
Indien	45 096	—	1 593	—	7 500	11 000	101 950	14 138	—
Irak	1 200	—	1 250	1	62	2	250	150	8
Iran	8 200	—	2 500	—	60	20	1 757	2 200	3 500
Japan	1 021	—	399	10	1	—	12 419	4 000	3 760
Kina	87 505	1 000	3 000	500	73 820	6 115	172 365	29 550	13 290
Pakistan	12 675	—	112	—	1 150	210	4 577	563	320
Syrien	2 067	—	2 836	13	105	4	—	353	368
Turkiet	20 500	293	7 500	276	2 100	—	263	4 350	11 000
Australien	14 102	29	3 270	1 815	208	1 633	740	1 060	—
Nya Zeeland	235	—	405	74	190	—	—	290	—
Hela världen	509 952	29 617	168 423	38 848	405 460	61 787	483 466	269 702	294 690

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.4

Antal husdjur i olika länder 1988¹ i tusental. (Höns i miljon-tal)

Number of livestock in different countries in 1988, thousands. (Fowls in millions)

Land	Hästar	Mulåsnor och åsnor	Nöt- kreatur	Svin	Får	Getter	Höns	Bufflar	Kameler
Sverige	58	—	1 667	2 217	402	—	11	—	—
Danmark	29	—	2 266	9 214	128	—	15	—	—
Finland	36	—	1 434	1 291	63	3	6	—	—
Island	57	—	72	14	770	—	—	—	—
Norge	17	—	945	788	2 306	94	4	—	—
Belgien, Luxemburg	23	1	2 950	5 881	184	8	34	—	—
Bulgarien	123	358	1 649	4 034	8 886	428	40	24	—
Frankrike	292	35	21 100	12 577	10 360	1 150	189	—	—
Grekland	60	258	800	1 190	10 816	3 488	31	1	—
Irland	55	22	5 580	960	4 301	9	7	—	—
Italien	250	136	8 794	9 383	11 457	1 206	120	104	—
Jugoslavien	362	19	4 881	8 323	7 824	126	73	25	—
Nederländerna	64	—	4 546	14 226	1 100	34	98	—	—
Polen	1 051	—	10 322	19 605	4 377	10	57	—	—
Portugal	29	265	1 387	2 800	5 220	745	18	—	—
Rumänien	693	36	7 120	15 224	18 793	990	136	210	—
Schweiz	49	2	1 837	1 941	367	72	6	—	—
Sovjetunionen	5 885	301	120 593	77 403	140 783	6 400	1 129	320	265
Spanien	250	241	4 980	16 941	17 894	2 900	55	—	—
Storbritannien	180	5	11 849	7 915	27 820	58	127	—	—
Tjeckoslovakien	33	—	5 044	7 235	1 075	50	46	—	—
Ungern	88	5	1 664	8 216	2 333	16	61	—	—
Västtyskland	350	—	14 887	23 670	1 414	46	72	—	—
Österrike	45	—	2 590	3 947	24	34	15	—	—
Östtyskland	104	—	5 721	12 503	2 656	19	51	—	—
Algeriet	187	635	361	5	14 325	3 570	23	—	130
Egypten	10	1 951	1 920	15	1 165	1 620	30	2 600	70
Kenya	2	—	9 800	102	7 300	8 500	23	—	790
Marocko	182	1 300	3 300	9	15 700	5 800	37	—	54
Nigeria	250	700	12 200	1 300	13 200	26 000	190	—	18
Sydafrika	230	224	11 820	1 460	29 800	5 840	37	—	—
Tanzania	—	172	13 500	184	4 700	6 600	30	—	—
Tunisien	56	296	612	4	5 900	1 115	17	—	184
Förenta Staterna	10 720	5	98 994	42 845	10 774	1 650	1 540	—	—
Kanada	341	4	12 060	10 847	697	26	107	—	—
Mexiko	6 160	6 313	31 200	16 500	6 000	10 500	224	—	—
Argentina	3 100	255	50 782	4 100	29 202	3 200	55	—	—
Brasilien	5 850	3 290	134 133	32 700	20 000	11 000	550	1 100	—
Chile	490	38	3 371	1 360	6 540	600	21	—	—
Peru	655	710	3 900	2 400	13 320	1 700	52	—	—
Uruguay	473	5	10 408	215	26 049	14	8	—	—
Indien	953	1 463	193 000	10 300	51 684	105 000	260	72 000	1 390
Irak	55	436	1 600	—	9 200	1 550	76	145	55
Iran	316	1 923	8 350	—	34 500	13 620	110	230	27
Japan	22	—	4 667	11 725	29	41	334	—	—
Kina	10 691	16 094	73 963	334 862	102 655	77 894	1 849	20 858	475
Pakistan	455	3 087	17 156	—	27 479	33 018	150	14 020	949
Syrien	43	230	723	1	13 304	1 078	12	1	5
Turkiet	620	1 410	12 000	10	40 000	13 100	58	540	3
Australien	401	5	23 500	2 720	164 000	600	56	—	—
Nya Zeeland	100	—	8 062	428	64 970	1 317	9	—	—
Hela världen	65 292	57 061	1 263 584	823 403	1 172 828	520 376	10 215	136 926	18 964

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.5
Förbrukning av handelsgödsel i olika länder 1987/88.¹ Ton
Consumption of fertilizers in different countries in 1987/88. Metric tons

Land	Kväve N	Fosfor P ₂ O ₅	Kalium K ₂ O	Land	Kväve N	Fosfor P ₂ O ₅	Kalium K ₂ O
Sverige ²	241 200	76 400	83 100	Förenta Staterna	9 503 022	3 730 057	4 484 391
Danmark	362 000	100 000	145 000	Honduras	23 400	2 800	15 000
Finland	214 353	156 239	150 897	Jamaica	12 000	4 800	7 800
Island	11 381	6 518	5 438	Kanada	1 185 500	634 500	394 400
Norge	113 600	45 300	72 600	Kuba	306 400	81 800	265 900
				Mexiko	1 345 000	433 700	80 400
Belgien, Luxemburg	199 000	87 000	131 000	Argentina	94 500	51 523	15 400
Bulgarien	418 000	233 000	94 100	Bolivia	4 400	4 300	2 700
Frankrike	2 557 100	1 405 100	1 856 100	Brasilien	957 848	1 626 406	1 539 187
Grekland	430 000	180 000	62 000	Chile	150 000	120 000	22 000
Irland	340 000	142 000	187 900	Colombia	248 900	115 300	139 900
Italien	1 059 014	781 555	472 745	Ecuador	45 000	21 000	19 000
Jugoslavien	521 000	250 000	260 000	Paraguay	1 900	2 700	4 900
Nederländerna	458 210	79 589	97 830	Peru	159 549	43 400	28 773
Polen	1 335 421	836 617	1 104 710	Uruguay	15 500	42 000	3 100
Portugal	153 000	83 900	45 700	Venezuela	279 900	203 000	127 600
Rumänien	720 000	440 000	230 000				
Schweiz	72 600	40 400	64 400	Indien	5 835 600	2 296 900	922 600
Sovjetunionen	11 787 000	8 564 000	7 052 000	Indonesien	1 460 300	569 161	236 100
Spanien	1 147 800	537 300	335 615	Irak	148 500	64 280	3 600
Storbritannien	1 525 000	435 000	524 000	Iran	524 101	445 300	6 200
Tjeckoslovakien	589 000	452 000	515 000	Israel	52 000	18 000	28 000
Ungern	613 827	332 363	426 362	Japan	669 000	766 000	602 000
Västtyskland	1 601 435	678 873	864 806	Kina	16 994 000	4 607 800	1 335 800
Österrike	131 500	69 300	97 900	Pakistan	1 281 390	393 990	45 040
Östtyskland	773 900	323 700	566 700	Syrien	116 640	101 200	10 300
				Thailand	342 784	148 344	96 245
Algeriet	97 400	135 800	53 000	Turkiet	1 110 732	574 329	41 175
Angola	4 000	2 800	3 500				
Egypten	677 000	185 400	35 000	Australien	372 100	830 800	146 000
Etiopien	22 382	31 862	—	Nya Zeeland	36 800	258 100	75 000
Ghana	5 140	2 693	3 053				
Kenya	43 385	43 843	11 067	<i>Hela världen</i>			
Marocko	132 900	116 000	53 000	1987/88	76 039 824	36 947 648	27 538 672
Mozambique	3 000	2 500	1 000	1986/87	72 370 080	34 709 376	26 096 336
Nigeria	148 000	122 000	40 000	1985/86	69 984 496	33 066 976	25 620 608
Sydafrika	328 200	264 000	116 000	1984/85	70 505 437	34 273 687	25 891 504
Tanzania	30 900	12 400	3 400	1983/84	67 131 042	32 884 369	25 412 681
Tunisien	50 600	48 200	5 000				

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

2) Avser försäljning till jordbruk och trädgårdsbruk av N, P och K.

Källa: FAO, Fertilizer Yearbook utom för Sverige.

Tabell 15.6

Förvärvsarbete befolkning inom jordbruk med binärningar samt deras andel av den totala förvärvsarbete befolkningen i olika länder 1988¹

Economically active population in agriculture and subsidiary enterprises and its proportion of the total economically active population in different countries in 1988

Land	Förvärvs- arbete befolkning inom jord- bruk med binärningar, 1000-tal personer	I procent av den totala förvärvs- arbete befolk- ningen	Land	Förvärvs- arbete befolkning inom jord- bruk med binärningar, 1000-tal personer	I procent av den totala förvärvs- arbete befolk- ningen
Sverige	180	4,2	Tanzania	9 884	81,9
Danmark	145	5,1	Tunisien	665	26,1
Finland	221	8,8	Förenta Staterna	3 058	2,5
Island	10	7,4	Honduras	832	56,2
Norge	121	5,8	Jamaica	330	27,9
Belgien, Luxemburg	84	2,0	Kanada	472	3,6
Bulgarien	592	13,2	Kuba	859	20,1
Frankrike	1 459	5,8	Mexico	9 161	31,2
Grekland	988	25,5	Argentina	1 223	10,9
Irland	200	14,4	Bolivia	920	42,5
Italien	1 822	7,9	Brasilien	13 523	25,6
Jugoslavien	2 513	23,6	Chile	593	13,2
Nederländerna	242	4,0	Colombia	2 862	28,9
Polen	4 292	22,2	Ecuador	989	31,9
Portugal	811	17,5	Paraguay	644	46,7
Rumänien	2 554	22,1	Peru	2 412	35,7
Schweiz	146	4,4	Uruguay	168	14,0
Sovjetunionen	20 400	14,2	Venezuela	765	11,9
Spanien	1 687	11,8	Indien	208 859	67,1
Storbritannien	593	2,1	Indonesien	34 351	50,2
Tjeckoslovakien	823	10,0	Irak	1 042	21,9
Ungern	662	12,7	Iran	4 422	29,1
Västtyskland	1 170	3,9	Israel	77	4,6
Österrike	225	6,3	Japan	4 427	7,2
Östtyskland	815	8,6	Kina	451 179	68,9
Algeriet	1 379	25,7	Pakistan	16 936	50,7
Angola	2 766	70,6	Syrien	730	25,3
Egypten	5 761	41,5	Thailand	18 653	65,7
Etiopien	14 455	75,7	Turkiet	11 719	50,1
Ghana	2 681	51,1	Australien	412	5,3
Kenya	7 217	77,8	Nya Zeeland	141	9,5
Marocko	2 783	38,4	Hela världen	1 082 920	47,4
Mozambique	6 471	82,2			
Nigeria	25 930	65,5			
Sydafrika	1 787	14,6			

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.7

Antal jordbrukstraktorer¹ i olika länder 1987²

Number of agricultural tractors in different countries in 1987

Land	Antal traktorer	Land	Antal traktorer
Sverige	183 000	Tanzania	18 550
Danmark	164 949	Tunisien	26 100
Finland	240 000		
Island	13 100	Förenta Staterna	4 676 000
Norge	150 593	Honduras	3 390
		Jamaica	3 020
Belgien, Luxemburg	120 352	Kanada	742 200
Bulgarien	53 640	Kuba	58 600
Frankrike	1 519 760	Mexico	163 000
Grekland	182 000		
Irland	162 000	Argentina	208 000
Italien	1 315 427	Bolivia	800
Jugoslavien	1 017 000	Brasilien	780 000
Nederländerna	192 000	Chile	41 270
Polen	1 043 509	Colombia	34 232
Portugal	78 520	Ecuador	8 200
Rumänien	183 850	Paraguay	10 300
Schweiz	108 000	Peru	15 500
Sovjetunionen	2 736 000	Uruguay	32 560
Spanien	678 680	Venezuela	46 000
Storbritannien	519 495		
Tjeckoslovakien	140 090	Indien	697 568
Ungern	53 507	Indonesien	13 000
Västtyskland	1 469 956	Irak	42 000
Österrike	326 060	Iran	115 000
Östtyskland	164 512	Israel	25 400
		Japan	1 904 070
Algeriet	86 000	Kina	891 952
Angola	10 270	Pakistan	175 000
Egypten	45 000	Syrien	52 400
Etiopien	3 900	Thailand	136 000
Ghana	3 850	Turkiet	635 526
Kenya	8 560		
Marocko	33 000	Australien	332 000
Mozambique	5 750	Nya Zeeland	79 900
Nigeria	10 800		
Sydafrika	183 000	Hela världen	25 597 504

1) Avser hjul- och bandtraktorer.

2) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Lantbruksstatistikens organisation

En väsentlig del av denna boks innehåll bygger på material från regelbundet återkommande undersökningar utförda av olika myndigheter och organisationer. Merparten av statistiken produceras av statistiska centralbyrån (SCB), statens jordbruksnämnd, lantbruksstyrelsen och Svensk Husdjursskötsel. Viss del av statistiken på jordbrukets område utförs på uppdrag av lantbruksekonomiska samarbetsnämnden.

I det följande lämnas en sammanfattning av den statistik som erhålls från de nämnda producenterna och som redovisas i denna årsbok.

Statistik från SCB

Inom SCB produceras statistik med anknytning till jordbruket, bl a över företagsstruktur, fastigheter, anläggningar, maskiner, arbetskraft, växtodling, husdjur och ekonomiska förhållanden.

Grundläggande uppgifter om jordbruksföretagen och om förhållanden som belyser företagens struktur, såsom uppgifter om antal företag, ägoslagsfördelning, åkerjordens användning och antal husdjur, erhålls sedan 1968 ur det av SCB och lantbruksstyrelsen gemensamt upprättade lantbrukets företagsregister. Detta lantbruksregister beskrivs utförligt i bilaga 3.

Uppgifter om jordbruksföretagen, deras struktur m m erhöles även tidigare genom de s k jordbruksräkningar, som genomfördes som totalräkningar i stort sett vart femte år mellan 1927 och 1966. En redogörelse för jordbruksräkningarnas uppläggning och organisation lämnades i Jordbruksstatistisk årsbok 1970. Jordbruksräkningarna kompletterades med urvalsundersökningar, s k inventeringar, vilka fr o m början av 1940-talet genomfördes vid minst tre tillfällen varje år.

Statistik rörande skörden grundades från slutet av 1700-talet till början av 1960-talet helt på subjektiva bedömningar utförda av lokala ombud. Omkring 1960 infördes successivt objektiva skördeuppskattningar, som grundas på mätningar av skörd och spill på slumpmässigt utvalda provytor. De objektiva skördeuppskattningarna beskrivs utförligt i bilaga 4.

Jordbrukets skördeskadeskydd infördes år 1961. Statens jordbruksnämnd var huvudmyndighet för detta medan beräkningarna av skördeskadeersättningar och framställning av statistik i samband därmed utfördes vid SCB. Från 1988 är LRF genom Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd huvudman för ett nytt skördeskadeskydd. En beskrivning av skyddet lämnas i kapitel 12.

Särskilda undersökningar rörande jordbrukarnas inkomster, utgifter, tillgångar och skulder har årligen utförts sedan slutet av 1930-talet på grundval av brukarnas självdeklarationer. Undersökningarna har grundats på stickprovsförfarande. Sedan 1953 har urvalet av deklarationer skett slumpmässigt. En detaljerad redogörelse för deklaraionsundersökningarnas uppläggning lämnas i kapitel 11.

Den jordbruksekonomiska undersökningen, som grundas på bokföringsuppgifter från ett antal jordbruksföretag, avser att årligen belysa intäkter, kostnader och lönsamhetsförhål-

landen inom jordbruket. Undersökningen genomfördes första gången 1914. Ansvaret för undersökningen överflyttades den 1 juli 1975 från lantbruksstyrelsen till SCB. En närmare beskrivning återfinns i kapitel 11.

Statistik från statens jordbruksnämnd

Jordbruksnämnden sammanställer statistik över bl a priser, vidareförädling av olika jordbruksprodukter och konsumtion av livsmedel.

Sedan lång tid tillbaka har jordbruksnämnden gjort årliga sammanställningar över jordbrukets inköp av handelsgödsel och fodermedel. Fr o m 1979 sammanställs också statistik över jordbrukets inköp av maskiner och redskap samt växtskyddsmedel; denna statistik har tidigare handlagts av Lantbrukets utredningsinstitut. Material till dessa sammanställningar erhåller nämnden från tillverkare och importörer samt från den officiella handelsstatistiken.

Kvantitetsuppgifter om leveranser av brödsäd, kvarnarnas förmalning, saluförd produktion av mjöl m m sammanställs varje månad. Vidare gör nämnden på basis av bl a livsmedelsverkets besiktningsstatistik månatliga beräkningar av produktionen av kött och fläsk.

Nämnden presenterar prisuppgifter för bl a vegetabilie- och animalieprodukter och handelsgödsel. Dessa uppgifter samlas in genom olika instanser.

Beräkningar av detaljerade prisindexserier för jordbruksprodukter har utförts sedan 1940-talet. Även före denna tid utarbetades vissa prisindex på jordbruksområdet. Beräkningarna utförs inom jordbruksnämnden.

Nämnden sammanställer vidare totalkalkyler över jordbrukets inkomster och utgifter. Dessa kalkyler – jordbrukets totalkalkyl – utgör bl a underlag för jordbruksprisregleringen.

Statistik från lantbruksstyrelsen

Lantbruksstyrelsen publicerar statistik över veterinärverksamheten. Av denna publicering framgår bl a frekvenser av olika slag av djursjukdomar.

Fårkontroll har bedrivits sedan 1920-talet. Verksamheten har under perioden 1956–1982 letts av lantbruksstyrelsen, som även utarbetat statistik däröver. Fr o m 1983 har huvudmannskapet överförts till Svenska Fåravelsförbundet.

Vidare utarbetar styrelsen statistik över lantbruksnämndernas verksamhet. I denna statistik ingår bl a uppgifter om statliga bidrag och kreditgarantier till jordbrukare.

Slutligen redovisar lantbruksstyrelsen årliga uppgifter om nämndernas kursverksamhet.

Statistik från Svensk Husdjursskötsel

Mjölkboskapskontroll samt svinstam- och suggkontroll har genomförts sedan 1930- respektive 1920-talen. Sedan 1967 genomförs även köttboskapskontroll. Svensk Husdjursskötsel leder numera verksamheterna och utarbetar statistik i anslutning till dem. Uppgifter om seminverksamheten sammanställs också av Svensk Husdjursskötsel.

Statistik från Lantbrukets utredningsinstitut

Lantbrukets utredningsinstitut utarbetade t o m 1978 årligen statistik över jordbrukets inköp av olika slag av maskiner och redskap samt växtskyddsmedel. Fr o m undersökningssåret 1979 utförs dessa undersökningar av jordbruksnämnden.

Utredningsinstitutet har vidare sedan 1956 genomfört intermittenta undersökningar avseende jordbrukets struktur. Den senaste undersökningen, 1976, avsåg lantbrukarnas sysselsättning.

Några jordbruksstatistiska publikationer från här redovisade myndigheter och organisationer

SCBs statistik publiceras främst i Statistiska meddelanden, SM. Jordbruksuppgifter återfinns huvudsakligen i serie J. Till vissa av dessa meddelanden utges Appendix med i allmänhet lägre regional indelning. Lantbruksräkningar har tidigare presenterats i Lantbruksräkningen men redovisas nu i SM. SCB ger vidare ut Allmän månadsstatistik, i vilken lämnas ett mindre antal uppgifter om jordbruk.

Huvuddelen av *jordbruksnämndens* statistik redovisas varje månad i Jordbruksekonomiska meddelanden, JEM. I denna tämligen omfattande redovisning ingår även det begränsade antal uppgifter om jordbruk som presenteras i Allmän månadsstatistik. Därjämte publicerar nämnden vissa uppgifter i stenciler.

Svensk Husdjursskötsel ger ut Meddelanden, och statistik från *lantbruksstyrelsen* återfinns i stenciler eller i styrelsens Meddelanden.

Andra publikationer med jordbruks-, skogs- och fiskestatistik

Svenskt lantbruk, informationsskrift om lantbruk och lantbruksadministration. Statens lantbruksinformation (1976).

Skogsstatistisk årsbok, årligen sedan 1951. Skogsstyrelsen.

Fiskestatistisk årsbok, 1971 t o m 1982. SCB.

Miljöstatistisk årsbok, naturmiljön, 1975, 1977, 1979, 1981. SCB.

Naturmiljön i siffror. Miljöstatistisk årsbok 1983–1984, 1986–1987. SCB.

Naturmiljön i siffror. Tredje utgåvan. 1990. SCB.

Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986/87, 1990. SCB.

Forsknings- och försöksmeddelanden, årligen sedan 1956, från institutioner på jordbrukets, trädgårdsodlingens, skogens m fl områden. Särtryck ur Kungl. Skogs- och Lantbruksakademins tidskrift.

Historisk statistik för Sverige. 2. Väderlek, lantmåteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t o m år 1955. SCB (1959).

Adresser

SCB, 115 81 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100
Telefon 08/783 40 00

SCB, 701 89 Örebro
Telefon 019/17 60 00

Statens jordbruksnämnd, 551 82 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 8
Telefon 036/15 58 00

Lantbruksstyrelsen, 551 83 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 6
Telefon 036/15 50 00

Svensk Husdjursskötsel, Hållsta, 631 84 Eskilstuna
Telefon 016/16 34 00

Lantbrukets utredningsinstitut, LUI, 105 33 Stockholm
Besöksadress: Torsgatan 4
Telefon 08/787 53 00

Skogsstyrelsen, 551 83 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 6
Telefon 036/15 56 00

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien
Box 6806, 113 86 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 95 B
Telefon 08/30 05 40

Områdesindelningar

Sedan lång tid tillbaka sker inom lantbruksstatistiken en omfattande redovisning för områden av resultat som framkommer genom skilda undersökningar. Redovisning förekommer sålunda dels för olika administrativa områden, dels för områden som avgränsats främst med hänsyn till de naturliga förutsättningarna för jordbruk.

Administrativa områden.

Län. Huvudområden.

I statistiken redovisas i allmänhet uppgifter för län. Länsindelningarna har emellertid ändrats över tiden i och med att såväl hela församlingar som församlingsdelar flyttats mellan län. Omfattningen av större förändringar belyses i tablån nedan.

År	Antal län som berörts	Antal församlingar som flyttats mellan län
1952	6	5
1967	6	6
1968 ¹	1	—
1969	4	3
1971	15	55
1974	8	13

1) Stockholms stad sammanslogs med Stockholms län.

I allmänhet användes i statistikredovisningen den länsindelning som gällde vid undersökningens genomförande.

I vissa fall sammanförs de 24 länen till 3 huvudområden, nämligen Götaland, Svealand och Norrland.

Naturliga jordbruksområden.

Produktionsområden. Riksområden.

Vid bearbetning och redovisning av lantbruksstatistik är de administrativa områdena från vissa synpunkter inte alltid lämpliga som indelningsgrund. Flertalet län är därför uppdelade på särskilda s k *naturliga jordbruksområden*. Därvid har hänsyn tagits till de naturförhållanden som väsentligt påverkar förutsättningarna för jordbruk, t ex berggrundens och jordarternas beskaffenhet, landskapets topografi och klimatet. De naturliga jordbruksområdena är uppbyggda av församlingar och i vissa fall delar av församlingar.

De naturliga jordbruksområdena sammanfördes ursprungligen till 18 produktionsområden. De flesta av dessa produktionsområden täcker delar av mer än ett län. Gränserna är numera fasta.

Däremot har gränserna för de naturliga jordbruksområdena modifierats. Gränserna utgör numera i princip kombinationer av gränserna för produktionsområdena och länsgränserna. Detta medför att de naturliga jordbruksområdena påverkas av ändringar i länsgränserna. År 1989 var landet indelat i 61 naturliga jordbruksområden.

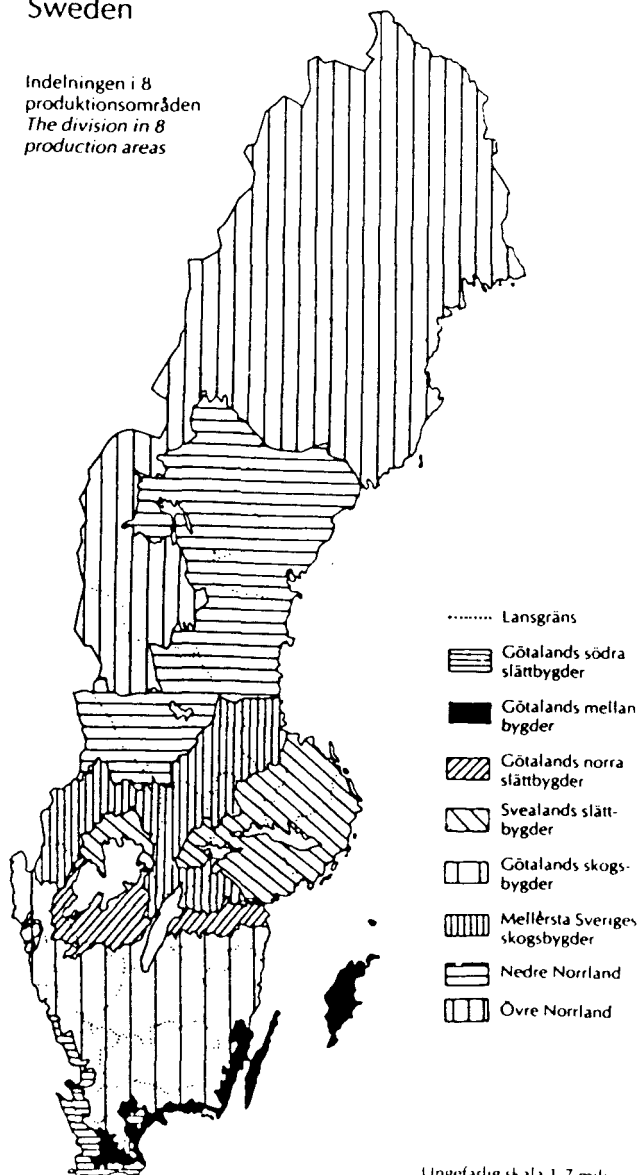
De 18 produktionsområdena kan sammanföras till 8 större produktionsområden. Ett av de 18 produktionsområdena (Vänerslätten) delas dock av gräns mellan två av de 8 produktionsområdena.

De 8 produktionsområdena kan sammanföras till 3 riksområden. Dessa 3 riksområden sammanfaller inte med de 3 administrativa huvudområdena.

Indelningen i åtta produktionsområden framgår av kartan nedan och sambandet mellan naturliga jordbruksområden och produktions- och riksområden framgår av sammanställningen på nästa sida.

Sverige Sweden

Indelningen i 8
produktionsområden
The division in 8
production areas

Ungefärlig skala 1:7 milj

3 Riksområden

8 Produktionsområden

- 18 Produktionsområden
- 61 Naturliga jordbruksområden

1. Södra och mellersta Sveriges slättbygder

1 Götalands södra slättbygder (Gss)

- 01 Skåne–Hallands slättbygd
- 19 Kristianstads län, slättbygden
- 22 Malmöhus län, slättbygden
- 23 Hallands län, slättbygden

2 Götalands mellanbygder (Gmb)

- 02 Sydsvenska mellanbygden
- 10 Kalmar län, Kalmarslätten
- 16 Blekinge län, slättbygden
- 18 Kristianstads län, mellanbygden
- 21 Malmöhus län, mellanbygden
- 03 Öland och Gotland
- 13 Kalmar län, Öland
- 14 Gotlands län

3 Götalands norra slättbygder (Gns)

- 04 Östgötaslätten
- 05 Östergötlands län, Östgötaslätten
- 05 Vänerslätten, del av
- 27 Älvsborgs län, slättbygden
- 31 Skaraborgs län, slättbygden, Götalandsdelen
- 32 Skaraborgs län, falbygden

4 Svealands slättbygder (Ss)

- 05 Vänerslätten, del av
- 35 Värmlands län, slättbygden
- 62 Skaraborgs län, slättbygden, Svealandsdelen
- 06 Mälar- och Hjälmabygden
- 01 Stockholms län
- 02 Uppsala län
- 03 Södermanlands län
- 40 Örebro län, slättbygden
- 43 Västmanlands län, slättbygden

2. Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder

5 Götalands skogsbygder (Gsk)

- 07 Sydsvenska höglandet
- 06 Östergötlands län, södra skogsbygden
- 08 Jönköpings län
- 09 Kronobergs län
- 12 Kalmar län, skogsbygden
- 15 Blekinge län, skogsbygden
- 17 Kristianstads län, skogsbygden

20 Malmöhus län, skogsbygden

24 Hallands län, skogsbygden

30 Älvsborgs län, södra höglandet

34 Skaraborgs län, sydöstra höglandet

61 Göteborgs och Bohus län, södra höglandet

08 Östsvenska dalbygden

07 Östergötlands län, södra kustlandet

11 Kalmar län, norra kustlandet

09 Västsvenska dalbygden

25 Hallands län, norra Halland

26 Göteborgs och Bohus län, länet utom södra höglandet

28 Älvsborgs län, dalbygderna

6 Mellersta Sveriges skogsbygder (Ssk)

- 10 Södra Bergslagen
- 04 Östergötlands län, norra skogsbygden
- 33 Skaraborgs län, nordöstra höglandet
- 39 Örebro län, södra skogsbygden
- 11 Västsvenska dalsjöområdet
- 29 Älvsborgs län, Dalslands bergsbygd
- 36 Värmlands län, centrala och västra Värmland
- 12 Norra Bergslagen
- 37 Värmlands län, Bergslagen
- 41 Örebro län, Bergslagen
- 42 Västmanlands län, Bergslagen
- 44 Kopparbergs län, Bergslagen
- 13 Östra Dalarna–Gästrikland
- 45 Kopparbergs län, östra Dalarna
- 48 Gävleborgs län, Gästrikland

3. Norra Sverige

7 Nedre Norrland (Nn)

- 14 Kustlandet i nedre Norrland
- 49 Gävleborgs län, Hälsinglands kustland
- 51 Västernorrlands län, kustlandet
- 16 Nordsvenska mellanbygden
- 38 Värmlands län, norra Värmland
- 46 Kopparbergs län, mellanbygden
- 50 Gävleborgs län, inlandet
- 52 Västernorrlands län, inlandet
- 55 Jämtlands län, mellanbygden
- 17 Jämtländska siluområdet
- 54 Jämtlands län, siluområdet

8 Övre Norrland (Nö)

- 15 Kustlandet i övre Norrland
- 57 Västerbottens län, kustlandet
- 59 Norrbottens län, kustlandet
- 18 Fjäll- och moränbygden
- 47 Kopparbergs län, fjällbygden
- 56 Jämtlands län, fjällbygden
- 58 Västerbottens län, inlandet
- 60 Norrbottens län, inlandet

Områden för skördeberäkningar.

Skördeområden

I samband med att metoder för objektiva skördeuppskattningar utvecklades och ett permanent skördeskadeskydd för jordbruket infördes 1961, indelades landet i områden som numera benämns *skördeområden* (SKO). Dessa områden är mer homogena än de naturliga jordbruksområdena med avseende framförallt på skördens variation från år till år.

Områdesindelningen har fortlöpande setts över. Därvid har homogenitet eftersträfvats beträffande skördeavkastningen. Dessutom har hänsyn tagits till klimat, jordart, topografi och odlingsinriktning.

I det 1988 förändrade skördeskadeskyddet är behovet av områdesstatistik mindre än i det tidigare skyddet. Den t o m 1988 gällande områdesindelningen med 420 SKO har fr o m 1989 ersatts med en ny områdesindelning omfattande 106 SKO. Fyra av dessa är fjällområden i vilka objektiva skördeuppskattningar inte planeras ske.

Vid fördelningen av antalet skördeområden mellan länen har lika vikt givits åt åkerarealen och antalet företag. Dessutom har hänsyn tagits till skördevariationer inom länet genom att län med stora skördevariationer fått ett tillskott av områden medan homogena län fått något färre områden. 67 SKO ligger helt inom ett län medan 33 SKO delas mellan två län och 6 SKO omfattar delar av tre län.

Odelade församlingar har i regel varit grundstenar i indelningen. I åtskilliga fall är dock församlingarna så heterogena att en delning av församlingen mellan olika skördeområden ansetts starkt motiverad. 167 församlingar är därför delade på olika skördeområden.

En sammanställning över av SCB använda områdesindelningar i lantbruksstatistiken lämnas i figuren på nästa sida.

Särskilda indelningar

I vissa fall tillämpas för statistiska ändamål andra områdesindelningar än de ovan beskrivna.

Lantbruksstyrelsen har indelat landet i drygt 400 primära naturliga jordbruksområden med hänsyn till klimat, jordart, topografi och uppodling. Dessa kan sammanföras till 5 klimatiska riksområden, vilka var för sig består av högst 3 bygder: Jordbruksbygd, Mellanbygd och Glest uppodlad bygd.

Vidare har styrelsen gjort en speciell regionindelning av landet, vilken används vid beskrivning av utvecklingen inom jord- och skogsbruket. Vid indelningen har man sökt sammanföra områden med likartade sociala, ekonomiska och fysiska förutsättningar till enhetliga regiontyper.

Jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse har en omfattande regional statistikproduktion med redovisning bl a på enskilda förenings verksamhetsområden. Några sådana indelningar framgår av tabellerna i kapitel 9 (föreningsområden för köttboscaps- och suggkontrollerna samt mejeri-föreningar).

För prisstödet till jordbruket används i flera fall speciella områdesindelningar. Så t ex utgår pristillägget på mjölk respektive kött och fläsk i norra Sverige efter särskilda indelningar.

Annan publicering

Rikets indelningar. Årsbok över regionala indelningar med koder m m. SCB.

Sveriges kommuner åren 1952–1986. Förändringar i kommunindelning och kommunkoder. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor 1986:3.

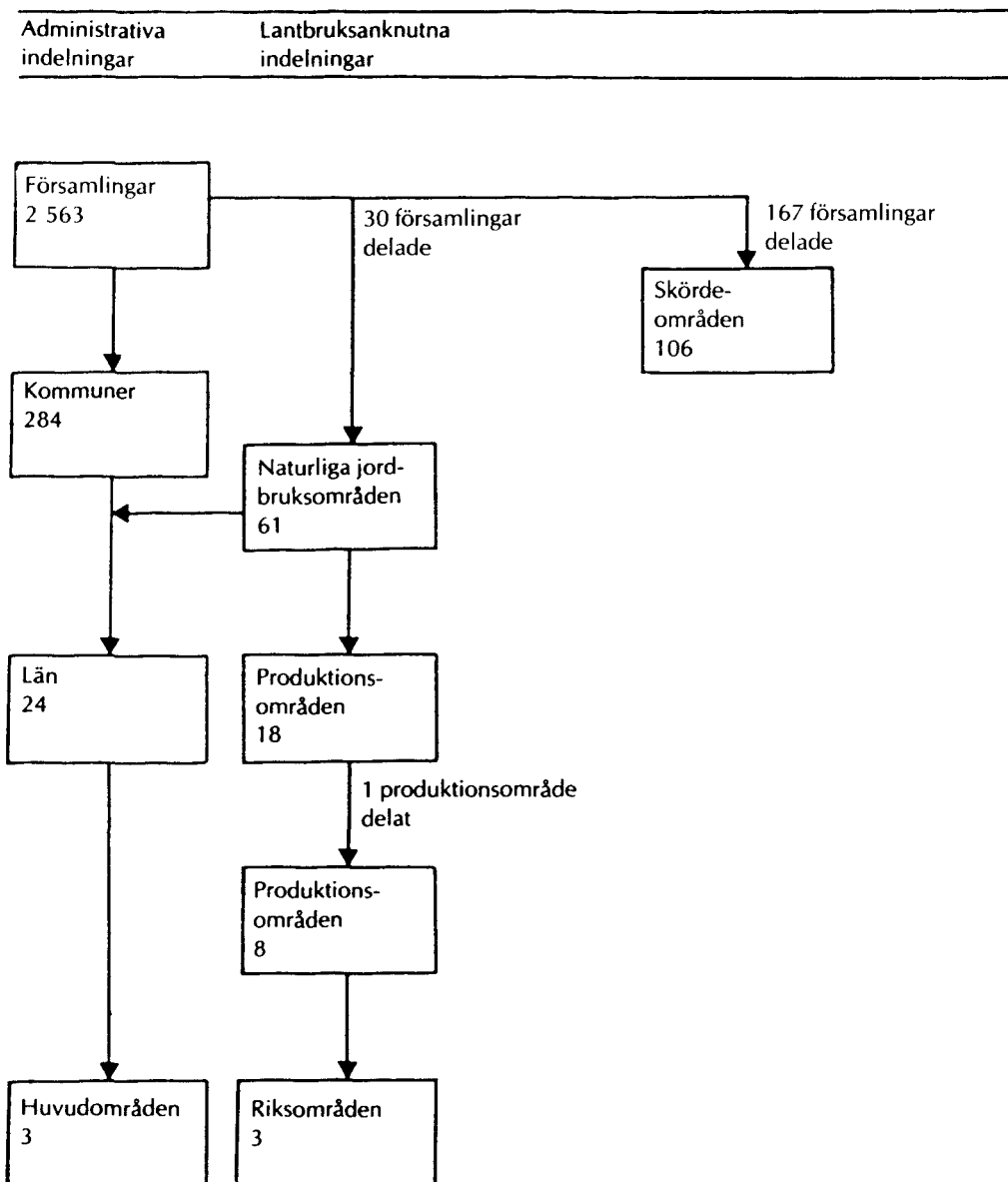
Områdesindelningar i lantbruksstatistiken 1989. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor (MIS) 1989:1.

Historisk återblick på indelningen i skördeområden 1961–1988. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor (MIS) 1988:2.

Sveriges klimat-, jordarts- och uppodlingsområden, del VIII. Riksöversikt, regionala uppgifter återfinns i stenciler. Kungl. lantbruksstyrelsen. Meddelanden, serie A nr 8 (1969).

Uppgifter om lantbruksstyrelsens speciella regionindelning återfinns i styrelsens meddelandeserie.

Områdesindelningar använda inom lantbruksstatistiken och antal områden 1989

Lantbruksregistret

Inledning

Lantbruksregistret (LBR) innehåller uppgifter om företagen inom jord- och skogsbruket. LBR infördes 1968 och innebär en registrering av uppgifter som insamlas årligen i juni genom postenkät. Ett av syftena med lantbruksregistret är att bilda underlag för jordbruksstatistiken. Uppgiftsinsamlingen till registret är också samordnad med vissa administrativa verksamheter, se avsnittet om lantbruksregistrets användningsområden på nästa sida.

Systemet med årliga lantbruksregistreringar ersatte bl a de allmänna jordbruksräkningar, som hållits med i regel fem års mellanrum, och tre årliga urvalsundersökningar, s k jordbruksinventeringar.

Företag i registret

I LBR registreras företag inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel, fruktodling eller trädgårdsodling. Uppgiftsplikt föreligger enligt SFS 1968:111 (omtryckt 1978:468).

Med hänsyn till tidsintervallen mellan uppgiftsinsamlingen kan företagen i LBR indelas i följande grupper:

- a) företag med mer än 2 hektar åkermark.
- b) företag med högst 2 hektar åkermark men som omfattar fastighet taxerad som jordbruksfastighet. Gruppen består huvudsakligast av företag som enbart har skogsmark eller annat ägoslag än åkermark.
- c) företag med djurbesättningar som uppgiftsdagen eller tidigare under kalenderåret omfattat
  - minst 250 svin eller
  - minst 500 får (inklusive lamm) eller
  - minst 1 000 höns (inklusive kycklingar).
- d) företag med trädgårdsodling som omfattar minst 200 m² under glas eller plast eller minst 2 500 m² frilandsareal. Odling i hemträdgårdar eller för husbehov ingår inte.

Vissa företag i grupp c) eller d) återfinns även bland företagen i grupp a) eller b).

Uppgifter insamlas varje år från företag med mer än 2 hektar åkermark eller med stor djurbesättning. Trädgårdsföretagen ingår två år av tre i uppgiftsinsamlingen till LBR i juni. Det tredje året genomförs i stället särskilda undersökningar, s k trädgårdsräkningar eller trädgårdsinventeringar.

Den årliga registreringen kallas lantbruksräkning de år de s k skogsbruksföretagen, företag i grupp b) ovan, ingår i uppgiftsinsamlingen. Lantbruksräkningar har hittills genomförts 1971, 1976, 1981 och 1988.

Insamlade uppgifter

I LBR ingår dels fasta uppgifter, dels tillfälliga, som i vissa fall återkommer.

De uppgifter som insamlas varje år avser

- företagarens namn och adress, personnummer, telefonnummer
- fastigheter som ingår i företaget och deras areal av åkermark och skogsmark. Uppgift om ägare till arrenderad åkermark respektive arrendator till utarrenderad åkermark
- åkerarealens användning samt arealen av olika ägoslag i varje församling
- orsakerna till förändringar i åkerarealen
- antalet husdjur
- förekomst av byggnadsverksamhet

Bland uppgifter som tillfälligtvis insamlas till LBR kan nämnas uppgifter om maskiner och anläggningar, sysselsatta på företaget samt hästar och getter.

Uppgifter om arealer för odling av trädgårdsväxter på friland respektive i växthus insamlas från trädgårdsföretagen.

För skogsbruksföretagen registreras uppgifter om företagare, fastigheter, arealer av olika ägoslag samt uppgift om utarrenderad åkermark och arrendator.

Bearbetning

Undersökningen är en totalräkning. De insamlade uppgifterna skall avse förhållandena en viss dag i juni respektive år.

Blankett och anvisningar för uppgiftslämnandet fastställs av SCB i samråd med statens jordbruksnämnd och lantbruksstyrelsen.

SCB sänder ut blanketter i slutet av maj till alla kända uppgiftsskyldiga. För företag som tidigare registrerats i lantbruksregistret påförs blanketterna maskinellt uppgifter om företagare, fastigheter och församlingstillhörighet.

När blanketterna återkommit till SCB från lantbrukarna granskas de manuellt och maskinellt och eventuella fel rättas. Uppgifterna registreras på magnetband. I påminnelse- och granskningsarbetet deltar även lantbruksnämnderna.

Av de cirka 100 000 företag som berörs ett normalår av uppgiftsinsamlingen erhålls uppgifter från de flesta. Bortfallet är endast 0,1 %.

Vid lantbruksräkningarna 1981 och 1988 tillämpades en ny metod för uppgiftsinsamling avseende företag med högst 2 hektar åkermark. Uppgifter inhämtades då från 1981 års fastighetstaxeringsregister respektive den särskilda fastighetstaxeringen 1988 för dessa företag. Vid de tidigare lantbruksräkningarna har uppgifter för dessa företag insamlats genom postenkät.

Lantbruksregistrets användningsområden

Lantbruksregistret används för statistiska och administrativa ändamål samt dessutom som urvalsram för olika undersökningar inom lantbruksstatistiken.

Uppgifter ur lantbruksregistret ligger till grund för framtagning av skadeanmälningsblanketter och utgör en del av underlaget vid ersättningsberäkningar i det nya skördeskadestycket. Uppgifter i registret används också för beräkningar av arealavgifter i samband med den marknadsreglering av potatis som infördes 1972. Fr o m 1985 används uppgifter i lantbruksregistret också för beräkning av prisstöd till potatisodlingen i de fem nordligaste länen och fr o m 1988 för stöd till baljväxtodlare. Lantbruksregistret ligger vidare till grund för särskild uppgiftsinsamling i samband med stöd till smågrisproducenter i norra Sverige och har de senaste åren ut-

nyttjats i Omställning 90-programmet. Under 1989/90 har registret också varit grund för utbetalning av skobidrag.

Statistiken ur registret utnyttjas bl a av myndigheter och näringsliv vid prisförhandlingar, export- och importplanering m m.

Utöver den omfattande officiella statistik som publiceras från registret framställs särskild regional statistik åt lantbruksnämnderna. Nämnderna har också tillgång till uppgifter för enskilda företag för sin planerande och rådgivande verksamhet. Efter beställningar från statliga institutioner, jordbrukets intresseorganisationer m fl, utförs också särskilda statistiska bearbetningar.

Registret används som urvalsram för bl a objektiva skördeuppskattningar och deklarationsundersökningar för jordbrukare.

1

FÖRETAGARE (brukare) den 8 juni 1989

Ändra och komplettera uppgifterna om de är fel eller ofullständiga

Personnummer

Telefon-
nummer

Organisations-
nummer
(juridisk person)

Om mer än en företagare finns, redovisas övriga i avsnitt 14

SCB's
identifikationsnr

LBR 1989

LANTBRUKSREGISTRET

Ändra och komplettera de utskrivna uppgifterna och fyll i övriga uppgifter i blanketten. Den ifyllda blanketten skall vara statistiska centralbyrån, SCB, tillhanda **senast den 14 juni 1989**. En försening kan bli medföra att företagen går miste om skördeskadeersättning.

Uppgifterna på blanketten skall avse ett företag. Med företag avses den verksamhet inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel, frukt- eller trädgårdsodling, som bedrivs under en och samma driftsledning. Företag med enbart växthusodling, se främst avsnitt 8. Beträffande uppgifternas användning m m se i övrigt bifogad broschyr.

2

BRUKNINGSCENTRUM

Här anges den fastighet där de för driften viktigaste ekonomibyggnaderna är belägna. Se även bifogad broschyr. Ändra och komplettera uppgiften om den är fel eller ofullständig.

3

FASTIGHETER som ingår i företaget den 8 juni 1989

Ändra och komplettera uppgifterna om de är fel eller ofullständiga.

Nya fastigheter skrivs i ledig ruta eller i avsnitt 11.

FASTIGHETSBETECKNING
(namn och nummer)

Ägd/
arrenderad

Areal under eget bruk
Åkermark hektar Skogsmark hektar

Utarrenderad åkermark hektar

SCB's kod

Om åkerarealen på någon fastighet ändrats, fyll även i avsnitt 12 på sidan 4.

Ord- nings- nr	För- sam- ling nr	FASTIGHETSBETECKNING (namn och nummer)	Ägd/ arrenderad	Areal under eget bruk Åkermark hektar	Skogsmark hektar	Utarrenderad åkermark hektar	SCB's kod
10				14	15	16	17 A/A
11							18 Förändr
12		13					19 Sam
10				14	15	16	17 A/A
11							18 Förändr
12		13					19 Sam
10				14	15	16	17 A/A
11							18 Förändr
12		13					19 Sam
10				14	15	16	17 A/A
11							18 Förändr
12		13					19 Sam

4

FÖRSAMLINGAR

Följ nedanstående församlingsnumrering när Ni fyller i avsnitt 6.

Nr 1 Nr 2 Nr 3

Om uppgifterna är fel eller ofullständiga, ändra eller komplettera i fältet till höger om respektive uppgift.

5

AREALER FÖRSAMLINGSVIS

AREALER UNDER EGET BRUK

Arealen åkermark (obs EJ betesmark) skall redovisas uppdelad på grödor på nästa sida.

Vad som räknas till åkermark, betesmark, skogsmark och annan mark framgår av baksidan på bifogad broschyr.

Summa areal under eget bruk

Hektar	
Åkermark	1
Betesmark	2
Skogsmark	3
Annan mark	4
Total areal	5

Hektar	
Åkermark	1
Betesmark	2
Skogsmark	3
Annan mark	4
Total areal	5

Hektar	
Åkermark	1
Betesmark	2
Skogsmark	3
Annan mark	4
Total areal	5

UTARRENDERAD ÅKERMARK

Utarrenderad åkermark	6

Utarrenderad åkermark	6

Utarrenderad åkermark	6

6 ÅKERAREALENS ANVÄNDNING den 8 juni 1989

Om vårsådden inte är avslutad den 8 juni, skall arealredovisningen avse förhållandena den dag vårsådden är avslutad, dock senast den 19 juni. I dessa fall skall blanketten vara SCB tillhanda senast den 20 juni.

Vid uppkörning och omsådd den 8 juni eller tidigare redovisas den nya grödan.
Uppkörd areal som ej såtts om redovisas som träda (rad 26).

Ange alla arealuppgifter i hektar med avrundning till en decimal. Vid avrundningen höjs första decimalen en enhet om andra decimalen är 5 eller högre (t ex 0,44 blir 0,4 och 0,45 blir 0,5). 1 tunnland = 0,5 hektar. 1 000m² = 0,1 hektar.

Följ den församlingsnumrering
(nr 1, 2 och 3) som angivits på sidan 1

ÅKERAREAL UNDER EGET BRUK

Församling nr

		1	2	3
		Hektar	Hektar	Hektar
SPANNMÅL	01 Höstvet till mognad	01		
	02 Vårvet till mognad	02		
	03 Råg till mognad	03		
	04 Korn till mognad (ej blandsäd)	04		
	05 Havre till mognad (ej blandsäd)	05		
	06 Blandsäd till mognad	06		
	07 Foderärter och vicker till mognad ¹⁾	07		
ÄRTER OCH ÅKERBÖNOR	08 Matärter till mognad ¹⁾	08		
	09 Åkerbönor till mognad ¹⁾	09		
	10 Grönfoder- och ensilageväxter	10		
VALLAR, GRÖNFODER OCH ENSILAGE	11 Slättervall (på åkermark) som utnyttjas 1989	11		
	12 Betesvall (på åkermark) som utnyttjas 1989	12		
	13 Slätter- och betesvall (på åkermark) som ej utnyttjas 1989	13		
	14 Frövall	14		
POTATIS OCH SOCKERBETOR	15 Matpotatis ²⁾	15		
	17 Potatis för stärkelse och råsprit ²⁾	17		
	19 Sockerbetor	19		
OLJEVÄXTER	20 Höstraps till mognad	20		
	21 Vårrops till mognad	21		
	22 Höstrybs till mognad	22		
	23 Vårrys till mognad	23		
ÖVRIG ÅKERMARK	24 Trädgårdsväxter	24		
	25 Andra växtslag	25		
	26 Träda	26		
	27 Annan obrukad (ej nedlagd) åkermark	27		

**Summa åkermark under eget bruk
(summa rad 01-27)**

1) Uppgifterna ligger till grund för utbetalning av arealbidrag för baljväxtodlingen. Se informationsbroschyren sid 2.

2) Uppgifterna utgör deklARATION för potatisregleringen. Se informationsbroschyren sid 2.

Summan skall för varje församling överensstämma med uppgifter om areal ÅKERMARK under eget bruk i avsnitt 5.

7 NY- OCH OMBYGGNAD

(EKONOMIBYGGNADER)

Har på företaget under tiden 15 juni 1988 - 15 juni 1989 pågått nybyggnad, tillbyggnad eller mer omfattande ombyggnad? ☐ Ja ☐ Nej

Om "Ja", sätt kryss i rutan (rutorna) nedan för det (de) byggnadsslag som ny- eller ombyggs.

Djurstall ☐

Lada, loge, silo eller annan lagerbyggnad ☐

Maskinhall, traktorgarage ☐

Annan ekonomibygnad ☐

Markera
med
kryss (X)
Ja Nej

I DETTA FÄLT FÅR ANTECKNINGAR INTE GÖRAS
RESERVERAT FÖR MASKINELL LÄSNING

Byggnadsverksamheten skall avse ekonomibygnader.

Byggnadsverksamheten redovisas oberoende av om den bekostas av brukaren eller någon annan.

Även nyligen påbörjad om- eller nybyggnad redovisas.

Redovisa inte underhåll och reparation eller ombyggnadsarbeten av mindre omfattning (t ex omläggning av tak, byte av inredning osv) eller installation av utgödslingsanordning, hö eller spannmålstork, mjölk tank o dyl.

8 TRÄDGÅRDSVÄXTER den 8 juni 1989

Uppgifterna skall endast lämnas av företag med minst 0,25 hektar frilandsareal eller med minst 200 kvadratmeter växthusyta.

FRILANDSAREALER

Uppgifterna skall anges i hektar med avrundning till en decimal.

Växstslag	Areal, hektar
Morötter	01
Vitkål	02
Blomkål	03
Övriga köksväxter	04
Frukträd	05
Bärbuskar	06
Jordgubbar	07
Plantskolor för trädgårdsväxter	08
Övrig frilandsareal	09
Summa frilandsareal för trädgårdsväxter (= rad 24 på sidan 2)	10

VÄXTHUSYTOR

Redovisade ytor skall avse bruttoytor (dvs gångar m m skall medräknas) och anges i kvadratmeter.

Växstslag	VÄXTHUSYTA	
	Med upp- värmning	Utan upp- värmning
Köksväxter	11 m ²	12 m ²
Krukväxter	13 m ²	14 m ²
Snittblommor inkl. lökväxter	15 m ²	16 m ²
Övrig växthusyta	17 m ²	18 m ²
Summa växthusyta	19 m ²	20 m ²

9 ANTAL HUSDJUR den 8 juni 1989

Finns ej nötkreatur, får, svin eller höns på företaget, sätt kryss i vidstående ruta ☐ 73
Om endast vissa djurslag saknas, sätt streck (-) i summarutan för dessa

NÖTKREATUR	Antal
Kor för mjölkproduktion (även sinkor och utslagskor)	74
Kor huvudsakligen för uppfödning av kalvar (amkor och dikor)	75
Kvigor, tjurar och stutar, 1 år och däröver	76
Kalvar under 1 år	77
Summa nötkreatur	78

SVIN	Antal
Galtar för avel 6 månader och däröver	82
Modersuggor (även första gången dräktiga suggor samt utslagsuggor)	83
Övriga svin 3 månader och däröver ¹⁾	84
Övriga svin under 3 månader ¹⁾	85
Summa svin	86
¹⁾ Om besättningen t ex på grund av uppehåll mellan omgångar tillfälligtvis är mindre än normalt den 8 juni, ange nedan antalet slaktsvin i en normal uppfödningsomgång.	
Slaktsvin, normal uppfödningsomgång	87

FÅR	Antal
Tackor och baggar, födda 1988 och tidigare	79
Lamm	80
Summa får	81

HÖNS OCH KYCKLINGAR	Antal
Höns, 20 veckor eller äldre	88
Kycklingar, avsedda för äggproduktion	89
Slaktkycklingar ²⁾	90
Summa höns och kycklingar	91
²⁾ Om besättningen t ex på grund av uppehåll mellan omgångar tillfälligtvis är mindre än normalt den 8 juni, ange nedan antalet slaktkycklingar i en normal uppfödningsomgång.	
Slaktkycklingar, normal uppfödningsomgång	92

GETTER	Antal
Getter, födda 1988 och tidigare	93
Killingar	94
Summa getter	95

4

SCB's identifiseringsnr	Bilagor Förs	fast

Uppgiftsskyldighet

Uppgifter lämnas för företag inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel, fruktodling och trädgårdsodling. Uppgifter lämnas av den som tillställts blankett eller i övrigt är uppgiftsskyldig enligt bifogad broschyr. För företagare som erhållit blankett men upphört med verksamheten lämnas uppgift om förändringen.

Författning

Uppgifterna insamlas enligt SFS 1968:111 (omtryckt 1978:468).

Sekretesskydd

Uppgifterna är sekretesskyddade enligt 9 kap 4 § sekretesslagen (SFS 1980:100).

Samråd enligt förordningen SFS 1982:668 har skett med Företagens Uppgiftslämnar-delegation.

11 ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

13 UNDERSKRIFT

Innan blanketten undertecknas, kontrollera att sidorna 2 och 3 har ifyllts!

Härmed försäkras på heder och samvete att uppgifterna om potatisarealens storlek, vilka även utgör deklaration för potatisregleringen, är fullständiga och riktiga (se även sidan 2 i den bifogade broschyren). Jag försäkras även att uppgifterna i övrigt är fullständiga och sanningsenliga.

Ort och datum ..... den ..... / 1989

15 FÖR SCB's NOTERINGAR

01	03	05,06	07	08	09	10	11	15 Övr	16 Sign	18 Br-kat

12 OM FORETAGET ANDRAT AKERAREAL ...

... ange för berörd fastighet nedan orsaker till förändring samt namn, adress och telefonnummer för den företagare som Ni övertagit åkerareal från eller överlätit åkerareal till. Ange också om möjligt SCB's identifieringsnummer för detta företag.

ÖKNING av åkermark genom	MINSKNING av åkermark genom	Övertagit från/överlåtitt till (Namn, adress och telefonnummer)
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av åkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av åkermark	
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av åkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av åkermark	
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av åkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av åkermark	
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av åkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av åkermark	

14 ÖVRIGA FÖRETAGARE (brukare)
Om företaget har mer än en företagare (avsnitt 1

Om företaget har mer än en företagare (avsnitt 1 sidan 1) redovisas uppgifter för ytterligare högst två företagare nedan. Ändra och komplettera uppgifterna om de är fel eller ofullständiga.

Namn				SCB's kod
Utdeln.address				Flytt
Postadress				Bort
Personnummer		Telefonnummer		
Namn				SCB's kod
Utdeln.address				Flytt
Postadress				Bort
Personnummer		Telefonnummer		
19 Datum	20 ÖTS	61 Region 1	62 Region 2	63 Region 3
				SCB's id-nr

De objektiva skördeuppskattningarna

Inledning

De objektiva skördeuppskattningarna syftar i första hand till att bestämma storleken av den bärgade skörden. Metoden benämns objektiv därför att bestämningarna bygger på mätningar, vägningar och analyser av prover vilka uttas med statistiska urvalsmetoder.

De nuvarande skördeuppskattningarna omfattar undersökningar av grödorna höstvet, höstråg, vårvete, korn, havre, slättervall, matpotatis och potatis för stärkelse och råsprit. Skördeavkastningen bestäms huvudsakligen genom att provtagare mäter in och skördar provtytor på de företag som tagits ut för undersökningen.

Dessutom samlar provtagaren, genom intervju med brukaren, in uppgifter om åkerarealens användning, såtider, sorter, bärgningsmetoder m m.

Undersökningarnas omfattning

De objektiva skördeuppskattningarna är urvalsundersökningar. I undersökningspopulationen ingår de jordbruksföretag som enligt föregående års lantbruksregister (LBR) har mer än 5,0 hektar åkerareal. Inom varje skördeområde (se Bilaga 2 Områdesindelningar) uttas i medeltal 45 urvalsenheter (UE). Gårdens totala åkerareal och grödfördelningen påverkar urvalssannolikheten. I 1989 års grundurval för spannmål och slättervall ingick 4 590 UE.

För potatis uttas två från grundurvalet i spannmål och slättervall helt fristående urval, ett för matpotatis och ett för potatis till stärkelse och råsprit. Urvalssannolikheten för ett företag är i dessa fall proportionell mot respektive potatisareal på företaget. För 1989 uttogs 2 100 UE med matpotatisodling och 300 UE med odling av potatis för stärkelse och råsprit. Företag med stor potatisareal blir ofta uttagna flera gånger i dessa urval.

Uppgiftsinsamling

SCB svarar för den centrala ledningen av skördeuppskattningarna. Fältarbetet administreras av lantbruksnämnderna och leds av en provyteledare. Fältarbetet utförs av säsonganställda provtagare (167 st under 1989). Provtagarna utbildas under säsongen vid tre länsvis anordnade kursdagar. Provyteledarna fortbildas vid centrala kurser och konferenser i SCBs regi.

Fältarbetet omfattar i huvudsak två moment, nämligen utläggning av provtytor och provtagning.

Utläggningen av provtytor sker under våren eller försommaren. För varje i skördeuppskattningarna ingående gröda som odlas på UE utväljs med sannolikheten proportionell mot arealen ett fält för provtagning. På fältet utläggs i genomsnitt två provtytor slumpmässigt efter bestämda regler. Provytorerna för spannmål och vall är cirkelformade med ytan en kvadratmeter. För potatis omfattar provtytorerna två längdmeter av en rad.

Provtagningen utförs någon eller några dagar före jordbrukarens skörd. För spannmål tillämpas dock mognadsanpassad provtagning, vilket innebär att grödan kan provtas så snart gulmognadsstadiet inträtt. Om jordbrukarens skörd uppskjuts, t ex på grund av regn, upprepas provtagningen på nya provtytor enligt bestämda regler.

Skördeprover av spannmål och slättervall förtorkas hos provtagarna och insänds sedan till en provcentral vid SCB. Vid denna finns utrustning för tröskning, hackning, nedtorkning och vägning. Provyteskörden av potatis vägs direkt på fälten i samband med provtagningen.

Bortfall

På 126 (2,7 %) av de år 1989 till grundurvalet i spannmål och slättervall uttagna UE genomfördes ingen undersökning. I 62 fall berodde detta på att gården visat sig vara nedlagd, uppdelad på flera brukare eller i 64 fall på att vederbörande jordbrukare vägrat medverka i undersökningen. Bortfallet i urvalet för matpotatis var 72 UE (3,4 %) och i urvalet för potatis till stärkelse och råsprit 8 UE (2,7 %).

Provyteskörd

Utifrån skördeuppgifter för provtytor och inhämtade arealuppgifter samt i samband med urvalet beräknade uppräkningsstal skattas provyteskörden. För slättervall görs även en korrigering för tillväxten mellan provtagningen och jordbrukarens skörd vilken bygger på dels tidsdifferensen i dagar mellan provtagning och brukarens skörd, dels en tillväxtfaktor per dag (2,4 %), som har fastställts genom tidigare fältundersökningar. Uppgifterna för spannmål omräknas till 15,0 och för slättervall till 16,5 procents vattenhalt.

Brukaren har ingen praktisk möjlighet att ta tillvara hela provyteskörden. Jordbrukaren drabbas alltid av större eller mindre skördeförluster pga spill, bärgningsförluster och eventuellt obärgad areal. Storleken på dessa förluster beräknas i specialundersökningar.

Specialundersökningar

Spill spannmål

På grund av spill i samband med bärgningen av spannmåls-skörden gör jordbrukaren vissa skördeförluster. Med hjälp av standardtal sker korrigeringar för detta vid resultatberäkningarna. Standardtalen bygger på resultat från tidigare bestämningar i fält av spillet. Spillet anges i procent av provyteskörden.

Spill potatis

Genom särskild provtagning efter brukarens skörd på ett underurval av UE i grundurvalet fastställs spillet av potatis, dvs den i jorden kvarlämnade kvantiteten. På uttagna gårdar provtas tre cirkelformade provtytor om vardera två kvadratmeter. Spillet storlek bestäms i kilogram per hektar.

Bärgningsförluster för första skörd av slåttervall

Korrigeringen för bärgningsförluster i slåttervall görs på UE-nivå. Vid beräkningen används tal som bygger på resultat från fältundersökningar under åren 1974–1979. Förlusterna delas upp i dels stubb- och spillförluster, dels omsättningsförluster vid torkningen på fältet. För stubb- och spillförlusterna reduceras skörden med olika tal beroende på bärgningsmetod. Omsättningsförlusterna varierar med fälttorkningstidens längd. Förlusten (i procent) bestäms med funktionen $0,9 + \text{antal dagar} \times 0,4$.

Obärgad areal

För att kunna beräkna den bärgade skördens storlek måste man känna till hur stor del av arealen som blivit obärgad. Dålig eller förstörd skörd pga otjänlig väderlek kan vara orsak till obärgad areal. Provtagarna anger för varje UE och provtagningsgröda, om någon areal/skörd blivit obärgad/kasserad. För att öka säkerheten i beräkningarna inhämtas uppgifter för alla fält av respektive gröda (inte endast provytfälten).

De UE som uppger att de har obärgad skörd besöks för kontroll och uppmätning av den obärgade arealen.

Återväxt på slåttervall

Återväxten på slåttervall bestäms genom särskild provtagning på ett underurval av grundurvalet. Vid de UE i underurvalet där återväxten tillvaratas skördas provytor på samma fält som används för bestämningen av första skörden. Om återväxten tas till ensilage, hö eller direktutfodring provtas ytorna någon dag före brukarens skörd på samma sätt som vid första skörden. När återväxten betas måste ytorna skyddas med s k betesburar. I Götaland och Svealand provtas ytorna en eller två gånger under betesperioden beroende på hur länge betningen pågår. I Norrland provtas de en gång om fältet betas. Vid sista provtagningen klipps en s k tilläggsyta på betad areal för att bestämma hur stor del av återväxten som inte tagits tillvara av djuren.

Återväxten beräknas på samma sätt som provyteskörden. Denna beräkning ger återväxtskörd på utnyttjad areal. För att erhålla återväxten för den totala slåttervallsarealen inhämtas uppgifter om andelen utnyttjad återväxtareal av den totala

slåttervallsarealen från samtliga UE i grundurvalet. Procentuell andel utnyttjad återväxtareal bestäms för skördeområden.

Skördens kvalitet

Spannmål

Kvalitetsuppgifter insamlas från spannmålshandeln för samtliga UE i grundurvalet samt från ett lika stort tilläggsurval. Endast partier levererade före 1 november ingår i undersökningen. Bearbetningen omfattar bestämning av skördens fördelning på rymdviktsklasser samt genomsnittlig rymdvikt, prisreglering, torkningskostnad, vattenhalt och i förekommande fall proteinhalt och falltal. För brödsädesgrödorna bestäms dessutom skördens fördelning på falltalsklasser. För vete, korn och havre redovisas proteinhalt.

Användningsområden

Skörde- och kvalitetsuppgifter från de objektiva skördeuppskattningarna användes t o m 1987 i det av SCB administrerade skördeskadeskyddets ersättningsberäkningar. Skördeuppskattningarna var i första hand dimensionerade för att tillgodose skördeskadeskyddets behov. Behovet av tillförlitlig skördestatistik m m för andra ändamål täcktes också inom denna ram. Från och med 1988 har ansvaret för skördeskadeskyddet överförts från staten till en stiftelse inom LRF. De objektiva skördeuppskattningarna minskar fr o m 1989 i omfattning som en följd av omläggningen av skördeskadeskyddet (jfr Kap 12, Jordbrukets skördeskadeskydd).

Skördestatistiken används även som underlag för jordbruksprisregleringen, för kalkyler över jordbrukssektorns intäkter och kostnader, av jordbruksnämnden och Svensk spannmålshandel för tidiga skördeprognoser samt vid import- och exportplanering. Regionalt används statistiken i lantbruksnämndernas rådgivningsverksamhet samt i andra länsorgans och jordbrukets ekonomiska föreningars planering.

Annan publicering

Mer detaljerad information om de objektiva skördeuppskattningarna finns i SCB, Statistiska meddelanden J 12 SM 9003.

ÅRSVÄXTRAPPORT

2 augusti 1989

Omdöme den 2 augusti om skörde-
utsikterna för 1989 års skörd

Växtslag	Kod	Omdöme	Växtslag	Kod	Omdöme
Höstvete	101		Matpotatis { med bevattningsmöjlighet	112	
Vårvete	102		Matpotatis { utan bevattningsmöjlighet	113	
Höstråg	103		Potatis för { med bevattningsmöjlighet	114	
Vårråg	104		Potatis för { utan bevattningsmöjlighet	115	
Korn	105		Sockerbetor	116	
Havre	106		Höstraps	117	
Blandsäd	107		Vårraps	118	
Foderärter och vicker	108		Höstrybs	119	
Slåttervall { första skörd (hø, ensilage) ¹	109		Vårrybs	120	
Slåttervall { återväxt (bete, hø, ensilage)	110		Vitsenap	121	
Betesvall	111		Kokärter	122	

1) Avser skördeutfallet.

Anvisning

Genomsnittlig bedömning av skördeutsikterna för olika växt-
slag inom församlingen med avseende på årets skördekvantitet
anges i ovanstående kolumner enligt följande sifferskala

Mycket god skörd	5
God skörd	4
Medelmåttig skörd (medelskörd)	3
Betydligt under medelmåttig skörd	2
Nära missväxt	1
Fullständig missväxt	0

För de växtslag som inte odlas inom församlingen sätts streck (-).

Om utsikterna inte kan anges med ett heltal, sätts heltal med en
decimal.Ex. Över "medelmåttig" men till kvantiteten inte fullt "god"
skörd betecknas med 3,5. Under "medelmåttig" men ändå inte
"betydligt under medelmåttig" skörd betecknas med 2,5.Medelmåttig skörd inom församlingen bör motsvara skörden
per hektar i medeltal för ett tillräckligt antal år (t ex de senaste
tio åren).

2 Orsaker till större skador på växtligheten under tiden 18 maj–2 augusti

Anvisning	Skadeorsak	Kod	Höst- säd	Vår- säd	Höst- olja- växter	Vår- olja- växter	Pota- tis	Vall	
								första skörd	åter- växt
Om skador förekommit sätts kryss i tillämpliga rutor.	Kyla	201	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ange bara skadeorsaker som påverkat skördens storlek, inte dess kvalitet.	Regn	202	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
OBS Flera orsaker kan samtidigt föreligga för varje gröda (grödgrupp).	Nattfrost	203	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan orsak, ange orsak och gröda	Torka	204	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Slagregn eller hagel	205	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Översvämning	206	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Insektsangrepp	207	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Växtsjukdomar	208	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3 Upplysningar om höskördens kvalitet

De tillämpliga alternativen markeras med kryss	Kvalitet	Kod	Alternativ
	Bättre än normal	301	☐
	Normal	302	☐
	Sämré än normal	303	☐
	(Höet ej Kan ej anges bärgat)	304	☐

Uppgiftslämnarens underskrift

Ort och datum	Namnteckning	Telefon (riktnr och abonnentnr)

Tabellernas motsvarighet i årsböckerna 1990, 1989, 1988

Tabell i jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i jordbruksstatistisk årsbok		
1990	1989	1988	1990	1989	1988	1990	1989	1988	1990	1989	1988
2.1	2.1	2.1	6.1	6.1	6.1	9.2	9.2	9.2	11.1	11.1	11.1
2.2	2.2	2.2	6.2	6.2	6.2	9.4	9.4	9.4	11.2	11.2	11.2
2.3	2.3	2.3	6.3	—	—	9.5	9.5	9.5	11.3	11.3	11.3
2.4	2.6	2.6	6.4	—	—	9.7	9.7	9.7	11.5	11.5	11.5
2.5	2.4	2.4	6.5	6.5	6.5	9.8	9.8	9.8	11.7	11.7	11.7
2.7	2.7	2.7	6.6	6.6	6.6	9.10	9.10	9.10	11.8	—	—
2.8	2.8	2.8	6.7	6.7	6.8	9.11	9.11	9.11	11.9	—	—
2.9	2.9	2.9	6.9	—	—	9.12	9.12	9.12	11.10	—	—
2.10	2.10	2.10	6.10	6.10	6.11	9.13	9.13	9.13	11.11	11.14	11.15
2.11	2.11	2.11	6.11	6.11	6.12	9.14	9.14	9.14	11.12	11.15	11.16
2.12	2.12	2.12	6.13	6.13	6.14	9.15	9.15	9.15	11.14	11.17	11.18
2.13	2.13	2.13				9.16	9.16	9.16	11.15	11.18	11.19
2.14	2.14	2.14	7.3	7.3	7.3	9.17	9.17	9.17	11.17	11.20	11.21
2.16	2.16	2.16	7.4	7.4	7.4	9.18	9.18	9.18	11.19	—	—
2.18	2.18	2.18	7.6	7.6	7.6	9.20	9.20	9.20	11.20	—	—
2.19	2.19	2.19	7.7	7.7	7.7	9.21	9.21	9.21	11.21	—	—
2.20	2.20	2.20	7.8	7.8	7.8	9.22	9.22	9.23	11.22	—	—
2.21	2.21	2.21	7.9	7.9	7.9	9.24	9.24	9.25			
2.22	2.22	2.22	7.11	7.11	7.11	9.25	9.25	9.26	12.1	12.1	12.1
2.23	2.23	2.23	7.12	7.12	7.12	9.26	9.26	9.27	12.2	12.2	12.2
			7.13	7.13	7.13	9.27	9.27	9.28	12.3	12.3	12.3
3.1	3.1	3.1	7.14	7.14	7.14	9.28	9.28	9.29	12.4	12.4	12.4
3.3	3.2	3.2	7.15	7.15	7.15	9.30	9.30	9.31	12.5	12.5	12.5
3.4	3.4	3.4	7.16	7.16	7.16	9.31	9.31	9.32	12.6	12.6	12.6
3.5	3.5	3.5	7.18	7.18	7.18	9.32	9.32	9.34	12.7	12.7	12.7
3.6	3.6	—	7.19	7.19	7.19	9.33	9.33	9.35	12.8	12.8	12.8
3.7	3.7	3.6	7.20	7.20	7.20	9.35	9.35	9.37	12.9	12.9	—
3.8	3.8	3.7	7.23	7.23	7.23	9.37	9.37	9.39	12.10	12.10	12.9
3.9	3.9	3.8	7.24	7.24	7.24	9.38	9.38	9.40	12.11	texttabell	
3.11	3.11	3.11	7.26	7.26	7.26	9.39	9.39	9.41	12.12	12.11	12.11
3.12	3.12	3.12	7.27	7.27	7.27	9.40	9.40	9.42			
3.14	3.14	3.14	7.28	7.28	7.28	9.41	9.41	9.43	13.1	13.1	13.1
3.15	3.15	3.15	7.29	7.29	7.29	9.42	9.42	9.44	13.2	13.2	13.2
3.18	—	—	7.30	7.30	7.30	9.43	9.43	9.45	13.3	13.3	13.3
3.20	—	—	7.32	7.32	7.32	9.44	9.44	9.46			
3.21	—	—	7.33	7.33	7.33	9.45	9.45	9.47	14.1	14.1	14.1
3.22	—	—	7.34	7.34	7.34	9.46	9.46	9.49	14.2	14.2	14.2

Introductory notes

The objective of the Yearbook of Agricultural Statistics is to bring together a manageable section of the available statistics relating to agriculture.

Scope

The main part of the yearbook covers agriculture. There are also some sections on horticulture, reindeer keeping, fur farming and apiculture. Moreover, some tables on forestry referring to holdings of more than 2 hectares of arable land are included.

For detailed information of forestry, consult the Statistical Yearbook of Forestry, issued by the National Board of Forestry.

Regional statistics

In many tables, the results are presented by Swedish counties and by production areas (a map of these can be found in Appendix 2).

Units of measurement

The units used in this book can be converted to imperial units as follows:

1 millimetre (mm)	= 0.03937 inch
1 centimetre (cm)	= 0.3937 inch
1 sq. metre (m ²)	= 10.76 sq. feet
1 hectare (ha)	= 2.471 acres
1 litre (l)	= 1.760 pints
1 hectolitre (hl)	= 2.750 bushels
1 cubic metre (m ³)	= 3.437 quarters
1 gram (gr)	= 0.5644 dram
1 kilogram (kg)	= 2.205 lb
1 metric ton	= 0.9842 (long) ton
1 gr/kg	= 0.1 per cent
1 kg/ha	= 0.007966 cwt./acre
1 kWh/ha	= 0.4047 kWh/acre
1 Megacal/kg	= 453 000 calories/lb.

Arrangements for English readers

In the beginning of the book there is a Table of contents in English.

On the following pages you will find a summary in English with brief descriptions of the different surveys and with references to the tables.

The headings of all the tables are translated into English. After the summary in English there is a Swedish – English vocabulary with translations of most words or expressions occurring in the heads and first columns of the tables.

Summary

In most cases the data published in the Yearbook of Agricultural Statistics 1990 refer to the year 1989 or the production year 1988/89. Estimates pertaining to the whole country are also frequently given for the four years before.

1 1989 from an agricultural point of view

In 1989 the weather was unusually warm in the whole country. The average temperature was especially high in parts of southern and middle Sweden. The rain was very unevenly spread and was less than normal in most parts of the country.

The total yield of hay was somewhat larger than the average total yield of the previous five years.

The total yield of grain was a little below the average of the last five years owing to decreasing acreage.

The yield per hectare for wheat, rye and barley was higher than the average of the previous five years and of good quality.

The surplus of grain was further reduced in 1989 in consequence of measures taken in order to reduce acreage. The production of milk and dairy was increased and is higher than domestic consumption.

A proposal has been made in 1989 for a new line of action in food planning. It involves great changes for Swedish agriculture, which will also be affected by a proposal for changes in taxation.

The GATT discussions in april 1989 lead to changes in agriculture subsidies. Laws regarding environment and livestock have been passed and will gradually affect the conditions of agriculture.

2 Structure of the enterprises

Since 1968 SCB has the responsibility of an annual registration of enterprises (holdings) in agriculture and forestry.

The farm register includes the following types of enterprises:

- a) enterprises with at least 2 hectares of arable land
- b) enterprises with less than 2 hectares of arable land (including enterprises without arable land) which include real estate assessed as agricultural real estate
- c) enterprises with large stocks of livestock
- d) enterprises with horticultural production of a certain size.

Data from enterprises of types a), c) and d) are collected from the holders by mail each year, while data from enterprises of type b) are collected only in certain years.

During 1968–1989 there have been an annual collection to the farm register of particulars relating to name, address, telephone number and civil registration number of the holder, real estates included in the enterprise and their respective areas of arable land and forest, owner of leased property, tenant of leased land, the acreages under various crops and the number of livestock of different species. A number of other data are collected at intervals.

Before the establishment of the farm register the corresponding land data were obtained in the agricultural censuses, which were performed by SCB every fifth year.

Some data on *the number of owned and leased holdings and on the number of holdings and the area of arable land in different size groups* are given in Tables 2.5 and 2.6. In Tables 2.7 and 2.8 information can be found on *the number of holdings and the area of arable land in different size groups distributed by category of holder*.

Some data on *the number of holdings and the area of forest land in different size groups of forest land* on holdings with more than 2 hectares of arable land are given in Tables 2.9 and 2.10.

The total area of forest land in Sweden distributed by different size groups of arable land and forest land and by different categories of holders in 1988 is given in Tables 2.11 and 2.12.

Information on *number of holdings by type of farming and labour requirement* are shown in Tables 2.13–2.18.

Information on *changes in the holdings between 1988 and 1989 and the reasons for these changes* has been compiled in Tables 2.19–2.21.

Projected changes in the number of holdings for the years 1984–2000 is presented in Tables 2.22–2.23.

3 Labour Force

The general censuses of population and housing carried out by SCB include a great deal of information about agricultural conditions. Up to 1980 they give statistics, for instance, on *the distribution of the population in rural and urban areas*. See Table 3.3. *In connection with the Population and Housing Census in 1985 a new statistics on regional employment started. The statistics is based on administrative data and will be published yearly. Some data about the size of the economically active population in agriculture and related fields* are given in Tables 3.4–3.5.

SCB also carries out *monthly labour force sample surveys*. *The number of persons economically active in agriculture etc.* as indicated by these surveys are shown in Table 3.7.

The farm register provides data on *the age distribution of holders and the number of holders and employees in agriculture*. See Tables 3.8 and 3.11.

Some data about *the number of employees and working hours in agriculture* from the agricultural labour force survey are given in Tables 3.9, 3.12, 3.14 and 3.15.

Information about the number of occupational accidents in crop and livestock farming is presented in Table 3.21 and 3.22.

4 Land. Real estate

Areas of different types of land are given in Tables 4.1 and 4.2. In connection with the objective crop yield survey in 1987, a study was made of the soil conditions in *surveyed areas of arable land*. See Table 4.3.

Statistics on *the assessed value of agricultural real estates* are compiled and published every year by SCB. See Tables 4.4, 4.6 and 4.7.

Special statistics on *the prices of agricultural real estate* emerge from a long-term study made by SCB. This study, based on annual surveys since 1976, covers representative purchases, purchases between relatives and representative real allotments. See Tables 4.8–4.10.

5 Buildings, plants and machinery

The number of assessed units and their building value is given in Table 5.1.

Data on *new and extended buildings in agriculture* are annually reported to SCB. See Tables 5.2–5.8.

The farm register in 1988 included some information on *silos and other plants in agriculture*. The main results are shown in Table 5.9.

Information on *cisterns for motor fuel and fuel oil (number and total capacity)* is given in Table 5.10.

Data on *installations in new and extended cowsheds* are annually reported to SCB. See Table 5.11.

Data on *irrigation systems* according to a survey carried out by SCB in 1985 are shown in Tables 5.12 and 5.14.

Data on *areas pipe-drained* in 1982 and earlier are shown in Tables 5.15–5.17.

Information on *the number of tractors and combines* according to a collection to the farm register in 1986 can be found in Table 5.19.

Current statistics on *purchases of machinery, tools etc. in agriculture* are obtained from surveys made by the National Agricultural Marketing Board. See Table 5.22.

6 Requisites

Under current regulations, seed for marketing is controlled by the Swedish State Seed Testing Institute. Statistics on *government sealing* are reported annually by the respective seed control establishment. See Table 6.1.

Data on *the use of state certified and disinfected seed* were collected in connection with the objective crop yield surveys (see below) in 1982. See Table 6.2.

Information on *the consumption of fertilizers* based on figures supplied by manufactures and importers is reported by the National Agricultural Marketing Board. See Table 6.5.

The National Agricultural Marketing Board makes an annual survey on *the purchases of pesticides* in agriculture and horticulture. Data in this survey are supplied by manufacturers and importers. See Table 6.7.

Table 6.9 shows some data from a special survey on the use of pesticides in agriculture in 1987/88.

Information on *the consumption of feeding stuffs* is annually compiled by the National Agricultural Marketing Board on the basis of figures collected directly from manufacturers and importers. See Tables 6.10 and 6.11.

Data on *the consumption of motor fuel and fuel oil* based on a sample survey are shown in Table 6.13.

7 Crop farming

Since 1968 information on *the use of arable land* and on *the number of holdings with different crops* is obtained from the farm register. See Tables 7.3–7.16.

In connection with the objective crop yield surveys, studies have been made about *autumn-sown areas* (Tables 7.4 and 7.9), *the age distribution of ley* (Table 7.12), *the methods of harvesting ley* (Table 7.13), and *the distribution of the potato area by size of cultivations* (Table 7.15). Information about the distribution of the *areas of grain and potatoes by different varieties* is presented in Tables 7.18–7.20.

Quantitative information on the yield per hectare is mainly obtained from *the objective crop yield surveys*. The surveys comprise a main survey and a series of special surveys. The latter ones give information on actual yield and harvesting losses etc. The surveys cover a sample of holdings with more than 5 hectares of arable land. See Tables 7.23, 7.24, 7.29, 7.30 and 7.33.

In connection with these surveys, special studies have also been made concerning *the yield from areas with different sowing dates* (Table 7.27), *the yield from ley of different ages* (Table 7.30), *the yield of potatoes from cultivations of different sizes* (Table 7.36).

SCB makes annual estimates of *the total yield of grain, ley and potatoes* on the basis of the objective crop yield surveys (Tables 7.37, 7.38, 7.42 and 7.43). Data on *the total yield of oleiferous plants and sugar beets* are supplied by the Swedish Oil Plant Association and the Swedish Sugar Co., Ltd. See Tables 7.40 and 7.43.

Some information on *the quality of different vegetable products* is displayed in Tables 7.45–7.51.

Special *crop outlook reports* are sent to SCB twice a year, viz. in May and Juli/August. The data are collected by the county agricultural boards. See Tables 7.52–7.53.

Data on *precipitation and time of sunshine* are supplied by the Swedish Meteorological and Hydrological Institute. See Tables 7.54 and 7.55.

Information on *the dates for sowing and harvesting* and on *the average growing time* is obtained from a special survey in connection with the objective crop yield surveys. See Tables 7.56–7.58.

8 Horticultural cultivation

All enterprises with *horticultural production* are entered in the farm register. Some data from this register are found in Tables 8.1 and 8.2.

In 1988 a horticultural census was performed in Sweden. Some results on *the cultivation of different kinds of horticultural plants* are presented in Tables 8.4 and 8.6. Information on *cultivation in greenhouses and frames* is given in Tables 8.8 and 8.11.

9 Livestock

Since 1968 the annual statistics on livestock in agriculture are based on the farm register. Data from this register on *the number of domestic animals* and data on *the number of holdings with livestock* are given in Tables 9.2–9.12 (cattle), 9.24–9.28 (sheep), 9.33–9.40 (pigs) and 9.47–9.54 (fowls).

Results from *the official control activities of animal breeding*, which are carried out under the supervision of the National Board of Agriculture, are shown in Tables 9.13–9.20 (cattle), 9.30–9.31 (sheep) and 9.41–9.43 (pigs).

The National Board of Agriculture also estimates *the incidence different animal diseases*. See Tables 9.21 and 9.45.

Certain figures from SCB's statistics on the number of serviceable boars and covered sows are given in Table 9.44.

Some results concerning *the number of inspected carcasses and the total number of slaughtered animals and their weight* are presented in Tables 9.22 (cattle), 9.32 (sheep) and 9.46 (pigs).

10 Processing, trade and consumption

Data on *the production of meat, dairy products, milk powder and eggs* are supplied by the National Agricultural Marketing Board. See Tables 10.5, 10.6 and 10.9.

Information on *the number of milk suppliers, the quantity of delivered milk, the uses of dairy milk etc.* is found in the detailed statistics on dairy operations published by the Swedish Dairies' Association. See Tables 10.7 and 10.8.

Information on *the consumption of food, beverages and tobacco* is obtained through calculations made by the National Agricultural Marketing Board. These calculations are based on data from official manufacturing and foreign trade statistics and the Marketing Board's own statistics. See Tables 10.10 and 10.11.

The energy supply by different agricultural and food products as computed by the National Agricultural Marketing Board is given in Table 10.12.

On the basis of the official foreign trade statistics, the National Agricultural Marketing Board makes an annual statement on *the foreign trade in agricultural products and foodstuffs*. See Tables 10.13–10.15.

11 Economics

SCB produces *national accounts statistics*. Some results regarding the agricultural sector and the gross domestic product are given in Tables 11.1 and 11.2.

The National Agricultural Marketing Board annually computes the total income and expenditures of the agricultural sector. See Tables 11.3 and 11.5.

A special survey of *the cash income, expenditure and net receipts* of holders is made every year by SCB on the basis of the income tax returns from a sample of approx. 6 000 holders. In order to illustrate receipts, costs and profitability in Swedish agriculture, SCB makes an annual *farm-economic survey*. This study is based on the books kept at approx. 750 farms. Results from these two surveys are presented in Tables 11.7–11.10 and 11.15–11.17.

The National Agricultural Marketing Board reports on *the prices of tractors, fuel, fertilizers and vegetable and animal products*. See Table 11.14.

The development of prices and costs of agricultural products and requisites is reflected in the National Agricultural Market-

ing Board's monthly calculations of *cost price, producer price, price regulation price, food industry price, consumer price, and world market price indices*. See Tables 11.12 and 11.14.

Some results from a special survey of farmers' total assets and liabilities, are presented in Tables 11.22 and 11.23.

12 Subsidies, insurance

The National Agricultural Marketing Board reports data on *price subsidies*. See Tables 12.1–12.2.

Current statistics on *public expenditure for rationalization measures etc.* are published by the National Board of Agriculture. The county agricultural boards exercise the power of decision on public measures to promote agricultural rationalization. See Tables 12.3–12.7.

1961–1987 there has been a special *crop insurance system* for all farmers in Sweden with 2 hectares or more of tilled arable land. The main authority was the National Agricultural Marketing Board, but the compensations were computed by SCB. See Table 12.9.

In 1988 there was a new crop insurance system for farmers with more than 5 hectares tilled arable land. The main authority is the Federation of Swedish Farmers. In Table 12.8 information can be found on the results of the compensation calculations for the yield in 1989.

Statistics on *livestock insurance* are compiled by the Swedish Private Insurance Supervisory Service. See Table 12.12.

13 Agricultural training

Statistics on *the number of students* in agricultural courses as well as related courses the integrated upper secondary school and at the Agricultural University are compiled by SCB. See Tables 13.1 and 13.2.

The number of learning-hours in the training supervised by the National Board of Agriculture are shown in Table 13.3.

14 Farmer's co-operative associations

Information on *membership and trade turnover in the co-operative associations* is given by the Federation of Swedish Farmers, which is the central body for the Swedish agricultural co-operative associations and their different branch organizations. See Tables 14.1 and 14.2.

15 International statistics

Information on *the agricultural sector in different countries* is obtained from the statistics published annually by the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). These statistics include information on areas of different types of land, use of arable land, yield, livestock, consumption of fertilizers, the number of persons economically active in agriculture and the number of tractors. See Tables 15.1–15.7.

Appendix 1

Organization of the agricultural statistics

The main part of the data presented in this yearbook are based on surveys carried out at regular intervals by different bodies, the most important ones being Statistics Sweden (SCB), the National Swedish Agricultural Marketing Board and the National Board of Agriculture.

SCB computes the data in the Yearbook on the structure of holdings, real estates, plants, machinery, labour manpower, crop farming, number of livestock and holders' cash income and expenditure etc. The National Agricultural Marketing Board compiles the statistics on prices, index numbers, refinement of agricultural products, food consumption, foreign trade, purchases of machinery, tools and pesticides etc. The National Board of Agriculture computes or supervises the statistics on government rationalization measures and testing and control of livestock.

Appendix 2

Geographical divisions

In the Swedish agricultural statistics, information is presented by administrative areas and by areas defined in accordance with natural farming conditions. For the current surveys, data are usually given for counties and larger areas, although the register of enterprises in agriculture and forestry (also called the farm register) provides information by individual parishes, municipalities etc.

The majority of the counties, on the basis of different climatic conditions, the quality of the soil etc. have been divided into "natural farming areas". These areas can be combined into "production areas" and "major regions". See further Appendix 2 where a map of Sweden can be found. For the objective crop yield surveys, the country is divided into 106 "yield survey districts", which have been made as homogeneous as possible with regard to the annual yield outcome. This division is also used in the crop insurance system.

Swedish-English vocabulary

Letters Åå, Ää and Öö at the end of list
The English translations are not always word by word

A		B	
Administrativa områden	Administrative areas	Bagge	Ram
Affärsbank	Commercial bank	Bakverk	Pastry
Agronom	Agronomist, M. Sc. in Agriculture	Balansändring	Change in balance
Aktiebolag	Limited company	Baljväxt	Leguminous plant
Aktuell	Current, present	Barnbidrag	Child allowances
Alkoholhaltiga drycker	Alcoholic beverages	Bearbetning	Processing
Allmän	General, common	Bebyggd	Built up
Allmänning	Common land	Bebyggelseförhållande	Settlement condition
Alsikeklöverfrö	Alsikeclover seed	Befolkning	Population
Andel	Proportion, share	Bekämpningsmedel	Pesticides
Andra	Other	Belopp	Amount
Andra kombinationer	Other combinations	Ben	Leg
Andra orsaker	Other reasons	Bensin	Petrol
Animalier	Animal products	Beredd fisk	Processed fish
Animalisk	Animal	Beräknad	Calculated, estimated
Anläggning	Plant, works	Besiktigad	Inspected
Anmälan	Application	Besädd areal	Area sown
Annan djurskötsel	Other kind of animal husbandry	Besättning	Stock, herd
Annan sallat	Other kind of lettuce	Besättningsstorlek	Size of stock
Annat material	Other material	Betat utsäde	Treated seed
Ansluten till	Connected with, associated with	Bete	Pasture
Anställd	Employee	Betesmark	Meadow
Antal	Number	Betesvall	Pasture
Använd i hushållet	Used in the household	Betong	Concrete
Använd till utfodring	Used for feeding	Betäckta (suggor)	Covered (sows)
Användning	Use	Bevattnad areal	Irrigated area
Arbete	Worker, labourer	Bevattning	Irrigation
Arbete	Work	Bevattningsanläggning	Irrigation plant
Arbetsbehov	Labour requirement	Bevattningsmaskin	Irrigator
Arbetsinsats	Labour contribution	Bibliografi	Bibliography
Arbetskostnad	Labour costs	Bidrag till	Contribution to
Arbetskraft	Labour force	Binäring	Subsidiary enterprise
Arbetslös	Unemployed	Biodling	Apiculture
Arbetslöshet	Unemployment	Biodymanisk odling	Biodynamic farming
Arbetslöshetsfrekvens	Frequency of unemployment	Biologisk	Biological
Arbetsolycksfall	Occupational accident	Bisamhälle	Bee colony
Arbetsområde	Type of work	Blandad	Mixed
Arbetsstillfälle	Job opportunity	Blandning	Mixture
Arbetsstimmar	Working hours	Blandsäd	Mixed grain
Arbetsvolym	Working hours	Blast	Tops of root crops
Areal	Area, acreage	Blomkål	Cauliflower
Arrendator	Tenant	Blommor	Flowers
Arrende	Tenancy	Bogserad	Towed
Arrenderad	Held on lease	Bokföringsuppgifter	Accounts
Aska	Ashes	Bomullsfrökakor	Cotton cakes
Automatisk utgödsling	Automatic disposal of manure	Bortfall	Non-response
Avbytarverksamhet	Replacer system	Boskapsskötsel	Stockraising
Avdikningslån	Loans for drainage	Bostad	Dwelling
Avdrag	Deduction	Bostadshus	Dwelling house
Avdragbar utgift	Deductable expenditure	Bostadsbyggnadsvärde	House building value
Avelssvin	Breeding pig	Bostadsändamål	Habitational purpose
Avgångna	Departed	Bottenintekning	First mortgage
Avgångsvederlag	Severance pay	Brukare	Holder, farmer
Avkastning	Yield	Brukningsform	Type of holding
Avräkningsprisindex	Producer price index	Bruttointäkt	Gross revenue (income)
Avse	Concern, refer to	Bruttonationalprodukt	Gross domestic product
Avsevärd	Considerable	Bröd och spannmålsprodukter	Bread and products of grain
Avskrivning	Depreciation	Brödsäd	Bread grain
Avvänja	Wean	Budgetår	Financial year (July – June)

Buffel
Byggnad
Byggnadsarbete
Byggnadskostnadsindex
Byggnadsverksamhet
Byggnadsvärde
Byggnadsändamål
Bänkgård
Bär
Bärbuske
Bärgad (skörd)
Bärgningsmetod
Böror

C

Charkuterivaror
Chinchilla
Choklad- och konfektyrvaror
Cirka
Cistern

D

Dagar
Dags/dagarskurser
Dagsverke
Definitiva uppgifter
Deklaration
Del av
Delvis (ägd)
Dieselbrännolja
Dikning
Direktförsäld och hemma-
förbrukad mjölk
Diverse
Djupfryst
Djur
Djurplatser
Djursjukdomar
Djurskötare
Djurskötsel
Djurslag
Djurstallar
Dragbil
Driftsgren
Driftsinriktning
Driftsledning
Driftslån
Driftsöverskott
Drivmedel
Driv- och smörjmedel

Dvs
Därav
Därover
Död
Dödfödd
Dödsbo

E

Effekt
Eftergymnasial utbildning
Efterlikvid
Egenavgifter
Egentlig
Egentliga jordbruksprodukter
Eget
Egnahemslån

Ej
Ej angiven kroppsdel
Ej angivet
Ekonomibyggnad
Ekonomibyggnadsvärde
Ekonomisk

Buffalo
Building
Building work
Building cost index
Construction activity
Value of buildings
Purpose of building
Frame, hotbed
Berries
Berry-bush
Actual (yield)
Method of harvesting
Beans

Cured meat and provisions
Chinchilla
Sweets
About
Cistern

Days
Length of courses in days
Day's work
Definite results
Declaration for income tax purposes
Part of
Partly (owned)
Diesel fuel
Ditching
Milk sold outside dairies and
consumed on farms
Other, miscellaneous
Frozen products
Animal
Animal places
Animal diseases
Cattlemen
Work with cattle
Type of animal
Buildings for livestock
Truck tractor
Economic activity
Type of farming
Work management
Loans for operating costs
Operating surplus
Motor fuel
(Consumption of) motor fuel and
lubricants
That is, i.e.
Of which
More
Dead
Stillborn
Estate of a deceased person

Capacity, power, effect
Third level education
Final price adjustment
The holder's duties for social insurance
Real, actual
Real agricultural products
Own
Loans granted to persons building their
own homes
Not
Unspecified part of the body
Not reported
Farm building
Farm building value
Economic

Eldningsolja
Elever
Elevtimmar
Energibehov
Enhet
Enkelt bolag
Enkla
Enligt
Ensamskötare
Ensilageväxter
Ensilering
Enskild
Ersättning, ersättningsbelopp
Ersättning för uteblivna prishöjningar
Ersättningsberäkningar
Ersättningsberättigade företag

Examinerad

F

Fabrikspotatis
Faktorinsats
Faktorpris
Falltal
Famijemedlem
Fast anställd
Fasta priser
Fastgödsel
Fastighet
Fastighetsinnehav
Fastighetslängd
Fastighetsreglering
Fastighetstaxering
Fett
Fetthalt
Fettråvaror
Fettvaror
Filéad fisk
Fisk
Fiske
Fiskmjöl
Fjäderfä
Fjäderfäkött
Flytgödsel ute
Fläsk
Foderblandning
Foderenhet
Foderfosfat
Fodermedel
Foderrotfrukter
Fodersäd
Fodersädesalm
Fodertillskott
Fodertran och foderfett
Fodervärde
Foderväxt
Foderarter
Folkmängd
Folk- och bostadsräkning
Fosfor
Fotogen
Frakter
Framskrivning
Fri kost
Frilandsareal
Frilandsodling
Frivillig
Frukt
Fruktträd
Frånvarande
Frånvaro
Frånvarofrekvens
Frö
Fröslag
Frövall
Fysisk person

Heating oil
Trainees, pupils
Learning-hours
Energy demand
Unit
Partnership
Simple
According to
Sole cattleman
Plants for silage
Ensiling
Private
Compensation
Compensation for failed price rises
Compensation calculations
Number of holdings entitled to
compensation
Examined

Potatoes for processing
Factor income
Factor price
Falling number
Member of the family
Permanently employed
Constant prices
Solid manure
Real estate
Possession of real estates
Tax register of real estates
Real allotment
Assessment of real estate
Fat
Fat content
Crude fat
Fat
Filletted fish
Fish
Fishing
Fish meal
Poultry
Poultry meat
Liquid manure
Pork
Feed mixture
Feed unit
Fodder phosphate
Feedstuffs; feeds
Forage root crop
Coarse grain
Coarse grain straw
Additional fodder
Fodder-train-oil and fodder fat
Feed value
Forage plant
Field peas
Population
Census of population and housing
Phosphorus
Paraffine oil, kerosine
Freights
Projection
Board free
Area for cultivation on open ground
Out door cultivation
Voluntary
Fruit
Fruit tree
Absent from work
Absence
Frequency of absence
Seed
Kind of seed
Seed ley
Natural person

Får
Fårkontroll
Fältodlade köksväxter
Färskt och djupfryst
Född
Föl
Förbrukning
Fördelad
Fördelning
Före
Förening
Föreningsbank
Företag
Företagare
Företagarvinst
Förlossning
Förlust
Förmalning
Förmän i djurstall
Förmögenhet
Förnödenheter
Förräntning
Församling
Första
Försåld
Försäkrad
Försäkringsbestånd
Försäkringsbolag
Försäljning
Försörjningsbalans
Förtjänst
Förvärv
Förvärvsarbete (befolkning)
Förvärvskälla
Förvärvsändamål
Förädlings- och handelsmarginaler
Förädlingsvärde
Förändringar i djurkapitalet

Sheep
Sheep breeding control
Field grown vegetables
Fresh and frozen
Born
Foal
Use, consumption, application
Distributed
Distribution
Before
Society, association
Co-operative bank
Holding, enterprise
Holder
Net profit
Delivery
Loss
Milling
Head cow men
Property
Requisites
Net return (on capital)
Parish
First
Sold
Insured
Stock of insurances
Insurance company
Sale
Balance sheet of resources
Profit, earning
Purchase
Economically active (population)
Source of income
Acquisitional purpose
Profits from processing and trading
Value added
Changes in livestock capital

Handelsgödsel
Handelskvarn
Handupptagning
Havre
Hektar
Hektoliter
Hela riket
Helautomatisk upptagare
Helträda
Hemslakt
Hirs
Hjärnskada
Honung
Hortonom
Husdjur
Husdjursförsäkring
Husdjurskötsel
Hushåll
Hushållsmargarin
Huvudområde
Hypoteksförening
Hyra
Hårdost
Hässjning
Hästar
Hästkraft
Hö
Höghus
Högre inteckning
Högskolor
Högst
Hömjöl
Höns
Höstkorn
Höstoljeväxter
Höstraps
Hösttrybs
Höststråg
Höststråsd
Höstsådd
Höstsåd
Hösttermin
Höstvete
Hötork

Fertilizer
Commercial mill
Lifting by hand
Oats
Hectare
Hectolitre
Whole of Sweden
Automatic lifter
Bare fallow
Home slaughter
Millet
Brain injury
Honey
Horticulturist
Livestock
Livestock insurance
Animal husbandry
Household
Household margarine
Main area
Mortgage society
Rent
Cheese
Putting on frame for drying
Horses
Horse-power
Hay
Two-storey house
Higher mortgage
University-level colleges
At most
Flour of hay
Fowls
Winter barley
Autumn-sown oleiferous plants
Winter rape
Winter turnip rape
Winter rye
Autumn-sown cereals
Autumn sown
Winter grain
Autumn term
Winter wheat
Grass drier

G

Galt
Genomsnittlig
Get
Glass
Glesbygd
Godkänd
Grillkyckling
Gropsilo
Grovfoder
Grundutbildning
Grundvatten
Grus
Gryn
Grädd
Gräddfil
Gräs
Gräsbärande
Gröda
Grödgrupp
Grönfoder
Grödfrekvens
Gurka
Gylta
Gymnasieskola
Gödkalv
Gödsel
Götalands mellanbygder
Götalands norra slättbygder
Götalands skogsbygder
Götalands södra slättbygder

Boar
Average
Goat
Ice cream
Sparsely populated area
Approved
Grill chicken
Shallow pit silo
Coarse fodder
Basic education
Subsoil water
Gravel
Hulled grain
Cream
Culture cream
Grass
Grass-grown
Crop
Crop group
Green fodder
Frequency of certain crops
Cucumber, gherkin
Gilt
Integrated upper secondary school
Fattened calf
Fertilizer, manure
Central districts in Götaland
Plain districts in northern Götaland
Forest districts in Götaland
Plain districts in southern Götaland

I

Icke
Import
Indelning
Indirekt skatt
Industriförbrukning för tekniska
ändamål
Införselavgifter
Inhemsk
Inklusive
Inkommen
Inkomst
Inkomstklass
Inkomstår
Inköp
Inre
Inräknad
Insektsangrepp
Insektsmedel
Insjö
Insättningsgröda
Inte
Inteckning
Intäkter
Invallning
Inventarier (levande)
Inventarier (döda)
Inventering
Investering
Invånare
Invägd mjölk
Isbergssallat

Not
Imports
Division
Indirect tax
Consumption by industries for
technical purposes
Import fees
Domestic
Including
Received
Income
Size of income, income bracket
Income year
Purchase
Internal
Included
Attack by insects
Insecticides
Lake
Nurse crop
Not
Mortgage
Receipts, income, return
Building an embankment
Farm equipment
Livestock
Survey
Investment
Inhabitant
Weight of delivered milk
Iceberg lettuce

H

Hagelskadeförsäkring
Hallon
Halm
Halmskörd

Hail insurance
Raspberries
Straw
Yield of straw

J

Jakt och viltvård
Jordbearbetning
Jordbearbetningsredskap
Jordbruk
Jordbrukare
Jordbruksfastighet
Jordbruksinventering
Jordbrukslinje
Jordbruksreglerade livsmedel
Jordbruksvärde
Jordförvärvslån
Jordförvärvstillstånd
Jordgubbar
Jordnötter
Jordnötskaka
Julstjärna
Juridisk person
Juversjukdom

Hunting and wild-life preservation
Tillage
Implements for tillage
Agriculture, farming
Farmer
Agricultural real estate, farm property
Agricultural survey
Agricultural courses
Price regulated agricultural products
Agriculture value
Loans for acquisition of agricultural land
Permission to acquire agricultural land
Strawberries
Groundnuts, peanuts
Groundnut cake
Christmas-flower (Poinsettia)
Juridical person
Mastitis

Korsning
Kortfristig
Kostnad
Kostnadsprisindex
Krafftoderblandningar
Krakning

Kreatur
Kredit
Kreditgivning
Kronor
Kroppslängd
Krukväxter
Krusbär
Kryddor
Kräft- och blötdjur
Kull
Kultiverad betesmark
Kursdeltagare
Kurser
Kurstimmar
Kursverksamhet
Kvadratmeter
Kvalitet
Kvalitetsvete
Kvantitet
Kvarn
Kvarnavfall
Kviga
Kvigkalv
Kvällstid
Kväve
Kyckling(ar)
Kyla
Kyrka
Källa (ursprung)
Köksväxter
Kön
Köp
Köpare
Köpekontrakt
Köpeskilling
Köpeskillingskoefficient
Köpfodermedel
Körbär
Körslor
Kött
Kött och köttvaror
Köttfodermjöl
Köttfullhet
Köttfår
Köttkonserver
Köttsoppa

Cross breeding
Short-term
Cost
Cost price index
Concentrates
Hanging up grass and sheaves on poles to dry
Livestock
Credit
Granting of credit
Swedish Kronor (SEK)
Length of carcase
Pot-plants
Gooseberries
Spices
Crustaceans and molluscs
Litter
Cultivated natural pastures
Pupils
Training courses
Teaching-hours
Activity
Square metre
Quality
Quality wheat
Quantity
Mill
Milling offals
Heifer
Heifer calf
Evenings
Nitrogen
Chickens(s)
Cold weather
Church
Source
Vegetables
Sex
Purchase
Buyer
Sales contract
Market price
Market price coefficient
Purchase feeding stuff
Cherries
Haulage
Meat
Meat and products of meat
Meat meal
Meatiness
Mutton sheep
Canned meat
Meat soup

K

K-mjolk, konsumtionsmjolk
Kaffe
Kaffebröd
Kakao
Kalenderår
Kalisuper
Kalium
Kalk
Kalkammonsalpeter
Kalksalpeter
Kalluft
Kalluftstork
Kalv, kalvar
Kalva
Kalvningsförklarning
Kalvningsresultat
Kameler
Kapitalförslitning
Kapitalkostnad
Kasserad
Kastanjer
Kasthjulsmaskin
Kategori
Kemiskt
Kex
Kli
Kläckt
Knäckebröd
Knölar
Kokoskakor
Kokärter
Kollektiva avgifter
Kollektivavtal
Kolsyrade läskedrycker och mineralvatten
Kommun
Kommunalt anställda
Komplement
Koncentrat
Kondensmjolk
Konditorivaror
Konfektyrvaror
Konserv
Konsumtionsprisindex
Konsumentprisindex för jordbruks-reglerade livsmedel
Konsumtion
Konsumtionsgrädd
Konsumtionsmjolk
Kontant
Kontroll
Kontrollverksamhet
Kopra
Kor
Korn
Korrigerig

Fluid milk
Coffee
Pastry
Cocoa
Calendar year
Potassium phosphate
Potassium
Lime
Ammonium nitrate
Calcium nitrate
Cold air
Cold air drier
Calf, calves
Calve
Milk fever
Number of calvings
Camels
Consumption of fixed capital
Cost of capital
Rejected
Chestnuts
Potato spinner
Category
Chemically
Biscuits
Bran
Hatched
Crisp bread
Tubers
Coconut-cakes
Field peas for cooking
Social taxes
Collective agreement
Carbonated beverages and mineral waters
Municipality, commune
Local governmental employment
Supplement
Concentrate
Condensed milk
Sweets and pastries
Sweets
Preserved food, tinned food
Consumer price index
Consumer price index, food from price regulated agricultural products
Consumption
Cream
Fluid milk
Cash
Control
Official control activity
Copra
Cows
Barley
Correction

L

Ladugård
Ladugårdsbestånd
Ladugårdsförman
Lager
Lagerhus
Lagerlokal
Lagfarna köp
Lamm
Landsbygd
Landskapsarkitekt
Lantarbetare
Lantbrukets företagsregister,
lantbruksregistret
Lantbruksnämnd
Lantbruksräkningen
Lantbruksstatistik
Lantmästare

Lastapparat
Lejd
Lejt arbete
Levande

Cowshed
Number of cowsheds
Head cowman
Stock
Storehouse
Storehouse
Registered purchases
Lamb
Rural area
Landscape architect
Agricultural worker, farm worker
Register of enterprises in agriculture and forestry, farm register
County agricultural board
Census of agriculture
Agricultural statistics
Agricultural Technologist (Holder of Certificate in farm management)
Loader
Hired
Hired labour
Living

Leverans	Delivery	Mellersta Sveriges skogsbygder	Forest districts in central Sweden
Leveranställagg mjölk	Additional payment at milk deliveries	Melon	Melon
Leverantörspris	Producers' price	Mer än	More than
Levererad	Delivered	Mervärdesskatt	Value-added tax
Linfrö	Linseed	Milj kronor	Millions of Swedish kronor
Livsmedel	Food, foodstuffs, groceries	Mineralfodermedel	Mineral food; mineral supplement
Luftfuktighet	Air moisture	Mineralvatten	Mineral water
Lusernmjöl	Medick meal, lucerne	Mink	Mink
Lynnesfel	Bad tempered	Minskning	Decrease
Låg avkastning	Low yield	Missbildad	Mis-shaped
Låghus	Low-rise building	Mjukt matbröd	Soft plain bread
Låginkomstsztsning	Subsidies to holders with low income	Mjöl	Flour
Lån	Loan	MjÖlk	Milk
Lånat kapital	Borrowed capital	MjÖlkavkastning	Yield of milk
Lan mot botteninteckning i jordbruksfastighet	Loans on first mortgage in agricultural real estate	MjÖlkboskapsbesättning	Dairy cattle
Lan mot högre inteckning i jordbruksfastighet	Loans on higher mortgage in agricultural real estate	MjÖlk(boskaps)kontroll	Milk recording
Lån mot statlig kreditgaranti	Loans on governmental credit security	MjÖlkleverantörer	Suppliers to dairies
Lånegaranti	Loan guarantee	MjÖlningsmaskin	Milking machine
Langfristig	Long-term	MjÖlkproduktion	Milk production
Län	County	MjÖlkpulver	Milk powder
Läns- och häradsbolag	Single-county companies	MjÖlktank	Milk cooling tank
Länsgräns	County border	MjÖlktransportkärl	Milk transporting container, milk can
Länsindelning	County division	MjÖlprodukter	Products of flour
Lättfil	Culture milk	Modersugga	Breeding sow
Lättmargarin	Household margarine with reduced content of fat	Morötter	Carrots
LättnmjÖlk	Milk containing 0.5 % fat	Mottagarpris	Purchasers' price
Lättöl	Soft beer	Mulåsnoe och åsnor	Mules and asses
Lökblommor	Bulbous flowers	Månad	Month
Löneförhållande	Wages	Män	Men
Löner	Wages	N	
Lönesumma	Amount of wages	Natrfrost	Night frost
Löpande priser	Current prices	Naturaformåner	Benefits in kind
M		Naturligt jordbruksområde	Natural agricultural area
Magasinsarbete	Storing	Nederbörd	Precipitation
Majonnäs	Mayonnaise	Nedläggning av åker	Acreage taken out of use
Majs	Maize	Nedre Norrland	Lower parts of Norrland
Majsflingor	Corn-flakes	Nedsatt fruktsamhet	Reduced fertility
Makaroner	Macaroni	Nedskrivning	Depreciation
Malt- och läskedrycker	Malt liquors and carbonate beverages	Nejlikor	Carnations
Maltextrakt	Malt extract	Nettoformögenhet	Net capital
Mandel	Almonds	Nettointäkt	Net receipt
Manlig	Male	Normalvete	Normal wheat
Mantalsskriven	Registered for assessment purposes	Normskörd	Standard yield
Manuell	Manual	Normtal	Standard value
Mark	Ground	Norra	Northern
Markanläggningar	Land improvements	Nybildad	Recently established
Markartering	Soil surveying, soil mapping	Nybyggd	Newly built
Marknadsford slakt	Marketed slaughter	Nydodling av åker	Reclamation of arable land
Marknadspris	Market price	Näringsgren	Branch of business
Maskin	Machine	Närvarande	Present
Maskinförare	Machine-operator	Nötkreatur	Cattle
Maskinhall	Machine shop	Nötkreaturssjukdomar	Cattle diseases
Maskinlegor	Machine hiring	Nötkreturskötsel	Livestock farming
Maskinlän	Loans for machines	Nötter	Nuts
Maskinskötare	Operator, mechanic	O	
Material	Material	Obebyggd	Land without any buildings
Matfett	Edible fats	Objektiv skördeuppskattning	Objective crop yield surveys
Matlök	Onions	Obrukad åker	Untilled arable land
Matpotatis	Table potatoes	Obärgad	Unharvested
Medeltal	Average	Och	And
Mediantidpurikt	Median date	Odlad	Grown, cultivated
Medlem	Member	Odling	Cultivation
Megakalori	Megacalorie	Odlingsteknik	Cultivation techniques
Mejeri	Dairy	Officiell	Official
Mejerihantering	Dairy husbandry	Ogräsbekämpade arealer	Area treated with herbicides
Mejerimjölk	Dairy milk	Ogräsmedel	Herbicides
Mejeriprodukter	Dairy products	Okänd	Unknown
Mejerismör	Creamery butter	Olike	Different
Mekanisk inne	Mechanical inside	Oljehalt	Oil content
Melass	Molasses	Oljekraftfoder	Oil concentrates
Mellan	Between	Oljekraftfoderblandningar	Mixture of oil concentrates
Mellankalv	Fattened calf	Oljevaxter	Oleiferous plants
Mellanöl	Beer	Oljeväxthalms	Straw from oleiferous plants
		Olücksfall	Accident

Omfattning
Område
Omsättningsvärde
Oskiftat dödsbo
Ost, halvfet
Ost, helfet
Ovägd

P

Partihandel
Partihandelns invägning
Partipris
Personbil
Personer
Plansilo
Plantskola
Plantskolealster
Plomberat utsäde
Plommon
Potatis
Potatis för stärkelse och råsprit
Potatis- och rotfruktsredskap
Potatisblast
Potatisodling
Potatisprodukter
Preliminära uppgifter
Premieinkomster
Preparattyp
Pris
Prisnivå
Prisreglerande åtgärder
Prisregleringsprisindex
Pristillägg
Pristjämnings
Producentbidrag
Producentpris
Producentprisindex, för livsmedels-
industrin, jordbruksreglerade
livsmedel
Produktion
Produktionsgren
Produktionsintäkt
Produktionsmedelsprisindex
Produktionsområde
Produktionsvärde
Purjolök
Pålägg
Pålsdjurskötsel
Pålsfår
Pärön

R

Raps
Rapsfrö
Rapsmjöl
Rapsolja
Rationalisering
Rationaliseringsstöd
Redskap
Redskapsstöd
Reducerad
Registerad
Regn
Relativ
Renar
Rendriftsstöd
Rennäring
Renrasig
Renskötsel
Rensningsmaskin
Reparationer
Reparationsarbete
Representativ
Restitution
Resultat

Size, scope
Region
Turnover value
Undivided estate (of a deceased person)
Cheese with reduced fat content
Cheese
Unweighted

Wholesale trade
Amount delivered to wholesaler
Wholesale price
Car
Persons
Bunker silo
Nursery
Nursery plants
Certified seed
Plums
Potatoes
Potatoes for processing
Tools for potatoes and root-crops
Tops of potatoes
Potato-cultivation
Products of potatoes
Preliminary results
Premiums
Kind of chemicals
Price
Price level
Price regulating measures
Price regulation index
Surcharge
Price levelling
Producer subsidy
Producers' price
Producer price index for the food
industry, price regulated agricultural
products
Production
Branch of production
Production earning
Cost price index
Production area
Gross output
Leek
Animal for recruitment
Fur farming
Fur-bearing sheep
Pears

Rape
Rape seed
Rape-seed meal
Rape-seed oil
Rationalization
Economic support to rationalization
Tools
Economic support to purchases of tools
Reduced
Registered
Rain
Relative
Reindeers
Economic support to reindeer keeping
Reindeer keeping
Purebred
Reindeer husbandry
Cleaning machine
Repairs
Repairs
Representative
Refund
Result

Reverslån
Riksbolag
Riksområde
Ris
Rosor
Rotfruktsväxter
Rovolja
Rybs
Rybsfrö
Rybsmjöl
Rybsolja
Rygg och rygggrad
Ryggsäck
Rymd
Rå linolja
Råg
Rågmjöl
Råsocker
Råprotein
Råsprit
Råvara
Ränta
Räntestöd
Rättare
Räv
Röda vinbär
Rödbetor
Rödklöverfrö
Rörelseidkare

S

Saft
Saknas
Sallat
Salt
Saltvatten
Sameby
Samefonden
Samlingsupptagare
Sammanfatta
Sammanräknad
Samtliga
Sektorprodukt
Semester
Semesterlön
Semin
Seminkostnader
Senapsfrö
Senapsmjöl
Sifferomdöme
Sirap
Sjuk
Sjukpenning
Självbindare
Självdokumentation
Självförsörjningsgrad
Självrisk
Självägande brukare
Skadad
Skadeutbetalningar
Skattad, uppskattad
Skattepliktig fastighet
Skelettskada
Skogsarbete
Skogsbruksvärde
Skogsbruksändamål
Skogsfastighet
Skogskonto
Skogsmark
Skogsägare
Skorpor
Skuld
Skuldprocent
Skulltork
Skulltorkning
Skummjolk
Skörd

Promissory note loan
Nation-wide companies
Major region
Rice
Roses
Root-crops
Rape-oil
Turnip rape
Turnip rape seed
Turnip rape seed meal
Turnip rape seed oil
Back and spine
Back fat
Capacity
Linseed oil
Rye
Rye flour
Unrefined sugar
Crude protein
Crude alcohol
Raw material
Interest
Interest support
Farm foreman
Fox
Red currants
Red beets
Red clover seed
Employer, owner of a farm

Juice
Not available
Lettuce
Salt
Salt water
Lapp-village
Fund for reindeer keepers
Complete potato lifter
Summarize
Total
Total
Sector product
Holiday
Holiday pay
Artificial insemination (A.I.)
A.I. costs
Mustard seed
Mustard seed meal
Assessment in figures
Syrup
Ill; sick; diseased
Sickness allowance
Binder
Income-tax report
Degree of self-sufficiency
Excess
Owner cultivator
Injured
Compensations
Estimated
Real estate, liable to real estate duty
Skeleton injury
Forest work
Value of standing forest and forest land
Forestry purpose
Holding of forest land
Forest account
Forest; woodland
Forest owner
Rusks
Debt, liability
Percentage debt
Barn hay drier
Barn drying of hay
Skim milk
Harvest, yield

Skördeskadeersättning och -bidrag	Crop insurance compensation	Svinn	Waste, loss
Skördeskadeskydd	Crop insurance	Svinsjukdomar	Pig diseases
Skördesätt	Harvesting method	Svinstamkontroll	Pig progeny testing
Skördetidpunkt	Date for harvesting	Sylt	Jam
Skördetröska	Combine	Sysselsatt	Employed
Skördeuppskattning	Yield estimation	Systemtäckdikad areal	Underdrained area
Skördeutfall	Yield outcome	Sädd	Sowing
Skördeutsikter	Yield prospects	Säld direkt till konsument	Sold from farm to consumer
Slag	Kind, variety	Sållmatteupptagare	Riddle mat lifter
Slagregn eller hagel	Downpour or hail	Sårskada	Sore injury
Slakt	Slaughter; slaughtering	Såser	Sauces
Slaktdjur	Slaughter animal	Såtidpunkt	Date for sowing
Slaktkropp	Carcass	Säd	Grain
Slåttervall	Grass on arable land for hay or silage	Säljare	Seller
Släktköp	Purchase by relatives	Sämre	Worse
Smågrisproduktion	Production of piglets	Sänkning av priset	Price reduction
Smältbart råprotein	Digestible crude protein	Särskild	Special
Smör	Butter		
Smörjfett	Lubricating grease		
Smörjmedel	Lubricant		
Smörjolja	Lubricating oil		
Snittblommor	Cut flowers		
Snittgrönt	Cut green		
Socker	Sugar		
Sockerbetor	Sugar beets		
Sockerbetsblast	Tops of sugar beets		
Sockerhalt	Sugar content		
Sockerprodukter	Sugar products		
Sojabönor	Soya beans		
Sojamjöl	Soya bean meal		
Solskenstid	Time of sunshine		
Soppor	Soups		
Sort	Kind, variety		
Spannmål	Grain		
Spannmålstork	Grain drier		
Sparbank	Savingsbank		
Spill	Harvesting losses		
Spritdrycker	Spirits		
Spädgris	Sucking-pig		
Spädkalv	Sucking-calf		
Stadigvarande	Permanent		
Standardtimmar	Standard man-hours		
Starköl	Strong beer		
Staten	Government, state		
Statlig lånegaranti	Government loan security		
Statligt anställda	Governmental employment		
Statligt stöd	Government support		
Statsbidrag	Government subsidy		
Statsplomberat	State certified		
Sten- och jordarbete	Work with stone and soil		
Stenhus	Stonehouse		
Stic klingar	Cuttings		
Stiftelse	Foundation		
Storboskap	Cattle		
Storlek	Size		
Struktur	Structure, structural		
Stutar	Steers		
Stärkelse	Starch		
Stärkelsehalt	Content of starch		
Stöd	Support		
Stöd till smågrisproduktion	Economic support to the production of piglets		
Större	Big		
Subvention	Subsidy		
Sugga	Sow		
Suggbesättning	Stock of sows		
Suggkontroll	Pig progeny testing		
Summa	Total		
Superfosfat	Superphosphate		
Svagdricka	Small beer		
Svarta vinbär	Black currants		
Svealands slättbygder	Plain districts in Svealand		
Svensk jerseyboskap	Swedish Jersey cattle		
Svensk kullig boskap	Swedish pulled cattle		
Svensk låglandsboskap	Swedish Friesian cattle		
Svensk röd och vit boskap	Swedish red and white cattle		
Svenskt aktiebolag	Swedish joint stock company		
Svin	Pig		
		T	
		Tackor	Ewes
		Tarmar	Intestines
		Taxerad	Assessed
		Taxeringsenheter	Assessment units
		Taxeringsvärde	Assessed value
		Taxeringsår	Year of assessment
		Te	Tea
		Temperatur	Temperature
		Tidigare	Earlier
		Tidlön och ackordsförtjänst	Time and piece rate
		Tidpunkt	Time, date
		Tillarrendering	Added by lease
		Tillbyggd	Extended building
		Tillfällig	Temporary
		Tillgångar	Assets
		Till hemmaförbrukning	For own consumption
		Tillskott	Addition
		Tillträde	Take into possession
		Tillväxt	Growth
		Tillägg för obehövlig arbetstid	Addition in pay for inconvenient working hours
		Timförtjänst	Hourly earnings, time rate
		Timotejfrö	Timothy seed
		Tjock grädde	Cream containing 40 per cent fat
		Tjocklek	Thickness
		Tjur	Bull
		Tjurkalv	Bull calf
		Tjänster (inom jordbruk)	Services (in agriculture)
		Tobak	Tobacco
		Tomater	Tomatoes
		Tomtmarksvärde	Value of site area
		Tomt- och bostadsbyggnadsvärde	Value of site and residential building
		Tomt- och industrivärde	Site and plant value
		Torka	Dry weather
		Torkad	Dried
		Torkanläggning	Drying plant
		Torkning på slag	Drying on the ground
		Torkningskostnad	Cost of drying
		Tornsilos	Tower silo
		Totalbefolkning	Total population
		Totalundersökning	Total survey
		Traktor	Tractor
		Traktorarbete	Tractor work
		Traktorförare	Tractor operator
		Transportredskap	Transport equipment
		Trindsäd	Pulses
		Trädgårdsarbetare	Horticultural worker
		Trädgårdsarbete	Horticultural work
		Trädgårdsbruk	Horticulture
		Trädgårdsföretag	Horticultural enterprise
		Trädgårdsodling	Horticulture, gardening
		Trädgårdsräkning/inventering	Census of horticulture
		Trädgårdstekniker	Horticultural Technologist
		Trädgårdsväxter	Horticultural plants
		Trähus	Wooden house
		Tröskning	Threshing
		Tulpaner	Tulips

Tunn grädd
Tvillingfödslar
Typ
Typpklassificering
Täckdikning
Tätort

Cream containing 12 per cent fat
Twin births
Type
Typology
Underdrainage
Urban area

Vitkål
Vitsenap
Volmning
Vuxna
Väroljevaxter
Värraps
Värrybs
Värråg
Västräsäd
Värsäd
Värvete
Vägd
Värde
Värdebegrepp
Värdeminskning
Världsmarknadspisindex
Värpras
Växel
Växthus
Växtnäringsämne
Växtodling
Växtperiod
Växtprodukt
Växtsjukdom
Växtskyddsmedel
Växtslag
Växtsort

White cabbage
White mustard
Drying in a cock
Adults
Spring-sown oleiferous plants
Spring rape
Spring turnip rape
Spring rye
Spring-sown cereals
Spring grain
Spring wheat
Weighted
Value
Concept of value
Depreciation
World market price index
Laying hen
Bill of exchange
Greenhouse
Plant nutrient
Crop husbandry
Growing time
Vegetable product
Plant disease
Pesticides
Plant type
Variety

U
Underhåll
Underskott
Undersökning
Undervisning
Ungdjur
Unghästar
Ungnöt
Uppfödning av kalvar
Uppfödningensförlust
Uppgift
Upphöra
Upplörd
Uppskattad
Ursprung
Urval
Utarrendering
Utbildning
Utbytesexport
Utfall
Utfodring
Utgifter
Utgödslingsanläggning
Utnyttja
Utplanteringsväxter
Utrikeshandel
Utsäde
Utsädesmängd
Utvintring

Maintenance
Deficit
Survey
Education
Young cattle
Colts
Young cattle
Breeding of calves
Raising losses
Information, figure
Discontinue
Ploughed
Estimated
Origin
Sample
Leasing out
Education, training
Export exchange
Result
Feeding
Expenditures
Equipment for manure handling
Utilize
Bedding-plants
Foreign trade
Seed
Quantity of seed
Out-wintering

Y
Yrkeskunnig
Yrkesverksam
Yta
Yttre rationalisering

Skilled
Economically active
Area
Structural improvement

V
Vall
Vall för fröskörd
Vallbaljväxter
Vallblandfrö
Vallfrö
Vallväxter
Vallgräs
Vallhö
Vallinsädd
Vallskörd
Vallväxter
Vallålder
Varaktig
Varmluft
Varmluftstork
Varuanknutna indirekta skatter
Varuslag
Vattenavledning
Vattendrag
Vattenhalt
Vattentäkt
Vax
Vegetabilisk
Verksamhet
Vete
Vetekli
Vetemjöl
Veterinär
Veterinärbesiktigad
Vicker
Vidareförädling
Vidareutbildning
Vikt
Vin
Vissa såser
Vitaminfodermedel

Grass land on arable land for hay or silage
Grass land for seed production
Leguminous plants on grass land
Mixed seed for ley
Clover and grass seed
Herbage plants
Grass
Hay
Area sown for ley establishment
Yield from ley
Herbage plants
Age of ley
Durable, permanent
Hot air
Hot air drier
Commodity taxes
Type of goods
Draining
River system
Water content; moisture content
Water supply
Bees wax
Vegetable
Activity
Wheat
Wheat bran
Wheat flour
Veterinary
Inspected by veterinarian
Vetches
Processing
Further education
Weight
Wine
Sauces
Vitaminized feeding stuff

Å
Åker
Åkerareal
Åkerbruk och boskapsskötsel
Åkerböror
Åldersgrupp
Åldersklasser
År
Årlig
Årsförjänst
Årsväxtrapport
Återlämnande av arrende
Återväxt
Åtgärd

Arable land
Area of arable land
Crop and livestock farming
Beans
Age group
Age classes
Year
Annual
Annual earnings
Crop outlook report
Return of tenancy
Second harvest (Harvest after first cut)
Measure, act

Ä
Ägarekategori
Ägd
Ägd till minst hälften
Ägg
Ägoslag
Ändamål
Äng
Äpplen
Ätbara djurdelar
Ätlig

Category of owner
Owned
More than half of holding owned
Egg
Type of land
Purpose
Meadow
Apples
Edible parts of carcass
Edible

Ö
Öga
Ökning
Öl, typ A
Överföring
Övergångsbidrag
Övergångsmatris
Överstiga
Översvämning
Övertidstillägg
Övervintring
Övervärde
Övre Norrland

Eye
Increase
Light beer
Transfer
Transitional subsidy
Transition matrix
Exceed
Inundation; flood
Overtime pay
Wintering
Excess value
Upper parts of Norrland

Sakregister

Hänvisning till tidigare årgångar av Jordbruksstatistisk årsbok (JÅ) lämnas för vissa äldre undersökningar. Med B markerade sidnummer hänvisar till bibliografiska uppgifter.

A

Administrativa områden 241
 Affärsbankernas kreditgivning JÅ 1987 201
 Animaliska produkter
   export 182–183, 190–191
   import 182–183, 190–191
   införelseavgifter 211–212
   konsumtion 186–188
   priser 203
   produktion 183–185
 Anläggningar
   antal 65
   antal företag 64
   för bevattning 66
   för utfodring 65
   för utgödsling 65
   systemtäckdikning 69–71 JÅ 1984 68–69
 Annan mark
   areal 15, 49–50
   definitioner 16
 Anställda (inom jordbruk)
   se Arbetskraft
 Arbetsbehov 28–31, 197
 Arbetskraft
   antal arbetstimmar i jordbruk 42–43
   antal arbetstimmar i skogsbruk JÅ 1984 46
   antal arbetstimmar i trädgårdsbruk JÅ 1976 77
   arbete utanför företaget JÅ 1979 55–58
   arbetslöshet 38
   arbetsskador 47–48
   arbetstid 38–39
   avbytarverksamhet 46
   dagsverken JÅ 1979 57
   deltidslantbruk 44
   fast anställda JÅ 1972 58
   fritidslantbruk 44–45
   företagare jämte familjemedlemmar 39
   förvärvsarbetande inom jordbruk m m 37–38
   lantarbetare 40
   lejd arbetskraft 39
   löner JÅ 1984 247
   olycksfall 47–48
   sysselsatta på trädgårdsföretag 142
   sysselsättning i skogsbruk JÅ 1984 46
   tillfälligt anställda 39
   trädgårdsarbetare JÅ 1979 42
   åldersfördelning 41
 Arbetslöshet 38
 Arbetstid 38–39, 42
 Arbetstimmar, se Arbetskraft
 Arbetsvolym, se Arbetskraft
 Areal
   arrenderad 17
   besädd JÅ 1984 140–141
   bevattnad 66 JÅ 1983 120
   fördelning efter företagarekategori 23, 27
   fördelning efter storleksgrupper 24–26

internationella uppgifter 231–233
 kemiskt ogräsbekämpad 81
 markkarterad 51
 olika grödor 89–101
 skog 15, 49–50
 upplöjd (utvintrad) areal 129
 vallinsädd JÅ 1984 100
 åkermark 15, 49–50
 ägd 17
 övrig mark 232
 Arrenderade företag 17
 Avbytarverksamhet 46
 Avelssvin, se Svin
 Avgångsvederlag JÅ 1979 275
 Avkastning per hektar, se Hektarskörd
 Avräkningsprisindex 202–204

B

Baggar, se Får
 Baljväxter
   odlad areal 94
   skördeutsikter JÅ 1989 122
   statsplomberat utsäde 75
   stöd 94
 Baljväxtbakterier JÅ 1979 94
 Befolkning
   folkmängdens fördelning på glesbygd och tätort 35–36
   folkmängdens fördelning på städer och landsbygd JÅ 1973 55
   folkmängdens fördelning på större åldersgrupper JÅ 1973 56–57
   förvärvsarbetande inom jordbruk m m 37–40
   jordbrukarnas åldersfördelning 41
 Bekämpningsmedel 80–83
 Bensin, se Drivmedel
 Besiktning av slakt 156, 163, 173
 Besädd areal
   potatis, slåttervall, spannmål 117 JÅ 1984 140–141
 Besättningsstorlek
   efter företagares ålder JÅ 1976 195
   får 158–159
   genomsnittlig JÅ 1984 178
   höns 176–177
   ladugårdarnas ålder JÅ 1978 72
   mjölkkor 143–146, 148–149
   nötkreatur 143–145
   JÅ 1979 57
   svin 164–167
 Betat utsäde 75–76
 Bete, se Betesmark och Betesvall
 Betesmark
   areal 15, 49–50
   definition 16
 Betesvall
   antal företag 97
   odlad areal 97
   skadeorsaker JÅ 1984 116

Betodling, se Sockerbetor
 Betäckta sugor 172
 Bevattnad areal 66 JÅ 1983 120
 Bevattningsanläggningar
   antal företag med 67
   kapacitet 68
 Bevattningsmaskiner 67
 Bidrag 211, 214–216
 Biodling
   antal bisamhällen 180
   honung 180
   vax 180
 Biologisk skörd 111
 Blandsäd
   antal företag 93
   hektarskörd JÅ 1984 128, 130
   normskörd JÅ 1984 157
   odlad areal 93
   skördesätt JÅ 1979 137
   skördetidpunkt JÅ 1984 117
   såtidpunkt JÅ 1984 116
   totalskörd JÅ 1984 141
   utsädesmängd 75
   vallinsädd JÅ 1984 100
   växtperiodens längd JÅ 1984 117
 Blommor, se Trädgårdsväxter
 Bokföringsuppgifter, se Jordbruksekonomiska undersökningen
 Bostadsbyggnadsvärde 59
 Broiler, se Slaktkycklingar
 Brukningsenhet(er), se Företag
 Bruttonationalprodukt 193
 Brödsäd
   kvalitet 123–124
   odlad areal 91
 Bufflar 235
 Byggnader, se Ladugårdar
 Byggnadskostnadsindex JÅ 1981 248
 Byggnadsverksamhet
   djurplatser, ny- och tillbyggda 62–63
   djurstallar, ny- och tillbyggda 60–63
   lager för trädgårdsprodukter JÅ 1977 61
   lagerbyggnader och maskinhus, ny- och tillbyggda 63
   lagerlokaler, ny- och tillbyggda 63
   medelyta i nybyggda djurstallar 60
   nyuppförda kreatursplatser 54
   nyuppförda rumsenheter JÅ 1979 85
   silo JÅ 1977 61
   övriga ekonomibyggnader, ny- och tillbyggda JÅ 1976 99
 Byggnadsvärde 54
 Bänkgård 139, 141
 Bär, se Trädgårdssodling
 Bärgrad skörd (per hektar) 107–116
 Bärningsförluster på slåttervall JÅ 1984 125–126
 Bärningsmetoder
   potatis JÅ 1985 85
   slåttervall 98

C

Chinchilla
 antal 179
 antal uppfödare 179
 Cisterner, antal 65
 Cisternvolym 65

D

Dagsverken, se Arbetskraft
 Deltidslantbruk 44
 Dieselolja, se Drivmedel
 Djurförsäkring 222
 Djurplatser, antal ny- och tillbyggda 62–63
 Djursjukdomar 155, 172
 Djurstallar
 antal ny- och tillbyggda 60–63
 Dragbilar JÅ 1973 95
 Driftsinriktning 28–30
 Driftslån 216–217
 Drivmedel
 antal maskiner efter olika drivmedels-
 slag 72
 cisterner 65
 förbrukning av 86–87
 genomsnittlig förbrukning JÅ 1976 119
 priser 203
 Dödsfall, se Olycksfall 47

E

Ekonomibyggnader JÅ 1976 99
 Ekonomibyggnadsvärde 51, 54, 59
 Eldningsolja
 cisterner för 65
 förbrukning av 87
 Elever 223–224
 Elevtimmar 225
 Energitillförsel 188
 Ensilageväxter (och grönfoder) areal 97
 Ersättningsbelopp 220
 Ersättningsberäkningar 218–219
 Ersättningsområden, se Skördeområden
 Export (av livsmedel) 190–191

F

Fabrikspotatis, se Potatis
 Faktorpris 193
 Falltal 122, 124
 Fastighetspriser 55–58
 Fastighetstaxering 52–54
 Fetthalt i mjölk 184
 Fiskestatistik 3
 Fjäderfå, se även Höns
 konsumtion 187–188
 priser 203
 produktion 183
 Fläsk
 priser 203
 produktion 183
 Foderblandningar, produktion 85
 Fodermedel
 förbrukning 84
 införselavgifter 211
 priser 203
 produktion 84
 Fodersäd
 kvalitet 125
 odlad areal 93
 Foderärter och vicker
 odlad areal 94
 Folk- och bostadsräkning 35
 Folkmängd, se Befolkning
 Fosfor 79
 Fotogen 86–87

Friland
 areal 136
 odling 137–138
 fritidslantbruk 44–45
 Fukt, se Trädgårdsodling
 Frövall 97
 Får och getter
 antal 157, 235
 produktion 183
 slakt 163
 Får och lamm
 antal 157
 antal företag 159–160
 besättningsstorlek 158–159
 fårkontroll 161–162
 priser 203
 rasfördelning 161–162
 Födoämnen, konsumtion av 187–188
 Föl, se Hästar
 Förbrukning (inköp) av
 driv- och smörjmedel 86
 fodermedel 84
 födo- och njutningsämnen 187–188
 handelsgödselmedel 78–79
 insektsmedel 80–83
 maskiner och redskap 74
 ogräsmedel 80–83
 oljekraftfoder 84–85
 växtnärlingsämnen 78–79
 växtskyddsmedel 80–83
 Föreningen för mejeriprodukter 212
 Föreningsbanksrörelsens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Föreningsrörelse, lantbrukarnas
 medlemmar 227–229
 omsättning 228
 organisation 227, 229
 Företag
 antal arrenderade 17
 antal ägda 17
 definition 16
 efter brukningsform 17, 32
 fördelning efter besättningsstorlek 148,
 159, 166, 176
 fördelning efter företagarekategori 22
 fördelning på storleksgrupper efter skogs-
 marksareal 24
 fördelning på storleksgrupper efter
 åkerareal 18
 inkomster och utgifter 197–201
 med anläggningar 64–67
 med husdjur av olika slag 147, 160,
 168, 178
 med odling av olika grödor 91, 93–95,
 97, 99
 med smågrisproduktion JÅ 1977 184
 med trädgårdsodling 135, 137–139
 strukturförändringar 31–32
 Företagare, definition 16
 Företagsregister, se Lantbrukets företags-
 register
 Förmalning 181
 Förmögenheter i jordbruket
 netto 208–210, JÅ 1984 231
 per företag 209, JÅ 1984 231
 totala 209
 Förnödenheter 75–77
 Förräntning JÅ 1979 244–245, 255
 Försäkring
 hagelskada 221
 husdjur 222
 skördeskada 218
 Försäkringsbelopp 221–222
 Försäkringsbolagens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Försörjningsbalans
 fettråvaror 182
 kött och fläsk 183

potatis 182
 spannmål 181
 Förvärvsarbete, se Arbetskraft
 Förädlingsvärde 193

G

Galtar, se Svin
 Garage 63
 Getter, se även Får och getter
 antal 179, 235
 Glesbygd, befolkning 36
 Grisar, se Svin
 Grädd, produktion 185
 Grödor, se även Areal
 Grönfoder- och ensilageväxter
 areal 97
 Grönsaker, se Trädgårdsväxter
 Gödselbehållare 65
 Gödselmedel 78–79, 236
 Gödselplatta 65

H

Hagelskadesförsäkring 221
 Halm av spannmål 111
 Hampa, se Spånadsväxter
 Handelsgödsel
 förbrukning 79
 försäljning 78
 priser 203
 växtnärlingsämnen 78
 Havre
 antal företag 93
 hektarskörd 109
 kvalitet 125
 normskörd 220
 odlad areal 93
 priser 203
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 131
 sorter 103–104
 såtidpunkt 131
 totalskörd 118
 utsäde 75–77
 vallinsädd JÅ 1984 100
 växtperiodens längd 133
 Hektarskörd
 efter potatisodlingens storlek 116
 efter storleksgrupp JÅ 1984 128
 efter såtidpunkt 111
 efter vallålder 112
 halm av spannmål 111
 höstvet, vårvete, höstråg, korn,
 havre 108–109
 slåttervall 112
 matpotatis, fabrikspotatis 114
 Hektolitervikt 123
 Heltråda, areal 100–101
 Hirs och sorghum 233–234
 Honung
 priser JÅ 1984 218
 produktion 180
 Husdjur
 antal 144, 157, 164, 174
 antal företag med 147, 159, 167, 177
 försäkrade djur 222
 köttproduktion 183
 slakt 157, 163, 173
 Husdjursförsäkring 222
 Hypoteksinstitutens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Hästar
 antal 235
 försäkrade djur 222
 köttproduktion 185
 premierung JÅ 1976 221

priser 203
 slaktdjursbesiktningar JÅ 1984 197
 Hö, se även Slåttervall
 botanisk sammansättning JÅ 1974 185
 bärgningsmetoder 97
 fodervärde JÅ 1974 185
 kvalitet 126
 priser 203
 Höns
 antal 174
 antal företag 175, 177
 besättningsstorlek 176
 Höstoljeväxter
 kvalitet 127
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 utsäde JÅ 1976 148
 Höstraps, se Oljeväxter
 Höstrybs, se Oljeväxter
 Höstråg, se Råg
 Höststråsd, utsäde 75
 Höstsädd, areal 92, 96
 Höstsädd
 kvalitet 122–124
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 Höstvet, se Vete
 Hötork 64

I

Import (av livsmedel) 190–191
 Index
 avräkningsprisindex 202–204
 konsumentprisindex 202, 204
 prisregleringsprisindex 202, 204
 producentprisindex 202, 204
 produktionsmedelsprisindex 202, 204
 världsmarknadsprisindex 202, 204
 Indirekta skatter JÅ 1973 253
 Införselavgifter 211–212
 Inkomst av jordbruksfastighet
 JÅ 1974 270–271
 Inkomster, utgifter m m 194–201
 Inkomster i jordbruket, se Intäkter i jordbruket
 Inkomstfördelning JÅ 1984 246
 Inkomststrukturen i jordbruket
 JÅ 1974 260, 269–271
 Inkomsttagare inom jordbruk med binäringar
 efter inkomstklass JÅ 1984 246
 efter yrkeställning 40
 Inköp (förbrukning) av, se Förbrukning av
 Inre rationalisering 215–216
 Insektssmedel, förbrukning 80–82
 Inseminationer 154
 Insåning, se Vallinsädd
 Internationella uppgifter
 förvärvsarbetande befolkning inom jord-
 bruk 237
 handelsgödsel, konsumtion 236
 husdjursskötsel 235
 totalskörd 234
 traktorer 238
 åkerarealens användning 233
 ägodelsfördelning 232
 Intäkter i jordbruket
 per företag 199–201
 per hektar åker JÅ 1977 237B
 per 10 hektar åker JÅ 1977 244
 totala 194, 196, JÅ 1978 244–245
 Intäkter i skogsbruket per företag 198–199
 Inventarier, inköp och underhåll
 JÅ 1978 244, 248
 Invägd mjölk 184–185

J

Jeepar 74
 Jordarter JÅ 1976 177

Jordbrukarfamiljens inkomst 205–206
 Jordbrukarnas taxerade inkomster och
 utgifter 206
 Jordbrukets totalalkyl
 inkomster 194
 utgifter 195
 Jordbruksbefolkning, se Befolkning
 Jordbruksekonomi 193–210
 Jordbruksfastighet
 inkomst av JÅ 1984 245
 priser 55–58
 taxeringsvärden 52
 ägarekategori 53
 Jordbruksnämnden 239–240
 Jordbruksreglering 211–213
 Jordbruksräkning, se Lantbruksräkning och
 Lantbrukets företagsregister
 Jordbruksvärde 48, 52–54
 Jordfräsa 142
 Jordförvärvslån 215–216

K

Kalium 78–79, 236
 Kalkningsmedel 78
 Kalvar
 kalvningsresultat 153
 köttproduktion 183
 priser 203
 slakt 156
 Kameler 235
 Kapitalinkomst JÅ 1978 255
 Kasserad slakt JÅ 1980 292
 Kemiskt ogräsbekämpade arealer JÅ 1984 83
 Kokärter
 odlad areal 94
 skördeutsikter JÅ 1989 122
 Konservväxtodlarnas Riksförbund 228–229
 Konsumentprisindex 202, 204
 Konsumtion av livsmedel
 totalt 187
 per person 188
 Konsumtionsmjölk, priser 203
 Kontrollmätningar 251
 Kontrollverksamheter 150–153, 161–162,
 169–171
 Koplatser
 antal lediga JÅ 1978 62
 antal utnyttjade JÅ 1978 62, 182, 185
 Kor, se Nötkreatur
 Korn
 antal företag 93
 hektarskörd 109
 kvalitet 125
 odlad areal 93
 normskörd 220
 priser 203
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 131
 sorter 104
 såtidpunkt 131
 totalskörd 118
 utsäde 76
 vallinsädd JÅ 1984 100
 växtperiodens längd 133
 Korrigeringstal 117
 Kostnader i jordbruket
 per företag 196, 201
 totala 194–196
 Kostnader i skogsbruket
 per företag 196, 199
 Kraftfoderblandningar
 priser 203
 produktion 85
 Kreditgarantier 215–217, JÅ 1987 201

Kreditgivning till enskilda jordbrukare
 JÅ 1987 201
 Kultiverad betesmark
 areal 15, 49–50
 definition 16
 Kursdeltagare JÅ 1987 216
 Kurser 225
 Kurstimmar 225
 Kvalitet 122–127
 Kvigor och kvigkalvar, se Nötkreatur
 Kväve 78–79
 Kycklingar, se Höns
 Köksväxter, se Trädgårdsodling
 Köpeskilling för jordbruksfastigheter 55–58
 Köpeskillingskoefficient 55–57
 Kött och fläsk
 export 191
 import 191
 konsumtion 187–188
 produktion 183
 Svensk kötthandel 212
 Köttboskapskontroll
 anslutning 153
 kalvningsresultat 153

L

Ladugårdar, se Djurstallar
 Ladugårdsbestånd vid företag med
 mjölkproduktion JÅ 1978 72
 Lagerlokaler
 antal nybyggda 61
 byggnadssätt JÅ 1975 95
 Lamm, se Får
 Landareal 232
 Lantarbetare, se Arbetskraft
 Lantarbetarlöner
 timförtjänster JÅ 1984 247
 årsförtjänster JÅ 1973 67–69
 Lantbrukarnas Riksförbund 227, 229
 Lantbrukets föreningsrörelse 227–229
 Lantbrukets företagsregister
 allmänt 245–250
 anläggningar 65–68
 arbetskraft 39
 arealer 13, 17, 20, 23, 25, 89–101
 driftsinriktning 28–30
 företag 16–19, 21–22, 24, 26, 28–32,
 89–91, 92–96, 97, 99
 husdjursskötsel 143–180
 strukturförändringar 31, 149
 växtodling 89–106
 Lantbrukets resultat per företag 196–201
 Lantbrukets utredningsinstitut 240
 Lantbruksnämndernas verksamhet
 fastighetsinnehav 214
 kursverksamhet 225
 statliga bidrag och lånegarantier 215–217
 Lantbruksräkning, se Lantbrukets
 företagsregister
 Lantbruksstyrelsen 239–240
 Lantbruksutbildning 223–225
 Lin, se Spånadsväxter
 Livsmedel
 export 190
 import 190
 konsumtion 187–188
 subventioner 211–213
 Luftfuktighet JÅ 1984 120
 Lån, se Kreditgivning till enskilda
 jordbrukare eller Skulder
 Lånegarantier 215–217
 Löner
 lantarbetare JÅ 1984 247
 trädgårdsarbetare JÅ 1979 262

M

Majs 233–234
 Markkarterad areal 51
 Marknadsförd slakt
 kalv JÅ 1970 257
 svin JÅ 1976 218
 Maskiner
 antal 72–74
 fördelning efter användningsområden
 JÅ 1978 86
 fördelning efter drivmedelsslag JÅ 1977 83
 inköp av maskiner och redskap 74
 Maskinhus 63
 Maskinlån 216–217
 Matpotatis, se Potatis
 Medelarbetstid 38
 Medeltemperatur JÅ 1984 118
 Medlemskap i ekonomiska föreningar 227–229
 Mejerier, antal 184
 Mejerihantering 184–185
 Mejerivaror
 produktion 185
 priser 203
 Melass, priser 203
 Mikronäringsämnen JÅ 1984 77B
 Mink
 antal 179
 antal uppfödare 179
 priser JÅ 1984 218
 produktion JÅ 1984 203
 Mjölk
 användning 185
 avkastning per ko 151
 fetthalt 184
 invägd mjölk 184
 konsumtion 187
 mjölkpulverproduktion 185
 pris 203
 produktion av mejerivaror 185
 Mjölkboskapskontroll
 antal kor och besättningar 150
 kalvningsresultat 153
 medelavkastning 151
 utgångna kor 152
 Mjölkleverantörer 184
 Mjölkningsanläggning JÅ 1984 66
 Mjölkproduktion
 antal företag 147–149
 användning 185
 effektivitetskontroll JÅ 1984 191B
 fördelning efter storleksgrupper
 JÅ 1976 208
 föreningen för mejeriprodukter 212
 invägd mjölk 185
 ladugårdsbestånd JÅ 1978 72
 Mjöltkank JÅ 1981 71
 Mjölkpulverproduktion 185
 Modersuggor, se Svin
 Mulåsnor och åsnor 235

N

Nationalräkenskaper 193
 Naturligt jordbruksområde 241–244
 Nederbörd 130
 Normskördar 218, 220
 Normskördevärde 218
 Nybyggnadsverksamhet, se Byggnads-
 verksamhet
 Nötkreatur
 antal 143–146
 antal företag 147
 besättningsstorlek 145–146, 148–149
 företagarnas ålder JÅ 1976 195
 försäkrade djur 222
 insemination 154
 köttboskapskontroll 153
 köttproduktion 183

mjölkboskapskontroll 150–152
 priser 203
 rasfördelning 151–152
 sjukdomar 155
 slakt 156
 Nötkreatursenhet JÅ 1976 189, 201
 Nötkreaturssjukdomar 155

O

Objektiv skördeuppskattning 251–252
 Obrukad åker, areal 101
 Odlingsteknik vid matpotatisodlingar
 JÅ 1976 174, 177
 Ogräsbekämpade spannmålsarealer
 JÅ 1988 75
 Ogräsmedel, förbrukning 80–81
 Oljevaxter
 antal företag 95
 hektarskörd 113
 kvalitet 127
 normskördar 220
 odlad areal 95
 oljehalt 127
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 Sveriges Oljeväxtintressenter Förening 113,
 119, 212
 totalskörd 119
 upplöjd höstsädd 129
 övervintring 128
 Olje- och spånadsvaxter
 utsäde 75
 Olycksfall i jordbruk 47
 Områdesindelning
 administrativa områden 241–244
 huvudområden 241–244
 karta över produktionsområdes-
 indelningen 241
 naturliga jordbruksområden 241–242, 244
 produktionsområden 241–242, 244
 riksområden 241–242, 244
 skördeområden 243–244
 spillområden JÅ 1989 235–236
 återväxtområden JÅ 1989 235–236
 Omställning 90 212

Ost

priser 203
 produktion 185

P

Partipris, se Priser
 Plantskolealster, se Trädgårdsodling
 Plomberat utsäde 75–77
 Potatis
 antal företag 99
 bärgningsmetoder JÅ 1985 85
 export 191
 för stärkelse och råsprit 99–100, 105,
 114–116, 121
 försörjningsbalans 182
 hektarskörd 114
 import 191
 jordarter JÅ 1976 177
 konsumtion 187–188
 kvalitet 127
 normskördar 220
 odlad areal 99
 odlingarnas storlek 100
 odlingsteknik JÅ 1976 177
 priser 203
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 skördetidpunkt 132
 sorter 105–106
 sorter och sjukdomar JÅ 1984 114B
 spill 115
 Sveriges potatisintressenter 212
 sättningsstidpunkt 131

totalskörd 121
 vidareförädling 182
 Premieinkomster 221–222
 Premiering av hästar JÅ 1976 221
 Priser
 animalier 203
 drivmedel 203
 fodermedel 203
 handelsgödsel 203
 honung JÅ 1984 218
 jordbruksfastigheter 55–58
 pålsdjur JÅ 1984 218
 traktorer 203
 vegetabilier 203
 Prisindex, se Index
 Prisregleringsprisindex 202, 204
 Prisstöd 211–213
 Producentpriser, se Priser
 Producentprisindex 202, 204
 Produktion
 bivax 180
 byggnader 60–62
 djurplatser 62–63
 foderblandningar 85
 honung 180
 kreatursplatser JÅ 1973 88
 kött och fläsk 183
 mjölk 185
 oljeväxtfröer 119
 pålsdjursskinn JÅ 1984 203
 råsprit 182
 slaktkroppar 156, 163, 173
 sockerbetor 121
 spannmål (leveranser) 122–125
 spannmål, slåttervall och potatis
 (skörd) 117–121
 spånadsvaxter JÅ 1970 184
 stärkelse 182
 trädgårdsvaxter 137, 139
 ägg 185
 Produktionsmedelsprisindex 202, 204
 Produktionsområden 241–244
 Proteinhalt 122–123, 125–126
 Provvyteskörd 107–109, 111–112, 114–116
 Pålsdjur
 antal 179
 antal sysselsatta 38
 antal uppfödare 179
 försäkringar JÅ 1984 204
 priser JÅ 1984 218
 produktion av skinn JÅ 1984 203

R

Raps, se Oljevaxter
 Raser
 nötkreatur 151–154
 svin 169
 tackor 161–162
 Rationaliseringsinsatser 214–217
 Redskap 74
 Reduceringsstal, se Korrigeringsstal
 Relativ luftfuktighet JÅ 1984 120
 Renar, antal 180
 Rennäring
 antal sysselsatta 38
 statligt stöd till 217
 Riksområden 241–244
 Ris 233–234
 Rotfruktsvaxter, utsäde 75
 Rybs, se Oljevaxter
 Råg
 antal företag 91
 förmalning, lager 181
 hektarskörd 108
 kvalitet 122–125
 normskörd 220
 odlad areal 91

- priser 203
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 131
 sorter 103
 såtidpunkt 131
 totalskörd 117
 upplöjd höstsädd 129
 utsäde 75–76
 vallinsädd JÅ 1984 100
 övervintring 128
 Råprotein 126
 Råspirt och stärkelse, tillverkning av 182
 Ränta
   förräntning JÅ 1979 244–245, 255
   utlåningsränta JÅ 1987 201
 Räv
   antal 179
   antal uppfödare 179
   priser JÅ 1984 218
 Rörmjölkningsanläggning JÅ 1984 66
- S**
 Silo 64
 Sjukdomar
   nötkreatur 155
   svin 172
   potatis JÅ 1984 1148
 Självförsörjningsgrad JÅ 1985 170
 Självrisk vid skördeskada 218
 Skadeangrepp på grödorna JÅ 1984 1148
 Skadeorsaker för grödorna JÅ 1984 115–116
 Skador, olycksfall 47–48
 Skadeutbetalningar 220–222
 Skogar, se Skogsmark
 Skogsbruksvärde 51–52, 55
 Skogsimpedimentsvärde 51–52
 Skogsmark
   antal företag 24
   antal arbetade timmar 42
   areal 24–27
   definition 16
   fördelning på företagarekategorier 27
   fördelning på storleksgrupper 24–26
 Skogsstatistik 240
 Skolor
   eftergymnasiala skolor 224
   gymnasieskolor 223
   universitet 224
 Skulder (och tillgångar) 207–210
 Skulltork JÅ 1989 59
 Skörd
   biologisk skörd per hektar 111
   bivax 180
   bärgad skörd per hektar 107–116
   honung 180
   kvalitet 122–127
   normskörd 220
   provnyteskörd 108–109, 111–112, 115–116
   skördesätt 98, JÅ 1985 85
   skördetidpunkt 131–134
   totalskörd 117–121
 Skördeområden 241–244
 Skördeskadeskydd
   allmänt 218–219
   finansiering 219
   självrisk 218
   normskördar 220
 Skördesätt för
   potatis JÅ 1985 85
   slåttervall 98
   spannmål JÅ 1979 137
 Skördetidpunkt 131–134
 Skördetröska 72, 74
 Slakt
   besiktigade slaktkroppar 156, 163, 173
   hemslakt JÅ 1984 197
   kasserad slakt JÅ 1980 292
   marknadsförd slakt 156, 163, 173
   medelslaktvikter 156, 163, 173
   priser 203
   produktion av kött och fläsk 183
   slaktdjurspriser 203
 Slaktdjursbesiktningar 156, 163, 173
 Slaktkroppar 156, 163, 173
 Slaktkycklingar 174–175
 Slaktvikter 156, 163, 173
 Slåttervall
   antal företag 97
   arealens åldersfördelning 98
   botanisk sammansättning JÅ 1974 185
   bärningsförluster 112
   bärningsmetoder 98
   hektarskörd 112
   kvalitet 126
   normskörd 220
   odlad areal 97
   priser 203
   skadeorsaker JÅ 1984 116
   skördetidpunkt 131
   tillväxt JÅ 1984 125
   totalskörd 120
   upplöjd areal 129
   återväxt 112, 120
   övervintring 128
 Släktköp 55, 57
 Smågrisproduktion
   antal företag med JÅ 1977 184
   statligt stöd till 213
 Smör
   priser 203
   produktion 185
 Sockerbetor
   antal företag 99
   hektarskörd 114
   kvalitet 127
   normskörd 220
   odlad areal 99
   priser 203
   sockerhalt 127
   Svenska Sockerfabriks AB 114
   totalskörd 121
 Solskenstid 130
 Sorghum 233–234
 Sortanvändning 102–106
 Spannmål
   försörjningsbalans 181
   jordbrukarnas leveranser 123–125
   odlad areal 91–93
   ogräsbekämpad areal JÅ 1988 75
   priser 203
   skördesätt JÅ 1979 137
   skördetidpunkt 131–134
   sortfördelning 102–105
   spill (vid skörd) 110
   såtidpunkt 131
   totalskörd 117–118
   utsädesmängd 75
   vallinsädd JÅ 1984 100
   övervintring 128
 Spannmålstork 63–64
 Sparbankernas kreditgivning JÅ 1987 201
 Spill vid (skörd)
   potatis 115
   spannmål 110
 Spillområden JÅ 1989 235–236
 Spånadsväxter, odlad areal JÅ 1970 184
 Standardtimmar 30–31, 44–45
 Statlig lånegaranti 215–217
 Statlig rationaliseringsverksamhet 214–217
 Statliga lån (till enskilda jordbrukare) JÅ 1987 201
 Statliga stödåtgärder 211–217
 Statsbidrag (till jordbruket) 215–216
 Statsplomberat utsäde 75–77
- Strukturovandringar
   areal 32
   brukningsform 32
   framtida 33–34
   mjölkkoibesättningarnas storlek 143, 145–146
   orsaker 32
   sugbesättningarnas storlek JÅ 1984 182
 Stråsäd, statsplomberat utsäde 75
 Stutar, se Nötkreatur
 Stärkelse, tillverkning av 182
 Stärkelsehalt 127
 Stödåtgärder, se Statliga stödåtgärder
 Sugbesättningarnas storlek JÅ 1984 182
 Suggkontroll, se Svin
 Suggor, se Svin
 Svensk Husdjursskötsel 150–154, 227–229
 Svensk kötthandel 212
 Svensk spannmålshandel 212
 Svensk ägghandel 212
 Svenska Lantmännens Riksförbund 227–229
 Svenska Mejeriernas Riksförbund 227–229
 Svensk Sockerfabriks AB 114, 121
 Svenska Spannmålsföreningarnas samorganisation 228
 Svenska Ägghandelsförbundet 227–229
 Sveriges Allmänna Hypoteksbank 227–229
 Sveriges Betodlares Riksförbund 227–229
 Sveriges Biodlares Riksförbund 180
 Sveriges Bränneriintressenter 227–229
 Sveriges Fröodlareförbund 227–229
 Sveriges Föreningsbankers Förbund 227–229
 Sveriges Oljeväxtintressenter Förening 113, 119, 127, 212
 Sveriges Oljeväxtodlares Centralförening 227, 229
 Sveriges Potatisintressenter 212
 Sveriges Pälstdjursuppfödare Riksförbund 179, 227–229
 Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund 227–229
 Sveriges Slakteriförbund 227–229
 Sveriges Stärkelseproducenters Förening 227–229
 Svin
   antal 164–166
   antal företag 167–168
   besättningsstorlek 166–167
   betäckta suggor 172
   fläskproduktion 183
   försäkrade djur 222
   priser 203
   sjukdomar 172
   slakt 173
   suggkontroll 169–170
   svinstamkontroll 171
   tjänstbara galtar 172
 Svinsjukdomar 172
 Svinstamkontroll 171
 Sysselsättning, se Arbetskraft
 Systemtäckdikning 69–71
 Såtidpunkt 131
- T**
 Tackor, se Får
 Taxerade inkomster, utgifter m m 200–201, 205–206
 Taxeringsenheter 52
 Taxeringsvärden (för jordbruksfastigheter) 52–53
 Temperatur JÅ 1984 118
 Tillgångar (och skulder) per företag 209
 JÅ 1984 231, 243
 Tillväxt för slåttervall JÅ 1984 125
 Timförtjänster JÅ 1984 247–248
 Tjuror och tjurkalvar, se Nötkreatur
 Tjänstbara galtar 172
 Tomtmarksvärde 52

Tomt- och industrivärde JÅ 1975 80

Totalbefolkning 35–36

Totalkalkyl, jordbrukets 194–196

Totalskörd

halm av spannmål JÅ 1984 139

hirs och sorghum, majs, ris 234

höstvede, vårvete, höstråg, korn, havre,
slättervall, potatis 109–110, 112–113,
117–118, 120–121

raps, rybs 119

vitsenap JÅ 1984 139

sockerbeter 121

vårråg, kokärter samt foderärter och

vicker JÅ 1984 142B

Traktor

antal 72, 238

effekt 73

inköp 74

pris 203

Trindsäd, utsäde 75

Trädgårdsodling

antal företag 135, 137–139

antal sysselsatta 142

areal 135–139, 141

energiförbrukning 142

skörd 137, 139

statliga stödåtgärder 217

trädgårdsräkning/inventering 137

utrikeshandel JÅ 1984 216B

Typklassificering 28–30

Täckdikad areal 69–70 JÅ 1984 69

U

Undervisning, se Lantbruksutbildning

Ungnöt, se Nötkreatur

Upplöjd (utvintrad) areal 129

Utbildning 223–225

Utgifter i jordbruket

per företag 199, 201

totala 195–196

Utgödsling, automatisk JÅ 1979 79

Utgödslingsanläggning 65

Utmåtningsområden JÅ 1984 15, 17

Utrikeshandel

jordbruksprodukter och livsmedel 189–191

trädgårdsprodukter JÅ 1984 216B

Utsäde

betat 75

statsplomberat 75–77

Utsädesmängd för spannmål 75

Utvintrad (upplöjd) areal 129

V

Vall, se Slättervall (Betesvall)

Vall till fröskörd 97

Vallbaljväxter, utsäde 75

Vallgräs, utsäde 75

Vallhö, priser 203

Vallinsådda arealer JÅ 1984 100

Vallskördens kvalitet 126

Vallväxter, statsplomberat utsäde 75

Vax 180

Vegetabiliska produkter

export 181–182, 190–191

import 181–182, 190–191

importbidrag 212

införselavgifter 211–212

konsumtion 187–188

priser 203

produktion 117–121, 181–182, 231–234

Vete

antal företag 91

förmalning, lager 181

hektarskörd 108–110

kvalitet 122–124

normskörd 220

odlad areal 91

priser 203

skördesätt JÅ 1979 137

skördetidpunkt 131–132

sorter 102–103

såtidpunkt 131

totalskörd 117

upplöjd areal 129

utsädesmängd 75, 77

vallinsådd JÅ 1984 100

växtperiodens längd 133

övervintring 128

Vetekli, priser 203

Vicker (och foderärter)

odlad areal 94

totalskörd JÅ 1984 142

Vidareförädling 181–186

Vitsenap, se Oljeväxter

Våroljeväxter

kvalitet 127

skadeorsaker JÅ 1984 115

utsäde JÅ 1976 150

Vårrops, se Oljeväxter

Vårrys, se Oljeväxter

Vårråg, se Råg

Vårsträsad, utsäde 75

Vårsäd

kvalitet 122–124

skadeorsaker JÅ 1984 115

Vårvete, se Vete

Världsmarknadsprisindex 202, 204

Växthus

antal nybyggda JÅ 1981 65

byggnadssätt 134

yta 135, 139–141

Växtnäringsämnen

handelsgodsel 79

Växtperiod 133

Växtsjukdomar, medel mot 80–83

Växtskyddsmedel 80–83

Y

Yttre rationalisering 215–216

Å

Åker

arealens användning 89–101, 233

definition 16

fördelning på företagarekategorier 23

fördelning på storleksgrupp 20

systemtäckdikad areal 69–71

JÅ 1984 69

total areal 101, 232

ägd resp arrenderad areal 17

Åkerbönor 94

Åkervärde 52

Åldersfördelning 41

Årsförtjänster JÅ 1973 67–69 JÅ 1976 77

Årsväxt 128–130

Åsnor och mulåsnor 235

Återväxt på slättervall 112, 120

Återväxtområden JÅ 1989 235–236

Ä

Ägarekategorier inom jordbruk 16, 22–23, 53

Ägd åker 17

Ägda företag 17

Ägg

kläckning 185B

partihandelns invägning 185

priser 203

produktion 185

Svensk ägghandel 212

Ägoslag

annan mark 15–16, 49–50

annan gräsbärande mark 16

betesmark 15–16, 49–50, 232

kultiverad betesmark 16

skogsmark 15–16, 49–50, 232

åkermark 15–16, 49–50, 232

övrig mark 16, 232

Ärter, se Kokärter

Ö

Övergångsbidrag JÅ 1979 275

Övervintring, medelomdömen 128

Övervärde JÅ 1981 55–56

Övrig mark

areal 232

definition 16

Jordbruksstatistisk årsbok ger en samlad redovisning av den svenska jordbruksstatistiken med uppgifter om företagsstruktur, arbetskraft, maskiner, växtodling, husdjursskötsel, ekonomiska förhållanden m m.

Årsboken innehåller resultatet från ett sextiotal undersökningar utförda av SCB och andra myndigheter samt av organisationer och föreningar med anknytning till jordbruket. Förutom sifferuppgifter för län och större områden lämnas beskrivningar av undersökningarnas uppläggning samt information om var utförligare redovisning finns.

ISBN 91-618-0368-5
ISSN 0082-0199

SCB

Förlag

SCBs publikationer köps från SCB, Distributionen, 701 89 Örebro, tfn 019-17 68 00. De kan också köpas i bokhandeln eller i »Statistikbutiken«, Karlavägen 100, Stockholm. Katalogen »Färska fakta och sorterade siffror« ger en överblick över publiceringen. Nyhetsbladet »Siffertips« kompletterar katalogen med nyheter. »Årets tryck« visar allt som kommit ut under föregående år. Dessa beställs gratis från SCB. SCBs Upplysningstjänst tfn 08-783 48 01 eller tfn 019-17 62 00 kan också ge ytterligare hjälp.